การศึกษาผลงานทัศนศิลป์ เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธวัชชัย แก้วสิงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2556

การศึกษาผลงานทัศนศิลป์ เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธวัชชัย แก้วสิงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาผลงานทัศนศิลป์ เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

บทคัดย่อ

ของ

ธวัชชัย แก้วสิงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2556

ธวัชชัย แก้วสิงห์. (2556). *การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส 2. เพื่อจัดทำหนังสือรวบรวมศิลปะภายในวัดมังกรกมลาวาส 3. เพื่อศึกษาเจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ที่มีต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

กลุ่มตัวอย่างคือ พระภิกษุ สามเณร และประชาชน จำนวน 30 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

1. ผลงานทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส แบ่งได้ 4 ด้าน คือด้านสถาปัตยกรรม ด้านจิตรกรรม ด้านประติมากรรม และด้านปฏิมากรรม มีดังนี้

ด้านสถาปัตยกรรม	มีจำนวน	10	วิหาร			
ด้านจิตรกรรม	มีจำนวน	328	ภาพ	ใน	7	วิหาร
ด้านประติมากรรม	มีจำนวน	607	ชิ้น	ใน	10	วิหาร
ด้านปฏิมากรรม	มีจำนวน	73	องค์	ใน	9	วิหาร

2. ด้านเนื้อหา หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นว่า เนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.81

3. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.73

4. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.63 ตามลำดับ

THE STUDY OF VISUAL ART IN WAT MANGKON KAMALAWAT FOR MAKING WAT MANGKON KAMALAWAT'S VISUAL ART BOOK

AN ABSTRACT

BY

THAWATCHAI KAEWSING

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Masters of Education degree in Art Education

at Srinakharinwirot University

October 2013

Thawatchai Kaewsing. (2556). *The study of visual art for making Wat Mangkon Kamalawat visual art book. Thesis (Liberal art).* Bangkok: Graduated school, Srinakharinwirot University. Committee : Dr.Artipat Vijitsatitrat.

The study aim to 1.To study and analyze visual art works as following : architecture, painting, sculpture and Buddhist scupture within Wat Mangkon Kamalawat. 2. To make a book about the art in Wat Mangkon Kamalawat. 3. To study the attitude of monks , novices and ordinary people toward the visual art book of Wat Mangkon Kamalawat.

The sample group for study the attitude are monks , novices and people in the amount of 30 by Quota sampling. Tools used in the research is questionnaire to measure the attitude of monk , novice and people toward the visual art book of Wat Mangkon Kamalawat and using the qualitative research method.

Analyze the data by using mean and standard deviation.

The result have found that :

1. The visual art work of Wat Mangkon Kamalawat can be categorized into 4 types which are architecture, painting, sculpture and Buddhist sculpture.

   Architecture in the amount of 10 temples.

   Painting in the amount of 328 pictures within 7 temples.

   Sculpture in the amount of 607 pieces within 10 temples.

   Buddhist sculpture in the amount of 73 sculptures within 9 temples.

2. Contents of the visual art book of Wat Mangkon Kamalawat. Monks , novices and people express that overall contents are in the highest level at 4.81.
3. Design and format of the visual art book of Lengnoeiyi monastery are in the highest level at 4.73.
4. Utility of the visual art book of Lengnoeiyi monastery are in the highest level at 4.63.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาผลงานทัศนศิลป์ เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

ของ

ธวัชชัย แก้วสิงห์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2556

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษา .....ประธาน

(ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์) (ผศ.ดร.เลิศศิริร์ บวรกิตติ)

.....กรรมการ

(ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์)

.....กรรมการ

(ดร.เยาวลักษณ์ พิพัฒน์จำเริญกุล)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาเพื่อทำปริญญานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาโท จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ (ท่านเจ้าคุณเย็นเชี้ยว) เจ้าอาวาสวัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) ที่มอบโอกาสที่ดีให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ในสาขาที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาต่อในการเป็นครูสอนวิชาศิลปะ รวมไปถึงพระภิกษุ สามเณร และครูอาจารย์โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยในครั้งนี้

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริร์ บวรกิตติประธานการสอบปริญญานิพนธ์ ดร.เยาวลักษณ์ พิพัฒน์จำเริญกุล กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนวคิดแนะนำข้อเสนอแนะการปรับปรุงด้วยความเอาใจใส่และเมตตาเป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงจึงขอกราบขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการด้านศิลปศึกษาจนทำให้ผู้วิจัยสามารถค้นคว้าข้อมูลและจัดทำ ปริญญานิพนธ์ ได้ประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน คือ นายเฉิน จั๋ว สง นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน นายนิธิวุฒิ ศรีบุญชัยชูสกุล และผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ 3 ท่าน คือนายคมสัน สมานตระกูลชัย นายกมลธรรม เรืองวุฒิสกุลชัย นายเฉลิมชัย วัฒนศักดิ์ศิริ ที่ทำให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่านที่เมตตาให้ความช่วยเหลือให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

เจริญพร

ธวัชชัย แก้วสิงห์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ชนชาวจีนในประเทศไทย	10
ประวัติวัดมังกรกมลาวาส	18
ศิลปกรรมและคติความเชื่อในวัดจีน	30
การจัดทำหนังสือ	78
แนวคิด ทฤษฎี และหลักการในการออกแบบสถาปัตยกรรม	79
ความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์	83
ศาสนาและความเชื่อคติทางพุทธศิลป์	86
งานวิจัยและบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ	98
3 วิธีดำเนินการวิจัย	103
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	103
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	105
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	108
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	108
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	109

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	111
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานทัศนศิลป์	111
ผลการวิเคราะห์หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส	112
ผลการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญประสิทธิภาพด้านเนื้อหา	117
ผลการวิเคราะห์เจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน	117
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	123
สรุปผลการวิจัย	123
อภิปรายผล	128
ข้อเสนอแนะ	137
บรรณานุกรม	138
ภาคผนวก	145
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	146
ภาคผนวก ข หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ	148
ภาคผนวก ค แบบวัดเจตคติ และแบบประเมิน	155
ภาคผนวก ง บทความสัมภาษณ์	165
ภาคผนวก จ หนังสือผลงานทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส	167
ภาคผนวก ฉ ภาพบรรยากาศการทำงานวิจัย	648
ประวัติย่อผู้วิจัย	655

บัญชีตาราง

ตาราง **หน้า**

1 ตารางแสดงรูปสัญลักษณ์ต่างๆ ของฮก ลก ซิ่ว 66

2 แสดงประเภทของพุทธสถาน 92

3 ความหมายสิริมงคลและอัปมงคลที่กำกับอยู่ในอักษรจีนทั้ง 16 ช่อง 100

4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานทัศนศิลป์ 111

5 สรุปแบบประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน 112

6 สรุปแบบประเมินประสิทธิภาพด้านเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน 114

7 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส 117

8 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านเนื้อหา..... 119

9 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ..... 120

10 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านประโยชน์และการนำไปใช้..... 121

11 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม ตามความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส.... 122

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	9
2	แสดงผังในแบบต่างๆ ตามหลักทางสถาปัตยกรรมจีน	33
3	แสดงโครงสร้างระบบคานลดระดับ	35
4	แสดงโครงสร้างระบบเสาและคานรัด	36
5	แสดงโครงสร้างระบบท่อนซุง	37
6	แสดงค้ำยันที่อยู่บนเสาภายในอาคาร	38
7	แสดงค้ำยันทั้ง 3 แบบ	39
8	แสดงส่วนประกอบของโต่วกง	39
9	แสดงระบบค้ำยัน “โต่วกง” แบบต่างๆ ในแต่ราวชวงศ์ของจีน	40
10	แสดงหลังคาทั้ง 9 แบบตามหลักสถาปัตยกรรมจีนประเพณี	42
11	แสดงหลังคาซานเหมินติ่ง แบบต่างๆ	44
12	แสดงรูปแบบของกระเบื้องมุงหลังคาประเภทต่างๆ	45
13	แสดงส่วนประกอบของกระเบื้องมุงหลังคา	46
14	แสดงฐานเสาแบบต่างๆ	49
15	ซุ้มประตู 7 ช่องของวัดหมื่นพุทธเมตตาคุณาราม จ.เชียงใหม่	50
16	ซุ้มประตูของวัดฉื่อฉาง จ.สงขลา	51
17	โครงสร้างประตูทางเข้าวิหารหน้าและลักษณะกลอนประตูแบบจีน	52
18	ประตูภายในแบบต่างๆ	53
19	ประตูช่องเจาะโล่งแบบไม่มีบานปิด	53
20	ลวดลายฉลุของบานหน้าต่าง	54
21	ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปสัตว์สิริมงคล	55
22	ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปพืชสิริมงคล	56
23	ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปธรรมชาติ	56
24	ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปเลขาคณิต	56
25	ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปมาจากอักษรจีน	57
26	ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปที่มาจากเครื่องใช้และสิ่งของ	57
27	แสดงอาณาจักรทั้งสามทางคติจักรวาลวิทยาของพุทธศาสนา	58

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

28 แสดงการเสนอคติความเชื่อจักรวาลวิทยาทางพุทธศาสนาในลำดับ การเข้าถึงของอาคาร…….. 59

29 แสดงการจัดองค์ประกอบผังบริเวณของวัดจีน 61

30 แสดงความสัมพันธ์ ธาตุทั้ง 5 68

31 แสดงรูปท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 76

32 แสดงรูปพระอวโลกิเตศวร เจ้าแม่กวนอิม (ซ้าย) และพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ (ขวา) 77

33 แสดงรูปพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ (ซ้าย) และ พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ (ขวา) 77

34 แสดงรูปพระเมตไตรยโพธิสัตว์ (ซ้าย) และ รูปพระเวทโพธิสัตว์ (ขวา) …… 78

35 แสดงประเภทของงานประติมากรรม 94

36 แสดงโครงสร้างของสถาปัตยกรรมไทยกับองค์ประกอบของจิตรกรรมไทย ……. 98

37 แสดงตัวอักษรส่วนหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในไม้บรรทัด "ลู่ปังฉื่อ" 100

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

วัดมังกรกมลาวาส เดิมชื่อวัดเล่งเน่ยยี่ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 423 ถนนเจริญกรุง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ก่อสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระปิยมหาราช) รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลือกที่ตั้งวัดแห่งนี้ โดยมีเนื้อที่ 4 ไร่ 18 ตารางวา โดยให้ พระยาโชฎึกราชเศรษฐี เจ้ากรมท่าซ้าย ร่วมกับพุทธศาสนิกชนชาวจีนก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2414 ใช้ระยะเวลาในการก่อสร้างประมาณ 8 ปี จึงแล้วเสร็จให้ชื่อว่า “เล่งเน่ยยี่” ซึ่งคำว่า "เล่ง" 龍 แปลว่า มังกร "เน่ย" 蓮 แปลว่า ดอกบัว และ"ยี่" 寺 แปลว่า อารามหรือวัดการตั้งชื่อวัดตั้งตามหลักโบราณจีน คือการตั้งตามชัยภูมิฮวงจุ้ยทำเลนั้นๆ ซึ่งนับเป็นสังฆารามตามลัทธินิกายมหายานที่มีศิลปะงดงาม และใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามใหม่ว่า "วัดมังกรกมลาวาส" โดยได้อาราธนาพระอาจารย์ สกเห็งเป็นเจ้าอาวาส (วารสารมังกรสาร. 2550: 22)

ในปี พ.ศ.2507 มีการบูรณปฏิสังขรณ์โดยใช้โมเสกติดผนังทั้งหมดและพื้นขัดหินอ่อน หลังจากนั้นได้สร้างตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรมสูง 9 ชั้น เพื่ออุทิศถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อคณะสงฆ์จีนเป็นล้นพ้น อีกทั้งเพื่อเป็นกิตติยานุสรณ์เฉลิมพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ใช้ระยะเวลาในการก่อสร้าง 2 ปี 4 เดือนจึงแล้วเสร็จ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2520 ปัจจุบันวัดมังกรกมลาวาสมีอายุยาวนาน 142 ปี

สถาปัตยกรรมของวัดมังกรกมลาวาสนั้น มีการวางผังตามแบบสถาปัตยกรรมจีนพื้นถิ่นทางตอนใต้ของจีน โดยมีลักษณะแบบสกุลช่างแต้จิ๋วเป็นหลัก การวางผังถือตามแบบวัดพุทธศาสนา นิกายมหายาน ตัวอาคารจะวางผังล้อมลาน เรียกว่า ซี่เตี่ยมกิม เป็นแบบเฉพาะของอาคารพื้นถิ่นแต้จิ๋ว การจัดวางวิหารถือตามแบบวัดหลวง โดยมีวิหารท้าวจตุโลกบาลเป็นวิหารแรก พระอุโบสถอยู่กลาง ด้านหลังพระอุโบสถมีวิหารบูรพาจารย์ ส่วนวิหารอื่นๆ อยู่ประกอบสมดุลซ้ายขวา กลุ่มอาคารทั้งหมดประกอบด้วยอิฐและไม้เป็นโครงสร้างสำคัญ โดยเฉพาะโครงสร้างหลังคาพระอุโบสถและวิหารจตุโลกบาลแสดงโครงสร้าง ขื่อ คาน ตามแบบสกุลช่างแต้จิ๋วอย่างสวยงาม หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาแบบจีนโบราณ มีการประดับตกแต่งอาคารด้วยกระเบื้องตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ประกอบเป็นลวดลายสิริมงคลตามความเชื่อแบบจีน มีการวาดลวดลายและ

แกะสลักลวดลาย ปิดทองอย่างสวยงาม จัดว่าเป็นสถาปัตยกรรมจีนโบราณที่มีความสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัดมังกรกมลาวาส นับว่าเป็นวัดที่มีความโดดเด่นในด้านสถาปัตยกรรม เนื่องจากรูปแบบการก่อสร้างนำมาจากการก่อสร้างตามคติการสร้างวัด มีถนนตรงเข้ามาสู่วิหารหน้า และเมื่อผ่านวิหารหน้า จะเข้าสู่พระอุโบสถ วัดนี้มีการจัดสถานที่ที่ลงตัวพอเหมาะกับการใช้สอย อีกทั้งยังแบ่งสรรพื้นที่ใช้สอย อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และพื้นที่ประกอบกิจกรรมพิเศษอื่นๆ นอกจากนั้น ตัวอาคารยังคงมีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบจีนโบราณ มีเครื่องประกอบหลังคาวิหาร มีรูปปั้นของมังกรอยู่สองข้าง มีไข่มุกไฟอยู่ตรงกลางและมีปลามังกรอยู่หลังคาด้านล่าง ทั้งนี้เชื่อว่ามังกรและปลาเป็นสัญลักษณ์ของสายน้ำ สามารถป้องกันอัคคีภัยได้ นอกจากนั้นได้ผสมผสานความเชื่อในเรื่องของพุทธเกษตรของพระอมิตาภะไว้ภายในวัดด้วย ดังจะสังเกตเห็นว่า บริเวณของพื้นพระอุโบสถซึ่งเป็นหินขัดทำเป็นรูปดอกบัว ผลไม้และไม้มงคลยู่มากมาย ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อที่ว่า ในดินแดนพุทธเกษตรของพระอมิตาภะ จะมีสระบัวนั่นเอง

ด้านจิตรกรรมนั้น สามารถพบเห็นได้ทั่วไป โดยเริ่มตั้งแต่ประตูวัดด้านนอกจะเห็นรูปของผลไม้ และไม้มงคลต่างๆ เช่น ทับทิม ต้นไผ่ ฯลฯ ส่วนที่บานประตูใหญ่ เมื่อปิดเข้าหากันก็จะเห็นเป็นรูปวาด ของมังกร เพราะเชื่อว่ามังกรคือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์มีหน้าที่เฝ้าสถานที่ และป้องกันภูตผีปีศาจ ภายในวัดจะเห็นภาพวาดบนขื่อคานของตัวอาคารตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม ส่วนมากเป็นภาพวาดของ 18 พระอรหันต์ เทพโป๊ยเซียน รูปเมฆ รูปต้นไผ่ ฯลฯ บริเวณผนังด้านหลังรูปปั้นของอาจารย์เว่ยหลาง (เป็นชาวเมืองซิงโจว ศิษย์ของพระสังฆปรินายกรูปที่ 5 ต่อมาได้รับการสืบทอดตำแหน่งเป็นพระสังฆปรินายกรูปที่ 6 นิกายฌาน และได้เผยแผ่พระธรรมอยู่ที่วัดหนานหัวมณฑลกวางตุ้ง จนมรณภาพ โดยสรีระท่านไม่เน่าเปื่อย) มีภาพเขียนด้วยทองเป็นรูปปลามังกรขนาดใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นชนชาติที่เชื่อในเรื่องของมงคลต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากชีวิตประจำวันของชาวไทยเชื้อสายจีนมักผูกพันกับเรื่องราวการดำรงชีวิต การพึ่งพิงพลังอำนาจจากธรรมชาติ ดังนั้นความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนจึงถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์ออกมาในความหมายของความมีมงคลแก่ผู้มาเยี่ยมเยียน ไม่ว่าจะเป็นรูปสัตว์ เช่น มังกร ปลา ค้างคาว กระต่าย ฯลฯ รูปต้นไม้ต่างๆเช่น ไผ่ ดอกโบตั๋น เห็ดหลินจือ ฯลฯ หรือสัญลักษณ์ของธรรมชาติ เช่น คลื่นในทะเล เมฆ ไข่มุกไฟ ฯลฯ

รูปปฏิมากรรม พระพุทธเจ้าและรูปปั้นพระโพธิสัตว์ พระอรหันต์ เทพเจ้า และเซียนภายในวัดนี้ เมื่อนับรวมแล้วมีหลายองค์ด้วยกัน อีกทั้งทางวัดยังจัดให้มีพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับรูปปั้นต่างๆ ขึ้นเพื่อให้ผู้ที่ศรัทธาได้ประกอบพิธี อาทิ พิธีเสริมบารมี โดยให้ผู้ที่ต้องการเสริมบารมี จดชื่อใส่สมุดที่ทางวัดจัดเตรียมไว้ให้ แล้วเมื่อถึงกำหนด พระผู้ทำพิธีจะนำสมุดเล่มนี้ไปสวดเพื่อเสริมบุญบารมีและอีกพิธีกรรมหนึ่งคือ พิธีสะเดาะเคราะห์ ซึ่งในความเชื่อของชาวไทย

เชื้อสายจีนนั้นจะมีปีที่ "ชง" กล่าวคือ ใน 12 ปีนักษัตร จะมีปีที่ไม่ถูกกันหรือปีที่ไม่สมพงษ์กันอยู่ 4 ปี 2 คู่ ซึ่งหากเข้าสู่ปีใดก็จะให้โทษกับคนที่เกิดในปีนั้นรวมไปถึงกับปีอื่นที่ไม่ถูกกัน เช่น ปี พ.ศ.2556 มีปีที่ชงกันคือมะเส็ง ชงกับวอก และขาล ชงกับ กุน เป็นต้น

อิทธิพลของลัทธิเต๋าและศาสนาพุทธมหายาน มีผลต่อความเชื่อความศรัทธาและวิถีความเป็นอยู่ ของผู้ที่เข้ามายังวัดแห่งนี้ไม่ว่าจะเป็นการขอโชคลาภ ขอความคุ้มครองจากภัยอันตราย ขอความปลอดภัย ในชีวิต ขอยารักษาโรค ฯลฯ ประกอบกับสถานที่ตั้งของวัดนี้อยู่ติดกับเยาวราช ซึ่งเป็นย่านที่ชาวไทย เชื้อสายจีนอาศัยอยู่มากที่สุด การเดินทางไปวัดสะดวกสบาย ปัจจุบันได้มีโครงการสร้างรถไฟฟ้าใต้ดิน ซึ่งเป็นสถานีวัดมังกร ยิ่งทำให้การเดินทางมาที่วัดแห่งนี้สะดวกมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีน จำนวนมากนิยมไปไหว้พระและประกอบพิธีกรรม ถือเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรมให้คงอยู่จนทุกวันนี้ (สัมภาษณ์ นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2556) นายฐิตพล มีลาภ ยังได้ศึกษาค้นคว้าทำวิจัยเรื่องวัฒนธรรม ณ วัดมังกรกมลาวาส ในปี พ.ศ.2549 และ นายสุพจน์ อภิญญานนท์ได้ศึกษาค้นคว้าทำวิจัยเรื่องแนวความคิดในการออกแบบวัดจีนในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2543 มาแล้ว ทำให้ผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาสบางอย่างของวัดที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เพราะวัดได้มีโครงการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งวัดในปี พ.ศ.2553

ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาผลงานทัศนศิลป์ที่ใช้ตกแต่งและประดิษฐานอยู่ภายในวัดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เพื่อเป็นฐานความรู้ใช้ในการเผยแพร่ผลงานทัศนศิลป์ ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส เพื่อสะท้อนออกมาในรูปแบบของผลงานทัศนศิลป์ภายในวัด ตลอดจนวัตถุประสงค์ของผู้ที่เข้าไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจแก่การศึกษาในครั้งนี้และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา เชิงประวัติศาสตร์ศิลป์ การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของงานศิลปะ การกระตุ้นให้เกิดการส่งเสริมอนุรักษ์ อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยาวนาน และผลของการศึกษาค้นคว้าวิจัย ในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คติความเชื่อความเป็นมาผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส
2. เพื่อจัดทำหนังสือรวบรวมศิลปะภายในวัดมังกรกมลาวาส
3. เพื่อศึกษาเจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ที่มีต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อรวบรวมความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์วัดมังกรกมลาวาส
2. เพื่อส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของงานศิลปะ และกระตุ้นให้เกิดการส่งเสริมอนุรักษ์อย่างถูกต้อง
3. เพื่อพัฒนาหนังสือผลงานศิลปะภายในวัดมังกรกมลาวาส
4. ผลของการศึกษาค้นคว้า สามารถใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาด้านศิลปะภายในวัดมังกรกมลาวาส

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คืองานศิลปกรรมที่สื่อความหมายของสัญลักษณ์ในงานศิลปะจีน ที่ใช้ตกแต่งในวิหารและอาคารต่างๆ ภายในวัดมังกรกมลาวาส โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มสถาปัตยกรรม
2. กลุ่มจิตรกรรม
3. กลุ่มประติมากรรม
4. กลุ่มปฏิมากรรม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากกลุ่มประชากร โดยใช้วิธีการดังนี้

1. กลุ่มสถาปัตยกรรม

คัดเลือกเฉพาะอาคารและวิหารที่สำคัญและบุคคลทั่วไปสามารถสังเกตมองเห็นและชื่นชมความงามของสถาปัตยกรรมนั้นได้ อาคารและวิหารที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล

1.2 วิหารสักการะ

1.3 พระอุโบสถ

1.4 วิหารโจวซือ

1.5 วิหารหลักโจ้ว

1.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม

1.7 วิหารพระกษิติครรภ์

1.8 วิหารทิศตะวันออก

1.9 วิหารทิศตะวันตก

1.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

2. กลุ่มจิตรกรรม

2.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	65	ภาพ
2.2 วิหารสักการะ	มีจำนวน	-	ภาพ
2.3 พระอุโบสถ	มีจำนวน	26	ภาพ
2.4 วิหารโจวซือ	มีจำนวน	30	ภาพ
2.5 วิหารหลักโจ้ว	มีจำนวน	1	ภาพ
2.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม	มีจำนวน	-	ภาพ
2.7 วิหารพระกษิติครรภ์	มีจำนวน	-	ภาพ
2.8 วิหารทิศตะวันออก	มีจำนวน	22	ภาพ
2.9 วิหารทิศตะวันตก	มีจำนวน	70	ภาพ
2.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	มีจำนวน	39	ภาพ

3. กลุ่มประติมากรรม

3.1 คัดงานประติมากรรมที่เสียหาย หรือมีการวาดซ่อมแซมในตำแหน่งที่สำคัญออก เพราะอาจทำให้วิเคราะห์ข้อมูลผิดพลาดได้ เช่นศีรษะขาด มือขาขาด หรือชิ้นงานที่มีการวาดซ่อมแซมใหม่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องมีความสมบูรณ์

3.2 คัดเลือกชิ้นงานจากกลุ่มต่างๆ ที่มีรูปแบบลักษณะที่คล้ายและใกล้เคียงกันจัดไว้เป็นกลุ่ม

3.3 จากกลุ่มที่คัดเลือกไว้ ดึงออกมาเพียง 1 ชิ้น โดยเลือกชิ้นที่สมบูรณ์ที่สุดมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เลือกงานประติมากรรมที่ตกแต่งภายในวัดมังกรกมลาวาส ที่สื่อความหมายแทนสัญลักษณ์ ในงานศิลปะ เช่นสัญลักษณ์และความหมายของสัตว์มงคลสัญลักษณ์และความหมายของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้มงคล สัญลักษณ์และความหมายของธรรมชาติมงคล สัญลักษณ์และความหมายของความเชื่อของศาสนาพุทธและเต๋า สัญลักษณ์และความหมายของตัวอักษรมงคล สัญลักษณ์และความหมายของสิ่งของมงคล สัญลักษณ์และความหมายของรูปเรขาคณิต ซึ่งประติมากรรมที่คัดเลือกมา มีดังนี้

3.5 วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	111	ชิ้น
3.6 วิหารสักการะ	มีจำนวน	56	ชิ้น

3.7 พระอุโบสถ	มีจำนวน	90	ชิ้น
3.8 วิหารโจวซือ	มีจำนวน	35	ชิ้น
3.9 วิหารหลักโจ้ว	มีจำนวน	54	ชิ้น
3.10 วิหารเจ้าแม่กวนอิม	มีจำนวน	57	ชิ้น
3.11 วิหารพระกษิติครรภ์	มีจำนวน	29	ชิ้น
3.12 วิหารทิศตะวันออก	มีจำนวน	48	ชิ้น
3.13 วิหารทิศตะวันตก	มีจำนวน	11	ชิ้น
3.14 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	มีจำนวน	4	ชิ้น
4. กลุ่มปฏิมากรรม			
4.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	9	องค์
4.2 วิหารสักการะ	มีจำนวน	-	องค์
4.3 พระอุโบสถ	มีจำนวน	33	องค์
4.4 วิหารโจวซือ	มีจำนวน	1	องค์
4.5 วิหารหลักโจ้ว	มีจำนวน	3	องค์
4.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม	มีจำนวน	3	องค์
4.7 วิหารพระกษิติครรภ์	มีจำนวน	4	องค์
4.8 วิหารทิศตะวันออก	มีจำนวน	17	องค์
4.9 วิหารทิศตะวันตก	มีจำนวน	1	องค์
4.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	มีจำนวน	1	องค์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวัดเจตคติ

2.1 ประชากร คือ พระภิกษุ สามเณร และประชาชนที่เข้ามาเยี่ยมชมวัดมังกรกมลาวาส

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือพระภิกษุ สามเณร ประชาชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คนได้มาโดยการสุ่ม แบบโควตา (Quota Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรต้น ได้แก่ หนังสือผลงานทัศนศิลป์

ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรมจิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2553 - 2556 และได้รวบรวมจัดทำเป็นหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษาวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ที่ใช้ตกแต่งและประดิษฐานอยู่ภายในวัดมังกรกมลาวาส ซึ่งประกอบไปด้วยผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรมจิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่มุ่งศึกษาและวิเคราะห์คตินิยม ความเชื่อ ประวัติเชิงวัฒนธรรมทางพุทธศิลป์

2. หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมาวาส หมายถึง หนังสือที่รวบรวมผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาส ซึ่งประกอบไปด้วยผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ตามคติความเชื่อ

3. คตินิยม หมายถึง แบบอย่างความคิดเห็น ความเชื่อ หรือวิธีการคิดร่วมกันที่เป็นลักษณะของกลุ่มชนในการประพฤติปฏิบัติต่อผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาส

4. ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับในอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติว่ามีอยู่จริง เป็นความเชื่อความเป็นมาของผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรมภายในวัดมังกรกมลาวาส

5. ประวัติเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ประวัติและความเป็นมาของผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส ในเชิงประวัติศาสตร์และคติความเชื่อในด้านวัฒนธรรมอันจะก่อให้เกิดความงอกงามอันดีที่เป็นระเบียบเรียบร้อย

6. พุทธศิลป์ หมายถึง ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วยสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส

7. สถาปัตยกรรม หมายรวมถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสิ่งปลูกสร้างนั้น ที่มาจากการออกแบบของมนุษย์ ด้วยศาสตร์ทางด้านศิลปะการจัดวางที่ว่าง ทัศนศิลป์ และวิศวกรรมการก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ใช้สอย สถาปัตยกรรมยังเป็นสื่อความคิด และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมในยุคนั้นๆ ด้วย ซึ่งสร้างขึ้นภายในวัดมังกรกมลาวาส

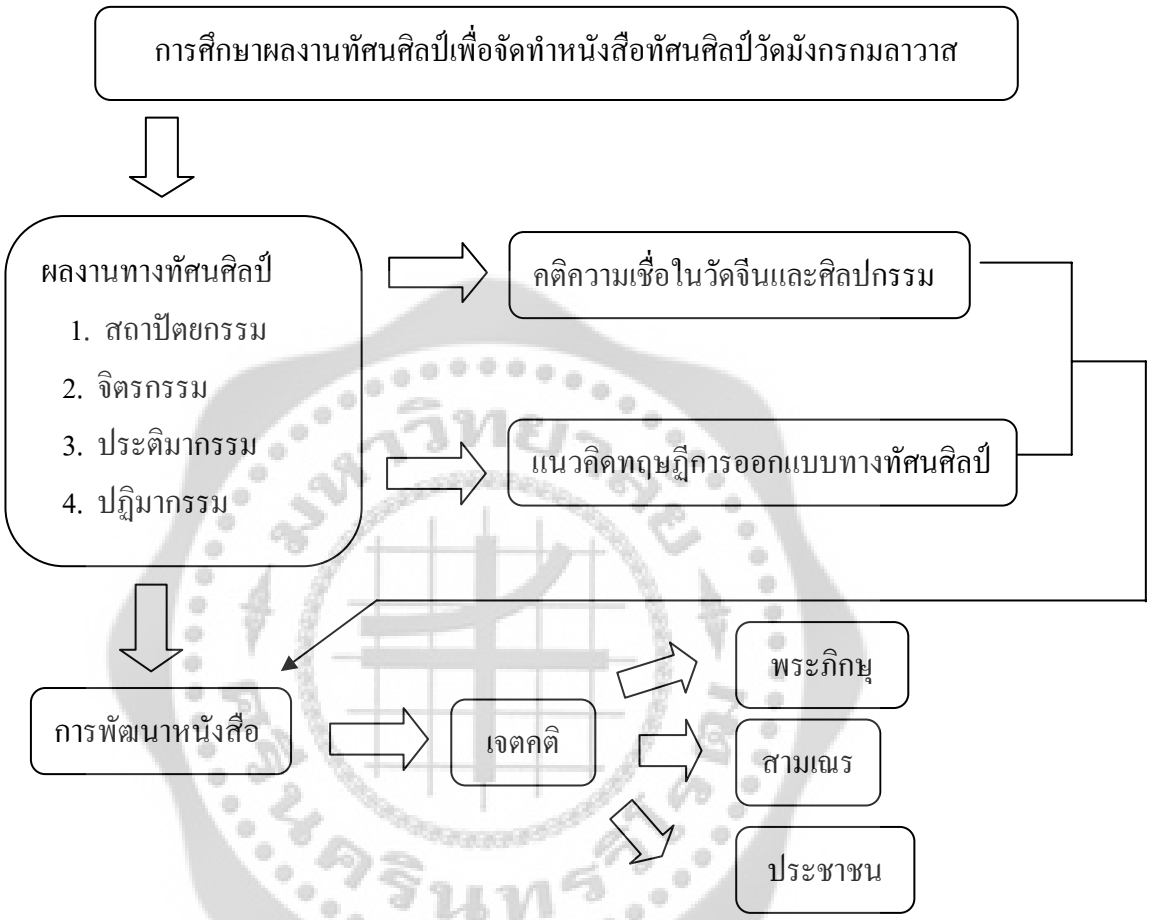
8. จิตรกรรม หมายถึง งานศิลปะที่แสดงออกด้วยการวาด ระบายสี และการจัดองค์ประกอบ ความงามอื่นๆ เพื่อให้เกิดภาพ 2 มิติ ไม่มีความลึกหรือนูนหนา ที่วาดอยู่ในวัดมังกรกมลาวาส

9. ประติมากรรม หมายถึง งานศิลปะที่แสดงออกด้วยการปั้น แกะสลัก หล่อ และการจัดองค์ประกอบความงามอื่น ลงบนสื่อต่างๆ เช่น ไม้ หิน โลหะ สัมฤทธิ์ ฯลฯ เพื่อให้เกิดรูปทรง 3 มิติ มีความลึกหรือนูนหนา สามารถสื่อถึงสิ่งต่างๆ สภาพสังคม วัฒนธรรม รวมถึงจิตใจของมนุษย์โดยชิ้นงาน ผ่านการสร้างของประติมากร

10. ปฏิมากรรม หมายถึง งานประติมากรรมที่เกี่ยวกับศาสนามักสะกดให้แตกต่างออกไปว่า *ปฏิมากรรม* ผู้ที่สร้างงานปฏิมากรรม เรียกว่า *ปฏิมากร* แบ่งเป็น 3 ประเภท ตามมิติของความลึก ได้แก่ประติมากรรมนูนต่ำ ประติมากรรมนูนสูง ประติมากรรมลอยตัว ที่ประดิษฐานอยู่ในวัดมังกรกมลาวาส

11. ชาวไทยเชื้อสายจีน หมายถึง บุตร หลานของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่เกิดในแผ่นดินไทย และมีสัญชาติไทยโดยสมบูรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ชนชาวจีนในประเทศไทย
   1.1 การเข้ามาของชาวจีนสู่ประเทศไทย
   1.2 บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย
   1.3 สถานภาพทางสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราช
2. ประวัติวัดมังกรกมลาวาส
   2.1 ประวัติชนชาวจีนภายใต้พระบรมโพธิสมภาร
   2.2 ประวัติการสร้างวัดจีน
3. ศิลปกรรมและคติความเชื่อในวัดจีน
4. การจัดทำหนังสือ
5. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการในการออกแบบสถาปัตยกรรม
6. ความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์
7. ศาสนาและความเชื่อคติทางพุทธศิลป์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ชนชาวจีนในประเทศไทย

สกินเนอร์ (2529: 1) กล่าวว่า ในประเทศไทยมีพลเมืองหลายกลุ่มชน หลายภาษา หลายเชื้อชาติ อาศัยรวมกันเป็นจำนวนมาก กลุ่มชนเหล่านั้นล้วนแต่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยในด้านต่างๆ เช่นกลุ่มชาวจีน ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าชาวจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกเมื่อไร แต่ตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏทำให้ทราบว่าชาวจีนได้อพยพเข้ามาสู่บริเวณสุวรรณภูมิตั้งแต่สมัยก่อนสุโขทัยเป็น ราชธานี หลักฐานนี้คือภาพสลักนูนต่ำที่ผนังกำแพง ปราสาทนครธม ได้สลักเป็นรูปเรือสำเภาจีน และมีรูปชาวจีนเป็นกะลาสี เนื่องจากมีรูปหน้าไม่เหมือนกับรูปแกะสลักรูปอื่นซึ่งเป็นชาวเขมร แต่มีลักษณะเหมือนกับ ชาวจีน ทำให้ทราบว่า ชาวจีนกับชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเอเชียอาคเนย์ มีการติดต่อกันมาเป็นเวลานานแล้ว ต่อมาเมื่อมีการตั้งอาณาจักรสุโขทัย ชาวจีนได้นำเอาความรู้ ความเจริญเข้ามาเผยแพร่ สู่สังคมไทย เช่น การทำเครื่องสังคโลก การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นต้น และอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาวจีน คือ

ความสามารถทางการค้าขาย และความเชี่ยวชาญในการเดินเรือ ซึ่งในสมัยนั้นรายได้หลักของไทยมาจากการติดต่อค้าขายกับนานาชาติ โดยเฉพาะการค้าสำเภากับประเทศจีน

การที่ชาวจีนเข้ามาอาศัยในขอบเขตขัณฑสีมาของราชอาณาจักรไทยนั้น ทำให้ชาวจีนแต่งงานกับ ชาวไทยและเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม เมื่อเวลาผ่านไปก็มีลูกหลานเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน

เป็นเหตุให้ชาวไทยเชื้อสายจีนเริ่มมีบทบาทต่อสังคมไทยเด่นชัดขึ้น ตั้งแต่ระดับชั้นสามัญชนจนถึง ชนชั้นปกครอง ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ใช้ความรู้ความสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่เมืองไทย เป็นอย่างมาก จึงสมควรยกย่องว่าชาวไทยเชื้อสายจีนคือ ผู้ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเจริญสู่สังคมไทย เปรียบเสมือนญาติสนิทที่สุดของคนไทย ได้ร่วมต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับคนไทย และเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ชาวไทยเชื้อสายจีน มีคติความเชื่อซึ่งแฝงข้อปฏิบัติตามหลักคำสอนของลัทธิและศาสนาที่พวกเขา ให้ความเคารพนับถือมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความเชื่อหลักได้แก่ ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพุทธศาสนา ชาวไทยเชื้อสายจีนได้นำหลักคติคำสอนของศาสนาทั้งสามนี้ นำมาผสมผสานรวมเข้าเป็นรูปแบบ การดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีน และได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาทุกยุคทุกสมัย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับวีรบุรุษ ผู้ประพฤติแต่ความดีเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วจะไปเกิดเป็นเซียน บนสวรรค์ หรือหากศึกษาตามหลักคำสอนของเต๋าแล้วจะสามารถบรรลุเป็นเซียนได้ในภายหลัง (วินนี่ สุริยะไชย. 2541: 7)

ชุมชนจีนในกรุงเทพฯ เริ่มปรากฏขึ้นภายหลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงตั้งราชธานีใหม่ ณ ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหรือปัจจุบันคือพระราชวังเดิมฝั่งธนบุรี มีชาวไทย เชื้อสายจีนจำนวนหนึ่งตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายกันบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา หรือปัจจุบันเรียกว่า ท่าเตียน *เอ็ม.ตูร์แปง เขียนบันทึกไว้เมื่อ พ.ศ.2313* ว่า “ในสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ทรงมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้คนอพยพเข้าสู่ฝั่งพระนครเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อเตรียมการไว้รับศึกพม่าโดยทรงให้สิทธิพิเศษต่างๆ ทางการค้ากับชาวไทยเชื้อสายจีน” ตูร์แปง (Tapan อ้างอิงจาก สกินเนอร์. 2529: 19)

ต่อมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกทรงปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายพระราชวังจากฝั่งธนบุรีมาสู่ฝั่งพระนครเนื่องจากทรงมีพระราชดำริว่า เมืองธนบุรีเป็นเมืองเอกแต่ยากแก่การป้องกัน ทั้งตัวพระราชวังตั้งอยู่บริเวณที่เป็นคุ้งน้ำ นานไปจะทำให้เกิด ความเสียหายแก่พระราชวังได้ จึงโปรดเกล้าฯให้พระยาราชเศรษฐี ซึ่งเป็นหัวหน้าของคนไทยเชื้อสายจีน ในขณะนั้นดำเนินการอพยพชาวไทยเชื้อสายจีนไปตั้งบ้านเรือนยังสถานที่แห่งใหม่ ณ บริเวณวัดสามปลื้ม (ปัจจุบันคือวัดจักรวรรดิราชาวาส) นอกกำแพงประตูเมืองด้านตะวันออกเฉียงใต้ ชาวบ้านเรียกว่า “สำเพ็ง”

คำว่า “สำเพ็ง” จากหนังสือ “ชื่อบ้านนามเมือง” ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (2540) ตั้งข้อสันนิษฐานไว้สามประการ ดังนี้

ประการแรก คำว่า “สำเพ็ง” น่าจะเพี้ยนมาจากคำ “สามแผ่น” อันหมายถึงลักษณะภูมิประเทศ ของย่านนั้นที่มีคลองขวางอยู่ 2 คลอง ได้แก่ คลองเหนือวัดสามปลื้ม และคลองวัดสามปลื้ม ทำให้ตัดแผ่นดินออกเป็นสามตอนหรือสามแผ่น คือแผ่นวัดสำเพ็งตอนหนึ่ง แผ่นวัดเกาะตอนหนึ่ง และแผ่นวัดสามปลื้มอีกตอนหนึ่ง คนทั่วไปจึงเรียกย่านนี้ว่า “สามแผ่นดิน” หรือ “สามแผ่น” คำว่าสามแผ่นนี้ต่อมาเพี้ยนไปตามสำเนียงคนจีนว่า “สำเพ็ง” อีกประการหนึ่งคือ คำว่า “สำเพ็ง” น่าจะเพี้ยนมาจากคำว่า “สามแพร่ง” ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะภูมิประเทศในย่านนี้ก็เป็นได้ และข้อสันนิษฐานสุดท้ายก็คือ คำว่าสำเพ็ง น่าจะมาจากชื่อพืชตระกูลเฟิร์นชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายใบโหระพา เรียกว่า “ลำเพ็ง” พืชชนิดนี้มีขึ้นทั่วไปในบริเวณดังกล่าว ผู้คนจึงเรียกบริเวณนี้ว่า “ลำเพ็ง” และเพี้ยนเป็น “สำเพ็ง” ในที่สุด (หน้า 121)

เมื่อชาวไทยเชื้อสายจีนอพยพไปอยู่บริเวณสำเพ็งแล้ว ก็ต้องการที่จะได้รับการคุ้มครองป้องกัน จากเหล่าเทพเจ้าที่พวกเขานับถือ ดังนั้นชาวไทยเชื้อสายจีนจึงสร้างวัดหรือศาลเจ้าขึ้นเพื่อให้เหมือนกับ บ้านเกิดที่พวกเขาจากมา (ต้วน ลี่ เซิง และบุญยิ่ง ไร่สุขศิริ. 2543: 11) ต่อมาจึงมีการสร้างวัดจีนขึ้นคือวัดมังกรกมลาวาส หรือวัดเล่งเน่ยยี่ ซึ่งมีความหมายคือ เล่ง แปลว่า มังกร เน่ย แปลว่า ดอกบัวยี่ แปลว่า อารามหรือวัด โดยสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระปิยมหาราช) รัชกาลที่ 5 เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมและพบปะสังสรรค์ของชาวไทยเชื้อสายจีนอีกด้วย ในสมัยนั้นวัดมังกรกมลาวาส มีรูปปฏิมากรรมคือพระพุทธรูปในความเชื่อของมหายาน อีกทั้งรูปปั้นของเหล่าเทพเจ้า และเซียนต่างๆ ประดิษฐานอยู่ตามความเชื่อของลัทธิเต๋าและศาสนาพุทธมหายาน ซึ่งได้ผสมกลมกลืนในวัฒนธรรมจีนอย่างยากที่จะแยกออกจากวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน

วัดมังกรกมลาวาส มีความโดดเด่นด้วยการวางผังแบบวังหลวงแต้จิ๋วโบราณ คือมีวิหารท้าวจตุโลกบาลเป็นวิหารแรก ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานปฏิมากรรมรูปพระเมตไตรยโพธิสัตว์บางแห่งเรียกหมีเล็กผ่อสักหรือหนี่เต็กผ่อสัก ทั้ง 3 พระนามคนทั่วไปทราบในนามของพระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นประธานของวิหารหน้า บริเวณรอบพระศรีอริยเมตไตรยเป็นที่ประดิษฐานของ ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 ได้แก่ ทิก๊ก (ท้าวธตรฐ) เตี่ยเชียง (ท้าววิรุฬหก) กวางมัก (ท้าววิรูปักษ์) และโต้บุ๋น (ท้าวกุเวรหรือท้าวเวสสุวัณ) รวมเรียกว่า “สี่เทียนไต้อ๋อง” หรือ “สี่ไต่เทียนหวัง” นอกจากนั้นบริเวณด้านข้างของรูปปั้น ท้าวจตุโลกบาล ยังมีรูปของแป๊ะกง - แป๊ะม่า (เจ้าที่) เสี่ยอึ่งกง (เจ้าหลักเมือง) และหลังของพระศรีอาริยเมตไตรย์ เป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นของพระอุ่ยท้อพู่สัก (พระสกันทโพธิสัตว์หรือ บางแห่งเรียกว่าพระปราบโพธิสัตว์)

ตรงกลางเป็นพระอุโบสถ ข้างหลังพระอุโบสถเป็นวิหารบูรพาจารย์และวิหารเทพเจ้า ใช้ไม้และอิฐเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างโดยภายในอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระประธาน 3 องค์ด้วยกัน คือ พระศากยมุนีพุทธเจ้า คือ พระพุทธเจ้าในปัจจุบันกาล (เจ้าชายสิทธัตถะ) พระอมิตาภพุทธเจ้า เชื่อว่าเป็นอดีตพระพุทธเจ้าอยู่ในดินแดนพุทธเกษตรที่เรียกว่าแดนสุขาวดี พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า เป็นพระพุทธเจ้าในอดีตเช่นกันเชื่อกันว่าท่านอยู่ในดินแดนพุทธเกษตรทางฝั่งทิศตะวันออก ตรงข้ามกับ แดนสุขาวดี โดยพระพุทธเจ้าทั้งสามพระองค์นี้ เปรียบเหมือนไตรรัตน์ของฝ่ายมหายานนั้นเอง รวมไปถึงยังมีรูปปั้นพระอานนท์มหาเถระและพระมหากัสสปะมหาเถระ ภายในพระอุโบสถฝั่งด้านซ้ายและด้านขวา เป็นที่ประดิษฐานรูปปั้น 18 พระอรหันต์ ด้านซ้ายพระอุโบสถมีรูปปั้นพระโพธิธรรมเถระ (ปรมาจารย์ตั๊กม้อ) ด้านขวารูปปั้นบุ่งเชียง ปักตี่ กวนอู ขงจื้อ เป็นต้น

นอกจากนั้นบริเวณวิหารอื่นๆ ยังเป็นที่ประดิษฐานเหล่าเทพเหล่าเซียนอีกมากมายที่สำคัญ ได้แก่ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร (เจ้าแม่กวนอิม) ในแต่ละวันจะมีผู้มากราบไหว้นมัสการเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ เทพเจ้าเห้งเจีย ไท่ส่วยเอี๊ย (เทพประจำชะตาชีวิต) ไฉ่ซิงเอี๊ย (เทพแห่งโชคลาภ) ฮั่วท้อเซียงซือ (หมอเทวดา) ฯลฯ โดยเฉพาะหมอเทวดาจะมีผู้มีศรัทธาเข้ามาขอยาเพื่อไปรักษาโรคเป็นจำนวนมาก ปฏิมากรรมและรูปปั้นต่างๆ นอกจากใช้แทนองค์สมมุติของพระพุทธเจ้า เทพเจ้าและเซียนต่างๆ แล้ว ยังแสดงถึงรูปแบบความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ให้ความเคารพบรรพบุรุษผู้เสียชีวิตทั้งยังยกย่องสดุดีวีรกรรมของวีรบุรุษ เช่น กวนอู ฮั่วท้อเซียนซือ ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนควรยึดถือปฏิบัติตาม ชาวไทยเชื้อสายจีนใช้รูปปั้นเหล่านี้ไว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจเป็นแสงสว่างในการดำเนินชีวิต เป็นที่ปลดปล่อยระบายความทุกข์โศกและที่สำคัญคือ ใช้เป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาจิตใจของผู้ที่มากราบไหว้บูชา ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ได้เข้าไปรวมกับกิจวัตรของชาวไทย เชื้อสายจีนจนเรียกได้ว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งในหนึ่งรอบปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันตรุษจีน ชาวไทย เชื้อสายจีนเหล่านั้นจะต้องไปไหว้เจ้าในวัดมังกรกมลาวาส เพื่อจะได้บังเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และครอบครัว (จิตรา ก่อนันทเกียรติ. 2544ข: 13-15)

1.1 การเข้ามาของชาวจีนสู่ประเทศไทย

ชาวจีนได้เดินทางมาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อใดนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด เหตุที่ชาวจีนได้มาตั้งรกรากในประเทศไทย อาจจะเป็นเพราะไทยได้เปิดกว้างไม่ถือรังเกียจคนต่างภาษาไม่ละเมิด สิทธิเสรีของกันและกัน ช่วงแรกๆ ชาวจีนที่เข้ามาในประเทศไทยมีแต่พวกผู้ชายเท่านั้น เมื่ออยู่นานๆ ก็ได้แต่งงานกับหญิงไทย ลูกที่เกิดมาย่อมได้ถือสัญชาติไทยตามกฎหมายไทยโดยปริยาย และทำให้ลูกชาวจีนกลายเป็นลูกคนไทย ซึ่งมีความเฉลียวฉลาดและมีความซื่อสัตย์ ได้มี

โอกาสเข้ารับราชการสนอง พระเดชพระคุณจนได้รับตำแหน่งหน้าที่ใหญ่โตมีเกียรติมีชื่อเสียงจำนวนมาก พอระยะหลังๆ ชาวจีนได้หลั่งไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก (ประสาน กำจรเมนุกูล. 2537: 21)

เนื่องจากคนไทยเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี ไม่รังเกียจคนต่างชาติต่างภาษา ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นแก่ผู้ที่หนีร้อนมาพึ่งเย็น เมื่อชาวจีนได้รับการปฏิบัติด้วยความละมุนละม่อมเช่นนี้แล้วจึงเข้ามาร่วมในสังคมไทยด้วยความเต็มใจและพยายามประพฤติปฏิบัติเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. 2518: 58)

ในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ปรากฏว่ามีพ่อค้าชาวจีนเข้ามาค้าขายบริเวณอ่าวไทยแถบเมืองชุมพร สุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช ฯลฯ โดยนำสินค้าจากจีนบรรทุกเรือสำเภาเข้ามาในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและซื้อสินค้าจากชาวไทยพื้นเมืองกลับไปขายที่ประเทศจีนในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ (พลกูล อังกินันทน์. 2515: 7-8)

ชาวจีนมีอุปนิสัยที่ฉลาดในการหาทรัพย์สินยิ่งกว่าคนไทยหรือมนุษย์ชาติอื่นๆ ได้เข้ามาอยู่ในสยามส่วนมากมักเป็นคหบดีหรือแม้อย่างต่ำก็สามารถหากินเป็นอาชีพแก่ตนได้มาก ชาวจีนที่เข้ามาใหม่ยังไม่รู้ช่องทางหรือขนบธรรมเนียมบ้านเมืองก็อาศัยหากินกับพวกชาวจีนที่อยู่ก่อนจึงมีชาวจีนอยู่ด้วยกันทุกตำบล ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองต่างๆ (คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2528: 32) ในช่วงปลายกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรีและต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวจีนได้เข้ามาตั้งรกรากเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจาก มณฑลทางใต้แบ่งตามภาษาพูดได้เป็น 5 กลุ่มคือ (สกินเนอร์ Skinner. 2529: 51)

กลุ่ม 1 ชาวจีนแต้จิ๋วมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ตามตำบลต่างๆ รอบเมืองซัวเถา และตามบริเวณชายฝั่ง แม่น้ำฮั่นหรือเรียกรวมกันว่า “บริเวณซาน” ซึ่งตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลกวางตุ้ง ชาวจีนแต้จิ๋วได้เดินทางมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ชาวจีนสมัยนี้ได้รับการเอาใจใส่ รวมทั้งได้รับความไว้วางใจจากทางการไทยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนแต้จิ๋วเป็นเชื้อสายบิดาของ พระเจ้าตากสินได้รับการยกย่องว่าเป็น “จีนหลวง” (ทวี ธีระวงศ์เสรี: 2516: 17) จะเห็นได้ว่าคนจีนกับ คนไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพระมหากษัตริย์ไทยเป็นลูกครึ่งไทยจีน

กลุ่ม 2 ชาวจีนแคะมีภูมิลำเนาเดิมเป็นหมู่ตามชานเมือง แถบตะวันออกและตะวันตกของมณฑลฮกเกี้ยนและมณฑลกวางสี อยู่ระหว่างหุบเขาที่เป็นแนวไปจนถึงทางเหนือของมณฑลกวางตุ้งและอาศัยอยู่รอบเกาะฮ่องกงและเกาะไหหลำอีกด้วย ชาวจีนแคะส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านช่างฝีมือ เช่น ช่างเย็บผ้า ช่างทำหนัง ช่างเงินทำทอง

กลุ่ม 3 ชาวจีนไหหลำเป็นประชากรส่วนใหญ่ของเกาะไหหลำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลกวางตุ้งส่วนใหญ่มีอาชีพบริการ เช่น ขายน้ำแข็ง กาแฟ เครื่องดื่ม ภัตตาคาร โรงแรม และบริการในด้านอื่นๆ

กลุ่ม 4 ชาวจีนกวางตุ้งได้แก่ประชากรส่วนใหญ่ของมณฑลกวางตุ้งและตามภาคต่างๆทางตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลกวางสีส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านช่างฝีมือเกี่ยวกับการพิมพ์โรงงานเหล็กโรงซ่อมรถยนต์ตลอดจนดำเนินการค้าในกิจการนั้นๆ ด้วย

กลุ่ม 5 ชาวจีนฮกเกี้ยนอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของมณฑลฮกเกี้ยน มีเมืองเอ้หมิงเป็นศูนย์กลาง เป็นกลุ่มชาวจีนที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามจังหวัดต่างๆในภาคใต้ของประเทศไทยมีอาชีพทำเหมืองแร่ ดีบุก ยางพารา และพ่อค้าทั่วไป (ไสววิศวานันท์. 2539 : 51) การเข้ามาของ ชาวจีนเหล่านี้มีปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ (ภูวดลทรงประเสริฐ. 2519: 6 - 7)

รัฐบาลไทยได้ขยายกิจการค้าต่างประเทศ ชาวจีนจึงนิยมเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายเพิ่มมากขึ้น เกิดเหตุการณ์ไม่สงบในเมืองจีน เนื่องจากการเกิดจลาจลและการกบฏหลายครั้งในตอนปลายของ ราชวงศ์แมนจู รวมทั้งภัยที่เกิดจากโรคระบาดและภัยธรรมชาติซึ่งเกิดในบริเวณภาคใต้ของจีน การกีดกัน ชาวจีนของชนชาติอื่นๆ ในคาบสมุทรอินโดจีนดูจะมีภาวะความอดยากและความแห้งแล้งในประเทศจีนความต้องการและนิยมจ้างพวกกรรมกรชาวจีน ทั้งในวงการเอกชนและรัฐบาลไทย ได้ขยายตัวกว้างขึ้น มีการขนส่งด้วยเรือกลไฟระหว่างประเทศไทยกับเมืองท่าภาคใต้ของประเทศจีน ได้ระยะบทบาทมากขึ้นเพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2423 ได้มีการตั้งสาขาบริษัทเดินเรือขึ้นทั้งในประเทศไทยและจีน ต่อมาในปีพ.ศ. 2429 บริษัท Bangkok Passenger Steamier Company ของชาวอังกฤษก็ได้แล่นเรือรับส่งผู้โดยสารเป็นประจำระหว่างเมืองซัวเถาและเมืองท่าอื่นๆ ทางภาคใต้ของจีนติดต่อโดยตรงกับกรุงเทพฯ

1.2 บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย

ชาวจีนที่อาศัยในประเทศไทยสามารถจำแนกตามบทบาท ได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (วัลภา บุรุษพัฒน์. 2517: 1-39)

บทบาทชาวจีนในด้านการเมือง

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ชาวจีนส่วนใหญ่มิได้มีบทบาททางด้านการเมืองแต่อย่างใด แต่มีการจัดตั้งสมาคมลับต่างๆ เพื่อก่อความไม่สงบขึ้น เนื่องมาจากสาเหตุของผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น มิได้มีเหตุผลทางด้านการเมืองเข้ามาปะปน ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เริ่มมีอิทธิพลจากลัทธิการเมืองจากจีนแผ่นดินใหญ่

เข้ามา ซึ่งที่ประเทศจีนนำโดย ดร.ซุน ยัดเซน และต้องการสนับสนุนจากชาวจีนในประเทศไทยด้านเงินทุนและบุคลากรสนับสนุนเพื่อดำเนินการของจีนคณะชาติ

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยสนใจที่จะประกอบอาชีพเพื่อเสริมสร้างฐานะของตนเอง และครอบครัว และอาชีพส่วนใหญ่จะเกี่ยวเนื่องกับการค้าขายแทบทั้งสิ้นซึ่งก็ประกอบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้ชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทยมีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงทำให้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรวมกลุ่มเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองแต่อย่างใด

ในอดีตสถาณการณ์ทางการเมืองของไทยมีการเปลี่ยนแปลง บางครั้งรัฐบาลออกกฎระเบียบ ที่เคร่งครัด บางครั้งผ่อนปรนทำให้ชาวจีนพยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองไทย

บทบาทของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจ

ชาวจีนอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยส่วนใหญ่ในระยะแรกเป็นผู้ขายแรงงาน แต่เนื่องด้วยมีนิสัยขยัน อดทน และมัธยัสถ์ เมื่อมีเงินเก็บพอประมาณก็มักจะเปลี่ยนมาทำอาชีพค้าขาย ส่วนคนไทยนิยมทำอาชีพรับราชการ ชาวจีนจึงมีความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ อีกทั้งมีความคิดอ่านด้านการค้าขาย ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากทางการพาณิชย์ ในระยะแรกชาวจีนจะส่งเงินบางส่วนกลับไปให้ครอบครัวในประเทศจีน แม้ว่าทางรัฐบาลพยายามจะหาหนทางสกัดกั้นแต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าระบบเศรษฐกิจไทยยังคงต้องพึ่งพาคนจีนเป็นหลัก อย่างไรก็ดีชาวจีนในรุ่นหลังๆ ก็ได้ผสมกลมกลืนกลายเป็นคนไทยไปแล้ว การติดต่อสัมพันธ์กับชาวจีนที่อยู่ในประเทศจีนนับวันก็จะลดน้อยลง

บทบาทของชาวจีนด้านสังคม

ชาวจีนที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยในยุคแรกนั้น เข้ามาในฐานะผู้อพยพแบบเสื่อผืนหมอนใบ ดังนั้นจึงมีเอกลักษณ์ในเชื้อชาติและชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก อีกทั้งชาวจีนในยุคแรกยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไว้อย่างมั่นคง ดังจะเห็นได้จากมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสมาคมตระกูลแซ่ต่างๆ การจัดตั้งโรงเรียนจีน การจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ภาษาจีนซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่สมาคมแซ่ สมาคมผู้ที่มาจากท้องถิ่นเดียวกัน และสมาคมผู้พูดภาษาเดียวกัน จะมีความสำคัญต่อชาวจีนทางด้านการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไว้ กลุ่มที่สองได้แก่ สมาคมอาชีพและธุรกิจต่างๆ ทำหน้าที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมธุรกิจอื่นๆ ของชาวจีน และทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของชาวจีน อีกทั้งยังทำหน้าที่ออกเอกสารรับรองสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยแล้วส่งกลับไปขายยังประเทศจีน อีกทั้งยังให้การศึกษาของบุตรหลานจีนเป็นสื่อกลาง ในการประสานงานกับรัฐบาลให้การดูแลชาวจีนที่อยู่ในเมืองไทย ส่วนสมาคมสุดท้ายคือสมาคมเพื่อการกุศล ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือชาวจีนในประเทศไทย หากเกิดความทุกข์ยากเดือดร้อนจากการทำธุรกิจ

การจัดรวมตัวกันในลักษณะนี้ ทำให้เกิดการรวมตัวกันในหมู่ของชาวจีนที่อพยพมาจากแหล่งเดียวกัน มีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งยังมีบทบาทในการควบคุมวิถีชีวิตและความเป็นอยู่รวมไปถึงการรักษาผลประโยชน์ของชาวจีนด้วยกันมีการควบคุมการแข่งขันการทำการค้า การไกล่เกลี่ยหากมีข้อพิพาท และที่สำคัญคือเป็นตัวกลางประสานระหว่างชาวจีนกับรัฐบาลไทย

1.3 สถานภาพทางสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราช

การอพยพย้ายถิ่นของชาวจีนกลุ่นต่างๆ ที่มีมายังประเทศไทย เมื่อศึกษาจากบันทึกทางประวัติศาสตร์พบว่า คนจีนเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมาจนกระทั่งในสมัยกรุงธนบุรี ชุมชนชาวจีน ได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง หลังจากที่พระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชคืนมาจากพม่า และตั้งกรุงธนบุรีให้เป็นเมืองหลวง ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวจีนที่อพยพจากกรุงศรีอยุธยาตั้งหลักแหล่ง อยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธน หรือที่เรียกว่า “กุฎีจีน”

ต่อมาสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ขึ้นครองราชย์สมบัติทรงสถาปนากรุงเทพมหานคร ขึ้นเป็นเมืองหลวง และโปรดเกล้าฯ ให้ชุมชนชาวจีนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณวัดสามปลื้มถึงวัดเกาะหรือสำเพ็งในปัจจุบัน ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการตัดถนนเพิ่มอีกหลายสาย เช่น ถนนเจริญกรุง ถนนทรงวาด ที่ตัดเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา และไปสิ้นสุดที่ถนนเจริญกรุง ถนนทรงวาด เป็นแหล่งค้าขายสินค้าประเภทพืชผล ถนนจักรวรรดิ เป็นถนนที่ตัดเชื่อมถนนเจริญกรุงผ่านถนนเยาวราชมาสุดที่ถนนทรงวาด และถนนเยาวราช ซึ่งเป็นถนนที่สำคัญอีกถนนหนึ่ง ที่รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดให้สร้างขึ้นแทรกระหว่าง ถนนเจริญกรุงและถนนสำเพ็ง เพื่อช่วยให้มีการสัญจรไปมาสะดวกมากขึ้น เมื่อสร้างถนนเยาวราชแล้ว ประชาชนที่อยู่ในสำเพ็งก็ทยอยพากันมาปลูกสร้างบ้านบริเวณริมถนนทั้งสองฟาก จึงมีการกำหนดให้ถนนเยาวราชเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าขึ้น (สุภางค์ จันทวานิช อ้างอิงจาก วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2532: 73)

ถนนเยาวราช เป็นถนนอีกสายหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ถนนเยาวราชถือเป็นถนนเศรษฐกิจสายสำคัญเนื่องจากเป็นศูนย์รวมสินค้า ของชาวจีน นอกจากนี้ถนนเยาวราชยังเป็นถนนที่ได้รับการยอมรับว่า ตั้งอยู่ในบริเวณภูมิศาสตร์ที่ดีเยี่ยมเรียกได้ว่าเป็นทำเลทอง ดังพระราชดำรัสของรัชกาลที่ 5 ที่ว่า *ด้วยเมืองจิ๋วนี้มีความเจริญไม่เสื่อมคลาย* ถ้าพิจารณาตามหลักฮวงจุ้ย จะเห็นได้ว่าที่ตั้งของไชน่าทาวน์แห่งนี้ อยู่บนทำเลที่เป็นมงคลที่สุดและดีที่สุด คือทำเล มังกรทอง (หลงตี หรือ เหลงตี้) เมื่อมองจากภาพถ่ายทางอากาศจะเห็นว่า ถนนเยาวราชคดเคี้ยว

เหมือนตัวมังกร เมื่อสังเกตบริเวณวงเวียนโอเดียนจะมีลักษณะเหมือนหัวมังกรและส่วนหัวนั้นยังเป็นที่ตั้งของ “วัดไตรมิตรวิทยาราม” อันเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปทองคำที่ใหญ่ที่สุดในโลก (หัวทองคำ) ส่วนถนนเยาวราชได้เชื่อว่า “ถนนสายทองคำ” เพราะมีร้านขายทองคำมากที่สุดในประเทศไทย (ลำตัวทอง)(สัมภาษณ์นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน. เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2556)

2. ประวัติวัดมังกรกมลาวาส

ที่ตั้งและอาณาเขต (www.lengnoeiyi.com**)**

วัดมังกรกมลาวาส ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 423 ถนนเจริญกรุง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร อยู่ระหว่าง ซอยเจริญกรุง 19 และ 21

- ทิศเหนือ ติด วัดคณิกาผล
- ทิศใต้ ติด ถนนเจริญกรุง
- ทิศตะวันตก ติดถนนมังกร
- ทิศตะวันออก ติดซอยเจริญกรุง 21

ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม

วัดมังกรกมลาวาสมีชื่อจีน “วัดเล่งเน่ยยี่” ในภาษาจีนแต้จิ๋ว คำว่า “เล่ง” แปลว่ามังกร คำว่า “เน่ย ” แปลว่า ดอกบัว คำว่า “ยี่” แปลว่าอารามหรือวัด ทางด้านหน้าของวัดติดกับถนนเจริญกรุงเป็นบริเวณย่านการค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนตลอดสาย ด้านหน้าทางเข้าวัดมีร้านขายของเครื่องเซ่นไหว้ และขนมต่างๆ เมื่อเดินเข้ามาภายในบริเวณวัดจะเป็นลานกว้าง ด้านหน้าจะเป็นวิหารท้าวจตุโลกบาล ทางด้านขวามือจะเห็นโรงเจ ส่วนทางด้านซ้ายมือจะมีศาลาบุญโญทัย เมื่อหันหลังกลับไปจะเห็นตึก 9 ชั้น ที่มีชื่อว่า “ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม” ซึ่งเริ่มก่อสร้าง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 ภายใต้การควบคุมของวิศวกรรม ยุทธโยธากองทัพบก และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะจีน ตึกนี้เป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์และเป็นที่ตั้ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 13 โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย ที่ก่อตั้ง ในปี พ.ศ.2533 โดยพระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ (ท่านเจ้าคุณเย็นเชี้ยว) เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญศึกษาของวัดมังกรกมลาวาส มีการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 และยังเป็นโรงเรียนแห่งแรกของคณะสงฆ์จีนในประเทศไทยอีกด้วย

สถาปัตยกรรมของวัดมังกรกมลาวาสนั้น เป็นการวางผังตามแบบลักษณะสถาปัตยกรรมจีน ทางตอนใต้โดยมีลักษณะแบบสกุลช่างแต้จิ๋วเป็นหลัก การวางผังถือตามแบบพระพุทธศาสนานิกายมหายานตัวอาคารจะวางล้อมลานเรียกว่า “ซี่เตี่ยมกิม” เป็นแบบเฉพาะของตัวอาคารพื้นถิ่นแต้จิ๋ว การจัดวางวิหาร ถือตามแบบวังหลวงโดยมีวิหารท้าวจตุโลกบาลเป็นวิหารแรก อุโบสถอยู่กลาง ด้านหลังพระอุโบสถ มีวิหารบูรพาจารย์ ตัวอาคารทั้งหมดในวัดประกอบด้วยอิฐและไม้เป็น

โครงสร้างสำคัญ โดยเฉพาะโครงสร้างหลังคาวิหารท้าวจตุโลกบาล แสดงโครงสร้างคานขื่อตามแบบแต้จิ๋วอย่างสวยงาม หลังคามุงด้วยกระเบื้อง ดินเผาแบบจีนโบราณมีการประดับตกแต่งอาคารด้วยกระเบื้องตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ประกอบด้วยลวดลาย สิริมงคลตามความเชื่อจีน มีการวาดลวดลายและแกะสลักลวดลายปิดทองอย่างสวยงาม

หน้าประตูวัดมีป้ายจารึกชื่อวัดเป็นภาษาไทยว่า “ทรงพระราชทานนามวัดมังกรกมลาวาส” และมีป้ายสีแดงภาษาจีนทำจากไม้ที่เป็นลายมือของพระอาจารย์สกเห็ง (เจ้าอาวาสองค์แรกของวัด) ประตูทางเข้าทั้งสองด้านมีป้ายแขวนคำโคลงคู่มีความว่า

- ป้ายด้านซ้ายมือ หมายความว่า “มังกรเหินสู่สวรรค์ ณ ถิ่นนี้”
- ป้ายด้านขวา หมายความว่า “ประทุมประทีปส่องสว่างกลางเวหา”

โคลงนี้เป็นโคลงที่แต่งขึ้นในสมัยราชวงศ์ชิง โดยจักรพรรดิกวงซื่อ ในปี ค.ศ.1879 และถือได้ว่าเป็นงานศิลปะด้านการเขียนลายมือจีนที่มีค่ามากชิ้นหนึ่ง นอกจากนี้ภายในวัดยังมีป้ายที่เขียนขึ้นในสมัยราชวงศ์ชิง ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 มีอายุกว่า 100 ปี ที่กล่าวถึงปรัชญาต่างๆ อีกจำนวนหนึ่ง

ภายในพระอุโบสถของวัดมังกรกมลาวาส เป็นที่ประดิษฐานของพระประธานของวัด คือ พระศากยมุนีพุทธเจ้า พระอมิตาภะพุทธเจ้า พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า วิหารด้านหน้าประดิษฐาน ท้าวจตุโลกบาลข้างละ 2 องค์เป็นรูปหล่อปูนเขียนสีแต่งกายแบบนักรบจีน ส่วนด้านข้างเป็นเทพเจ้า ตามความเชื่อของลัทธิเต๋าและเทพเจ้าพื้นเมืองของจีน เช่นเทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตา (ไท่ส่วยเอี๊ย) เทพเจ้าแห่งยา (เซียงซือกง) เทพเจ้าแห่งโชคลาภ (ไฉ่ซิงเอี๊ย) และยังมีรูป 18 พระอรหันต์ตั้งอยู่ทั้งสองข้างของวิหารซึ่งรวมเทพเจ้าได้ทั้งหมด 58 องค์

การตั้งชื่อวัดตั้งตามหลักโบราณจีน คือการตั้งตามชัยภูมิ ฮวงจุ้ย ทำเลนั้นๆ ซึ่งนับเป็นสังฆารามตามลัทธินิกายมหายาน ที่มีศิลปะงดงามและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทาน พระกรุณาโปรดกล้าฯจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมกล้าเจ้าอยู่หัว (พระปิยมหาราช) รัชกาลที่ 5 พระราชทานนามใหม่ว่า “วัดมังกรกมลาวาส” โดยได้อาราธนาพระอาจารย์สกเห็งเป็นเจ้าอาวาส และทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานสมณศักดิ์แก่พระอาจารย์สกเห็งเป็นพระอาจารย์จีนวังสมาธิวัตรดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปแรกในประเทศไทย และเป็นปฐมบูรพาจารย์ของวัดมังกรกมลาวาสท่านเป็นพระที่มีความเมตตาเชี่ยวชาญทางด้านวิปัสสนากรรมฐาน ท่านทราบว่าชีวิตของท่านจะดับขันธ์ จึงเจริญวิปัสสนาจนหมดลมปราณและมรณภาพในอิริยาบถนั้น

กาลต่อมาเจ้าอาวาสองค์ที่ 2 พระอาจารย์กวยหงอ ได้สร้างหอไตรปิฎกและกุฏิเจ้าอาวาสขึ้นในปี พ.ศ.2427 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตรเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย องค์ที่ 2

เจ้าอาวาสองค์ที่ 3 พระอาจารย์โล่วเข่ง ได้บูรณปฏิสังขรณ์พระอุโบสถและพระพุทธรูป ในปี พ.ศ.2472 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตรเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย องค์ที่ 3

เจ้าอาวาสองค์ที่ 4 พระอาจารย์ฮวบจง ได้สร้างเจดีย์ในปี พ.ศ.2483 แต่เนื่องจากท่านเดินทางกลับไปยังประเทศจีน เพื่อรับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดน่ำฮั่วยี่ จึงไม่ทันได้รับพระราชทานสมณศักดิ์

เจ้าอาวาสองค์ที่ 5 พระอาจารย์ย่งปิง ได้สร้างศาลาบุญโญทัยในปี พ.ศ.2491 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร รักษาการเจ้าคณะใหญ่จีนนิกายองค์ที่ 4

เจ้าอาวาสองค์ที่ 6 พระอาจารย์เซี่ยงหงี ได้บูรณปฏิสังขรณ์ภายในวัด ในปี พ.ศ.2494 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์วังสสมาธิวัตร เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายองค์ที่ 5

เจ้าอาวาสองค์ที่ 7 พระอาจารย์โพธิ์แจ้งได้รับการแต่งตั้งจากสมเด็จพระสังฆราชให้เป็นพระอุปัชฌาย์รูปแรกแห่งจีนนิกาย ในปี พ.ศ.2493 ต่อมาสมเด็จพระสังฆราชทรงมีบัญชาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดมังกรกมลาวาสในปี พ.ศ.2497 และได้เลื่อนสมณศักดิ์จากหลวงจีนคณาณัติ จีนพรตเป็นที่พระอาจารย์ธรรมสมาธิวัตร เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายองค์ที่ 6 ซึ่งได้ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ตลอดจนได้รับปรับปรุงระเบียบการบรรพชาอุปสมบทฝ่ายจีนนิกาย ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย และได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์วังสสมาธิวัตร พุทธบริษัทจีนเนตา ในปี พ.ศ.2507 ได้บูรณปฏิสังขรณ์โดยใช้โมเสคติดผนังทั้งหมดและพื้นขัดหินอ่อน หลังจากนั้นได้สร้างตึกพิพิธภัณฑ์ วัตถุธรรม สูง 9 ชั้น เพื่ออุทิศเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 5 ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อคณะสงฆ์จีนเป็นล้นพ้น อีกทั้งเพื่อ เป็นกิตยานุสรณ์เฉลิมพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ใช้ระยะเวลาในการก่อสร้าง 2 ปี 4 เดือน จึงแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2520

คณะสงฆ์จีนนิกายและคณะกรรมการจัดงานได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม “หอพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม” วัดมังกรกมลาวาส” เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2521 อีกทั้งยังได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อันเชิญพระปรมาภิไธยย่อ “ภ.ป.ร.” ประดิษฐานที่พระกริ่งไวโรจนพุทธ เพื่อมอบแก่พุทธศาสนิกชนผู้บริจาคทรัพย์ โดยเสด็จพระราชกุศลภายหลังได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้งมหาเถระ) เสมอด้วยชั้นรองสมเด็จพระราชาคณะฝ่ายวิปัสสนา

เจ้าอาวาสองค์ที่ 8 พระอาจารย์เย็นเจี่ยว ได้ช่วยดูแลควบคุมการก่อสร้างตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรมได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์จีนธรรมคณาธิการ ไพศาลสมณกิจ

เจ้าอาวาสองค์ที่ 9 องค์ปัจจุบันพระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ (ท่านเจ้าคุณเย็นเชี้ยว) ท่านเป็นศิษย์ของท่านอาจารย์โพธิ์แจ้งมหาเถระ เจ้าอาวาสองค์ที่ 7 มารับตำแหน่งในปี พ.ศ.2523ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์จีนวินยานุกร ท่านได้วางแบบพัฒนาปรับปรุงระบบต่างๆ ของวัด ทั้งด้านบุคคลและวัตถุให้เป็นระเบียบ ในปี พ.ศ.2530 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระอาจารย์จีน ธรรมคณาธิการไพศาลสมณกิจ ท่านได้บูรณปฏิสังขรณ์วัด ตลอดจนสร้างกุฏิสงฆ์และหอฉัน ในปี พ.ศ.2534 ได้บูรณปฏิสังขรณ์วิหารและองค์ท้าวจตุโลกบาล ในปีถัดมาได้รับพระราชทานเลื่อน สมณศักดิ์เป็นพระคณาจารย์จีนธรรมวิริยาจารย์ไพศาลสมณกิจ ท่านอาจารย์ก็ยังคงพัฒนาและปรับปรุงเสนาสนะต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ ในปี พ.ศ.2533 ท่านได้เปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา(โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย) วัตถุประสงค์เพื่อสร้างศาสนทายาทตลอดจนให้โอกาสทางการศึกษา แก่เยาวชนผู้ด้อยโอกาสและเป็นการช่วยรัฐและสังคมทางหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าอาจารย์เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลเพื่อจะเป็นกำลังของศาสนาและสังคมโดยส่วนรวมต่อไปในอนาคตข้างหน้า ดังนั้นในปี พ.ศ.2539 จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น พระคณาจารย์จีนธรรมวิริยาจารย์ไพศาลสมณกิจประสิทธิ์สิริมงคลคุณาภิวัฒน์ถึง พ.ศ.2542 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเลื่อนสมณศักดิ์เป็น พระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ไพศาลสุนทรสมณกิจสิริมงคลประสิทธิ์คุณาภิวัฒน์ พุทธบริษัทจีนวิเนตา จริยคุณของท่านอาจารย์จึงนับว่าได้ฟื้นฟูวัดมังกรกมลาวาสให้เจริญรุ่งเรืองและสืบทอด บวรพุทธศาสนาให้แผ่ไพศาลด้วยวิริยคุณเป็นเอนกอนันต์ตลอดจนเป็นคุณประโยชน์แก่บรรดาพุทธบริษัทตลอดกาล

2.1 ประวัติชนชาวจีนภายใต้พระบรมโพธิสมภาร

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชาวจีนได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย จะเห็นได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดังนี้ (มังกรสาร. 2550: 20 - 21) ชาวจีนรู้จักดินแดนสุวรรณภูมิตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น และเริ่มติดต่ออย่างจริงจังกับชนเผ่าที่ปกครองอยู่ในสมัยราชวงศ์ซุ้ยเรื่อยมาจนถึงราชวงศ์ถัง ระยะเวลาดังกล่าว ชนชาวไทยยังมีถิ่นฐานอยู่ทางใต้ของจีน ต่อมาได้อพยพหาหลักแหล่ง และรวบรวมกำลังตั้งอาณาจักรสุโขทัยตรงกับปี พ.ศ.1820 ครอบครองดินแดนส่วนหนึ่งของแหลมสุวรรณภูมิ เนื่องจากชาวไทยเป็นชาติที่มีความสำคัญกับชาวจีนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นเมื่อตั้งอาณาจักรสุโขทัยมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็น ชาวมณฑลกวางตุ้ง และมณฑลฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นมณฑลที่อยู่ทะเลภาคใต้ของจีน

ตามพงศาวดารราชวงศ์หงวน ในปี พ.ศ.1837 จักรพรรดิกุบไลข่านได้ทรงส่งราชทูตมาเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับไทย ในปีต่อมาไทยก็ได้ส่งราชทูตต่อไปเช่นกัน ตั้งแต่นั้นมาการติดต่อทางการทูต และเรือสินค้าในระหว่างสองประเทศก็เจริญขึ้นเป็นลำดับ และก็เจริญขึ้นอย่างยิ่งในกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ซึ่งตรงกับปลายราชวงศ์หงวนและราชวงศ์เหม็ง

ครั้งถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ชาวจีนได้อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารมากขึ้นพระมหากษัตริย์ได้ทรงมีพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินหลายแห่ง ทั้งในกรุงและนอกกรุง ให้เป็นที่ตั้งภูมิลำเนาของชาวจีน เช่นตำบลสวนพลูใต้ใกล้วัดพนัญเชิง และในกำแพงพระนคร มีอีกหลายแห่งดังปรากฏในจดหมายเหตุว่าด้วยแผนผัง กรุงศรีอยุธยาเมื่อยังเจริญรุ่งเรือง ตอนที่หนึ่งว่า “...ย่านนายก่ายเชิงสะพานประตูจีนไปเชิงสะพานนายก่ายเป็นย่าน จีนอยู่ตึกทั้งสองฝากถนนหลวงนั่งร้านขายของสรรพเครื่องสำเภา ไหม แพร โถ ชาม เครื่องสำเภาครบ...” ย่านสามม้าแต่ เชิงสะพานนายก่ายตะวันออกไปถึงหัวสะพานมุมกรุงเทพมหานคร จีนจึงทำเครื่องจันอับและขนม ทำโต๊ะ เตียง และถังน้อยใหญ่ และทำเครื่องเหล็ก มีตลาดขายสดเช้าและเย็น ชาวจีนเหล่านี้บางคนก็ได้รับราชการจนเป็นถึงขุนนางก็มี และได้ทำการสนองพระเดชพระคุณพระบรมโพธิสมภารทั้งด้านศาสนจักร และอาณาจักร เช่นแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 เจ้าสามพระยา เมื่อทรงสถาปนาพระปรางค์ใหญ่วัดราชบูรณะ ก็มีชาวจีน โดยเสด็จพระราชกุศลสร้างพระพุทธพิมพ์จำนวนมหาศาล บรรจุไว้ในกรุใต้องค์พระปรางค์ เป็นต้น และเมื่อสมัยพระเจ้าเอกทัศน์มีข้าศึกมาล้อมกรุง หลวงอภัยพิพัฒน์ ขุนนางจีนบ้านนายก่ายรับอาสา คุมกองทัพจีน จำนวน 2,000 คน ไปรบข้าศึกที่ตำบลทะเลหญ้า ต่อมาได้คุมกองทัพจีนไปตั้งค่ายรบข้าศึกที่คลองสวนพลู และเมื่อเจ้าพระยากำแพงเพชร (สิน) ซึ่งเป็นลูกชาวจีนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เห็นว่ากำลังฝ่ายไทยไม่พอต้านทานข้าศึก จึงคุมสมัครพรรคพวกมีทั้งไทยและจีน ตีฝ่ายข้าศึกไปตั้งต้นทางภาคตะวันออกและรวบรวมกำลังไทยและจีนขับไล่ข้าศึกจนตั้งกรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีได้สำเร็จ และพระยากำแพงเพชร(สิน) ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ปรากฏว่าในปีแรก พ.ศ.2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ดำริจะสร้างพระบรมมหาราชวังบนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณที่ตรงนั้นเป็นที่อยู่ของพวกจีนอย่างคับคั่งมีพระยาราชเศรษฐีขุนนางจีนควบคุมอยู่ จึงโปรดให้ชาวจีนอพยพไปตั้งบ้านเรือนใหม่บริเวณวัดสามปลื้มเป็นต้นไป ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าสำเพ็ง ตำบลสำเพ็งจึงเป็นศูนย์กลางย่านชุมชนของชาวจีนตั้งแต่สมัยนั้นจนถึงบัดนี้ และในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ปรากฏว่าความสัมพันธ์ศิลปะระหว่างไทย - จีน มีมากยิ่งกว่ารัชกาลใด ดังตัวอย่างที่ปรากฏในบรรดาอารามต่างๆ ซึ่งพระองค์ทรงสร้างศิลปะไทยจีนประยุกต์ เราจะพบศิลปะแบบจีนปรากฏอยู่ทั่วไปตั้งแต่รูปศิลาหรือแม้แต่ ลายกระหนกตามพระอุโบสถและประตูหน้าต่าง เป็นต้น

ชาวจีนที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาและลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋าปะปนกันไป พระพุทธศาสนาที่นับถือก็เป็นลัทธิมหายาน ยังไม่ปรากฏในยุคสมัยสุโขทัย หรือสมัยอยุธยาสมัยธนบุรี ว่ามีวัดวามีพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาฝ่ายจีนขึ้นในสมัยทั้งสามดังกล่าว เข้าใจว่าจะมีก็แต่ ศาลเจ้าเทวาลัยจีนเท่านั้น การบำเพ็ญกุศลตามจารีตทางพระพุทธศาสนา ชาวจีนคงอาศัยวัดไทยนี่เอง เพราะเป็นศาสนาเดียวกัน แม้จะเป็นคนละนิกายก็ตาม

ชาวไทยและชาวจีนในประเทศไทยก็เปรียบเสมือนสายเลือดเดียวกัน ต่างมีพระมหากษัตริย์ องค์เดียวกัน อยู่ในแผ่นดินไทยเหมือนกัน จึงมีความแน่นแฟ้นกันมาช้านาน

ฉะนั้นในทุกๆ ปี ชาวจีนจะร่วมกันจัดริ้วขบวนเพื่อถวายพระพร แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งแสดงออกถึงความจงรักภักดี และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบูรพมหากษัตริย์ทุกพระองค์

ในราวพุทธศตวรรษที่ 3 พระพุทธศาสนาได้เข้าสู่แคว้นสุวรรณภูมิ ดินแดนแห่งนี้ยังเป็นของ ชน 3 ชาติ คือขอม มอญ ละว้า

ในปลายพุทธศตวรรษที่ 7 พระพุทธศาสนามหายานในอาณาจักรน่านเจ้ากำลังรุ่งเรือง ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 18 เมื่อกุบไลข่านกษัตริย์ชาติมองโกล ได้นำทัพเข้าตีอาณาจักรน่านเจ้าแตกแล้วชนชาติไทยก็ได้อพยพลงมาตามลำน้ำสาละวินและแม่โขง พวกหนึ่งได้เข้ามาสู่แคว้นสุวรรณภูมิที่เราเรียก ในปัจจุบันว่า “ประเทศไทย” ต่อมาได้รวมกำลังกับชนชาติไทยที่เข้ามาอยู่ก่อนหน้านั้น โดยได้ผู้นำที่เข้มแข็งสองท่าน คือ ขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด และขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยางได้นำทัพเข้าตีขอมและสถาปนาขึ้นเป็นกรุงสุโขทัย ใน พ.ศ.1800 ราษฎรทั้งหลายจึงยกขุนบางกลางหาวเป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่า “ขุนศรีอินทราทิตย์” ซึ่งในเวลานั้นพระพุทธศาสนาก็ยังเป็นแบบมหายานและได้เปลี่ยนมาเป็นเถรวาททั้งหมด ในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งกรุงสุโขทัย ถึงกระนั้นก็ตามอิทธิพลของมหายานก็ยังมีอยู่แต่ไม่แพร่หลายเหมือนเดิม ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวจีนได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นลำดับมา ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาแบบมหายานเริ่มมีบทบาทตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงสมัยกรุงธนบุรี วัดวาอารามทางมหายานได้ถูกสร้างขึ้นโดยการนำของพระสงฆ์จีนและญวน

เมื่อสิ้นสมัยกรุงธนบุรีแล้ว ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 - 4 วัดทางมหายานได้ถูกสร้างเรื่อยๆ ไม่น้อยกว่า 10 วัดขึ้นไป จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)ท่านได้ทรงเล็งเห็นความสำคัญของชาวจีนและวัดจีนมหายาน ครั้นได้มีการสร้างวัดเล่งเน่ยยี่ขึ้น ต่อมาได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวัดใหม่ว่า “วัดมังกรกมลาวาส” ซึ่งยังความปีติยินดีในหมู่ชนชาวจีนอย่างหาที่สุดมิได้ และในสมัยเดียวกันนั้น ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานสมณศักดิ์ ให้กับพระสงฆ์จีนมหายานรูปแรกคือ พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร

(สกเห็ง) และได้พระราชทานตำแหน่งสมณศักดิ์เพิ่มขึ้นเป็นลำดับต่อมา จนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 นี้ คณะสงฆ์จีนก็ได้มีการเจริญเติบโตขึ้นมาจนมีการสร้างวัดเพิ่มขึ้นมาอีกหลายวัด เช่น วัดโพธิ์เย็น ที่จังหวัดกาญจนบุรี สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2493 และเป็นวัดแรกที่ได้กระทำการผูกพัทธสีมา ซึ่งสามารถให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรในประเทศไทยต่อมา นอกจากนี้ ยังมีวัดโพธิ์แมนคุณาราม วัดโพธิ์ทัตตารามวัดมังกรบุปผาราม ล้วนเป็นวัดที่สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 9 และในวโรกาสเฉลิมฉลองครองราชย์ 50 ปี คณะสงฆ์จีนนิกายนำโดย วัดมังกรกมลาวาสและประชาชนชาวจีนภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ต่างพร้อมใจสร้างวัดเฉลิมพระเกียรติ แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และต่อมาวัดดังกล่าว ก็ได้รับพระราชทานนามว่า “วัดบรมราชาภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์” ตั้งอยู่ ณ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จะเห็นได้ว่าความเจริญรุ่งเรืองของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย อยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์มาโดยตลอด ในฐานะที่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ล้วนทรงเป็นองค์เอกอัครพุทธศาสนูปถัมภก

2.2 ประวัติการสร้างวัดจีน

2.2.1 ประวัติการสร้างวัดจีนในประเทศจีน

ล.เสถียรสุต (2516: 77 - 79 , 98 - 101) ได้กล่าวถึงประวัติการสร้างวัดในประเทศจีนว่าพระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศจีนในสมัยกษัตริย์เม่งตี่แห่งราชวงศ์ฮั่น ในช่วงนั้นพระพุทธศาสนาได้แพร่ไปทั่วถึงแคว้นต่างๆ ทางเทือกเขาเทียนซานจนเป็นที่กล่าวขวัญและรู้จักกันทั่วไปในภาคตะวันตกของจีน กษัตริย์เม่งตี่จึงรับสั่งให้ฉั่วอ๋ำไปอาราธนาพระธรรมจากภาคตะวันตก ฉั่วอ๋ำเดินทางมาถึงแคว้นเนกจี่ก็พบกับพระภิกษุชาวอินเดีย 2 รูป จึงได้นิมนต์ท่านทั้งสองมายังนครโล่หยาง พร้อมด้วยพระสูตรต่างๆ มายังประเทศจีนซึ่งเป็นปี พ.ศ.610 กษัตริย์เม่งตี่ได้ทรงสร้างวัดม้าขาว (แปะเบ๊ยี่) ซึ่งถือเป็นวัดแห่งแรกของจีน ให้พำนักอยู่ และเริ่มแปลพระสูตรเป็นภาษาจีน ต่อจากนั้นมาพระพุทธศาสนาก็ได้แพร่ไปทั่วประเทศจีน จนแตกแขนงออกเป็นหลายนิกาย ลักษณะสถาปัตยกรรมของวัดม้าขาวเป็นแบบอินเดียทั้งหมดแม้แต่เจดีย์ ก็สร้างแบบอินเดียเช่นกัน มีความประณีตสวยงามมาก แต่วัดที่สร้างหลังวัดม้าขาวจะสร้างเป็นแบบวัดจีนทั้งสิ้น คือมีลักษณะเป็นรั้วล้อมรอบพื้นที่ผังบริเวณรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีพื้นที่ว่างหน้าอาคาร ถัดจากพื้นที่ว่างก็จะเข้าสู่เขตพุทธาวาสและสังฆาวาส

2.2.2 ประวัติการสร้างวัดจีนในประเทศไทย

อรศิริ ปาณินท์ (2532: 9 - 11) ได้กล่าวถึงชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่ นับถือพุทธศาสนา ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื๊อปะปนกัน ในสมัยสุโขทัยและอยุธยาไม่ปรากฏหลักฐานแสดงการสร้างวัดพุทธศาสนามหายานของจีน จะปรากฏหลักฐานแต่เฉพาะการ

สร้างเทวาลัยหรือศาลเจ้าเพื่อการประกอบศาสนกิจเท่านั้น การบำเพ็ญกุศลต่างๆ ชาวจีนก็อาศัยวัดไทยซึ่งเป็นพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะเป็นคนละนิกายก็ตาม จนกระทั่งถึงสมัยกรุงธนบุรี ชาวญวนซึ่งเป็นพุทธมามกะฝ่ายมหายานเช่นเดียวกับชาวจีนและมีลักษณะสังคมวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ได้มีการสร้างวัดญวนซึ่งเป็นวัดพุทธศาสนาแบบมหายานขึ้น ที่ฝั่งตะวันออกของกรุงธนบุรีเป็นวัดแรก และยังสร้างในที่อื่นๆ หลายวัด ชาวจีนในสมัยนั้นก็อาศัยวัดญวนเป็นที่ประกอบศาสนกิจต่างๆ

ต่อมาเมื่อถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อ“พระภิกษุสกเห็ง” เป็นชาวมณฑลกวางตุ้ง ได้เดินทางจาริกบุญเข้ามาในประเทศไทยเนื่องจากได้ทราบว่าประเทศไทยเป็นแหล่งที่มีความเจริญทางด้านพุทธศาสนา โดยท่านได้จำพรรษาอยู่ ณ ศาลร้างข้าง วัดกุศลสมาคร ถนนเสือป่า พระอาจารย์สกเห็งเป็นพระภิกษุที่เคร่งในศิล ทำให้ประชาชนชาวจีนต่างพากันเลื่อมใส ได้ช่วยกันเรี่ยไรทำบุญเพื่อบูรณศาสนสถานร้างบริเวณถนนเยาวราชให้เป็นอาราม ฝ่ายจีนนิกายขึ้นเป็นอารามแรกมีชื่อว่า “วัดย่งฮกยี่” ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า “วัดบำเพ็ญจีนพรต” และในช่วงเวลาที่พระอาจารย์สกเห็งเดินทางเข้ามาในประเทศไทยนั้น มี “พระภิกษุไฮซัน” เป็นชาวมณฑลยูนาน ได้มาจำพรรษาอยู่ที่วัดร้างในตำบลบ้านหม้อชื่อ “วัดกำโล่วยี่” ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามใหม่ว่า “วัดทิพย์วารีวิหาร” พระภิกษุไฮซันได้ชักชวนทายกทายิกาให้ช่วยกันบูรณปฏิสังขรณ์วัดกำโล่วยี่ให้เป็นอารามฝ่ายจีนนิกาย ที่มีพระภิกษุที่มีพระภิกษุจำพรรษาตั้งแต่นั้นมา

ต่อมาเมื่อมีผู้อุปสมบทเป็นภิกษุจีนมากขึ้น พระอาจารย์สกเห็งสมควรขยับขยายเพื่อเพิ่มปริมาณ วัดฝ่ายจีนนิกายให้สมดุลกับจำนวนพระสงฆ์ จึงได้บอกบุญไปยังพุทธบริษัทที่มีความศรัทธาเพื่อร่วมสร้างอารามฝ่ายมหายานขึ้นใหม่ที่ถนนเจริญกรุง ตำบลพลับพลาชัย ซึ่งนับเป็นอารามพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยในขณะนั้น ชื่อว่า “วัดเล่งเน่ยยี่” ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามใหม่ว่า “วัดมังกรกมลาวาส” และได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์แก่พระอาจารย์สกเห็งเป็น “พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร” ตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายสงฆ์จีนนิกายซึ่งนับเป็นการเริ่มมีสมณศักดิ์ของพระสงค์จีนนิกายตั้งแต่นั้นมา

เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายสืบต่อจาก พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร (สกเห็ง) ได้มีต่อมาอีกหลายรูปอันได้แก่ เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 2 พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร (กวยหงอ)

เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 3 พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร (โล่วเข่ง)

เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 4 พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร (ย่งปิง)

เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 5 พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร (เซี่ยงหงี่)

เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 6 พระอาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้ง)

เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปที่ 7 พระอาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (เย็นเต็ก)

พระอาจารย์โพธิ์แจ้ง ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดมังกรกมลาวาสและเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย ท่านเป็นที่เคารพสักการะของพุทธบริษัทไทย - จีนเป็นอย่างมาก และเป็นผู้ที่ศึกษาพระธรรมวินัย อย่างเคร่งครัด ได้ศึกษาอบรมพระธรรมวินัยลัทธิมหายานทั้งจากประเทศไทยและยังจาริกไปยังประเทศจีนเพื่อศึกษาอบรมและแสวงหาสัจธรรมตามลัทธิมหายานในสำนักกุยกือยี้ บนภูเขาป้อฮั้ว มณฑลถังโซว เป็นเวลา 2 ปี ทั้งยังได้ธุดงค์ไปถึงประเทศธิเบต ศึกษาลัทธิมนตรยานในสำนักสังฆปริณายกนะนาฮูทูเขียกทู้จนได้รับตั้งเป็นพระวัชราจารย์ ในนิกายมนตรยานจากสำนักสังฆปริณายกนั้น

ในปี พ.ศ.2503 พระอาจารย์โพธิ์แจ้งได้เริ่มการก่อสร้าง “วัดโพธิ์แมนคุณาราม” ที่ทุ่งมหาเมฆ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร เป็นวัดจีนนิกายที่ใหญ่ที่สุดในกรุงเทพฯ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นแบบผสมระหว่างจีน ธิเบต และไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จไปทรงประกอบพิธียกฉัตรยอดเจดีย์ของพระอุโบสถซึ่งเป็นลักษณะคล้ายคลึงกับการยกช่อฟ้าของพระอุโบสถไทย และได้พระราชทานนามพระประธานของพระอุโบสถ ว่า “พระพุทธวัชระโพธิคุณ” วัดโพธิ์แมนคุณารามได้รับการก่อสร้าง เป็นระยะๆ ตั้งแต่ พ.ศ.2503 ถึง พ.ศ.2531 และพระอาจารย์โพธิ์แจ้งได้ตำแหน่งเจ้าอาวาสตลอดมาจนถึงกาลมรณภาพใน พ.ศ.2531

ในปัจจุบันประเทศไทยมีวัดจีนและสำนักสงฆ์ที่สังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย อยู่ทั้งสิ้น 17 แห่ง คือ (คณะสงฆ์จีนนิกาย : 2531)

1. วัดโพธิ์แมนคุณาราม (โผวมึ้งปออึ่งยี่)
   เลขที่ 323 ถนนสาธุประดิษฐ์ 19 แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา
   กรุงเทพมหานคร 10120
   เริ่มก่อสร้างวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2503 ขึ้นทะเบียนเป็นวัด พ.ศ.2505
   รับวิสุงคามสีมา
   วันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2506
   เจ้าอาวาส พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (เย็นเต็ก) เจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย
   รองเจ้าอาวาส พระอาจารย์จีนวินยานุกร (เย็นอี่)
   ผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายขวาจีนนิกาย
   ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หลวงจีนปลัดธรรมสมาธิวัตร (เย็นกุง)
   คณานุกรมเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย

2. วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่)
   เลขที่ 423 ถนนเจริญกรุง แขวงป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100
   สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2414 รับวิสุงคามสีมา วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2494
   เจ้าอาวาส พระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ (เย็นเชี้ยว)
   รองเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย
3. วัดหมื่นพุทธเมตตาคุณาราม (บ่วงฮุกฉื่ออึ่งยี่)
   เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 บ้านป่าไร่ ถนนสายบ้านกิ่วพร้าว - ปงน้อย ตำบลท่าข้าวเปลือก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย 57110
   รักษาการแทนเจ้าอาวาส พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (เย็นเต็ก)
   เจ้า คณะใหญ่จีนนิกาย ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หลวงจีนธรรมนาทจีนประพันธ์ (เย็นจี่)
   ปลัดซ้ายจีนนิกาย
   ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หลวงจีนธรรมธร (เสี่ยยั้ง) คณานุกรมเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย
4. วัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (วัดเล่งเน่ยยี่ 2)
   เลขที่ 75 ถนนเทศบาลสาย 9 ตำบลโสนลอย อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
   รักษาการแทนเจ้าอาวาส พระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ (เย็นเชี้ยว)
5. วัดโพธิ์เย็น (โผวเย่งยี่)
   เลขที่ 33 ตลาดลูกแก ตำบลดอนขมิ้น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี 71120
   สร้างเมื่อ พ.ศ.2490 ขึ้นทะเบียนเป็นวัด วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2492
   รับวิสุงคามสีมา
   วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2493
   เจ้าอาวาส พระอาจารย์จีนวินยานุกร (เย็นอี่) ผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายขวาจีนนิกาย
6. วัดฉื่อฉาง (ฉื่อฉางยี่)
   เลขที่ 118 ถนนศุภสารรังสรรค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาขึ้นทะเบียนเป็นวัดในปี พ.ศ.2479 เจ้าอาวาส พระอาจารย์จีนธรรมานุกร (เย็นเฮ้า) ผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายซ้ายจีนนิกาย

7. วัดโพธิทัตตาราม (โผวเต็กยี่)
   เลขที่ 102 ถนนสุรศักดิ์ 1 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 20110
   สร้างเมื่อ พ.ศ.2516 ขึ้นทะเบียนเป็นวัด วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2518
   รับวิสุงคามสีมา
   วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2518
   เจ้าอาวาส พระอาจารย์จีนคณาณัติจีนพรต (เย็นเกา) ปลัดขวาจีนนิกาย
8. วัดเทพพุทธาราม (เซียนฮุดยี่)
   เลขที่ 686 ถนนสุขุมวิท อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20000
   ผู้ปกครองดูแลวัด หลวงจีนใบฎีกา (เย็นเมี้ยง)
9. วัดทิพยวารีวิหาร (กัมโล่วยี่)
   เลขที่ 119 ซอยทิพยวารี ถนนตรีเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร
   กรุงเทพมหานคร 10200 ไม่ปรากฏปีที่สร้าง แต่ใน พ.ศ.2443 ได้รับ
   พระราชทานนามว่า “วัดทิพย์วารีวิหาร”
   จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และขึ้นทะเบียนเป็นวัด พ.ศ.2493
   เจ้าอาวาส หลวงจีนธรรมรัตจีนประจักษ์ (เย็นงิ้) ผู้ช่วยปลัดขวาจีนนิกาย
   เลขานุการเจ้าคณะใหญ่ จีนนิกาย ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หลวงจีนธรรมรักษ์จีน
   ประจิต (เย็นอี่) ผู้ช่วยปลัดซ้ายจีนนิกาย
10. วัดบำเพ็ญจีนพรต (ย่งฮกยี่)
    เลขที่ 324 ตรอกเต้า ถนนเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10100
    รักษาการแทนเจ้าอาวาส หลวงจีนธรรมรักษ์จีนประจิต (เย็นอี)
    ผู้ช่วยปลัดซ้ายจีนนิกาย
11. วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ (ฉื่อปีซานผู่ทียี่)
    หมู่ที่ 7 ตำบลหนองหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 71120
    เจ้าอาวาส หลวงจีนปลัด (เย็นหมง)
12. วัดจีนประชาสโมสร (เล่งฮกยี่)
    เลขที่ 291 ถนนศุภกิจ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000
    สร้างเมื่อ พ.ศ.2416 รักษาการแทนเจ้าอาวาส พระอธิการเย็นจุง

13. วัดมังกรบุปผาราม (เล่งฮั้วยี่)
ตำบลพลิ้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี 22130 ไม่ปรากฏปีที่สร้าง
ขึ้นทะเบียนเป็นวัด
วันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2522
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หลวงจีนเสี่ยคัง (จี้เซ้ง)
14. วัดเล่งจิ๋วเจงเสี่ย
เลขที่ 40 ซอยสมปรารถนา ถนนดินแดงเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10320
รักษาการแทนเจ้าอาวาส พระอธิการเสี่ยปึ้ง (จี้เจี่ย)
15. สำนักสงฆ์สุธรรม
เลขที่ 354 หมู่บ้านเศรษฐกิจ ซอย 10 แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค
กรุงเทพมหานคร 10160 หลวงจีนเสี่ยเจียว
16. สำนักสงฆ์กวงเม้งเจงเสี่ย
เลขที่ 149 ถนนวรจักร แขวงเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบ กทม. 10100
เจ้าสำนักสงฆ์ หลวงจีนเจียงฮุ้ง
17. สำนักสงฆ์ก๊กฮึ้งเนี่ยมฮุกลิ้ม
เลขที่ 192 ซอยแม้นศรี 1 ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบฯ 10100
เจ้าสำนักสงฆ์ หลวงจีนปึงจง

กรมศาสนา (2525: 355-360) ได้กล่าวถึงวัดบำเพ็ญจีนพรต เดิมเป็นศาลเจ้าร้างชื่อ “ย่งฮกอำ” มีป้ายชื่อลงปี พ.ศ.2338 ต่อมาพระอาจารย์สกเห็งได้มาพำนัก ณ สถานที่นี้และได้ปฏิสังขรณ์ศาล พระอวโลกิเตศวรใหม่ เปลี่ยนเป็นชื่อ “ย่งฮกยี่” มีป้ายชื่อลงปี พ.ศ.2430 และได้ขอพระราชทานนามวัด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่า “วัดบำเพ็ญจีนพรต”

วัดจีนประชาสโมสร ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดนี้นายอากรและ สัปบุรุษชาวบ้านใหม่ได้อุทิศที่ดินและสร้างวัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2416 ภายในการอำนวยการของพระอาจารย์วังสสมาธิวัตร (สกเห็ง) แห่งวัดมังกรกมลาวาสเจ้าคณะใหญ่จีนนิกายรูปแรก เดิมชื่อ “วัดเล่งฮกยี่” ภายหลังเปลี่ยนนามเป็น “วัดจีนประชาสโมสร”

วัดฉื่อฉาง หลวงจีนธรรมธรเย็นเฮ้า เป็นเจ้าอาวาส ตั้งอยู่ที่ถนนศุภสารรังสรรค์ ตำบลหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เดิมเป็นเพียงศาลเจ้าชื่อ “ศาลเจ้าลื่อโจ๊ว” สร้างเมื่อประมาณ 50 ปีมานี่ (อ้างอิงจากหนังสือประวัติพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ภาค 1 ที่จัดพิมพ์เมื่อปี พ.ศ.2525) ได้มีคหบดีชาวหาดใหญ่มีศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ได้อุทิศ

ที่ดินสร้างเป็นศาลเจ้าเพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชาขึ้นมาก่อน ต่อมาพระอาจารย์ง้วยจง ชาวมณฑลฮูนานในประเทศจีนได้จาริกเข้ามา ในประเทศไทย ถึงอำเภอหาดใหญ่ พำนักจำพรรษา อยู่ที่ศาลเจ้านี้ ได้สั่งสอนและเผยแผ่พุทธศาสนามหายานพร้อมกับได้ปฏิสังขรณ์ก่อสร้างเสนาสนะ ถาวรวัตถุให้เจริญเรื่อยมา และสถาปนาเป็นวัดในคณะสงฆ์ จีนนิกายชื่อ “วัดฉื่อฉาง” แปลว่า “วัด กุศลเมตตาราม” เมื่อ พ.ศ.2514 พระอาจารย์ง้วยจงถึงแก่มรณภาพลง เจ้าคณะสงค์จีนนิกายได้ แต่งตั้งหลวงจีนธรรมนันท์จีนประพันธ์ (อี่เม้ง) ครองวัดและท่านได้มรณภาพลง เมื่อ พ.ศ.2517 เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายได้แต่งตั้งหลวงจีนธรรมเย็นเฮ้า เป็นเจ้าอาวาสสืบต่อมา

วัดโพธิ์เย็น ตั้งอยู่ที่ตลาดลูกแก ตำบลดอนขมิ้น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พระ มหาคณาจีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้ง) สมัยยังไม่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ได้ชักนำสานุศิษย์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2490 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2493

วัดโพธิทัตตาราม ตั้งอยู่ที่ถนนสุรศักดิ์ 1 ตำบลศรีราชา อำเภอศรีราชร จังหวัดชลบุรี วัดนี้พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้ง) ได้สถาปนาขึ้นจากโรงเจเล็กๆ ชื่อ “กวงเฮียงตึ้ง” ซึ่งเจ้าของได้ถวายโรงเจพร้อมที่ดินแก่คณะสงฆ์จีนนิกาย ได้จัดส่งพระภิกษุไปอยู่ ประจำ และขนานนามว่าสำนักสงฆ์จิงอยู่ใน พ.ศ.2516 และได้ดำเนินการสร้างวัดโดยการก่อสร้าง ถาวรวัตถุ เสนาสนะ ตลอดจนอุโบสถ และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ 30 ธันวาคม พ.ศ.2518 ผูกพัทธสีมา เมื่อ 20 กุมภาพันธ์พ.ศ.2520

วัดมังกรบุปผาราม พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร (สกเห็ง) ได้สอนวิปัสสนากัมมัฏฐานและ พระธรรมวินัยแก่ภิกษุสามเณร รวมทั้งมีพระอนัมนิกาย (พระญวน) บางรูปขอเล่าเรียนด้วย ในปัจฉิมวัย ราว พ.ศ.2416 ท่านกับศิษย์รูปหนึ่งชื่อพระภิกษุกวยเล้ง ได้ไปสร้างวัดอีก 2 วัด คือ “วัดเล่งฮกยี่” หรือ วัดจีนประชาสโมสร ที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และ เตรียมจะสร้าง “วัดเล่งฮั้วยี่” (วัดมังกรบุปผาราม) ที่จังหวัดจันทบุรีอีกแห่งหนึ่ง แต่วัดหลังยังไม่ ทันเสร็จ ท่านก็เกิดอาพาธและถึงแก่มรณภาพเสียก่อน

3. ศิลปกรรมและคติความเชื่อในวัดจีน

3.1 ประเภทของศาสนสถาน

ศาสนสถานในประเทศจีนแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. ศาสนสถานของศาสนาพุทธ คือ วัดจีน (มหายาน)
2. ศาสนสถานของลัทธิเต๋า คือ ศาลเจ้า
3. ศาสนสถานของขงจื้อ
4. ศาสนสถานรวม หรือ วัดรวม คือภายในจะมีพระพุทธเจ้า เทพเจ้า รูปเคารพ ขงจื้อรวมกัน

5. ศาสนสถานที่สร้างขึ้นเพื่อบูชาบรรพบุรุษ คือศาลบูชาบรรพบุรุษ

ข้อแตกต่างของวัดจีนและศาลเจ้า

วัดจีนและศาลเจ้านั้นชาวจีนจัดว่าเป็นศาสนสถานเหมือนกันแต่จะมีข้อแตกต่างกันบ้าง เช่น วัดจีนนั้นสร้างขึ้นจากความศรัทธาในศาสนาพุทธมหายาน มีพระพุทธเจ้าประดิษฐานไว้เป็นประธาน ภายในวัดและจะมีพระโพธิสัตว์ (บางวัดจะมีเทพเจ้าต่างๆ ที่ผู้คนในละแวกนั้นนับถือ) ประดิษฐานรวมอยู่ด้วย มีพื้นที่ในส่วนของพุทธาวาสซึ่งประกอบไปด้วย โบสถ์ วิหาร เจดีย์ ซึ่งใช้ประกอบสังฆกรรม และสังฆาวาส ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับให้พระสงฆ์พักอาศัย วัดจีนอยู่ในการควบคุมของกรมศาสนากระทรวงศึกษาธิการ คำภาษาจีนที่ใช้เรียกชื่อวัดคือคำว่า “ซื่อ” ส่วนชาวจีนแต้จิ๋วเรียกว่า “ยี่”

ส่วนศาลเจ้าสร้างขึ้นมาจากความศรัทธาในลัทธิเต๋าบวกกับความเชื่อพื้นบ้านในแต่ละพื้นบ้าน (โรงเจนั้นสร้างขึ้นจากศาสนาพุทธมหายานบ้าง ลัทธิเต๋าบ้าง) ศาลเจ้าจะมีแต่เทพเจ้าที่ผู้คนในละแวกนั้น นับถือประดิษฐานเป็นประธานภายในและมีที่พักของผู้ดูแลศาลเจ้า เรียกว่า “เฮียกง” ศาลเจ้าและโรงเจ อยู่ในการดูแลของกองควบคุมศาลเจ้า กระทรวงมหาดไทย ภาษาจีนที่ใช้เรียกศาลเจ้าคือคำว่า “กง, ตี๋, ถัง, หมู่, ฉาน, ซือ, เหนียง, เตี้ยน, จู่, ฐาน, มา, เมี้ยว เป็นต้น

3.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดจีน

หลายพันปีมาแล้วที่คนจีนยังถือความงดงามตามแบบโบราณ เป็นแบบฉบับในการสร้างสถาปัตยกรรม ยุคต่อมาสถาปัตยกรรมจีนนั้น ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน หรือพระราชวัง จะมีแบบอย่างทางสถาปัตยกรรม การจัดผัง และโครงสร้างเหมือนกัน จนเป็นเหตุให้ผู้รู้ชาวตะวันตก มีความเห็นว่าสถาปัตยกรรมของจีนมีเพียงแบบเดียว

การจัดผัง (Planing)

ในสถาปัตยกรรมจีน ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน พระราชวัง ก็มักจะใช้ผังเดียวกันซึ่ง แบ่งออกเป็น 3 แบบด้วยกัน ดังนี้

1. ผังแบบซื่อเหอเอี้ยน

คือ การนำเอาอาคารสี่หลังมาประกอบให้มีรูปร่างเหมือนตัวอักษร **“O”** มีความสมดุลกันทั้ง 2 ข้างผังแบบนี้เป็นผังที่แสดงถึงหน่วยของอาคารที่ใหญ่ที่สุด การจัดผังแบบนี้จะทำให้เกิดลานโล่งภายในห้องที่อยู่ตรงกันข้ามกับลานโล่งนี้ จะเป็นห้องที่สำคัญที่สุด มักใช้เป็นห้องรับแขกหรือห้องบูชาบรรพบุรุษ และสองห้องข้างของห้องนี้จะเป็นห้องที่อยู่อาศัยลักษณะพิเศษของผังนี้คือ ห้องทางด้านซ้ายและขวา ของตัวอาคารจะเป็นห้องคู่กันและจะมีระเบียงยาวเดินต่อไปได้ยังทุกห้องและทุกมุมของบ้านได้

ผังของสถาปัตยกรรมแบบซื่อเหอเอี้ยนนี้ จัดอยู่ในพวกผังยาวลึกออก ในการขยายผังก็จะขยายไปในทางยาวลึกเท่านั้น โดยอาจจะนำผังแบบซานเหอเอี้ยนมาต่อเข้าไป หากยังต้องขยายผังแบบนี้ให้กว้างออกไป เช่นพระราชวัง ก็อาจจะนำหน่วยของอาคารแบบซื่อเหอเอี้ยนและซานเหอเอี้ยนหลายๆ หน่วย มารวมกันเป็นกลุ่มแล้วล้อมด้วยกำแพง จากนั้นก็จะกลายเป็นกลุ่มอาคารที่มีความกว้างและสง่างามที่สุด เช่นผังพระราชวังจื่อจิ้นเฉิงที่เมืองปักกิ่ง เป็นต้น

2. ผังแบบซานเหอเอี้ยน

ผังแบบนี้เป็นแบบผังที่ขยายไปทางยาว แม้ว่าผังแบบนี้จะดูง่ายๆ แต่เมื่อต้องการขยายให้กว้างขวางออกไปแล้ว ก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้หลายรูปแบบ เช่น อาจจะนำผังแบบซานเหอเอี้ยนสองผังมาต่อกัน โดยให้ด้านหลังติดกัน จึงทำให้กลายเป็นรูปตัว “H” ผังซานเหอเอี้ยนที่ธรรมดาที่สุดก็คือ การนำอาคาร 3อาคารมาประกอบเขาด้วยกันเป็นรูปตัว “U” ผังแบบนี้เมื่อผ่านเข้าประตูบ้านก็จะเปิดเป็นที่ที่เปิดโล่ง ห้องที่อยู่ตรงข้ามก็เปิดโล่งนี้คือห้องกลางหรือห้องรับแขกหรือที่บูชาบรรพบุรุษ ซ้ายและขวาของห้องนี้จะเป็น ที่อยู่อาศัย โดยทั่วไปห้องกลางจะมีความกว้างถึง 3 ห้อง

3. ผังแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า

โดยทั่วไปผังของอาคารแบบนี้เป็นแบบที่ชาวบ้านนิยมใช้มากที่สุดผังแบบนี้จะจัดอยู่ในประเภทผัง ที่ขยายออกไปทางความกว้าง ความกว้างของอาคารนั้นอาจจะกว้างตั้งแต่ 1 ห้องถึง 7 ห้อง โดยทั่วไป มักจะใช้ห้องกลางไว้ตั้งแท่นบูชาบรรพบุรุษและเป็นห้องรับแขกไปด้วย ส่วนห้องซ้าย ขวาจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยของอาคารแบบที่มีขนาดเล็กที่สุด จะมีเพียง 2 ห้องเท่านั้น ห้องทางตะวันออกจะใช้เป็นห้องโถง และห้องทางตะวันตกเป็นห้องที่อยู่อาศัย

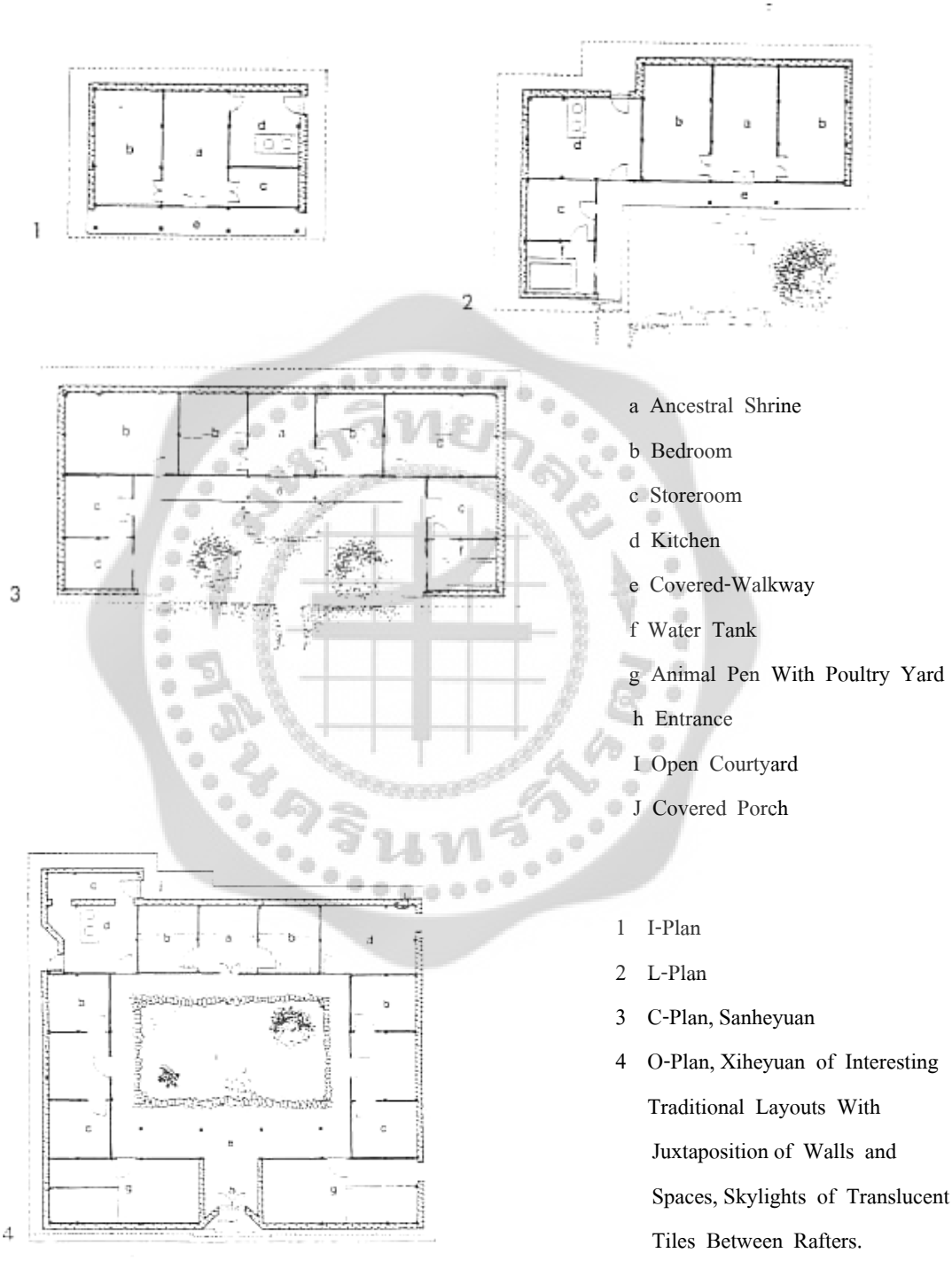
ผังของศาสนสถานหรือบ้านแบบจีนของชาวจีนในกรุงเทพฯ ยังคงยึดถือตามแบบอย่างของผังจีน ดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นเราจึงพบว่าศาลเจ้าและวัดจีนมีผังแบบซื่อเหอเอี้ยน เช่นศาลเจ้าแม่ทับทิมที่สามเสนศาลเจ้าโจวซือกง และวัดเล่งเน่ยยี่ ผังแบบซานเหอเอี้ยน เช่น บ้านหวั่งหลีที่คลองสาน ผังแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าเช่น ศาลเจ้าโรงเกือก เป็นต้น

การจัดผังทั้ง 3 แบบนี้จะต้องมีลานโล่งประกอบอยู่ในผังด้วยจุดประสงค์ของมีลานโล่งคือ

- เป็นการนำแสงธรรมชาติเข้ามาใช้ภายในอาคาร
- ช่วยระบายอากาศภายในอาคาร เพราะสถาปัตยกรรมจีนมีช่องเปิดน้อย
- ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ

ลานโล่งนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลานโล่งหน้าอาคาร (Courtyard) ลานเปิดโล่งภายในผังบริเวณ (Inner Court) จำนวนของลานเปิดโล่งภายในผังบริเวณและขนาดพื้นที่ของลานโล่งหน้าอาคารนี้จะใหญ่หรือ

เล็กจะขึ้นอยู่กับความสำราญของอาคาร และสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้อยู่อาศัยในอาคารนั้นๆ

ภาพประกอบ 2 แสดงผังในแบบต่างๆ ตามหลักทางสถาปัตยกรรมจีน

ที่มา: คัดแปลงจาก Chang, Chao - Kong. China - Tao in Architecture 1987: 164 - 135

โครงสร้าง (Construction)

ประเทศจีนมักประสบปัญหาในเรื่องแผ่นดินไหวบ่อยครั้ง ประกอบด้วยความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้มีมาก ชาวจีนจึงนิยมนำไม้มาเป็นวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างอาคารต่างๆ เมื่อแผ่นดินไหวเกิดขึ้น ไม้จึงเป็นวัสดุที่เหมาะสมมากที่จะนำมาทำโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่น สามารถต้านแรงสั่นสะเทือน เนื่องจากเกิดแผ่นดินไหวได้ ระบบโครงสร้างของสถาปัตยกรรมจีนแบ่งได้ 3 ระบบนี้ คือ

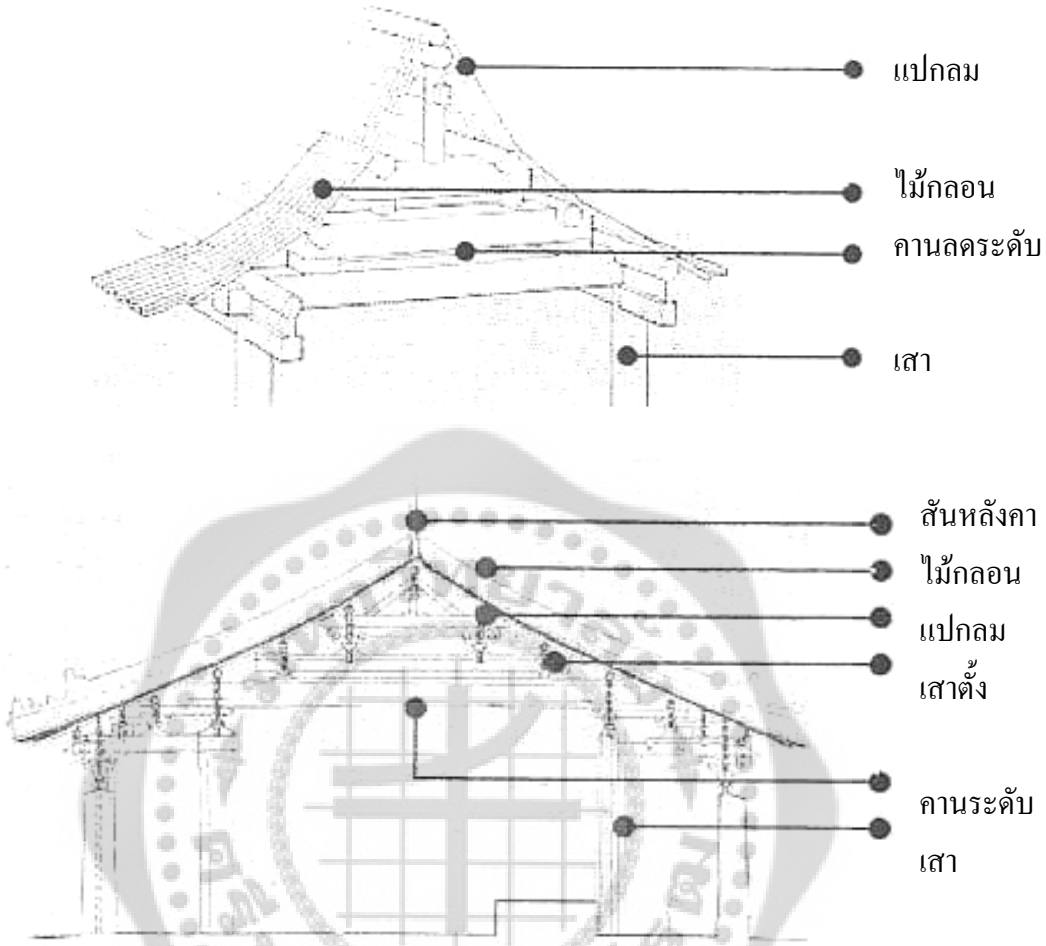
1. ระบบโครงสร้างคานลดระดับ (The Beam - in - Tiers Structural System)
2. ระบบเสาและคานรัด (Column and Tile Beam Structural System)
3. ระบบท่อนซุง (Log Cabin System)

รุ่ง สุจินันท์กุล (2543: 251 - 253) ได้กล่าวถึงโครงสร้างทั้งสามระบบนี้ว่า

ระบบโครงสร้างคานลดระดับ

โครงสร้างนี้ออกแบบมาตามลักษณะของความจำเป็นในการถ่ายน้ำหนักของโครงสร้างและรูปทรงหลังคา ทำให้โครงสร้างหลังคามีลักษณะเป็นโครงคานสามเหลี่ยมที่วางเชื่อมช่วงเสาตามแนวลึกของอาคารโดยที่โครงสร้างนี้ประกอบขึ้นจากคานหน้าตัดสี่เหลี่ยมที่มีความยาวลดลงเมื่อสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงสันหลังคาหรือเรียกว่า “คานลดระดับ” คานนี้จะแบ่งเป็นชั้นๆ และใช้โครงสร้างทางตั้งมารับที่เรียกว่า “เสาดั้ง” โดยการใช้เสาหลายตัวถ่ายน้ำหนักต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ และเสาดั้งนี้จะรับแปกลมขนาดใหญ่ที่พาดวางตามยาวของอาคารด้วย และจะวางเรียงกันเป็นระยะประกอบกันเป็นรูปหลังคาจั่ว แปกลมที่อยู่ในตำแหน่ง ที่สูงที่สุดตรงสันหลังคาถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของโครงสร้างหลังคา ซึ่งสังเกตได้ว่าเป็นตัวแปตัวเดียว ในโครงสร้างหลังคาที่มีการตกแต่งสวยงาม จากนั้นก็วางไม้กลอนที่เป็นแผ่นแบนขวางแปกลมเป็นระยะที่ค่อนข้างถี่มากเท่ากับขนาดของกระเบื้องกาบกล้วยแล้วจึงปูกระเบื้องหลังคา การถ่ายน้ำหนักหลังคา การถ่ายน้ำหนักของหลังคาทั้งหมดจะถูกถ่ายจากแปกลมเสานี้ลงสู่ตั้ง สู่คาน และสู่โครงสร้างหลักของอาคารต่อไป ซึ่งระบบโครงสร้างเช่นนี้ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงเส้นหลังคาที่ตรงได้ (ซึ่งแตกต่างจากหลังคาของไทยที่จะต้องทำจันทันให้โค้ง เพื่อให้ได้เส้นหลังคาที่โค้ง) ส่วนของหลังคาที่เป็นปีกนกจะมีการทำเต๋ารับชายคา ที่ยื่นมาจากเสา ซึ่งโครงสร้างนี้จะประกอบเข้าด้วยกันด้วยระบบถอดประกอบ โดยการบากและทำเดือยเช่นเดียวกับโครงสร้างอาคาร

3

ภาพประกอบ 3 แสดงโครงสร้างระบบคานลดระดับ

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 2543: 251 - 253

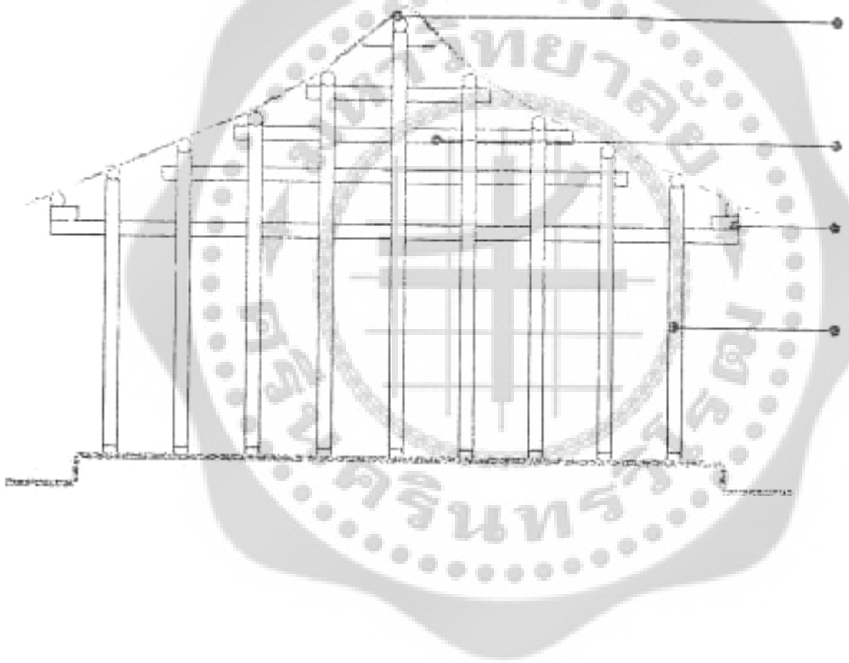
ระบบเสาและคานรัด

ระบบนี้เสาจะถูกวางเรียงไปตามความลึกของอาคาร โดยมีการเว้นระยะห่างจากเสาเท่ากัน และจะไม่มีการวางคานพลาดผ่านเสาเหล่านี้ แต่จะวางแปกลมไว้บนยอดเสาแทน และระบบโครงสร้างหลังคาจะสร้างโดยใช้คานรัด ที่วางทะลุสอดผ่านเสาเหล่านี้เพื่อเชื่อมเสาทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งคานนี้จะถูกวางเป็นชั้นๆ ลดหลั่นขึ้นไปจนถึงยอดหลังคา และตัวอาคารก็จะสร้างขึ้นจากการนำแถวของเสาในลักษณะนี้มาประกอบวางเรียงกันเป็นแนวยาว และเชื่อมต่อเข้าด้วยกันด้วยโครงรัดรอบค้ำยัน และแปกลมในทิศทางตามยาวของอาคาร เนื่องจากน้ำหนักหลังคาที่

สัมพันธ์โดยตรงกับจันทันและแปกลมซึ่งรองรับด้วยเสา และฐานราก ทำให้เสาและคานรัดรอบของโครงสร้างระบบนี้ใช้ไม้น้อยกว่าโครงสร้างระบบอื่น

ขนาดของเสาและคานรัดจะขึ้นอยู่กับความลึกของอาคาร อาคารที่ลึกมากก็จะใช้จำนวนเสา ในแถวมากและจะส่งผลถึงความสูงของอาคารและจำนวนชั้นของอาคารรัดที่เพิ่มขึ้นด้วย เช่น ถ้าอาคารมีเสาทางลึก 3 ต้น แปกลม 3 อัน ก็จะใช้คานเพียง 1 ชุด แต่ถ้าเสาทางลึกมี 5 ต้น แปกลม 5 อัน ก็จะใช้คานรัด 3 ชุด และถ้ามีเสาทางลึกมี 9 ต้น แปกลม 9 อัน ก็จะใช้คานรัด 4 ชุด เป็นต้น

ระบบโครงสร้างแบบนี้นิยมใช้กับอาคารสามัญธรรมดาในพื้นที่ทางใต้ของจีน และอาจพบในอาคารขนาดใหญ่ทางใต้บางแห่งด้วย

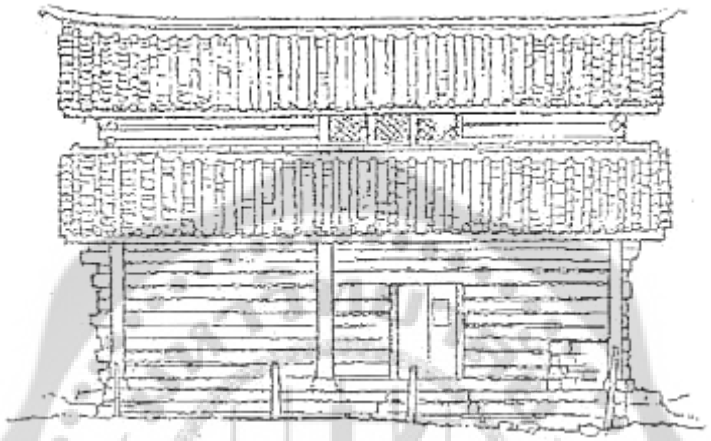

ภาพประกอบ 4 แสดงโครงสร้างระบบเสาและคานรัด

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล, การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 2543: 547

ระบบท่อนซุง

เป็นโครงสร้างที่สร้างจากไม้ซุงที่มีหน้าตัดกลมตามธรรมชาติ หรือใช้เป็นคานไม้หน้าตัดรูปสี่เหลี่ยมหรือรูปหลายเหลี่ยม ที่นำมาเรียงต่อกันเป็นผนังอาคาร เนื่องจากโครงสร้างประเภทนี้ใช้ไม้จำนวนมาก จึงพบว่าอาคารที่สร้างด้วยโครงสร้างระบบนี้ จะอยู่ในพื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่ และเป็นอาคารที่ไม่ได้ มีความสำคัญทางสถาปัตยกรรม

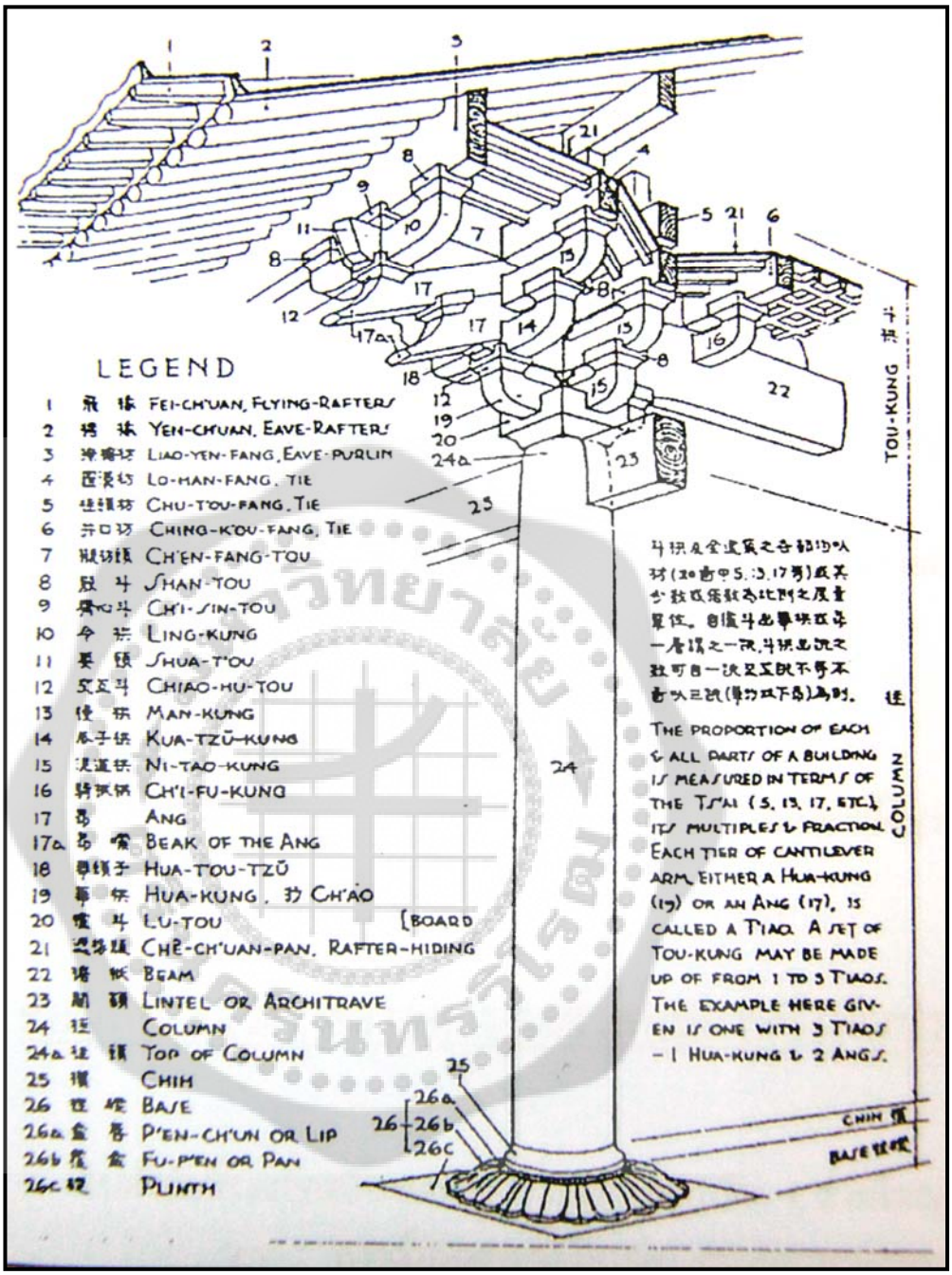
ภาพประกอบ 5 แสดงโครงสร้างระบบท่อนซุง

ที่มา: The Department of Architecture,Tsinghua University Chinese Architecture. 1990: 6

ระบบค้ำยัน (Bracking System)

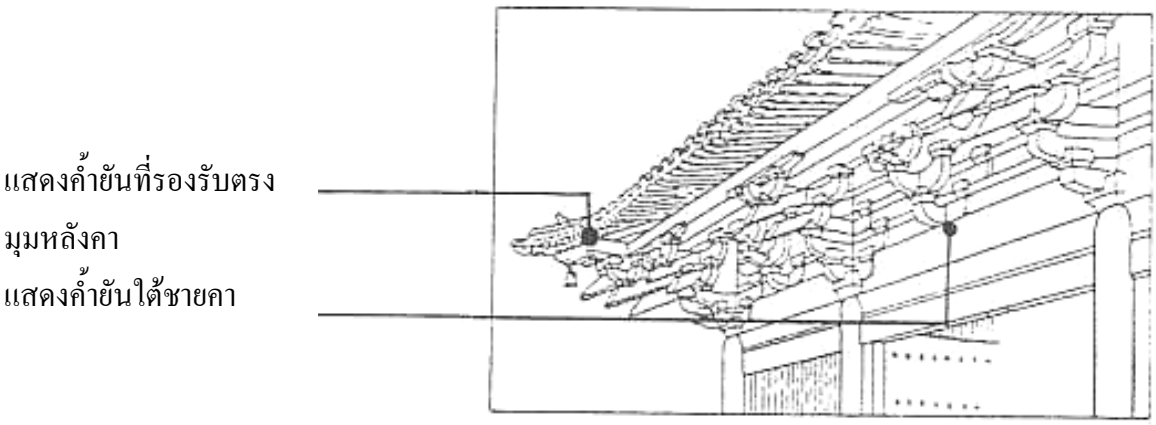
ระบบโครงสร้างที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมจีน คือระบบค้ำยัน ชาวจีนเรียกว่า “โต่วกง” ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภทคือ

- ค้ำยันที่อยู่ภายในอาคาร ซึ่งก็คือโครงสร้างหลังคาภายในอาคาร
- ค้ำยันใต้ชายคา
- ค้ำยันที่รองรับตรงมุมหลังคา

ภาพประกอบ 6 แสดงค้ำยันที่อยู่บนเสาภายในอาคาร

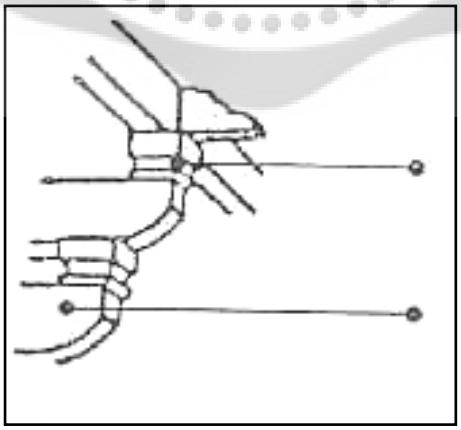
ที่มา: The Department of Architecture,Tsinghua University Chinese Architecture. 1990

ภาพประกอบ 7 แสดงค้ำยันทั้ง 3 แบบ

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล, การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 2543: 252

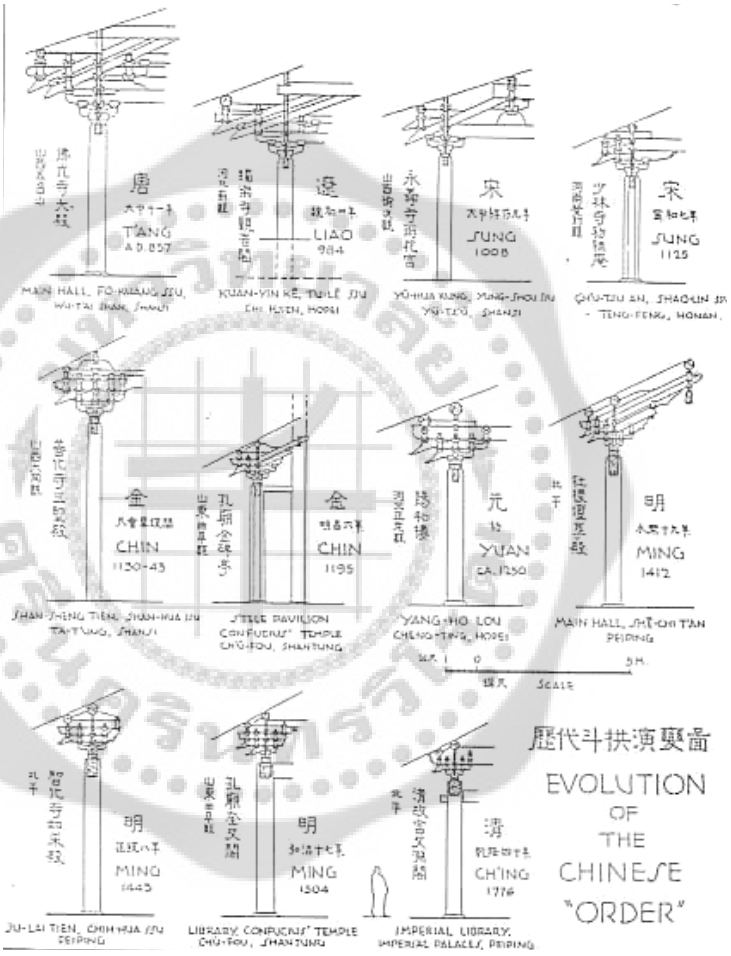
โต่วกงนี้จะใช้ประกอบกันเป็นโครงที่มีหลายระดับ โดยใช้แขนที่ทำด้วยไม้เป็นรูปคันธนูสั้นๆ ที่เรียกว่า **“กง” (Gong)** นำมาวางอยู่บนยอดของเสาตรงบริเวณที่คานด้านยาวกับคานด้านลึกเจอกันระหว่าง “กง” แต่ละชั้นจะถูกแทรกด้วยท่อนไม้รูปสี่เหลี่ยมที่เรียกกันว่า “**โต่ว” (Dou)** และเมื่อรวมทั้งสองเข้าด้วยกันประกอบเป็นหลายชั้น จึงเรียกว่า **“โต่วกง”** โครงสร้างนี้จะใช้บริเวณใต้ชายคาเพื่อช่วยในการยื่นเพื่อช่วย ในการยื่นของชายคา และรองรับตัวจบของคานเพื่อลดขนาดของช่วงเสา

ภาพประกอบ 8 แสดงส่วนประกอบของโต่วกง

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล, การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 2543: 252

เมื่อสถาปัตยกรรมจีนมีการพัฒนาปรับปรุงเทคนิคการก่อสร้างผนังมาเป็นระบบอิฐ ดังนั้น อาคาร จึงไม่ต้องการชายคาที่ยื่นยาวเหมือนในอดีต จึงทำให้ประโยชน์ใช้สอยของโต่วกงลดน้อยลง ส่งผลให้โต่วกงมีขนาดเล็กลงจนกลายเป็นส่วนประกอบตกแต่งอาคารในที่สุด สังเกตได้จากโต่วกงในสมัยราชวงศ์หมิง และชิงมีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับสมัยราชวงศ์ถังและซ่ง (รุ่ง สุจินันท์กุล. 2543: 252)

ภาพประกอบ 9 แสดงระบบค้ำยัน “โต่วกง” แบบต่างๆ ในแต่ราวชวงศ์ของจีน

ที่มา: Liang Ssu - Cheng. A Pictorial History of Chinese Architecture 1984.

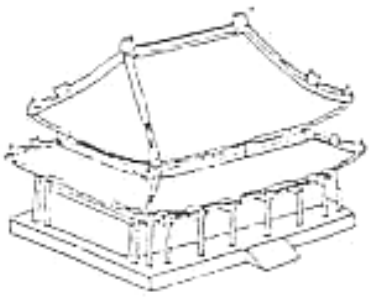
หลังคา (Roof)

แบบอย่างของหลังคาที่ใช้กันเป็นที่แพร่หลายมีอยู่ 9 แบบ ซึ่งมีโครงสร้างและลักษณะของหลังคา ที่แตกต่างจากกัน เช่น บางแบบมีสันหลังคา บางแบบไม่มีสันหลังคา จึงทำให้ตัวอาคารมีความสง่างาม ที่ผิดแปลกกันออกไป ในสังคมที่แบ่งชนชั้นของจีนสมัยโบราณ แบบอย่างของหลังคาจะเป็นที่แสดงให้เห็นถึงยศศักดิ์ของผู้อาศัยด้วย เช่น แบบหลังคาแบบตันเอี๋ยนอู่เตี๋ยนติ่ง (หลังคาปั้นหยา, Hip) ฉงเอี๋ยนอู่เตี๋ยนติ่ง (หลังคาปั้นหยาซ้อน 2 ชั้น, Double Hip) เป็นแบบหลังคาที่ยอมรับกันว่ามีความสง่างามที่สุด จึงใช้เป็นแบบหลังคาเฉพาะตำหนักของพระมหากษัตริย์และศาสนสถานเท่านั้น ผู้อื่นจะใช้หลังคาลักษณะนี้ไม่ได้แบบฉงเอี๋ยนเซี้ยชันติ่ง (ปั้นหยาหักมุม) มีความสง่างามรองลงมา จึงใช้เป็นหลังคาของมเหสี พระสนม หรือขุนนางชั้นใหญ่ที่มียศศักดิ์สูงเท่านั้น

สำหรับหลังคาแบบ อิ้งซันติ่ง (หน้าจั่วตัน) และเสวียนซันติ่ง (หน้าจั่วมีชายคายื่น) เป็นหลังคา ที่สามัญชนใช้ หลังคาแบบซื่อเจี่ยวช้วนเจียนติ่ง มักใช้เป็นหลังคาสำหรับพักร้อนในสวน ความสำคัญ ของอาคารสามารถจะดูได้จากจำนวนชั้นหลังคา ถ้าอาคารใดมีจำนวนชั้นของหลังคามาก หมายความว่าอาคารนั้นมีความสำคัญมาก

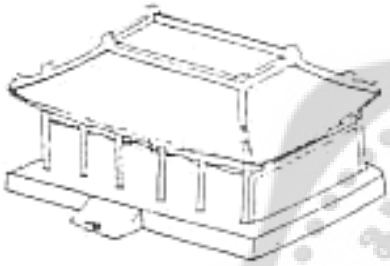
แบบที่ 1
หลังคาแบบ ตันเอี๋ยนอู๋เตี้ยนติ่ง

แบบที่ 2
หลังคาแบบ ฉงเอี๋ยนอู๋เตี้ยนติ่ง

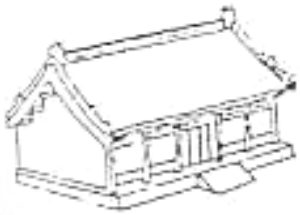
แบบที่ 3
หลังคาแบบ ฉงเอี๋ยนเซี้ยชันติ่ง

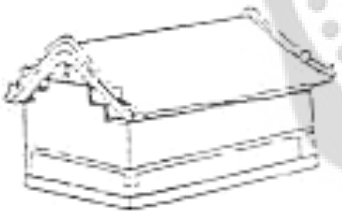
แบบที่ 4
หลังคาแบบ ถู้ติ่ง

แบบที่ 5
หลังคาแบบ อิ้งชันติ่ง

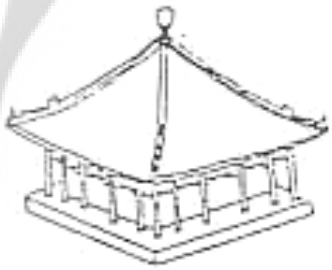
แบบที่ 6
หลังคาแบบ เสวียนชันติ่ง

แบบที่ 7
หลังคาแบบ เจวียนเผิงติ่ง

แบบที่ 8
หลังคาแบบ เอวียนช้วนเจียนติ่ง

แบบที่ 9
หลังคาแบบ ซื่อเจี่ยวช้วนเจียนติ่ง

ภาพประกอบ 10 แสดงหลังคาทั้ง 9 แบบตามหลักสถาปัตยกรรมจีนประเพณี

ที่มา: พรพรรณ จันทโรนานนท์. *รวบบทความประวัติศาสตร์.* ฉบับที่ 8 กุมภาพันธ์ 2529: 197 - 198

ลักษณะรูปทรงหลังคา (Roof Form)

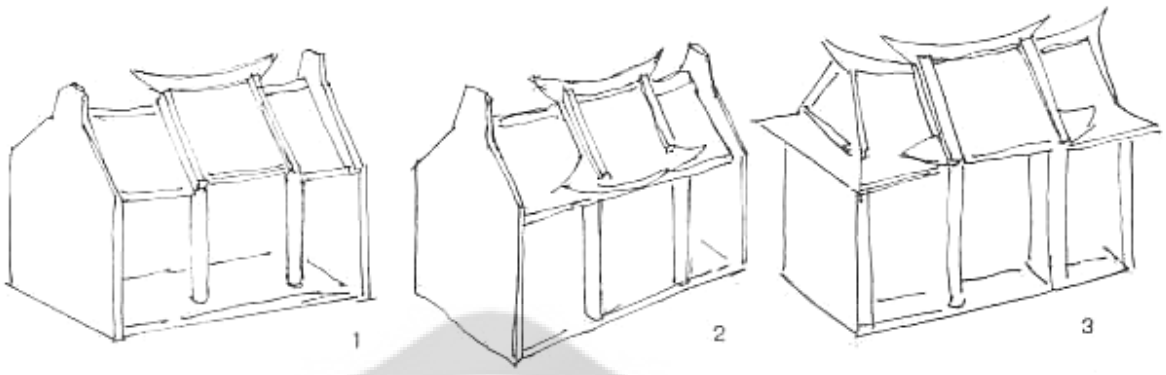
แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หลังคาทางภาคใต้ของจีน สันหลังคาจะมีลักษณะแอ่นโค้งตัวหลังคา จะโค้งขึ้น และปลายชายคาจะงอนขึ้น ส่วนหลังคาทางภาคเหนือของจีน มีรูปทรงของหลังคา ที่เป็นเอกลักษณ์ คือ สันหลังคาจะเป็นแนวเส้นตรง และส่วนปลายของหลังคาจะแหงนกระดกขึ้นด้านบนเพียงเล็กน้อย แต่ความแตกต่างนี้จะมีไม่มากนัก คือ หลังคาแบบทางเหนือมีทั้งแบบชายตรงและงอนขึ้นดังนั้น ถ้ามองจากรูปทรงหลังคา อาจจะแยกได้ยากระหว่างแบบใต้และแบบเหนือ โดยเฉพาะหลังคาจั่วตันจะมีลักษณะเหมือนกันมาก ดังนั้นสิ่งที่จะนำมาพิจารณาเพื่อให้เห็นข้อแตกต่างเพื่อแยกแยะหลังคาแบบเหนือและแบบใต้ก็คือ การตกแต่ง ซึ่งแตกต่างกันจนเห็นได้ชัด แต่รูปหลังคาแบบใต้ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และจะไม่พบเห็นทางเหนือเลย ก็คือหลังคาแบบซานเหมินติ่ง

เครื่องประดับตกแต่งหลังคา (Roof Decorations)

การประดับตกแต่งหลังคาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การตกแต่งหลังคาแบบภาคเหนือและการตกแต่งหลังคาแบบภาคใต้ แบบอย่างของการประดับหลังคาของสถาปัตยกรรมของจีนที่นิยมใช้กันอยู่ในภาคเหนือ มักทำเป็นหัวมังกรคู่ อ้าปากอมสันหลังคาใหญ่ ที่ปลายของสันหลังคาเล็ก ที่แยกออกมาจากสันใหญ่นั้นก็มักทำเป็นหัวมังกรและมีชุดสัตว์ตั้งเรียงกันจนถึงปลายสุดของหลังคา ชุดสัตว์ดังกล่าว มี 10 ตัว แต่ละตัวล้วนเป็นสัตว์ในเทพนิยาย ซึ่งถือว่าขจัดภูตผีปีศาจและอันตรายต่างๆได้ จำนวนของสัตว์ชุดนี้ บ่งบอกถึงสถานะทางสังคมของผู้อยู่อาศัย หลังคาของตำหนักพระมหากษัตริย์ จึงสามารถใช้ชุดสัตว์ครบทั้ง 10 ตัวได้ สำหรับตำหนักของพระมเหสีและเหล่าเสนาบดีจะใช้เพียง 9 ตัว ส่วนบ้านเรือนของ ขุนนางอื่นๆ หรือนางสนมก็จะใช้ชุดสัตว์ลดหลั่นกันไปตามความสำคัญของผู้อยู่อาศัย

ส่วนการประดับหลังคาของสถาปัตยกรรมของจีนที่นิยมใช้กันอยู่ในภาคใต้ รวมทั้งศาสนสถาน ของชาวจีนในกรุงเทพฯ ด้วย มีลักษณะที่แตกต่างออกไป เรียกว่าหลังคาแบบ “ซานเหมินติ่ง” เชื่อว่าหลังคาแบบนี้เจริญขึ้นมาจากภาคใต้ของจีน ชาวจีนในเมืองไทยได้อพยพมาจากทางใต้ของจีนเป็นส่วนใหญ่ จึงเอาแบบอย่างหลังคานี้มาด้วย หลังคาแบบนี้จะใช้กับวิหารเท่านั้น ซึ่งเป็นด้านหน้าของอาคาร จึงมีความสลับซับซ้อนและการตกแต่งมากกว่าหลังส่วนอื่นๆ ของกลุ่มอาคารทั้งหมด (รุ่ง สุจินันท์กุล. 2543: 116)กล่าวคือบนหลังคามักประดับด้วยมังกรคู่ชูพระอาทิตย์หรือไข่มุกไฟ และตรงแถบสันหลังมักทำรูปหงส์คู่ชูดอกโบตั๋น ส่วนปลายทั้ง 2 ข้างของหลังคาทำเป็นลายดอกไม้ใบไม้ม้วน ที่ปลายสันหลังคาเล็ก ที่แยกออกมาจากสันหลังคา จากสันหลังคาใหญ่นั้นมักจะประกอบด้วยตุ๊กตาจีนปูนปั้นเป็นรูปขุนพล หรือเซียนผู้ขจัดภูตผีปีศาจหรือชุดตุ๊กตาจากวรรณคดีของจีน นอกจากนั้นที่ปลายสันหลังคาเล็ก ยังทำเป็นรูปใบไม้ม้วน ทำให้แลดูแลงามยิ่งนัก (พรพรรณ จันทโรนานนท์)

จากการสำรวจวัดจีนโดยผู้วิจัยพบว่า วัดจีนประชาโมสรมีหลังคาซานเหมินติ่งแบบที่ 1 วัดมังกรกมลาวาส วัดโพธิ์แมนคุณนาราม วัดมังกรบุปผาราม มีหลังคาซานเหมินติ่งแบบที่ 3

ภาพประกอบ 11 แสดงหลังคาซานเหมินติ่ง แบบต่างๆ

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล. การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 2543: 116

การตกแต่งหลังคาด้วยมังกรและหงส์นี้ มีสาเหตุมาจากชาวจีนถือว่าทั้งมังกรและหงส์เป็นสัตว์ สิริมงคล มังกรเป็นสัตว์น้ำสามารถพ่นน้ำออกมาดับไฟได้ หงส์สามารถขจัดภูตผีปีศาจได้ ส่วนดอกโบตั๋นเป็นคำอวยพร หมายถึงความร่ำรวย มีเกียรติยศ มีความเจริญ ดังมีตำนานเล่าว่าในสมัยจักรพรรดิอู่ (80 ปีก่อนคริสตกาล) ของราชวงศ์ฮั่น ท้องพระโรงของพระมหาราชวังถูกไฟไหม้ จึงได้มีการคิดสร้างมังกรไว้บนหลังคา เพราะเชื่อว่าสามารถป้องกันและดับไฟได้ และยังสร้างปลาซึ่งเป็นสัตว์น้ำไว้ดับไฟด้วย (อรศิริ ปาณินท์, 2532: 80) มังกรเป็นสัตว์ในจินตนาการประกอบด้วยลักษณะของสัตว์หลายชนิดรวมกัน เช่น ลำตัว คล้ายกิ้งก่าหรือจระเข้ หางยาวเหมือนงู มีเกล็ดเหมือนปลา หัวมีขนเหมือนสิงโต มีเขาเหมือนกวางปากกว้างเหมือนเสือ มีขา 4 ขาแต่ละขามีเล็บ 3 เล็บบ้าง 4 เล็บบ้าง 5 เล็บ มังกร 5 เล็บนั้นใช้สำหรับจักรพรรดิเท่านั้น (สมชาย ธรรมวิริยารักษ์. 2531.191 - 192) หรือเขามังกรมาจากเขากวางแต่ใช้เพียงครึ่งเดียว หัวคือ หัววัว ตัวเป็นงู ตามตัวเป็นเกล็ดปลา เท้าเหยี่ยว สำหรับไข่มุกไฟนั้นเป็นมุกวิเศษขนาดใหญ่ หดเล็กได้ เรียกลมเรียกฝนได้ และยังปราบภูตผีปีศาจได้ (จิตรา ก่อนันทเกียรติ. 2540: 37)

ส่วนหงส์นั้นเป็นสัตว์ในจินตนาการเช่นกัน เกิดจากการนำเอานก 5 ชนิดมารวมกัน คือหัวของหงส์คือ หัวของไก่ฟ้า ปากนกแก้ว ตัวเป็นเป็ดแมนดาริน ขานกกระสา และหางนกยูง ถ้าหงส์มีหัวสีแดง เป็นหงส์ตัวเมีย ถ้ามีสีเขียวหรือสีน้ำเงินเป็นหงส์ตัวผู้ (จิตรา ก่อนันทเกียรติ. 2540 : 45)

หรือศีรษะของหงส์คล้ายพญาลอ จะงอยปากคล้ายนกนางแอ่น คอคล้ายเต่า ตามตัวคล้ายลายมังกร และมีหางอย่างปลา แต่ตามรูปที่นิยมเขียนกันเป็นรูปครึ่งนกยูงครึ่งนกพญาลอ ชาวจีนเชื่อว่าหงส์เป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นอมตะ และสันติ ชาวจีนใช้หงส์เป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดินี้คู่กับมังกรเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิ กล่าวกันว่าหงส์จะปรากฏตัวให้เห็นก็ต่อเมื่อจักรพรรดิครองราชย์อยู่ในทศพิธราชธรรม เป็นเครื่องหมายว่าสวรรค์ ทรงโปรดปราน (รุ่ง สุจินันท์กุล. 2543: 118) นอกจากนี้ยังมีอีกความเชื่อหนึ่งที่ว่าการมีมังกรและไข่มุกไฟนั้นเพื่อหลักความสมดุลของหยิน - หยาง โดยที่มังกรคือพลังหยาง ไข่มุกหมายถึงพลังหยิน (Evely Lip.1995: 28)

กระเบื้องปูหลังคา (Roof Tiles)

โดยทั่วไปแล้วกระเบื้องที่ใช้กับหลังคาของจีนนั้นมีอยู่ 2 ชนิด มีชื่อเรียกว่า Utterly Tiles เหมาะสำหรับใช้ปูหลังคาทั่วไป Tongban เป็นรูปทรงกระบอกและใช้สำหรับครอบทับกระเบื้องแบนเรียบวัสดุที่ใช้ทำกระเบื้องหลังคานั้นอาจทำจากดินเหนียวส่วนสีของกระเบื้องมักจะมีตั้งแต่สีเหลืองจนไปถึงสีเทา

กระเบื้องมีอยู่หลายแบบ มีทั้งแบบแบนเรียบไปจนถึงโค้ง ซึ่งทุกๆ แบบต่างก็มีคุณลักษณะที่ดี ในการใช้ประโยชน์ต่างๆ กัน กระเบื้องทุกแบบจะมีชื่อเรียกเฉพาะดังนี้

เรียกว่า "ป่านหว่า" หรือ กระเบื้องกาบกล้วย ใช้ซ้อนรองอยู่ใต้กระเบื้องไม้ไผ่

เรียกว่า "ตี๋สุ่ย" เป็นกระเบื้องตัวริมปิดกระเบื้องกาบกล้วย

เรียกว่า "จู๋ซื่อถงหว่า" หรือกระเบื้องไม้ไผ่

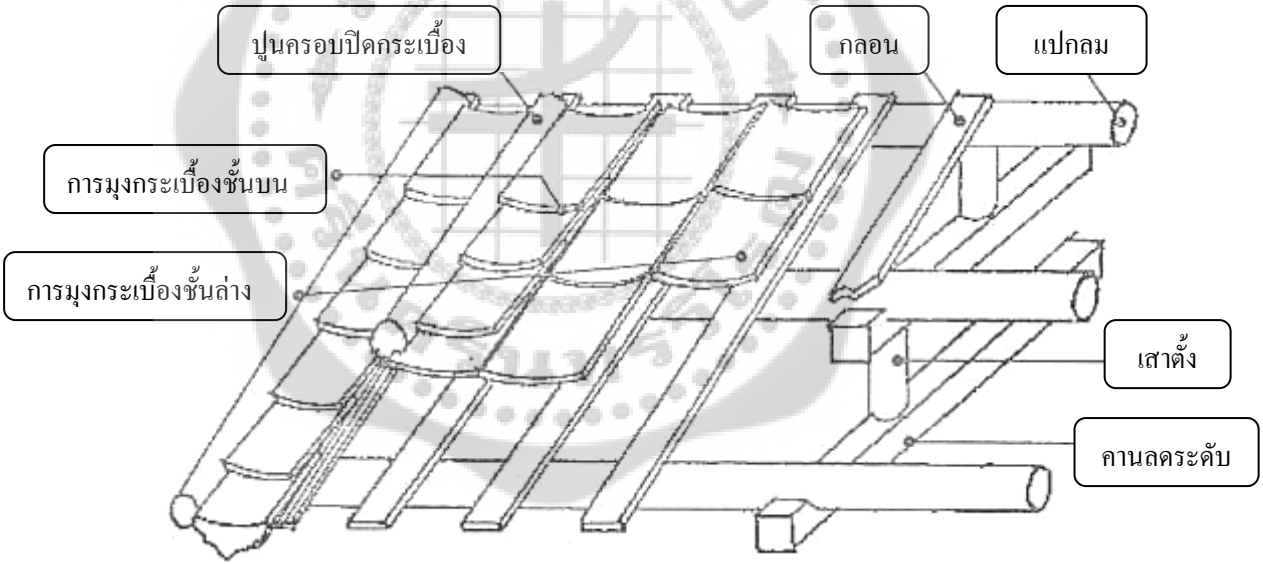
เรียกว่า "โถวโต่ว" เป็นกระเบื้องตัวริมกระเบื้องไม้ไผ่

เรียกว่า "เทียนโกวโต่ว"

ภาพประกอบ 12 แสดงรูปแบบของกระเบื้องมุงหลังคาประเภทต่างๆ

ที่มา: Evciyn Lip. Fengshui Environmeht of Power A study of Chinese. 1995: 28

การปูหรือเรียงกระเบื้องเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับหลักฮวงจุ้ย คือ ต้องปูกระเบื้อง จากตรงกลางของหลังคาแล้วเรียงออกไปทางซ้ายและขวา จะไม่เรียงจากได้ด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง และเรียงจากด้านล่างขึ้นไปสู่สันหลังคา การเรียงกระเบื้องจะเรียงซ้อนกัน 2 ชั้น ชั้นล่างว่างกระเบื้องเรียงแผ่นต่อแผ่นชนกันโดยไม่ซ้อนทับ เพื่อความเรียบร้อยสวยงามเมื่อมองมาจากด้านล่าง ส่วนชั้นบนจะเรียงกระเบื้องซ้อนทับกันจากด้านล่างสู่สันหลังคา เพื่อป้องกันน้ำฝนไหลย้อนเข้าสู่ภายในอาคาร จากนั้นจะเรียงกระเบื้องไม้ไผ่หรือปั้นปูนครอบปิดกระเบื้องกาบกล้วย ซึ่งการเรียงกระเบื้องไม้ไผ่ก็เป็นไปในลักษณะนี้เช่นกัน แต่จะไม่เรียง 2 ชั้น เพราะกระเบื้องไม้ไผ่หรือปั้นปูนครอบนี้จะวางอยู่บนก่อน ซึ่งเมื่อมองจากด้านล่างจะเห็นแต่กลอนโดยไม่เห็นกระเบื้อง ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องทำ 2 ชั้น (รุ่ง สุจินันท์กุล. 2543; 124)ระยะของหลังคาและจำนวนกระเบื้องก็ต้องเป็นไปตามหลักฮวงจุ้ย คือถ้าตกในเลขคี่ (หยาง) จะเป็นสิริมงคล ในขณะเลขคู่ (หยิน) จะอัปมงคล และจำนวนของกระเบื้องกาบกล้วยที่นับจากกึ่งกลางของหลังคาถึงด้านใดด้านหนึ่งจะต้องไม่ตกในเลข 8, 18, 28 และ 38

ภาพประกอบ 13 แสดงส่วนประกอบของกระเบื้องมุงหลังคา

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล. การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 2543: 124

สี (Colour Sheme)

สีที่ทาบนเนื้อไม้นั้นจุดประสงค์ก็เพื่อใช้ป้องกันเนื้อสี ไม่ได้มีแต่เฉพาะส่วนของโครงสร้างเพียงอย่างเดียว แต่สีจะปรากฏอยู่ทุกๆ ส่วนของอาคาร ไม่ว่าจะเป็นเสา คาน ค้ำยัน กระเบื้องปูหลังคา และเครื่องประดับตกแต่งต่างๆ

พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2539: 195- 216) ได้กล่าวถึงความหมายของสีที่ใช้ในตัวอาคารนั้น ชาวจีนเชื่อกันว่ามีความสัมพันธ์กับธาตุทั้ง 5 ดังนี้

สีเขียว เป็นสีแห่งธาตุไม้ แสดงถึงความสง่างาม

สีน้ำตาล เป็นสีแห่งธาตุไฟ แสดงถึงความมียศศักดิ์ โชคลาภ และความอุดมสมบูรณ์

สีเหลือง เป็นสีแห่งธาตุดิน แสดงถึงความมีอำนาจ เป็นสีที่ใช้เฉพาะกษัตริย์เท่านั้น

สีขาว เป็นสีแห่งธาตุทอง แสดงถึงความเงียบเหงา ความเศร้า

สีดำ เป็นสีแห่งธาตุน้ำ แสดงถึงการทำลาย การจบสิ้น

ส่วนสีที่ใช้ในศาสนสถานจะเป็นสีแห่งธาตุไม้และธาตุไฟเป็นหลัก สถาปัตยกรรมจีนนั้นถือว่า สีเขียว สีน้ำเงิน เป็นสีที่มีความหมายเหมือนกัน ส่วนสีน้ำตาลแดง สีแดง สีแดงส้ม สีชมพู ก็ถือว่า ใช้แทนกันได้และมีความหมายเหมือนกันด้วย จากความเชื่อในเรื่องสีของสถาปัตยกรรมที่สอดข้องกับธาตุ ทั้ง 5 ดังได้กล่าวมาแล้วเราจึงไม่แปลกใจเลยว่า เพราะที่พระราชวังของจีนใช้หลังคาสีเหลืองใช้เสาสีแดง เพดานสีเขียวหรือสีน้ำเงิน ก็เพื่อจะเน้นในการมีอำนาจ และความสงบสุขนั้นเอง

เรพาะฉะนั้นสีที่ใช้ในส่วนต่างๆ ของศาสนสถานสามารถสรุปดังนี้ (รุ่ง สุจินันท์สกุล. 2543: 131)

หลังคา	สีเหลืองหรือเขียว
ส่วนตกแต่งหลังคา	สีเขียว เหลือง น้ำเงิน แดง
ผนังภายนอก	สีขาว เหลือง
โครงหลังคาภายนอก	สีแดง และทอง หรือ เขียว เหลือง น้ำเงิน และทอง
โครงหลังคาภายใน	สีเขียว แดง เหลือง หรือแดงสีเดียว หรือดำสีเดียว
เสา	สีแดง
ประตู	สีแดง หรือดำ

สีที่ใช้ในศิลปกรรมตกแต่งอาคารมีดังนี้

สีแดง ที่เรียก “ตัวเปี้ย” เป็นสีผงที่ทำมาจากดินแดงที่เมืองจีน

สีแดงชาด ทำมาจากเมล็ดต้นชาดหรคุณที่ส่งมาจากเมืองจีน มี 2 ประเภทคือ ชาดก้อน ที่เรียกว่า “ชาดอามุ่ย” มาจากเมืองเอ้หมึง ส่วนอีกประเภทเรียกว่า “ชาดจอแส” มาจากเมืองจีนเช่นเดียวกัน

สีเขียว ได้มาจากสนิมทองแดง ส่งมาจากเมืองจีนเรียกว่า “สีเขียวตั้งแช” เป็นสีเขียวมีความ สดใสมาก แต่ไม่คงทน

สีคราม ได้มาจากวัสดุหลายประเภท เช่น ได้มาจากต้นพืชคือ “ต้นคราม” ใช้ใบมาตำคั้นน้ำกรองแล้วเกรอะให้แห้งจะได้เป็นก้อนสี และนำมาบดเป็นฝุ่น หรือได้จากแร่ซึ่งเป็นหินชนิดหนึ่งนำมาเผาไฟ แล้วบดให้เป็นผง จัดเป็นสีที่หายากและราคาแพงมาก

สีขาว ทำมาจากดินขาวที่เรียกว่า “กะบัง” ส่งมาจากเมืองจีน มีทั้งที่เป็นฝุ่นและเป็นก้อน

สีดำ ที่เป็นหมึกจีนจะได้จากธาตุคาร์บอน

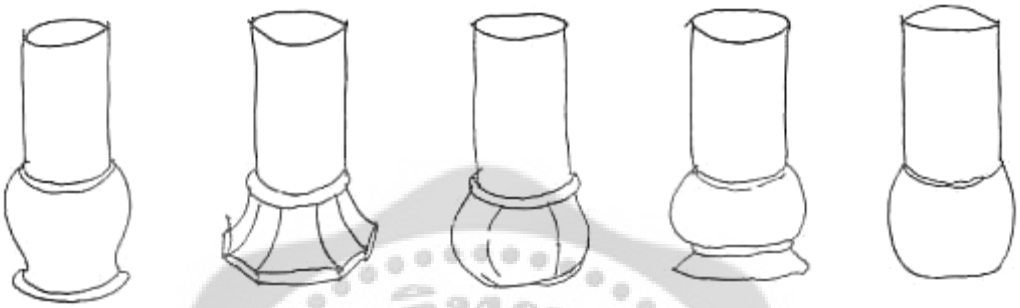
ผนัง (Wall)

ผนังไม่จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่ใช้รับน้ำหนักของอาคาร ผนังที่สร้างขึ้นมาจะมีลักษณะปิดล้อม และทึบตัน เมืองจีนประสบปัญหาในเรื่องแผ่นดินไหวบ่อยมาก ในกรณีที่เกิดเหตุแผ่นดินไหว ผนังจะได้รับความเสียหาย และพังทลายลงก่อนโครงสร้างไม้ภายในอาคาร (ซึ่งมีความยืดหยุ่นดีกว่า) ผนังอาจจะสร้างขึ้นมาให้มีลักษณะที่โปร่งหรือทึบก็แล้วแต่ความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ ของแต่ละผนังก็จะสร้างในลักษณะที่ทึบหนา เพื่อใช้ป้องกันอากาศที่หนาวเย็นไม่ให้เข้ามาสู่ตัวอาคาร แต่ในทางตอนใต้ที่มีอากาศอบอุ่น ผนังอาจจะมีช่องเปิดมากเพื่อให้ลมพัดผ่านเข้ามาได้ (Evelyn Lip.1995: 31)

เสา (Column)

รุ่ง สุจินันท์กุล (2543: 131) ได้กล่าวว่า เสามีหลายประเภท ได้แก่ เสารับชายคา หรือเสาภายนอกเสาทอง (ในศาสนสถานเสาทองคือ เสาสี่ต้นที่อยู่ด้านหน้าของรูปเคารพองค์หน้าพระประธาน และจะมีการตกแต่งมากกว่าเสาต้นอื่นๆ) เสาภายใน เสากลาง เสาเป็นส่วนของโครงสร้างที่มีความสำคัญมาก มักมาจากไม้เนื้อแข็ง เสามีหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมกันมากมี 2 รูปแบบ คือ เสาที่มีลักษณะเป็นแนวตรงเท่ากันตลอด อีกรูปแบบหนึ่งคือบริเวณหัวเสาและปลายเสาจะมีขนาดเล็กแต่ในส่วนตรงกลางเสา จะมีขนาดใหญ่ รูปหน้าตัดของเสา อาจเป็นสี่เหลี่ยม วงกลม หกเหลี่ยม หรือแปดเหลี่ยม สี่เหลี่ยมผืนผ้า Dr Evelyn Lip (1995: 25) ได้กล่าวว่า สัดส่วนระหว่างความสูงต่อความกว้างของเสา (Height : Cross Section) ที่ทำให้เสามีรูปทรงที่สวยงาม ในสมัยราชวงศ์ถัง (Tang Dynasty) นิยมใช้สัดส่วนความสูง : ความกว้าง = 8:1 ถึง 9:1 แต่ในราชวงศ์ซ่ง (Song Dynasty) จะใช้สัดส่วน = 11:1 ถึง 14:1 ซึ่งถือได้ว่าเป็นเสาที่มีรูปร่างสูงชะลูดเป็นอย่างมาก ส่วนในราชวงศ์ชิง (Ming and Qing Dynasty) ใช้สัดส่วน 9:1 ถึง 11:1

ส่วนฐานเสาที่ทำมาจากหินนั้น มีหน้าที่รองรับหรือเป็นแท่นตั้งรับเสา เพื่อป้องกันความชื้น จากพื้นดิน ซึ่งน้ำและความชื้นต่างๆ จากพื้นอาจนำความเสียหายมาสู่หัวเสา และลวดลายที่ตกแต่ง ได้รูปทรงของแท่นที่รองรับเสานั้น อาจจะเป็นวงกลมแปดเหลี่ยม หรืออาจจะเป็นรูปลักษณะเดียวกับเสาก็ได้

ภาพประกอบ 14 แสดงฐานเสาแบบต่างๆ

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 2543: 131

ฐานอาคาร (Podlum)

อาคารสถาปัตยกรรมจีนโบราณ มักจะสร้างบนแท่นพื้นที่ยกสูงขึ้นจากพื้นดิน ซึ่งการยกพื้นสูงเช่นนี้ มีจุดหมาย 2 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. เพื่อปกป้องน้ำและความชื้นที่มาจากพื้นดิน ซึ่งอาคารประเพณีจีนนิยมมักสร้างขึ้นมาจากไม้

2. ฐานอาคารนั้นจะช่วยเสริมให้ตัวอาคารมีความสวยงาม โอ่อ่าขึ้น

จำนวนขั้นบันไดที่ฐานของพระราชวังในสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิงนั้น จะมีความสูงขึ้น ซึ่งนับเป็นจำนวนขั้นบันไดได้ไม่น้อยกว่า 9 ขั้น ส่วนอาคารของพวกขุนนางต่างๆ จะมีความสูงซึ่งนับเป็นขั้นบันไดได้ 3 หรือ 5 ขั้น (ชาวจีนเชื่อว่าเลขคี่เป็นเลขมงคล เลขคู่เป็นเลขอัปมงคล)

ประตู (Window)

ประตูมีอยู่ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ประตูทางเข้าจากภายนอก ซึ่งมีลักษณะเป็นซุ้มประตู คล้ายประตูชัยของโรมัน ภาษาจีนเรียกว่า "ไผ่หลู" ใช้เป็นทางเข้าของอาคารที่มีความสำคัญเท่านั้น เช่น พระราชวัง สุสาน วัด ซุ้มประตูนี้มีการ แบ่งช่องประตูเป็น 7 ช่อง 5 ช่อง 3 ช่อง และ 1 ช่อง จำนวนช่องประตูนี้จะขึ้นอยู่กับความสำคัญของ อาคารนั้นๆ (กำจร สุนพงศ์ศรี. 2531: 330) และอาคารที่สำคัญส่วนใหญ่จะมี 5 ช่องสำหรับประตู 7 ช่องนั้นพบน้อยมาก เบื้องบนของซุ้มจะคลุมด้วยหลังคามุงกระเบื้อง ลดลั่นกันไปตามจำนวนช่องประตู ลักษณะ การวางตำแหน่งของซุ้มประตูมี 2 ลักษณะ คือ

แบบที่ 1 วางอยู่บนแนวแกนกลางของผัง ซึ่งจากการสำรวจทุกวัดจะวางซุ้มประตูในลักษณะนี้ทั้งหมด

แบบที่ 2 วางอยู่สองข้างของแนวแกน (มี 2 ซุ้ม) พบได้ที่วัดฉื่อฉาง จ.สงขลา

ภาพประกอบ 15 ซุ้มประตู 7 ช่องของวัดหมื่นพุทธเมตตาคุณาราม จ.เชียงใหม่ (อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง)

ที่มา: http://www.takhaopleuk.go.th/temple.php?page=14

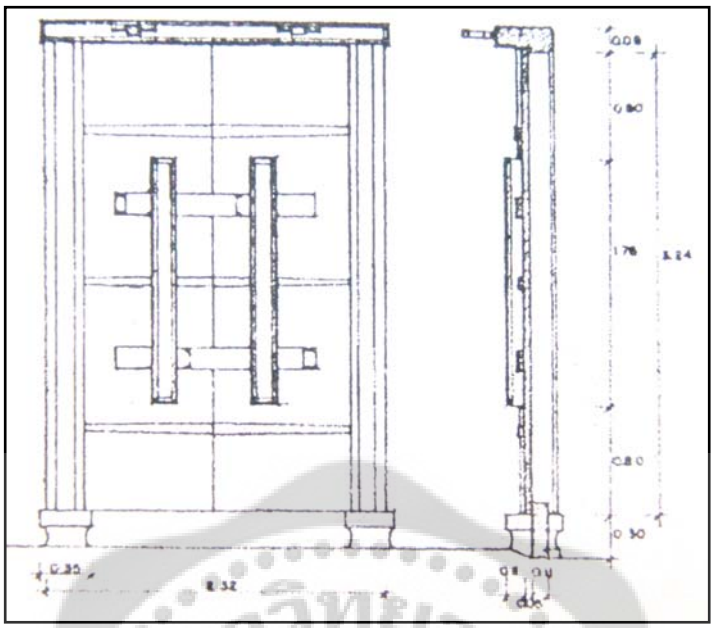

ภาพประกอบ 16 ซุ้มประตูของวัดฉื่อฉาง จ.สงขลา

ที่มา: สุพจน์ อภิญญานนท์. แนวความคิดในการออกแบบวัดจีนในประเทศไทย. 2543: 32

ตามหลักฮวงจุ้ยนั้นจะไม่วางตำแหน่งของประตูทางเข้าจากภายนอกให้อยู่กึ่งกลางอาคาร หรือตรงแนวแกน เพราะชาวจีนเชื่อว่าสิ่งอัปมงคลต่างๆ จากภานอกจะพุ่งตรงเข้ามาภายในได้ ส่วนประตูภายใน (ภายในกรอบกำแพง) สามารถเจาะช่องตรงกลางได้ ซึ่งลักษณะนี้เห็นได้ชัดในบ้านแบบจีน แต่สำหรับศาสนสถานซึ่งถือพระพุทธ (วัด) ศาลเจ้า (เทพ) เป็นสิ่งสิริมงคลสูงสุด ดังนั้นสิ่งอัปมงคลต่างๆไม่สามารถรบกวน (พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2543) ส่วนพระราชวังนั้นก็เหมือนศาสนสถาน เพราะจักรพรรดิถือเป็นโอรสแห่งสวรรค์ จึงไม่มีสิ่งอัปมงคลใดๆ เข้ามารบกวนได้เช่นกัน

2. ประตูทางเข้าอาคารหรือวิหารหน้า ประตูทางเข้าวิหารหน้าถือเป็นประตูที่สำคัญที่สุด เป็นเสมือนจุดปิดจากโลกภายนอกสู่โลกแห่งเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะวางอยู่บนแนวแกนอาคาร ภาษาจีนเรียกว่า "เจินเหมิน" ตัวประตูจะทำเป็นบานเปิดคู่ทำจากเนื้อไม้แข็งหนาหนึบ ทาสีดำหรือแดงแล้วเขียนสีเป็นลวดลายรูปเทวดา (ทวารบาล) อยู่ที่บานประตูบานละ 1 องค์ ภาษาจีนเรียกว่า "เซี่ยวกง" เพื่อคุ้มครองและป้องปกกันสิ่งชั่วร้ายจากนอก

ภาพประกอบ 17 โครงสร้างประตูทางเข้าวิหารหน้าและลักษณะกลอนประตูแบบจีน

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล. การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ 2543: 112

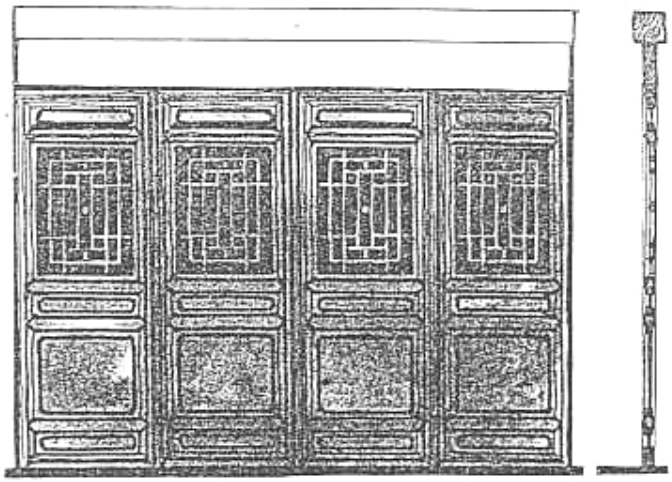
3. ประตูภายใน คือประตูที่ใช้ภายในอาคารทำด้วยไม้ทั้งหมด ทั้งวงกบ กรอบบาน และลูกฝักประตู

ภายในจะมีอยู่ 3 ประเภท คือ

- ประตูบานเปิด
- ประตูบานเฟี้ยม
- ประตูบานช่องเจาะโล่งไม่มีบานเปิด

ประตูบานเปิดและประตูบานเฟี้ยม มีทั้งแบบที่เป็นบานทึบทั้งบานและแบบที่เป็นบานทึบครึ่งล่าง กับบานไม้ฉลุครึ่ง ลวดลายของบานฉลุไม้จะเป็นลายสิริมงคล เช่น ลายเรขาคณิต ลายประแจจีน

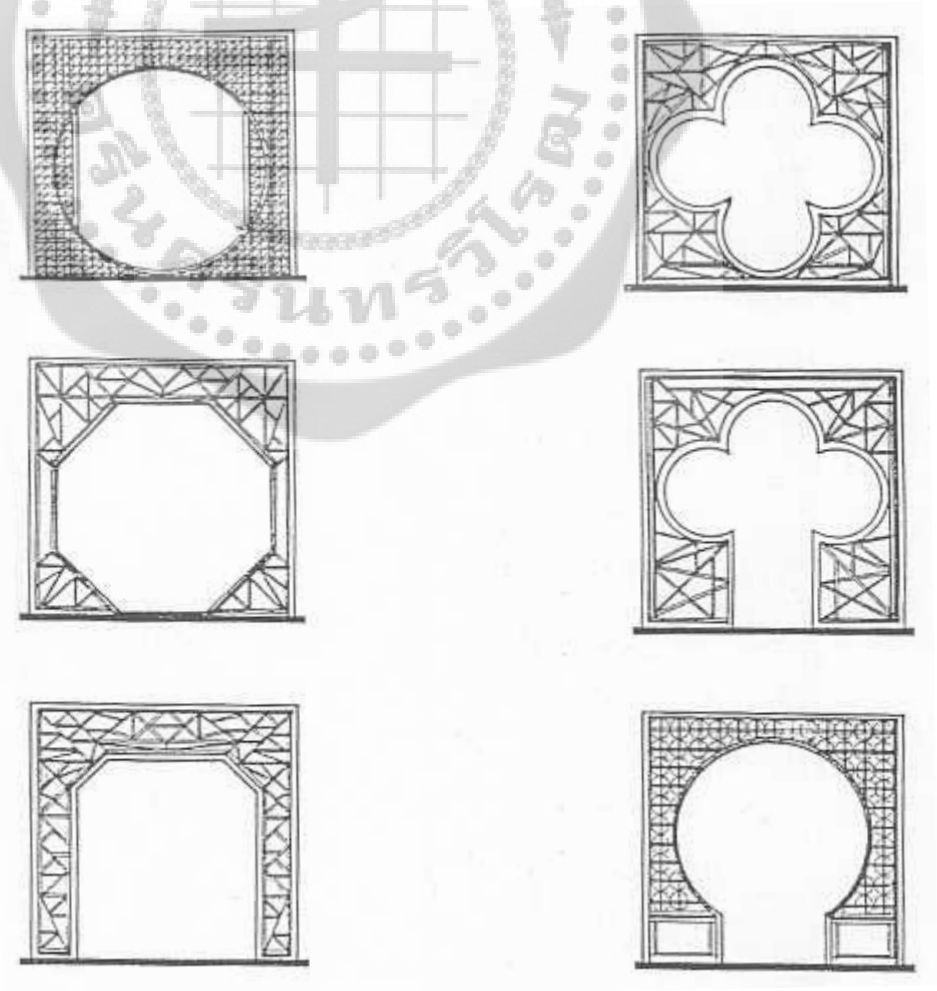
ส่วนประตูช่องเจาะโล่งแบบไม่มีบานเปิด มีทั้งแบบที่ใช่ภายในอาคารและภายนอกอาคาร ถ้าใช้ภายในอาคารจะทำมาจากไม้ฉลุลวดลายสิริมงคลต่างๆ ถ้าใช้ภายนอกจะทำมาจากก่ออิฐถือปูน โดยการเจาะจะเจาะเป็นรูปเรขาคณิตต่างๆ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม เป็นต้น

ประตูบานเปิด, ประตูบานเฟี้ยม

ภาพประกอบ 18 ประตูภายในแบบต่างๆ

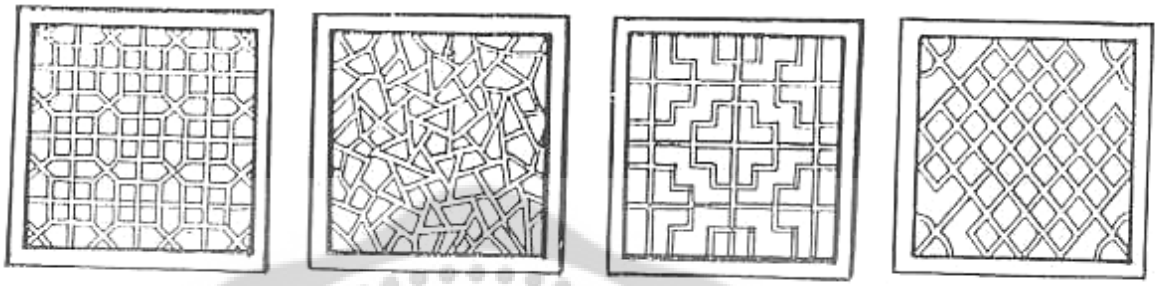
ที่มา: Evelyn Lip. Feng Shui Environment of Power A Study of Chinese Architecture. 1995: 31

ภาพประกอบ 19 ประตูช่องเจาะโล่งแบบไม่มีบานปิด

หน้าต่าง ช่องเจาะ ช่องลม

ในสถาปัตยกรรมจีนหน้าต่างมีความสำคัญไม่มากนัก เพราะนอกจากใช้เพื่อระบายอากาศแล้ววัตถุประสงค์หลักใช้เพื่อเป็นส่วนตกแต่งตัวอาคาร มักทำเป็นลวดลายฉลุแบบบานประตูเป็นลายสิริมงคลต่างๆ ส่วนประกอบของหน้าต่างมีดังนี้ ช่องเปิด (Opening) กรอบบาน (Window Frame) งานฉลุภายในกรอบบาน (Lactice Work)

ภาพประกอบ 20 ลวดลายฉลุของบานหน้าต่าง

ที่มา: Evelyn Lip. Feng Shui Environment of Power A Study of Chinese Architecture. 1995: 32

ฝ้า (Ceiling)

ฝ้าอาคารถือเป็นการตกแต่งให้ตัวอาคารเช่นกัน โดยพื้นฐานแล้วจะมีอยู่ 2 ชนิด คือ ชนิดแรก จะมี 4 ลักษณะเป็นโครงเคร่าไม้ระแนง อีกชนิดหนึ่งจะเป็นลักษณะฝ้าเพดาน ที่มีลักษณะที่เว้า หรือเป็นเบ้าลึกเข้าไปภายใน การติดตั้งนั้นก็จะเป็นการนำฝ้าเพดานไปติดยึดกับโครงเคร่าที่ยึดติดกัน เป็นตารางทำมุม 90 องศา ส่วนสีของฝ้าเพดานก็จะเป็นสีที่อวยพรให้ผู้ที่อยู่อาศัยมีความสุข โชคลาภต่างๆ วัสดุที่ใช้ทำเครื่องประดับ ฝ้าเพดาน มักทำจากวัสดุหลายชนิด เช่น ฝ้าที่ทำจากป่าน กระดาษ ไม้

รูปร่างของฝ้าเพดานก็มีความหมายเช่นกัน เช่น ฝ้าเพดานวงกลม หมายถึงพลังจากสวรรค์ ส่วนฝ้าเพดานสี่เหลี่ยม หมายถึง หลังต่างๆ บนโลก จากการสำรวจวัดจีนในเมืองไทยโดยผู้วิจัยพบว่า วัดที่มีอายุเก่าแก่และมีโครงสร้างที่ทำด้วยไม้ เช่นวัดมังกรกมลาวาส วัดจีนประชาสโมสร วัดบำเพ็ญจีนพรต(เฉพาะวิหารหลัก) จะไม่มีฝ้าเพดานเลยเพราะต้องการโชว์กระเบื้อง (ดูลายละเอียดในเรื่องการปูกระเบื้อง) และลวดลายตกแต่งที่โครงสร้างหลังคามากกว่า

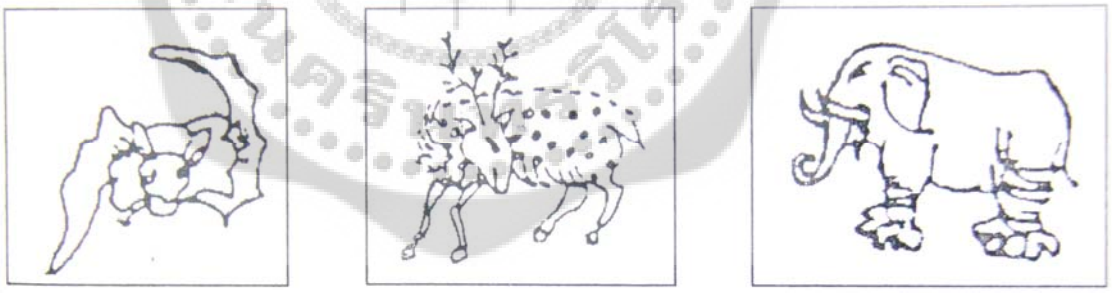
Decorative Motifs (ลวดลายประดับตกแต่ง)

ลวดลายประดับตกแต่งเป็นสิ่งสำคัญควบคู่ตัวสถาปัตยกรรมเปรียบเสมือนเป็นสิ่งเดียวกัน ศิลปกรรมที่ใช้ตกแต่งอาคาร แบ่งได้ 2 ประเภทดังนี้ ศิลปกรรมที่มากับตัวสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมส่วนตกแต่งอื่นๆ

ศิลปกรรมส่วนตกแต่งอื่นๆ ได้แก่ ส่วนตกแต่งข้าวของเครื่องใช้ภายในอาคาร เช่น โต๊ะ ม้านั่ง(แท่นและโต๊ะหมู่บูชาภายในวัดด้วย) ลวดลายประดับตกแต่งแบ่งได้ 7 ประเภท

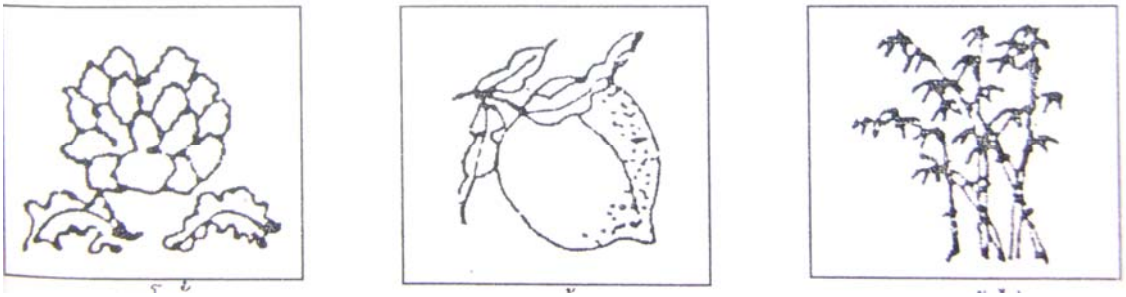
- รูปสัตว์มงคลต่างๆ เช่น มังกร หงส์ ปลามังกร ค้างคาว ช้าง ม้า ฯลฯ
- รูปพืชมงคล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ เช่น ต้นสน ต้นไผ่ ดอกโบตั๋น ดอกเบญจมาศ ดอกกล้วยไม้ ฯลฯ
- รูปธรรมชาติมงคล เช่น เมฆ ฝน สายน้ำ
- รูปเทพ เซียน บุคคลที่มีชื่อเสียงในอดีต
- รูปเรขาคณิตต่างๆ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม ห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยม
- อักษรมงคล (ตัวอักษรวงกลมของชาวจีน)
- ภาชนะหรือวัสดุต่างๆ เช่น เหรียญ ไข่มุก แจกัน ถ้วย กระถางต้นไม้ หนังสือ

ศิลปกรรม (ลวดลายประดับตกแต่ง) ในที่นี้หมายความรวมไปถึง ลวดลายการเขียนสี การแกะสลัก (นูนสูง,นูนต่ำ) ทุกส่วนภายในอาคาร

ค้างคาว กวางดาว ช้าง

ภาพประกอบ 21 ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปสัตว์สิริมงคล

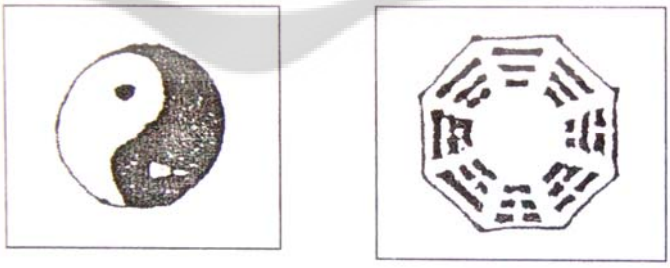
ดอกโบตั๋น ลูกท้อ ต้นไผ่

ภาพประกอบ 22 ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปพืชสิริมงคล

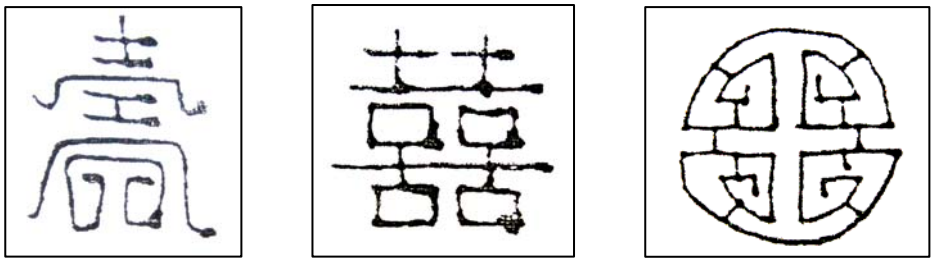
เมฆ คลื่นน้ำ น้ำ

ภาพประกอบ 23 ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปธรรมชาติ

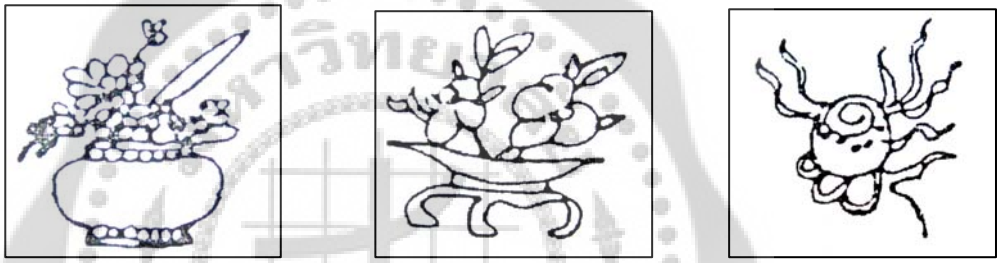
หยินหยาง มงคล 8 ทิศ (ปากว้า)

ภาพประกอบ 24 ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปเรขาคณิต

โซ่ว สือ หลู่

ภาพประกอบ 25 ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปมาจากอักษรจีน

ตระกร้าใส่ดอกไม้ จานใส่ดอกไม้ ไข่มุกไฟ

ภาพประกอบ 26 ตัวอย่างลวดลายการตกแต่งที่เป็นรูปที่มาจากเครื่องใช้และสิ่งของ

ที่มา: รุ่ง สุจินันท์กุล การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ. 254: 127-128

3.3 คติความเชื่อในการวางผังของวัดจีน

ในงานสถาปัตยกรรมจีนในทั่วไป ทั้งบ้าน วัด วัง และศาลเจ้า ล้วนแล้วแต่ก่อเกิดจากคติทางจักรวาลวิทยาของประเพณีจีน (Chinese Cosmology) ทั้งสิ้น ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนในการวางผังอาคาร ได้แก่ การวางผังที่สมดุลและเท่ากันทั้งซ้ายขวา การวางผังตามลักษณะของทวินิยม (หยินและหยาง) การวางอาคารตามแนวแกนเหนือ - ใต้ เป็นต้น แต่วัดจะเป็นสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะพิเศษเพิ่มขึ้น คือเกิดจากนำ "จักรวาลวิทยาของพุทธศาสนา" เข้ามาผสมผสานร่วมกับ "จักรวาลวิทยาของประเพณีจีน" ที่เป็นพื้นฐานอยู่แต่เดิม จักรวาลวิทยาของพุทธศาสนาจะมองจักรวาลเป็นเสมือนเวทีละครของการหลุดพ้น โดยมีความเชื่อว่าระบบของโลกนี้อยู่บนพื้นฐานของ 3 อาณาจักร (ความเชื่อนี้มาจากประเพณีของพราหมณ์) คือ

- อาณาจักรแรก เป็นอาณาจักรที่ต่ำที่สุด เรียกว่า Kamadhatu เป็นอาณาจักรแห่งความปรารถนา อาณาจักรนี้ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิต 6 ขั้น (6 State of Being) ได้แก่ พระเจ้า (God) ยักษ์ (Titan) มนุษย์ (Humankind) ผีและวิญญาณ (Ghosts) สัตว์ (Animal) และสิ่งที่อยู่นรกที่ถูกควบคุมโดยวิญญาณ

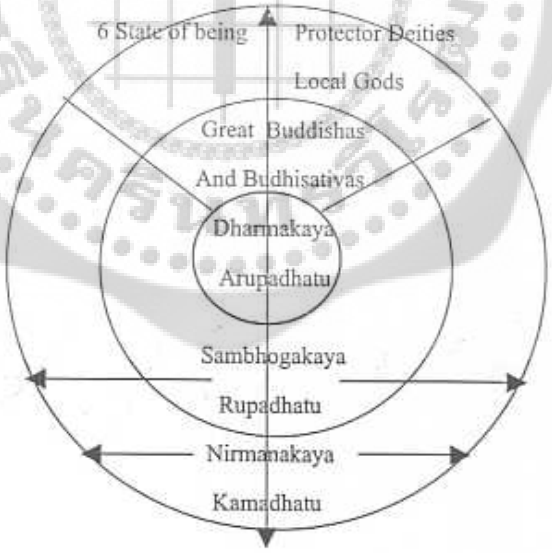
- อาณาจักรที่สอง เรียกว่า Rupadhatu ประกอบด้วยสวรรค์ 17 ชั้น

- อาณาจักรสูงสุดเรียกว่า Arupadhatu เป็นอาณาจักรที่ไม่มีที่สิ้นสุด อาณาจักรแห่งความว่างเปล่า ไม่มีตัวตนอันบริสุทธิ์ ซึ่งก็สอดคล้องกับความเชื่อเรื่อง "ไตรคยา" (Three Body of Trikaya) ของพุทธศาสนามหายาน คือ

- รูปขั้นต่ำสุด คือ Nirmanakaya เป็นรูปของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเปรียบได้กับรูปของพระศรีศากยมุนี ที่เกิดขึ้นในโลกของการเปลี่ยนแปลง

- รูปขั้นที่สอง คือ Sambhogakaya เป็นรูปของความสุข ซึ่งเปรียบได้กับรูปของพระศากยมุนี เมื่อท่านเปิดเผยตัวต่อพระโพธิสัตว์ในสวรรค์ และความสุขนี้เป็นเสมือนผลรางวัลแห่งการทำความดี คุณธรรม คนจีนเรียกว่า "Baoshen" คือร่างอันเป็นรางวัล ร่างที่เป็นผลตอบแทน

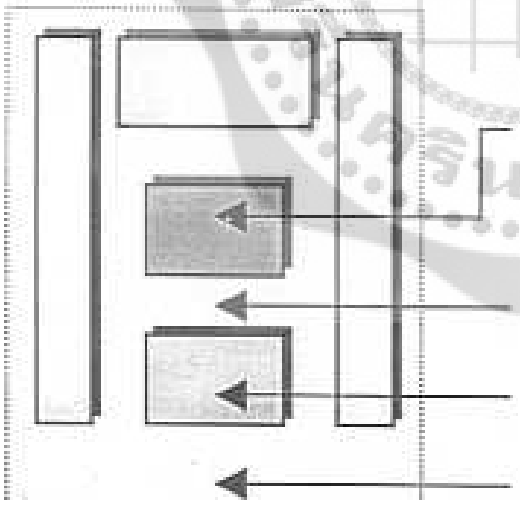
- รูปขั้นสูงสุด คือ Dharmakaya จีนเรียกว่า Fashen เป็นขั้นสูงสุดที่ไม่มีรูปร่างเป็นหลักทาง จิตวิญญาณขั้นสุดท้ายของจักรวาล

ภาพประกอบ 27 แสดงอาณาจักรทั้งสามทางคติจักรวาลวิทยาของพุทธศาสนา

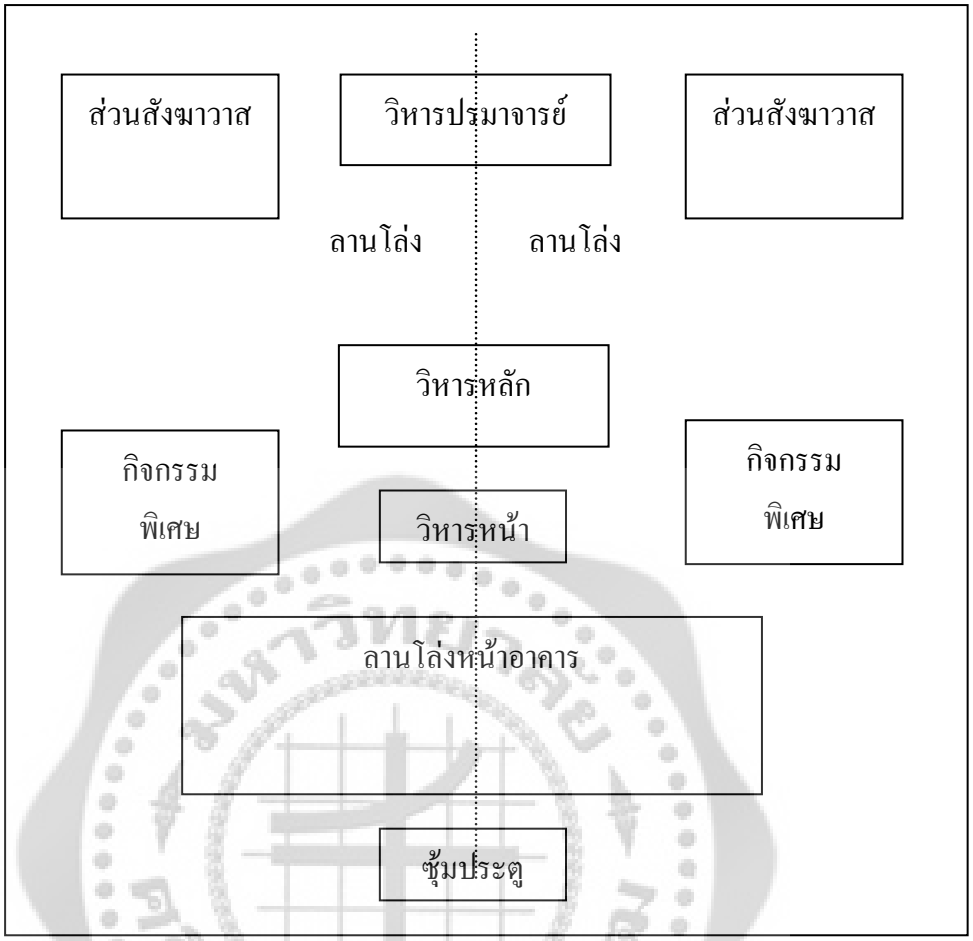
ที่มา: Jeffery F.Meyer, Chinese Buddhist Temple. 1992: 77

ซึ่งคติจักรวาลทางพุทธศาสนานี้จะสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนในเรื่องของการจัดลำดับการเข้าถึง ของอาคาร โดยที่ภายนอกกำแพงและบริเวณลานด้านหน้าวิหารหน้าจะถูกเปรียบเป็นอาณาจักรขั้นต่ำสุด(Kamadhatu หรือ Nirmanakaya) ซึ่งเป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตทั้ง 6 เป็นอาณาจักรแห่งความตาย มี ผี สิ่งมีชีวิตในนรก สัตว์ และมนุษย์อยู่ร่วมกัน แต่เมื่อผู้สักการะก้าวข้ามธรณีประตูของวิหารหน้า (วิหารที่ประดิษฐานท้าวจตุโลกบาล) ก็จะเป็นเสมือนข้ามจากโลกที่มีปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือโลกที่รับรู้โดยประสาทสัมผัสของอาณาจักร Kamadhatu เข้าสู่โลกที่สูงกว่าของ Rupadhatu เมื่อผ่านประตูชั้นในเข้าสู่ลานโล่งหน้า วิหารหลักในเวลาเดียวกันนี้ผู้สักการะก็ได้ผ่านเข้าสู่อาณาจักรที่สูงไปอีกขั้นของอาณาจักร Rupadhatu ซึ่งเป็นที่อยู่ของเทพ และขั้นสุดท้ายเมื่อเข้าสู่วิหารหลักซึ่งถือว่าเป็นอาคาร (วิหาร) หรือจุดสูงสุดของกลุ่มอาคารทั้งหมดภายในวัด เป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดที่ประดิษฐานพระพุทธเจ้า 3 องค์ และพระโพธิสัตว์ ซึ่งทำให้การเดินทางของผู้สักการะบรรลุถึงจุดสูงสุดทางวิญญาณ และจะไม่มีการพบพระพุทธเจ้าอยู่ในอาคารอื่นๆ ก่อนหน้านี้เลย (ยกเว้น พระเมตไตรยที่วิหารหน้า) จะพบวิหารหลักนี้เท่านั้น ผู้สักการะจะพบกับ เทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ผู้ซึ่งมีอำนาจเพียงพอที่จะช่วยมนุษย์หลุดพ้น แต่ยังคงถือว่าอาคารนี้เป็นอาณาจักร Rupadhatu ที่ซึ่งวิญญาณอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า และพระโพธิสัตว์จะนำเราไปสู่ดินแดน Arupadhatu ซึ่งเป็นอาณาจักรสุดท้าย "อาณาจักรแห่งความว่างเปล่าไม่มีตัวตน"

ภาพประกอบ 28 แสดงการเสนอคติความเชื่อจักรวาลวิทยาทางพุทธศาสนาในลำดับการเข้าถึงของอาคาร

ดังนั้นแบบการวางผังของวัดจีนจึงยึดตามหลักคติที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ "ตำแหน่งของวิหารหลัก" ซึ่งเป็นอาคารที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์มากที่สุดจะอยู่ตรงกึ่งกลางของกลุ่มอาคารทั้งหมด โดยที่อาคาร ที่มีความสำคัญในส่วนพุทธาวาส จะอยู่ตรงแนวแกนกลางและจะเรียงจากวิหารหน้าหรือที่เรียกว่า "โถงของจักรพรรดิแห่งสวรรค์" และขึ้นถึงจุดสูงสุดที่วิหารหลัก แต่แทนที่จะมีการจบของลำดับอาคาร อย่างทันที กลับพบการค่อยๆ ลดความสำคัญลงมาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เสมือนการลดลงของเสียงดนตรี ในเพลงเมื่อยามจะจบลง และส่วนที่ต่อออกไปนี้เป็นอาคารหรือวิหารบรรพบุรุษ ซึ่งเหตุผลของการขยายแนวแกนนี้ออกไปหลังจากที่ถึงจุดสูงสุดแล้วนั้นเป็นเรื่องของความเชื่อของชาวจีนมากกว่าเรื่องของ พุทธศาสนา ที่นิยมการวางลำดับอาคารเรียงจากส่วนที่เป็น Public สู่ส่วนที่เป็น Private ซึ่งมีความหมาย เป็นนัยหมายถึงสถานที่แห่งการพักผ่อน และเป็นสัญลักษณ์ของจุดหมายปลายทางแห่งการเดินทาง ของชีวิตมนุษย์ หรือเป็นดินแดนแห่งความตาย ดังนั้นจึงนิยมใช้ส่วนนี้เป็นวิหารบรรพบุรุษและมักเป็น บรรพบุรุษที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ เป็นบรรพบุรุษคนแรกหรือเป็นผู้ก่อตั้งหรือสร้างสถานที่แห่งนี้ขึ้นมา (เป็นอีกส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานกันของคติความเชื่อของจีนกับคติพุทธศาสนา) ซึ่งเห็น ได้ชัดในวัดเล่งเน่ยยี่ ที่ใช้เป็นวิหารปรมาจารย์สกเห็งผู้ก่อตั้งวัดเล่งเน่ยยี่ ส่วนสังฆวาสและกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ก็จะขยายออกทางด้านข้างของแนวแกน ดังนั้นวัดที่สร้างตามแบบประเพณีจีนจะต้องมีลักษณะดังกล่าว ดังเช่น วัดเล่งเน่ยยี่ ส่วนวัดทิพวารีวิหาร ไม่ได้เป็นผังที่สมบูรณ์ คือ ไม่มีวิหารหน้าและไม่มีวิหาร บรรพบุรุษที่ด้านหลัง เนื่องจากเดิมเป็นวัดญวน และวัดบำเพ็ญจีนพรต ที่มีวิหารหน้าแต่ไม่มีวิหาร บรรพบุรุษด้านหลัง เนื่องจากเดิมเคยเป็นศาลเจ้ามาก่อนซึ่งไม่ได้มีการวางผังสร้างเป็นวัดอย่างถูกตาม แบบประเพณีตั้งแต่เมื่อเริ่มแรกสร้าง

ภาพประกอบ 29 แสดงการจัดองค์ประกอบผังบริเวณของวัดจีน

ที่มา: Jeffery F.Meyer, Chinese Buddhist Temple. 1992 : 79

3.4 การจัดวางผังบริเวณของวัดจีน

หลักในการจัดวางสถาปัตยกรรมจีน จะจัดวางอย่างเท่าเทียม (Symmerty) และมีดุลยภาพ (Balance) จัดแบ่งกลุ่มอย่างเป็นระบบ กฎเกณฑ์ทั้งหมดต้องสัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย การจัดวางจะกระทำอย่างแฝงนัยยะของสัญลักษณ์ภายใต้หลักแห่งสัมพันธภาพของจักรวาล รวมทั้งประเพณีของจีนโบราณการวางอาคารทั้งหมดจะต้องหันหน้าไปทางทิศใต้ เนื่องจากฤดูหนาวในประเทศจีนลมจะพัดตามแนวทิศจากขั้วโลกเหนือ สู่ทางใต้ และพัดเอาความหนาวทารุณมาเป็นประจำทุกปี ดังนั้นด้านหลังหรือด้านเหนือของอาคารจึงปิดกั้น มิให้ลมหนาวพัดผ่าน ส่วนด้านใต้จะเปิดรับลมในหน้าร้อน (กำจร สุนทรพงษ์ศรี. 2536: 323) จึงทำให้ผังของศาสนสถานจีนหันหน้าไปทางใต้ และอาคารที่สำคัญต่างๆ จะเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังในแนวแกนเหนือใต้

ส่วนองค์ประกอบย่อยๆ จะวางแยกออกไปตามแกนตะวันออก - ตะวันตก เป็นระยะจากแนวแกนใหญ่ของผัง อาคารต่างๆ มักจะต่อเนื่องกันด้วยระเบียงทางเดิน (อรศิริ ปาณินท์. 2533: 127)

ศาสนสถานจีนส่วนมากยังคงวางแบบแปลนไว้รอบๆ ลานดิน ซึ่งทำให้เกิดความเป็นส่วนตัว และเพิ่มการหมุนเวียนของอากาศต่อพื้นที่ว่างภายใน ศาสนสถานส่วนใหญ่จะมีทางเข้าหลักไปยังห้องโถง เบื้องหน้าออกมา 2 ห้อง ถ้าเป็นศาลเจ้าก็จะมีขนาดอาคารและลานโล่งที่มีขนาดเล็ก ส่วนวัดก็จะมีขนาดใหญ่และมีอาคารส่วนประกอบอื่นๆ มากขึ้น เช่น กุฏิ สังฆาวาส หอระฆัง เป็นต้น

Liang-Ssu-Cheng อ้างอิงจาก (อรศิริ ปาณินท์.2532: 127) ได้กล่าวว่าวัดพุทธศาสนามหายาน และวัดลัทธิเต๋าของจีนนั้นมีลักษณะของการวางผังบริเวณ วิหารต่างๆ จะเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง ในแนวแกนเหนือ - ใต้ (อาคารที่สำคัญจะวางอยู่บนแนวแกนนี้) ส่วนวิหารย่อยอื่นๆ และอาคารที่ประกอบ จะแยกออกไปตามแกนตะวันออก - ตะวันตก เป็นระยะแยกจากแนวแกนใหญ่ของผังอาคารต่างๆ มักจะต่อเนื่องกันด้วยระเบียงทางเดิน (ลักษณะเหมือนระเบียงคดของไทย) มีการปิดล้อมพื้นที่ในผังเป็นส่วนๆ ส่วนปิดล้อมเป็นกลุ่มต่างหาก แต่ยังมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอยู่ การแตกกระจายของอาคารของอาคาร ใช้สอยอื่นๆ มีมากน้อยตามขนาดของวัด ลักษณะผังบริเวณทั้งหมดจะเป็นลักษณะสมดุลย์สองข้างแนวแกนเท่ากันเป็นส่วนใหญ่ (Symmetrical Balance)

Laurence G.Thompson (1996: 60-63) ได้กล่าวว่า วัด ศาลเจ้า หรือศาสนาสถานนั้น มักจะตั้งอยู่ตามแหล่งชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่น รูปทรงของวัดอาจมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ บางแบบก็ไม่ได้เน้นที่ความใหญ่โตหรูหรา อาจจะเป็นเพียงห้องสี่เหลี่ยมเล็กๆ ที่สร้างแบบง่ายๆ แต่ในบางครั้งก็จะสร้างให้มีขนาดใหญ่โตหรูหรา มีต้องอยู่มากมายเรียงเป็นแถว และมีลานโล่งขั้นระหว่างกลางของแถวอาคารทั้ง 2 ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบที่หลากหลายมากมาย แต่มีบางสิ่งซึ่งเหมือนกันอยู่ โดยพิจารณาจากหลักทางสถาปัตยกรรมโบราณวัดก็เป็นอาคารที่สร้างตามหลักพื้นฐานทางสถาปัตยกรรมโบราณดังนั้นการจัดผังของวัดจีนมีดังนี้

1. ลักษณะของผังบริเวณ มักจะถูกปิดล้อมโดยกำแพง

2. ทางเข้าหลักของอาคารหรือผังบริเวณ จะอยู่ทางทิศใต้ ตั้งแต่โบราณแล้ว การจัดวางอาคารต่างๆ นั้นถ้าเป็นไปจะมีการวางผังในลักษณะตามแกนแนวเหนือ - ใต้ พระประธานหรือเทพเจ้าประธาน

จะประดิษฐานอยู่ทิศเหนือ โดยหันหน้ามาทางทิศใต้ ประตูทางเข้าสู่ภายในบริเวณวัดจะเป็นลักษณะ ซุ้มประตู และจะมีหลังคาปกคลุมอยู่ โดยหลังคาของซุ้มประตูจะมีลักษณะเช่นเดียวกับหลังคาของตัวอาคาร

3. จากประตูไปจนถึงบันไดของตัวอาคารนั้น จะเป็นลานโล่งรูปสี่เหลี่ยมอยู่ตรงกลาง และจะมีอาคารตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก และทิศตะวันตก คือ อาคารประกอบ (อาคารที่มีความสำคัญรองจากอาคารหลัก) ใช้สำหรับเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ภายในวัด บางแห่งจะใช้อาคารเหล่านี้เป็นที่ประดิษฐานของพระโพธิสัตว์และเทพเจ้าที่มีความสำคัญรองลงมา

4. อาคารจะตั้งอยู่แท่นยกพื้นสูงจากพื้น

5. ห้องโถงแรก (วิหารหน้า) เป็นที่ประดิษฐานของพระเมตไตรยโพธิสัตว์ ส่วนพระประธาน จะประดิษฐานอยู่ที่ห้องถัดไปทางด้านหลัง (วิหารหลัก)

6. วัดจะขนาดเท่าใดก็ตาม จะต้องมีพระประธานประดิษฐานอยู่บนแท่นที่ยกพื้นสูง และอาจมี พระโพธิสัตว์ หรือเทพเจ้าต่างๆ ที่มีความสำคัญรองลงมาประดิษฐานยู่ด้านข้าง หรืออาจจะประดิษฐาน อยู่ในวิหารเล็กๆ ที่อยู่ด้านข้างวิหารหลัก วัดบางแห่งก็จะมีเทพเจ้าตามลัทธิต่างๆ มากมาย เช่น มีพระพุทธเจ้า ในศาสนาพุทธประดิษฐานรวมอยู่กับเทพเจ้าต่างๆ ในลัทธิเต๋าและเทพเจ้าประจำท้องถิ่นต่างๆ

Evelyn Lip (1995: 77 - 78) ได้กล่าวว่าศาสนาพุทธได้เผยแผ่เข้ามาในประเทศจีนในสมัยราชวงฮั่น ในช่วงเวลานั้นได้มีการสร้างวัดมากถึง 12,700 แห่ง แนวคิดในการจัดผังบริเวณของวัดนั้นมิได้แตกต่างจากการวัดผังของบ้านพักอาศัยเท่าใดนัก ขึ้นอยู่กับขนาดและความสำคัญของวัด ส่วนการจัดผังของพระราชวังของจักรพรรดินั้น ก็เหมือนกับวัดขนาดใหญ่ (ในสมัยราชวงศ์ชิงได้ใช้พระราชวังของจักรพรรดิ "หย่งเจิ้น" มาเป็นวัดโดยวัดนี้มีชื่อว่า "Yong Hegong") การวางผังนั้นจะอยู่บนพื้นฐานหลักๆ คือ มีการจัดผังที่สมดุลเท่ากันทั้ง 2 ด้าน (Symmerty) มีลานโล่งอยู่ภายในผัง เน้นความสำคัญของแนวแกนเหนือ - ใต้ และผนังทั้ง 4 ด้านมีลักษณะปิดล้อมขนาดของวัดถูกกำหนดความสำคัญโดย วัดที่มีความสำคัญมาก ก็มีพื้นที่ลานโล่งมากตามไปด้วย ส่วนผนังมักที่ทึบและหนา และสร้างมาจากอิฐ สามารถป้องกันลมหนาวที่พัดมาจากทาง ทิศเหนือได้ แต่ผนังด้านทิศใต้นั้นมักเป็นผนังโปร่งบาง ซึ่งอาจสร้างมาจากไม้

3.5 การจัดวางรูปเคารพภายในวัดจีน

พรพรรณ จันทโรนันท์ (2532: 82-83) ได้กล่าวถึงการประดิษฐานเทพบนแท่นบูชาในศาสนาสถานของชาวจีนในกรุงเทพฯ นั้น หากเป็นวัดทางพุทธศาสนามหายาน การจัดตั้งรูปเคารพก็จะเหมือนกันหมด ทุกวัดคือ อาคารหน้าจะเป็นอาคารของท้าวจตุโลกบาล ตรงกลางอาคารจะประดิษฐานพระเมตไตรยโพธิสัตว์ หลังพระเมตไตรยเป็นรูปเคารพของพระเวทโพธิสัตว์ อาคาร

กลางเรียกว่า "ต้าสงเป่าเตี้ยน" ตอนหน้าจะประดิษฐาน "ซานเซิ่ง" คือ พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ พระอมิตาภะพุทธเจ้า และพระมหาสถามะปราบโพธิสัตว์ ส่วนตอนหลังจะประดิษฐาน "ซานเป่า" คือพระอมิตาภะพุทธเจ้า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระไภษัชยคุรุพุทธเจ้า ส่วน 18 อรหันต์ก็จะตั้งเรียงไว้ 2 ข้างของซานเซิ่ง

ล.เสถียรสุต (2516: 100 - 101) ได้กล่าวว่า วัดจีนจะต้องมีพื้นฐานโล่งด้านหน้าเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ถัดจากลานโล่งเป็นห้องโถงใหญ่ มีรูปเทพทั้ง 4 (ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4) อยู่ ทั้ง 2 ข้างๆละ 2 องค์ ตรงกลางเป็นรูปพระเมตไตรย ด้านหลังของพระเมตไตรยเป็นรูปเทพเจ้าอารักขาคณะสงฆ์ (พระเวทโพธิสัตว์) ห้องโถงที่อยู่กลางเป็นโบสถ์ (วิหารหลัก) จะมีพระพุทธศากยมุนี องค์ขวาเป็น พระไภษัชยคุรุพุทธเจ้า องค์ซ้ายเป็นพระอมิตาภะพุทธเจ้า หรือองค์กลางเป็นพระพุทธศากยมุนี สองข้าง เป็นพระอัครสาวกแบบของเรานอกจากพระพุทธรูปสามองค์แล้ว ทั้งสองข้างจะมีรูปพระอรหันต์ 18 องค์ และถ้าเป็นวัดเล็ก ทั้งสองด้านของพระพุทธรูป จะมีแท่นบูชาพระอวโลกิเตศวร โพธิสัตว์กับพระกษิติครรภ์ ถ้าเป็นวัดใหญ่ก็จะมีโบสถ์เล็กของพระโพธิสัตว์ทั้งสองอยู่สองข้างของโบสถ์ ด้านหลังโบสถ์ห้องโถงกลางเป็นที่บูชาบูรพาจารย์ผู้สร้างวัด

สรุป ภายในวิหารหน้าจะประดิษฐานรูปเคารพของพระเมตไตรยโพธิสัตว์ ส่วนด้านหลังจะประดิษฐานรูปพระเวทโพธิสัตว์ โดยหันหน้าเข้าไปหาวิหารหลัก ส่วนที่มุมสี่ของวิหารหน้าจะประดิษฐานท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 วิหารหลัก (โบสถ์) จะประดิษฐานรูปเคารพของพระพุทธเจ้า 3 องค์ และมีพระสาวก ทั้งสอง คือ พระอานนท์และพระกัสสปะ (ถ้าเป็นวัดไทยพระสาวกทั้งสอง คือ พระโมคคัลลาและ พระสารีบุตร แนวทางของมหายานคือการช่วยเหลือผู้คนให้พ้นจากความทุกข์ ดังนั้นจึงมีพระโพธิสัตว์ หลายองค์คอยช่วยเหลือผู้คนหลังพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานไปแล้ว ซึ่งพระอานนท์และพระกัสสปะ นั้น ก็มรณะหลังพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน) และวัดส่วนมากจะมีพระสมันตภัทรโพธิสัตว์ (ขี่ช้าง) และ พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ (ขี่เสือ) ประดิษฐานรวมอยู่ในวิหารหลักด้วย จากการสำรวจวัดจีนในประเทศไทยส่วนมากจะมีแท่นบูชาด้านที่ประดิษฐานพระพุทธ (ศิลปะแบบไทย) และรูปเคารพของพระโพธิสัตว์ต่างๆมากมายอยู่รวมกัน ส่วนทั้งสองข้างของวิหารจะมี 18 อรหันต์ วิหารบูรพาจารย์จะอยู่ด้านหลังของวิหารหลัก ด้านทิศตะวันออกจะเป็นวิหารของพระอวโลกิเตศวร ทิศตะวันตกเป็นวิหารของพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ (ในกรณีที่วัดหันไปทางทิศใต้) ชาวจีนถือว่าด้านซ้ายสำคัญกว่าด้านขวา ดังนั้นพระอวโลกิเตศวรจึงต้องอยู่ทางด้านซ้ายเพราะหน้าที่ช่วยเหลือมนุษย์ ส่วนพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์มีหน้าที่คุ้มครองดวงวิญญาณคน ที่ตายแล้วจึงถือว่ามีความสำคัญน้อยกว่า

3.6 รูปสัญลักษณ์และความหมายของศิลปกรรมภายในวัดจีน

ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของจีนเป็นสิ่งที่มาควบคู่กัน แยกออกจากกันได้ยากเพราะเมื่อพิจารณาตั้งแต่รูปทรงภายนอก ลักษณะของโครงสร้างหรือศิลปกรรมตกแต่งต่างๆ ซึ่งติดอยู่กับตัวสถาปัตยกรรม จะพบว่า ในกระบวนศิลปกรรมแบบจีนได้ผนวกสิ่งต่างๆ เหล่านี้เข้าด้วยกัน เปรียบเหมือนเป็นสิ่งหนึ่ง สิ่งเดียวกัน คือสามารถมองทุกสิ่งออกมาเป็นรูปศิลปกรรมได้ทั้งสิ้น ในการศึกษาเรื่องราวของศิลปกรรมภายในวัด จำเป็นต้องศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งสัมพันธ์กับศิลปกรรมนั้นๆ ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะศึกษาถึงความเชื่อเกี่ยวพันกับศาสนา ความเชื่อต่างๆ มีรากฐานมาจากความอยู่รอดในสังคมและ การดำรงชีวิต หากศึกษาลึกลงไปในด้านความเกี่ยวเนื่องของสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน เช่น พิธีกรรมต่างๆ เกิดจากความเชื่อในการให้ชีวิตอยู่รอดอย่างมีความสุข การถือโชคลางต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มักวนเวียนอยู่กับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย หากพิจารณาถึงรูปลักษณ์ต่างๆ ที่มีความหมายแทนคำพูดคำอวยพรดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าชาวจีนเป็นชาติที่มีลักษณะเฉพาะ ที่น่าสนใจและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะจีนเป็นชาติที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมของตนเองมาช้านานกว่าประเทศใดในเอเชีย เป็นชาติที่รวมปรัชญา ความเชื่อ คำสอนต่างๆ ไว้มากมาย และในลักษณะการถ่ายทอดคำสอนตามปรัชญาความเชื่อของชาวจีนนิยมรับรู้ด้วยตัวเอง ดังนั้นเมื่อมีพื้นฐานของความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ การให้กำลังใจเพื่อการดำรงชีวิตของชาวจีนจึงนิยมการให้พรเป็นสิริมงคลแก่กัน แต่การให้พรของชาวจีนมีลักษณะเฉพาะที่นิยมให้เป็นสัญลักษณ์แทนคำพูด เพราะจะติดตรึงความทรงจำของผู้รับได้ง่ายและจดจำได้นานกว่าคำพูด ค่านิยมของการให้พรมักจะวนเวียนอยู่ในเรื่องเหล่านี้ คือ ขอให้ร่ำรวย ขอให้มีความเจริญรุ่งเรืองด้วยลาภยศ ขอให้มีอายุยืนปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การใช้รูปสัญลักษณ์แทนความสิริมงคลต่างๆ มีปรากฏอยู่ทั่วไปทั้งในรูปของภาพเขียน และการแกะสลักตามองค์ประกอบต่างๆ เช่น ปูนปั้น บนหลังคาของโบสถ์วิหาร ลวดลายบนโครงสร้างและค้ำยัน ภาพเขียนบนขื่อและคาน ภาพจิตรกรรม ฝาผนัง ลวดลายบนครุภัณฑ์ แท่นบูชา และอื่นๆ อีกมากมาย (อรศิริ ปาณินท์. 2532: 92 - 93)

ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเภทของรูปสัญลักษณ์แทนคำอวยพรต่างๆ ที่พบเห็นในงานสถาปัตยกรรม จีนโบราณได้ ดังนี้

- รูปสัญลักษณ์ของสัตว์มงคล
- รูปสัญลักษณ์ของพืชมงคลได้แก่ ต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้
- รูปสัญลักษณ์ของธรรมชาติมงคล
- รูปสัญลักษณ์ทางความเชื่อของศาสนาพุทธและลัทธิเต๋า
- รูปสัญลักษณ์ของตัวอักษรมงคล
- รูปสัญลักษณ์วัตถุมงคล

- รูปสัญลักษณ์ของรูปทรงทางเรขาคณิต
(ดังปรากฏอยู่ในงานวิจัยเล่มนี้)

ตาราง 1 แสดงรูปสัญลักษณ์ต่างๆ ของฮก ลก ซิ่ว

	ฮก	**ลก**	**ซิ่ว**
ความหมายทั่วไปตามคำ	ความร่ำรวยโดยโภคสมบัติและบริวารสมบัติ	ความเจริญความมีบุญวาสนา	ความมีอายุยืน
รูปมนุษย์	เศรษฐีสวมหมวกเส้าหลังสูง มีผ้าคลุมไปข้างหลัง แสดงโภคสมบัติ และอุ้มเด็กแสดงบริวารสมบัติ	ขุนนางสวมหมวก ใบหูกาง แสดงถึงความมีบุญวาสนาในมือถือยู่อี่	ชายชราหนวดยาวมือหนึ่งถือไม้เท้า อีกมือถือลูกท้อ
รูปสัตว์	กวางดาว (จุดบนตัวกวางดาวเหมือนอีแปะเงินของจีนแสดงความร่ำรวย)	ค้างคาว (คำว่าค้างคาวมีเสียงคล้ายกับคำที่แปลว่าโชควาสนา)	นกดำหรือกา
ดอกไม้ หรือต้นไม้	เบญจมาศ	โบตั๋น หรือ พุดตาน	ต้นสน
ผลไม้	ผลทับทิม	ส้มมือ	ลูกท้อ
ลวดลายต่างๆ	ลายลูกคลื่น หรือที่เรียกว่าลายราชวัตร	ลายกระจังหรือลายเสือซึ่งมีรูปพรรณสัณฐานคล้ายค้างคาว	ลายประแจจีน

ที่มา: อรศิริ ปาณินท์. 2530. วัดจีนในกรุงเทพฯ, วารสารวิชาการ "หน้าจั่ว"

3.7 หลักฮวงจุ้ยที่มีผลต่องานสถาปัตยกรรม

Evelyn Lip (1995: 23,52) ได้กล่าวว่าตั้งแต่โบราณสภาพแวดล้อมโดยรอบรวมถึงผลกระทบในด้านต่างๆ ที่มีต่อตัวอาคาร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เป็นเวลานานมากแล้วเมื่อมีการก่อสร้างอาคารขึ้นมา ซักหลังหนึ่ง สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ สถานที่ตั้ง และรูปทรงของอาคารที่จะต้องมีความสอดคล้อง และกลมกลืนกับธรรมชาติโดยรอบสถานที่นั้นๆ ให้มากที่สุด ซึ่งในสมัยโบราณมีศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งเป็นการออกแบบ อาคารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม มีชื่อเรียกว่า "ฮวงจุ้ย"

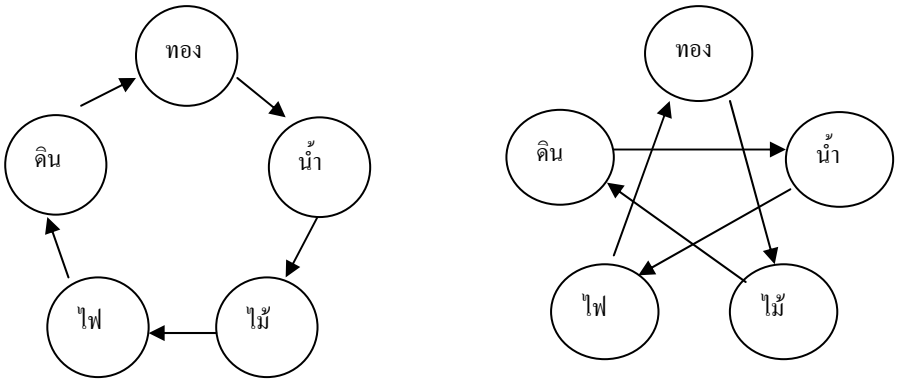
และทุกๆ สิ่งนั้นจะมีธาตุในตัวเอง โดยธาตุที่ว่านี้ก็คือ ธาตุทั้ง 5 อันได้แก่ ธาตุทอง ธาตุไม้ ธาตุน้ำ ธาตุไฟ และธาตุดิน

- ธาตุทอง แทน ทิศตะวันตก
- ธาตุไม้ แทน ทิศตะวันออก
- ธาตุน้ำ แทน ทิศเหนือ
- ธาตุไฟ แทน ทิศใต้
- ธาตุดิน แทน จุดศูนย์กลางระหว่างทิศทั้งสี่

ความสัมพันธ์กันของธาตุต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับการปรับวางอาคาร และหลักความสมดุล แบบ หยิน-หยาง ซึ่งธาตุทั้ง 5 นี้ แทนความสัมพันธ์ของอาคารและลักษณะของภูมิประเทศ ได้ดังนี้

- ธาตุทอง คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะกลม
- ธาตุไม้ คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะยาว
- ธาตุน้ำ คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะโค้งหรือคดเคี้ยว
- ธาตุไฟ คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะยอดแหลมหรือสามเหลี่ยม
- ธาตุดิน คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีสี่เหลี่ยม

ทฤษฎีของธาตุทั้ง 5 นี้ นำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์พื้นที่ ภูมิประทศ และรูปทรงของอาคาร ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมหรือหักล้างกันของธาตุต่างๆ ตัวอย่างเช่น อาคารทรงกลม (ธาตุทอง)สามารถรวมกับอาคารที่มีลักษณะโค้ง (ธาตุน้ำ) อาคารรูปสี่เหลี่ยม (ธาตุดิน) ก็เหมาะสมกับอาคารทรงกลม(ธาตุทอง)

วัฏจักรที่ให้คุณ **วัฏจักรที่ให้โทษ**

ภาพประกอบ 30 แสดงความสัมพันธ์ ธาตุทั้ง 5

สำหรับสิ่งก่อสร้างที่อยู่ใกล้กัน จะส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ตัวอย่าง เช่น ถ้ามีภูเขาอยู่ทางทิศตะวันตกและมีลักษณะเป็นแนวยาวตรง ซึ่งหมายถึงธาตุไม้ พื้นที่นั้นจะไม่ดี แต่ถ้ามีภูเขาลักษณะคดเคี้ยว โค้ง ซึ่งหมายถึงธาตุน้ำ พื้นที่นั้นก็จะมีความเจริญรุ่งเรือง เป็นพื้นที่ที่ดี

ส่วนในเรื่องของความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ การออกแบบและปลูกสร้างอาคารต่างๆ ซึ่งรวมถึงวัดด้วยนั้นมีมากมาย เช่น ในการสร้างวัด หลังคาวัดนั้นจะต้องมีการตกแต่งด้วยเครื่องประดับตกแต่งต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักความสมดุลของ หยิน - หยาง ซึ่งสื่อถึงความเป็นสิริมงคลต่างๆ แก่ศาสนิกชนและผู้ที่เข้ามาภายในวัด ส่วนการมุงกระเบื้องจากกึ่งกลางของหลังคาแล้วค่อยๆ มุงกระเบื้องแผ่ออกไปทั้งสองข้าง คือ ทางซ้ายและขวา

ส่วนในเรื่องตัวเลขที่เป็นสิริมงคลนั้น เลขคี่ คือ หยาง หมายถึง โชคดี สิริมงคล ในขณะที่เลขคู่ คือ หยิน หมายถึง ความอัปมงคล สิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นแนวกระเบื้องหลังคานั้น ถ้าเริ่มนับจากด้านข้างหรือ มุมทั้งสองข้างของหลังคาเข้ามาหาจุดกึ่งกลางของหลังคานั้นจะต้องไม่จบลงที่เลข 8, 18, 39 หรือ 38 สำหรับขั้นบันไดก็เช่นกันจะต้องเป็นเลขจำนวนคี่เสมอ ส่วนการปรับวางตำแหน่งตัวอาคารของวัดที่ถูกต้องตามหลักนั้น มักจะหลีกเลี่ยงการวางตัวอาคารให้มีประตูเปิดออกสู่ทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้ เพราะตามความเชื่อของชาวจีนนั้นเป็นทิศที่มีชั่วร้ายหรือสิ่งอัปมงคลต่างๆ ส่วนประตูทางเข้าหลักมักจะเขียนรูปสิ่งศักสิทธิ์ต่างๆ เช่น ทวารบาล มังกร หรืออาจจะเป็นรูปปั้นสิงโตคู่ เพื่อคอยป้องกันสิ่งชั่วร้ายและอัปมงคลต่างๆ ไม่ให้เข้ามาสู่ภายในวัด

ศักดิ์ บวร (2539: 43 - 45) ที่อธิบายลักษณะฮวงจุ้ยที่ดีของอาคาร ที่แปลมาจากหนังสือฮวงจุ้ยที่เขียนโดย ริชาร์ด เครซ ว่า ชาวจีนเชื่อกันว่าอาคารบ้านเรือนที่หันหน้าไปทางทิศใต้เป็นอาคารที่มีฮวงจุ้ย ดีที่สุด แม้แต่หลุมฝังศพก็พยายามให้หันหน้าไปทางทิศใต้เช่นกันที่เป็นเช่นนี้เราะชาวจีนมีความเชื่อที่ว่า มีสัตว์แทนสัญลักษณ์ประจำทิศทั้งสี่ ดังนี้

- ทิศใต้ นกยูงแดง หมายถึง ความโชคดีโชคลาภ ฤดูร้อน ชื่อเสียงและความมั่นคั่ง ความสุข

- ทิศเหนือ เต่าดำ หมายถึง ความอึมครึม โศกเศร้า อันตราย ลี้ลับ ฤดูหนาว ทะนุถนอม

- ทิศตะวันตก เสือขาว หมายถึง อันตราย ฤดูใบไม้ร่วง ความเข้มแข็ง สงคราม ความรุนแรง

- ทิศตะวันออก มังกรเขียว หมายถึง ความคุ้มครอง โชคดี ความเมตตา ความเฉลียวฉลาด ฤดูใบไม้ผลิ ปัญญา

อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ (2532: 88,197) ได้กล่าวถึงลักษณะของรูปทรงของที่ดินที่ดีตามหลัก ฮวงจุ้ย ว่าควรเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสทางด้านทิศใต้ของที่ดินควรเปิดโล่ง เพื่อให้แสงแดดและลมพัดผ่านได้สะดวก ซึ่ง "ชี่" (พลังแห่งจักรวาล) ก็แล่นจากทิศใต้สู่ทิศเหนือ ดังนั้นไม่เพียงปล่อยให้ทางทิศใต้เปิดโล่งเพื่อรับพลัง "ชี่" เท่านั้น แต่สามด้านที่เหลือควรมีกำแพงล้อมรอบปิดให้มิดชิด เพื่อสั่งสมอิทธิพลในทางที่ดีของพลัง "ชี่" นี้ ถ้ามีภูเขากั้นอยู่ทางทิศเหนือก็จะยิ่งดีขึ้น เพราะภูเขาจะปกป้องบริเวณที่ตั้งของอาคารให้พ้นจากสิ่งชั่วร้าย วัดหลายแห่งในสิงคโปร์ ซึ่งสร้างในต้นศตวรรษที่สิบเก้าล้วนมีการจัดวางฝังในลักษณะเช่นนี้

ศราณี อารีย์ราช (ม.ป.ป.: 34) ในสมัยโบราณลมนั้นถือว่ามีอิทธิพลต่อฮวงจุ้ย เป็นสิ่งที่ใช้การทำนายทายทักเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต และมุ่งความสนใจไปยังทิศทางที่ลมพัดเนื่องจากทิศทางของลมที่พัด ผิดฤดูกาลนั้นเปรียบเสมือนกับเป็นลางบอกเหตุจากสวรรค์ ลมใต้นั้นถือเป็นนิมิตหมายที่ดี เนื่องจากกระแสลมจากทางทิศใต้และตะวันตกเฉียงใต้นั้นมักจะพัดเอาความอบอุ่นเข้าสู่ประเทศจีนทางตอนเหนือ รวมทั้งยังทำให้เกิดฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลในทางกลับกันกระแสลมจากทิศเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ มักจะหอบเอาความหนาวเย็นและแห้งแล้งเข้ามา ลมที่พัดผ่านเข้ามาทางทิศนี้จึงถือว่าเป็นลางเป็นร้าย ดังนั้นอาคารบ้านเรือนในอุดมคติที่ต้องการมักจะต้องหันหน้าไปทางทิศใต้เสมอ

อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ (2532: 88, 146 - 148) ได้กล่าวถึงชาวจีนและความเชื่อในเรื่องสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และมีอิทธิพลส่งผลต่อฮวงจุ้ยของอาคารที่ดี เช่น

- สีแดง คือสีที่เป็นมงคลอย่างยิ่งสำหรับชาวจีน บ่งบอกถึงความสุข ไฟคือความอบอุ่นหรือพละกำลังเข้มแข็ง หิ้งบูชา ซองจดหมายที่ใช้เป็นซองอั่งเปาหรือแม้แต่ชุดเจ้าสาวของชาวจีนก็ล้วนแต่มี สีแดงทั้งหมด ซึ่งแสดงออกถึงช่วงเวลาแห่งความสุข

- สีเขียว จะสร้างความรู้สึกสงบและสดชื่น เป็นสีของฤดูใบไม้ผลิและเป็นสัญลักษณ์ที่ดีของโลก

- สีเหลือง คือสีของพระอาทิตย์และความสดใส แสดงถึงความมีอายุยืน

- สีขาว คือสีแห่งความทุกข์ ระทม โศกเศร้า หรือเท่ากับสีดำในวัฒนธรรมตะวันตกนั้นเอง ในพิธีฝังศพของชาวจีน ครอบครัวของผู้ตายจะสวมใส่เสื้อผ้าที่ทำด้วยผ้ามัสลินไม่ได้ฟอกเป็นเครื่องหมาย แสดงถึงความโศกเศร้าเสียใจ

ชาวจีนยังหลีกเลี่ยงสีดำอีกด้วย เพราะมันหมายถึงโชคร้าย อุบัติการณ์อันมืดมน การสูญเสีย แสงสว่างในขณะปิดโลงศพ

3.8 พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ เทพเจ้าต่างๆ ที่ชาวจีนเคารพนับถือในวัดมังกรกมลาวาส

พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ที่พุทธศาสนิกชาวจีนเคารพนับถือและบูชา นอกจากพระศากยมุนีพุทธเจ้าแล้ว ก็มีพระอมิตาภพุทธเจ้า ซึ่งเชื่อกันว่าจะพาไปวิญญาณของผู้ที่บูชาไปเกิด ณ แดนสุขาวดีพุทธเกษตรของพระองค์ นอกจากนี้ก็มีพระไภษัชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ประทานการรักษาโรคภัยไข้เจ็บและนำวิญญาณของพุทธบุตรไปเกิดยังศุทธิไวฑูรย์อันเป็นพุทธเกษตรของพระองค์ท่านเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดีพระโพธิสัตว์ที่ชาวจีนเคารพนับถือและบูชามากที่สุดได้แก่ เจ้าแม่กวนอิม (อวโลกิเตศวรโพธสัตว์) ซึ่งประทานทุกสิ่งให้แก่ผู้ขอและทั้งกำจัดภัยพิบัติอันตรายทั้งหลายได้ พระโพธิสัตว์อีกองค์หนึ่งได้แก่ พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ ซึ่งมีพระปณิธานทำนองเดียวกับพระกวนอิมโพธิสัตว์

ตามวัดวาอาราม นอกจากจะประดิษฐานเป็นรูปพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์แล้ว ยังมีที่ประดิษฐานรูปพระเมตไตรยโพธิสัตว์ รูปท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่และรูปท่านแม่ทัพอุยคุง (พระเวทโพธิสัตว์) ซึ่งเป็นผู้รักษาคุ้มครองอารามและภิกษุสงฆ์ อนึ่งถ้าเป็นอารามใหญ่มีจำนวนพระสงฆ์กว่า 1,000 รูปขึ้นไป ก็จะมีที่ประดิษฐานบูชาพระมัญชุศรีโพธิสัตว์และพระสมันตภัทรโพธิสัตว์อีกด้วย ส่วนตามอาคารบ้านเรือนจะบูชาพระกวนอิมโพธิสัตว์เป็นส่วนมาก

3.8.1 พระพุทธเจ้า หรือฮุกโจ้ว

สมชาย ธรรมวิริยารักษ์ (2531: 187 - 188) ได้กล่าวถึงศาสนาพุทธนิกายมหายานมีความเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีอยู่มากมายหลายพระองค์ แต่ที่ชาวจีนนับถือมากที่สุดมี 3 องค์ คือ

พระศากยะมุนีพุทธเจ้า คือ พระโคดมพุทธเจ้า องค์เดียวกับที่พุทธศาสนิกชนชาวไทยทั้งหลายเคารพกราบไหว้ คำสอนของพระองค์งดงามทั้งในเบื้องต้น ท่ามกลางและในที่สุด เป็นที่นับถือและยอมรับกันทั่วไป และรู้จักกันในชื่อว่า "พระพุทธศาสนา" ในปัจจุบัน

พระอมิตาภะพุทธเจ้า ชาวจีนออกพระนามโดยทับศัพท์ว่า อามีท้อ พระนามเต็มของพระองค์มีอยู่สองพระนามคือ อมิตาภะ แปลว่ามีความสว่างอันประมาณมิได้ แล อมิตายุ แปลว่ามีอายุอันประมาณมิได้ พระนามนี้ปรากฏอยู่ในพระสูตรมหายานหลายสูตร ที่สำคัญคือ "อมิตาภสูตร" พระสูตรนี้ได้บรรยายความสุขสันต์รื่นรมย์ของ "สุขาวดี" ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของโลกเรา อันเป็นพุทธเกษตรของพระองค์ ท่านผู้ที่ไปเกิดในที่นั้นจะมีแต่สุขไม่มีทุกข์ การคิดจะไปเกิดในสุขาวดีนั้นไม่ลำบาก เพียงแต่สวดพระนามของพระองค์ คือ สวด คำว่า "นโม อมิตาภะพุทธ" อยู่เสมอ เมื่อถึงแก่กรรม พระองค์ท่านจะมารับไปเกิด ณ แดนสุขาวดีพุทธเกษตร

พระไภษัชคุรุพุทธเจ้า ชาวจีนออกพระนามพระองค์ท่านเป็นภาษาจีนว่า "เอี๊ยะซือสุด" แปลว่าพระพุทธเจ้าผู้เป็นครูแห่งยารักษาโรค พระนามเต็มพระองค์ คือ พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์ประภาส พระองค์ท่านมีหลายอย่างที่คล้ายกับพระอมิตาภะพุทธเจ้า เช่น มีพุทธเกษตรของพระองค์ชื่อว่า สุทธิไวฑูรย์ เป็นที่ที่มีความสันติสุขน่ารื่นรมย์ การปฏิบัติธรรมก็เช่นกัน คือมีการสวดพระนามของพระองค์ท่านเสมอๆ เมื่อเวลาถึงแก่กรรม พระองค์ท่านจะมารับวิญญาณไปเกิด ณ ดินแดนพุทธเกษตรแล้วจะไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีก

สุทธิไวฑูรย์เกษตรนี้ อยู่ทิศตะวันออกของโลกเรา คือตรงข้ามกับสุขาวดีของพระอมิตาภะพุทธเจ้า เนื่องจากพระองค์ท่านมีปณิธานที่จะให้สัตว์โลกทุกรูปแบบปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ฉะนั้นถ้าผู้ใดบูชานมัสการท่านจะไม่มีภัย หรือถ้าเจ็บไข้ ได้บูชาท่านแล้วจะหายเร็วขึ้น เรามักจะเห็นรูปปั้นของพระองค์ท่านรวมอยู่กับพระอมิตาภะพุทธเจ้าและพระศากยะมุนี รวมเป็นสามองค์ในที่ประดิษฐานภายในพระอุโบสถ หลังเดียวกัน

3.8.2 พระโพธิสัตว์ หรือผู่สัก

พระโพธิสัตว์ คือพระผู้รู้แจ้ง อาจตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเมื่อไรก็ได้ แต่ยังไม่ปรารถนาพุทธภูมิเพราะถ้าเข้าสู่พุทธภูมิเสียแล้ว ก็ยากที่จะโปรดสัตว์ จึงเลื่อนเวลาการเข้าสู่พุทธภูมิ เพื่อที่จะบำเพ็ญกุศล ดังนั้น พระโพธิสัตว์จึงช่วยบำบัดทุกข์ของสรรพสัตว์ พระโพธิสัตว์มีมากมายหลายองค์แต่ที่พบเห็นกันได้มากได้แก่

3.8.2.1 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระนามว่ากวนอิม เป็นการออกเสียงตามศัพท์แปลจากคำว่า "อวโลกิเตศวร" ซึ่งพระอาจารย์กุมารชีพแปลว่า กวนซีอิม แปลว่า ผู้เพ่งเสียงแห่งโลก ต่อมาพระถังซำจั๋ง ซึ่งเชี่ยวชาญภาษาสันสกฤตและภาษาจีน ได้แปลใหม่เป็น กวนจือไจ๋ แปลว่า ผู้เพ่งโดยอิสระ แต่ทั่วไปยังคงนิยมออกนามว่า กวนอิม

พระกวนอิม เป็นพระโพธิสัตว์ที่มีสมญานามว่า มหาเมตตา เพราะพระองค์ท่านมีความเมตตา ต่อสัตว์โลกเป็นอันมาก พระกวนอิมสามารถนิรมิตรกายไปโปรดสัตว์ยังโลกอื่นๆ ได้ เช่น นิรมิตรกาย เป็นนาคไปโปรดนาคที่โลกนาค นิรมาณกายเป็นเทพไปโปรดเทพที่

สวรรค์ เป็นต้น พระกวนอิมสามารถประทานอภัย คือการช่วยให้พ้นทุกข์ได้อีก 16 ประเภท มีอัคคีภัย อุทกภัย แลโจรภัย เป็นต้น การขอให้ พ้นภัยก็ไม่ลำบาก เพียงแค่ตั้งใจสวดคำว่า "นโม ขอนอบน้อมแต่พระกวนอิมโพธิสัตว์" เท่านั้น ท่านก็มาโปรดทันที นอกจากนี้ ท่านสามารถประทานสิ่งที่เราต้องการและได้ดั่งใจ บางท่านยังไม่มีบุตร ส่วนมาก ก็ไปขอบุตรจากท่าน

พระกวนอิม เป็นพระโพธิสัตว์ที่ชาวจีนนับถือมาก นอกจากวัดจะมีรูปท่านอยู่ด้วยแล้ว โบสถ์ที่สร้างเพื่อบูชาท่านโดยเฉพาะก็มีอยู่มาก รูปกวนอิมที่เราเห็นเป็นรูปเพศหญิง ความจริงรูปเพศหญิงนี้ เป็นเพียงนิรมาณกายหนึ่งใน 32 กาย หาใช่พระกวนอิมเป็นเพศหญิงไม่ กวนอิมรูปชายก็มี (ประวัติวัดโพธิ์แมนคุณนาราม พ.ศ. 2537)

รูปเคารพของพระกวนอิมจะแยกอยู่ในวิหารโดยเฉพาะ จะไม่ปะปนกับโพธิสัตว์องค์อื่นๆ (อรศิริ ปาณินท์. 2532: 115)

ล. เสถียรสุต (2516: 100 - 101) ได้กล่าวถึงการจัดวางตำแหน่งของพระโพธิสัตว์ว่าถ้าเป็นวัดเล็กทั้ง 2 ด้านของพระพุทธรูปเจ้าทั้ง 3 พระองค์ จะมีแท่นบูชาพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์กับพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ ถ้าเป็นวัดใหญ่ก็จะมีโบสถ์เล็กของพระโพธิสัตว์ทั้งสองอยู่สองข้างของโบสถ์

3.8.2.2 พระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ (เป็นพระโพธิสัตว์ที่ชาวจีนมิได้เรียกว่าผู่สัก พระโพธิสัตว์เหมือนองค์อื่นๆ) พระเมตไตรยโพธิสัตว์นี้เป็นรูปพระอ้วนครองจีวรแบบจีน รูปร่างอ้วนท้วมนั่งท้องพลุ้ยใบหน้าหัวเราะร่าเริงมาก และมีถุงย่ามขนาดใหญ่อยู่ที่มือขวาของท่าน ส่วนมือซ้ายถือลุกประคำ รูปพระโพธิสัตว์องค์นี้ ความจริงเป็นรูปปั้นของหลวงพ่อถุงย่าม เป็นพระภิกษุที่แสดงอาการเบิกบาน เป็นสุขตลอดเวลา ท่านได้ดับขันธ์โดยการนั่งสมาธิ รูปเคารพของท่านจะประดิษฐานไว้ในวิหารหน้า หรือวิหารจตุมหาราช คือเมื่อเข้ามาในวัดจะได้สักการะพระเมตไตรยก่อน เพราะจะเริ่มต้นด้วยการมีอารมณ์แจ่มใสไม่เป็นทุกข์ (อรศิริ ปาณินท์, 2532: 115)

ล. เสถียรสุต (2516: 100 - 101) ได้กล่าวถึงการจัดวางตำแหน่งของพระเมตไตรยโพธิสัตว์ ว่าจะประดิษฐานอยู่ในวิหารหน้าหรือวิหารจตุมหาราชควาญพระพุทธศาสนา โดยปกติรูปพระเวทโพธิสัตว์จะประดิษฐานอยู่หลังพระเมตไตรยโพธิสัตว์ โดยหันพระพักตร์เข้าสู่วิหาร (สมชาย ธรรมวิริยารักษ์ พ.ศ.2531: 186 - 187)

3.8.2.3 พระเวทโพธิสัตว์ เป็นพระโพธิสัตว์ที่มีหน้าที่รักษาศาสนา ปกป้องวัดวาอารามตลอดจนพุทธบริษัทที่มากราบไหว้บูชา รูปเคารพมีลักษณะสวมเกราะและสวมมงกุฎ หัตถ์หนึ่ง ประวัชรคทาวิเศษ อีกหัตถ์หนึ่งอยู่ในท่าประนม วัชรคฑาวุธนี้ใช้ในปราบปรามพวกปีศาจ มารร้ายที่มารังแก

3.8.2.4 พระกษิติครรภ์มหาโพธิสัตว์โพธิสัตว์ หรือตี่จั่งอ๊วงผู่สัก เป็นพระโพธิสัตว์ที่คนจีนนับถือมากองค์หนึ่ง พระองค์มีปณิธานคล้ายคลึงกับพระกวนอิม แต่มีผิดไปจากพระกวนอิมก็คือ พระองค์ท่านต้องการจะโปรดสัตว์ที่อยู่ในนรกให้หมด กวนอิมโปรดสัตว์โลกในขณะที่ยังมีชีวิต ดังนั้นในงานศพจึงนิยมบูชาท่าน แล้วก็กลายเป็นประเพณีไปที่ในงานศพจะต้องบูชาท่าน ส่วนในงานศพจะต้องบูชาท่าน ส่วนงานมงคลนิยมบูชาพระกวนอิม กระทั่งเกิดคำว่า *"พระกวนอิมโปรดคนเป็น พระตี่จังโปรดคนตาย"* ความจริงท่านก็โปรดคนเป็นเช่นเดียวกับพระกวนอิม รูปของพระองค์ท่านมักจะสวมหมวกซึ่งเรียกว่า "มาลา 5 พระพุทธองค์" (ประวัติวัดโพธิ์แมนคุณาราม. 2537) รูปเคารพของพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์จะแยกอยู่ในวิหารเฉพาะองค์ไม่ปะปนกับองค์อื่นๆ (อรศิริ ปาณินท์. 2532: 115)

3.8.2.5 พระมัญชุศรีโพธิสัตว์โพธิสัตว์ หรือบุ้นซูผู่สัก เป็นพระโพธิสัตว์ประจำปัญญา มีหน้าที่คือไปประกาศพระธรรมที่แคว้นเนปาล และมีหน้าที่กำจัดอวิชาความโง่เขลาเป็นประธานในพระธรรมรูปเคารพมักทำอย่างนั่งเหนือดอกบัวทรงมาลาโพธิสัตว์ หัตถ์ขวาทรงสมุดคัมภีร์ปารมิตาหรือดอกนิลอุบล(บัวขาบ) บางที่มีดวงจินตามณี พาหนะสิงโต (สมชาย ธรรมวิริยารักษ์. 2531: 178)

จิตรา ก่อนันทเกียรติ (2542: 108 - 111) ได้กล่าวถึงพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ว่าเป็นพระโพธิสัตว์ ที่เป็นเลิศในทางปัญญา และมีความสามารถในการแสดงธรรมรูปเคารพของพระองค์จะทรงราชสีห์เขียว ด้วยว่าราชสีห์นี้ถือเป็นเจ้าแห่งสัตว์ 4 เท้า และเป็นสัตว์ที่กล้าหาญ ไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด อุปมาอุปไมยว่าการโปรดสัตว์ของพระองค์ทรงมุ่งมั่นให้สัตว์โลกได้พ้นทุกข์ และบรรลุธรรมอย่างไม่เกรงกลัวต่อความยากลำบาก พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ มักนิยมประดิษฐานรวมกลุ่มกับพระพุทธเจ้า 3 องค์ มากกว่าที่จะประดิษฐานเดี่ยว (อรศิริ ปรณินท์. 2532: 116)

3.8.2.6 พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ ประทับอยู่บนหลังช้าง เป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ เปรียบเช่นประโพธิสัตว์ต้องรับภาระอันหนักอึ้ง ที่จะนำเวไนยสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ บรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายเปรียบดังช้างที่เป็นไปด้วยแรงกิเลสตัณหา พระโพธิสัตว์ดังควาญช้างซึ่งมีหน้าที่ฝึกปรือ ให้ช้างเชื่อง มีความอ่อนโยน และควาญช้างนั้นสามารถนำช้างไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางได้

3.8.2.7 พระมหาสถามะปราปต์โพธิสัตว์ หรือไต่ซีจี หรือเรียกสั้นๆ ว่ามหาสถามะ ถือว่าเป็น พุทธโอรสองค์ที่สองของพระอมิตาภะ (พระพุทธโอรสองค์แรกคือพระกวนอิม) เป็นพระโพธิสัตว์ผู้ช่วย อมิตาภะ สำหรับการบรรเทาทุกข์พระสรรพสัตว์เพราะพระอมิตาภะบรรลุเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว จะมาเกี่ยวข้องกับสัตว์โลกโดยตรงไม่ได้ ต้องมีพระโพธิสัตว์เป็นตัวแทน พระมหาสถามะปราปต์โพธิสัตว์ ที่พบในวัดจีนในประเทศไทยส่วนมากจะเป็นเพียงรูปภาพมากกว่า

3.8.3 พระอรหันต์ หรือ อาหลัวฮั่น

จิตรา ก่อนันทเกียรติ (2542: 132 - 135) ได้กล่าวถึงเรื่องราวของ 18 พระอรหันต์ว่า หลายตำนาน จากหลายพระคัมภีร์ จำนวนของพระอรหันต์แต่เดิมมีเพียง 16 องค์ พระอรหันต์ทั้งสิบหกได้รับพระกระแสจากพระพุทธองค์ก่อนเสด็จดับขันธ์สู่ปรินิพพาน ทรงขอให้ทั้ง 16 องค์ อย่าพึ่งเข้านิพพานแต่ให้ดูแลรักษาพระพุทธศาสนาไว้รอจนกว่า "พระศรีอารยเมตไตรย" จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

รูปเคารพของ 18 อรหันต์จะประดิษฐานอยู่ในวิหารพระพุทธเจ้า 3 องค์ (วิหารหลัก) โดยแยกประดิษฐานข้างละ 9 องค์ (อรศิริ ปาณินท์. 2532: 116)

ล.เสถียรสุต (2516: 100 - 101) ได้กล่าวว่าห้องโถงที่อยู่ตรงกลางเป็นโบสถ์ (วิหารหลัก) จะมีพระพุทธรูปสามองค์ แล้วทั้งสองข้างจะมีรูปพระอรหันต์ 18 องค์ ประดิษฐานรวมอยู่ด้วย

3.8.4 ท้าวจตุโลกบาล หรือซีไต่เทียนอ๋อง

ท้าวมหาราชิกา (แดนมหาราชทั้ง 4) ท้าวจตุมหาราชถือว่าเป็นเทพประจำทิศทั้งสี่ตามคติจีน และเชื่อกันว่าพระพุทธองค์ทรงมอบธรรมไว้ให้รักษา นอกจากแต่ละองค์จะเป็นเทพประจำทิศทั้งสี่แล้ว แต่ละองค์ยังมีแม่ทัพสามสิบนายและมีโอรสเก้าสิบองค์ ตัวเลขดังกล่าวถือว่าสามสิบแทนระยะเวลา 1 เดือนหรือ 30 วัน และเก้าสิบคือ 90 วัน หรือสามเดือนซึ่งเท่ากับหนึ่งฤดู กล่าวกันว่าพระเวทโพธิสัตว์ก็เป็นหนึ่งในแม่ทัพด้วยเช่นกัน แต่เป็นองค์ที่มีความสามารถมากกว่าแม่ทัพองค์อื่นๆ จึงได้รับหน้าที่ให้คอยดูแล ปกป้องศาสนาเช่นเดียวกัน ดังนั้นตามวัดจึงมีรูปเคารพประดิษฐานอยู่

ท้าวเวสสุวรรณ (โต้ปุ๋น) สถิตทางทิศอุดร ประจำฤดูใบไม้ร่วงหรือฤดูสารท กายสีดำหัตถ์ขวาถือเจดีย์ หรือ งู แสดงถึงความราบเรียบหรือราบรื่นในชีวิตเปรียบเสมือนทะเล

ท้าววิรุฬหก (เตี่ยงเชียง) สถิตทางทิศทักษิณ ประจำฤดูฝน มีกายสีแดง หัตถ์ซ้ายถือร่ม แสดงถึงความชุ่มชื่นของฝนที่หลั่งชโลมบนพื้นโลก

ท้าวธตรัฐ (ทิก๊ก) สถิตทางทิศบูรพา ประจำฤดูร้อน มีกายสีเขียว หัตถ์ขวาถือพิณแสดงถึง การที่ธรรมชาติดำเนินไปถูกต้องตามฤดูกาล

ท้าววิรูปักษ์ (กวางมัก) สถิตทางด้านประเทศจีน ประจำฤดูหนาว มีกายสีขาว หัตถ์ถือดาบแสดงถึงลมเพราะถือว่าการยกดาบฟันทำให้เกิดเสียงเหมือนลม

ท้าวจตุโลกบาลหรือจตุมหาราชทั้ง 4 ส่วนใหญ่สร้างเป็นรูปเคารพขนาดใหญ่ประดิษฐานไว้ใน วิหารแรกที่เข้าถึงเมื่อย่างก้าวเข้าไปในวัด (อรศิริ ปาณินท์. 2532 : 116)

3.8.5 พระสงฆ์บูรพาจารย์

รูปเคารพของพระสงฆ์บูรพาจารย์ได้แก่พระสาวกในพระพุทธศาสนาที่ประพฤติปฏิบัติชอบ ประชาชนศรัทธาเลื่อมใส หรือพระสงฆ์ผู้ก่อตั้งวัดนั้นๆ เป็นต้น เช่น พระอาจารย์สกเห็ง เจ้าอาวาสองค์แรกของวัดมังกรกมลาวาส รูปเคารพนี้ประดิษฐานในวิหารบูรพาจารย์ซึ่งอาจจะประดิษฐานองค์เดียว หรือหลายองค์ก็ได้

3.8.6 เทพ (เซียน)

เทพเจ้าหรือเซียนผู้วิเศษที่ชาวจีนนิยมบูชาเพราะเชื่อว่าเทพเจ้าเหล่านี้ สามารถบันดาลสิ่งที่ตนปรารถนา ชาวจีนนับถือเทพเหล่านี้โดยมีพื้นฐานมาจากลัทธิเต๋าที่นับถือเทพหลายองค์ โดยเทพในลัทธิเต๋าได้แก่ เจ้าที่ เจ้าทาง ในแต่ละท้องถิ่นเทพตามธรรมชาติต่างๆ ลัทธิเต๋านี้ยังได้รวมพระโพธิสัตว์ใน ศาสนาพุทธเป็นเทพของตน เช่น เจ้าแม่กวนอิม และรวมผู้ที่ทำความดีงามในด้านต่างๆ ตามประวัติศาสตร์พงศาวดารด้วย เช่น เทพกวนอู จากสามก๊ก เป็นต้น

ท้าววิรุฬหก (ปกครองทิศใต้)　　ทิก๊กท้าวธตรัฐ (ปกครองทิศตะวันออก)

ท้าววิรูปักษ์ (ปกครองทิศตะวันออก)　　ท้าวกุเวร (ปกครองทิศเหนือ)

ภาพประกอบ 31 แสดงรูปท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4

ภาพประกอบ 32 แสดงรูปพระอวโลกิเตศว เจ้าแม่กวนอิม (ซ้าย) และพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ (ขวา)

ภาพประกอบ 33 แสดงรูปพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ (ซ้าย) และ พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ (ขวา)

ภาพประกอบ 34 แสดงรูปพระเมตไตรยโพธิสัตว์ (ซ้าย) และ รูปพระเวทโพธิสัตว์ (ขวา)

4. การจัดทำหนังสือ

การจัดทำหนังสือ เป็นหนังสือในรูปแบบภาพประกอบการบรรยาย โดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลจากข้อมูลจริงจากภาพถ่ายและเอกสารตำรา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คืองานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่ตกแต่งภายในวัดมังกรกมลาวาส โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาวิเคราะห์แบบพรรณนาตามหัวข้อตัวแปร ที่ทำการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. รูปแบบลักษณะของงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม

2. วัสดุที่ใช้ทำงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม

3. วิธีการวาดภาพลงสี ในงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม

5. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการในการออกแบบสถาปัตยกรรม

5.1 การจัดผังบริเวณที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อกิจกรรม

เอื้อม อนันตศานต์ (2539: 2-4) ได้กล่าวว่าผังบริเวณ ทำให้เราสามารถมองเห็นอาคารและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกันในรูปสามมิติ และผลแตกต่างอันเกิดแต่การจัดวางนั้นก็เป็นปัจจัยสำคัญ คือ เราจะแลเห็นความแตกต่างระหว่างสัดส่วน ปริมาตร อัตราความหนาแน่น รูปร่าง พื้นผิว แนวรูป หรือเชื่อมโยง เป็นต้น ผลซึ่งปรากฏอยู่ในขั้นสุดท้ายซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมวลประชากร หรือผู้อยู่อาศัยก็จะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะทำการเปลี่ยนแปลงสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่เกิดผลเสียหายแก่ส่วนรวมนั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้สิ่งที่กล่าวมานี้ไม่ได้มีความหมายเฉพาะอาคารและถนนหนทางเท่านั้น แต่หมายถึงทุกๆ สิ่งภายในบริเวณพื้นที่นั้นทีเดียว เช่น รูปทรง (Natural Forms) อากาศผิวพื้นและส่วนรายละเอียดส่วนใต้พื้นดินและบนพื้นดินด้วย และความละเอียดอ่อนซับซ้อนความสัมพันธ์ต่อไป สิ่งต่างๆ ทำให้เรื่องผังบริเวณของเรานี้ ต้องใช้เวลาไตร่ตรอง ขบคิดกันอย่างถี่ถ้วนพอสมควร ถ้าพิจารณาในแง่ของรูปทรง ในเนื้อว่าง แผนผังนั้นจะเริ่มด้วยของสองสิ่ง

1. ความประสงค์ในด้านที่จะอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนผู้อาศัยและ
2. สายใยความเป็นอยู่ดั้งเดิมของสิ่งทั้งหลาย ผังแต่ละแห่งถือว่า "พิเศษ" (Unique) ในตัวของมันและทุกๆ ส่วนต่างก็มีความหมายเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนรวม จึงจำเป็นต้องรู้คุณค่าของส่วนรวมให้ดี ไม่ใช่เพียงนึกว่า แผนผังนั้นให้ประโยชน์ภายในขอบเขตเนื้อที่อย่างเดียว เพราะแผนผังแห่งใดก็ตาม แม้จะเป็นชนิดพิเศษอย่างไรก็จะต้องต่อเนื่องกับสิ่งต่างๆข้างเคียงอยู่ตลอดเวลา เราไม่ถือว่าแผนผังจะเป็นเครื่อง บั่นทอนทำลายที่ดิน ตรงกันข้าม แผนผังควรจะเป็นเครื่องส่งเสริม ทั้งนี้ไม่จำเป็นว่าแผนผังจะเป็นแบบเก่าโบราณ หรือเป็นแบบที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา อย่างแบบทันสมัยทั่วไป และการที่เราจะสามารถรู้จักมักคุ้นกับสถานที่ใดแห่งหนึ่งก็ตาม ก็ต้องอาศัยเวลาและความพยายามที่จะสอดเสาะความรู้เกี่ยวกับสถานที่แห่งนั้นว่าเป็นมาอย่างไร

สิ่งสำคัญเท่าเทียมกันและไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันคือ แผนผังที่เราได้สร้างขึ้นใหม่นั้น สามารถที่จะสนองประโยชน์ให้เราเพียงพอแล้วหรือ เพราะว่ามักจะปรากฏอยู่บ่อยๆ ว่าความประสงค์ต่างๆ ที่ต้องการให้เกิด มีขึ้นนั้น เป็นไปอย่างลางเลือนไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และในขั้นสุดท้ายก็ไม่ให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้หรือผู้อยู่อาศัยตามมุ่งหวังไว้ ความมุ่งหมายนั้นเพื่อความสงบส่วนตัวหรือเพื่อให้มีการประสานกันในหมู่ชาวบ้านใกล้ เรือนเคียง หรือต้องการให้ได้พร้อมกันทั้ง 2 อย่าง ก่อนที่จะเริ่มทำงาน ผู้ออกแบบวางผัง จึงควรที่จะเกิด คิดวางแนวทางให้ถี่ถ้วน โดยสามารถเข้าใจเหตุการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะผลิตเป็นผลงานที่น่าพึงพอใจต่อไป

การวางผังบริเวณนั้นก็คือ การจัดระบบสิ่งแวดล้อมโดยรอบขึ้นไปจนถึงขั้นวางมาตราส่วนสูงสุด ซึ่งสามารถจะควบคุมและรวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่ได้ การวางผังก็คงเกี่ยวข้องกับอาคารต่างๆ ที่ดิน รวมทั้งสิ่งอื่นๆ ที่อยู่เหนือ ใต้ และระดับพื้นดิน จุดประสงค์อันยิ่งใหญ่หรือซึ่งจะเรียกว่าจุดใหญ่ ใจความ ก็คือ การวางจุดต่างๆ และกิจกรรมทั้งหลายให้อยู่ในเนื้อที่ 3 มิติ เริ่มด้วยการวิเคราะห์ที่ดินและวัตถุประสงค์แห่งการใช้ที่ดินอย่างละเอียดถี่ถ้วน ในขั้นสุดท้ายจะสามารถสรุปผลออกมาเป็นแนวรูปซึ่งกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบรรดาผู้ใช้สอยทั้งมวล

5.2 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอย ต่อการประกอบพิธีกรรมต่างๆ (Function)

ผุสดี ทิพทัส (2541: 27 - 32) กล่าวว่าในการออกแบบอาคารสถาปนิก ควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

ขนาดของส่วนใช้สอย ขนาดของส่วนใช้สอยแต่ละส่วน ควรจะมีเนื้อที่มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้สอย และจำนวนผู้ที่จะใช้สอยเนื้อที่นั้นๆตลอดจนความต้องการเฉพาะตัวของส่วนใช้สอยนั้นๆ ว่าต้องติดตั้งอุปกรณ์พิเศษ หรือติดตั้งเครื่องจักรบางชนิดด้วย เช่น หอประชุมหรือโรงภาพยนตร์มีลักษณะของการใช้สอยที่จะให้คนจำนวนมากมาใช้ร่วมกันในเวลาเดียวกัน และขนาดของอาคารชนิดนี้ อาจใหญ่เล็กต่างกัน ขึ้นอยู่กับความจุหรือจำนวนคนที่จะใช้เนื้อที่นั้นๆ อาคารบางชนิด เช่น อาคาร ทางศาสนา หรืออาคารสำคัญของชาติมักมีขนาดและปริมาตรของเนื้อที่ภายในใหญ่โตเกินกว่าอาคาร ธรรมดา เพราะนอกจากจะต้องเตรียมไว้ในโอกาสพิเศษที่จะมีผู้คนมาใช้เป็นจำนวนมากแล้ว ยังต้องการผลทางด้านความศรัทธา ความยิ่งใหญ่ของอาคารด้วย

ความต้องการเฉพาะของเนื้อที่ใช้สอย ผู้ออกแบบต้องศึกษาข้อมูลของการใช้สอยที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละส่วนของอาคารที่จะออกแบบ หมายถึง ต้องทราบความถี่ในการใช้เนื้อที่นั้นๆเช่น แต่ละส่วนมีการใช้สอยประมาณกี่ครั้งต่อกี่วันหรือต่อสัปดาห์ ต้องทราบประเภทของกิจกรรมการใช้สอย เช่น เป็นห้องฝึกซ้อมกีฬาหรือห้องผ่าตัด ซึ่งย่อมต้องการการออกแบบที่ต่างแนวทางกันออกไป ต้องทราบบริการพิเศษในด้านอุปกรณ์ เช่น การปรับอากาศ การดูดอากาศ การเดินท่อน้ำ เป็นต้นนอกจากนั้น ต้องทราบช่วงเวลาการใช้สอยที่ต่อเนื่องกันของแต่ละส่วน เช่น สำนักงานใช้ต่อเนื่องกันทั้งวันโรงละครใช้ต่อเนื่องเฉพาะช่วงที่มีการแสดง เป็นต้น ส่วนเวลาที่ใช้เนื้อที่แต่ละส่วนก็เป็นสิ่งที่ควรนำไปพิจารณาด้วย เช่น ห้องนอนใช้ในเวลากลางคืน ห้องเรียนใช้ในเวลากลางวัน ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยเป็นแนวทางประกอบเนื้อที่ใช้สอยแต่ละส่วน และสามารถจัดหาตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมได้

ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ใช้สอย ผู้ออกแบบต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของผู้ใช้สอยเนื้อนั้นที่นั้นๆ เพื่อที่จะทราบว่าผู้ใช้สอยแต่ละส่วนมีมากน้อยเพียงใด แต่ละคนมีหน้าที่อะไร ทำงานในลักษณะใด มีความถนัดและเคยชินอย่างไร เช่นสถานสงเคราะห์เด็กพิการ โรงเรียนสอนคนตาบอด คนหูหนวก เป็นต้นอาคารเหล่านี้ผู้ออกแบบต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมของผู้ใช้สอยและต้องศึกษาอย่างละเอียด ถี่ถ้วน จึงจะช่วยให้การออกแบบได้ผลอย่างคุ้มค่าทั้งทางร่างกายและจิตใจ

การควบคุมและรักษาความปลอดภัย เนื้อที่ใช้สอยแต่ละส่วนมีความต้องการในเรื่องความปลอดภัย และการควบคุมมากน้อยไม่เท่ากัน ความต้องการในเรื่องความปลอดภัยหรือจะต้องมีการติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยในเรื่องการรักษาความปลอดภัยนั้น เป็นสิ่งที่ผู้ออกแบบจะต้องนำไปพิจารณาหาทางแก้ไข ในแต่ละส่วนให้เหมาะสมต่อไป

การติดต่อ การติดต่อระหว่างเนื้อที่ใช้สอยแต่ละส่วน และการติดต่อระหว่างเนื้อที่ภายนอกกับภายในอาจทำได้โดยการจัดเส้นทางการติดต่อซึ่งมีทั้งแนวราบและแนวดิ่ง เช่น ทางเดินติดต่อ (Corridor) ใช้ติดต่อระหว่างเนื้อที่แต่ละส่วนทางแนวนอน โถงรวม (Hall) ใช้เป็นจุดรวมก่อนที่จะแยกไปยังเนื้อที่ ส่วนอื่นๆ เฉลียง ระเบียง ชาน ใช้ติดต่อระหว่างเนื้อที่ภายนอกกับภายในทางลาด (Ramp) ใช้กับการติดต่อทางตั้งที่ระดับไม่ต่างกันมากนัก และใช้กับพาหนะ เช่นรถเข็นเป็นต้น บันได บันได้เลื่อน (Escalator) มักใช้กับการติดต่อในแนวตั้ง ระหว่างแต่ละชั้นของอาคาร ส่วนลิฟท์ (Eveator) มักใช้กับการติดต่อ ทางแนวตั้งที่มีความสูงติดต่อกันมากกว่า 4 ชั้นขึ้นไป เป็นต้น การที่จะเลือกใช้การติดต่อโดยวิธีใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการพิจารณาหาวิธีที่จะทำให้การติดต่อของเนื้อที่แต่ละส่วน มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันได้มากที่สุด ให้การเคลื่อนไหวและการเคลื่อนที่ของผู้คน สิ่งของ พาหนะ เช่นรถเข็น และการติดต่อภายในให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่วกวนสับสนหรือไม่เป็นการรบกวนแก่ส่วนใช้สอยอื่นๆ ประหยัดทั้ง เนื้อที่และเวลาในการติดต่อมากที่สุด ตลอดจนคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านรูปร่างลักษณะที่จะเป็นผล ต่อรูปทรงของอาคารภายนอกประกอบกันไป

ความสะดวกคล่องตัวในการใช้สอยภายในเนื้อที่แต่ละส่วน การออกแบบควรคำนึงถึงความสะดวกคล่องตัวในการติดต่อเคลื่อนไหวภายในเนื้อที่นั้นๆ อาจทำได้โดยใช้วิธีจัดผังพื้นภายในและโดยการใช้อุปกรณ์พิเศษเข้าช่วย โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้สอยและการใช้สอยอาคาร เพื่อให้สามารถจัดที่ตั้งเครื่องครัวเรือน เครื่องใช้ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ได้ถูกต้อง เช่น ต้องศึกษาขนาด และระยะต่างๆ ของร่างกาย ลักษณะการเคลื่อนไหวและกำลังทางกล้ามเนื้อของมนุษย์ในอายุต่างกัน เพศต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้เกิดเป็นขนาดมาตรฐานของระดับความสูงของห้องต่างๆ ขนาดและรูปร่างของช่องประตู หน้าต่าง ชั้นเก็บของ โต๊ะทำงานบันได ราวบันได

5.3 รูปทรงหรือรูปร่าง (Form)

ผุสดี ทิพทัส (2541: 60 - 72) กล่าวว่าในการออกแบบอาคารสถาปนิก ควรคำนึงถึงรูปร่างหรือรูปทรงที่แสดงลักษณะของอาคาร เพราะคุณค่าทางด้านจิตใจที่อาคารนั้นๆ จะให้แก่มนุษย์ผู้ใช้สอย อาจรับรู้ได้โดยสายตา คือจากการมองเห็น ทางกาย จากการสัมผัสรวมทั้งความรู้สึกเมื่อมนุษย์ได้เข้าไปใช้สอยในอาคาร คุณค่าทางด้านจิตใจที่ได้รับจากอาคารอาจแตกต่างกันออกไปตามแต่ลักษณะและชนิดของอาคารและจะรับรู้ได้จากการแสดงออกของอาคารนั้นๆ โดยใช้รูปทรง (Form) และที่ว่าง (Space) ตลอดจนบรรยากาศ (Atmosphere) ของตัวอาคาร เป็นตัวกลางในการสื่อความหมายเพื่อให้เกิดผลด้านความประทับใจ ความพึงพอใจแก่ผู้พบเห็น

เน้นการแสดงอออกของการใช้สอย บรรยากาศ และลักษณะประจำตัวของอาคาร อาคารสนองประโยชน์ใช้สอยได้ครบถ้วน โดยปรากฏให้เห็นจากรูปทรงและบรรยากาศ และควรให้ผู้พบเห็นสามารถแยกประเภทของอาคารได้โดยเห็นได้จากรูปทรงภายนอก เช่นอาคารประเภทบ้านพักอาศัยก็ควรมีลักษณะรูปร่างภายนอก การใช้เนื้อที่ภายในที่ถ่ายทอดให้เห็นลักษณะของการใช้สอยของอาคาร และควรมีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากอาคารประเภทอื่นๆ เช่น วัง ธนาคาร โถงแสดงสินค้า นอกจากนั้นก็ควรให้รูปทรงภายนอกสะท้อนชนิดของการใช้งานและขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละแห่ง เช่นโบสถ์ไทยกับโบสถ์ฝรั่งควรมีการจัดผังที่เหมาะสมแก่การใช้สอยและคติความเชื่อของแต่ละศาสนา ตลอดจนมีการตกแต่งที่เป็นสัญลักษณ์เฉพาะตนที่สามารถสื่อความหมายได้

เน้นการแสดงออกทางด้านการใช้วัสดุก่อสร้างและชนิดของโครงสร้าง อาคารจะมีคุณค่าในตัวเอง ก็ต่อเมื่ออาคารนั้นๆ สามารถแสดงลักษณะและคุณสมบัติของวัสดุก่อสร้าง ตลอดจนโครงสร้างและเทคนิคต่างๆ ที่ใช้กับอาคาร โดยไม่มีการปิดบังหรือตกแต่งจนทำลายคุณสมบัติเฉพาะตัวของวัสดุและโครงสร้าง การแสดงลักษณะอันแท้จริงของวัสดุและโครงสร้างของอาคารนั้นถือเป็นความงามอย่างหนึ่งเช่นกัน เป็นการถ่ายทอดความหมายของความคิดสร้างสรรค์ออกมาในรูปของโครงสร้างและวัสดุของอาคารซึ่งทำให้เข้าใจถึงเนื้อแท้และธรรมชาติของงานสถาปัตยกรรมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

เน้นแสดงออกของลักษณะรูปทรงอาคารและสัญลักษณ์ของอาคาร คุณค่าของอาคารบางครั้ง ขึ้นอยู่กับลักษณะของรูปทรงที่แสดงออกเอกลักษณ์ของเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อ ดังเช่น ปิรามิดของอียิปต์ สถูปของอินเดีย และสุเหร่าในศาสนาอิสลาม อาคารบางชนิดต้องการคุณค่าทางด้านจิตใจสูง เช่น อาคารทางศาสนา พระราชวัง เพราะนอกจากต้องการการใช้สอย เช่นอาคารอื่นแล้ว ยังต้องการให้อาคารเป็นสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่โตเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนดังนั้น ลักษณะรูปทรงภายนอกและการตกแต่งภายในต้องตกแต่งเพื่อแสดงดังกล่าวข้างต้น จึงมักปรากฏผลออกมาในด้านของการใช้ขนาดของอาคารที่ใหญ่โตเป็น

พิเศษ การใช้รูปทรงและการตกแต่งที่ต่างไปจากอาคารธรรมดา เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่จำได้ง่าย และเกิดความประทับใจ เมื่อเกิดลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์แล้ว ก็นำไปใช้ต่อๆ กันไปในลักษณะซ้ำๆ กัน หรืออาจได้รับการปรับปรุงวิวัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ ก็กลายเป็นแบบอย่าง (Style) ของแต่ละเชื้อชาติ วัฒนธรรม และศาสนา

6. ความเข้าใจพื้นฐานด้านทัศนศิลป์

กรมวิชาการ (ศิริลักษณ์ ไทยดี. 2546: 17; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ 2538: 10 - 12) ได้ให้ความหมายทัศนศิลป์ (Visual Art) ไว้ว่า

Visual Art หมายถึง "ศิลปะที่มองเห็น" ศิลปะที่สามารถสัมผัสรับรู้และชื่นชมความงามได้ด้วยตา และส่งผลกระทบไปสู่สมองและจิตใจ ทัศนศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของ "วิจิตรศิลป์" (Fine Art) ซึ่งเป็นศิลปะที่สนองความต้องการด้วยอารมณ์ จิตใจทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. จิตรกรรม หมายถึง การวาดภาพระบายสีหรือการแสดงออกบนพื้นระนาบราบเรียบ เช่น กระดาษ ผ้าใบ ไม้อัด ผนังปูน ฯลฯ มีลักษณะ 2 มิติ คือ มีความกว้างและความยาว แต่ศิลปินสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีความงามเป็น 3 มิติ ให้ตื้นลึกหนาบางได้ด้วยการแสดงรูปทรง สี แสงเงา ฯลฯ

2. ประติมากรรม หมายถึง การปั้นและสลัก มีลักษณะเป็นงาน 3 มิติ คือ มีความกว้าง ยาว หนา หรือสูง คำว่า "ประติมากรรม" เขียนอีกแบบหนึ่งได้ คือ ปฏิมากรรม หมายถึง การปั้นแกะสลักเกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป

3. สถาปัตยกรรม หมายถึง การออกแบบก่อสร้างอาคารบ้านเรือน สะพาน ทางด่วน ฯลฯ เป็นงานศิลปะ 3 มิติ ที่ต้องการรองรับน้ำหนักสำหรับการอยู่อาศัยหรือใช้งาน จึงเป็นงานที่เกี่ยวกับโครงสร้างสถาปัตยกรรมที่เป็นผลงานด้านวิจิตรศิลป์มุ่งสนองความต้องการด้านอารมณ์ และจิตใจ ได้แก่ วัด เจดีย์โบสถ์ วิหาร ปิรามิด ฯลฯ สำหรับการปฏิบัติงานในวิชาทัศนศิลป์มุ่งให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเอาเศษวัสดุ กล่องกระดาษ กระป๋อง ฯลฯ มาวางโครงสร้างต่อเนื่องเป็นรูปทรงเชิงสถาปัตยกรรม และประดับตกแต่งเพิ่มเติมด้วยการวาดภาพระบายสี ปะติดกระดาษสีหรือเศษวัสดุเพิ่มเติม

สุชาติ เถาทอง (2536 : 25) ได้กล่าวว่า ทัศนศิลป์เป็นศัพท์ที่ได้รับการบัญญัติไว้ในวงการศิลปะของประเทศไทยเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยแปลความหมายมาจากภาษาอังกฤษว่า Visual Art จุดมุ่งหมายสำคัญของการกำหนดความหมาย ก็คือต้องการจะแยกลักษณะการรับรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับศิลปะให้ชัดเจน

เพราะแต่เดิมเรื่องของศิลปะจะเกี่ยวข้องกับวิจิตรศิลป์ (Fine Art) หรือศาสตร์ทางด้านความงามแทบทั้งสิ้น

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: บทนำ) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของทัศนศิลป์ในสังคมตะวันตก ว่าจากศิลปะเพื่อผู้มีอำนาจทางการปกครอง และเพื่อความเชื่อทางศาสนาได้พัฒนามาสู่ศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ในสังคมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมที่พัฒนามาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย โลกก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรมเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และปรัชญาที่เชื่อมั่นในเสรีภาพของมนุษย์ ศิลปะสมัยใหม่ได้สะท้อนโลกที่ประจักษ์ สะท้อนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สะท้อนสังคมและเศรษฐกิจแบบทุนนิยม สะท้อนความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกที่หลากหลาย แล้วทัศนศิลป์ในแนวทางศิลปะสมัยใหม่ก็แพร่หลายเข้าสู่สังคมไทย

ทางด้านทัศนศิลป์ไทยหรือทัศนศิลป์ประเพณีนิยมที่มีพัฒนาการสืบทอดแผนไทยมาตั้งแต่ครั้งสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน เรามีพัฒนาการทั้งสายวัง สายวัด และพื้นบ้าน มีกระบวนการที่สืบทอดต่อกันมา เป็นพัฒนาการบนเส้นทางหรือกระแสประเพณีนิยม มีความเชื่อแบบแผนการแสดงออกทางศิลปะเฉพาะตัว และยังได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานด้านทัศนศิลป์ว่า ทัศนศิลป์ร่วมสมัยคือ งานสร้างสรรค์บนแนวทางของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ที่มีพื้นฐานมาจากการมองเห็นและประจักษ์นิยม (Empiricism) รวมทั้งศิลปะยุคหลังสมัยใหม่ (Post - Modern Art) ที่มีพื้นฐานมาจากสภาพการรู้คิด (Cognition) จากภาพในสมองหรือจินตภาพ (Image) ส่วนศิลปะประเพณีนิยมไทย (Thai Traditional Art)เป็นศิลปะเพื่อการอนุรักษ์หรือพัฒนาไปสู่แนวทางร่วมสมัยศิลปะร่วมสมัยในสังคมไทยต้องมีความเป็นสากลสามารถสื่อสารความงามและความคิดได้ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก ปัจจุบันและอนาคต

ทัศนศิลป์แบ่งได้เป็นแขนงต่างๆ 3 แขนง คือ

ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรม

อารีย์ สุทธิพันธุ์ (2528: 39) ได้กล่าวว่า ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรมคือผลงานทางการขีดเขียนระบายด้วยสีชนิดต่างๆ ด้วยวิธีการต่างๆ กัน มีลักษณะสองมิติ คือกว้างและยาว สำหรับมิติที่ 3 คือความตื้นลึกนั้นอยู่ที่ความรู้สึกของผู้ดูผู้พบเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า "จิตรกรรม" โดยทั่วไปจะมีทัศนะต่อสิ่งนี้ในความหมายที่แตกต่างกันออกไป คือ

จอห์น แคนาเดย์ (1980: 11) ได้ให้ความหมายของจิตรกรรมไว้ว่า จิตรกรรมคือ การระบายสีลงบนพื้นระนาบรองรับเป็นการจัดรวมกันของรูปทรงและสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของศิลปินแต่ละคนในการเขียนภาพนั้น

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ (2530: 134) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตรกรรมที่ศิลปินแต่ละบุคคลสร้างขึ้นด้วยประสบการณ์ทางสุนทรียภาพและความชำนาญโดยใช้สีชนิดต่างๆ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น ฯลฯ เป็นสื่อกลางในการแสดงออกถึงเจตนาในการสร้างสรรค์

ดังนั้น จึงหมายถึงภาพเขียนสีทั้งสีเดียวและหลายสี ที่เกิดจากการบันทึกภาพจากความคิด (Recorded Image) และที่มองเห็นเป็นภาพสีที่มีผลมาจากศิลปินแสดงความรู้สึก หรือบางทีเรียกกิจกรรมประเภทนี้ว่า การบันทึกความรู้สึก (Recorded Sensation) รวมเรียกว่าจิตรกรรมทั้งสิ้น

ทัศนศิลป์แขนงประติมากรรม

ความหมายของประติมากรรม คำว่า "ประติมากรรม" มีผู้ให้ความหมายไว้ในหนังสือต่างๆ ซึ่งพอจะรวบรวมมาได้ดังนี้

อารี สุทธิพันธุ์ (2528: 41) ได้ให้ความหมายว่า ประติมากรรมเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น (Visual Form) มีลักษณะเป็นสามมิติ คือ มีความกว้าง ความยาว ความหนาและความสูง

สงวน รอดบุญ (2518: 70) ได้ให้ความหมายว่า การปั้นซึ่งเป็นกรรมวิธีก่อขึ้น เพิ่มขึ้น (Building Up) และการแกะสลักอันเป็นกรรมวิธีของการลด สลัก ตัดหรือเฉือนออก (Cutting Down) ให้เป็นรูปทรง (Plastic Form) ในลักษณะสามมิติ

กำจร สุนพงษ์ศรี (2522: 101) ได้ให้ความหมายว่า ประติมากรรม คือ สิ่งหนึ่งในการกระทำ ของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะกินที่ในอากาศเป็นรูปทรงต่างๆ มีทั้งที่ต้องการเรื่องของปริมาตรและไม่ต้องการ

ดังนั้นจะเห็นว่าประติมากรรมเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น(Visual Form) มีลักษณะเป็นสามมิติ คือ มีความกว้าง ความยาว ความหนาหรือสูง ประติมากรรม ทำด้วยวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ (Plasticity) ซึ่งมีวิธีทำได้หลายวิธี เช่น แกะสลัก ปั้น เป็นต้น

คำว่า "ประติมากรรม" ในภาษาไทยเราเขียนได้ 2 แบบ คือ ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่ให้ความหมายที่แตกต่างกัน ประติมากรรม หมายถึง รูปปั้นทั่วไป เช่น รูปคน รูปสัตว์ ฯลฯ ส่วนปฏิมากรรมหมายถึง รูปปั้นที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยเฉพาะ เช่น รูปปั้นพระพุทธรูป สำหรับผู้ทำหรือศิลปินก็เรียกว่า ประติมากรและปฏิมากร ตามลำดับ

ทัศนศิลป์แขนงสถาปัตยกรรม

ความหมายของสถาปัตยกรรม คำว่า สถาปัตยกรรม (Architecture) พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ ของราชบัณฑิตสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ศิลปะและวิทยาการแห่งการก่อสร้าง" ซึ่งอธิบายอีกนัยหนึ่ง ได้ว่า เป็นการจัดระวาง 3 มิติ (Three - Dimensional Space) เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ

น.ณ ปากน้ำ (2522: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือวิชาการก่อสร้าง ซึ่งสมัยโบราณเรียกว่า นวกรรม

ศิลป์ พีระศรี (2527: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เนื่องด้วยสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับวิชาก่อสร้างเนื่องด้วยโครงสร้าง (Structural)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สถาปัตยกรรม คือ งานสร้างสรรค์ประเภทหนึ่ง ซึ่งแตกต่างไปจากงานสร้างสรรค์สาขาศิลปะและสาขาอื่นๆ ซึ่งสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งกำหนดขอบเขตบริเวณที่ว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์

7. ศาสนาและความเชื่อคติทางพุทธศิลป์

7.1 ศาสนาและความเชื่อ

ศาสนาและความเชื่อต่างๆ ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อมกับชาวจีนอพยพ และก็เช่นเดียวกับชาวจีนบนแผ่นดินจีนที่ชาวจีนในไทยมักจะนับถือลัทธิและศาสนาหลักทั้ง 3 คือ เต๋า พุทธ และขงจื้อ รวมกันไปอย่างกลมกลืนกันจนแยกจากกันได้ยาก ดังภาษาจีนที่ว่า "ซัมก่า" แปลว่าคำสั่งสอนทั้งสาม (ปรารถนา โกเมน. 2440 - 2488: 38) และสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อคนจีนในไทยอีกอย่างก็คือ ความเชื่อในเทพท้องถิ่น โดยที่ศาสนาเต๋าและความเชื่อท้องถิ่น ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยก่อนศาสนาพุทธมหายาน ซึ่งจะดูได้จากศาสนสถานจีนแห่งแรกในไทยคือศาลเจ้า ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในขณะที่ศาสนาพุทธมหายานเพิ่งจะเข้ามาอย่างจริงจังในปี พ.ศ.2411 นอกจากนั้นศาสนาเต๋าและความเชื่อท้องถิ่นนี้มีอิทธิพลต่อแนวทางในการดำรงชีวิตของชาวจีนในไทยมากกว่าศาสนาพุทธและขงจื้อ เนื่องจากศาสนาเต๋ามีความเชื่อที่รับสืบต่อมาจากโบราณ รวมทั้งมีเทพหลายองค์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนมาก แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อของชาวจีนในประเทศไทยก็มีความแตกต่างกับชาวจีนแผ่นดินใหญ่บางประการคือ

ก. ความแตกต่างของเทพที่เกี่ยวกับอาชีพ ชาวจีนส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นชาวจีนในเขตภาคใต้ของประเทศจีน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวนา และเป็นผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความเชื่อยึดมั่นกับเทพเจ้าพื้นถิ่นรวมทั้งเทพเจ้าในศาสนาเต๋ามาก ซึ่งเทพส่วนใหญ่ของเขาจะเป็นเทพหรือภูติผีวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติซึ่งจะมีผลต่ออาชีพเกษตรกรรม เช่น เทพแห่งท้องฟ้า วิญญาณที่สิ่งสถิตย์อยู่ในท้องไร่ท้องนา เทพเจ้าแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร เป็นต้น และรวมไปถึงการมีระบบความเชื่อแบบสังเคราะห์ คือได้นำเอาปรัชญาขงจื้อที่เน้นความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ผนวกเข้ากับความพยายามต่อสู้กับสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติแบบวัฒนธรรมชาวนา จึงเกิดเป็นการเซ่นสรวงผีหรือวิญญาณผู้ตายและบรรพบุรุษและยังนำหลักธรรมในพุทธศาสนามหายานมาผนวกเข้ากับความพยายามในการต่อสู้กับภัยธรรมชาติกลายเป็นพิธีกรรมต่างๆ ที่กระทำขึ้นเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อชุมชนทำให้ความเชื่อเหล่านี้ช่วยก่อให้เกิดความสามัคคีใน

หมู่คนจีน ส่งเสริมความรู้สึกรักพวกพ้องซึ่งเป็นหลักสำคัญของชุมชนชาวจีน แต่เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาสู่เมืองไทยชาวจีนเปลี่ยนอาชีพมาทำการค้าขายแทนอาชีพเกษตรกรรม เทพเจ้าต่างๆ และความเชื่อแบบสังเคราะห์ก็ยังคงมีอิทธิพลต่อชาวจีนอยู่ แต่เทพเจ้าที่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของชาวจีนในไทย ได้เปลี่ยนไปเป็นเทพที่เกี่ยวกับความศิริมงคลและความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งมีผลอย่างมากต่ออาชีพค้าขายแทน เช่น เทพเจ้ากวนอู เทพเจ้าไฉเสินหรือเทพเจ้าแห่งเงินตรา (พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2533: 62 -74) ซึ่งเทพเหล่านี้จะอยู่ตามร้านค้าชาวจีนเกือบทุกร้าน

ข. ความแตกต่างของเทพที่มีอิทธิพลทางจิตใจ เนื่องจากศาสนาและการนับถือเทพเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมของผู้นับถือ ดังนั้นเมื่อชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทย สภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป ทำให้พวกเขามีความต้องการและความหวังบางอย่างที่ไม่เหมือนเดิม และเกิดการนับถือเทพที่แตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างเช่น ชาวจีนเดินทางเข้ามาในประเทศไทยด้วยทางเรือ ซึ่งนับว่าเป็นการเดินทางที่อันตรายมากในสมัยนั้น ดังนั้นชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้จะนับถือเทพ ที่เกี่ยวกับน้ำและทะเลอย่างมาก เช่นเทพเทียนโหวหรือหมาโจ้ว เทพจุ้ยโบเนี้ยวหรือเจ้าแม่ทับทิม เจ้าแม่ซิดเซียม้า เป็นต้น และมีการสร้างศาลเจ้าเพื่อประดิษฐานเทพเหล่านี้จำนวนมากด้วย นอกจากนี้กรุงเทพฯ มีอากาศร้อนและมียุงชุกชุมทำให้เกิดโรคระบาดมากมายไม่ว่าจีนเก่าหรือจีนใหม่ (จีนที่พึ่งอพยพเข้ามา) ล้วนแล้วแต่ติดโรคได้ง่ายมาก ดังนั้นชาวจีนในไทยจึงนับถือเทพที่ได้รักการขนานนามว่าเป็นหมอเทวดาหรือเทพแห่งยาเป็นอย่างมาก เช่น หัวโถ รวมทั้งตามวัดจีนและศาลเจ้าก็จะมีการสร้างที่รักษาพยาบาลบริการให้แก่ผู้ป่วยโดยเฉพาะชาวจีนหลายแห่งด้วย (ต้วน ลี่ เซิง. 1996: 8-10) อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ เทพเจ้าหรือเซียน บางองค์ที่ชาวจีนแผ่นดินใหญ่นับถือว่ามีความสำคัญมาก แต่คนจีนในประเทศไทยกลับเห็นว่าไม่สำคัญ เช่น เทพเจ้าเตาไฟ คนจีนถือว่าเทพองค์นี้เป็นเจ้าแห่งครอบครัวที่เกี่ยวกับอาหารการกินซึ่งถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เพราะที่ผ่านมาคนจีนมีปัญหาและความลำบากในเรื่องอาหารการกินอยู่ค่อนข้างมาก แต่เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นความลำบากในเรื่องอาหารการกินก็ลดน้อยลงหรือไม่มีเลย คนจีนในไทยจึงไม่มีความผูกพันในการไหว้เทพเจ้าเตาไฟ (ต้วน ลี่ เซิง. 2543: 49-50) เป็นต้น

นอกจากนั้นชาวจีนในไทยก็นำความเชื่อเรื่องเทพเจ้าต่างๆ เข้ามารวมด้วยกันและนับถือเทพเจ้ามากมาย คือนับถือทั้งเทพเจ้าอันเกิดจากความเชื่อทั้ง 3 ศาสนาหลัก (เต๋า พุทธ และขงจื้อ) และยังนับถือ ตี้ฟังเสิน หรือเทพเจ้าประจำท้องถิ่น ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มภาษาด้วย เช่น

ชาวจีนแต้จิ๋ว นับถือเทพมังกรเขียว เทพปุนเถ่ากง เทพปุนเถ่าม่า

ชาวจีนฮกเกี้ยน นับถือโจวซือกง เทียนโหวหรือหมาโจ้ว เทพปุนเถ่ากง

ชาวจีนไหหลำ นับถือเจ้าแม่จุ้ยโบเนี้ยวหรือเจ้าแม่ทับทิม เทียนโหรหรือผอจู่

และจากการสำรวจของ รศ.พรพรรณ จันทโรนานนท์ พบว่าเทพเจ้าท้องถิ่นในกรุงเทพฯ ที่ชาวจีนนับถือมากที่สุด คือเทพปุนเถ่ากง ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวแต้จิ๋วและชาวฮกเกี้ยน (พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2533: 66)แต่อย่างไรก็ตามฐานะของเทพที่ชาวจีนนับถือก็จะมิได้คงที่เสมอไป ความสำคัญของเทพย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้นับถือและฐานะของเทพก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตของสังคมแต่ละยุคสมัย นอกจากนั้นการเคารพนับถือในบรรพบุรุษตามแนวทางของขงจื้อ ก็ยังคงเหนียวแน่นอยู่ในความคิดและการปฏิบัติของคนจีนในไทยทุกภาษาจนถึงปัจจุบันเช่นเดียวกันด้วย

ดังนั้นโดยสรุปแล้วคนจีนในประเทศไทย มีความนับถือศรัทธาในเทพเจ้าต่างๆ มากกว่าการนับถือโดยแบ่งแยกเป็นศาสนา คือจะนับถือเทพหลายองค์จาก 3 ศาสนาหลักรวมทั้งเทพเจ้าประจำถิ่นด้วย เนื่องจากเทพเจ้าแต่ละองค์ก็จะประทานพรและคุ้มครองในเรื่องต่างๆ ที่แตกต่างกันไป และชาวจีนเชื่อว่ายิ่งนับถือเทพมากก็ยิ่งมีผู้คุ้มครองและมีความโชคดีในเรื่องต่างๆ มากขึ้นด้วย โดยที่แต่ละบุคคลแต่ละเชื้อชาติภาษาก็จะมีเทพเจ้าองค์หลักที่เขานับถือเป็นพิเศษที่แตกต่างกันไป

7.2 ความหมายของพุทธศิลป์

คำว่า “พุทธศิลป์” เป็นคำที่ใช้เรียกงานศิลปะที่สร้างขึ้นเนื่องในพุทธศาสนาด้วยความเลื่อมใสศรัทธา โดยคำว่า “พุทธศิลป์” สามารถแยกอธิบาย ตามรูปคำและตามความหมาย ได้ดังนี้ พุทธะ หมายถึง พระพุทธเจ้า, พระพุทธศาสนาศิลป์ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อแสดงออกซึ่งอารมณ์ ปัญญา ความคิด และ/หรือความงาม จากความหมายนี้อาจแยกเงื่อนไขของความเป็นศิลปะ 2 ประการ คือ (ชะลูด นิ่มเสมอ 2539: 15-16)

1. เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น

2. ผู้สร้างสรรค์มีเจตนาที่จะแสดงซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก หรือปัญญา ความคิด หรือความงาม อย่างไร ก็ตาม คำว่า “พุทธศิลป์” ในปัจจุบันนักปราชญ์ได้ให้ความหมาย ซึ่งพอสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ความหมายตามทัศนะของ ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ (2529: 5) จากหนังสือเรียนรายวิชา ส 042 พระพุทธรูปและพุทธศิลป์ในประเทศไทย มีข้อความตอนหนึ่งว่า“...พระพุทธรูป หมายถึง รูปเคารพแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา ส่วนพุทธศิลป์ หมายถึง พุทธลักษณะทุกประการที่ประกอบกันขึ้นเป็นพระพุทธรูป...”

2. ตามความหมายในทัศนะของ ประเวศ ลิมปรังษี (2537: 46) ในวารสารอาษาฉบับเดือนสิงหาคม มีข้อความตอนหนึ่งว่า **พุทธศิลป์สถาปัตย์** ซึ่งมีความหมายในเบื้องต้นว่า **ทางปัญญาความรู้ในศิลปสถาปัตยกรรม** และมีความหมายในเชิงปลายว่า **ความรู้แจ้งในศาสตร์ศิลปสถาปัตยกรรม**...”

3. ตามความหมายในทัศนะของ สงวน รอดบุญ (2535: 481) ในหนังสือสารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ 12 สิงหาคม มีข้อความตอนหนึ่งว่าคำว่า “พุทธศิลป์” (Buddhist Art) หมายถึง งานศิลปะประเภทต่าง ๆ ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่และการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาโดยตรง และเป็นสิ่งช่วยโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้เกิดความศรัทธาปสาทะ ประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีงาม ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทั้งในลัทธิหินยาน (เถรวาท) และลัทธิมหายาน (อาจาริยวาท)

7.3 พุทธศิลป์

คุณลักษณะของงานพุทธศิลป์

งานพุทธทัศนศิลป์ซึ่งประกอบด้วย จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปะสื่อผสมและอาจจะรวมถึง สถาปัตยกรรม ด้วยนั้น มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนคือ (ชะลูด นิ่มเสมอ 2532: ความนำ) รูปทรง คือ ส่วนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ วัสดุ และทัศนธาตุต่าง ๆ ที่สัมผัสได้ด้วยประสาทตาเนื้อหา คือ ส่วนที่เป็นนามธรรมที่รับรู้ได้ด้วยความรู้สึกนึกคิด ผ่านทางรูปทรง เช่นเรื่องราว อารมณ์ และสัญลักษณ์นอกจากนี้งานพุทธศิลป์ที่สร้างขึ้นควรมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ (อารี สุทธิพันธุ์. 2528: 76)

1 คุณสมบัติที่แท้จริงในตัวของงานทัศนศิลป์ 3 ส่วน คือ

1.1 คุณสมบัติกายภาพภายใน ได้แก่ วัสดุที่นำมาใช้ประกอบกับวิธีที่ผสมผสานกันทำให้เกิดเป็ผลงาน จิตรกรรม ประติมากรรม หรือสถาปัตยกรรมขึ้น ซึ่งมุ่งหมายถึงคุณสมบัติและคุณค่าของวัสดุที่ทำให้ผู้พบเห็นตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่ตนรับรู้นั้น และถ้าหากว่าผู้พบเห็นพบว่าวัสดุที่ใช้นั้นชำรุด กะเทาะ เสียหายส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็จะเกิดความรู้สึกร่วม เสียดาย หวงแหน

1.2 คุณสมบัติทางความรู้สึกกายภาพที่แสดงให้เห็น ได้แก่ ลักษณะท่าทางของผลงานศิลปะนั้น ๆ จะผูกพันกับแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของศิลปินผู้สร้าง เช่น ท่าทางของพระพุทธรูป มักจะแสดงท่าทางเฉพาะแบบไม่แสดงความรู้สึกต่อเนื่องแก่ผู้พบเห็น เมื่อเราเห็นพระพุทธรูปอยู่ในท่านั่ง ก็มีความรู้สึกว่านั่ง จริง ๆ จะยืนไม่ได้ หรือท่ายืน ก็จะยืนเท่านั้นจะก้าวเดินต่อไปไม่ได้ เป็นต้น

1.3 คุณสมบัติทางความหมายต่อชุมชน ได้แก่ ผลงานที่เกี่ยวกับพิธีทางศาสนา ทางความเชื่อ และการแสดงพื้นเมือง คุณสมบัติตามความหมายนี้เมื่อผู้พบเห็นรับรู้แล้ว ก็จะบังเกิดความรู้สึกต่อเนื่องในจิตใจเสริมสร้างศีลธรรมและความสามัคคีทางอ้อม

2. คุณสมบัติในการดำรงอยู่ของงานพุทธศิลป์ หมายถึง งานพุทธศิลป์ จะต้องมีตำแหน่งในการติดตั้งที่แน่นอน มีขนาดสูงต่ำเหมาะสม มีมุมที่งดงามมากที่สุดมุมใดมุมหนึ่ง ส่วนมุมอื่น ๆ เป็นส่วนประกอบ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับตำแหน่งของ แสง และเงา ที่ตกทอดลงบนผลงานนั้นด้วยมุมที่เหมาะสม

3. คุณสมบัติที่ให้ความรู้สึกเพิ่มขึ้น ยิ่งดูยิ่งประทับใจ หมายถึง งานทัศนศิลป์จะต้องก่อให้เกิดความรู้สึกประทับใจมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อเข้าไปเห็นพระประธานในโบสถ์ ครั้งแรกมีความรู้สึกประทับใจอย่างไร และภายหลังเข้าไปชมอีกจะมีความรู้สึกประทับใจเพิ่มขึ้น ยิ่งพิศยิ่งซึ้ง ยิ่งดูนานเข้ายิ่งมีความรู้สึกน่าเลื่อมใสในคุณค่าของวัสดุ คุณค่าของรูปทรง และคุณค่าทางศิลปกรรม ผลงานนั้นก็ถือได้ว่ามีคุณค่าทางความรู้สึกเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้สึกเฉพาะตน

4. คุณสมบัติที่ส่งเสริมให้คิดถึงสิ่งอื่น หมายถึง งานทัศนศิลป์นั้นจะต้องก่อให้บังเกิดความคิดเปรียบเทียบกับผลงานอื่น ๆ ที่เคยเห็นตามประสบการณ์ที่ผ่านมา ปลุกเร้าให้คิดถึงคุณค่ายิ่งกว่านั้นยังทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมกับผลงานทางศิลปะที่เห็นตรงหน้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นความรู้สึกทางสุนทรียภาพเฉพาะตนอย่างหนึ่ง

5. คุณสมบัติที่มีความสมบูรณ์ในตัว หมายถึง งานพุทธศิลป์นั้นจะต้องมีความสมบูรณ์ลงตัวในรูปทรงและเรื่องราว ไม่สามารถที่จะแยกส่วนประกอบชิ้นใดชิ้นหนึ่งออกได้

เนื้อหาทางพุทธศาสนาที่นิยมใช้ในการสร้างงานพุทธศิลป์

เนื้อหาทางพระพุทธศาสนา ที่นำมาสร้างสรรค์และถ่ายทอดเป็นงานพุทธศิลป์ สามารถจัดหมวดหมู่ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (สมชาติ มณีโชติ. 2529: 54)

1. กลุ่มที่มีเนื้อหาว่าด้วย : พระพุทธาทิรัตนตรัย ได้แก่ เรื่องอดีตพุทธ, ปัจเจกพุทธเจ้า, พุทธประวัติ, ชาดก, สาวกพุทธ, อนาคตพุทธ

2. กลุ่มที่มีเนื้อหาว่าด้วย : ไตรภูมิ

3. กลุ่มที่มีเนื้อหาว่าด้วย : ธรรมชาติและสิ่งมีชีวิต

ประเภทของงานพุทธศิลป์

ก. สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรม หมายถึงอาคารสถานที่หรือสิ่งก่อสร้างที่กระทำขึ้นด้วยความคิดสร้างสรรค์ กำหนดขอบเขต ปริมาตรของที่ว่าง ให้เกิดบรรยากาศและประโยชน์ใช้สอย ตามความต้องการของมนุษย์ (ทั้งนามธรรมและรูปธรรม) โดยอาศัยหลักการทางศิลปะ (ความงาม) และวิทยาศาสตร์ (เหตุผล) (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล ม.ป.ป. : 83 ; วิมลสิทธิ์ หรยางกูร 2535: 1)

สถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นเนื่องในพระพุทธศาสนา โดยทั่วไปสร้างขึ้นในบริเวณ ที่เรียกว่า พุทธสถาน (วัด) เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาได้แก่ อาคารสิ่งก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ เพื่อการสักการบูชาและบำเพ็ญศาสนกิจ รวมถึงสิ่งก่อสร้างที่เป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ (กรมศิลปากร 2540: 5)

พุทธสถาน หมายถึง อาคารสถานที่ ที่สร้างขึ้นเนื่องในพระพุทธศาสนา ถ้าหากอาคารสถานที่ต่าง ๆ นั้น สร้างอยู่ภายในบริเวณเดียวกัน มีกำแพงล้อมรอบ กำหนดเขตที่แน่นอนแล้วเราเรียกว่า “วัด” นั่นเอง (กรมศิลปากร 2533: 35)

มูลเหตุการณ์สร้างวัด

ในสมัยครั้งพุทธกาล ยังไม่มีการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์เป็นหลักแหล่งถาวรโดยเฉพาะเจาะจง ตามแนวทางวิถีปฏิบัติของพุทธศาสนาเสนาสนะที่จะใช้อยู่อาศัยนั้น พระพุทธองค์ทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่อาศัยพื้นฐาน คือ **“รุขมูลเสนาสนะ”** หมายถึง **การอยู่รอบโคนต้นไม้** ด้วยเหตุผล 2 ประการอันเนื่องมาจากหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ คือ

1. หน้าที่ต่อตนเอง วัตรปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้บำเพ็ญวิปัสสนาเพื่อชำระล้างจิตให้หลุดพ้นจากกิเลส การมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งถาวรนั้นจะทำให้พระภิกษุสงฆ์เกิดความยึดติดในทรัพย์ทางโลก อันมีผลกระทบต่อเป้าหมายของการบวชที่มุ่งการบรรลุถึงโมกขธรรม ซึ่งเป็นหนทางเข้าสู่การนิพพานที่ถือเป็นเป้าหมายสู่สุดแห่งชีวิต

2. หน้าที่ต่อผู้อื่น หน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของพระภิกษุสงฆ์คือการจาริกไป ณ ที่ต่าง ๆ เพื่อมุ่งสั่งสอนพระธรรมแก่ประชาชน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการออกเผยแพร่คำสั่งสอนนี้นอกจากช่วยให้ประชาชนได้พบแสงสว่างแก่ชีวิตแล้ว ยังถือเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไปอีกด้วย และจาริกนี้เพื่อมิให้จิตมีสิ่งผูกพัน

ประเภทของวัด

ในสมัยหลังพุทธกาล เมื่อมีการสร้างสิ่งเคารพบูชาทางพระพุทธศาสนาขึ้น ณ ที่ต่าง ๆ ได้แก่ พระสถูปเจดีย์ เป็นต้น ทำให้บริเวณเหล่านั้นเกิดเป็นที่ชุมนุมของเหล่าพระสงฆ์และคฤหัสถ์ อีกทั้งมีผู้ที่ศรัทธาสร้างที่พักถวายแด่พระภิกษุดังกล่าว ในที่สุดได้กลายสภาพเป็น “วัด” ที่สมบูรณ์แบบด้วยเหตุที่เกิดมีที่พักอาศัยอย่างถาวรของพระสงฆ์นี้ เป็นเหตุให้พระภิกษุในเวลาต่อมาจึงมีลักษณะที่ต่างกัน 2 แบบ คือ ฝ่ายหนึ่งตั้งมั่นอยู่กับแนวปฏิบัติเดิม ปลีกความวุ่นวายจากโลกสู่ป่าอยู่ถ้ำเพื่อแสวงหา มุ่งเน้นทาง “วิปัสสนาธุระ” และอีกฝ่ายนิยมการอยู่วัดภายในชุมชน โดยมุ่งเน้นการศึกษาในทาง “คันถธุระ” ลักษณะดังกล่าวนี้แบ่งแยกชัดเจนเป็น 2 ฝ่าย ในลังกา โดยเรียกฝ่ายที่อยู่ป่าว่า “พระอรัญวาสี” และฝ่ายที่อยู่ในเมืองว่า “พระคามวาสี”

ตาราง 2 แสดงประเภทของพุทธสถาน

หน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์	วัตรปฏิบัติและจุดมุ่งหมาย	ประเภทของวัด
หน้าที่ต่อตนเอง	มุ่งเน้นบำเพ็ญวิปัสสนาเพื่อชำระล้างจิตให้หลุดพ้นจากกิเลส (วิปัสสนาธุระ)	อรัญวาสี
หน้าที่ต่อผู้อื่น	มุ่งเน้นปฏิบัติทางพิธีกรรมและศึกษาพระพุทธพจน์พระธรรมวินัย พระอภิธรรมเพื่อแสวงหาความรู้สำหรับสั่งสอนฆราวาส (คันถธุระ)	คามวาสี

องค์ประกอบภายในพุทธสถาน (วัด)

สถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในพุทธสถาน (วัด) สามารถกำหนดตามการแบ่งเขตตามกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งโดยทั่วไปพุทธสถาน (วัด) นิยมแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และธรณีสงฆ์ (สมคิด จิระทัศนกุล 2543: 27)

1. เขตพุทธาวาส หมายถึงขอบเขตส่วนบริเวณที่สำคัญที่สุดของวัด ที่กำหนดไว้ให้เป็นพื้นที่สำหรับ พระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา แต่ด้วยเหตุที่เป็นสถานที่ซึ่งต้องมีพระสถูปเจดีย์หรืออาคารประกอบพิธีที่ภายในต้องมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ด้วยเสมอ เขตแดนแห่งนี้จึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งสถานที่ประทับขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำว่า พุทธาวาส มีความหมายโดยตรงอยู่แล้วว่าเป็นสถานที่ประทับของพระพุทธเจ้า (พุทธาวาส = พุทธะ + อาวาส) แนวความคิดในการใช้คำเพื่อให้มีความหมาย เช่นนี้เพราะต้องการให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นเขตแดนอันศักดิ์สิทธิ์ที่เสมือนมีพระพุทธองค์สถิตอยู่เพื่อเป็นประธาน ณ ที่นั้น เหตุนี้เขตพุทธาวาสจึงมักประกอบด้วยสถาปัตยกรรมหลักสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธองค์และพิธีกรรมต่าง ๆ คือ

- พระเจดีย์ พระมณฑป พระปรางค์ : อาคารที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลักของวัด
- พระอุโบสถ : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการทำสังฆกรรม
- พระวิหาร : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส
- เจดีย์ราย, เจดีย์ทิศ : อาคารที่ใช้บรรจุอัฐิ หรือประกอบเพื่อให้ผังสมบูรณ์
- หอระฆัง : อาคารที่ใช้เป็นเครื่องบอก เวลาสำหรับ พระภิกษุสงฆ์

- ศาลาต่าง ๆ เช่น (1) ศาลาราย : อาคารที่ใช้เป็นที่นั่งพักของผู้มาเยือน (2) ศาลาทิศ: อาคารที่ใช้ล้อมอาคารหลักสำคัญ ๆ ให้คฤหัสถ์นั่งพักหรือประกอบเพื่อให้ผังสมบูรณ์

- พระระเบียง : อาคารที่ใช้ล้อมอาคารหลักสำคัญหรือล้อมแสดงขอบเขตแห่งพุทธาวาส

- พลับพลาเปลื้องเครื่อง : อาคารที่ใช้สำหรับเป็นที่พระมหากษัตริย์เปลี่ยนชุดฉลองพระองค์ในวาระ ที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศล

2. เขตสังฆาวาส หมายถึง ขอบเขตกำหนดบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์เพื่อให้สามารถปฏิบัติภาระกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับพิธีการใดทางศาสนาโดยตรงคำว่า สังฆาวาส มาจาก สงฆ์ + อาวาส แปลว่า ที่อยู่แห่งหมู่สงฆ์ พื้นที่บริเวณจึงมีขอบเขตที่มิดชิดและประกอบไปด้วยอาคาร สถานที่ สัมพันธ์เฉพาะกิจกับกิจกรรมและวัตรปฏิบัติที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของเพศสมณะเท่านั้น อันได้แก่

- กุฏิ : อาคารที่ใช้หลับนอน
- กัปปิยกุฏี : โรงเก็บอาหาร
- หอฉัน : อาคารที่ใช้เป็นที่ฉันภัตตาหาร
- วัจจกุฏ : อาคารที่ใช้สำหรับขับถ่าย
- ศาลาการเปรียญ : อาคารที่ใช้เป็นที่เรียนหนังสือของพระสงฆ์
- หอไตร : อาคารที่ใช้เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา
- นตาฆร : โรงรักษาไฟและต้มน้ำ
- ธรรมศาลา : โรงเทศนาธรรม
- ห้องสรงน้ำ : ห้องชำระกาย
- ศาลาท่าน้ำ : อาคารที่ใช้เป็นท่าและทางเข้าสู่วัดท่าน้ำ

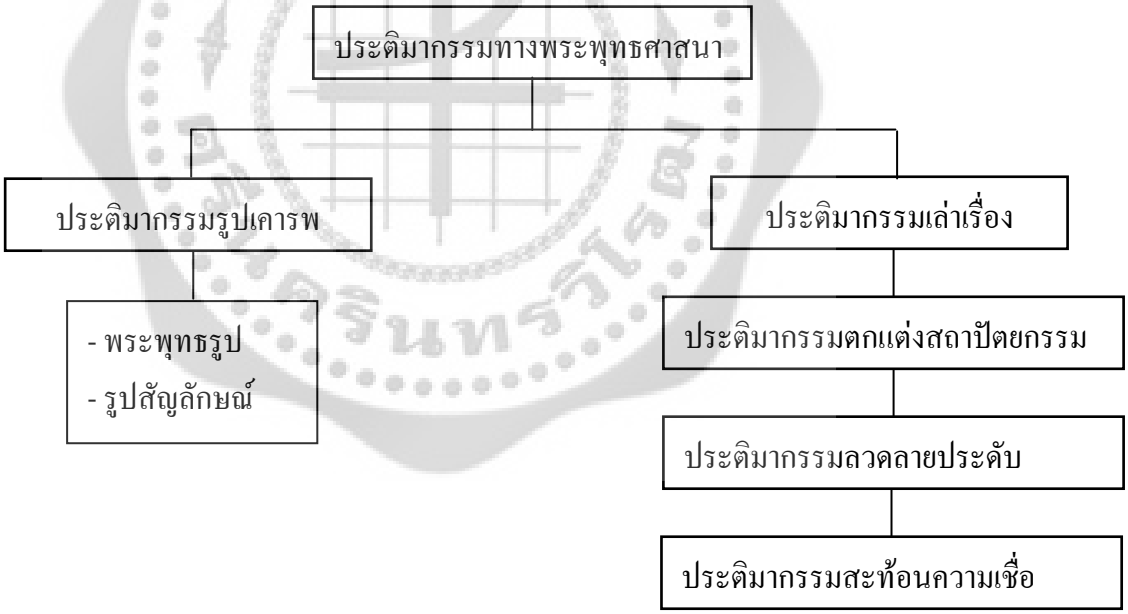
3. เขตธรณีสงฆ์ หมายถึง เขตพื้นที่ในพระอารามที่วัดกำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลือจากการจัดแบ่งเขตสำคัญคือ เขตพุทธาวาสและ เขตสังฆาวาสให้เป็นพื้นที่ใช้สอยเชิงสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ของวัด เช่น การใช้เป็นพื้นที่เปิดโล่งช่วยสร้างความร่มรื่นให้วัด ใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารอื่น ๆ เช่น สร้างเมรุ สำหรับฌาปนกิจศพชุมชน การสร้างโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาแก่สังคม หรือ แบ่งพื้นที่ให้คฤหัสถ์เช่าเพื่อทำมาหากิน อาทิเช่น ตึกแถว ตลาดเหตุนี้การแบ่งพื้นที่วัดเป็น 3 ส่วน ในเชิงการออกแบบสถาปัตยกรรมจึงมีความหมายว่าส่วนหนึ่งคือ เขตพุทธาวาส ใช้เป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ อีกส่วนหนึ่งคือ เขตสังฆาวาสที่ใช้เป็นพื้นที่ส่วนตัวเฉพาะพระสงฆ์ และส่วนที่เป็นเขตธรณีสงฆ์ เปรียบเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับคนทั่วไป

ข. ประติมากรรม

ประติมากรรม เป็นศิลปะที่สื่อความด้วยการเห็น มีปริมาตร สามารถสัมผัสรู้สึกถึงความกว้าง ความยาว และความสูง รวมทั้งความลึกและความนูนได้การสร้างงานประติมากรรมเนื่องในพระพุทธศาสนา เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดคติ ความเชื่อ และแนวคิดทางศาสนาให้เป็นรูปธรรม สัมผัสได้ด้วยตา (การเห็น) ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องราวในศาสนา ตลอดจนความประทับใจอันนำไปสู่ความเลื่อมใสศรัทธา (สุรศักดิ์ เจริญวงศ์ 2535: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ประเภทของประติมากรรมทางพระพุทธศาสนา

การสร้างประติมากรรมทางพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอความเชื่อทางศาสนาเป็นหลักใหญ่ เป็นการรับใช้ศาสนาด้วยผลงานประติมากรรม น้อมนำชักจูงให้คนในสังคมเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สามารถรับรู้และเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของศาสดามากขึ้น เพื่อเป็นสิ่งแทนหรือสิ่งพรรณนาความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อออกมาเป็นรูปธรรม ดังนั้นอาจจำแนกประเภทของประติมากรรมตามลักษณะและวัตถุประสงค์ที่แสดงออกได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประติมากรรมรูปเคารพ และประติมากรรมตกแต่งสถาปัตยกรรมภาพ

ภาพประกอบ 35 แสดงประเภทของงานประติมากรรม

1. ประติมากรรมรูปเคารพ

ประติมากรรมรูปเคารพที่สร้างขึ้นในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นตัวแทนในสิ่งเคารพนับถือของพุทธศาสนิกชน ประติมากรรมรูปเคารพจึงเป็นรูปทรงแห่งวัตถุที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นสิ่งแทน (สัญลักษณ์) เป็นสิ่งพรรณนาความรู้สึกอุดมคติ และความเชื่อที่เป็นนามธรรม ให้ปรากฏเป็นรูปธรรม มีจุดมุ่งหมายให้เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาในศาสนาได้แก่ พระพุทธรูป และรูปสัญลักษณ์

1.1 พระพุทธรูป

ประติมากรรมรูปเคารพที่สร้างขึ้นเพื่อเคารพบูชานี้ พระพุทธรูปนับว่าเป็นประติมากรรมที่สำคัญ และสร้างสรรค์เป็นจำนวนมากที่สุด อันสืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะลัทธิเถรวาทเป็นที่ยอมรับนับถือต่อเนื่องกันมานาน จากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน องค์พระพุทธรูปเปรียบเสมือนหัวใจของศิลปวัตถุทางศาสนา เพราะเป็น อุเทสิกะเจดีย์ วัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นเพื่อปรารถนาให้รำลึกถึงองค์พระพุทธเจ้า และเพื่อน้อมนำใจให้พุทธศาสนิกชนได้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ในพุทธประวัติจึงได้กำหนดระบบแบบแผนท่าทางต่าง ๆ ของพระพุทธรูปเป็นปางต่าง ๆ แต่ละปางของพระพุทธรูป มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนเรื่องราวอันเป็น บุคลาธิษฐานและเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัติได้รับการกำหนดแบบเป็นรูปธรรม เป็นอิริยบท ต่าง ๆ เช่น นั่ง นอน ยืน เดินเป็นต้นการสร้างพระพุทธรูป มิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงลักษณะของพระพุทธเจ้าเพียงส่วนเดียวแต่ต้องทำให้งามต้องใจคนทั้งหลายด้วย เพราะพระพุทธรูปเป็นศูนย์รวมของศาสนิกชนที่กราบไหว้บูชา ดังนั้นพระพุทธรูปจำต้องสร้างขึ้นด้วยวัตถุที่มีความคงทนถาวรและมีคุณค่า เช่นทองคำ หยก หินแกรนิต หินอ่อน หรือโลหะมีค่าต่าง ๆ ถ้าจำเป็นต้องสร้างขึ้นด้วยวัตถุที่มีความคงทนน้อย เช่น หินทราย ไม้หรือปูน ก็จะตกแต่งผิววัสดุนั้นให้มีคุณค่าขึ้นด้วยการลงรักปิดทองคำเปลวทับหรือตีแผ่นทองหุ้มปิดไว้ ประติมากรรมเหล่านี้มักจะสำเร็จลงด้วยจิตศรัทธาเลื่อมใสอย่างแท้จริงเต็มไปด้วยความวิริยะ อุตสาหะ และกรรมวิธีการสร้างอย่างยอดเยี่ยม

1.2 รูปสัญลักษณ์

เป็นประติมากรรมที่ได้รับอิทธิพลการสร้างมาตั้งแต่ครั้งอินเดียโบราณ ซึ่งมีคติห้ามสร้างพระพุทธรูปเป็นรูปเคารพ จึงคิดหาทางสร้างรูปเคารพเป็นสัญลักษณ์แสดงเรื่องราวของพระพุทธองค์ขึ้น ภายหลังได้มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นโดยชนชาวกรีกที่นับถือพระพุทธศาสนาในแคว้นคันธารราฐ พุทธศาสนิกชนจึงหันมานิยมสร้างพระพุทธรูปกันมากขึ้นและแพร่หลายมาจนทุกวันนี้แต่การสร้างประติมากรรมรูปสัญลักษณ์ก็ยังคงสืบต่อกันมาทุกยุคทุกสมัย แม้จะมีจำนวนไม่มากเท่าการสร้างพระพุทธรูปก็ตาม กล่าวโดยสรุปประติมากรรมรูปสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนเรื่องราวของพุทธประวัติ ตอนสำคัญ ๆ ตัวอย่าง เช่น รูปดอกบัว เป็นสัญลักษณ์แห่งการประสูติรูปบัลลังก์และต้นโพธิ์ เป็นสัญลักษณ์แห่งการตรัสรู้รูปธรรมจักรและกวางหมอบ เป็นสัญลักษณ์แห่งการปฐมเทศนา ณ อิสิปตนมฤคทายวันรูปสถูป เป็นสัญลักษณ์ แห่งปรินิพพาน

รอยพระพุทธบาทเป็นสัญลักษณ์แห่งการประทับรอยแห่งพุทธศาสนาขององค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าลงบนพื้นแผ่นดินที่พระธรรมของพระองค์เผยแพร่ไปถึง

2. ประติมากรรมตกแต่งสถาปัตยกรรม

การสร้างประติมากรรมเพื่อตกแต่งสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นเนื่องในพุทธศาสนามีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนคติความเชื่อทางศาสนา ด้วยการพรรณนาหรือบรรยายด้วยการเล่าเรื่องด้วยภาพประติมากรรมทั้งยังเป็นการประดับตกแต่งศาสนสถาน ให้เกิดคุณค่า ความงาม อลังการอันก่อให้เกิดความเข้าใจและความเลื่อมใสศรัทธา ประติมากรรมตกแต่งสถาปัตยกรรมแบ่งตามหน้าที่ใช้สอย ได้แก่ ประติมากรรมเล่าเรื่องและประติมากรรมลวดลายประดับ

2.1 ประติมากรรมเล่าเรื่อง เป็นประติมากรรมเทคนิคปูนปั้นหรือแกะสลัก เป็นภาพนูนทั้งนูนสูงและนูนต่ำ บริเวณที่ติดตั้งงานได้แก่ ฐาน ผนัง หรือหน้าบันของอาคารทั้งภายในและภายนอกโดยแสดงเรื่องราวทางศาสนาเกี่ยวกับพุทธประวัติหรือชาดก (ทศชาติ) โดยประติมากรจะเลือกเรื่องหรือตอนที่สำคัญ ๆ มาแสดงให้เหมาะสมกับพื้นที่ในการสร้างงานที่มีอยู่

2.2 ประติมากรรมลวดลายประดับ เป็นประติมากรรมที่สร้างขึ้นเพื่อประดับตกแต่งอาคารทางศาสนา ให้เกิดคุณค่าทางความงาม และสะท้อนคติความเชื่อทางศาสนาให้ปรากฏเป็นรูปธรรม

2.3 ประติมากรรมตกแต่งสะท้อนความเชื่อ เป็นประติมากรรมตกแต่งประดับอาคารหรือศิลปวัตถุมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความหมายและสะท้อนคติความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ได้แก่คติไตรภูมิและจักรวาลเป็นหลัก เช่น ฐานรูปสัตว์ บันไดนาค เป็นต้น

ค. จิตรกรรม

ความหมายโดยทั่วไปของ “จิตรกรรม” คือ ภาพวาดระบายสีบนพื้นแผ่นราบ เส้น-สีเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญ ที่ประกอบกันเป็นภาพ ส่วนผู้สร้างงานจิตรกรรมนั้นเรียกว่า “ช่างเขียนหรือจิตรกร”(สันติ เล็กสุขุม 2535: 161)

ประเภทของจิตรกรรม

การกำหนดและจำแนกประเภทของงานจิตรกรรมไทยอาจจำแนกได้ 2 วิธี คือจำแนกโดยประเภทของวัสดุหรือพื้นที่รองรับภาพจิตรกรรม และจำแนกโดยอาศัยการพิจารณาจากรูปแบบที่ปรากฏด้วยสายต (สุรศักดิ์ เจริญวงศ์ 2535: 1)

จิตรกรรมไทยจำแนกโดย **วัสดุหรือพื้นที่รองรับ** อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ จิตรกรรมฝาผนัง (เคลื่อนที่ไม่ได้) และจิตรกรรมที่เคลื่อนที่ได้

1. จิตรกรรมฝาผนัง (Mural Painting) เป็นจิตรกรรมที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เพราะเขียนลงบนโครงสร้างของตัวอาคาร เช่น ฝาผนัง เพดาน เสา คอสอง ขื่อ คาน และบานประตู เป็นต้น จิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้ที่มีอยู่ ตามวัดต่าง ๆ มักจะพบเขียนอยู่ที่ อุโบสถ วิหาร ศาลา หอไตร กรุในพระเจดีย์หรือพระปรางค์ และตามกุฏิ ต่าง ๆ เป็นต้น เรื่องที่เขียนส่วนมากได้แก่ พระพุทธประวัติ เทพชุมนุม ไตรภูมิ ชาดกต่าง ๆ วรรณกรรม ทางศาสนา ปริศนาธรรม ตำนาน นิทานพื้นบ้าน พระราชพิธี ประเพณี และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ฯลฯ

2. จิตรกรรมที่เคลื่อนที่ได้ (Eassel Painting) เป็นจิตรกรรมที่เขียนลงบนวัตถุที่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่น สมุดข่อย พระบฏ ตู้พระธรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นภาพที่เขียนด้วยเรื่องราวเช่นเดียวกับภาพจิตรกรรม ฝาผนัง แต่เป็นภาพเขียนที่มีพื้นภาพขนาดเล็กกว่าจิตรกรรมฝาผนังการสร้างองค์ประกอบของภาพจึงจัดให้เป็นกลุ่มเล็กและมีเทคนิคที่ต่างออกไป เช่น การเขียนลายรดน้ำ ลายกำมะลอ หรืออาจปิดทองประดับกระจก เป็นต้น

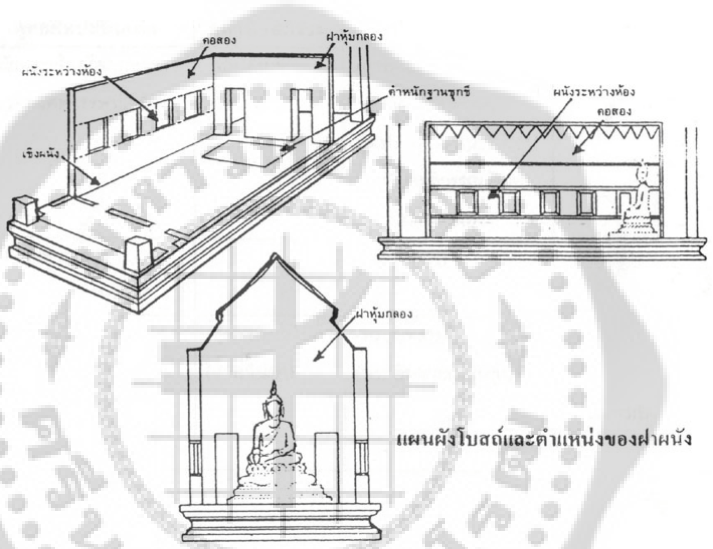
จุดมุ่งหมายและแนวคิดของจิตรกรรม

จิตรกรรมที่สร้างขึ้นเนื่องในพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่จะเขียนอยู่ภายในอาคารทางศาสนา ได้แก่ โบสถ์ วิหาร มีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอคติเชื่อทางศาสนา โดยสร้างพื้นที่ว่างของผนังอาคารให้มีความหมายขึ้น ด้วยภาพพรรณนาเรื่องราวต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ภาพพุทธประวัติ ภาพเล่าเรื่องชาดก เป็นต้น สร้างบรรยากาศและเร่งเร้าอารมณ์ให้ผู้ดูรู้สึกคล้อยตาม เกิดความยินดีพอใจ และเข้าใจ น้อมนำไปความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนายิ่งขึ้น (สมชาติ มณีโชติ 2529: 26; สุรศักดิ์ เจริญวงศ์ 2535: 6) สมชาติ มณีโชติ (2529: 12) ได้กล่าวถึง มูลเหตุในการสร้างจิตรกรรมฝาผนังในอาคารทางพระพุทธศาสนาแยกได้ 2 ประเด็นสำคัญ คือ

- ผู้สร้างต้องการใช้ภาพประดับตกแต่งอาคาร หรือโบราณสถานที่สร้างขึ้นให้มีความงามสมกับเป็นพุทธศาสนสถาน ทั้งนี้ได้มีผู้ทำการวิจัยแล้วและทราบได้ว่าจิตรกรรมฝาผนังนั้น มีการออกแบบให้ผสมกลมกลืนกับรูปแบบของอาคาร ทั้งยังมีการวางแผนการวาดภาพพร้อมกับการสร้างอาคารด้วย ในลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่า ผู้สร้างมุ่งถึงประเด็นของความงามเป็นประการสำคัญ

- เพื่อต้องการใช้เป็นสื่อ (Media) ในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นความหมายโดยนัยที่แฝงไว้เพราะศิลปะนั้นคือ ภาษาชนิดหนึ่งและเป็นภาษาสากลด้วย เพราะมีรูปภาพเป็นเครื่องมือในการบรรยายความหรือเล่าเรื่องเหตุการณ์ ที่ผู้ดูย่อมเกิดความเข้าใจได้โดยไม่ต้องอาศัยการเรียนรู้ หรืออ่านคำจารึกตัวอักษรใด ๆ ทั้งสิ้นนอกจากนั้นแล้ว เสมอชัย พูลสุวรรณ (2539: 17) ได้กล่าวว่า “จิตรกรรมพุทธศิลป์ของไทย ซึ่งมักมีเนื้อหาและตำแหน่งของภาพ ที่ถูกกำหนดให้สัมพันธ์อย่างเป็นระบบกับผังและประเภทของอาคารพุทธสถานนั้น น่าจะมิได้เป็นแต่เพียงงานประดับตกแต่งเพื่อความงามหรือ เป็นภาพเล่าเรื่องอย่างสามัญเท่านั้น หากแต่ว่าจิตรกรรมอาจได้ทำหน้าที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งเพื่อเป็นสื่อสัญลักษณ์ที่สร้างความหมายพิเศษบางประการให้กับพุทธสถาน”

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ของการสร้างจิตรกรรมเนื่องในพระพุทธศาสนานั้นมีความมุ่งหมายทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรม การพิจารณานอกจากจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาโดยตรง และแง่มุมทางสุนทรียะภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงลักษณะของภาพจิตรกรรมที่มีความสัมพันธ์ของตัวอาคารที่สร้างขึ้นด้วยโครงสร้างของสถาปัตยกรรมไทยกับองค์ประกอบของจิตรกรรมไทย โครงสร้างของสถาปัตยกรรมไทย (เฉพาะโบสถ์ วิหาร) เฉพาะส่วนที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนัง คือ ผนังหุ้มกลองด้านหน้า (หน้าพระประธาน) ผนังหุ้มกลองด้านหลัง (หลังพระประธาน) ผนังด้านข้างทั้งสองด้านตั้งแต่เหนือขอบหน้าต่างขึ้นไปถึงเพดาน ซึ่งรวมเรียกว่า “คอสอง “ ผนังห้องระหว่างช่องหน้าต่างและบริเวณบานประตู หน้าต่าง (ดูแผนผัง)

ภาพประกอบ 36 แสดงโครงสร้างของสถาปัตยกรรมไทยกับองค์ประกอบของจิตรกรรมไทย

ที่มา: สมชาติ มณีโชติ, จิตรกรรมไทย (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2529), 31

8.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2522: 17-30) ได้กล่าวว่า จีนเป็นเมืองมนุษย์ที่อยู่ภายในกำแพงเมือง เพราะสร้างกำแพงปิดล้อมประเทศเพื่อป้องกันภัยจากภายนอกประเทศ และพลเมืองก็ยังสร้างกำแพงเมืองล้อมบ้านตนเองอีก เรียกว่า กำแพงล้อมกำแพง เพื่อป้องกันภัยจากภายนอก และมีความเป็นสัดส่วนภายในมากขึ้น ในกรณีที่ไม่อาจจะอำนวยให้สร้างกำแพงได้เขาก็ใช้ผนังด้านที่ติดถนนเป็นด้านปิดทึบหันหลังให้ถนน ใช้อีกด้านที่เหลือเป็นหน้าบ้าน หันหน้าเข้าไปหาลานบ้าน ภายในบ้านเรือนของจีนมักนิยมปลูกติดดิน และหันหน้าบ้านไปทางทางทิศใต้ก่ออิฐฉาบปูนผนังทึบ

กำจร สุนพงษ์ศรี (2531: 323 - 324) ประเพณีการปลูกสิ่งก่อสร้างของจีนโบราณ บ้านจะหันหน้า สู่ทิศใต้ ทั้งนี้เพราะเมื่อถึงฤดูหนาวเย็นและแห้งแล้งพัดพาอากาศหนาวมาเป็นประจำทุกปี ดังนั้นด้านหลังของอาคารจึงปิดกั้นมิให้ลมหนาวพัดผ่าน ส่วนด้านใต้จะเปิดรับลมหน้าร้อน นอกจากนี้แผนผังอาคาร จะนิยมจัดวางอยู่บนพื้นที่สี่เหลี่ยม เพราะชาวจีนเชื่อกันมาแต่โบราณแล้วว่า โลกที่เราอาศัยนี้มีสัณฐาน เป็นผืนสี่เหลี่ยม

การก่อสร้างอาคารจะสร้างเกาะเป็นกลุ่มในระหว่างเครือญาติมีกำแพงล้อม และมีลานบ้านเป็นส่วนประกอบสำคัญ ประเทศจีนมีสภาพภูมิอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว แล้วยังอาจมีภัยธรรมชาติ อื่นๆ ด้วย เช่น แผ่นดินไหว ด้วยเหตุนี้การก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมักจะสร้างเป็นอาคารชั้นเดียว ส่วนวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ถ้าหากเป็นศาสนาสถาน อนุสรณ์สถาน ก็จะใช้อิฐและหินเป็นสำคัญเพื่อความคงทนหากเป็นที่อยู่อาศัยมักใช้ไม้เป็นหลัก ในฤดูร้อนประเทศจีนมักมีฝนตกชุก ดังนั้นหลังคาจำเป็นต้อง เอนลาดมาก เพื่อน้ำฝนจะได้ระบายสะดวก หลังคามีลักษณะทั่วๆไป คือ หลังคาจั่ว ปั้นหยา ปั้นหยาหักมุขชายคา และเครื่องค้ำยันชายคา เช่น เท้าแขน เป็นส่วนที่แสดงเอกลักษณ์ของจีนได้อย่างเด่นชัด ทั้งนี้เนื่องจากน้ำหนักหลังคาที่มุงด้วยกระเบื้องจะมีมาก อีกทั้งยังนิยมให้ชายคายื่นล้ำออกจากตัวอาคาร จึงจำเป็นต้องมี Bracket Arm (ที่ค้ำยัน ไทยเรียกว่า ทวย หรือ เท้าแขน) เป็นเครื่องประดับอาคาร ส่วนปลายชายคา นิยมให้ปลายให้สูงขึ้นเล็กน้อย

รุ่ง สุจินันท์กุล (2543: 156) การกำหนดขนาด ความกว้าง ยาว และความสูงของศาสนาสถาน จะไม่ได้กำหนดมาจากประโยชน์ใช้สอย ดังเช่นสถาปัตยกรรมอื่นๆ ขนาดของอาคารจะมีขนาดใหญ่ หรือเล็กนั้น จะขึ้นอยู่กับเงินบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาเมื่อเริ่มสร้าง แต่ตัวเลขที่กำหนดขนาดนั้นจะมาจากกำหนดด้วยไม้บรรทัดของจีน ที่เรียกว่า "ลู่ปังฉื่อ" ไม้บรรทัดชนิดนี้จะมีความยาวมากกว่าไม้บรรทัดธรรมดา ถึง 3 เท่าในความยาวที่ถูกแบ่งออกเป็น 16 ช่อง แต่ละช่องจะมีตัวอักษรภาษาจีน ซึ่งมีความหมายทั้งสิริมงคลและอัปมงคลกำกับอยู่ และการกำหนดขนาดของศาสนาสถานรวมทั้งส่วนประกอบอื่นๆ จะทำให้ความยาว ความกว้าง ความสูง ตกลงที่ตัวอักษรที่เป็นสิริมงคลเท่านั้น และจะหมายถึงสิ่งนี้จะบันดาลความ สิริมงคลต่างๆ มาสู่ผู้ใช้อาคาร ดังนั้นไม่ว่าอาคารขนาดเล็กหรือใหญ่ ความสำคัญจะอยู่ที่ความเป็น สิริมงคลมากกว่าความสำคัญของขนาด

ตาราง 3 ความหมายสิริมงคลและอัปมงคลที่กำกับอยู่ในอักษรจีนทั้ง 16 ช่อง

มีเงินตรา	มีลาภและความสุข	ยากจนและเดียวดาย	มีทายาทเพิ่มในบ้าน
เป็นคนดีมีคุณธรรม	มีเงินมากมาย	ป่วยนาน	ราบรื่นสมหวัง
ทางลิขิตแห่งสวรรค์	เรื่องของสาธารณะ	เงินทองถูกปล้น	มีบุตรธิดาที่ดี
สมหวังในทุกเรื่อง	หนึ่งเดียวที่รุ่งเรือง	ล้มเหลว	โชคดี

(ความหมายแบ่งอธิบายเป็นช่องๆ เรียงจากด้านบนลงล่าง ตามอักษรจีนที่เรียงจากด้านซ้ายไปด้านขวา)

ภาพประกอบ 37 แสดงตัวอักษรส่วนหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในไม้บรรทัด "ลู่ปังฉื่อ"

เจนจบ ยิ่งสุมล (2534: 93) กล่าวว่าชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ตรงกับปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่อพยพมาจากมณฑลทางใต้ของประเทศจีน จำแนกตามกลุ่มภาษาพูดได้เป็น 5 กลุ่มคือ

1. จีนแต้จิ๋ว (Teachiu) ชาวจีนกลุ่มนี้ภูมิลำเนาเดิม อยู่ตามเมืองต่างๆ ของซัวเถา และตามบริเวณแม่น้ำฮั่นในมณฑลกวางตุ้ง ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ซึ่งเรียกว่าเชาชู เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดในการอพยพเข้ามาในประเทศไทย

2. จีนแคะ (Hakka) จีนกลุ่มนี้ต่างจากจีนแต้จิ๋ว คือไม่ชอบรวมตัวเป็นกลุ่ม ไม่มีเมืองอยู่เป็นของตนเองในประเทศจีน กระจัดกระจายอยู่ตามนอกเมืองแถบตะวันออกและตะวันตกของมณฑลฮกเกี้ยนเรื่อยไปจนถึงกวางสี และในระหว่างช่องเข้าทางเหนือของมณฑลกวางตุ้ง คนจีนบางพวกถือว่าแคะเป็นพวกเร่ร่อน ไม่มีถิ่นฐานแน่นอนเหมือนคนจีนพวกอื่นๆ มีอยู่เป็นจำนวนน้อยในประเทศไทย

3. จีนไหหลำ (Hainanese) จีนพวกนี้คือประชากรส่วนใหญ่บนเกาะไหหลำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของมณฑลกวางตุ้ง แต่ไม่ใช่คนพื้นเมืองดั้งเดิม พวกที่อพยพมาเมืองไทยส่วนมากจะมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ

4. จีนกวางตุ้ง (Contonese) จีนกวางตุ้งคือประชากรส่วนใหญ่ของมณฑลกวางตุ้งและทางภาคต่างๆ ตามตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลนี้

5. จีนฮกเกี้ยน (Fukienese) อยู่ทางภาคใต้ของมณฑลฮกเกี้ยน โดยมีเมืองเอ้หมึงเป็นศูนย์กลางลำดับขั้นตอนในการกราบไหว้ ตามธรรมเนียมมิได้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน แต่การกราบไหว้จะไหว้สิ่งที่มีสถานะสูงที่สุดภายในวัด ซึ่งนั้นก็คือ พระพุทธเจ้านั่นเอง แล้วจึงไหว้สิ่งที่มีสถานะรองลงมา เช่น พระโพธิสัตว์ต่างๆ และเทพเจ้าต่างๆ (ลัทธิเต๋า) ถ้าวัดนั้นมีเทพเจ้ารวมอยู่ด้วย อย่างที่วัดมังกรกมลาวาส และวัดจีนประชาสโมสร สำหรับผู้ที่จะมากราบไหว้รูปเคารพให้ครบทุกองค์จะต้องปฏิบัติดังนี้ การกราบไหว้จะเริ่มต้นจากพระพุทธเจ้าทั้ง 3 ในวิหารหลัก และพระเมตไตรยโพธิสัตว์ พระเวทโพธิสัตว์ที่วิหารหน้าจากนั้นก็เริ่มไหว้ตามวิหารต่างๆ โดยเริ่มจากวิหารที่อยู่ทางซ้าย (ทิศตะวันออก ตามความเชื่อของจีน ด้านซ้ายจะมีความสำคัญกว่าด้านขวา) ไหว้ไปตามวิหารต่างๆ เป็นวงกลมวนรอบวิหารหลักสำหรับอาหาร ที่จะนำมาไหว้ถวายพระพุทธและพระโพธิสัตว์ต่างๆ นั้น จะต้องเป็นอาหารเจเท่านั้น จะเป็นของสด หรือของแห้งก็ได้ ถ้าเป็นของแห้งเรียกว่า ตาเจฉ่าย ซึ่งประกอบไปด้วย เห็ดหอม เห็ดหูหนู หน่อไม้จีนฟองเต้าหู้และวุ้นเส้น ซึ่งมีความหมายแทนธาตุทั้ง 5 กล้วยหอม ส้ม แอปเปิ้ล ส่วนผลไม้อีก 2 ชนิด จะเป็นอะไรก็ได้ที่มีลักษณะเป็นพวง เช่น องุ่น และ รังสาด ตามความเชื่อของชาวจีนเชื่อว่า เมื่อไหว้ด้วยกล้วยหอมจะมีคนคอยคุ้มครอง ช่วยเหลือและค้ำจุน ส้ม จะทำให้การดำเนินชีวิตและธุรกิจการงานราบรื่นประสบแต่ความสำเร็จเหมือนผลส้มที่มีลักษณะกลมเกลี้ยง ส่วนแอปเปิ้ล จะทำให้ชีวิตมีแต่ความร่มเย็น เป็นสุข ส่วนผลไม้ที่มีลักษณะเป็นพวงเป็นกลุ่มก้อนมีความหมายถึงความสามัคคีของคนในครอบครัว สำหรับผลไม้ที่ห้ามนำมาไหว้ได้แก่ มะม่วง เพราะ ชื่อภาษาจีนของมะม่วง คือ "เสอะ" ซึ่งมีความหมายว่าประหัตประหารซึ่งไม่เป็นมงคลแก่การดำเนินชีวิต ส่วนจำนวนธูปที่ใช้ในการกราบไหว้นั้น แต่ความเชื่อ และหลักปฏิบัติอย่างนั้น ยิ่งจุดธูปเยอะเท่าไหร่ควันธูปมากกว่าเท่าไรยิ่งดี ยิ่งเป็นมงคล แต่จะต้องเป็นจำนวนคี่ เมื่อไหว้พระแล้ว โดยทั่วไปมักมีการเติมน้ำมันตามตะเกียงต่างๆ เรียกว่า "เทียมอิ๊ว" ซึ่งเชื่อว่า เป็นการเสริมบารมี ต่อชะตาชีวิตให้ตนเองให้มีชีวิตมีความรุ่งโรจน์โชติช่วงเหมือนเปลวไฟในตะเกียง (เจ้าอาวาสวัดจีนประชาสโมสร. 2543)

ณัฐธิดา สุขมนัส (2539: ง) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร พบว่า งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาคติความเชื่อและบทบาทของระบบความเชื่อ ฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยศึกษาทั้งในส่วนของฮวงจุ้ยเพื่อที่อยู่อาศัย โดยเก็บข้อมูลภาคสนามจากสุสานฮูลิน อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

พระมหาพิมล คำเครื่อง (2542: ง) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิปาฏิหาริย์ในพระพุทธศาสนา : กรณีลัทธิ ร.5 พบว่า งานวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงอิทธิปาฏิหาริย์ที่มีในพระพุทธศาสนาและเพื่อศึกษากรณีผู้นับถือลัทธิ ร.5 โดยวัดระดับความเข้าใจเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ตามหลักพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ความต้องการพื้นฐานเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ตลอดจนศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ความเข้าใจฯ ความเชื่อฯ และความต้องการฯ

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2530: 4) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน พบว่า งานวิจัยเรื่องนี้ต้องการศึกษา หนึ่ง ความเชื่อทางศาสนาของชาวจีนมีความโน้มเอียงไปทางพระพุทธศาสนามหายาน ขงจื้อเต๋า และผีสางเทวดาหรือมีการกลืนกลายไปสู่ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทย สอง ชาวจีน ยังปฏิบัติครบทุกพิธีกรรมในรอบปีอยู่หรือไม่ พิธีกรรมของชาวจีนมีการกลืนกลายไปสู่การรับพิธีกรรมอย่างไทยเข้ามาหรือไม่ และสาม ชาวจีนยังปฏิบัติครบทุกพิธีกรรมในรอบชีวิตอยู่หรือไม่ พิธีกรรมของ ชาวจีนมีการกลืนกลายไปสู่การรับพิธีกรรมอย่างไทยเข้ามาหรือไม่ โดยมีขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ อยู่ที่ทรงวาด และสำเพ็ง

สุชาดา กิตติตระกูลกาล (2540: 6-12) ได้ศึกษาเรื่อง ศาลท่านท้าวมหาพรหมโรงแรมเอราวัณ: การแสดงเชิงพิธีกรรมยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาการแสดงเชิงพิธีกรรม ณ ศาลท่านท้าวมหาพรหม โรงแรมเอราวัณ โดยใช้แนวคิดของวิกเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turner) ในเรื่อง Liminality - Communitas เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คืองานศิลปกรรมที่สื่อความหมายของสัญลักษณ์ในงานศิลปะจีน ที่ใช้ตกแต่งในวิหารและอาคารต่างๆ ภายในวัดมังกรกมลาวาส โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มสถาปัตยกรรม
2. กลุ่มจิตรกรรม
3. กลุ่มประติมากรรม
4. กลุ่มปฏิมากรรม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากกลุ่มประชากร โดยใช้วิธีการ ดังนี้

1. กลุ่มสถาปัตยกรรม

คัดเลือกเฉพาะอาคารและวิหารที่สำคัญที่บุคคลทั่วไปสามารถสังเกตมองเห็นและชื่นชมความงามของสถาปัตยกรรมนั้นได้ อาคารและวิหารที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล

1.2 วิหารสักการะ

1.3 พระอุโบสถ

1.4 วิหารโจวซือ

1.5 วิหารหลักโจ้ว

1.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม

1.7 วิหารพระกษิติครรภ์

1.8 วิหารทิศตะวันตก

1.9 วิหารทิศตะวันออก

1.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

2. กลุ่มจิตรกรรม

2.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	65	ภาพ
2.2 วิหารสักการะ	มีจำนวน	-	ภาพ
2.3 พระอุโบสถ	มีจำนวน	26	ภาพ
2.4 วิหารโจวซือ	มีจำนวน	30	ภาพ
2.5 วิหารหลักโจ้ว	มีจำนวน	1	ภาพ
2.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม	มีจำนวน	-	ภาพ
2.7 วิหารพระกษิติครรภ์	มีจำนวน	-	ภาพ
2.8 วิหารทิศตะวันออก	มีจำนวน	22	ภาพ
2.9 วิหารทิศตะวันตก	มีจำนวน	70	ภาพ
2.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	มีจำนวน	39	ภาพ

3. กลุ่มประติมากรรม

3.1 คัดงานประติมากรรมที่เสียหาย หรือมีการวาดซ่อมแซมในตำแหน่งที่สำคัญออก เพราะอาจทำให้วิเคราะห์ข้อมูลผิดพลาดได้ เช่นศีรษะขาด มือขาขาด หรือชิ้นงานที่มีการวาดซ่อมแซมใหม่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องมีความสมบูรณ์

3.2 คัดเลือกชิ้นงานจากกลุ่มต่างๆ ที่มีรูปแบบลักษณะที่คล้ายและใกล้เคียงกันจัดไว้เป็นกลุ่ม

3.3 จากกลุ่มที่คัดเลือกไว้ ดึงออกมาเพียง 1 ชิ้น โดยเลือกชิ้นที่สมบูรณ์ที่สุดมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เลือกงานประติมากรรมที่ตกแต่งภายในวัดมังกรกมลาวาส ที่สื่อความหมายแทนสัญลักษณ์ ในงานศิลปะ เช่นสัญลักษณ์และความหมายของสัตว์มงคล, สัญลักษณ์และความหมายของต้นไม้ ดอกไม้และผลไม้มงคล, สัญลักษณ์และความหมายของธรรมชาติมงคล, สัญลักษณ์และความหมายของความเชื่อของศาสนาพุทธและเต๋า, สัญลักษณ์และความหมายของตัวอักษรมงคล, สัญลักษณ์และความหมายของสิ่งของมงคล, สัญลักษณ์และความหมายของรูปเรขาคณิตดังนี้

3.5 วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	111	ชิ้น
3.6 วิหารสักการะ	มีจำนวน	56	ชิ้น

3.7 พระอุโบสถ มีจำนวน 90 ชิ้น
3.8 วิหารโจวซือ มีจำนวน 35 ชิ้น
3.9 วิหารหลักโจ้ว มีจำนวน 54 ชิ้น
3.10 วิหารเจ้าแม่กวนอิม มีจำนวน 57 ชิ้น
3.11 วิหารพระกษิติครรภ์ มีจำนวน 29 ชิ้น
3.12 วิหารทิศตะวันออก มีจำนวน 48 ชิ้น
3.13 วิหารทิศตะวันตก มีจำนวน 11 ชิ้น
3.14 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม มีจำนวน 4 ชิ้น

4. กลุ่มปฏิมากรรม
4.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล มีจำนวน 9 องค์
4.2 วิหารสักการะ มีจำนวน - องค์
4.3 พระอุโบสถ มีจำนวน 33 องค์
4.4 วิหารโจวซือ มีจำนวน 1 องค์
4.5 วิหารหลักโจ้ว มีจำนวน 3 องค์
4.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม มีจำนวน 3 องค์
4.7 วิหารพระกษิติครรภ์ มีจำนวน 4 องค์
4.8 วิหารทิศตะวันออก มีจำนวน 17 องค์
4.9 วิหารทิศตะวันตก มีจำนวน 1 องค์
4.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม มีจำนวน 1 องค์

ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวัดเจตคติ ได้มาโดย

1. ประชากร คือพระภิกษุ สามเณร และประชาชนที่เข้ามาเยี่ยมชมวัดมังกรกมลาวาส

2. กลุ่มตัวอย่าง คือพระภิกษุ สามเณร ประชาชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คนได้มาโดยการสุ่ม แบบโควตา (Quota Sampling)

2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยนี้ ศึกษาจากข้อมูลชั้นต้น (Primary sources) โดยมุ่ง ที่จะศึกษารูปแบบลักษณะ คุณสมบัติของชิ้นงาน ความหมายของสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรมปฏิมากรรม สถาปัตยกรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาสโดยที่ผู้วิจัยศึกษา

จากการใช้ แบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการศึกษาศิลปกรรม ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรมภายในวัดมังกรกมลาวาส โดยนำเสนอแบบการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive research) และแสดงภาพประกอบการพรรณนา

ดังนั้นเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยไว้ดังนี้

2.1 การพัฒนาหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส มีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 รวบรวมและวิเคราะห์ผลงานทางทัศนศิลป์ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรมในวัดมังกรกมลาวาส โดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ ผลงานทัศนศิลป์ที่ใช้ในการตกแต่งและประดิษฐานภายในวัดมังกรกมลาวาส จากการสัมภาษณ์ช่างผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในด้านนี้ และจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัดมังกรกมลาวาส และการสร้างหนังสือผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาส ดังนี้

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลขั้นต้น คือวัดมังกรกมลาวาส

1. สำรวจและถ่ายภาพทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่ตกแต่งและประดิษฐานอยู่ภายในวัดมังกรกมลาวาส

2. บันทึกรายระเอียดเกี่ยวกับทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ปฏิมากรรม และปฏิมากรรมได้แก่ รูปแบบลักษณะ จำนวนของงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส

3. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบของพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ เทพเจ้าต่างๆ ที่ชาวจีนเคารพนับถือในวัดมังกรกมลาวาส

4. ศึกษาเกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัสดุและคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ในการวาด การลงสี การปั้น การแกะสลัก ในงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส

5. ศึกษาเอกสารและบันทึกเก็บข้อมูลจริงเกี่ยวกับวิธีการสร้างงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส

6. ผู้วิจัยสัมภาษณ์บุคคล ผู้มีความรู้เกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ดังนี้

พระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ (ท่านเจ้าคุณเย็นเชี้ยว) เจ้าอาวาสวัดมังกรกมลาวาส

พระภานุวัฒน์ เลิศประเสริฐพันธ์ (เสี่ยสก) เลขานุการวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์ฯ

นายเฉิน จั๋ว สง (ตั่งซินแซ) สถาปนิกจากสาธารณรัฐประชาชนจีน

นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

นายนิธิวุฒิ ศรีบุญชัยชูสกุล อาจารย์พิเศษภาควิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.1.2 พัฒนาหนังสือผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาสโดยอาศัยข้อมูลจากข้อ 1 การจัดทำหนังสือ เป็นหนังสือในรูปแบบภาพประกอบการบรรยาย โดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลจากข้อมูลจริงจากภาพถ่ายและเอกสารตำราประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คืองานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่ตกแต่งภายใน วัดมังกรกมลาวาส โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาวิเคราะห์แบบพรรณนา ตามหัวข้อตัวแปรที่ทำการศึกษาค้นคว้าดังนี้

- รูปแบบลักษณะของงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม

- วัสดุที่ใช้ทำงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม

- วิธีการวาดภาพ การลงสี ในงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม

2.1.3 นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน ประเมินประสิทธิภาพของหนังสือ และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) เชิงเนื้อหาโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.1.4 แก้ไขหนังสือผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาส ตามที่ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาให้แก้ไข

2.2 นำหนังสือที่ผ่านการแก้ไขแล้ว นำมาวัดเจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน 30 คนการวัดเจตคติเป็นการวัดเพื่อต้องการทราบว่าหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส มีความน่าสนใจต่อผู้เรียนอย่างไร ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติของ พระภิกษุ สามเณร ประชาชน เกี่ยวกับหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ มีจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยมากที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา มีจำนวน 5 ข้อ ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ มีจำนวน 6 ข้อ และด้านประโยชน์และการนำไปใช้ มีจำนวน 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 15 ข้อ

โดยการให้คะแนนแบบสอบถามเจตคติความพึงพอใจ ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

และได้กำหนดกลุ่มค่าเฉลี่ยเพื่อระบุความมาก - น้อย ของระดับความพึงพอใจหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส ออกเป็น 5 กลุ่ม โดยกำหนดความกว้างของอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ซึ่งคำนวณจากความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น = คะแนนตำสุด - คะแนนต่ำสุด / จำนวนชั้น

ความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น = (5-1) / 5 ดังนั้นความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น = 0.8 ระดับค่าเฉลี่ยจึงเป็นดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.00	-	1.80	ระดับความสำคัญน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.81	-	2.60	ระดับความสำคัญน้อย
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.61	-	3.40	ระดับความสำคัญปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	3.41	-	4.20	ระดับความสำคัญมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	4.21	-	5.00	ระดับความสำคัญมากที่สุด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ช่างผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม

3.2 หนังสือผลงานทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

3.3 แบบวัดเจตคติ

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลจากข้อมูลจริง ภาพถ่ายและเอกสารตำราประชากร ที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือหนังสือผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่ตกแต่งภายในวัดมังกรกมลาวาส โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาวิเคราะห์แบบพรรณนาตามหัวข้อตัวแปรที่ทำการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

4.1 รูปแบบลักษณะของผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม

4.2 วัสดุที่ใช้ทำงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม

4.3 วิธีการวาดภาพ ลงสี ในงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม

4.4 การหาประสิทธิภาพของหนังสือผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาสโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

4.5 การหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงใจที่มีต่อหนังสือผลงานทัศนศิลป์ภายในวัดมังกรกมลาวาส

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 247 - 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ถ้าข้อคำถามวัดได้ตามจุดประสงค์	ได้ +1
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์หรือไม่	ได้ 0
ถ้าข้อคำถามวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์	ได้ -1

5.2 ค่าสถิติพื้นฐาน

5.2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 105)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคน

5.2.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 106)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

x แทน คะแนน

N แทน จำนวนคน

$\sum$ แทน ผลรวม

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือผลงานทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและสำรวจด้วยตนเอง เป็นการสำรวจเกี่ยวกับผลงานทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจพบรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานทัศนศิลป์
2. ผลการวิเคราะห์หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส
3. ผลการวิเคราะห์เจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานทัศนศิลป์

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานทัศนศิลป์ ทั้ง 4 ด้าน ของวิหารต่างๆ ภายในวัดมังกรกมลาวาส

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลงานทัศนศิลป์

ที่	สถาปัตยกรรม	จิตรกรรม	ประติมากรรม	ปฏิมากรรม	รวม 3 ด้าน
1	วิหารท้าวจตุโลกบาล	65 ภาพ	111 ชิ้น	4 องค์	180 ผลงาน
2	วิหารสักการะ	-	56 ชิ้น	-	56 ผลงาน
3	พระอุโบสถ	26 ภาพ	90 ชิ้น	33 องค์	149 ผลงาน
4	วิหารโจวซือ	30 ภาพ	35 ชิ้น	1 องค์	66 ผลงาน
5	วิหารหลักโจ้ว	1 ภาพ	54 ชิ้น	3 องค์	58 ผลงาน
6	วิหารเจ้าแม่กวนอิม	-	57 ชิ้น	3 องค์	60 ผลงาน
7	วิหารพระกษิติครรภ์	-	29 ชิ้น	4 องค์	33 ผลงาน
8	วิหารทิศตะวันออก	22 ภาพ	48 ชิ้น	17 องค์	87 ผลงาน
9	วิหารทิศตะวันตก	70 ภาพ	11 ชิ้น	1 องค์	82 ผลงาน
10	ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	39 ภาพ	4 ชิ้น	1 องค์	44 ผลงาน
รวม	**10 วิหาร**	**253 ภาพ**	**495 ชิ้น**	**67 องค์**	**815 ผลงาน**

จากตารางที่ 4 พบว่า ภายในวัดมังกรกมลาวาส มีผลงานทัศนศิลป์ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์มา มีจำนวน 815 ผลงาน จาก 10 วิหาร ได้ข้อสรุปดังนี้ ด้านสถาปัตยกรรม มีจำนวน 10 วิหาร ด้านจิตรกรรม มีจำนวน 328 ภาพใน 7 วิหาร ด้านประติมากรรม มีจำนวน 607 ชิ้น ใน 10 วิหาร ด้านปฏิมากรรม มีจำนวน 73 ชิ้นใน 9 วิหาร เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า วิหารที่มีผลงานทัศนศิลป์ ทั้ง 3 ด้านรวมกัน 3 อันดับ ได้แก่ วิหารท้าวจตุโลกบาล มีจำนวน 180 ผลงาน รองลงมา พระอุโบสถ มีจำนวน 149 ผลงาน และวิหารด้านทิศตะวันออก มีจำนวน 87 ผลงาน ตามลำดับ (รายละเอียดการวิเคราะห์อยู่ในภาคผนวก ง.)

2. ผลการวิเคราะห์หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

ตาราง 5 สรุปแบบประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหามีความชัดเจนถูกต้อง น่าเชื่อถือ และข้อมูลมีประโยชน์ต่อผู้อ่าน	5	0.00	มากที่สุด
2. ปริมาณเนื้อหามีเพียงพอกับความต้องการของผู้อ่าน	5	0.00	มากที่สุด
3. การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
4. มีการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการอ่าน ค้นหา และทำความเข้าใจกับเนื้อหา	5	0.00	มากที่สุด
5. เนื้อหากับภาพมีความสอดคล้องกัน	4.67	0.58	มากที่สุด
6. ขนาดตัวอักษร และรูปแบบตัวอักษร มีความสวยงามและอ่านได้ง่าย	4.33	0.82	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D	แปลความหมาย
ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ			
7. การจัดรูปแบบหนังสือง่ายต่อการอ่าน	4	0.00	มาก
8. หน้าหนังสือมีความสวยงาม มีความน่าสนใจ	4.67	0.5	มากที่สุด
9. สีสันในการออกแบบหนังสือมีความเหมาะสม	5	0.00	มากที่สุด
10. สีพื้นหลังกับสีตัวอักษรมีความเหมาะสมต่อการอ่าน	4.67	0.58	มากที่สุด
11. ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้เข้าใจมากขึ้น	4.33	0.82	มากที่สุด
12. ภาพประกอบมีความคมชัด	4.67	0.58	มากที่สุด
13. ภาพประกอบมีสีสันเสมือนจริง	5	0.00	มากที่สุด
14. ภาพประกอบมีขนาดเหมาะสม	4.33	0.82	มากที่สุด
15. สารบัญ มีความถูกต้องชัดเจน	4.33	0.82	มากที่สุด
ด้านประโยชน์และการนำไปใช้			
16. เนื้อหามีประโยชน์ต่อผู้อ่าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้	5	0.00	มากที่สุด
17. เป็นสื่อในการเผยแพร่ ทำรายงาน และงานวิจัย	4.67	0.58	มากที่สุด
18. สามารถเป็นแหล่งความรู้ได้	4.67	0.58	มากที่สุด
19. เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน	4.33	0.82	มากที่สุด
รวม	4.64	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ 3 ท่าน แสดงความคิดเห็นต่อหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า

ด้านเนื้อหา แสดงความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ เนื้อหามีความชัดเจนถูกต้องน่าเชื่อถือ และข้อมูลมีประโยชน์ต่อผู้อ่าน, ปริมาณเนื้อหามีเพียงพอกับความต้องการของผู้อ่าน, มีการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการอ่าน ค้นหาและทำความเข้าใจกับเนื้อหา รองลงมา การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย เท่ากับ เนื้อหากับภาพมีความสอดคล้องกัน และขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษร มีความสวยงามและอ่านได้ง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5, 4.67 และ 4.33 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00, 0.58 และ 0.82 ตามลำดับ

ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ แสดงความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ สีสันในการออกแบบหนังสือมีความเหมาะสม เท่ากับ ภาพประกอบมีสีสันเสมือนจริง รองลงมา หน้าหนังสือมีความสวยงาม มีความน่าสนใจ, สีพื้นหลังกับสีตัวอักษรมีความเหมาะสมต่อการอ่าน, ภาพประกอบมีความคมชัด และภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้เข้าใจมากขึ้น, ภาพประกอบมีขนาดเหมาะสม, สารบัญ มีความถูต้องชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5, 4.67 และ 4.33 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00, 0.58 และ 0.82 ตามลำดับ

ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ แสดงความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่เนื้อหามีประโยชน์ต่อผู้อ่าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ รองลงมาเป็นสื่อในการเผยแพร่ ทำรายงานและงานวิจัย, สามารถเป็นแหล่งความรู้ได้ และ เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5, 4.67 และ 4.33 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00, 0.58 และ 0.82 ตามลำดับ

2.1. ผลการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญประสิทธิภาพด้านเนื้อหา

จากตาราง 6 สรุปแบบประเมินประสิทธิภาพด้านเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการ	ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา			
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC
การวิเคราะห์ข้อมูลวัดมังกรกมลาวาส				
ฮวงจุ้ย วัดมังกรกมลาวาส	1	1	1	1
อาจริยวงศ์	1	1	1	1
สถูปเจดีย์บูรพาจารย์	1	1	1	1
การวิเคราะห์ ผลงานทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส				
1. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารท้าวจตุโลกบาล				
1.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
1.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
1.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
1.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา			
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC
2. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารสักการะ				
2.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
2.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	0	0.6
2.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
2.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	0	0.6
3. วิเคราะห์ข้อมูล พระอุโบสถ				
3.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
3.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
3.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
3.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1
4. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารบูรพาจารย์				
4.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
4.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	0	0.6
4.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
4.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1
5. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ)				
5.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
5.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
5.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
5.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1
6. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารพระโพธิสัตว์กวนอิม				
6.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
6.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
6.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
6.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา			
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่า IOC
7. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์				
7.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
7.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
7.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
7.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1
8. วิเคราะห์ข้อมูล ด้านทิศตะวันออก				
8.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
8.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
8.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
8.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1
9. วิเคราะห์ข้อมูล ด้านทิศตะวันตก				
9.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
9.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
9.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
9.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1
10. วิเคราะห์ข้อมูล ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม				
10.1 ด้านสถาปัตยกรรม	1	1	1	1
10.2 ด้านจิตรกรรม	1	1	1	1
10.3 ด้านประติมากรรม	1	1	1	1
10.4 ด้านปฏิมากรรม	1	1	1	1

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญประสิทธิภาพด้านเนื้อหา 3 ท่านแสดงความคิดเห็นต่อหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส พบว่า คำถามส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ วัดได้ตามจุดประสงค์ ส่วนข้อ 2.2, 2.4 และ 4.2 พบว่า คำถามข้อนั้นไม่แน่ใจว่าวัดได้ตามจุดประสงค์หรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ถ้าข้อคำถามวัดได้ตามจุดประสงค์	ได้ +1
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์หรือไม่	ได้ 0
ถ้าข้อคำถามวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์	ได้ -1

3. ผลการวิเคราะห์เจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน

เมื่อตรวจสอบดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้รับมาแจกแจงความถี่ แล้วคิดเป็นร้อยละและนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

ตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้รับมาหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอในรูปตารางและความเรียง โดยจำแนกดังนี้

1. ด้านเนื้อหา
2. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ
3. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตาราง 7 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่และค่าร้อยละ	
	f	%
เพศชาย	26	86.67
เพศหญิง	4	13.33
รวม	**30**	**100.00**
อายุ		
ระหว่าง 10 - 20 ปี	11	36.7
ระหว่าง 21 - 30 ปี	15	50.0

ตาราง 7 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่และค่าร้อยละ	
	f	%
ระหว่าง 31 - 40 ปี	1	3.3
มากกว่า 41 ปี	3	10.0
รวม	**30**	**100.00**
สถานภาพ		
พระภิกษุ	10	33.3
สามเณร	10	33.3
นักศึกษา	4	13.3
บุคคลทั่วไป	6	20.0
รวม	**30**	**100.00**
การศึกษา		
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	2	6.7
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	11	36.7
ระดับอุดมศึกษา	3	10.0
ระดับปริญญาตรี	10	33.3
ระดับปริญญาโท	4	13.3
รวม	**30**	**100.00**

จากตาราง 7 แสดงว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และเป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีอายุระหว่าง 10 - 20 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 อายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 อายุมากกว่า 41 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และในจำนวนนี้จำแนกตามสถานภาพ เป็นพระภิกษุ 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.3 สามเณร จำนวน 10 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.3 นักศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 บุคคลทั่วไป จำนวน 6 คน คิดเป็น 20.0 และในจำนวนนี้จำแนกเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.7 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 11 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.7 ระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ระดับ

ปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพการประเมินความพึงพอใจ หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส โดยจำแนกดังนี้

ตาราง 8 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านเนื้อหา (N = 30)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ	4.90	0.31	มากที่สุด
2. หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้เพิ่มจากเดิม	4.90	0.31	มากที่สุด
3. ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้จากหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ	4.83	0.38	มากที่สุด
4. ข้าพเจ้ามีความสุขกับการได้อ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส	4.80	0.41	มากที่สุด
5. ข้าพเจ้าอยากอ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสให้มากกว่านี้	4.60	0.50	มากที่สุด
รวม	4.81	0.38	มากที่สุด

จากตาราง 8 แสดงว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นต่อหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส ด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.81 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ และหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส ทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้เพิ่มจากเดิม รองลงมาได้แก่ ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้จากหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ และข้าพเจ้า มีความสุขกับการได้อ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90, 4.83 และ 4.80 และมีค่าความ

เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31, 0.38 และ 0.41 ตามลำดับ โดยพระภิกษุ สามเณร ประชาชน แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ข้อ

ตาราง 9 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ (N = 30)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
6. การจัดรูปแบบหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ง่ายต่อการอ่าน	4.70	0.47	มากที่สุด
7. การออกแบบและจัดรูปแบบหนังสือน่าสนใจ ทำให้ข้าพเจ้าอยากที่จะอ่านหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส	4.80	0.41	มากที่สุด
8. สีสันในการออกแบบหนังสือ ทำให้ข้าพเจ้าสนใจ มากยิ่งขึ้น	4.63	0.56	มากที่สุด
9. ภาพประกอบ สื่อความหมายให้ข้าพเจ้าได้เข้าใจมากขึ้น	4.73	0.45	มากที่สุด
10. สีพื้นหลังกับสีตัวอักษรมีความเหมาะสม ต่อการอ่านของข้าพเจ้า	4.77	0.50	มากที่สุด
11. หน้าหนังสือมีความสวยงาม มีความน่าสนใจ ต่อข้าพเจ้า	4.73	0.45	มากที่สุด
รวม	4.73	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 9 แสดงว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การออกแบบและจัดรูปแบบหนังสือน่าสนใจ ทำให้ข้าพเจ้าอยากที่จะอ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส รองลงมาได้แก่ สีพื้นหลังกับสีตัวอักษร มีความเหมาะสมต่อการอ่านของข้าพเจ้า และภาพประกอบสื่อความหมายให้ข้าพเจ้าได้เข้าใจมากขึ้น กับหน้าหนังสือมีความสวยงาม มีความน่าสนใจต่อ

ข้าพเจ้า ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 , 4.77 และ 4.73 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41, 0.50 และ 0.45 ตามลำดับ โดยพระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ข้อ

ตาราง 10 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ (N = 30)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
12. เนื้อหามีประโยชน์ต่อข้าพเจ้า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้	4.73	0.45	มากที่สุด
13. หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เป็นสื่อในการเผยแพร่ ทำรายงานและงานวิจัย ได้เป็นอย่างดี	4.09	0.31	มากที่สุด
14. เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของข้าพเจ้า	4.83	0.38	มากที่สุด
15. ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส	4.87	0.35	มากที่สุด
รวม	4.63	0.37	มากที่สุด

จากตาราง 10 แสดงว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นต่อหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.63 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส รองลงมา เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของข้าพเจ้าและเนื้อหามีประโยชน์ต่อข้าพเจ้า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 , 4.83 และ 4.73 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 , 0.38 และ 0.45 ตามลำดับ โดยพระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ข้อ

ตาราง 11 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม ตามความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านเนื้อหา	4.81	0.38	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ	4.73	0.47	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้	4.63	0.37	มากที่สุด
รวม	4.72	0.41	มากที่สุด

จากตาราง 11 แสดงว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นต่อหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านเนื้อหา รองลงมา ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ และด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 , 4.73 และ 4.63 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 , 0.47 และ 0.37 ตามลำดับ โดยพระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาวาส

2. เพื่อจัดทำหนังสือรวบรวมศิลปะภายในวัดมังกรกมลาวาส

3. เพื่อศึกษาเจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ที่มีต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คืองานศิลปกรรมที่สื่อความหมายของสัญลักษณ์ในงานศิลปะจีน ที่ใช้ตกแต่งในวิหารและอาคารต่างๆ ภายในวัดมังกรกมลาวาส โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มสถาปัตยกรรม

1.2 กลุ่มจิตรกรรม

1.3 กลุ่มประติมากรรม

1.4 กลุ่มปฏิมากรรม

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากกลุ่มประชากร โดยใช้วิธีการดังนี้

2.1 กลุ่มสถาปัตยกรรม

คัดเลือกเฉพาะอาคารและวิหารที่สำคัญและบุคคลทั่วไปสามารถสังเกตมองเห็นและชื่นชมความงามของสถาปัตยกรรมนั้นได้ อาคารและวิหารที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

- วิหารท้าวจตุโลกบาล
- วิหารสักการะ
- พระอุโบสถ
- วิหารโจวซือ
- วิหารหลักโจ้ว

- วิหารเจ้าแม่กวนอิม
- วิหารพระกษิติครรภ์
- วิหารทิศตะวันออก
- วิหารทิศตะวันตก
- ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

2.2 กลุ่มจิตรกรรม

- วิหารท้าวจตุโลกบาล มีจำนวน 65 ภาพ
- วิหารสักการะ มีจำนวน - ภาพ
- พระอุโบสถ มีจำนวน 26 ภาพ
- วิหารโจวซือ มีจำนวน 30 ภาพ
- วิหารหลักโจ้ว มีจำนวน 1 ภาพ
- วิหารเจ้าแม่กวนอิม มีจำนวน - ภาพ
- วิหารพระกษิติครรภ์ มีจำนวน - ภาพ
- วิหารทิศตะวันออก มีจำนวน 22 ภาพ
- วิหารทิศตะวันตก มีจำนวน 70 ภาพ
- ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม มีจำนวน 39 ภาพ

2.3 กลุ่มประติมากรรม

2.3.1 คัดงานประติมากรรมที่เสียหาย หรือมีการวาดซ่อมแซมในตำแหน่งที่สำคัญออก เพราะอาจทำให้วิเคราะห์ข้อมูลผิดพลาดได้ เช่นศีรษะขาด มือขาขาด หรือชิ้นงานที่มีการวาดซ่อมแซมใหม่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องมีความสมบูรณ์

2.3.2 คัดเลือกชิ้นงานจากกลุ่มต่างๆ ที่มีรูปแบบลักษณะที่คล้ายและใกล้เคียงกัน จัดไว้เป็นกลุ่ม

2.3.3 จากกลุ่มที่คัดเลือกไว้ ดึงออกมาเพียง 1 ชิ้น โดยเลือกชิ้นที่สมบูรณ์ที่สุดมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.3.4 เลือกงานประติมากรรมที่ตกแต่งภายในวัดมังกรกมลาวาส ที่สื่อความหมายแทนสัญลักษณ์ ในงานศิลปะ เช่นสัญลักษณ์และความหมายของสัตว์มงคล สัญลักษณ์และความหมายของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้มงคล สัญลักษณ์และความหมายของธรรมชาติมงคล สัญลักษณ์และความหมายของความเชื่อของศาสนาพุทธและเต๋า สัญลักษณ์และความหมายของตัวอักษรมงคล สัญลักษณ์และความหมายของสิ่งของมงคลสัญลักษณ์และความหมายของรูปเรขาคณิต ซึ่งประติมากรรมที่คัดเลือกมา มีดังนี้

- วิหารท้าวจตุโลกบาล มีจำนวน 111 ชิ้น
- วิหารสักการะ มีจำนวน 56 ชิ้น
- พระอุโบสถ มีจำนวน 90 ชิ้น
- วิหารโจวซือ มีจำนวน 35 ชิ้น
- วิหารหลักโจ้ว มีจำนวน 54 ชิ้น
- วิหารเจ้าแม่กวนอิม มีจำนวน 57 ชิ้น
- วิหารพระกษิติครรภ์ มีจำนวน 29 ชิ้น
- วิหารทิศตะวันออก มีจำนวน 48 ชิ้น
- วิหารทิศตะวันตก มีจำนวน 11 ชิ้น
- ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม มีจำนวน 4 ชิ้น

2.4 กลุ่มปฏิมากรรม

- วิหารท้าวจตุโลกบาล มีจำนวน 9 องค์
- วิหารสักการะ มีจำนวน - องค์
- พระอุโบสถ มีจำนวน 33 องค์
- วิหารโจวซือ มีจำนวน 1 องค์
- วิหารหลักโจ้ว มีจำนวน 3 องค์
- วิหารเจ้าแม่กวนอิม มีจำนวน 3 องค์
- วิหารพระกษิติครรภ์ มีจำนวน 4 องค์
- วิหารทิศตะวันออก มีจำนวน 17 องค์
- วิหารทิศตะวันตก มีจำนวน 1 องค์
- ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม มีจำนวน 1 องค์

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวัดเจตคติ

3.1 ประชากร คือพระภิกษุ สามเณร และประชาชนที่เข้ามาเยี่ยมชมวัดมังกรกมลาวาส

3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือพระภิกษุ สามเณร ประชาชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คนได้มาโดยการสุ่ม แบบโควตา (Quota Sampling)

4. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรต้น ได้แก่ หนังสือผลงานทัศนศิลป์

ตัวแปรตามได้แก่ เจตคติ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติ แบบประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือการวิจัย แบบประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาของหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจของพระภิกษุ สามเณร ประชาชนที่มีต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนค่าประเมินค่า 5 ระดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์การออกแบบสอบถามวัดเจตคติหนังสือวัดมังกรกมลาวาส จำนวน 30 ชุด ในการใช้กลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบถามวัดเจตคติไปให้ด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามวัดเจตคติทั้งหมด ด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามวัดเจตคติมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องแล้วคิดเป็นร้อยละ จากนั้นนำมาแจกแจงตามลักษณะที่ต้องการศึกษา โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่และคิดเป็นค่าร้อยละ นำมาเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.67 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นพระภิกษุ สามเณร มากเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และในจำนวนนี้ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7

ผลการวิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร ประชาชน ที่มีเจตคติต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส พบว่า

1. ด้านเนื้อหา

พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แสดงความคิดเห็นด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดเท่ากัน 2 ข้อ ได้แก่ หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ กับหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้เพิ่มจากเดิม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 สำหรับข้อที่แสดงความคิดเห็นน้อยที่สุดได้แก่ ข้าพเจ้าอยากอ่านหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาสให้มากกว่านี้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ0.50 ตามลำดับ

2. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ

พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แสดงความคิดเห็นด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ การออกแบบและจัดรูปแบบหนังสือน่าสนใจ ทำให้ข้าพเจ้าอยากที่จะอ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 สำหรับข้อที่แสดงความคิดเห็นน้อยที่สุดได้แก่ สีสันในการออกแบบหนังสือ ทำให้ข้าพเจ้าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56

3. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้

พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แสดงความคิดเห็นด้านประโยชน์และการนำไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 เมื่อจำแนกตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35สำหรับข้อที่แสดงความคิดเห็นน้อยที่สุดได้แก่

หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เป็นสื่อในการเผยแพร่ ทำรายงานและงานวิจัยได้เป็นอย่างดี โดยแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.31

อภิปรายผล

1. การศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม ภายในวัดมังกรกมลาววาส พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ทั้ง 3 ท่าน ได้สรุปแบบประเมินประสิทธิภาพ ด้านเนื้อหาต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส พบว่า คำถามส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ และวัดได้ตามจุดประสงค์ จึงทำให้การศึกษาวิเคราะห์ผลงานด้านต่างๆ ที่ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ มานั้น ทำได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะงานด้านสถาปัตยกรรมของวัด ซึ่งจะต้องสร้างโดยหลักฮวงจุ้ยที่ถูกต้องจึงจะทำให้มีผลที่ดีต่อสถาปัตยกรรมของวัด ซึ่งจะสอดคล้องกับ (Evelyn Lip (1995: 23,52) ได้กล่าว่า ตั้งแต่โบราณ สภาพลแวดล้อมโดยรอบ รวมถึงผลกระทบในด้านต่างๆ ที่มีต่อตัวอาคาร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เป็นเวลานานมากแล้วเมื่อมีการก่อสร้างอาคารขึ้นมา ซักหลังหนึ่ง สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง นั้นๆ ให้มากที่สุด ซึ่งในสมัยโบราณมีศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งเป็นการออกแบบ อาคารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม มีชื่อเรียกว่า "ฮวงจุ้ย"

และทุกๆ สิ่งนั้นจะมีธาตุในตัวเอง โดยธาตุที่ว่านี้ก็คือ ธาตุทั้ง 5 อันได้แก่ ธาตุทอง ธาตุไม้ ธาตุน้ำธาตุไฟ และธาตุดิน

- ธาตุทอง แทน ทิศตะวันตก
- ธาตุไม้ แทน ทิศตะวันออก
- ธาตุน้ำ แทน ทิศเหนือ
- ธาตุไฟ แทน ทิศใต้
- ธาตุดิน แทน จุดศูนย์กลางระหว่างทิศทั้งสี่

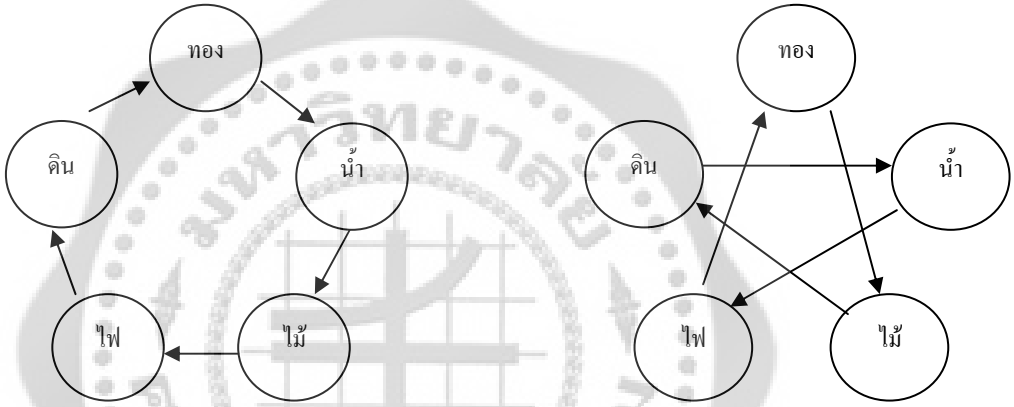
ความสัมพันธ์กันของธาตุต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับการปรับวางอาคาร และหลักความสมดุล แบบ หยิน-หยาง ซึ่งธาตุทั้ง 5 นี้ แทนความสัมพันธ์ของอาคารและลักษณะของภูมิประเทศได้ดังนี้

- ธาตุทอง คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะกลม
- ธาตุไม้ คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะยาว
- ธาตุน้ำ คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะโค้งหรือคดเคี้ยว

- ธาตุไฟ คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะยอดแหลมหรือสามเหลี่ยม

- ธาตุดิน คือ ภูมิประเทศหรืออาคารหรือสภาพแวดล้อม ที่มีสี่เหลี่ยม

ทฤษฎีของธาตุทั้ง 5 นี้ นำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์พื้นที่ ภูมิประทศ และรูปทรงของอาคาร ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมหรือหักล้างกันของธาตุต่างๆ ตัวอย่างเช่น อาคารทรงกลม (ธาตุทอง) สามารถรวมกับอาคารที่มีลักษณะโค้ง (ธาตุน้ำ) อาคารรูปสี่เหลี่ยม (ธาตุดิน) ก็เหมาะสมกับอาคารทรงกลม(ธาตุทอง)

วัฏจักรที่ให้คุณ วัฏจักรที่ให้โทษ

และสอดคล้องกับ (ศักดิ์ บวร. 2539:43-45) ที่อธิบายลักษณะฮวงจุ้ยที่ดีของอาคารที่แปลมาจากหนังสือ ฮวงจุ้ยที่เขียนโดย ริชาร์ด เครซ ว่า ชาวจีนเชื่อกันว่าอาคารบ้านเรือนที่หันหน้าไปทางทิศใต้เป็นอาคารที่มีฮวงจุ้ยดีที่สุด แม้แต่หลุมฝังศพก็พยายามให้หันหน้าไปทางทิศใต้เช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะชาวจีนมีความเชื่อที่ว่ามีสัตว์ แทนสัญลักษณ์ประจำทิศทั้งสี่ ดังนี้

- ทิศใต้ นกยูงแดง หมายถึงความโชคดีโชคลาภ ฤดูร้อน ชื่อเสียงและความมั่นคั่ง ความสุข

- ทิศเหนือ เต่าดำ หมายถึง ความอึมครึมโศกเศร้า อันตราย ลี้ลับ ฤดูหนาว ทะนุถนอม

- ทิศตะวันตก เสือขาว หมายถึง อันตราย ฤดูใบไม้ร่วง ความเข้มแข็ง สงครามความรุนแรง

- ทิศตะวันออก มังกรเขียว หมายถึง ความคุ้มครอง โชคดี ความเมตตา ความเฉลียวฉลาด ฤดูใบไม้ผลิ ปัญญา

หลักการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ พบว่าผลงานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านจิตรกรรม ด้านประติมากรรม และด้านปฏิมากรรม นั้นได้ศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (ศิริลักษณ์ ไทยดี. 2546: 17; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ 2538:10-12) ได้ให้ความหมายทัศนศิลป์ (Visual Art) ไว้ว่า

Visual Art หมายถึง "ศิลปะที่มองเห็น" ศิลปะที่สามารถสัมผัสรับรู้และชื่นชมความงามได้ด้วยตา และส่งผลกระทบไปสู่สมองและจิตใจ ทัศนศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของ "วิจิตรศิลป์" (Fine Art) ซึ่งเป็นศิลปะที่สนองความต้องการด้วยอารมณ์ จิตใจทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. จิตรกรรม หมายถึง การวาดภาพระบายสีหรือการแสดงออกบนพื้นระนาบราบเรียบ เช่น กระดาษ ผ้าใบ ไม้อัด ผนังปูน ฯลฯ มีลักษณะ 2 มิติ คือ มีความกว้างและความยาว แต่ศิลปินสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีความงามเป็น 3 มิติ ให้ตื้นลึกหนาบางได้ด้วยการแสดงรูปทรง สี แสงเงา ฯลฯ

2. ประติมากรรม หมายถึง การปั้นและสลัก มีลักษณะเป็นงาน 3 มิติ คือ มีความกว้าง ยาว หนา หรือสูง คำว่า "ประติมากรรม" เขียนอีกแบบหนึ่งได้ คือ ปฏิมากรรม หมายถึง การปั้นแกะสลักเกี่ยวกับพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป

3. สถาปัตยกรรม หมายถึง การออกแบบก่อสร้างอาคารบ้านเรือน สะพาน ทางด่วน ฯลฯ เป็นงานศิลปะ 3 มิติ ที่ต้องการรองรับน้ำหนักสำหรับการอยู่อาศัยหรือใช้งาน จึงเป็นงานที่เกี่ยวกับโครงสร้างสถาปัตยกรรมที่เป็นผลงานด้านวิจิตรศิลป์มุ่งสนองความต้องการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ วัด เจดีย์ โบสถ์ วิหาร ปิรามิด ฯลฯ สำหรับการปฏิบัติงานในวิชาทัศนศิลป์มุ่งให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเอาเศษวัสดุ กล่องกระดาษ กระป๋อง ฯลฯ มาวางโครงสร้างต่อเนื่องเป็นรูปทรงเชิงสถาปัตยกรรม และประดับตกแต่งเพิ่มเติมด้วยการวาดภาพระบายสี ปะติดกระดาษสีหรือเศษวัสดุเพิ่มเติม ดังที่

สุชาติ เถาทอง (2536: 25) ได้กล่าวว่า ทัศนศิลป์เป็นศัพท์ที่ได้รับการบัญญัติไว้ในวงการศิลปะของประเทศไทยเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยแปลความหมายมาจากภาษาอังกฤษว่า Visual Art จุดมุ่งหมายสำคัญของการกำหนดความหมาย ก็คือ ต้องการจะแยกลักษณะการรับรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับศิลปะให้ชัดเจน เพราะแต่เดิมเรื่องของศิลปะจะเกี่ยวข้องกับวิจิตรศิลป์ (Fine Art) หรือ ศาสตร์ทางด้านความงามแทบทั้งสิ้นและวิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: บทนำ) ยังได้กล่าวถึงพัฒนาการของทัศนศิลป์ในสังคมตะวันตกว่าจากศิลปะเพื่อผู้มีอำนาจทางการปกครองและเพื่อความเชื่อทางศาสนาได้พัฒนามาสู่ศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ในสังคมใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมที่พัฒนามาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย โลกก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การปฏิวัติอุตสาหกรรมเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และปรัชญาที่เชื่อมั่นในเสรีภาพของมนุษย์ ศิลปะสมัยใหม่ได้สะท้อนโลกที่ประจักษ์ สะท้อนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สะท้อนสังคมและเศรษฐกิจแบบทุนนิยม สะท้อนความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกที่หลากหลาย แล้วทัศนศิลป์ในแนวทางศิลปะสมัยใหม่ก็แพร่หลายเข้าสู่สังคมไทย

ทางด้านทัศนศิลป์ไทยหรือทัศนศิลป์ประเพณีนิยมที่มีพัฒนาการสืบทอดแผนไทยมาตั้งแต่ครั้งสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน เรามีพัฒนาการทั้งสายวัง สายวัด และพื้นบ้าน มีกระบวนการที่สืบทอดต่อกันมา เป็นพัฒนาการบนเส้นทางหรือกระแสประเพณีนิยม มีความเชื่อแบบแผนการแสดงออกทางศิลปะเฉพาะตัว และยังได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานด้านทัศนศิลป์ว่า ทัศนศิลป์ร่วมสมัยคืองานสร้างสรรค์บนแนวทางของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ที่มีพื้นฐานมาจากการมองเห็นและประจักษ์นิยม (Empiricism) รวมทั้งศิลปะยุคหลังสมัยใหม่ (Post - Modern Art) ที่มีพื้นฐานมาจากสภาพการรู้คิด (Cognition) จากภาพในสมองหรือจินตภาพ (Image) ส่วนศิลปะประเพณีนิยมไทย (Thai Traditional Art) เป็นศิลปะเพื่อการอนุรักษ์หรือพัฒนาไปสู่แนวทางร่วมสมัยศิลปะร่วมสมัยในสังคมไทยต้องมีความเป็นสากล สามารถสื่อสารความงามและความคิดได้ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก ปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ทัศนศิลป์ ได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีการแสดงออกทางทัศนศิลป์ดังนี้

ทฤษฎีนิยมการเลียนแบบ (Naturalism Theory) เป็นทฤษฎีการสร้างงานศิลปะที่เหมือนจริง ตามที่ตาเห็นจากสิ่งที่มีในธรรมชาติ หรือตามความรู้สึก หรือ ทั้งสองแบบรวมกันโดยผู้ชมงานศิลปะนั้น สามารถมองเห็น และเข้าใจได้ว่าเป็นภาพอะไรจากประสบการณ์ทางการเห็น ซึ่งจะสอดคล้องกับ **ทฤษฎีนิยมรูปทรง (Formalism Theory)** เป็นทฤษฎีการสร้างงานศิลปะที่ใช้ส่วนประกอบมูลฐานของศิลปะ เช่น เส้น รูปร่าง รูปทรง มาใช้โดยตรง และอาจจะเป็นการลดตัดทอนสิ่งที่เป็นจริงในธรรมชาติมาสร้างขึ้นใหม่โดยผู้ชมงานศิลปะนั้นพอจะสามารถระบุได้ว่าเป็นภาพอะไร ซึ่งสอดคล้องเข้ากับ**ทฤษฎีนิยมอารมณ์ (Emotionalism Theory)** เป็นทฤษฎีการสร้างงานศิลปะโดยเน้นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์เป็นสำคัญ ผลงานที่ปรากฏออกมาจะมีลักษณะที่ไม่สามารถระบุได้ว่า เหมือน หรือเป็นภาพอะไร เป็นลักษณะนามธรรม (Abstract) โดยจะไปสอดคล้องกับทฤษฎีสุดท้ายที่จะกล่าวนั้นคือ**ทฤษฎีนิยมจินตนาการ (Immaginalism Theory)** เป็นทฤษฎีการสร้างงานศิลปะที่ใช้ความคิดหรือจินตนาการ บางทีเรียกผลงานชนิดนี้ว่าแบบอุดมคติ (Idealism) ส่วนใหญ่จะเป็นแนวประเพณีของชาติใดชาติหนึ่ง เช่น ศิลปะไทย ศิลปะจีน ญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งผู้วิจารณ์ศิลปะในแนวนี้จะต้องเข้าใจประเพณี วัฒนธรรมของชาตินั้นเป็นอย่างดี

ขั้นตอนการวิเคราะห์ แบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพรรณนา (Description) การพรรณนา เป็นขั้นตอนของการบรรยายโดยละเอียดเกี่ยวกับผลงานที่นำมาวิเคราะห์นั้น ตั้งแต่รายละเอียดอื่นๆ ประกอบ เช่นชื่อผลงาน ชื่อศิลปินผู้สร้าง ความเป็นมา และลักษณะเทคนิคของผลงาน จนกระทั่งถึงรายละเอียดของผลงานที่ปรากฏทั้งหมด ตามที่มองเห็นในทันทีทันใด เช่น เห็นเส้นใน ลักษณะใด สีใด หรือรูปร่างแบบใด เป็นต้น โดยยังไม่แสดงความคิดเห็นและใช้หลักการทางศิลปะใด ๆ ทั้งสิ้น เปรียบเสมือนการเล่าเรื่องให้ผู้ฟังให้มองเห็นภาพรวมของผลงานชิ้นนั้นก่อน

2. การวิเคราะห์ (Analysis) การวิเคราะห์ขั้นนี้ ผู้วิเคราะห์จะเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งที่ได้สำรวจไว้ในขั้นแรก เป็นการค้นหาคุณค่า ความสมบูรณ์ในงานศิลปะนั้น โดยอ้างอิงทฤษฎีศิลปะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการส่งข้อมูลไปยังขั้นตอนการตีความ และตัดสินต่อไปโดยมีแนวทางในการวิเคราะห์จากความสัมพันธ์ของคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติด้านส่วนประกอบการรับรู้ (Elemental Proporties) หมายถึงการวิเคราะห์ความหมายของคุณสมบัติ ส่วนประกอบ ขั้นมูลฐานของศิลปะ เช่นเส้น รูปร่าง สี พื้นผิว เป็นต้น ซึ่งจะสอดคล้องกับ**คุณสมบัติด้านโครงสร้าง (Structural Proporties)** หมายถึงคุณสมบัติจากหลักการและองค์ประกอบของศิลปะ เช่น ความสมดุล เอกภาพ การประสาน จุดเด่น เป็นต้น โดยผู้วิเคราะห์จะต้องสามารถผูกโยงเข้ากับคุณสมบัติส่วนประกอบการรับรู้หรือส่วนประกอบมูลฐานของศิลปะ โดยสอดคล้องกับ

คุณสมบัติด้านเทคนิควิธีการ (Technical Proporties) หมายถึงคุณสมบัติด้านเทคนิควิธีการ ในการสร้างงานศิลปะชิ้นนั้น เช่นรอยของการตวัดแปรง การพ่น การสลัด ในงานจิตรกรรม และเทคนิคการทำพื้นผิวหยาบ ละเอียด ในงานประติมากรรม ยังจะสอดคล้องกับคุณสมบัติต่อไปนี้ นั้นคือ

คุณสมบัติด้านเนื้อหา (Content Proporties) หมายถึงคุณสมบัติด้านเนื้อหาหรือความบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะนั้น เช่น การสะท้อนภาพสังคมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงเข้ากับ

คุณสมบัติด้านความรู้สึก (Expressional Proporties) หมายถึงคุณสมบัติด้านความรู้สึกสะเทือนใจที่มีต่องานศิลปะนั้น เช่น ความสดชื่นอิ่มเอิบ หรือความเศร้าสลด เป็นต้น

3. การตีความ (Interpretation) เป็นขั้นตอนของการค้นหาความหมายในงานศิลปะนั้น โดยพิจารณาความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ จากขั้นตอนการพรรณนา และการวิเคราะห์เอามาตีความว่ามีความหมายอย่างไร ให้อารมณ์สะเทือนใจอย่างไร ฯลฯ ผู้วิเคราะห์อาจจะตั้งสมมุติฐานหรือแสดงความคิดเห็น ในความรู้สึก หรือความหมายของผลงานศิลปะชิ้นนั้นที่มีต่อตน ความหมายของ

ศิลปะในที่นี้หมายถึงความหมายที่มีต่อชีวิต ความเป็นอยู่ ของมนุษย์โดยทั่วๆ ไปในขั้นตอนนี้ผู้วิเคราะห์อาจหาข้อสันนิษฐานที่เกี่ยวกับความคิดหรือหลักการที่สามารถช่วยยืนยันว่า ทำไมผลงานศิลปะนั้นมีผลต่อความคิดเห็นของตนเช่นนั้น

4. การประเมินหรือการตัดสิน (Evaluation or Judgment) เป็นขั้นตอนของการตัดสินงานศิลปะนั้น ว่าดีหรือมีความบกพร่องอย่างไร การประเมินหรือการตัดสิน เป็นขั้นตอนที่จำเป็นที่ต้องมีการพิจารณา ตรวจสอบถึงเจตนาและผลที่เกิดขึ้นของงานศิลปะชิ้นนั้นอาจจะเปรียบเทียบกับงานศิลปะชิ้นอื่น ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันที่อยู่ในยุคสมัยเดียวกัน การที่จะ ประเมินหรือตัดสินผลงานศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพนั้น จะต้องมีเหตุผลและใช้หลักเกณฑ์อย่างยุติธรรมและมีคุณธรรม ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ (Critical Theory) ดังกล่าวมุ่งจะสร้างหลักการ วิเคราะห์ ตีความและประเมินผลงานศิลปะโดยเฉพาะทัศนศิลป์ จุดมุ่งหมายหลักของทฤษฎีนี้ก็คือ ให้เกิดความเข้าใจ (Understanding) และความชื่นชม (Delight) ในศิลปะ อธิบาย ความหมายของความเข้าใจก็คือ บุคคลที่ได้รับการฝึกฝนให้มีความเข้าใจต่องานศิลปะ จะสามารถอ่านข้อมูลต่างๆ ทางศิลปะออก และข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ ก็จะเป็นกุญแจที่จะไขไปสู่การวิเคราะห์และการตัดสินงานศิลปะ ข้อมูลในที่นี้ก็คือข้อมูลด้านคุณภาพของผลงานศิลปะ มิใช่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีไม่เกี่ยวข้องใดๆ กับความเก่าแก่ หรือความมีค่าเชิงโบราณวัตถุของศิลปะชิ้นนั้น ส่วนความชื่นชมในศิลปะนั้น เมื่อบุคคลบังเกิดความเข้าใจในศิลปะชิ้นนั้นแล้วย่อมจะบังเกิดความพึงพอใจ ชื่นชมในผลงานศิลปะชิ้นนั้นด้วย และจากขั้นตอนการวิเคราะห์ศิลปะตามแนวทฤษฎีดังกล่าวมาแล้ว แนวทางนี้เป็นเพียงแนวทาง กว้างๆ เท่านั้น ซึ่งในบางกรณีอาจไม่สามารถทำครบทุกขั้นตอนก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานศิลปะแต่ละชิ้นงาน แต่ที่สำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับความรู้ประสบการณ์ทางศิลปะของผู้วิจารณ์เป็นสำคัญ

2. การจัดทำหนังสือรวบรวมศิลปะภายในวัดมังกรกมลาวาส

การจัดทำหนังสือ เป็นหนังสือในรูปแบบภาพประกอบการบรรยาย โดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลจากข้อมูลจริงจากภาพถ่ายและเอกสารตำรา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คืองานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่ตกแต่งภายในวัดมังกรกมลาวาส โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาวิเคราะห์แบบพรรณนาตามหัวข้อตัวแปร ที่ทำการศึกษาค้นคว้าดังนี้

- รูปแบบลักษณะของงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม
- วัสดุที่ใช้ทำงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม
- วิธีการวาดภาพ ลงสี ในงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ปฏิมากรรม

หลังจากหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ได้จัดทำเป็นรูปเล่มเสร็จสมบูรณ์แล้ว ได้นำไปให้พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ได้อ่าน พบว่าหลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้จบรู้สึกได้ว่ามีความรู้เพิ่มมากขึ้น เพราะก่อนหน้านี้ยังไม่มีใครเคยรวบรวมข้อมูลได้อย่างระเอียดและถูกต้อง จึงทำให้พระภิกษุสามเณร และประชาชน ได้เข้าใจถึง แนวคิด ทฤษฎี และหลักการในการออกแบบสถาปัตยกรรม เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (เอื้อม อนันตศานต์ 2539: 2-4) ได้กล่าวว่า ผังบริเวณทำให้เราสามารถมองเห็นอาคารและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกันในรูปสามมิติ และผลแตกต่างอันเกิดแต่การจัดวางนั้น ก็เป็นปัจจัยสำคัญ คือเราจะแลเห็นความแตกต่างระหว่างสัดส่วน ปริมาตร อัตราความหนาแน่น รูปร่าง พื้นผิว แนวรูป หรือเชื่อมโยง เป็นต้น ผลซึ่งปรากฏอยู่ในขั้นสุดท้ายซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมวลประชากร หรือผู้อยู่อาศัยก็จะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะทำการเปลี่ยนแปลงสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่เกิดผลเสียหายแก่ส่วนรวมนั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้สิ่งที่กล่าวมานี้ไม่ได้มีความหมายเฉพาะอาคารและถนนหนทางเท่านั้น แต่หมายถึงทุกๆ สิ่งภายในบริเวณพื้นที่นั้นทีเดียว เช่น รูปทรง (Natural Forms) อากาศผิวพื้นและส่วนรายละเอียดส่วนใต้พื้นดิน และบนพื้นดินด้วย และความละเอียดอ่อน ซับซ้อนความสัมพันธ์ต่อไปสิ่งต่างๆ ทำให้เรื่องผังบริเวณของเรานี้ ต้องใช้เวลาไตร่ตรอง ขบคิดกันอย่างถี่ถ้วนพอสมควรถ้าพิจารณาในแง่ของรูปทรง ในเนื้อว่าง แผนผังนั้นจะเริ่มด้วยของสองสิ่ง คือ

1. ความประสงค์ในด้านที่จะอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนผู้อาศัยและ
2. สายใยความเป็นอยู่ดั้งเดิมของสิ่งทั้งหลาย

ซึ่งสอดคล้องกับ (ผุสดี ทิพทัส. 2541: 60-72) กล่าวว่าในการออกแบบอาคารสถาปนิกควรคำนึงถึงรูปร่าง หรือรูปทรงที่แสดงลักษณะของอาคาร เพราะคุณค่าทางด้านจิตใจที่อาคารนั้นๆ จะให้แก่มนุษย์ ผู้ใช้สอยอาจรับรู้ได้โดยสายตา คือจากการมองเห็นทางกายจากการสัมผัสรวมทั้งความรู้สึกเมื่อมนุษย์ได้เข้าไปใช้สอยในอาคาร คุณค่าทางด้านจิตใจที่ได้รับจากอาคารอาจแตกต่างกันออกไปตามแต่ลักษณะและชนิดของอาคารและจะรับรู้ได้จากการแสดงออกของอาคารนั้นๆ โดยใช้รูปทรง (Form) และที่ว่าง (Space) ตลอดจนบรรยากาศ (Atmosphere) ของตัวอาคาร เป็นตัวกลางในการสื่อความหมายเพื่อให้เกิดผลด้านความประทับใจ ความพึงพอใจแก่ผู้พบเห็น และยังสอดคล้องถึงแขนงด้านต่างๆ ของงานทัศนศิลป์ ดังนี้

ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรม อารีย์ สุทธิพันธุ์ (2528: 39) ได้กล่าวว่า ทัศนศิลป์แขนงจิตรกรรมคือผลงานทางการขีดเขียนระบายด้วยสีชนิดต่างๆ ด้วยวิธีการต่างๆ กัน มีลักษณะสองมิติ คือกว้างและยาว สำหรับมิติที่ 3 คือความตื้นลึกนั้นอยู่ที่ความรู้สึกของผู้ดูผู้พบเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า "จิตรกรรม" โดยทั่วไปจะมีทัศนะต่อสิ่งนี้ในความหมายที่แตกต่างกันออกไป คือ จอห์น แคนาเดย์ (1980: 11) ได้ให้ความหมายของจิตรกรรมไว้ว่า จิตรกรรมคือ การระบายสีลงบนพื้นระนาบรองรับเป็นการจัดรวมกันของรูปทรงและสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของศิลปินแต่

ละคนในการเขียนภาพนั้น พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ (2530: 134) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตรกรรมที่ศิลปินแต่ละบุคคลสร้างขึ้นด้วยประสบการณ์ทางสุนทรียภาพและความชำนาญโดยใช้สีชนิดต่างๆ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น ฯลฯ เป็นสื่อกลางในการแสดงออกถึงเจตนาในการสร้างสรรค์ ดังนั้น จึงหมายถึงภาพเขียนสีทั้งสีเดียวและหลายสี ที่เกิดจากการบันทึกภาพจากความคิด (Recorded Image) และที่มองเห็นเป็นภาพสีที่มีผลมาจากศิลปินแสดงความรู้สึก หรือบางทีเรียกกิจกรรมประเภทนี้ว่า การบันทึกความรู้สึก (Recorded Sensation) รวมเรียกว่าจิตรกรรมทั้งสิ้น

ทัศนศิลป์แขนงประติมากรรม ความหมายของประติมากรรม คำว่า "ประติมากรรม" มีผู้ให้ความหมายไว้ในหนังสือต่างๆ ซึ่งพอจะรวบรวมมาได้ดังนี้ อารี สุทธิพันธุ์ (2528: 41) ได้ให้ความหมายว่า ประติมากรรมเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น (Visual Form) มีลักษณะเป็นสามมิติ คือ มีความกว้าง ความยาว ความหนาและความสูง สงวน รอดบุญ (2518: 70) ได้ให้ความหมายว่า การปั้นซึ่งเป็นกรรมวิธีก่อขึ้นเพิ่มขึ้น (Building Up) และการแกะสลักอันเป็นกรรมวิธีของการลด สลัก ตัดหรือเฉือนออก (Cutting Down) ให้เป็นรูปทรง (Plastic Form) ในลักษณะสามมิติกำจร สุนพงษ์ศรี (2522: 101) ได้ให้ความหมายว่า ประติมากรรม คือ สิ่งหนึ่งในการกระทำของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะกินที่ในอากาศเป็นรูปทรงต่างๆ มีทั้งที่ต้องการเรื่องของปริมาตรและไม่ต้องการ ดังนั้นจะเห็นว่าประติมากรรมเป็นทัศนศิลป์แขนงหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น (Visual Form) มีลักษณะเป็นสามมิติ คือ มีความกว้าง ความยาว ความหนาหรือสูง ประติมากรรม ทำด้วยวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ (Plasticity) ซึ่งมีวิธีทำได้หลายวิธี เช่น แกะสลัก ปั้น เป็นต้น คำว่า "ประติมากรรม" ในภาษาไทยเราเขียนได้ 2 แบบ คือ ประติมากรรม และปฏิมากรรม ที่ให้ความหมายที่แตกต่างกัน ประติมากรรม หมายถึง รูปปั้นทั่วไป เช่น รูปคน รูปสัตว์ ฯลฯ ส่วนปฏิมากรรมหมายถึง รูปปั้นที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยเฉพาะ เช่น รูปปั้นพระพุทธรูป สำหรับผู้ทำหรือศิลปินก็เรียกว่า ประติมากรและปฏิมากร ตามลำดับ

ทัศนศิลป์แขนงสถาปัตยกรรม

ความหมายของสถาปัตยกรรม คำว่า สถาปัตยกรรม (Architecture) พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ ของราชบัณฑิตสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ศิลปะและวิทยาการแห่งการก่อสร้าง" ซึ่งอธิบายอีกนัยหนึ่ง ได้ว่า เป็นการจัดระวาง 3 มิติ (Three - Dimensional Space) เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ น.ณ ปากน้ำ (2522: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือวิชาการก่อสร้างซึ่งสมัยโบราณ เรียกว่านวกรรม ศิลป์ พีระศรี (2527: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เนื่องด้วยสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับวิชาก่อสร้างเนื่องด้วยโครงสร้าง (Structural) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สถาปัตยกรรม คือ งานสร้างสรรค์ประเภทหนึ่ง ซึ่งแตกต่างไปจากงานสร้างสรรค์สาขาศิลปะ

และสาขาอื่นๆ ซึ่งสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งกำหนดขอบเขตบริเวณที่ว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์

3. เจตคติของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ที่มีต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านเนื้อหา

พระภิกษุ สามเณร และประชาชน มีเจตคติต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าพระภิกษุสามเณรและประชาชนมีเจตคติต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสในระดับดีทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในหนังสือทัศนศิลป์ วัดมังกรกมลาวาส มีเนื้อหาที่ครอบคลุมแทบทุกด้านของวัดมังกรกมลาวาส ซึ่งได้แก่ ผลงานทัศนศิลป์ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ทำให้พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ได้รับความรู้อย่างครบถ้วน ถึงแม้แต่ก่อนยังไม่ทราบว่า ความหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ของผลงานทัศนศิลป์แต่ละชิ้นนั้นมีความเป็นมาอย่างไร แต่เมื่อพระภิกษุ สามเณร และประชาชนได้อ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาสเล่มนี้แล้ว ก็ช่วยทำให้เข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้นในเรื่องของการวิเคราะห์ผลงานทัศนศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ (วัฒนาพร เขื่อนสุวรรณ : ปรับปรุง 2547) กล่าวไว้ว่า จุดประสงค์ของการวิเคราะห์งานทัศนศิลป์ มีจุดประสงค์ไม่ได้มุ่งที่ความสุข และความพอใจของผู้วิจารณ์แต่เพียงผู้เดียว แต่เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้สึกกับคนอื่นที่ได้สัมผัสกับชิ้นงานเดียวกัน เป็นการค้นหาคุณค่าสิ่งที่เป็นความงามและเป็นการอธิบาย หรือตัดสินคุณค่า หรือระดับของผลงานนั้นว่าดีหรือมีข้อบกพร่องอย่างไร โดยอ้างอิงกับหลักวิชาการ ทางด้านศิลปะ ผนวกกับความรู้ประสบการณ์ด้านศิลปะของผู้วิจารณ์ ซึ่งในแต่ละคนจะมีระดับไม่เท่ากันและไม่ใช้หลักในการตัดสินว่าอะไรดีกว่า หรือดีที่สุด

ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ

พระภิกษุ สามเณร และประชาชน แสดงความคิดเห็นต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 พบว่าหลังจากพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ได้อ่านเนื้อหาทั้งหมดของหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส แล้วยังรู้สึกเห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ในด้านการด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ ไม่ว่าจะเป็นการจัดรูปแบบหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ง่ายต่อการอ่าน,การออกแบบและจัดรูปแบบหนังสือน่าสนใจ ทำให้พระภิกษุ สามเณร และประชาชนอยากที่จะอ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เล่มนี้,สีสันในการออกแบบหนังสือทำให้พระภิกษุ สามเณร และประชาชนสนใจมากยิ่งขึ้น, ภาพประกอบสื่อความหมายให้พระภิกษุ สามเณร และประชาชนได้เข้าใจมากขึ้น , สีพื้น

หลังกับสีตัวอักษรมีความเหมาะสมต่อการอ่านของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน, และหน้าหนังสือมีความสวยงาม มีความน่าสนใจต่อพระภิกษุ สามเณร และประชาชน

ด้านประโยชน์และการนำไปใช้

พระภิกษุ สามเณร ประชาชน แสดงความคิดเห็นด้านประโยชน์และการนำไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 พบว่าพระภิกษุ สามเณร และประชาชน หลังจากได้อ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เล่มนี้จบยังได้แสดงความคิดเห็นต่อว่าในหนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการของผู้อ่าน รวมไปถึงการเผยแพร่ ทำรายงาน และงานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

สิ่งที่พบในขณะทำวิจัยและต้องการเสนอแนะ

1. วัดมังกรกมลาวาส อยู่ในช่วงที่กำลังบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่หมดทั้งวัด จึงทำให้ผลงานบางอย่างชำรุดทรุดโทรม แตก หัก และซ่อมแซมอยู่ จึงยากต่อการสำรวจ ศึกษาวิเคราะห์ผลงานชิ้นนั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลงานทัศนศิลป์วัดจีนตอนเหนือกับผลงานทัศนศิลป์วัดจีนตอนใต้ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรมีการวิเคราะห์ศิลปะในวัดมังกรกมลาวาสในเชิงสุนทรียศาสตร์และการวิจารณ์ทางศิลปะ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมศาสนา. (2525). *ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ภาค 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมศิลปกร. (2533). *วิวัฒนาการพุทธสถานไทย*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินทร์ติ้งกรุ๊ฟ.

_____. (2540). *วัดหลวงสมัยรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

กำจร สุนพงศ์ศรี. (2531). *ประวัติศาสตร์ศิลปะจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____.(2536). *ประวัติศาสตร์ศิลปะจีน* (History of Chinese art). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกียรติชัย พงษ์พานิชย์. (2556). *รูปแบบสิริมงคลจากสวรรค์ของประเทศจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2517). *ชาวจีนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา อินเตอร์เนชั่นแนล.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2518). *ชนกลุ่มน้อยในไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พระนคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.

คมชัดลึก.(2555). *140 ปี ตำนานวัดเล่งเน่ยยี่*. (คมชัดลึก: ไลฟ์สไตล์ ฉบับวันที่ 8 พฤษภาคม 2555.

คณะสงฆ์จีนนิกาย. (2531).*พระพุทธศาสนามหายาน*. กรุงเทพ ฯ: ธนาคารกรุงเทพพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ.

คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2528). *คนจีนโพ้นทะเลไกล*. กรุงเทพ ฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

จิตรา ก่อนันทเกียรติ. (2544ก). *ตึงหนั่งเกี้ย* (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิง.

จิตรา ก่อนันทเกียรติ. (2540). *บ่วงสื่ออยู่อี่. กรุงเทพฯ* : สำนักพิมพ์จิตรา.

_____. (2542). *พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

_____. (2544). *ทำเนียบเจ้าแม่และผู้วิเศษของจีน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง.

_____. (2544ข). *ทำเนียบเทพเจ้าของจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง.

เจริญ - คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี. (2551). *ถวายสักการะ หนังสือที่ระลึกในการประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล (กงเต็ก) อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ วันอังคาร ที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2551.* กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

เจนจบ ยิ่งสุมล. (2534)."ไชน่าทาวน์" สารคดี. 7 (79) : 94 - 96

ชะลูด นิ่มเสมอ. (2539). *องค์ประกอบของศิลปะ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิช.

ฐิติพล มีลาภ. (2549). *รายงานการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมวัตถุ ณ วัดมังกรกมลาวาศ*. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง , คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา).

ต้วน ลี่ เซิง. (1996). ไทกกตีตังเซ็กยี่เบี้ย (วัดและศาลเจ้าแบบจีนในประเทศไทย), (กรุงเทพมหานคร: Pin Yo Printing, 1996) , หน้า 8 - 10

ต้วน ลี่ เซิง และบุญยิ่ง ไร่สุขศิริ. (2543). *ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ส่องสยาม.

ทวี ธีระวงศ์เสรี. (2516). *สถานทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวรัตน์ ภักดีคำ. (2553). *เทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จีน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ประสาน กำจรเมนุกูล. (2537). *ความสำพันธ์ระหว่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

_____. (2523). *สมาคมชาวจีนในกรุงเทพ พ.ศ.2440 - 2488*. วิทยานิพนธ์ อศ.บ. (สาขาวิชาประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ ลิมปรังษี. (2537) . *พุทธศิลป์สถาปัตย์* ในวารสารอาษาฉบับเดือนสิงหาคม.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2552). *108 สัญลักษณ์จีน*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

_____. (2553). *108 สิ่งมิ่งมงคลจีน*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ผาสุข อินทราวุธ. (2543). *พุทธปฏิมาฝ่ายมหายาน*. กทม. โรงพิมพ์อักษรสมัย.

ผุสดี ทิพทัส. (2541). *เกณฑ์ในการออกแบบสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2529). *"ศาลเจ้า"* รวบบทความประวัติศาสตร์. ฉบับที่ 8 กุมภาพันธ์ 2529: 197 – 198

_____. (2533). "ปุนเถ่ากง: เทพเจ้าท้องถิ่นของคนจีนในเมืองไทยแพร่หลายที่สุด." ศิลปวัฒนธรรม 11 ฉบับที่ 4 (กุมภาพันธ์ 2533): 62 - 74

พลกูล อังกินันทน์. (2515). *บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร.

มังกรสาร. (2550). วัดมังกรกมลาวาส โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย ฉบับปฐมฤกษ์เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา พระชนมายั่งยืน.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2519). *นโยบายของรัฐบางที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทย (2475 - 2500).* วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต (สาขาประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่ง สุจินันท์กุล. (2543). การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าในกรุงเทพฯ.

ล.เสถียรสุต. (2516). *ประวัติวัฒรธรรมจีน พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

วัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์. (2551). *อนุสรณ์สมโภชเปิดวัดบรมราชา- กาญจนาภิเษกอนุสรณ์คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์.* พิมพ์ที่ : บ. คอมม่าดีไซน์ แอนด์พริ้นท์ จำกัด

วัดโพธิ์คุณาราม. (2537). *ประวัติวัดโพธิ์คุณาราม*. กรุงเทพฯ.

วัลภา บุรุษพัฒน์. (2517). ชาวจีนในประเทศไทย. พระนคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.

วินนี่ สุระไชย. (2541). *เทวดาเมืองจีน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไพลิน.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. การจัดทำรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ. (2543). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (2540). *ชื่อบ้านนามเมือง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชน.

ศราณี อารีย์ราช.ม.ป.ป.ฮวงจุ้ย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างทอง.

ศิริลักษณ์ ไทยดี. (2546). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนทัศนศิลป์ในวิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการใช้แนวคิดการสอนแบบ ซี ไอ เอส เอส ที.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. (2529). หนังสือเรียน สังคมศึกษา รายวิชา ส.402 พระพุทธรูปและพุทธศิลป์ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิช.

เศรษฐพงษ์ จงสงวน. (2554). *ความหมายการประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล (กงเต็ก) และประวัติคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ต้นน้ำ.

สกินเนอร์, วิลเลียม จี. (2529). *สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์.* (พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ภรณี กาญจนนัษฐิติ, ชื่นจิตต์ อำไพพรรณ, ปรียา บุญญศิริ, ประกายทอง สิริสุข, ม.ร.ว. และศรีสุข ทวิชาประสิทธิ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สงวน รอดบุญ. (2518). *ศิลปะกับมนุษย์.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศึกษา.

_____.(2535). "พุทธศิลป์." สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ 12 สิงหาคม 2535,481. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์วัฒนา.

สมคิด จิระทัศนกุล. (2543). พื้นฐานสถาปัตยกรรมไทย 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมชาย ธรรมวิริยารักษ์. (2531). *ปฏิมากรและประติมากรรมของชาวจีนในกรุงเทพฯ* "คนจีน 200 ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ภาค 2 " สำนักพิมพ์เส้นทางเศรษฐกิจ.

สมชาติ มณีโชติ.(2529).*จิตรกรรมไทย.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุชาติ เถาทอง. (2536). *หลักการทัศนศิลป์.* กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.

สุภางค์ จันทวานิช อ้างอิงจาก วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2532). หน้า 73.

สุพจน์ อภิญญานนท์. (2543). *แนวความคิดในการออกแบบวัดจีนในประเทศไทย.* สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุรศักดิ์ เจริญวงศ์ .(2535). "แนวคิดและวัตถุประสงค์ของจิตรกรรมไทย." เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะกับสังคมไทย หน่วยที่ 6-10. พิมพ์ครั้งที่ 2 : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวี ลี่สุ่ย, โหว หลินหลิน รวบรวม สุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ แปลและเรียบเรียง. (2546). *เทพมงคลของจีน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เต๋าประยุกต์.

เสฐียร โกเศศ. (2507). *ลัทธิของเพื่อนฉบับสมบูรณ์.* พระนคร. โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

เสมอชัย พูลสุวรรณ. (2539). มอชัย พูลสุวรรณ. สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19-24. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไสว วิศวานันท์. (2539). *ชาวแต้จิ๋วในประเทศไทยและในภูมิลำเนาเดิมที่เฉาซับ สมัยที่ 2 ท่าเรือซ่านโถว (พ.ศ.2403-2492) หรือ ค.ศ.1860-1949.* กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สันติ เล็กสุขุม. (2535). "จิตรกรรมไทย – แบบประเพณีและแบบสากล" ใน เอกสารการสอนชุดวิชากับสังคมไทย หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.หนังสือศิลปวัฒนธรรม. (2556). ฉบับ เดือนกุมภาพันธ์.

หนังสืออนุสรณ์ พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2545). *ทรงนำคณาจารย์และนักเรียนนายร้อย จปร. ทัศนศึกษาวัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร วันอังคารที่ 16 กรกฎาคม พุทธศักราช 2545*.

หลี่ไป่ใส. (2552). *หยู่อี่ มงคลจีน เครื่องหมายโชคดีมีสุข ร่ำรวย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามความรู้.

อรศิริ ปาณินท์. (2530). วัดจีนในกรุงเทพฯ , วารสารวิชาการ "หน้าจั่ว" , โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2532). *การศึกษาเปรียบเทียบวัดจีนในกรุงเทพฯ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. (2533). รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบวัดจีนในกรุงเทพฯ กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อารีย์ สุทธิพันธุ์. (2528). *ศิลปนิยม*. กรุงเทพฯ: กระดาษสา.

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. (2522). “แนวการศึกษาและวิจัยสาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมภายในประเทศไทย.” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 3 (2522) : 17-30.

อู่ลี่ว์ซิง; เขียน และ ส.สิริวิทย์ : แปล. (2554). *100 เทพและเซียนจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

เอื้อม อนันตศานต์.(2539). *การออกแบบผังบริเวณ*. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Canaday, J. (1980). *Whai is Art*. London: Hutchinson.

Chan- Kong Chang and Werner Blaser. (1987). China – Tao in Architecture Germany: Albert

Gomm.Evelyn lip. (1995*). FENG SHUI Environment of power a study of Chinese architecture*. London : Academy Group Ltd.

Jeffery F.Meyer, (1992*)." Chinese Buddhist Temple." Secret Architecture in the tradition of India ,China , Judaism and Islam*. Edinburge: Edinburge University.University.

Liang-Ssu-Cheng. (1984). A Pictorial History of Chinese Architecture.Massachusetts institute of technology: Massachusetts.

The Department of Architeeture. (1990). *History of Chinese Architeeture*. Beijing China: Tsinghua University.

สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2556, จาก http://www.board.palungjit.com

สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2556, จาก http://www.soulsweet.exteen.com/20050506/entry

สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2556, จาก http://www.th.wikipedia.org/wiki

สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2556, จาก http://www.jeeteklim.com/profile/intellect

สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2556, จาก http://www.alternativecomplete.com/tiger2.html

สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2556,
จาก http://www.thongkasem.com/knowledge.php?kid=48

สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2556, จาก http://www.lengnoeiyi.com

สืบค้นเมื่อ วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2556,
จาก http://www.fengshui.myreadyweb.com/article/topic-3456.html

สืบค้นเมื่อ วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2556, จาก http://www.84000.org/tipitaka/picture/f66.html

สืบค้นเมื่อ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2556, จาก http://www.takhaopleuk.go.th/temple.php?page=14

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1. นายเฉิน จั๋ว สง (ตั่งซินแซ)
   สถาปนิก หัวหน้าช่างออกแบบในวัดมังกรกมลาวาส จากสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. อาจารย์ศรษฐพงษ์ จงสงวน
   อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. อาจารย์นิธิวุฒิ ศรีบุญชัยชูสกุล
   อาจารย์พิเศษภาควิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือ

1. นายกมลธรรม เรืองวุฒิสกุลชัย
   นักออกแบบกราฟิค ดีไซเนอร์ (Graphic Designer)

2. นายคมสัน สมานตระกูลชัย
   นักออกแบบกราฟิค ดีไซเนอร์ (Graphic Designer)

3. อาจารย์เฉลิมชัย วัฒนศักดิ์ศิริ
   อาจารย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คอมพิวเตอร์
   โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

- เอกสารขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/2140

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

18 มิถุนายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายตั่งชินแซ

เนื่องด้วย พระธวัชชัย แก้วสิงห์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส" โดยมี อาจารย์ ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม/หนังสือ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 087-348-7494

ที่ ศธ 0519.12/๑๖๔๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๘ มิถุนายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์เศรษฐพงษ์ จงสงวน

เนื่องด้วย พระธวัชชัย แก้วสิงห์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส" โดยมี อาจารย์ ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม/หนังสือ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 087-348-7494

ที่ ศธ 0519.12/๒๖๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๘ มิถุนายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์นิธิวุฒิ ศรีบุญชัยชูสกุล

เนื่องด้วย พระธวัชชัย แก้วสิงห์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส" โดยมี อาจารย์ ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม/หนังสือ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 087-348-7494

ที่ ศธ 0519.12/2643

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

18 มิถุนายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์เฉลิมชัย วัฒนศักดิ์ศิริ

เนื่องด้วย พระธวัชชัย แก้วสิงห์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส" โดยมี อาจารย์ ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม/หนังสือ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 087-348-7494

ที่ ศธ 0519.12/๑๖๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๘ มิถุนายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายคมสัน สมานตระกูลชัย

เนื่องด้วย พระธวัชชัย แก้วสิงห์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส" โดยมี อาจารย์ ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม/หนังสือ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 087-348-7494

ที่ ศธ 0519.12/2645

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

18 มิถุนายน 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายกมลธรรม เรืองวุฒิสกุลชัย

เนื่องด้วย พระธวัชชัย แก้วสิงห์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส" โดยมี อาจารย์ ดร.อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม/หนังสือ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 087-348-7494

ภาคผนวก ค

- แบบวัดเจตคติหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส
- แบบประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือการวิจัย
- แบบประเมินความสอดคล้องด้านเนื้อหา

แบบวัดเจตคติ
หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

คำชี้แจง

แบบประเมินชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดเจตคติของผู้อ่านต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ซึ่งผลการประเมินนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ของ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปศึกษา รหัสประจำตัว 53199130135 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุณากรอกแบบสอบถามตามความจริง ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ กรุณากรอกแบบสอบถามตามความจริง ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ส่วนที่ 1 ประวัติส่วนตัว

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

☐ **เพศ** ☐ ชายหญิง

สถานภาพผู้ตอบ

☐ พระภิกษุ ☐ สามเณร ☐ อาจารย์ ☐ นักเรียน ☐ นักศึกษา

☐ บุคคลทั่วไป ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

การศึกษา

☐ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3 ☐ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6)

☐ ระดับอุดมศึกษา ☐ ระดับปริญญาตรี ☐ ระดับปริญญาโท ☐ ระดับปริญาเอก

คำชี้แจง

หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส มีคุณภาพอยู่ในระดับใด โปรดทำเครื่องหมาย (√) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับความพึงพอใจมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับความพึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อยที่สด	ให้คะแนน 1 คะแนน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา						
1	หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ					
2	หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้เพิ่มจากเดิม					
3	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้จากหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ					
4	ข้าพเจ้ามีความสุขกับการได้อ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส					
5	ข้าพเจ้าอยากอ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ให้มากกว่านี้					
ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ						
6	การจัดรูปแบบหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ง่ายต่อการอ่าน					
7	การออกแบบและจัดรูปแบบหนังสือน่าสนใจ ทำให้ข้าพเจ้าอยากที่จะอ่านหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส					
8	สีสันในการออกแบบหนังสือ ทำให้ข้าพเจ้าสนใจมากยิ่งขึ้น					
9	ภาพประกอบ สื่อความหมายให้ข้าพเจ้าได้เข้าใจมากขึ้น					
10	สีพื้นหลังกับสีตัวอักษรมีความเหมาะสมต่อการอ่านของข้าพเจ้า					
11	หน้าหนังสือมีความสวยงาม มีความน่าสนใจต่อข้าพเจ้า					
ด้านประโยชน์และการนำไปใช้						
12	เนื้อหามีประโยชน์ต่อข้าพเจ้า และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้					
13	หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส เป็นสื่อในการเผยแพร่ ทำรายงาน และงานวิจัยได้เป็นอย่างดี					
14	เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของข้าพเจ้า					
15	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส					

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

(ลงชื่อ)..... ผู้ประเมิน

(.....)

แบบประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือการวิจัย

คำชี้แจง

แบบประเมินความคิดเห็นชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินประสิทธิภาพของหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำไปพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพของหนังสือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ของ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปศึกษา รหัสประจำตัว 53199130135 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุณากรอกแบบสอบถามตามความจริง ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

แบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 แบบประเมินเครื่องมือ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ดังนั้น จึงขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นที่ตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ .....

ตำแหน่งปัจจุบัน .....

สถาบัน / สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินเครื่องมือ

คำชี้แจง

หนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส มีคุณภาพอยู่ในระดับใด โปรดทำเครื่องหมาย (√) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับความพึงพอใจมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับความพึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
1. เนื้อหามีความชัดเจนถูกต้อง น่าเชื่อถือ และข้อมูลมีประโยชน์ต่อผู้อ่าน					
2. ปริมาณเนื้อหามีเพียงพอกับความต้องการของผู้อ่าน					
3. การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย					
4. มีการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการอ่าน ค้นหา และทำความเข้าใจกับเนื้อหา					
5. เนื้อหากับภาพมีความสอดคล้องกัน					
6. ขนาดตัวอักษร และรูปแบบตัวอักษร มีความสวยงามและอ่านได้ง่าย					
ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบหนังสือ					
7. การจัดรูปแบบหนังสือง่ายต่อการอ่าน					
8. หน้าหนังสือมีความสวยงาม มีความน่าสนใจ					
9. สีสันในการออกแบบหนังสือมีความเหมาะสม					
10. สีพื้นหลังกับสีตัวอักษรมีความเหมาะสมต่อการอ่าน					
11. ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้เข้าใจมากขึ้น					
12. ภาพประกอบมีความคมชัด					
13. ภาพประกอบมีสีสันเสมือนจริง					
14. ภาพประกอบมีขนาดเหมาะสม					
15. สารบัญ มีความถูกต้องชัดเจน					
ด้านประโยชน์และการนำไปใช้					
16. เนื้อหามีประโยชน์ต่อผู้อ่าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้					
17. เป็นสื่อในการเผยแพร่ ทำรายงาน และงานวิจัย					
18. สามารถเป็นแหล่งความรู้ได้					
19. เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ)..... ผู้ประเมิน

(.....)

แบบประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา

คำชี้แจง

แบบประเมินความคิดเห็นชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาของหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำไปพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับเนื้อหาของหนังสือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดทำหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ของ พระธวัชชัย แก้วสิงห์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปศึกษา รหัสประจำตัว 53199130135 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุณากรอกแบบสอบถามตามความจริง ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

แบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหนังสือทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส ดังนั้นจึงขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นที่ตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สถาบัน/ สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา

รายการประเมิน	ค่า IOC		
	+ 1	**0**	**- 1**
การวิเคราะห์ข้อมูลวัดมังกรกมลาวาส			
ฮวงจุ้ย วัดมังกรกมลาวาส			
อาจริยวงศ์			
สถูปเจดีย์บูรพาจารย์			
การวิเคราะห์ ผลงานทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส			
1. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารท้าวจตุโลกบาล			
1.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
1.2 ด้านจิตรกรรม			
1.3 ด้านประติมากรรม			
1.4 ด้านปฏิมากรรม			
2. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารสักการะ			
2.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
2.2 ด้านจิตรกรรม			
2.3 ด้านประติมากรรม			
2.4 ด้านปฏิมากรรม			
3. วิเคราะห์ข้อมูล พระอุโบสถ			
3.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
3.2 ด้านจิตรกรรม			
3.3 ด้านประติมากรรม			
3.4 ด้านปฏิมากรรม			
4. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารบูรพาจารย์			
4.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
4.2 ด้านจิตรกรรม			
4.3 ด้านประติมากรรม			
4.4 ด้านปฏิมากรรม			

5. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ)			
5.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
5.2 ด้านจิตรกรรม			
5.3 ด้านประติมากรรม			
5.4 ด้านปฏิมากรรม			
6. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารพระโพธิสัตว์กวนอิม			
6.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
6.2 ด้านจิตรกรรม			
6.3 ด้านประติมากรรม			
6.4 ด้านปฏิมากรรม			
7. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์			
7.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
7.2 ด้านจิตรกรรม			
7.3 ด้านประติมากรรม			
7.4 ด้านปฏิมากรรม			
8. วิเคราะห์ข้อมูล ด้านทิศตะวันออก			
8.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
8.2 ด้านจิตรกรรม			
8.3 ด้านประติมากรรม			
8.4 ด้านปฏิมากรรม			
9. วิเคราะห์ข้อมูล ด้านทิศตะวันตก			
9.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
9.2 ด้านจิตรกรรม			
9.3 ด้านประติมากรรม			
9.4 ด้านปฏิมากรรม			
10. วิเคราะห์ข้อมูล ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม			
10.1 ด้านสถาปัตยกรรม			
10.2 ด้านจิตรกรรม			
10.3 ด้านประติมากรรม			
10.4 ด้านปฏิมากรรม			

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

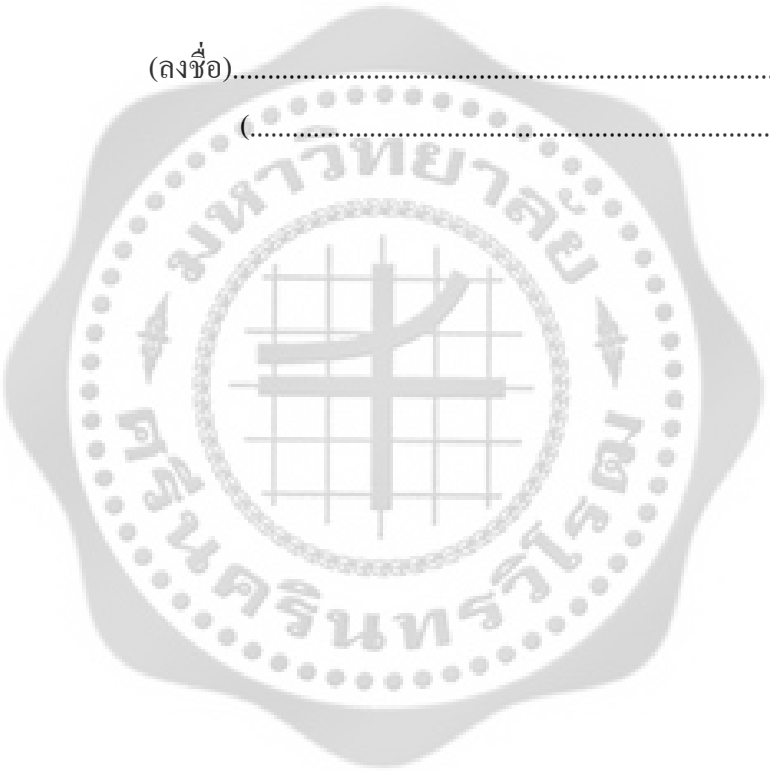
.....

.....

.....

(ลงชื่อ)..... ผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก ง

- บทความสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระคณาจารย์จีนธรรมปัญญาจริยาภรณ์ (ท่านเจ้าคุณเย็นเชี้ยว) เจ้าอาวาส

วันที่ 10 กรกฎาคม 2556 เรื่องป้ายวิญญาณบูรพาจารย์

วันที่ 23 กรกฎาคม 2556 เรื่องสถูปเจดีย์บูรพาจารย์

วันที่ 30 กรกฎาคม 2556 เรื่องเสมาที่ได้รับ และเรื่องวัสดุที่ใช้ในการสร้างองค์พระ

สัมภาษณ์ พระภานุวัฒน์ เลิศประเสริฐพันธ์ (เสี่ยสก) เลขานุการวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์ฯ

วันที่ 7 กรกฎาคม 2556 เรื่องเกี่ยวกับประวัติเทพเจ้าภายในวัด

วันที่ 15 สิงหาคม 2556 เรื่องความหมายของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ

สัมภาษณ์ นายเฉิน จั๋ว สง (ตั่งซินแซ) สถาปนิกจากสาธารณรัฐประชาชนจีน

วันที่ 11 กรกฎาคม 2556 เรื่องประวัติความเป็นมาของงานปั้น งานฉลุ งานตกแต่งผลงาน

วันที่ 25 สิงหาคม 2556 เรื่องความหมายที่ท่านเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม

วันที่ 30 กันยายน 2556 เรื่องแปลความหมายภาษาจีนที่ปรากฏอยู่ตามชิ้นงานภาพวาด

สัมภาษณ์ นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน

วันที่ 15 พฤษภาคม 2556 เรื่องอิทธิพลของลัทธิเต๋าและศาสนาพุทธมหายาน

วันที่ 7 กรกฎาคม 2556 เรื่องสถานภาพทางสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราช

วันที่ 29 สิงหาคม 2556 เรื่องสถูปเจดีย์ในสวนวัดมังกรกมลาวาส

นายนิธิวุฒิ ศรีบุญชัยชูสกุล อาจารย์พิเศษภาควิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ 12 พฤษภาคม 2556 เรื่องราวประวัติของเทพเจ้าและผลงานทัศนศิลป์

วันที่ 24 มิถุนายน 2556 เรื่องวัสดุที่ใช้ประดับตกแต่งในวิหารอาคารต่างๆ ภายในวัด

สัมภาษณ์ นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย ผู้ควบคุมงานก่อสร้างวัด

วันที่ 23 กันยายน 2556 เรื่องรูปแบบ วัสดุ และวิธีการ ในการสร้างผลงานทัศนศิลป์ทั้ง 4 ด้าน คือ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม

สัมภาษณ์ นายจุ้ย หัวหน้าผู้ควบคุมคนงานก่อสร้างวัด

วันที่ 24 กันยายน 2556 เรื่องรูปแบบของการทำงานไม้ทั้งหมด

ภาคผนวก จ

หนังสือผลงานทัศนศิลป์วัดมังกรกมลาวาส

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล กลุ่มสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และปฏิมากรรม มีการดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ รูปแบบและลักษณะงานทัศนศิลป์
2. วิเคราะห์ คุณสมบัติของงานทัศนศิลป์
3. วิเคราะห์ วิธีการสร้างงานทัศนศิลป์
4. วิเคราะห์ ความหมายของสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์

ผลงานลายสลักในการวิเคราะห์ในครั้งนี้แฝงคติความเชื่อเกี่ยวกับ **ฮก ลก ซิ่ว** ของจีน เป็นเรื่องสิริมงคล ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ว่า *ลายจีนที่ใช้นักปราชญ์จีนได้ผูกขึ้นให้มีนิมิตมงคล ประกอบด้วย 3 อย่างคือ ฮก ลก ซิ่ว เป็นพื้น* **ฮก ลก ซิ่ว** มีความหมายดังนี้

ฮก คือ วาสนา ความเป็นใหญ่ บรรดาศักดิ์ หรือ ทำการทั้งปวงสำเร็จด้วยอานุภาพ

ลก คือ ความบริบูรณ์ด้วยโภคสมบัติ เครื่องอุปโภค บริโภค แก้วแหวนเงินทอง ญาติมิตร บริวาร

ซิ่ว คือ มีอายุยืนยาวนาน ไม่มีโรค

กล่าวได้ว่า ฮก ลก ซิ่ว เป็นที่ปรารถนาของมนุษย์ทั้งปวง เป็นมงคลซึ่งอำนวยพรแก่กัน ฮก ลก ซิ่ว เมื่อแสดงเป็นสัญลักษณ์ ได้ใช่สัญญาลักษณ์เป็นรูปต่างๆ

แสดง ฮก ลก ซิ่ว โดยรูปมนุษย์

แสดง ฮก ลก ซิ่ว โดยรูปสัตว์

แสดง ฮก ลก ซิ่ว โดยรูปเครื่องประดับท้องฟ้า

แสดง ฮก ลก ซิ่ว โดยรูปพฤษชาติ และบุปผชาติ

ความหมายของเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นลายสลัก ได้แก่ **ฮก**จะเป็นสิ่งวิเศษ หายาก มีอนุภาพ มีสง่า มีความรุ่งเรือง มักใช้ดอกพุดตาน ดอกโบตั๋น ดอกกุหลาบ ดอกหงอนไก่ ลูกพลับ ส้มมือ พระอาทิตย์ หงส์ ค้างคาว ไก้ตัวผู้ สิงโต นกยูง เหรียญเงินตรา เป็นการอวยพรให้มียศศักดิ์ ได้รับตำแหน่งขุนนางสูงส่ง **ลก** เป็นสิ่งที่เป็นเป็นจำนวนมาก หรือเป็นพืชพรรณที่แพร่หลาย เป็นความเย็นชุ่มชื่น มั่งคั่งสมบูรณ์ ใช้ดอกเบญจมาศ ดอกโบตั๋น ดอกบานชื่น ส้ม ต้นไผ่ ทับทิม ผลแตง นกกาเหว่า หยูอี้ ตลับ กล่อง เป็นการอวยพรให้มีโชคลาภ สมปรารถนา มีบุตรหลานเต็มเมือง **ซิ่ว**เป็นสิ่งทนทานถาวร ยืนยาว ใช้ลูกท้อ ดอกท้อ ถั่วลิสง ต้นสน กิ่งสน เห็นหลินจือ นกกระเรียน เต่า ห่าน โขดหิน นอกจากนี้ ยังมีน้ำเต้า ผลแตง พุทราจีน ลิ้นจี่ ลำไย กระจับ ดอกเหมย มังกร ปลา นก ปู เป็ด ลิง จิ้งเหลน เสือ กวาง แพะ งู ตะขาบ กบ จิ้งหรีด แมงป่อง แจกัน ซิ่วฉิว ตัวอักษร ลายยันต์แปดทิศ ลายเมฆมงคล ฯลฯ สัญลักษณ์เหล่านี้ล้วนเป็นคำอวยพรให้มียศศักดิ์ ทรัพย์สมบัติ ลูกหลาน บริวาร มีความเจริญรุ่งเรือง มีความเจริญรุ่งเรือง มีความสุขสดชื่น สงบ สันติ กล้าหาญ ปราดเปรื่อง แข็งแรง

อายุยืน (จาก หนังสือ ศิลปวัฒนธรรม ฉบับ กุมภาพันธ์ 2556 หน้า 149 และ 152) ผลงานทัศนศิลป์แยกวิเคราะห์ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มสถาปัตยกรรม

คัดเลือกเฉพาะอาคารและวิหารที่สำคัญและบุคคลทั่วไปสามารถสังเกตมองเห็นและชื่นชมความงามของสถาปัตยกรรมนั้นได้ อาคารและวิหารที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล

1.2 วิหารสักการะ

1.3 พระอุโบสถ

1.4 วิหารโจวซือ

1.5 วิหารหลักโจ้ว

1.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม

1.7 วิหารพระกษิติครรภ์

1.8 วิหารทิศตะวันออก

1.9 วิหารทิศตะวันตก

1.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

2. กลุ่มจิตรกรรม

2.1 วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	65	ภาพ
2.2 วิหารสักการะ	มีจำนวน	-	ภาพ
2.3 พระอุโบสถ	มีจำนวน	86	ภาพ
2.4 วิหารโจวซือ	มีจำนวน	30	ภาพ
2.5 วิหารหลักโจ้ว	มีจำนวน	1	ภาพ
2.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม	มีจำนวน	-	ภาพ
2.7 วิหารพระกษิติครรภ์	มีจำนวน	-	ภาพ
2.8 วิหารทิศตะวันออก	มีจำนวน	22	ภาพ
2.9 วิหารทิศตะวันตก	มีจำนวน	85	ภาพ
2.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	มีจำนวน	39	ภาพ

3. กลุ่มประติมากรรม

3.1 คัดงานประติมากรรมที่เสียหาย หรือมีการวาดซ่อมแซมในตำแหน่งที่สำคัญออก เพราะอาจทำให้วิเคราะห์ข้อมูลผิดพลาดได้ เช่นศีรษะขาด มือขาขาด หรือชิ้นงานที่มีการวาดซ่อมแซมใหม่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องมีความสมบูรณ์

3.2 คัดเลือกชิ้นงานจากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีรูปแบบลักษณะที่คล้ายและใกล้เคียงกันจัดไว้เป็นกลุ่ม

3.3 จากกลุ่มที่คัดเลือกไว้ ดึงออกมาเพียง 1 ชิ้น โดยเลือกชิ้นที่สมบูรณ์ที่สุด มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เลือกงานประติมากรรมที่ตกแต่งภายในวัดมังกรกมลาวาส ที่สื่อความหมายแทนสัญลักษณ์ ในงานศิลปะ เช่นสัญลักษณ์และความหมายของสัตว์มงคล, สัญลักษณ์และความหมายของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้มงคล, สัญลักษณ์และความหมายของธรรมชาติมงคล,สัญลักษณ์และความหมายของความเชื่อ ของศาสนาพุทธและเต๋า, สัญลักษณ์และความหมายของตัวอักษรมงคล, สัญลักษณ์และความหมายของสิ่งของมงคล, สัญลักษณ์และความหมายของรูปเรขาคณิตดังนี้

3.5 วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	200	ชิ้น
3.6 วิหารสักการะ	มีจำนวน	56	ชิ้น
3.7 พระอุโบสถ	มีจำนวน	96	ชิ้น
3.8 วิหารโจวซือ	มีจำนวน	35	ชิ้น
3.9 วิหารหลักโจ้ว	มีจำนวน	58	ชิ้น
3.10 วิหารเจ้าแม่กวนอิม	มีจำนวน	60	ชิ้น
3.11 วิหารพระกษิติครรภ์	มีจำนวน	31	ชิ้น
3.12 วิหารทิศตะวันออก	มีจำนวน	54	ชิ้น
3.13 วิหารทิศตะวันตก	มีจำนวน	11	ชิ้น
3.14 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	มีจำนวน	6	ชิ้น

4. กลุ่มปฏิมากรรม

4.1วิหารท้าวจตุโลกบาล	มีจำนวน	9	องค์
4.2 วิหารสักการะ	มีจำนวน	-	องค์
4.3 พระอุโบสถ	มีจำนวน	33	องค์
4.4 วิหารโจวซือ	มีจำนวน	1	องค์
4.5 วิหารหลักโจ้ว	มีจำนวน	3	องค์
4.6 วิหารเจ้าแม่กวนอิม	มีจำนวน	4	องค์
4.7 วิหารพระกษิติครรภ์	มีจำนวน	4	องค์
4.8 วิหารทิศตะวันออก	มีจำนวน	17	องค์
4.9 วิหารทิศตะวันตก	มีจำนวน	1	องค์
4.10 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม	มีจำนวน	1	องค์

1.1 ด้านสถาปัตยกรรม

วัดมังกรกมลาวาสนับว่าเป็นวัดที่มีความโดดเด่นในด้านสถาปัตยกรรม เนื่องจากรูปแบบการก่อสร้างนำมาจากการก่อสร้างตามคติการสร้างวัด มีถนนตรงเข้ามาสู่วิหารหน้า และเมื่อผ่านวิหารหน้าแล้วจะเข้าสู่พระอุโบสถ วัดนี้มีการจัดสถานที่ที่ลงตัวพอเหมาะกับการใช้สอย อีกทั้งยังแบ่งสรรพื้นที่ใช้สอยอย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นเขต พุทธาวาส เขตสังฆาวาส และพื้นที่ประกอบกิจกรรมพิเศษอื่นๆ นอกจากนั้นตัวอาคารยังคงมีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบจีนโบราณ มีเครื่องประกอบหลังคาวิหารมีรูปปั้นของมังกร อยู่สองข้างมีไข่มุกไฟอยู่ตรงกลางและมีปลามังกรอยู่หลังคาด้านล่าง ทั้งนี้เชื่อว่า มังกรและปลาเป็นสัญลักษณ์ของสายน้ำ สามารถป้องกันอัคคีภัยได้

วัดนี้ก่อตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2414 ใช้เวลาก่อสร้าง 8 ปีกว่าจะแล้วเสร็จ มีลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบทางจีนตอนใต้ของสกุลช่างแต้จิ๋ว โดยวางแปลนตามแบบวัดหลวง คือ มีวิหารท้าวจตุโลกบาลเป็นวิหารแรกตรงกลางเป็นพระอุโบสถ ข้างหลังพระอุโบสถเป็นวิหารเทพเจ้า การสร้างใช้ไม้และอิฐเป็นวัสดุสำคัญ

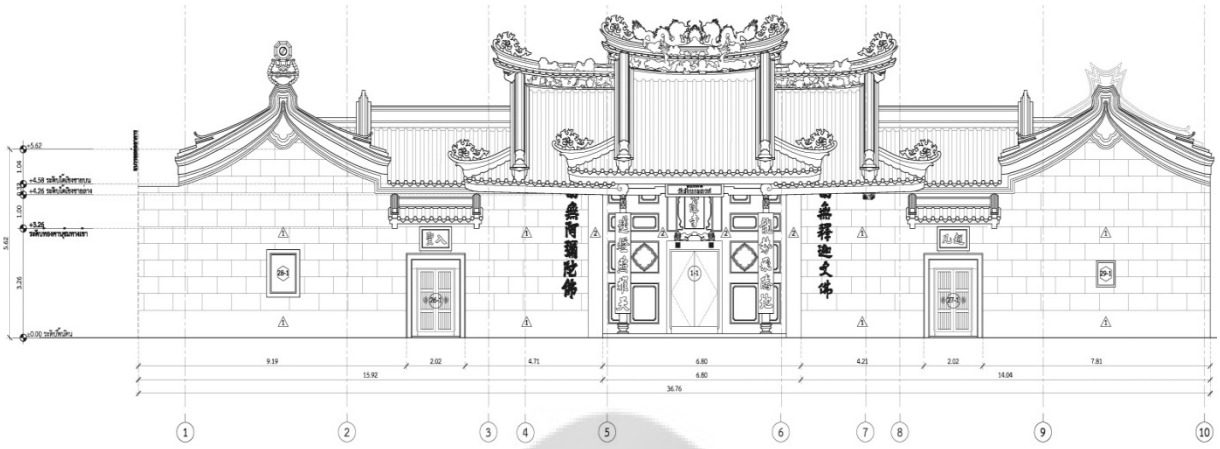
จากประตูทางเข้า เข้าไปจะถึงวิหารท้าวจตุโลกบาล จะเห็นเทพเจ้า 4 องค์ (ข้างละ 2 องค์) ในชุดนักรบจีนและถืออาวุธและสิ่งของต่างๆ กัน เช่นพิณคาบร่มเจดีย์ ชาวจีนเรียกว่า "ซี้ไต๋เทียงอ้วง" 四大天王 หมายถึงเทพเจ้าที่ปกปักษ์รักษา คุ้มครอง ทิศต่างๆ ทั้ง 4 ทิศนั้นเอง

โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในแต่ละกลุ่มและแต่ละส่วนของวิหารท้าวจตุโลกบาล ดังต่อไปนี้

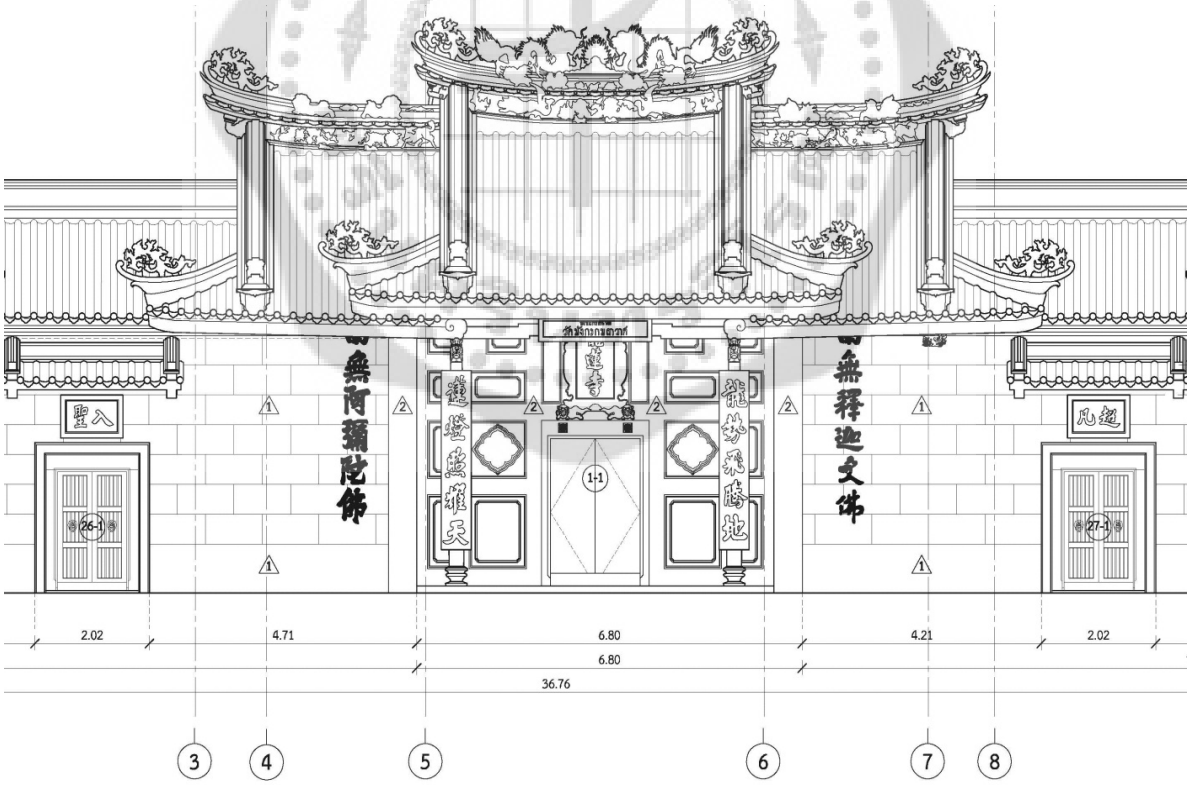
รูปแบบ : วิหารท้าวจตุโลกบาล มีความกว้าง 15 เมตร 72 เซนติเมตร มีความยาว 7 เมตร 80 เซนติเมตร มีความสูงจากฐานถึงคาน 6 เมตร 67 เซนติเมตร ลักษณะของวิหารอยู่ด้านหน้าวัด ซึ่งเป็นวิหารแรกก่อนที่จะเดินเข้าไปยังภายในวิหารต่างๆ ภายในวัดมังกรกมลาวาส รูปแบบเป็นสถาปัตยกรรมแบบจีนโบราณทางตอนใต้ของสกุลช่างแต้จิ๋ว โดยวางแปลนตามแบบวัดหลวง

วัสดุ : ปูนซีเมนต์, หินแกรนิต, เครื่องถ้วยชามกระเบื้องสี, ไม้แดงและไม้สัก เป็นต้น

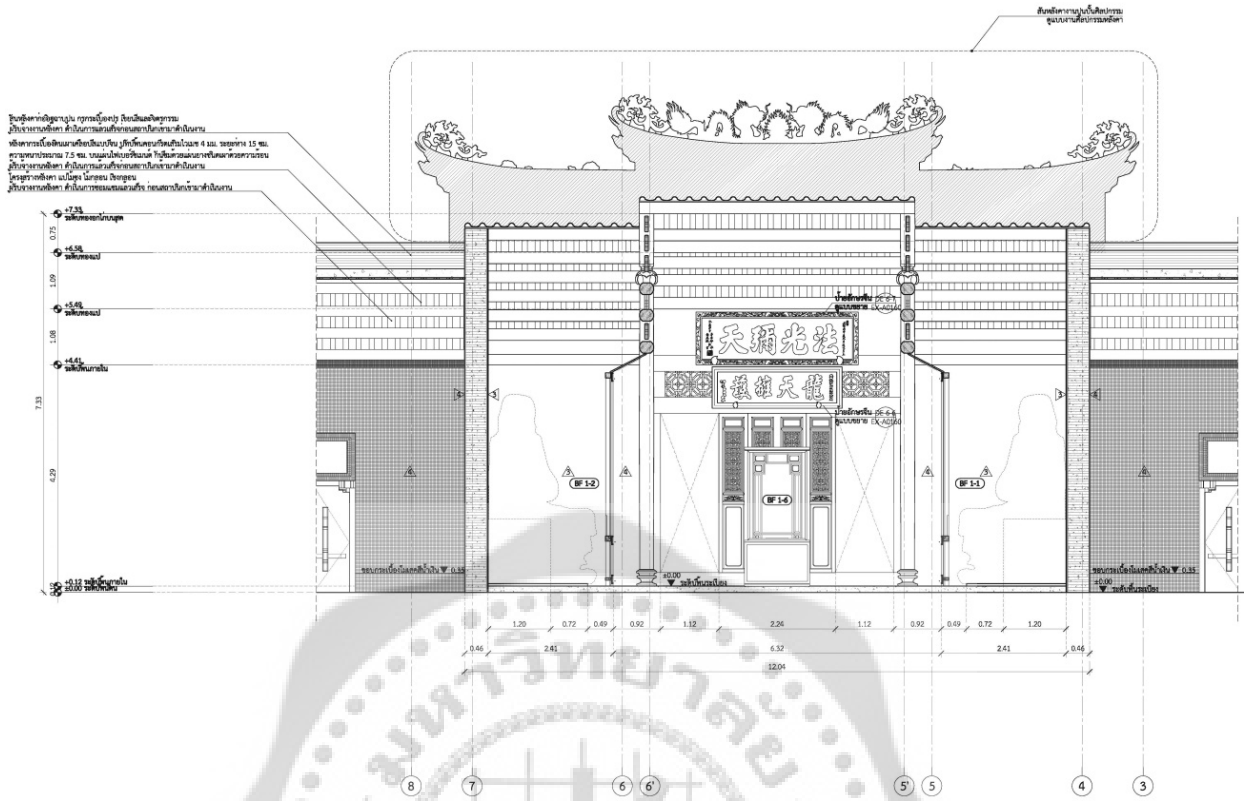
วิธีการ : ด้านหน้าวิหารเป็นผนังหินแกรนิต พื้นปูด้วยหินแกรนิต หลังคามุ่งด้วยกระเบื้องและชิ้นงานบนหลังคาประกอบด้วยเครื่องถ้วยลวดลายหลากสี ด้านในขึ้นโครงด้วยไม้แดง ผุผนังด้วยไม้สัก (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

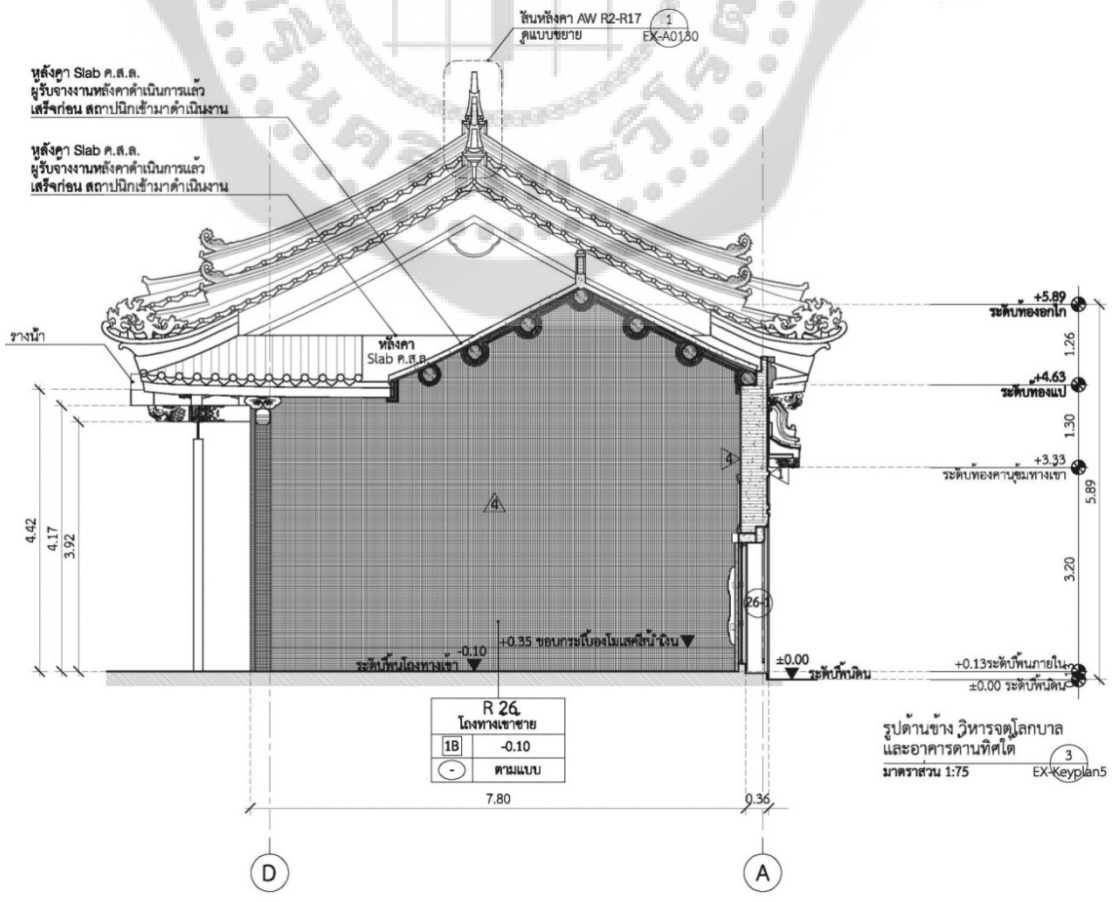
ภาพประกอบ 1 ลายเส้นสถาปัตยกรรมด้านหน้าวิหารท้าวจตุโลกบาล

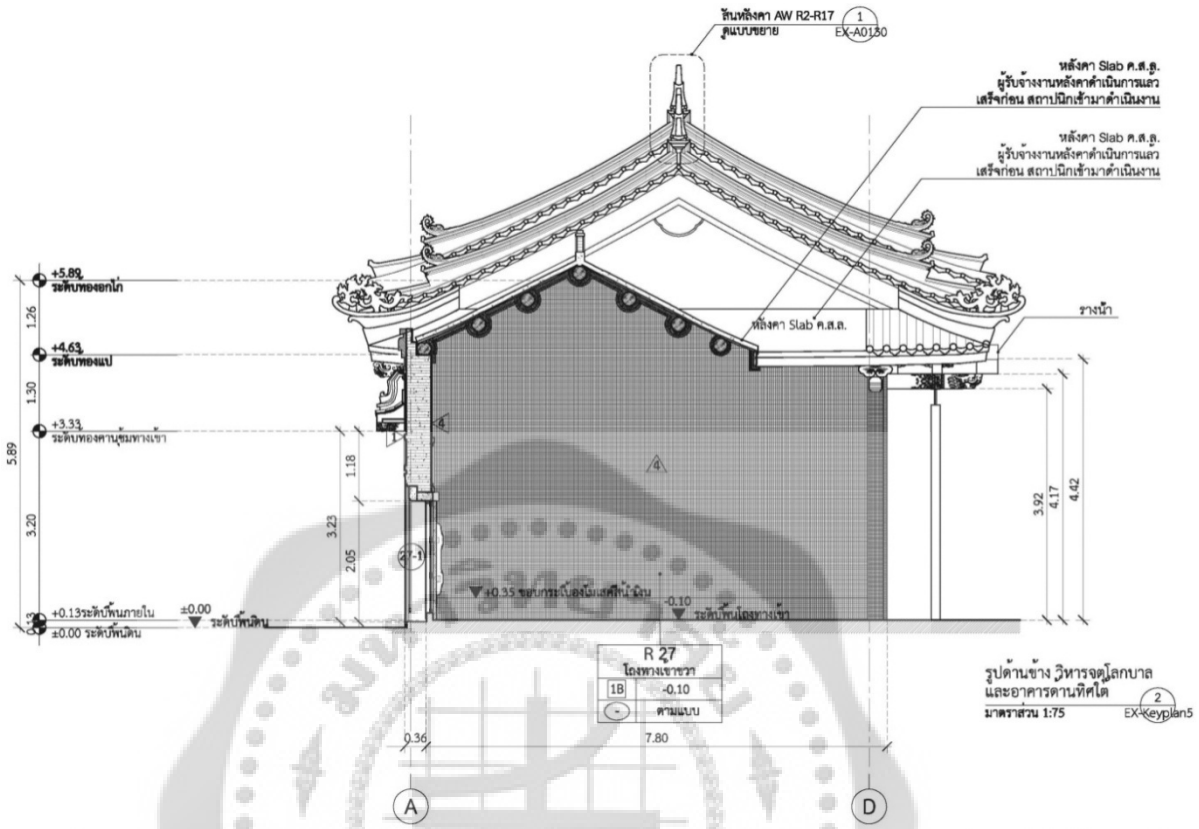
ภาพประกอบ 2 ลายเส้นสถาปัตยกรรมด้านหน้าวิหารท้าวจตุโลกบาล

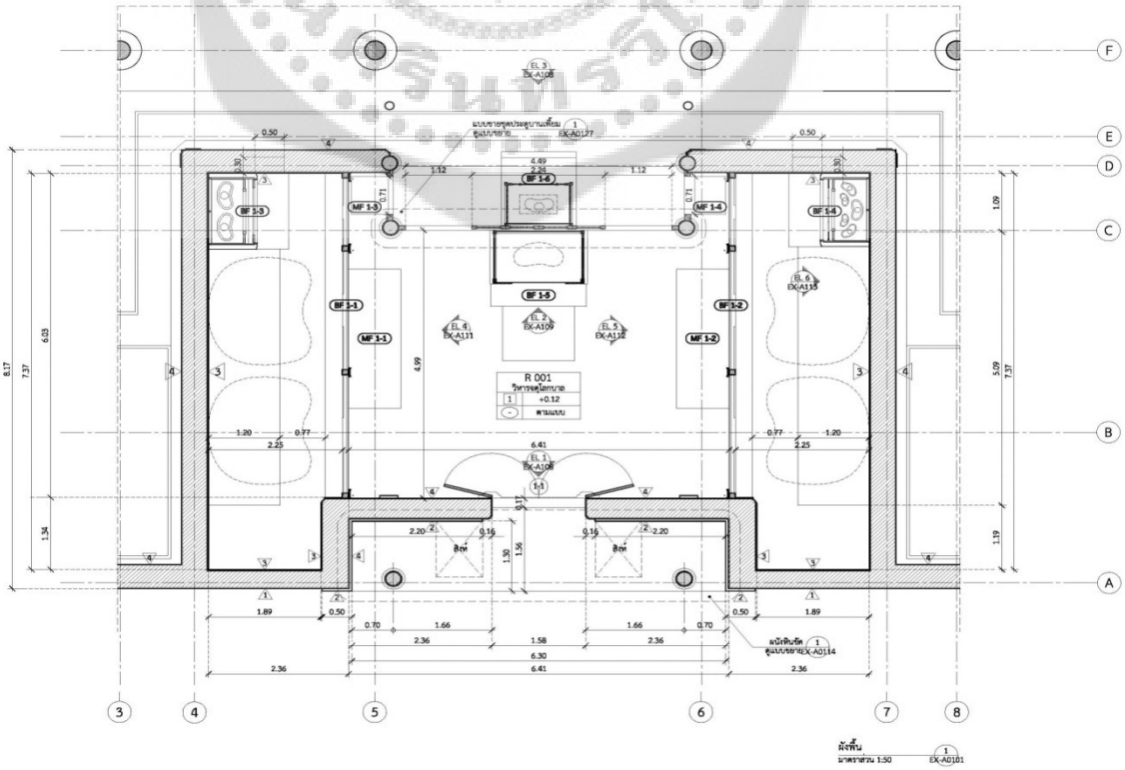
ภาพประกอบ 3 ลายเส้นสถาปัตยกรรมด้านหลังวิหารท้าวจตุโลกบาล

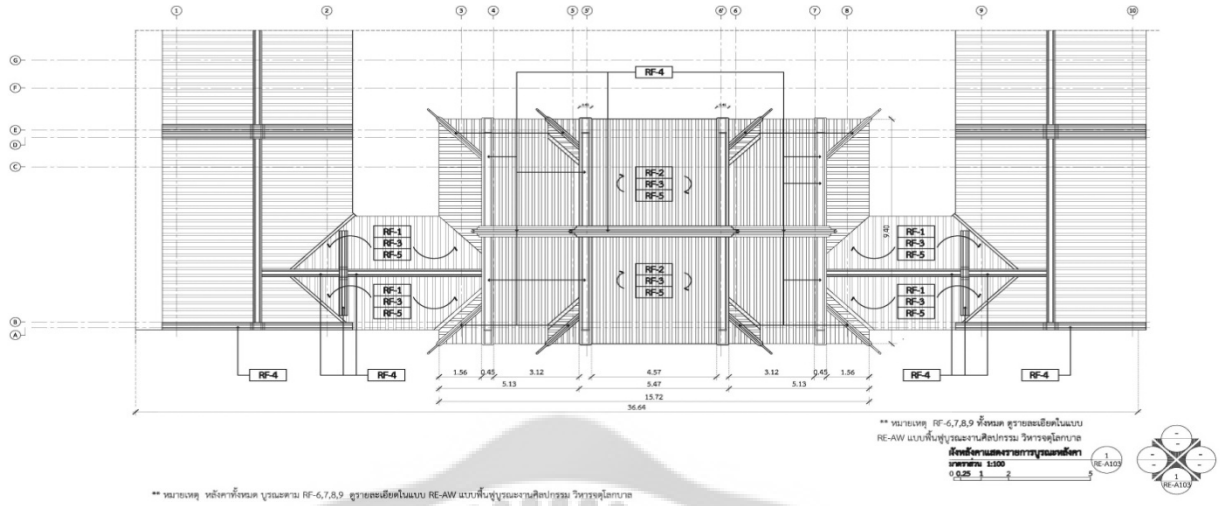
ภาพประกอบ 4 ลายเส้นสถาปัตยกรรมด้านข้างฝั่งซ้ายวิหารท้าวจตุโลกบาล

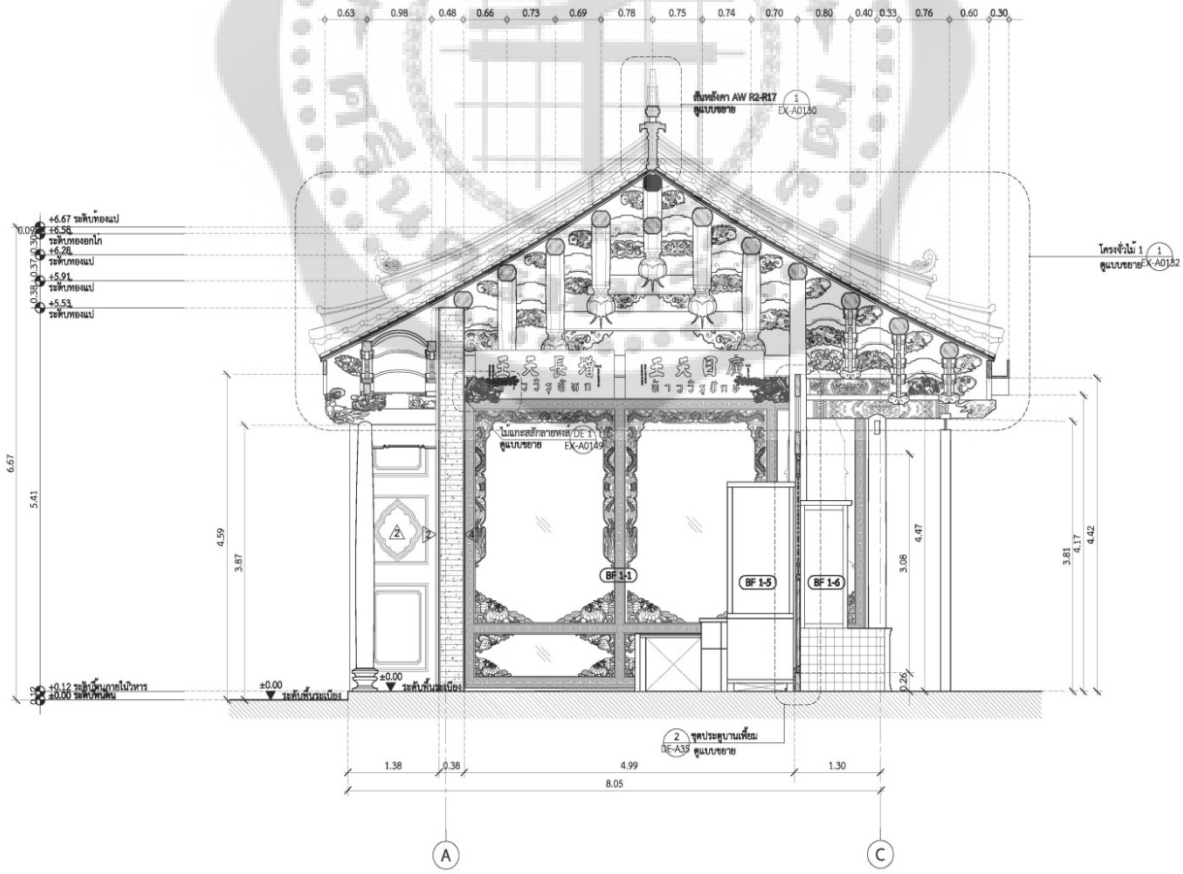
ภาพประกอบ 5 ลายเส้นสถาปัตยกรรมด้านข้างฝั่งขวาวิหารท้าวจตุโลกบาล

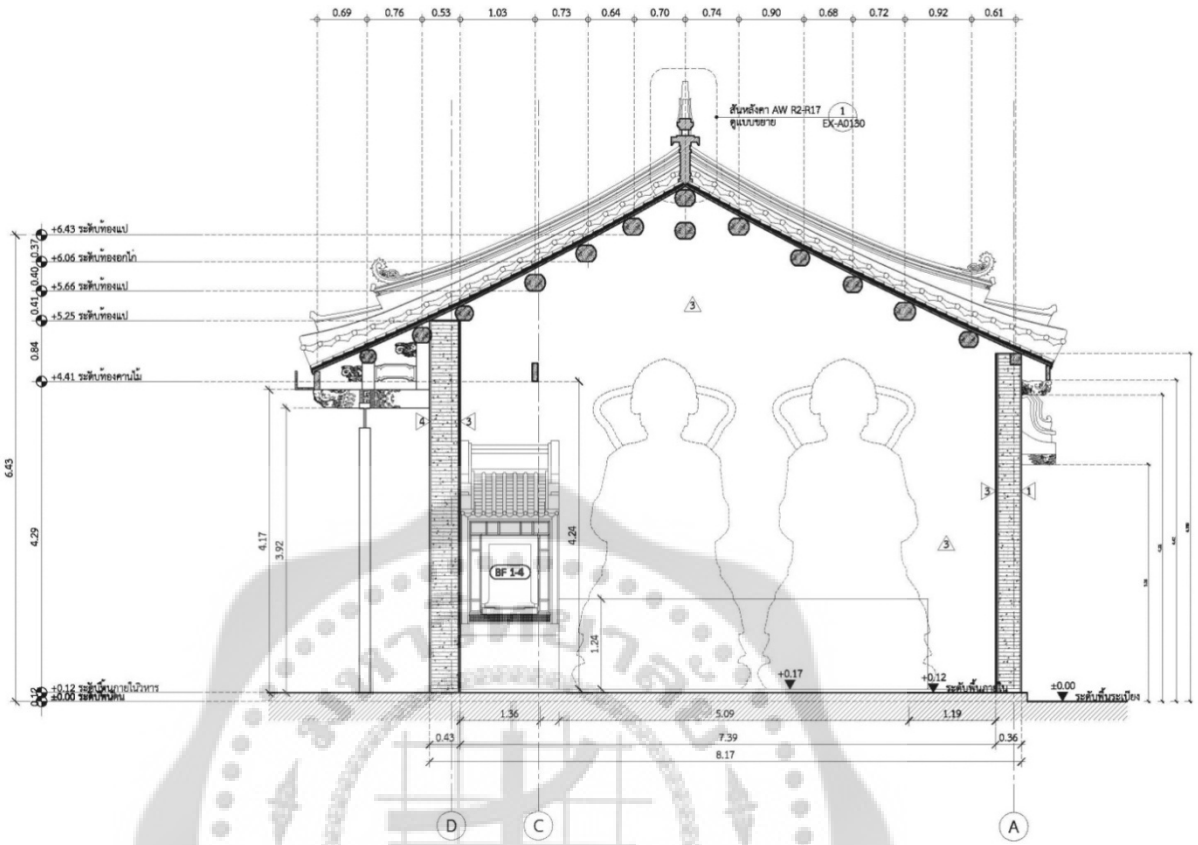
ภาพประกอบ 6 ลายเส้นสถาปัตยกรรมมุมด้านบนภายในวิหารท้าวจตุโลกบาล

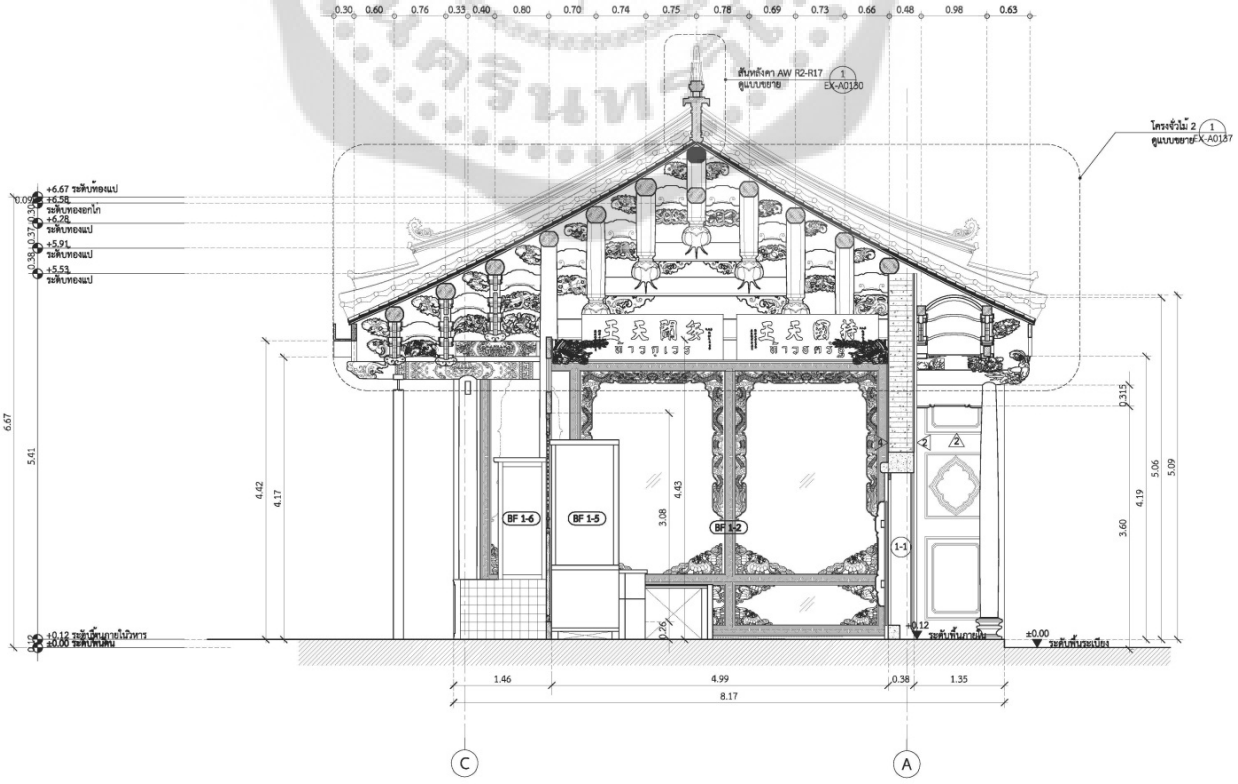
ภาพประกอบ 7 ลายเส้นสถาปัตยกรรมมุมด้านบนวิหารท้าวจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 8 ลายเส้นสถาปัตยกรรมภายในฝั่งด้านขวาวิหารท้าวจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 9 ลายเส้นสถาปัตยกรรมภายในฝั่งด้านซ้ายวิหารท้าวจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 10 ลายเส้นสถาปัตยกรรมองค์ท้าวจตุโลกบาลภายในวิหารท้าวจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 11 ด้านหน้าวิหารท้าวจตุโลกบาล

1.2 ด้านจิตรกรรมวิหารท้าวจตุโลกบาล

ด้านจิตรกรรมนั้น สามารถพบเห็นได้ทั่วไป โดยเริ่มตั้งแต่ประตูวัดด้านนอกจะเห็นรูปของผลไม้และไม้มงคลต่างๆ เช่น ทับทิม ต้นไผ่ ส่วนที่บานประตูใหญ่ เมื่อปิดเข้าหากันก็เป็นรูปวาดของมังกร เพราะเชื่อว่า มังกรคือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีหน้าที่เฝ้าสถานที่ป้องกันภูตผีปีศาจ ภายในวัดจะเห็นภาพวาดบนขื่อคานของสิ่งมงคลต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากชีวิตประจำวันของชาวไทยเชื้อสายจีนมักเชื่อกับเรื่องราวการดำรงชีวิต ดังนั้นความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนจึงถูกถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์ออกมาในความหมายของความเป็นมงคลแก่ผู้มาเยี่ยมเยียน ไม่ว่าจะเป็นรูปสัตว์ เช่น มังกร ปลา ค้างคาว กระต่าย ฯลฯ รูปต้นไม้ต่างๆ เช่น ไผ่ ดอกโบตั๋น เห็ดหลินจือ ฯลฯ หรือสัญลักษณ์ของธรรมชาติ เช่น คลื่นในทะเล เมฆ ไข่มุกไฟ ฯลฯ ซึ่งในวิหารท้าวจตุโลกบาลมี จิตรกรรม ดังต่อไปนี้

รูปแบบ : ภาพวาดในวิหารจตุโลกบาล มีจำนวน 65 ภาพ มีขนาดของภาพที่แตกต่างกันออกไป มีอยู่ในรายละเอียดด้านล่างตามภาพประกอบ ภาพส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์แทนความหมายมงคลต่างๆ เช่นรูปสัญลักษณ์ของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ที่แทนคำอวยพร ได้แก่ส้ม ลูกท้อ ลำไย, ทับทิม, ลูกพลับ, ดอกบัว, ดอกเบญจมาศ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของสัตว์ที่ใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ค้างคาว, นกกะเรียน, กวางดาว, ปลามังกร, กระต่าย เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของธรรมชาติ และสิ่งของที่ใช้แทนคำอวยพร ได้แก่ น้ำ, คลื่นน้ำ, เมฆ, ตะกร้าใส่ดอกไม้, แจกันใส่ดอกไม้, จานใส่ดอกไม้ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์แห่งความเชื่อ ได้แก่ หยินหยาง, มงคล 8 ทิศ, โซ่ว, วั่น เป็นต้น**วัสดุ :** สีที่ใช้ในการวาด ได้แก่ สีน้ำมัน, ฝุ่นจีน, แผ่นทอง เป็นต้น

วิธีการ : การวาดภาพระบายสี ขั้นตอนแรกเป็นการรองสีพื้นไม้เพื่อให้ง่ายต่อการร่างภาพ ขั้นตอนสอง เป็นการขึ้นรูปด้วยการวาดลายเส้น ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ขั้นตอนสาม เป็นการลงสีน้ำมันและบางภาพมีการลงรัก ปิดทอง เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์ นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 12 ดอกกล้วยไม้ นก ส้มมือ **ภาพประกอบ 13 ดอกเก๊กฮวย ทับทิม เบญจมาศแดง**

จิตรกรรม ทั้ง 6 ชิ้นนี้ ตั้งอยู่บนคานฝั่งด้านซ้ายของวิหารท้าวจตุโลกบาลซึ่งรายละเอียด ดังนี้

ดอกกล้วยไม้	กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร	ดอกเก๊กฮวย	กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 98 เซนติเมตร
นก	กว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร	ทับทิม	กว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร
ส้มมือ	กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 98 เซนติเมตร	เบญจมาศ	กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 14 ดอกเบญจมาศ ดอกซานฉา ดอกเหมย **ภาพประกอบ 15 ต้นไผ่ ดอกบัว ดอกซานฉา**

จิตรกรรม ทั้ง 6 ชิ้นนี้ ตั้งอยู่บนคานฝั่งด้านหลังฝั่งซ้ายของวิหารท้าวจตุโลกบาล ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

ดอกเบญจมาศ	กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร	ต้นไผ่	กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร
ดอกซานฉา	กว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร	ดอกบัว	กว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร
ดอกเหมย	กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร	ดอกซานฉา	กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 16 ดอกเก๊กฮวย ดอกบัว ต้นไผ่

ภาพประกอบ 17 ต้นเหมย ดอกซานฉา ลูกพลับ

จิตรกรรม ทั้ง 6 ชิ้นนี้ ตั้งอยู่บนคานฝั่งด้านหลังฝั่งขวาของวิหารท้าวจตุโลกบาล ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

ดอกเก๊กฮวย กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร
ดอกบัว กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร
ต้นไผ่ กว้าง 11 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร
ต้นเหมย กว้าง 11 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร
ดอกซานฉา กว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร
ลูกพลับ กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

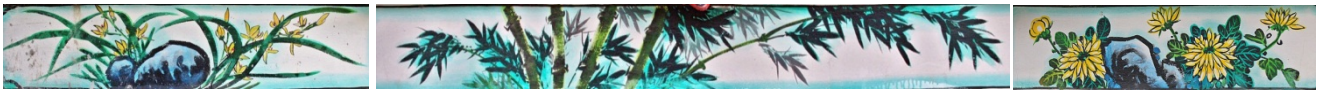
ภาพประกอบ 18 ดอกซานฉา ลูกท้อ ดอกบัว

ภาพประกอบ 19 ดอกกล้วยไม้ ส้ม ต้นไผ่

จิตรกรรม ทั้ง 6 ชิ้นนี้ ตั้งอยู่บนคานด้านหลังฝั่งขวาของวิหารท้าวจตุโลกบาล ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

ดอกซานฉา กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร
ลูกท้อ กว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร
ดอกบัว กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร
ดอกกล้วยไม้ กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร
ผลส้ม กว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร
ต้นไผ่ กว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 20 จิตรกรรมบนหลังคาด้านหลังฝั่งซ้าย

ภาพซ้าย ดอกกล้วยไม้	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร
ภาพกลาง ต้นไผ่	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 207 เซนติเมตร
ภาพขวา ดอกเก๊กฮวย	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 21 จิตรกรรมบนหลังคาด้านหน้าฝั่งซ้าย

ภาพซ้าย ดอกเก๊กฮวย	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร
ภาพกลาง ต้นไผ่	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 207 เซนติเมตร
ภาพขวา ดอกโบตั๋น	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 22 จิตรกรรมบนหลังคาด้านหน้าฝั่งขวา

ภาพซ้าย ดอกโบตั๋น	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร
ภาพกลาง ดอกเหมย	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 207 เซนติเมตร
ภาพขวา ดอกเก๊กฮวย	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 23 จิตรกรรมบนหลังคาด้านหลังฝั่งขวา

ภาพซ้าย ดอกเก๊กฮวย	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร
ภาพขวา ต้นไผ่	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 207 เซนติเมตร
ภาพขวา ดอกกล้วยไม้	มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

การวาดดอกไม้มงคลลงในภาชนะต่างๆ ล้วนมีความหมายที่แตกต่างและแยกออกได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 24 ดอกโบตั๋น

ตะกร้าใส่ดอกไม้สัญลักษณ์แทนความหมาย *ความมีอายุยืน*

แจกันใส่ดอกไม้สัญลักษณ์แทนความหมาย *ความสงบ*

จานดอกไม้สัญลักษณ์ของความหมาย *ความงาม , ความเหมาะสม , ความกลมกลืน*

ภาพประกอบ 25 ดอกเหมย (ดอกบ๊วย)梅

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดู ที่กำลังมาถึง อายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 26 ดอกเบญจมาศ (ดอกเก๊กฮวย)菊花

ฤดูใบไม้ร่วง, ความมีอารมณ์ขัน, การเกษียณอายุ , ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

ภาพประกอบ 27 ต้นสนกับนกนางแอ่น 松

ความมีอายุยืน

ภาพประกอบ 28 ลูกพลับ柿子

ความสุข, ความสดชื่น, ความร่าเริง

ภาพประกอบ 29 แจกันใส่ดอกไม้

ความสงบสุข

ภาพประกอบ 30 กระต่าย

ความมีอายุยืน

ภาพประกอบ 31 แจกันใส่ดอกไม้

ความสงบสุข

ภาพประกอบ 32 กุ้ง 虾

สัญลักษณ์วานวานซุ่น 弯弯顺 เป็นรูปของกุ้งสองตัวอยู่ข้างๆ กัน มีความหมายว่า ทุกสิ่งทุกอย่างราบรื่นสมความปรารถนา (เพราะคำว่า ซุ่น 顺 มาจากคำเต็มว่า ซุ่นลี่ 顺利 ที่แปลว่า สะดวกราบรื่น ส่วนคำว่า วานวาน 弯弯 มาจากรูปลักษณะโค้งงอของตัวกุ้ง

ภาพประกอบ 33 ดอกกล้วยไม้

ความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , มิตรภาพอันบริสุทธิ์

ภาพประกอบ 34 ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน , ความสดชื่น (ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาดเดือน 7)

ภาพประกอบ 35 ส้มโอมือ

ความสุข , ความมั่งคั่งอย่างมากมายถึงการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์

ภาพประกอบ 36 ทับทิม

ความเจริญงอกงาม , ความรัก , อิทธิพลของความรัก , ความหมายของการมีบุตรยาก

ภาพประกอบ 37 ดอกโบตั๋น

ฤดูใบไม้ผลิ , ความร่ำรวย , เกียรติยศ , ความรัก , ความเจริญ , ความงาม

ภาพประกอบ 38 ดอกเบญจมาศสีแดง

ฤดูใบไม้ร่วง , ความมีอารมณ์ขัน,การเกษียณอายุ , ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

ภาพประกอบ 39 ลำไย หรือ หลงเหยี่ยน

ตามังกร อันเป็นสัญลักษณ์แห่งชนชาติจีน

ภาพประกอบ 40 เชอร์รี่

ขอให้ท่านมีอายุยืนยาวดั่งผลท้อน้อยๆ เหล่านี้

ภาพประกอบ 41 แจกันใส่ดอกไม้

ความสงบสุข

ภาพประกอบ 42 จานดอกไม้

ความงาม , ความเหมาะสม , ความกลมก

ภาพประกอบ 43 ปู

ชาวจีนให้ความสำคัญกับ ปู เพราะกระดองที่ดูเหมือนเกราะ 甲 และเพราะคำว่า เกราะ ที่อ่านว่า เจี่ย 甲 แปลได้อีกอย่างหนึ่ง คือ ที่หนึ่ง , ลำดับที่หนึ่งอีกด้วย

ภาพประกอบ 44 กระรอกกินองุ่น

ความรุ่งเรืองงอกงาม , และสื่อความหมายถึงการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์

ภาพประกอบ 45 ต้นไผ่

ความมีอายุยืน , โชคลาภ

ภาพประกอบ 46 ทับทิม

ความเจริญงอกงาม, ความรัก อิทธิพลของความรัก ความหมายของการมีบุตรยาก

ภาพประกอบ 47 นกนางแอ่น

สัญลักษณ์แห่งความพากเพียรพยายามและเป็นภาพของความมานะอดทนต่อสู้เพื่อบรรลุความสำเร็จ

ภาพประกอบ 48 นกสาลิกา

แสดงถึงความสุขสันต์รื่นเริง จะพบกับแบบอย่างในอาชีพดังใจปรารถนาถึงความสำเร็จ

ภาพประกอบ 49 ภาพวาดเหยี่ยว

เหยี่ยว 鷹

เหยี่ยว หรือ อิง (鷹) สัตว์ปีกตระกูลนกที่กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของหลายๆ ชนชาติ อาจเป็นเพราะว่า เหยี่ยวเป็นสัตว์ปีกที่มีรูปร่างสันทัด ไม่เล็กเกินไปและไม่ใหญ่จนเกินตัว ที่สำคัญนั้นก็คือเหยี่ยวจะมีสายตาที่คมแหลม ดวงตาอันคมแหลมกริบของเหยี่ยวสามารถมองเห็นเหยื่อแม้อยู่ในระยะไกลยามเมื่อโฉบลงมาจากท้องฟ้า แทบไม่พลาดจากเป้าหมาย

ในอดีตนั้นมนุษย์มักให้ความชื่นชมต่อเหยี่ยวในฐานะของนักล่าจากกลางเวหา ชาวมองโกลในท้องทะเลทราย ให้ความสำคัญกับเหยี่ยวมากยิ่งกว่าอัญมณีใดๆ รวมทั้งในยามศึกสงคราม เหยี่ยวยังถูกใช้ในการรบโดยใช้เป็นหน่วยสอดแนมกองกำลังของศัตรูและติดตามไล่ล่าข้าศึกได้เป็นอย่างดี

ในโลกใบนี้ มีเหยี่ยวมากกว่า 190 สายพันธุ์ ในจำนวนนี้ 20 สายพันธุ์ของเหยี่ยวอยู่ในประเทศจีน ในสมัยโบราณนั้น เหยี่ยวมีบทบาทต่อการศึกสงครามเป็นอย่างมาก ดังเห็นได้จากการเรียกเหยี่ยวในชื่อต่างๆ กัน เช่น ยวน (鸢), จิ้ว (鹫), เย่า (鹞), ข้วน (鹯), และ เตียว (雕) เป็นต้น

ด้วยความสง่างามของเหยี่ยวเมื่อยามโผผินอยู่กลางท้องฟ้า และความน่าเกรงขามในรูปร่างลักษณะของเหยี่ยว ทั้งมีกรงเล็บอันแหลมคม ดวงตาที่กร้าวแกร่ง จึงทำให้เหยี่ยวกลายมาเป็นหนึ่งในภาพวาดจิตรกรรมจีนที่นิยมวาดไว้ในหลายยุคหลายสมัย ในวัฒนธรรมจีนนั้น จัดให้เหยี่ยวเป็นสัญลักษณ์แห่งความกล้าหาญ อันมาจากชื่อที่เป็นมงคลของคำว่า “เหยี่ยว” ในภาษาจีนที่เรียกว่า อิง (鹰) ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า อิง (英) จากคำเต็มว่า อิงสง (英雄) ซึ่งหมายถึง *วีรบุรุษ* หรือ *ผู้กล้าหาญ*

วลีมงคลเกี่ยวกับเหยี่ยวจนกลายมาเป็นภาพวาดที่แพร่หลายก็คือ คำว่า อิงสงตู๋ลี่ (英雄独立) เป็นภาพของเหยี่ยวเกาะอยู่บนโขดหินกลางคลื่นลมมหาสมุทร เป็นสัญลักษณ์ความหมายถึง ความเข้มแข็ง ความกล้าหาญของลูกผู้ชาย ที่ไม่หวาดเกรงในอุปสรรค และไม่เคยย่อท้อต่อปัญหาใดๆ แม้ว่าจะต้องอยู่อย่างอ้างว้างโดดเดี่ยวก็ตาม (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล 2553: 205-206)

松鹤延年

ภาพประกอบ 50 ภาพวาดนกกระเรียน

นกกระเรียน 鹤

นกกระเรียน ในภาษาจีนออกเสียงว่า “เห้อ” (鹤) เป็นสัตว์สิริมงคลที่มีปรากฏอยู่ในงานศิลปกรรมเกือบทุกประเภท เช่น จิตรกรรมภาพวาด ประติมากรรม และเครื่องเคลือบดินเผา ทั้งนี้เพราะนกกระเรียนเป็นสัตว์วิเศษประจำตัวเทพดาวโซ่ว หรือ ซิ่ว ผู้เป็น 1 ใน 3 เทพดวงดาว ฮก ลก ซิ่ว ดังนั้น ฐานะของนกกระเรียนจึงถูกนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์แทน ซิ่ว (เช่นเดียวกับผลท้อก็เป็นสัญลักษณ์ของซิ่วเช่นกัน)

ชาวจีนเชื่อกันว่านกกระเรียนเป็นสัตว์ที่มีอายุยืน ดังนั้น ในรูปของสัญลักษณ์จีนนั้น ถ้าเห็นภาพนกกระเรียนที่ใด นั่นหมายถึงความมีอายุยืนยาว (长寿) เป็นความหมายที่หมายถึงความสามัคคีและความสุขอีกด้วย อีกประการหนึ่งนั้นคำว่า นกกระเรียนในภาษาจีนออกเสียงว่า เห้อ ซึ่งเป็นเสียงเดียวกับ “เห้อ” (贺) ที่แปลว่า อวยพร ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีภาพนกกระเรียนกับลูกท้อ หรือนกกระเรียนกับเทพดาว ซิ่ว อยู่คู่กัน นั่นก็หมายถึง *“ขออวยพรมห้ท่านมีอายุวัฒนะ นั่นเอง”*

นกกระเรียนมักถูกกำหนดให้เป็นพาหนะของเซียนในลัทธิเต๋า ในประเทศจีนมีความเชื่อเรื่องนกกระเรียนว่าเป็นนกกระเรียนเซียน หรือ “เซียนเห้อ” (仙鹤) ในศัพท์ทั่วไปแล้วจะเรียกนกกระเรียนเซียนว่า “ตันติ่งเห้อ” (丹顶鹤) หรือ นกกระเรียนมงกุฎแดง ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นพันธ์หายากและใกล้สูญพันธุ์

เอกลักษณ์ของนกกระเรียนในทัศนะของชาวจีนแล้วนั้น มักกล่าวว่า มันจะมีความงามทั้งสามประการ เรียกว่า “ซานฉาง” (三长) แปลว่า ความยาวสามประการ คือ มีจงอยปากยาว คอยาว และขายาว ดังนั้น ลักษณะอันสวยสง่า คอยาวระหง มีขนสีขาวสะอาด และมีอายุยืนยาวกว่านกทั่วๆ ไป จึงทำให้ภาพแห่งนกกระเรียนกลายมาเป็นสัตว์วิเศษที่มีคุณลักษณะอันเป็นมงคลเหนือกว่าสัตว์ปีกใดๆ หากจะเป็นรองก็เพียงแค่หงส์เท่านั้น (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 202-203)

ภาพประกอบ 51 จิตรกรรมเทพประตู

เทพเฮิง - เทพฮา

มีประวัติปรากฏในวรรณคดีจีนเรื่อง *"ห้องสิน"* ว่า เดิมแม่ทัพทั้งสองชื่อเจิ้งหลุน และเฉินฉี แม่ทัพเฮิง เป็นแม่ทัพผู้ดูแลเสบียงอาหารของกษัตริย์โจ้วหวัง (ติ๋วอ๋อง) เคยกราบไหว้ผู้วิเศษนามว่า ตู้เอ้อเจินเหริน แห่งขุนเขาคุนหลุนตะวันตกเป็นอาจารย์ ตู้เอ้อเจินเหรินจึงได้ทำการเปิดทวารให้ หากพบศัตรูสามารถพ่นลมออกทางจมูกจะเกิดเสียงดัง ประหนึ่งระฆังใหญ่สั่นสะเทือนถึงขุนเขา ทั้งยังเปล่งแสงสว่าง จากรูจมูกได้ สามารถดูดวิญญาณและคนเข้าไปได้

เมื่อโจวอู่หวัง (บู๊อ๋อง) ปราบโจ้วหวัง เจิ้งหลุนได้ใช้วิธีนี้กับทหารของพระเจ้าโจวอู่หวังจนได้รับชัยชนะ แต่มีครั้งหนึ่งถูกแม่ทับราชวงศ์โจวชื่อเติ้งจิ่วกงทำลายวิธีการนี้ได้สำเร็จ จึงถูกจับไปยังค่ายของกองทัพราชวงศ์โจว และเนื่องจากเดิมเคยเป็นแม่ทัพคุมกองเสบียง ภายหลังจึงมาช่วยราชวงศ์โจวปราบราชวงศ์ยินของพระเจ้าโจ้วหวัง

ส่วนแม่ทัพฮา คือ เฉินฉี ได้วิชาจากผู้วิเศษสามารถทำลมให้พุ่งออกจากปากเมื่ออ้าปากพ่นลมจะเกิดเสียงประหนึ่งสายฟ้าฟาด ผู้ที่ได้ยินจะตกใจจนวิญญาณแตกสลายออกจากร่าง จึงสามารถเอาชนะทหารราชวงศ์โจวได้หลายครั้ง ในการรบครั้งหนึ่ง เจิ้งหลุนกับเฉินฉีออกรบด้วยกัน ทั้งสองได้พ่นลมจากทั้งทางปากและจมูก ทำให้ฟ้าสะท้านดินสะเทือน อากาศมืดครึ้ม ยากจะทราบว่าใครแพ้ใครชนะ

ภายหลังเจิ้งหลุนได้พบแม่ทัพปีศาจวัวของราชวงศ์ยิน ซึ่งมีนามว่า จินต้าเชิง (金大升) จินต้าเชิงได้พ่นดีวัวในท้องออกมาต้องแม่ทัพเจิ้งหลุนจนถึงแก่ความตาย ในขณะที่เฉินฉีถูกวงล้อของเหนอจา (เทพนาจา) ทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ และต้องหอกของหวังเฟย์หู่เสียชีวิตในสนามรบหลังจากที่ราชวงศ์โจวโค่นล้มราชวงศ์ชางสำเร็จ เจียงไท่กง (เจียงจื่อหยา) จึงได้แต่งตั้งให้วิญญาณของแม่ทัพทั้งสองเป็นแม่ทัพผู้เฝ้ารักษาประตู คอยรักษาอารามของพระพุทธศาสนา (นวรัตน์ ภักดีคำ. 2553: 123)

"สองขุนพลผึ่งผายเตรียมค่ายออกศึก
ยามประมือ ใครฤาจะกล้าขวาง
คนหนึ่งดั่งราชสีห์ ส่ายศีรษะเยื้องย่างลงจากภูผา
อีกหนึ่งดั่งซวนหนี° สะบัดหางเสาะหาพยัคฆ์ร้าย
คนหนึ่งตั้งปณิธานพิทักษ์ธรรม
อีกหนึ่งใจเหิมหาญ ปกป้องแผ่นดิน
สองขุนพลฉกาจฉกรรจ์
บัดนี้ประจันหน้าชิงชัย"

(°สัตว์ในตำนาน เชื่อกันว่าซวนหนีเป็นโอรสมังกรองค์ที่แปด ในบรรดาโอรสมังกรทั้งเก้า แม้จะเป็นโอรสมังกร แต่มีรูปร่างลักษณะคล้ายสิงโตมากกว่า)

ในหนังสือ *เฟิงเสินเหยี่ยนอี้* บทที่ 74 กล่าวไว้ว่า ขุนพลทั้งสองขี่สัตว์ร้ายดวงตาสีทอง สังหารข้าศึกในสมรภูมิอย่างห้าวหาญ ผู้หนึ่งนามว่า *เจิ้งหลุน* อีกผู้หนึ่งนามว่า *เฉินฉี* ยอดขุนพลทั้งสองนี้ก็คือ "เฮิง" และ "ฮา" วัชรเทพพิทักษ์ประตูตามตำนานที่เล่ากันในหมู่ชาวบ้าน

เดิมทีเจิ้งหลุนเป็นทหารคุมกองเสบียงของพระเจ้าโจ้วหวังแห่งราชวงศ์ซาง เคยคารวะนักพรตตู้โฮ่วแห่งคุนหลุนตะวันตกเป็นอาจารย์ ตามตำนานเล่าว่านักพรตผู้นี้ได้ถ่ายทอดวิชา *เชี่ยวจงเอ้อร์ชี่* (สองปราณทะลวงทวาร) ให้แก่เจิ้งหลุน ยามพ่นลมออกจากจมูกจะเกิดเสียงดังปานระฆัง ปรากฏแสงขาวสองสายออกมา สามารถดูดวิญญาณของมนุษย์ เมื่อราชวงศ์โจวยกทัพมาตีราชสำนักซาง เจิ้งหลุนต่อสู้ประจัญบานกับกองทัพโจวอย่างดุเดือด ทุกครั้งล้วนใช้วิชาพ่นลมปราณสังหารศัตรู ต่อมาถูกเจิ้งจิ่วกงขุนพลราชวงศ์โจวจับตัวไว้หลังจากนั้นก็ได้ช่วยทำศึกให้แก่ราชวงศ์โจว เคยประมือกับจินต้าเชิง ซึ่งเป็นขุนพลของพระเจ้าโจ้วหวัง จินต้าเชิงเป็นปีศาจวัว มนท้องมีถุงผงถ่านขนาดใหญ่เท่าชาม เมื่อพ่นออกมา มีพลังรุนแรงราวอสนีบาต ถูกจมูกของเจิ้งหลุนจนได้รับบาดเจ็บ ตกลงมาถูกดาบใหญ่ฟันร่างขาดสองท่อน

ส่วนเฉินฉีก็เป็นทหารดูแลเสบียงของพระเจ้าโจ้วหวังเช่นกัน เคยได้รับการถ่ายทอดวิชาจากบุคคลลึกลับ และได้ฝึกฝนจนในท้องมีปราณเหลือง เมื่ออ้าปากจะพ่นพลังปราณเหลืองออกมา ผู้ใดเห็นจะทำให้วิญญาณแหลกสลาย ทุกครั้งที่ทำศึกกับทัพโจว ล้วนได้ชัยด้วยวิชานี้ หลังจากเจิ้งหลุนสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์โจวตะวันตกแล้ว เขาเคยประมือกับเจิ้งหลุนสหายเก่าอย่างดุเดือด ซึ่งก็คือฉากสมรภูมิที่กล่าวถึงตอนต้นบทนั้นเอง คนหนึ่งเป่าพลังปราณเหลืองออกทางปาก อีกคนพ่นแสงขาวออกทางจมูก คนหนึ่งพ่น

คนหนึ่งเป่า พลังสูสีไม่อาจตัดสินแพ้ชนะ ในเวลานั้นเอง เฉินฉีถูกเหนอจาแม่ทัพของฝ่ายโจว ใช้เวทมนตร์เรียกพลังฟ้าดินเข้าทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บที่แขน จากนั้นก็ถูกหวงเฟยหู่ใช้ทวนแทงตาย

หลังจากราชวงศ์ซางล่มสลายแล้ว เจียงจื่อหยาแต่งตั้งให้เจิ้นหลุนและเฉินฉีเฝ้าพิทักษ์ประตูขุนเขาซีสื้อ เผยแพร่คำสอน ปกป้องพระธรรม เป็นสอง*เทพขุนพลเฮิงฮา* ตำนานนี้แม้จะไม่มีหลักฐานอ้างอิง แต่ผู้คนทั้งหลายล้วนศรัทธาเชื่อถือ ต้องยกคุณความดีให้แก่อิทธิพลของวรรณกรรมโบราณ (อู่ลี่ว์ชิง; เขียน และ ส.สิริวิทย์ : แปล 2554: 39-40)

ภาพประกอบ 52 ภาพวาดจิตรกรรมทิวทัศน์ภูเขาที่อยู่ด้านหลังอุ่ยท้อผู่สัก

ภูเขา (ซัวหรือซัน) ซันแปลว่าอายุยืน ภูเขานั้นเป็นที่อยู่ของเทพยดาหรือเซียน จึงนับว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เหมือนเขาไกรลาสหรือเขาหิมพานต์ เทพยดาหรือเซียนนั้นนิยมอยู่ตามหน้าผาที่สวยและสูง (ถ่งเทียน) บนสวรรค์ (เทียน) นั้นมีหน้าผาใหญ่อยู่ 10 แห่ง และหน้าผาเล็กอีกกว่า 30 แห่ง ในลัทธิเต๋านั้นไท้เซียนเล่ากุนผู้เป็นต้นกำเนิดลัทธิจะอยู่บนยอดเขาสูงเทียมเมฆ และบรรดาเซียนทั้งแปดผู้เป็นลูกศิษย์อยู่ที่เขาเฮาะฮง ผู้ที่สำเร็จเป็นเซียนได้นั้นต้องข้ามภูเขาสามลูก (เขาคุนลุน) ที่มีภูเขาใหญ่และสูงอยู่ตรงกลาง

ภูเขาขนาดใหญ่นั้นใช้คำว่าเง็ก ดังนั้นผู้เป็นใหญ่ในภูเขาศักดิ์สิทธิ์ จึงมีชื่อว่าเง็กเซียน ในคติของจีนมีภูเขาศักดิ์สิทธิ์อยู่ 5 แห่ง (โหงวเง็ก) คือ

เขาศักดิ์สิทธิ์ทิศตะวันออก	ธาตุไม้และฤดูใบไม้ผลิ
เขาศักดิ์สิทธิ์ทิศตะวันตก	ธาตุเหล็กและฤดูใบไม้ร่วง
เขาศักดิ์สิทธิ์ทิศใต้	ธาตุเหล็กและฤดูร้อน
เขาศักดิ์สิทธิ์ทิศเหนือ	ธาตุน้ำและฤดูหนาว
เขาศักดิ์สิทธิ์ภาคกลาง	ธาตุดิน (หลี่ไป่ใส. 2552: 124)

1.3 ด้านประติมากรรม

ผลงานประติมากรรมที่ใช้ประดับและตกแต่งบนหลังคาวิหารจตุโลกบาล ถือเป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้าย้อนหลังให้เห็นถึงลักษณะของอารยธรรมและวัฒนธรรมของชนชาติจีนได้อย่างชัดเจน ทั้งเรื่องราวของความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ในยุคสมัยต่างๆ โดยศึกษาจากเรื่องราวและการตีความที่สัมพันธ์กันของศิลปกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ หลากหลายชนิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่วิหารท้าวจตุโลกบาล มีจำนวนมากกว่า 200 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้ง งานประติมากรรมในวิหารนี้มีทั้งงานปูนปั้น งานฉลุไม้ และงานหินอ่อน ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น บนหลังคา ตามค้ำยัน เต้ารับชายคา ตามเสาในวิหาร ตลอดจนนิยมใช้ประดับฐานของแท่นบูชาในวิหาร

วัสดุ : ปูนปั้น, ไม้, เครื่องถ้วยชามกระเบื้องสี

วิธีการ : งานปูนปั้นจะถูกปั้นขึ้นรูปเป็นรูปร่างลวดลายมงคลต่างๆ ตามคติความเชื่อของชาวจีน หลังจากขึ้นรูปต่างๆ เสร็จก็จะตกแต่งประดับด้วยเครื่องถ้วยชาวกระเบื้องเคลือบสีต่างๆ ส่วนงานฉลุไม้จะฉลุไม้ตามเรื่องราวของความเชื่อต่างๆ เช่น ฉลุลวดลายไม้ในเรื่องของโป๊ยเซียน เรื่องราวของวิเศษแปดอย่าง รวมไปถึงลายฉลุไม้ลวดลายผลไม้มงคล ต้นไม้มงคล สัตว์มงคล เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

งานประติมากรรมที่อยู่บนหลังคาวิหารท้าวจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 53 มังกรคู่双龙朝陽

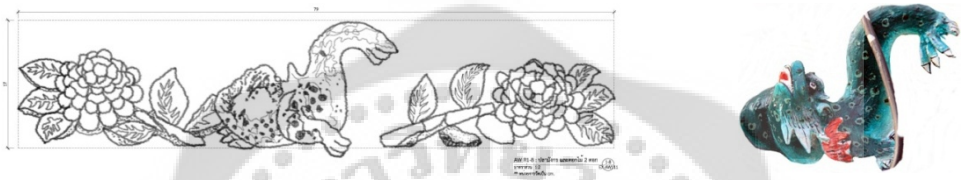
ผลงานชิ้นนี้มีความกว้าง 110 เซนติเมตร ยาว 550 เซนติเมตร ตั้งอยู่บนหลังคาตรงกลางของวิหาร ซึ่งในผลงานชิ้นนี้มีส่วนประกอบของผลงานชิ้นอื่นมาร่วมด้วย ซึ่งได้แก่ ปลามังกร สิงโตคู่เล็ก สิงโตคู่ใหญ่ ซึ่งมีลายละเอียดของผลงานชิ้นนี้ ดังนี้

มังกรกว้างตัวละ 108 เซนติเมตร ยาวตัวละ 240 เซนติเมตร

ปลามังกรและดอกไม้ กว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 79 เซนติเมตร

สิงโตคู่เล็กด้านใน กว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร

สิงโตคู่ใหญ่ด้านนอก กว้าง 45 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 54 ลายเส้นปลามังกรและของจริง

มังกร 龙

มังกร (龙) เป็นสัตว์แห่งเทพนิยายที่เป็นรู้จักกันมากที่สุดของจีน ออกเสียงในสำเนียงจีนกลางเรียกว่า หลง (long) ความรู้สึกที่มีต่อมังกรของชาวจีนจะแตกต่างกันไปจากความเข้าใจของชาวตะวันตกโดยสิ้นเชิง เพราะมังกรในความเชื่อของชาวจีนเป็นสัตว์วิเศษ เป็นราชันย์แห่งสัตว์ทั้งปวง มีพลัง และมีอำนาจฤทธาอันน่าเกรงขามที่สำคัญที่สุดก็คือ มังกรถูกเปรียบให้เป็นสัญลักษณ์โอรสแห่งสวรรค์หรือจักรพรรดิจีน (ฮ่องเต้) ไม่เพียงแค่นั้น มังกรในนัยยะปัจจุบันยังได้ถูกเปรียบเป็นดั่งสัญลักษณ์แห่งชนชาติจีนนั่นเองแม้ไม่มีใครเคยเห็นมังกรมาก่อน ไม่มีใครรู้ว่ามังกรมีรูปร่างหน้าตาที่แท้จริงเป็นอย่างไร แต่สำหรับชาวจีนแล้วส่วนใหญ่ต่างมีมโนทัศน์เกี่ยวกับมังกรที่ตรงกัน มังกรในจิตนาการของชาวจีนจึงมีลักษณะประกอบจากสัตว์ 9 ชนิด ดังนี้ ศีรษะเหมือนอูฐ คอเหมือนงู เขาเหมือนกวาง ตาเหมือนกระต่าย ท้องเหมือนกบ เกล็ดเหมือนปลา ฝ่าเท้าเหมือนเสือ เล็บเหมือนเหยี่ยว และหูเหมือนวัว

มีความเชื่อกันว่า ภาพลักษณ์อันผสมผสานของมังกรจากสัตว์ต่างๆ ทั้งเก้าชนเผ่าในสมัยบรรพกาล ข้อสันนิษฐานนี้มีความเชื่อมาจากการตั้งชุมชนบุพกาลในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ของจีน สัญลักษณ์ดังกล่าวนั้นว่ากันว่าคาดว่ามาจากชนเผ่าต่างๆ ที่มารวมตัวกันเป็นชนเผ่าเดียวกัน แล้วใช้สัญลักษณ์ต่างๆ รวมเข้าด้วยกันเก้าแบบจนกลายมาเป็นรูปลักษณ์ของมังกร และเชื่อว่าผู้นำชนเผ่าผู้กลายมาเป็นกษัตริย์องค์แรกของจีนก็คือ หวงตี้ (黄帝) หรือ จักรพรรดิเหลือง

ความสำคัญของมังกรกับสถานภาพของจักรพรรดิจีนมีมาช้านานตั้งแต่หลังยุคหวงตี้ (จักรพรรดิเหลือง) ไปจนสุดราชวงศ์ชิง เพราะมังกรกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งจักรพรรดิไปโดยปริยาย ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นว่าภาพมังกรสำหรับองค์จักรพรรดิหรือฮ่องเต้ จะมี 5 เล็บ ทำให้ชุดฉลองพระองค์ของ

ฮ่องเต้หรือประติมากรรมรูปมังกรในวังจะต้องมี 5 เล็บ ซึ่งหมายถึงฮ่องเต้เท่านั้นที่ใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวนี้ได้ ทั้งนี้ในชุดฉลองพระองค์มังกร 5 เล็บ และยังอนุญาตให้ใช้ได้กับองค์ไท้จือ (เจ้าชาย) หรือรัชทายาทลำดับที่ 1 และ 2 หากเป็นเจ้าชายลำดับที่ 3 - 4 จะใช้เป็นชุดฉลองพระองค์มังกร 4 เล็บ ส่วนบรรดาเชื้อพระวงศ์อื่นๆ สามารถใช้ได้เพียงมังกร 3 เล็บเท่านั้น

ดังนั้น ในประวัติศาสตร์จีนที่ผ่านๆ มา ภาพลักษณ์แห่งมังกรจึงกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งองค์จักรพรรดิ และกลายมาเป็นสิ่งหวงห้ามสำหรับขุนนางและสามัญชนทั่วไป

ในเรื่องเล่าแต่โบราณ เชื่อว่าใต้ท้องมหาสมุทรจะมีวังมังกร (龙宫) ตั้งมั่นอยู่เพราะเหตุนี้ มังกรยังถูกยกย่องให้เป็นจ้าวสมุทรอีกด้วย ในศาสตร์ด้านจักรวาลวิทยาลัยและพยากรณ์ ยึดถือเอามังกรเป็นสัตว์สำคัญทางฤดูกาลและธรรมชาติ โดยจำแนกมังกรแบ่งตามสถานะทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 4 ชนิดด้วยกัน คือ

1. มังกรฟ้า หรือ เทียนหลง (天龙) เป็นมังกรผู้พิทักษ์สรวงสวรรค์ ทำหน้าที่ปกปักรักษาวิมานแมนแดนสวรรค์ให้ร่มเย็นเป็นสุข

2. มังกรจิตวิญญาณ หรือ เสินหลง (神龙) เป็นมังกรผู้นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์พูนสุข ทำหน้าที่พัดโบกสายลมให้บังเกิดเป็นเมฆฝนแก่ชาวโลก

3. มังกรแผ่นดิน หรือ ตี้หลง (地龙) เป็นมังกรผู้ทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้อง และควบคุมกระแสธารน้ำในทะเลและลำคลอง

4. มังกรเฝ้าทรัพย์ หรือ ฝูจั้งหลง (伏藏龙) เป็นมังกรผู้คอยเฝ้าดูแลและรักษาทรัพย์สมบัติ คอยปกป้องทรัพย์มิให้สูญหาย หรืออีกนัยหนึ่งคือการเฝ้าดูแลธรรมชาติให้ถูกทำลาย

ในศาสตร์แห่งฮวงจุ้ย มังกรยังเป็นสัตว์สัญลักษณ์ประจำทิศตะวันออก เรียกว่า ชิงหลง (มังกรเขียว) หลักการเลือกที่ตั้งชัยภูมิตามหลักฮวงจุ้ยนั้น ตำแหน่งมังกรเขียว (青龙) จะอยู่ทางทิศตะวันออก คือตำแหน่งแห่งความเคลื่อนไหว ดังนั้น การสร้างบ้านหรือที่อยู่อาศัยจะต้องตั้งในตำแหน่งที่ดีที่สุด มักให้ทิศตะวันออกเป็นทิศเคลื่อนไหวในการเข้าสู่ตัวบ้าน เพื่อให้ที่ๆ นั้น สามารถรับพลังงานชี่ (气) ซึ่งถือกันว่าเป็นพลังงานปราณที่ไหลเวียนอยู่ในธรรมชาติ พัดโบกพลิ้วอยู่ในสายลมและกระแสน้ำที่อยู่บนผิวโลกตลอดเวลา พลังงานนี้เองที่เป็นเหตุผลหลักของการจัดวางตำแหน่งของฮวงจุ้ยเพื่อรับความสุข ความอุดมสมบูรณ์ และความเจริญรุ่งเรืองนานัปการ และสายลมที่พัดโบกอยู่นั้นเองก็คือพลังงานชี่ เรียกกันว่าเป็น ลมหายใจของมังกร (龙气)

ความเชื่อในพลานุภาพของมังกรคงอยู่ในสายเลือดทางวัฒนธรรมจีนมาอย่างช้านาน กล่าวกันว่ามีมานานมากกว่า 5000 ปี ในหลักฐานทางโบราณคดีมีจารึกภาพมังกรสมัยราชวงศ์ซาง (1751 - 1112 ก่อนคริสต์ศักราช) ลักษณะของมังกรจะเหมือนกึ่งปลากึ่งมนุษย์ มีหางและมีเขา แต่จะมี 2 ขา ทำให้ลวดลายในกระถางภาชนะสำริดและอาวุธในสมัยราชวงศ์ซาง จะดูแปลกไปกว่าภาพลักษณ์ของมังกรในปัจจุบัน

จนกระทั่งลุถึงต้นราชวงศ์ฮั่น หรือ 206 ปีก่อนคริสต์ศักราช ลักษณะของมังกรจึงถูกปรับเปลี่ยนเป็นแบบที่เราคุ้นเคยกันคือ มีลำตัวยาว มีเขาคู่ และมีขา 4 ขา ว่ากันว่า มังกรจะมีขนาดลำตัวยาวและขนาดใหญ่โตมโหฬาร ตลอดทั้งลำตัวจะมีเกล็ดอยู่รวมทั้งสิ้น 117 แผ่น ในบันทึกทางฮวงจุ้ยกล่าวว่า เกล็ดทั้ง 117

แผ่น ประกอบเกล็ดแห่งหยาง 81 แผ่นและเกล็ดแห่งหยิน 36 แผ่น นั้นคือความสมดุลระหว่างหยิน - หยาง อันเป็นคตินิยมตามหลักแห่งฮวงจุ้ย

ตำนานที่มาจากความเชื่อที่ว่ามังกรจะมีเกล็ดรอบตัวจำนวนทั้งหมดรวม 117 แผ่น ซึ่งจำนวน 117 นั้นมีที่มาจากเลข 9 กล่าวคือ เกล็ดมังกรจะประกอบด้วยธาตุแห่งหยิน - หยาง (阴阳) ที่สมดุลตามธรรมชาติเกล็ดมังกรทั้งตัวจึงประกอบด้วยเกล็ดแห่งหยาง (ธาตุของเพศชาย) จำนวน 81 แผ่น (มาจากเลข 9x9 = 81) เกล็ดแห่งหยิน (ธาตุของเพศหญิง) จำนวน 36 แผ่น (มาจาก 9x4= 36) และเมื่อรวมเกล็ดของธาตุหยาง (81) + เกล็ดของธาตุหยิน (36) ก็จะได้เท่ากับ 117 พอดี

อีกประการหนึ่งเลข 9 เป็นเลขมหัศจรรย์ที่ชาวจีนให้ความศรัทธา เพราะเลข 9 ในค่าของหลักหน่วยตั้งแต่ 1 - 9 นั้น หากนำผลคูณของทุกตัวมาแยกแล้วมาประกอบรวมเป็นผลบวก ไม่ว่าจะเป็นตัวใดจะรวมเลข 9 เสมอ เช่น 9x4=36 แยก 3+6=9หรือ 9x8=72 แยก 7+2=9 และ 9x9=81 แยก 8+1=9 หรือแม้แต่ 9x15=135 แยก 1+3+5 เท่ากับ 9 เช่นกัน จะเห็นได้ว่าเลข 9 นั้นไม่ว่าจะคูณด้วยเลขอะไรก็ตาม แต่หากนำมาแยกตัวประกอบแล้วรวมกันใหม่ ก็จะได้ 9 ทุกครั้งไป

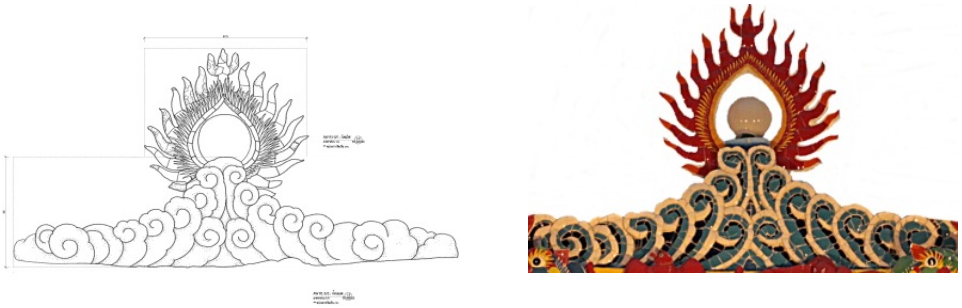
ดังนั้น คติเรื่องเลข 9 จึงมีส่วนเกี่ยวข้องสัมผัสกับตำนานแห่งมังกรเป็นอย่างมาก ที่โด่งดังและเป็นที่รู้จักกันมากที่สุดได้แก่ตำนาน เก้ามังกร (九龙) และลูกมังกรทั้งเก้า (龙生九子)

ตำนานเก้ามังกรนั้นมีปรากฏอยู่ในบันทึก กว่างหย่า (广雅) ซึ่งเป็นบันทึกประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเภทของมังกรทั้งเก้าชนิด คติความเชื่อเกี่ยวกับมังกรทั้งเก้าจำแนกตามลักษณะของมังกรทั้งเก้าประเภท

1. มังกรที่มีเกล็ดรอบกาย เรียกว่า เจียวหลง (蛟龙)
2. มังกรที่มีปีก เรียกว่า อิงหลง (应龙)
3. มังกรที่มีเขาเขาบนศีรษะ เรียกว่า ชิวหลง (虬龙)
4. มังกรที่ไม่มีเขา เรียกว่า ชือหลง (螭龙)
5. มังกรที่ไม่มีหนทางขึ้นสู่สวรรค์ เรียกว่า ผานหลง (蟠龙)
6. มังกรที่รักน้ำ เรียกว่า ชิงหลง (蜻龙)
7. มังกรที่รักไฟ เรียกว่า หั่วหลง (火龙)
8. มังกรที่ชอบเสียงคำราม เรียกว่า หมิงหลง (鸣龙)
9. มังกรที่ชอบศึกสงคราม เรียกว่า ซีหลง (蜥龙)

ในขณะที่ตำนานลูกมังกรทั้งเก้า ได้แก่ ลูกมังกรปี้ซี ชือเหวิ่น ผู่เหลา ปี้อั้น เทาเที่ย กงฟู่ หยาจื้อ ซวนหนี และ เจียวถู

ภาพสรุปแห่งมังกรสำหรับชาวจีนแล้ว มีความผูกพันกับวิถีชีวิตแห่งชีวิตทั้งทางวัฒนธรรมและสังคม มากยิ่งกว่าจะเป็นเพียงสัตว์แห่งเทพนิยาย จึงไม่แปลกเลยที่มังกรจะปรากฏอยู่ในงานศิลปหัตถกรรมจีนทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และศิลปหัตถกรรมแทบทุกประเภท จะมีมังกรอยู่ กล่าวได้ว่าในทุกหนทุกแห่งทั่วแผ่นดินจีนอันกว้างใหญ่ ไม่มีที่ใดเลยที่ไม่มีภาพมังกรและไม่มีใครเลยที่ไม่รู้จักมังกร (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 145-149)

ภาพประกอบ 55 ลายเส้นไข่มุกไฟ และชิ้นงานจริง

ความยาวของฐานก้อนเมฆ 202.5 เซนติเมตร กว้าง 46 เซนติเมตร
ความยาวของโคมไข่มุกไฟ 67.5 เซนติเมตร กว้าง 46 เซนติเมตร

ไข่มุกไฟ 火珠

ไข่มุกไฟ หรือ หั่วจู (火珠) สัญลักษณ์มงคลประการหนึ่งที่มีมาแต่โบราณไข่มุกไฟในทัศนความคิดของชาวจีนโบราณคือ แหล่งรวมแห่งแสงสว่าง เป็นที่ที่เก็บกักและดึงดูดความร้อนและเปลวเพลิงมารวมไว้จนกลายมาเป็นลูกไข่มุกไฟทรงกลมดั่งลูกไฟ เพราะความเชื่อว่า ไข่มุกไฟนั้นมีอิทธิฤทธิ์ส่องแสงสว่างเจิดจ้า มันจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์มงคลแห่งแสงสว่างที่สาดส่องทั่วใต้หล้าแดนดิน โดยไม่มีวันดับสูญสลายไปตลอดกาล

สัญลักษณ์ลูกไฟมีปรากฏอยู่ในงานจิตรกรรมและสถาปัตยกรรมมากที่สุดโดยเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพระราชวังหลวง พระตำหนักของฮ่องเต้ รวมทั้งยังเป็นส่วนประกอบสำคัญที่นิยมแกะสลักเป็นประติมากรรมรูปไข่มุกไฟบนยอดหลังคาซุ้มประตูจีน บนหลังคาวัดวาอารามทั่วไป บ้างเรียกไข่มุกไฟว่า เป่าจู (宝珠) ซึ่งหมายถึง ลูกกลมวิเศษ หรือ ไข่มุกวิเศษ

ในการออกแบบสร้างประติมากรรมรูปไข่มุกไฟนั้น มักจะนิยมใช้ให้มีลักษณะคล้ายลูกกลมไฟทรงกลม มักจะสร้างให้มีรัศมีเปลวไฟที่กำลังลุกโชติช่วงและมีเปลวเพลิงแบบ 2 แฉก แบบ 4 แฉก และแบบ 8 แฉก อีกทั้งสัญลักษณ์ลูกไฟนี้ยังนิยมนำมาใช้ร่วมกับมังกร ซึ่งคติความเชื่อดังกล่าวนี้เชื่อว่า มังกรนั้นชอบหยอกล้อเล่นกับไข่มุกไฟ (หั่วจู) ดังนั้น เมื่อใดที่มีสร้างประติมากรรมรูปมังกรบนหลังคาพระราชวังหลวง พระตำหนักต่างๆ วัด วิหาร และเจดีย์ทั่วไป จึงต้องมีการหล่อสร้างประติมากรรมรูปไข่มุกไฟเสมอ สิ่งนี้นี่เองที่ทำให้บนหลังคาสถาปัตยกรรมจีน จึงมักมีรูปของมังกรคู่ซ้ายขวาและกึ่งกลางก็คือไข่มุกไฟ (หั่วจู)

ในงานเทศกาลรื่นเริงและเทศกาลวันขึ้นปีใหม่แบบจีนนั้น มักจะนิยมแห่มังกรเฉลิมฉลองปีใหม่ (ตรุษจีน) ดังนั้น เมื่อมีการแห่มังกรก็จะต้องมีผู้ที่รับหน้าที่ถือเสาไม้ไผ่รูปลูกไฟคอยโบกแกว่งไกวหลอกล่อเพื่อให้ลำตัวของมังกรที่แห่แหนอยู่นั้นสามารถเลี้ยวลดไปตามทิศทางที่กำหนด กล่าวกันว่า สัญลักษณ์แห่งไข่มุกไฟในการแห่มังกรนั้นเป็นการสื่อสัญลักษณ์ความหมายที่หมายถึงสายฟ้า ฟ้าแลบและฟ้าร้องและเป็นความหมายหมายถึงแสงสว่างของดวงอาทิตย์ด้วยเช่นกัน (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 130-131

ภาพประกอบ 56 ผลงานประติมากรรมบนหลังคา

ผลงานชิ้นนี้ อยู่บนหลังคาด้านหน้าวิหาร มีความยาว 460 เซนติเมตร ความกว้าง 50 เซนติเมตร มีชิ้นงานดังนี้

หงส์ 2 ตัว มีความกว้าง 55 เซนติเมตร เท่ากัน ส่วนความยาว ตัวสีเขียว ยาว 145 เซนติเมตร ตัวสีแดง ยาว 138 เซนติเมตร

มีปลามังกร 2 ตัว มีความกว้าง 43 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

สิงโต 4 ตัว มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 25 เซนติเมตร

ดอกไม้ 4 ดอกและนก 2 ตัว มีความกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 150 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 57 ผลงานประติมากรรมบนหลังคา

ผลงานชิ้นนี้อยู่บนหลังคาด้านหลังวิหารมีความยาว 460 เซนติเมตร ความกว้าง 50 เซนติเมตร มีชิ้นงาน ดังนี้

หงส์ 2 ตัว หงส์ตัวด้านซ้าย กว้าง 45 เซนติเมตร ยาว 88 เซนติเมตร หงส์ตัวด้านขวา ยาว 83 เซนติเมตร กว้าง 38 เซนติเมตร

ปลามังกร 2 ตัว ตัวด้านซ้าย กว้าง 34 เซนติเมตร ยาว 48 เซนติเมตร ตัวด้านขวา กว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 48 เซนติเมตร

นก 2 ตัว และดอกไม้ 9 ดอก มีความกว้าง 44 เซนติเมตร ยาว 200 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 58 ลายเส้นปลาและผลงานจริง

ปลา 鱼

(ทุกๆปีเหลือกินเหลือใช้)年年有余

คำว่า เหนียนเหนียนโหย่วอวี๋ (年年有余) ซึ่งแปลว่า ทุกๆปีเหลือกินเหลือใช้ เป็นคำมหามงคลที่คนจีนชื่นชอบมากที่สุดคำหนึ่ง โดยเฉพาะในเทศกาลมงคลเช่น วันตรุษจีน จะนิยมใช้คำคำนี้ในการอวยพรแก่เพื่อนฝูงและญาติมิตร ทั้งนี้เพราะคำนี้เป็นทั้งความหมายว่า ขอให้ร่ำรวย รวยแล้วก็ยังเหลือใช้อีก อีกทั้งยังเป็นคำเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้มีความรู้สึกที่ดีกว่า หากทุกๆ ปีเหลือกินเหลือใช้ ก็ไม่ต้องกลัวอดอยากและสัญลักษณ์ของคำมหามงคลนี้ ก็คือรูป ปลา

คำว่า ปลา ในภาษาจีนกลางออกเสียงว่า อวี๋ (鱼) ซึ่งคำนี้ไปพ้องเสียงเหมือนกับคำว่า อวี๋ (余) ที่แปลว่า *ยังมีอยู่ ยังเหลืออยู่* ดังนั้น คำว่า年年有余 (เหนียนเหนียนโหย่วอวี๋) ก็ได้ถูกดัดแปลงให้กลายเป็นรูปปลาเพราะมีเสียงที่เหมือนกันของเสียงคำว่า อวี๋ นั่นเอง กลายมาเป็น 年年有鱼 (เหนียนเหนียนโหย่วอวี๋) ดังนั้น การตั้งรูปปลาไว้ในบ้านของชาวจีนแล้ว มันเป็นมากกว่ารูปปลาธรรมดาๆ ดังความหมายอันเป็นมงคลดังกล่าว

การใช้รูปลักษณ์ปลาแทนความหมายว่า ทุกๆ ปี เหลือกินเหลือใช้ จะแทนความหมายอันเป็นมงคลในลักษณะของการประดับติดตั้งรูปปลาแบบต่างๆ ทั้งงานจิตรกรรม ภาพวาด หรือแม้แต่งานประติมากรรมหรือเครื่องเคลือบดินเผา ไม่ว่าจะเป็นปลาตัวเดียว หรือปลาเป็นฝูง ต่างก็ล้วนมีความหมายเดียวกันทั้งสิ้น ดังนั้นนี้คือเหตุผลสำคัญที่มักจะเห็นภาพปลาประดับติดตั้งในแทบทุกครัวเรือน

อนึ่ง บางครั้งยังมีการวาดเป็นภาพเด็กผู้ชายตัวอ้วนกลมกำลังอุ้มปลา บ้างก็ขี่หลังปลา ภาพเด็กผู้ชายกับรูปปลาไม่เพียงแต่มีความหมายว่าเหลือกินเหลือใช้เท่านั้นแต่ยังมีความหมายเสริมเพิ่มเติมคือขอให้ท่านได้ลูกชายสืบสกุลอีกต่างหาก (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 198-199)

ภาพประกอบ 59 ลายเส้นและผลงานจริง

หงส์ 凤凰

หงส์ (凤凰) เป็นหนึ่งในสัตว์แห่งเทพนิยายที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดของจีน คำว่า หงส์ ในภาษาไทย เป็นการออกเสียงตามสำเนียงแต้จิ๋ว ในขณะที่สำเนียงจีนกลางเรียกว่า ฟ่งหวง (Feng Huang) หรือในทุกวันนี้จะเรียกสั้น ว่า ฟ่ง (凤)

นับเป็นสัตว์วิเศษที่มีคุณลักษณะพิเศษเหนือธรรมชาติ ตามตำนานโบราณเล่าว่า หงส์จะปรากฏตัวขึ้นเมื่อแผ่นดินร่มเย็นเป็นสุข เมื่อใดที่บ้านเมืองมีความสันติและหงส์ปรากฏขึ้นแล้วนั้น ผู้ทรงคุณธรรมจะจุติลงมาเกิด และด้วยเอกลักษณ์ของหงส์ที่มีทั้งความงามและความสง่า หงส์จึงถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์สำคัญในพิธีแต่งงาน เปรียบหงส์นั้นดั่งเจ้าสาวและมังกรดั่งเจ้าบ่าว

ชื่อเรียกของหงส์นั้นยังมีอีกหลายชื่อ ได้แก่ จูเชวี่ย (朱雀) จูเหนี่ยว (朱鸟) ตันเหนี่ยว (丹鸟) ตันเชวี่ย (丹雀) คุนจี (鹍鸡) หยางเหนี่ยว (阳鸟) และ หลวนเหนี่ยว (鸾鸟) ในบันทึก กว่างหย่า (广雅) ได้เขียนไว้ว่า อันว่าหลวนเหนี่ยวนั้น ก็คือราชันย์แห่งนกทั้งหลาย นอกจากนี้ยังมีบ้างที่เรียกว่า หั่วเหนี่ยว (火鸟) ที่แปลว่านกไฟ และ ปู้สื่อเหนี่ยว (不死鸟) ที่แปลว่านกอมตะ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของนกฟีนิกซ์ (Phoenix) ที่หมายถึงนกที่ไม่มีวันตาย ทุกครั้งที่มันตาย ก็จะกลายร่างเป็นลูกไฟ ดวงใหญ่ และจะหวนคืนชีพหลังจากถูกชุบชีวิตขึ้นจากกองไฟ

หงส์ถูกกำจัดให้เป็น 1 ใน 4 สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งได้แก่ มังกร หงส์ กิเลน และเต่า ในศาสตร์แห่งฮวงจุ้ย หงส์ก็นับเป็น 1 ใน 4 สัตว์วิเศษ ได้แก่ หงส์แดงทิศใต้ เต่าดำทางทิศเหนือ มังกรเขียวทางทิศตะวันออก และเสือขาวทางทิศตะวันตก

บันทึก ซานไห่จิง (山海经) ได้ยกย่องให้หงส์เป็นราชาแห่งวิหค เป็นนกวิเศษที่มีห้าสี นอกจากนี้ได้กล่าวว่า หงส์นั้นมีอยู่ 3 ชนิด คือ หวังเหนี่ยว (皇鸟) จูเชวี่ย (朱雀) และ ฟ่งเหนี่ยว (凤鸟) มีรูปร่างคล้ายไก่ฟ้าและนกยูงรวมกัน ได้ระบุลักษณะของหงส์ประกอบไปด้วยสัตว์หลายชนิด ได้แก่ ศีรษะเหมือนกระเรียน จงอยปากเหมือนไก่ คางเหมือนนกนางแอ่น หลังเหมือนเต่า ไหล่เหมือน

กิเลน เกล็ดเหมือนมังกร หางเหมือนปลา และขนหางเหมือนนกยูง ด้วยเหตุนี้ หงส์จึงมีรูปลักษณ์ ในจิตนาการอันงดงาม หลากหลายสีสัน และกลายมาเป็นสัตว์มงคลของจีนในโบราณกาล

ประวัติศาสตร์ของหงส์นั้น ปรากฏหลักฐานเก่าแก่ที่สุดจากการค้นพบภาพลายสลักรูปร่างคล้ายหงส์คู่บนกระดูกสัตว์ในวัฒนธรรมเหอหมู่ตู้ (河姆渡文化) ในมณฑลเจ้อเจียง ซึ่งมีอายุยาวนานกว่า 6,700 ปีมาแล้ว เช่นเดียวกับที่หลักฐานทางภาษาจีนโบราณในสมัยราชวงศ์ซาง อักษรเจี๋ยกู่เหวินคำว่า หงส์ (凤) ที่เขียนบนกระดูกสัตว์นั้นเป็นการเขียนแบบเดียวกับอักษรคำว่า เฟิง (风) ที่แปลว่าลม สิ่งนี้เองที่นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า ความหมายระหว่างคำว่าหงส์กับลม (凤-风) ในสมัยโบราณนั้นมีที่มาเดียวกัน ดังเช่นที่บันทึกเก่าแก่ได้กล่าวไว้ว่า มังกรรำพาเมฆ หงส์นำพาลม

บันทึก ซานไห่จิง ได้เขียนไว้ว่า หงส์มีขนาดตามตัวเป็นลายอักษรจีนห้าตัวขนบนส่วนศีรษะมีคำว่า เต๋อ (德) หมายถึงคุณธรรม ขนที่ส่วนปีกมีคำว่า ซุ่น (顺) หมายถึงภักดี ขนบนส่วนหลังมีคำว่า อี้ (义) หมายถึงซื่อสัตย์ ขนที่ท้องมีคำว่า ซิ่น (信) หมายถึงสัจจะ และขนบนหน้าอกมีคำว่า เหริน (仁) หมายถึงเมตตา

มีอยู่สิ่งหนึ่งที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งก็คือ เรามักเข้าใจว่า หงส์คือสัญลักษณ์ของเพศหญิงเท่านั้น แต่ความจริงแล้วกลับไม่ได้ดังเข้าใจกัน แท้จริงแล้ว หงส์มีทั้งสองเพศ คือ หงส์ตัวผู้และหงส์ตัวเมีย ภาษาจีนเรียกว่า ฟ่งหวง (凤凰) คำว่า ฟ่ง (凤) คือหงส์ตัวผู้ และหวง (凰) คือหงส์ตัวเมีย เสียงร้องของหงส์ว่ากันว่าเป็นดั่งเสียงขลุ่ย หงส์ตัวผู้ส่งเสียงร้อง จีจี๋ หงส์ตัวเมียร้อง จูจู๋ เมื่อร้องรวมกันจะมีเสียงดังว่า เชียงเชียง แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปนาน จากอักษรสองคำคือ ฟ่งหวง ได้ถูกเรียกเป็นคำเดียวกันคือ ฟ่ง

เนื่องจากหงส์มีรูปร่างที่งดงามและมีหางที่อ่อนพลิ้วไหว ชาวจีนนำหงส์มาเป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิงไปในที่สุด และมักใช้หงส์คู่กับมังกรในเวลาต่อมา

ในประเทศจีนทุกวันนี้ คำว่า หงส์ (ฟ่ง) เป็นชื่อที่ผู้หญิงนิยมตั้งเป็นชื่อมากที่สุด ในหลายมณฑลของจีนมีการบันทึกไว้ว่า มีภูเขาจำนวน 42 ลูกที่ตั้งชื่อว่า ฟ่งหวงซาน (凤凰山) หมายถึงภูเขาหงส์ กระทั่งถึงวันนี้มีคำกล่าวว่า ณ ที่ใดที่มีรูปลักษณ์หงส์และมังกรปรากฏ ณ ที่นั้นจะมีคนจีนอาศัยอยู่เสมอ (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 178-180)

ภาพประกอบ 60 ผลงานประติมากรรมด้านหน้าฝั่งซ้าย

ผลงานชิ้นนี้ อยู่ด้านหน้าฝั่งซ้ายบนหลังคาวิหารท้าวจตุโลกบาล ซึ่งมีความกว้าง ด้านซ้าย 40 เซนติเมตร ด้านขวา 37 เซนติเมตร ยาว 315 เซนติเมตร ซึ่งมีรายละเอียดในชิ้นงาน ดังนี้

นก 2 ตัวมีความกว้าง 35 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

สิงโต 2 ตัว มีความกว้าง 16 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

กิเลน 1 ตัว มีความกว้าง 35 เซนติเมตร ยาว 39 เซนติเมตร

ดอกไม้ 9 ดอก มีความกว้าง 40 ยาว 213 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 61 กิเลน

กิเลน 麒麟

กิเลน คือ ชื่อที่คนไทยคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เรามักจะเรียกกิเลนตามลักษณะมันว่า ม้ามังกร แต่หากเรียกในสำเนียงจีนกลาง ฉีหลิน (麒麟) บ้างเรียกว่า ซื่อปู้เซี่ยง (四不像)

สำหรับคติความเชื่อในวัฒนธรรมจีนแล้วจะให้การเคารพกิเลนเสมือนหนึ่งสัตว์วิเศษอันศักดิ์สิทธิ์ ความสำคัญของกิเลนมาจากความเชื่อที่คล้ายคลึงกับหงส์ที่ว่า เมื่อใดที่กิเลนปรากฏกาย เมื่อนั้นจะมีจอมปราชญ์ผู้ทรงธรรมมาบังเกิด ดังนั้น กิเลนจึงเป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรม ความสุภาพ ความดีงาม ความสมบูรณ์ของครอบครัวและชื่อเสียง ลาภยศนานัปการ

ตำนานปรัมปราของจีนกล่าวไว้ว่า กิเลนสามารถมีอายุนานถึงสองพันปี ที่สำคัญ คือ กิเลนนั้นมี 2 เพศเช่นกัน กล่าวคือ กิเลนตัวผู้เรียกว่า ฉี (麒) และตัวเมียเรียกว่า หลิน (麟) นิยมเรียกรวมว่า ฉีหลิน (麒麟) หรือก็คือคำว่า กิเลน นั่นเอง เล่ากันว่ากิเลนนั้นมีอุปนิสัยนุ่มนวล นอบน้อม มันจะไม่เคยทำร้ายใคร ไม่กล้าแม้แต่จะเหยียบย่ำต้นหญ้าหรือดอกไม้ จนมีผู้ขนานนามมันว่าเป็น เหรินโซ่ว (仁兽) แปลว่า สัตว์แห่งเมตตาธรรม หรือ รุ่ยโซ่ว (瑞兽) ซึ่งแปลว่า สัตว์นำโชค นอกจากนี้แล้ว กิเลนยังถูก จัดให้เป็น 1 ใน 4 สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งได้แก่ มังกร หงส์ กิเลน และเต่า

ลักษณะของกิเลนจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับกวาง ศีรษะเป็นมังกร ลำตัวและขาเป็นเหมือนม้า เกล็ดเหมือนปลา หางเหมือนวัว กิเลนตัวผู้ (ฉี) จะมีเขาเดียว ส่วนตัวเมีย (หลิน) จะไม่มีเขา ผิวหนังจะมี 5 สี คือ สีแดง เหลือง น้ำเงิน ขาว และดำ ส่วนบริเวณท้องจะเป็นสีเหลือง สามารถเดินบนผิวน้ำและบนบกได้ มีเสียงดังกังวานดั่งฟ้าร้องและสามารถพ่นไฟได้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับกิเลนที่ได้ยินได้ฟังมานาน กล่าวว่า กิเลนเคยปรากฏกายเมื่อตอนมารดาของขงจื้อใกล้คลอด และความสัมพันธ์ระหว่างขงจื้อและกิเลนก็เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อมีผู้ทำร้ายกิเลนขาหน้าหักจนทำให้มันถึงแก่ความตาย ว่ากันว่า ทำให้ขงจื้อโศกเศร้าเสียใจถึงลางร้ายที่ปรากฏ ถึงกับวางพู่กันไม่อาจสอนสั่งศิษย์ได้อีกต่อไป ไม่นานนัก ในปีถัดไปขงจื้อก็ถึงแก่กรรม นับเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความผูกพันระหว่างลัทธิหยูและปราชญ์ขงจื้อกับการปรากฏกายของกิเลนที่ยังเป็นที่กล่าวขานกันจนถึงปัจจุบัน

มีบันทึกอยู่ฉบับหนึ่งที่น่าสนใจมาก พูดถึงช่วงสมัยราชวงศ์หมิง รัชสมัยจักรพรรดิหย่งเล่อ ปีที่ 12 (ตรงกับ ค.ศ. 1414) เมื่อครั้งมหาขันทีเจิ้งเหอนำทัพเรือบุกเบิกโลกใหม่และค้นพบดินแดนใหม่ที่ชาวจีนไม่เคยรู้จักมาก่อน กองเรือของท่านได้เดินทางถึงทวีปแอฟริกาตะวันออกจนถึงดินแดนอาณาจักรเมิ่งเจียซื่อ (เคนย่าในปัจจุบัน) ต่างฝ่ายต่างแลกเปลี่ยนสัมพันธ์ไมตรีด้วยของล้ำค่า ในครั้งนั้น เจิ้งเหอได้นำสัตว์ชนิดหนึ่งที่มีลักษณะประหลาดเรียกกันว่า คิริ (Giri) ซึ่งก็คือยีราฟในปัจจุบัน นำกลับมายังกรุงนานกิงด้วย เมื่อชาวจีนเห็นยีราฟในครั้งแรกแล้วก็รู้สึกว่ามันช่างมีลักษณะใกล้เคียงกับกิเลนที่คนจีนรู้นักกันมานาน โดยปรากฏอยู่ในภาพวาดของ เสิ้นตู้ (沈度) จิตรกรสมัยราชวงศ์หมิง ประเด็นดังกล่าวนี้ น่าคิดได้ว่าสำเนียงคำว่า คิริ (Giri) คล้ายกับคำว่า ฉีหลิน (Qilin) ค่อนข้างมาก อีกทั้งในภาษาญี่ปุ่นและเหาหลีก็ยังเรียกยีราฟว่า คิริน (หรือว่าจริงๆ แล้ว ที่มาของกิเลนซึ่งเป็นสัตว์ในจิตนาการนั้นคือยีราฟ

ในด้านศิลปกรรมจีน กิเลนเป็นสัตว์วิเศษและเป็นสัตว์มงคลที่เป็นนิยมตลอดกาล สัญลักษณ์ของขุนนางจีนในสมัยราชวงศ์ชิงหรือราชวงศ์แมนจูนั้น ขุนนางขั้นผู้ใหญ่จะนิยมปักลายผ้าชุดขุนนางด้วยลายกิเลน ประติมากรรมรูปกิเลนที่โด่งดังและเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่ ประติมากรรมกิเลนทองเหลืองที่พระราชวังกรุงปักกิ่ง ประติมากรรมกิเลนหินอ่อน ณ ทางเข้าสุสานราชวงศ์หมิง เป็นต้น (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล 2552: 178-180)

ภาพประกอบ 62 ผลงานประติมากรรมด้านหลังฝั่งซ้ายบนหลังคา

ผลงานชิ้นนี้ อยู่ด้านหลังฝั่งซ้ายบนหลังคาวิหารท้าวจตุโลกบาล ซึ่งมีความกว้าง ด้านซ้าย 40 เซนติเมตร ด้านขวา 37 เซนติเมตร ยาว 315 เซนติเมตร ซึ่งมีรายละเอียดในชิ้นงาน ดังนี้

แพะ 2 ตัว มีความกว้าง 37 เซนติเมตร ยาว 41 เซนติเมตร

ต้นเหมย 1 ต้นนก 1 ตัวกระรอก 1 ตัว มีความกว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 215 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 63 ประติมากรรม แพะ 羊

แพะ 三阳开泰 (สามตะวันเบิกฟ้า)

แพะ (羊) เป็นสัตว์สัญลักษณ์มงคล เป็นเพราะชาวจีนเรียกมันว่า หยาง (羊) ในบันทึก ฉู่ฉือ (楚辞) ได้เขียนถึงแสงอาทิตย์ยามเย็นว่ามีแสงเจิดจ้าที่สุดก่อนจะลับฟ้า คำว่าพระอาทิตย์นั้นคือ ไท้หยาง หรือ หยาง (阳) อันมีเสียงพ้องกับ หยาง ที่หมายถึง แพะ อีกทั้งในอักษรจีน ว่า 羊(แพะ) เขียนคล้ายกับคำว่า 祥 (เสียง) หรือ จี๋เสียง (吉祥) ที่แปลว่า ศุภมงคลหรือความโชคดี ดังนั้น ทั้งเสียงอ่านและรูปตัวอักษร ต่างทำให้คำว่า แพะ กลายเป็นสัตว์สัญลักษณ์มงคลในที่สุด

ในคำมงคลเก่าแก่สมัยราชวงศ์หมิง คือ ซานหยางไคไท้ (三阳开泰) แปลว่า สามตะวันเบิกฟ้า เป็นการใช้รูปแพะสามตัว (แทนพระอาทิตย์สามดวง) เพราะซานหยางนั้นพ้องเสียงระหว่างพระอาทิตย์สามดวงกับแพะสามตัว พระอาทิตย์ทั้งสามดวงนั้น ได้แก่ พระอาทิตย์สีเขียว สีแดง และสีขาว อันเป็นความหมายถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต บางครั้งในภาพอาจมีเป็นภาพแพะสามตัวยืนเล็มหญ้าอยู่ใต้แสงอาทิตย์อันอบอุ่นก็มี ดังนั้น ซานหยางไคไท้ จึงมีความหมายที่แฝงว่า ใต้หล้าทั่วแดนดิน ทุกสิ่งขอให้ท่านสมหวังปรารถนา

ส่วนคำว่า จิ่วหยางฉี่ไท้ (九阳启泰) แปลว่า เก้าตะวันส่องอรุณ เป็นการใช้รูปแพะจำนวนเก้าตัว อ่านว่า จิ่วหยาง (九羊) พ้องเสียงกับ จิ่วหยาง ที่หมายถึง พระอาทิตย์เก้าดวง เลขเก้าเป็นตัวเลขมงคลที่ชาวจีนเชื่อถือ ดังนั้นการที่มีแพะเก้าตัวยืนอยู่ใต้ดวงอาทิตย์ จึงถูกแทนที่ด้วยความหมายแฝงว่า *"ความโชคดีที่นับไม่มีวันหมด ต่อเนื่องยาวนานไม่มีรู้จบ"*บางครั้ง ศิลปินผู้วาดยังเพิ่มภาพต้นสน ไผ่ และเหมย (หมายถึง สามสหายแห่งเหมันต์) เพิ่มลงไป ก็ยิ่งทำให้ภาพดังกล่าวมีมงคลซ้อนมงคลมากยิ่งขึ้นอีก กลายเป็น *"ความโชคดีที่นับไม่มีวันหมด ต่อเนื่องยาวนานไม่มีวันรู้จบ ความอดทนเข้มแข็ง และมิตรภาพที่มิมีวันรู้สิ้น"* (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล 2552 หน้า 178-180)

แพะ คนจีนแต้จิ๋วเรียกแพะว่า เอี๊ยคนจีนโบราณนิยมยกย่องแพะเป็นสัตว์มงคล ให้ความหมายถึงโชคดี และความรุ่งเรือง แต่เดี๋ยวนี้กลับไม่เป็นที่นิยม คงกลัวกลายเป็นแพะรับบาป

ลวดลายแพะน่าสนใจ คือ ลายแพะ ๓ ตัว - พ่อแม่ลูกกับพระอาทิตย์ เรียกลายนี้ว่า ซาเอี๊ยไคไถ่ 三陽开泰 (จิตรา ก่อนันทเกียรติ 2544 หน้า 55-56)

ภาพประกอบ 64 ประติมากรรมดอกเหมย

เหมย 梅

เหมย (梅) เป็นคำศัพท์ในสำเนียงจีนกลาง ถ้าเรียกเป็นสำเนียงแต้จิ๋วก็คือ บ๊วย ชาวจีนยกย่องให้เหมยเป็น 1 ใน 3 สหายแห่งเหมันต์ อันประกอบไปด้วย ไผ่-สน-เหมย ต้นเหมยเป็นหนึ่งในสามพฤกษาที่ยืนหยัดผ่านฤดูหนาวจนกระทั่งเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิ จึงมีคนไม่น้อยชื่นชมในความทระนงของเหมย อีกทั้งดอกเหมยมีสีขาวบริสุทธิ์และมีความสวยงามมาก สีขาวดั่งหิมะตัดกับความเขียวชอุ่มของก้านใบ จึงเป็นที่มาของจิตนาการของเหล่าบรรดาจิตรกรและนักกวี ทำให้ปราชญ์กวีหลายท่านนำดอกเหมยไปเปรียบเทียบกับหญิงงาม

สัญลักษณ์แห่งเหมยนั้นมีความหมายที่ดีทั้งต้นเหมยและดอกเหมย ดอกเหมยเป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงความงามอันสดใส บริสุทธิ์ และยังหมายถึงชีวิตใหม่ของวัยสาว ต้นเหมยแม้แลดูบอบบาง แต่ในความงามอันบอบบางนั้นก็ไม่อ่อนแอไปกับลมหนาว สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นความประทับใจให้แก่ชนรุ่นหลังทุกยุคทุกสมัย

ในวัฒนธรรมจีนนั้น มีความชื่นชมในเหมยมากเป็นพิเศษ ดอกเหมยจะเป็นดอกไม้อันเป็นสิริมงคล ต้นเหมยเป็นต้นไม้ชนิดแรกที่ผลิดอกเบ่งบานในฤดูใบไม้ผลิ ดังนั้น เมื่อเห็นดอกเหมยผลิบานเมื่อไร ก็เป็นความหมายว่าฤดูใบไม้ผลิอันแสนอบอุ่นกำลังจะมาถึงแล้ว (เปรียบได้ดั่งวันใหม่และชีวิตใหม่ในวันตรุษจีน)

ความหมายที่ดีของดอกเหมยจึงทำให้มาเป็นสัญลักษณ์ของชุนเทียน (春天) หรือฤดูใบไม้ผลิและยังเป็นสัญลักษณ์ของความสุขได้เช่นกัน นอกเหนือจากนั้นดอกเหมยหรือเหมยฮัว (梅花) ยังได้รับการยกย่องให้เป็นดอกไม้ประจำชาติและเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไต้หวันอีกด้วย (ปิยะแสง จันทรวงศ์ ไพศาล. 2552: 229-230)

ดอกเหมยหรือดอกบ๊วย

คือดอก Prunus หรือดอก Plum เป็นดอกไม้ดอกแรกของปี คือเริ่มบานในเดือน 1 ซึ่งเป็นฤดูหนาวและเป็นดอกไม้ชนิดเดียวในฤดูนี้

ดอกบ๊วย คำจีนเรียกว่า เหมยฉัว มีมงคลหมายถึงความชื่นบาน ความมีโชค เพื่อต้อนรับ วสันตฤดูที่กำลังจะมาถึง และอายุที่ยืนยาวและความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

กลีบดอกของเหมยฉัวที่ร่วงหล่นพื้นหิมะให้ความหมายถึงพร 5 ประการ

สามเกลอในฤดูหนาวจึงเป็นการย้ำมงคลความหมาย อายุยืน กับอีกนัยหนึ่งความหมายที่สื่อถึงความยิ่งใหญ่ของลัทธิทั้งสาม คือ เต๋า ขงจื๊อ และศาสนาพุทธ

แต่ถ้าไผ่กับดอกเหมยอยู่ด้วยกันเพียงสองเกลอ จะหมายถึงเยาวมิตรอันบริสุทธิ์ คือมิตรภาพระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงที่สะอาดแบบไร้เดียงสา

สามเกลอที่มีนัยมงคลอันดีงาม แต่ที่ปลูกได้ดีในไทย มีเพียงไผ่ชนิดเดียว

ถึงตรงนี้จึงไม่แปลกใจแล้วว่า ทำไมคุณพ่อและคนจีนส่วนใหญ่จึงนิยมปลูกไผ่ไว้ในบ้านกัน (จิตรา ก่อนันทเกียรติ 2544 หน้า 88-91)

จตุรมิตรแห่งความสง่างาม 四君子

สามเกลอในฤดูหนาว ได้แก่ ไผ่สน และดอกเหมย 岁寒三友 = 竹松梅

ส่วนจตุรมิตรแห่งความสง่างาม คือ ไผ่ ดอกท้อ ดอกกล้วยไม้ และดอกเก๊กฮวย คำจีนเรียกว่า สี่กุงจื้อ 四君子

กุงจื้อ 君子 แปลว่า สุภาพบุรุษเป็นเครื่องหมายถึงสุภาพบุรุษอันมี จิต กัลยาณมิตรต่อเพื่อน

ภาพประกอบ 65 ประติมากรรมด้านหน้าฝั่งขวา

ผลงานชิ้นนี้ อยู่ด้านหน้าฝั่งขวาบนหลังคาวิหารท้าวจตุโลกบาล ซึ่งมีความกว้าง ด้านซ้าย 40 เซนติเมตร ด้านขวา 37 เซนติเมตร ยาว 315 เซนติเมตร ซึ่งมีรายละเอียดในชิ้นงาน ดังนี้

นก 2 ตัวและดอกไม้ 11 ดอกมีความกว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 213 เซนติเมตร

เสือ 1 ตัว มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 48 เซนติเมตร

กิเลน 1 ตัว มีความกว้าง 45 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร

สิงโต 2 ตัว มีความกว้าง 16 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 66 ประติมากรรมเสือ

เสือ 虎

เสือ หรือภาษาจีนเรียกว่า หู่ (虎) หรือ เหลาหู่ (老虎) เป็นสัตว์สัญลักษณ์มงคลในฐานะสัตว์ผู้ทรงพลังอำนาจในการปราบภูตผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายนานาประการ ในคติความเชื่อทางลัทธิเต๋าจะให้ความสำคัญกับเสือมากเป็นพิเศษ อาทิ เซียนจางเทียนซือ จะมีเสือเป็นพาหนะ เจ้ากงหมิง 趙公明 ผู้ได้รับสมญาว่า ไฉ่สิ่งเอี๊ยปางบู๊ ก็นั่งอยู่บนหลังเสือ อีกทั้งคติทางลัทธิเต๋าในการใช้กำราบมารพิชิตปีศาจและกำจัดสิ่งชั่วร้ายให้พ้นไป มักจะใช้รูปเสือเป็นสัญลักษณ์

ในศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยนั้น เสือนับเป็น 1 ใน 4 สัตว์วิเศษ ได้แก่ หงส์แดงทางทิศใต้ เต่าดำทางทิศเหนือ มังกรเขียวทางทิศตะวันออก และเสือขาวทางทิศตะวันตก ดังนั้น ตำแหน่งของเสือขาวจึงหมายถึงความสงบนิ่ง รูปหน้าเสือในความรู้สึกนึกคิดของจีนที่ยกย่องให้เป็นสัตว์แห่งพลังอำนาจอันยิ่งใหญ่ เพราะว่าบริเวณหน้าผากของเสือจะมีขีดแนวนอนสามขีดและขีดแนวตั้งหนึ่งขีด คล้ายคลึงกับอักษรจีนคำว่า “หวัง” (王) ซึ่งหมายถึง ราชา , กษัตริย์

ด้วยเหตุนี้ เสือจึงกลายมาเป็นราชา ดั่งผู้เป็นเจ้า ของสัตว์ทั้งปวง และกลายมาเป็นเครื่องหมายแห่งอำนาจไปในที่สุด โดยเฉพาะในความเชื่อกันว่า วันที่ 5 เดือน 5 ในปฏิทินจันทรคติแบบจีน 端午 จะเป็นวันแห่งการปลดปล่อยภูตผีปีศาจให้กลับมายังโลกได้ คนจีนจึงมักประดับสัญลักษณ์รูปหน้าเสือไว้ที่ปากประตูทางเข้าเสมอ และให้เด็กๆ ใส่หน้ากากรูปหน้าเสือ หรือประดับรูปเสือไว้บนหมวก เพื่อเป็นสัญลักษณ์เครื่องรางป้องกันสิ่งอัปมงคลทั้งปวง (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 194-195)

ภาพประกอบ 67 ประติมากรรม ด้านหลังฝั่งขวาบนหลังคา

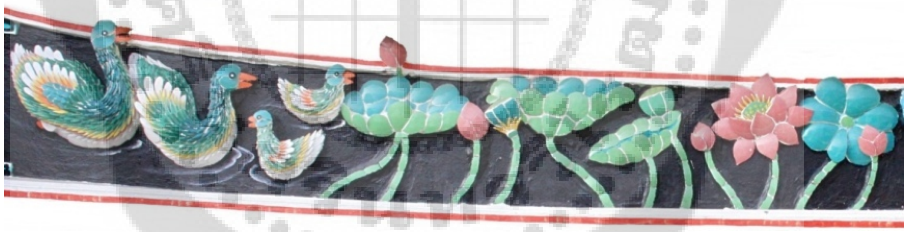
ผลงานชิ้นนี้ อยู่ด้านหลังฝั่งขวาบนหลังคาวิหารท้าวจตุโลกบาล ซึ่งมีความกว้าง ด้านซ้าย 40 เซนติเมตร ด้านขวา 37 เซนติเมตร ยาว 315 เซนติเมตร ซึ่งมีรายละเอียดในชิ้นงาน ดังนี้

นก 4 ตัวและดอกไม้ 1 ดอก มีความกว้าง 37 เซนติเมตร ยาว 75 เซนติเมตร

เป็ด 4 ตัว มีความกว้าง 37 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร

ดอกบัวบาน 1 ดอก ดอกบัวตูม 4 ดอก ใบบัว 4 ใบ ฝักบัว 2 ฝักความกว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 103เซนติเมตร

ก้อนหิน ความกว้าง 37 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 68 เป็ดแมนดาริน หรือนกเป็ดน้ำ

เอวียนยาง 鴛鴦

เอวียนยาง (鴛鴦) หรือ ยวนยาง หากออกเสียงในสำเนียงแต้จิ๋วคือ อวงเอีย บางครั้งยังเรียกว่า นกเป็ดน้ำ หรือเป็ดแมนดาริน (Mandarin Duck) นับเป็นสัตว์มงคลที่กลายมาเป็นสัญลักษณ์แห่งรักแท้ เพราะว่าเอวียนยางนั้นจะมีคู่ของมันเพียงตัวเดียว และจะจับคู่อยู่ด้วยกันตลอดชีวิตของมัน กล่าวกันว่า ถ้าตัวใดตัวหนึ่งตายไป อีกตัวก็จะตายตาม

ด้วยเหตุนี้ เอวียนยางจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ภาพมงคลที่นิยมใช้ในพิธีแต่งงานมีความหมายสำคัญคือ *“ ขอให้คู่บ่าวสาวจงซื่อสัตย์ต่อกันและกันดั่งเอวียนยาง และครองคู่กันตลอดไปเช่นเอวียนยาง ”*

เป็ดเอวียนยาง (อวงเอีย) เป็นชื่อที่คุ้นหูมากที่สุดในขณะที่ยังมีชื่อที่เรียกอื่นอีก เช่น กวนยา (冠鸭) พีเหนี่ยว (匹鸟) และเติ้งมู่เหนี่ยว (邓木鸟) ลักษณะของยวนยางจะมีขนาดเล็ก มีสีสันลำตัวสวยสดงดงามและชอบอยู่ในน้ำมากกว่าบนบก ปัจจุบันมีการเลี้ยงเอวียนยางอยู่ในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีนเขตมองโกเลียใน และในหลายมณฑลทางตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง และยูนาน

แม้จะถูกเรียกว่าเป็ดเอวียนยาง แต่บ้างก็ว่ามันเป็นสัตว์จำพวกนกมากกว่า ในบันทึก เปิ่นเฉ่าอวั้งมู่ (本草纲目) ของหลีสือเจินกล่าวว่า เอวียนยางเป็นคำเรียกรวมกัน แท้จริงแล้วตัวผู้เรียกว่า “เอวียน” (鸳) ส่วนตัวเมียเรียกว่า “ยาง ” (鸯) เรามักเรียกรวมกันว่า เอวียนยาง (鸳鸯) ในขณะที่ยังมีผู้กล่าวว่าคำว่า เอวียนยาง นั้น น่าจะมาจากคำว่า อินยาง หรือที่เรียกกันว่า หยิน-หยาง ในศาสตร์แห่งอี้จิ้ง เนื่องจากหยินหยางออกเสียงใกล้เคียงกับเวียนยาง อีกทั้งความหมายของหยิน-หยาง ก็คือสิ่งที่อยู่คู่กันทั้งสองด้าน ภายใต้ความสมดุลซึ่งกันและกันเหมือนเอวีวนยาง

ทุกวันนี้ เอวียนยางไม่เพียงแต่ใช้ในความหมายสำหรับพิธีมงคลสมรสเท่านั้น แต่ยังปรากฏเป็นภาพมงคลในจิตกรรมปีใหม่และบัตรอวยพรอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพนิยมของเอวียนยางก็คือ ภาพ“เอวียนยางกำลังเล่นน้ำ” (鸳鸯戏水) เพราะมีความหมายที่ดีและความหวานชื่นดั่งเช่นความรักของมันทั้งสอง (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาลว. 2552: 204-205)

เป็ดแมนดารินภาษาจีนแต้จิ๋ว อ่านว่า อวงเอีย

เป็นสัญลักษณ์ถึงการแต่งงาน ชีวิตคู่ที่มีความสุข

เพราะธรรมชาติของเป็ดแมนดาริน ตัวผู้ตัวเมียต้องอยู่ด้วยดันเสมอ จึงใช้อวยพรคู่บ่าวสาวว่า ขอให้มีชีวิตแต่งงานที่เปี่ยมสุข และซื่อสัตย์ต่อกัน

ถ้าเป็นลวดลายเป็ดแมนดารินคู่กับดอกบัว เรียกว่า อวงเอียกุยจื้อ หมายถึง ชีวิตครอบครัวที่มีความสุข พร้อมมีลูกชายที่สง่า

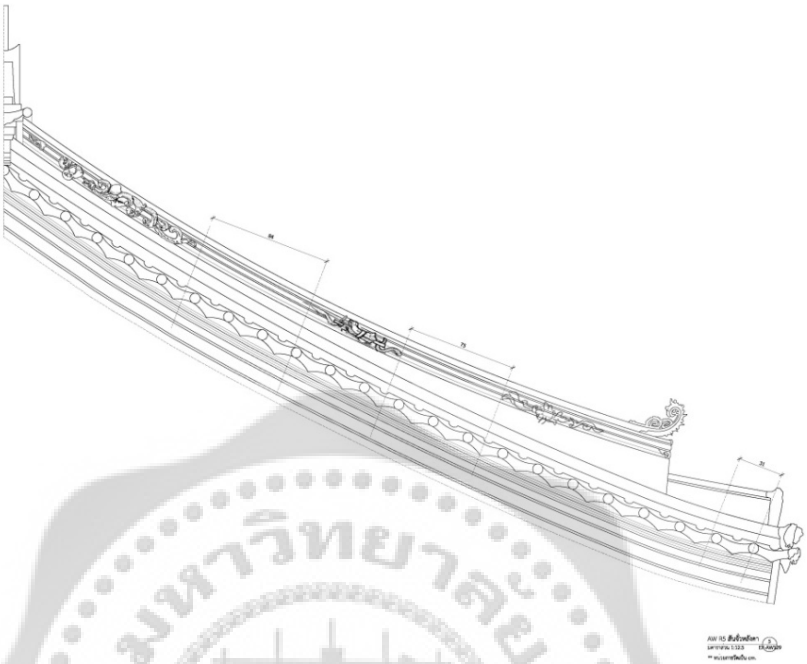
กุย หรือ กุ่ย คำนี้แปลว่า แพง มีค่าสูง มีเกียรติยศ เป็นขุนนาง

จื้อ แปลว่า ลูก ที่จะหมายเฉพาะลูกชาย หรือจะรวมลูกชายหญิงก็ได้

อวงเอียกุยจื้อ ให้ความหมายอวยพรถึง การขอให้มีชีวิตครอบครัวที่มีความสุข พร้อมทั้งได้ลูกชายที่เก่งและก้าวหน้าสมใจ โดยในลายจะเป็นเป็ด 2 ตัว กับใบบัว ดอกบัว และฝักบัว ซึ่งลายฝักบัวที่มีเมล็ดมากมายหมายถึงการให้มีลูกหลานสืบสกุลมากๆ ส่วนดอกบัว เป็นสัญลักษณ์ของความสง่า สื่อถึงการได้ก้าวหน้า (จิตรา ก่อนันทเกียรติ. 2544: 59-60)

งานประติมากรรม ที่ใช้ตกแต่งและประดิษฐานอยู่บนหลังคาวิหารท้าวจตุโลกบาลมีสันจั่วด้านหน้าและด้านหลังทั้งหมด 8 คู่ 16 ด้าน โดยมีชิ้นงานที่ใช้ในการประดับตกแต่งตามความเชื่อโดยใช้งานสัญลักษณ์รูปมงคล ดังนี้

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 1

ภาพประกอบ 69 ลายเส้นจั่วหลังคา

มีความกว้าง 12 เซนติเมตร ยาว 83 เซนติเมตร

มีความกว้าง 13 เซนติเมตร ยาว 83 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 70 โหงวก้วย (五果) เบญจผลาผล
ส้ม องุ่น สับปะรด กล้วยหอม และแอปเปิ้ล

ภาพประกอบ 71 ส้มโอมือ (佛手柑)
ความสุข ,ความมั่งคั่งอย่างมากหมายถึงการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์

มีความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 90 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 72 พัดใบกล้วย (芭蕉扇)

โหงวก้วย (五果) ผลไม้ 5 อย่าง ได้แก่

ส้ม	หมายถึง ความโชคดี ความกลียว
องุ่น	หมายถึง ความงอกงาม
สับปะรด	หมายถึง การมีสิ่งมงคลเข้ามาหา
กล้วยหอม	หมายถึง การมีลูกหลานสืบสกุล
แอปเปิ้ล	หมายถึง การมีโชคลาภ เพิ่มพูนตลอดไป

พัดใบกล้วย (芭蕉扇)

สัญลักษณ์แทนเซียนจงหลีเฉวียน (หั่งเจ็งลี้) พัดวิเศษของของจงหลีเฉวียน สามารถโบกพัดคนตายให้กลับฟื้นคืนชีพได้ ดังนั้น จึงมีอีกช่อหนึ่งว่า พัดฟื้นคืนวิญญาณ หรือ พัดหวนคืนชีพ (หวนหุนซ่าน)

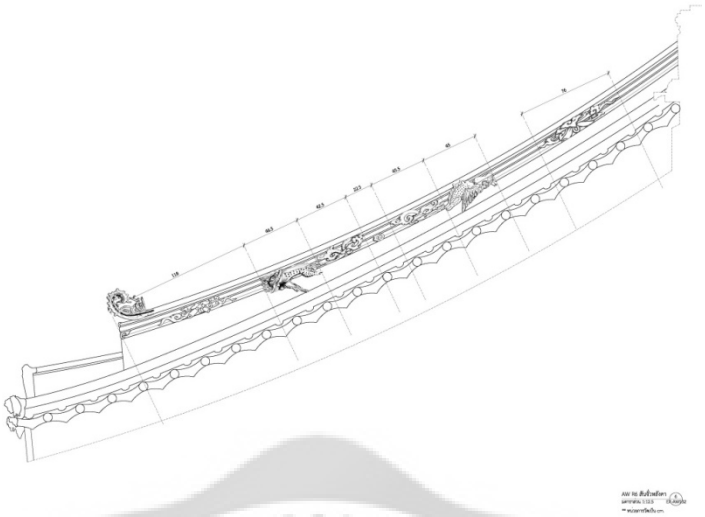
ส้มโอมือ 佛手柑 มีความกว้าง 13 เซนติเมตร ยาว 83 เซนติเมตร

ส้มโอมือ เป็นสัญลักษณ์ผลไม้มงคลที่เรามักไม่ค่อยคุ้นเคยกันมากนัก บ้างเรียกว่า ส้มมือ ในภาษาจีนเรียกว่า ฝอโส่วกาน (佛手柑) ตรงตัวก็คือ ส้มโอมือพระพุทธองค์ (คำว่า ฝอ (佛) หมายถึง พุทธ , พระพุทธเจ้า และ โส่ว (手) หมายถึง มือ, พระหัตถ์) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รูปร่างหน้าตาของส้มชนิดนี้ มีความประหลาดกว่าส้มอื่นๆ กล่าวคือ จะมีรูปร่างเรียวยาวห้อยลงมาเป็นแฉกๆ บ้างว่าคล้ายนิ้วมือมนุษย์ และบ้างลักษณะคล้ายลำเทียนที่ห้อยย้อยลงมา ดังนั้น ชาวจีนมองเห็นรูปร่างที่แปลกประหลาดนี้จึงให้ฉายานามว่า มือ (พระหัตถ์) ของพระพุทธเจ้า

เนื่องจากส้มโอมือ (ฝอโส่วกาน) มีกลิ่นหอมจึงนิยมตั้งไว้ภายในห้องนอน แต่ไม่นิยมรับประทาน ในทางสรรพคุณแห่งส้มโอมือนั้น ใช้เป็นสมุนไพรในการทำยาดมแก้วิงเวียนศีรษะ ใช้เป็นเครื่องหอมดับกลิ่น

อีกประการหนึ่ง คำว่า ฝอโส่ว (佛手) แปลว่า มือพระพุทธองค์ ออกเสียงคล้ายกับคำว่า ฝูโซ่ว (福寿) มีความหมายว่า โชคดีมีสุขและอายุยืนยาว ดังนั้น จึงมีผู้เรียกส้มโอมือ (ฝอโส่วกาน) ว่าเป็นสัญลักษณ์ผลไม้มงคล เพราะผลไม้ที่อยู่ในมือพระพุทธเจ้า จึงนำพามาซึ่งความโชคดีและอายุยืน ตามความหมายของการคล้ายคลึงระหว่างฝอโส่วและฝูโซ่ว ดังกล่าว (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 249)

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 2

ภาพประกอบ 73 ลายเส้นจั่วหลังคา

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 73 เซนติเมตร มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 73 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 74 ผีชิว (ปี่เซียะ) 貔貅 (辟邪)

"ผีชิว" (貔貅) หรือ "ปี้เสีย" (辟邪) คำคำนี้ออกเสียงในสำเนียงแต้จิ๋วที่เราคุ้นหูว่า "ปี่เซียะ" และยังมีอีกชื่อหนึ่งว่า "เทียนลู่" (天禄) นับเป็นสัตว์วิเศษในจินตนาการที่ยังคงอยู่ในวัฒนธรรมจีนมานานนับพันปี บางตำรายังกล่าวด้วยว่า "ผีชิว" คือ ลูกมังกร, ลำตัวเป็นม้า , ขาเป็นกิเลน , ท่วงท่าดั่งสิงโต, มีขนสีเทาขาว และสามารถโบยบินบนฟากฟ้าได้

ศิลปะวัตถุที่เกี่ยวกับผีชิวหรือปี้เสีย (ปี่เซียะ) พบจากหลักฐานการขุดค้นพบประติมากรรมผีชิวในสุสานราชวงศ์ฮั่น ในสุสานจักรพรรดิราชวงศ์หมิงมีหินแกะสลักรูปผีชิว รวมทั้งในพระราชวังกรุงปักกิ่งก็ยังมีประติมากรรมผีชิวอยู่ด้วยเช่นกัน

ผีชิว (ปี่เซียะ) จัดเป็นสัตว์มงคลที่มีไว้เพื่อคอยปกปักรักษาและป้องกันให้รอดพ้นจากภัยอันตรายและสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง อุปนิสัยของผีชิวก็คือ ชอบดูดกินปีศาจและมารร้าย ต่อมาภายหลัง คติความเชื่อจึงแปรเปลี่ยนเป็นดูดกลืนกินทรัพย์และโชคลาภ ด้วยคุณสมบัติของผีชิวที่สามารถกำราบมารและภูตผีได้ อีกทั้งยังชอบดูดกินทรัพย์และโชคลาภ ทำให้มีคนจำนวนไม่น้อยให้ความศรัทธาและบูชาผีชิว นอกจากนี้ยัง

เชื่อกันว่าผีซิวมีปากที่อ้ากว้างใหญ่และไม่มีรูทวารในการขับถ่าย จึงกลายเป็นที่เคารพบูชาของผู้ที่ประสงค์ในความร่ำรวยมั่งคั่งที่มีแต่รับเงินรับทองแต่ไม่มีไหลออกภายนอก

ตำนานโบราณมีบันทึกเกี่ยวกับผีซิว (ปี่เซียะ) ว่า มีอยู่ 2 ประเภทคือ ผีซิวเขาเดียว และผีซิว 2 เขา บ้างก็ว่า ผีซิวตัวผู้เรียกว่า "ผี" (貔) ส่วนตัวเมียเรียกว่า "ซิว"(貅) ภายหลังเลยมาเรียกรวมกันว่า "ผีซิว" (貔貅) บ้างก็ว่า ผีซิวมีจำแนกเป็น 2 อุปนิสัยคือผีซิวที่ใจดี และผีซิวที่ดุร้าย เป็นต้น ท้ายสุดมีบันทึกกล่าวด้วยว่า ผีซิวตัวผู้จะเรียกเงินเรียกทองและโชคลาภให้เข้ามา และผีซิวตัวเมียก็จะคอยเก็บพิทักษ์รักษาทรัพย์สมบัติเหล่านี้ไว้ไม่ให้สูญหาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง คนจีนในยุคหลังๆ เห็นว่าผีซิวเป็นสัตว์มงคลต่อชีวิตและยังมีผลต่อหน้าที่การงาน ดังนั้น จึงนิยมตั้งผีซิว (ปี่เซียะ) ไว้เป็นคู่ (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 171-172)

มีความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 85 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 75 如意八寶 แปดสิ่งวิเศษ

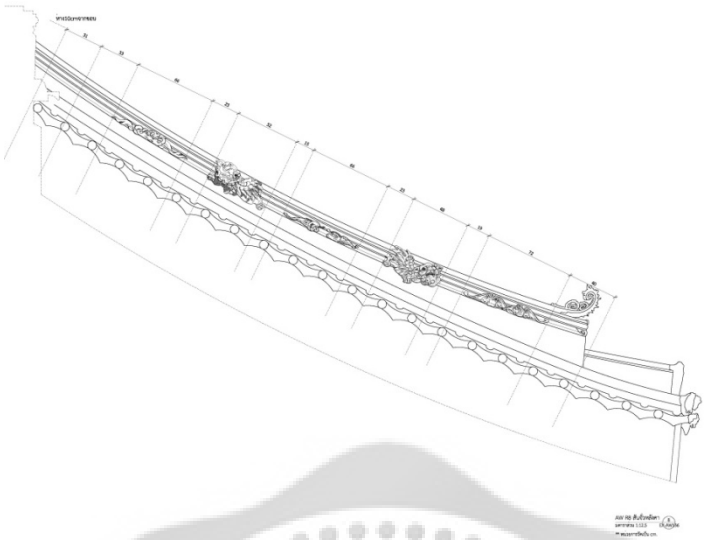
มีความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 90 เซนติ

ภาพประกอบ 76 如意八寶 เปดสิ่งวิเศษ

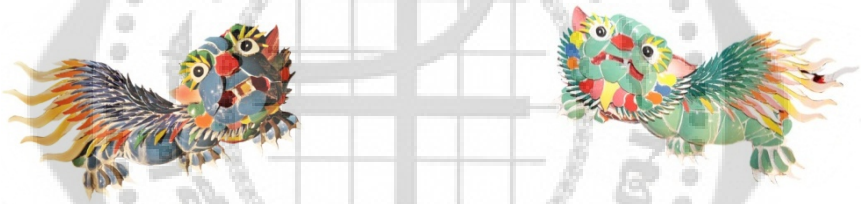
อัฏฐรัตนมงคล

ประติมากรรม 2 ชิ้นนี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจีนที่สัมพันธ์กับคติความเชื่อทางศาสนาพุทธ สัญลักษณ์แต่ละอย่างจึงล้วนแต่แฝงไว้ด้วยความหมายในปรัชญาพุทธทั้งสิ้น เชื่อกันว่าสัญลักษณ์แปดสิ่งนี้จะทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 3

ภาพประกอบ 77 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 33 เซนติเมตร ยาว 52 เซนติเมตร ความกว้าง 28 เซนติเมตร ยาว 53 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 78 ประติมากรรม สิงโต (狮子)

สิงโต หรือ ซือจื่อ (狮子) เป็นสัญลักษณ์แห่งความกล้าหาญ ได้รับการเทิดทูนให้เป็นเครื่องหมายแห่งพลังและอำนาจ ได้รับการขนานนามให้เป็นราชาแห่งฝูงสัตว์ป่า และมีเสียงคำรามดังกึกก้องไปทั่วสี่ทิศ สัตว์ป่าน้อยใหญ่เมื่อได้ยินเสียงคำราม ล้วนยอมศิโรราบ

ความกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 75 เซนติเมตร ความกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 56 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 79 ประติมากรรม ค้างคาว 蝙蝠

ค้างคาว 蝙蝠

ค้างคาว (蝙蝠) ในสำเนียงภาษาจีนออกเสียงเรียกว่า เปียนฝู (蝙蝠) ซึ่งหากออกเสียงในสำเนียงแต้จิ๋วคือ เพียงฮก เสียงลงท้ายของอักษรคำว่าค้างคาวคือ 福=ฝู (ฮก) ดังนั้น จึงพ้องเสียงกับเทพดาว 蝠=ฝู(ฮก) ที่มหายถึงหนึ่งในเทพ ฮก ลก ซิ่ว (ฝูลู่โซ่ว)

ด้วยเหตุนี้ ความหายของค้างคาวสำหรับชาวจีนจึงแตกต่างกับความรู้สึกของชาวตะวันตกโดยสิ้นเชิง ภาพค้างคาวจึงสามารถมองเห็นได้ในศาลเจ้าจีนและวัดวาอารามทั่วไป ชาวจีนจะใช้ภาพของค้างคาวแทนเทพเจ้าดาวฮกในงานจิตรกรรม ภาพวาด ประติมากรรม เครื่องเคลือบดินเผา ลวดลายบนเสื้อผ้าอาภรณ์ และในศิลปะหลากหลายแขนง

ค้างคาว หรือ ฝู (ฮก) มีความหมายถึงความโชคดีมีสุข หากใช้ภาพของค้างคาวอยู่เดี่ยวๆ นั้นหมายถึงความโชคดี (ฮก) ถ้าใช้ค้างคาว 2 ตัว ก็จะหมายถึง ซวงฝู คือความโชคดีทวีคูณ ถ้าใช้รูปค้างคาวคาบเหรียญนั่นหมายถึง ขอให้ท่านโชคดีมีเงินมีทอง หากในภาพนั้นมีเด็กๆ ไล่คว้าจับค้างคาวด้วย นั่นหมายความว่า ไล่จับความสุข จับความโชคดี และโชคลาภมาให้แก่ท่าน

หลายครั้งที่เรามักจะเห็นค้างคาวอยู่ร่วมกับอักษรโซ่ว (寿) ซึ่งมีความหมายว่า ขอให้ท่านโชคดีมีความสุขและมีชีวิตยืนยาวอีกด้วย ค้างคาว 5 ตัว (五蝠) ก็จะหมายถึงความสุขห้าประการของมนุษย์ นั่นก็คือ อู่ฝู (五福) และหากค้างคาวบินอยู่ข้างเทพดาวซิ่วถือลูกท้อและกวาง นั่นหมายถึง ความหมายอันสมบูรณ์ของ “ฮก ลก ซิ่ว” (ค้างคาวคือ ฮก กวางคือ ลก ลูกท้อคือซิ่ว)

ในตำนานเรื่องเล่าสมัยโบราณ เดิมเรียกค้างคาวว่า เซียนสู่ (仙鼠) หมายถึง หนูเซียน ว่ากันว่า มันจะมีอายุยืนยาวมากเป็นพิเศษเพราะดื่มกินแต่น้ำอันบริสุทธิ์มนถ้ำเท่านั้น มีความเชื่อกันว่า ค้างคาววิเศษนั่นคือค้างคาวสีขาวอายุพันปี หากมีผู้ใดจับได้และนำไปรับประทาย ก็จะมีชีวิตเป็นอมตะตลอดกาลส่วนค้างคาวสีแดงนั้นหมายถึงค้างคาวแห่งสุขภาพแข็งแรงและมีความสุข (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 206-207)

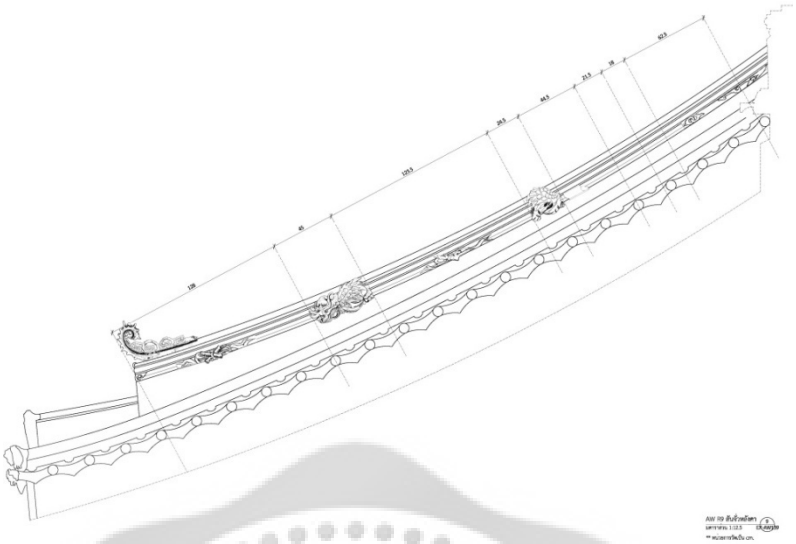
ความกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 80 ประติมากรรมดอกบัว

ดอกบัว (荷花)

สัญลักษณ์แทนเซียนเหอเซียนกู (ฮ้อเซียนโกว) ดอกบัววิเศษของเหอเซียนกู เป็นดอกบัวที่ใหญ่โตและงดงามกว่าดอกบัวโดยทั่วไป มีความหมายถึงการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยปกป้องคุ้มครองมนุษย์ปลอดภัยจาก ภยันตรายทั้งปวง

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 4

ภาพประกอบ 81 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร ความกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 82 ประติมากรรมผีชิว (ปี่เซียะ) 貔貅 (辟邪)

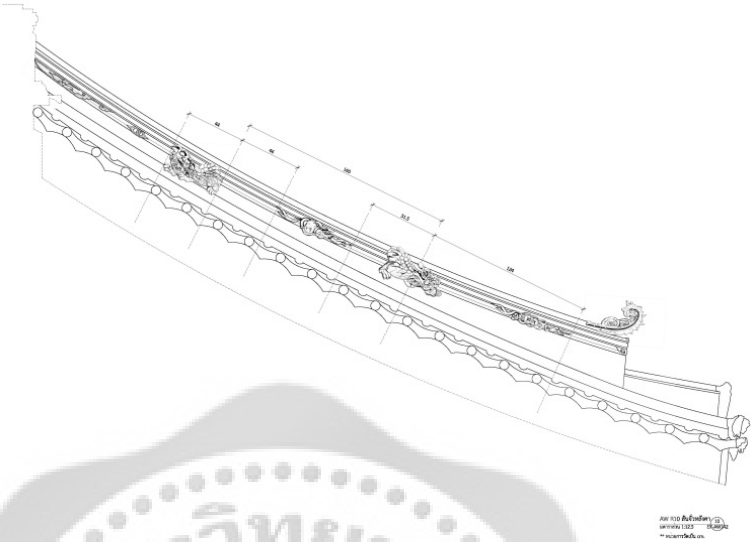

ความกว้าง 12 เซนติเมตร ยาว 80 เซนติเมตร ความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 76 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 83 龍角 **เขามังกร**
สัญลักษณ์แห่งชัยชนะ ความสุข ความร่ำรวย

ภาพประกอบ 84 ม้วนหนังสือ หรือซูเปิ่น (书本)
เป็นสัญลักษณ์แทนปัญญาความรอบรู้

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 5

ภาพประกอบ 85 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร

ความกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 86 ประติมากรรม ผีชิว (ปี่เซียะ) 貔貅 (辟邪)

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 85 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 87 ประติมากรรมน้ำเต้า

น้ำเต้า 葫芦

สัญลักษณ์แทนเซียนหลี่เถียไกว่ (ลี้ทิไกว้) น้ำเต้าของหลี่เถียไกว่ เป็นน้ำเต้าวิเศษที่สามารถดลบันดาลสุขให้แก่มนุษย์ ภายในจะมีค้างคาวห้าตัวโบยบินออกมาจากน้ำเต้า อันหมายถึงความสุขห้าประการของมนุษย์ (อู่ฝู)

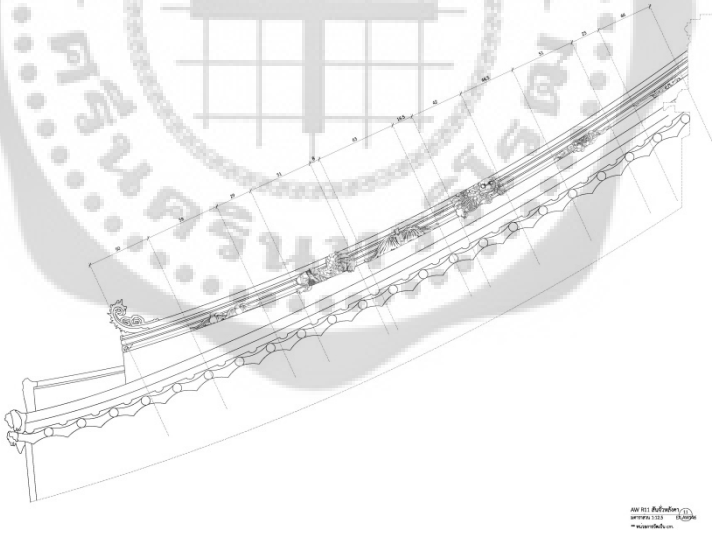
ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 85 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 88 ประติมากรรมเหรียญทอง หรือ จินเฉียน 金钱

เหรียญทอง หรือ จินเฉียน 金钱

เป็นสัญลักษณ์แทนความมั่งคั่งมั่งมี

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 6

ภาพประกอบ 89 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 25 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร

ความกว้าง 25 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 90 ประติมากรรมสิงโต (狮子)

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 65 เซนติเมตร

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 85 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 91 ประติมากรรมค้างคาว

ค้างคาว หรือ ฝู (ฮก) มีความหมายถึงความโชคดีมีสุข หากใช้ภาพของค้างคาวอยู่เดี่ยวๆ นั้นหมายถึงความโชคดี (ฮก) ถ้าใช้ค้างคาว 2 ตัว ก็จะหมายถึง ซวงฝู คือความโชคดีทวีคูณ ถ้าใช้รูปค้างคาวคาบเหรียญนั่นหมายถึง ขอให้ท่านโชคดีมีเงินมีทอง หากในภาพนั้นมีเด็กๆ ไล่คว้าจับค้างคาวด้วย นั่นหมายความว่า ไล่จับความสุข จับความโชคดี และโชคลาภมาให้แก่ท่าน

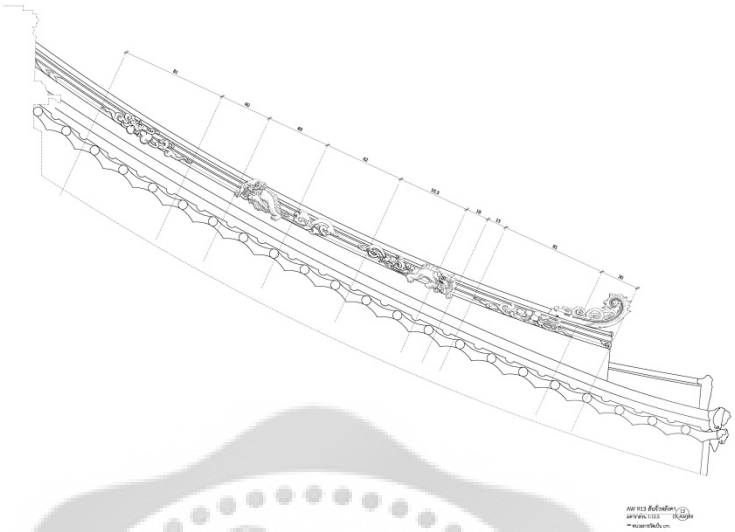

ความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 66 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 92 ประติมากรรม โหงวก้วย (五果) ผลไม้ 5 อย่าง

เบญจผลาผล ได้แก่ ส้ม องุ่น สับปะรด กล้วยหอม แอปเปิ้ล

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 7

ภาพประกอบ 93 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 94 ประติมากรรมส้มโอ

ส้มโอ 柚子

ส้มโอ จัดเป็นสัญลักษณ์ผลไม้มงคลที่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เป็นผลไม้สิริมงคลที่แฝงถึงความหมายที่ดีและมีที่มาที่น่าสนใจมาก คนจีนจะนิยมเรียกส้มโอว่า “อิ้วจื่อ” (柚子) “อิ้ว” (柚) บ้างก็เรียกในชื่ออื่นๆ ว่า “เสี่ยะอิ้ว” (雪柚) “เหวินตั้น” (文旦) “ซี่กาน” (气柑) “เซียงเพา” (香抛) และ “ถวนเอวี๋ยนกั่ว” (团圆果)

เนื่องจากส้มโอมีขนาดที่ใหญ่กว่าผลไม้อื่นๆ อีกทั้งยังมีลักษณะทรงกลมดังที่เรียกว่าถวนเอวี๋ยนกั่ว หรือ ผลไม้ทรงกลม ทำให้มันมีความหมายถึงสิ่งที่เป็นลักษณะทรงกลมๆ ต่อมานานวันเข้า ในฐานะของผลไม้ทรงกลม ก็กลายมาเป็นการเปรียบเทียบความกลมของส้มโอกับวงกลมของพระจันทร์เต็มดวง นี่เองที่ทำให้ส้มโอกลายมาเป็นผลไม้สำคัญที่ใช้เป็นของไหว้ในวันสารทไหว้พระจันทร์เต็มดวง หรือ“จงชิวเจี๋ย” (中秋节) วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติแบบจีน ดังนั้น การไหว้พระจันทร์ด้วยผลส้มโอ จึงเป็นเพราะชื่ออีกชื่อหนึ่งของส้มโอที่เรียกว่า “ถวนเอวี๋ยน” (团圆) ที่มีความหมายว่า กลมเหมือนพระจันทร์เต็มดวง ในคืนวันไหว้พระจันทร์

สัญลักษณ์ความเป็นมงคลของ ส้มโอ อีกประการหนึ่งนั้นมาจากความเชื่อว่า ส้มโอสามารถช่วยปกป้องคุ้มครองให้รอดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายได้ เพราะคำว่าส้มโอในภาษาจีนอ่านว่า อิ้วจื่อ (柚子) คำว่า อิ้ว (柚) พ้องเสียงกับ อิ้ว (佑) ซึ่งคำเต็มว่า เป่าอิ้ว (保佑) แปลว่า ปกปักรักษา คุ้มครอง ดังนั้น การใช้ส้มโอเป็นสัญลักษณ์มงคลจึงมาจากความหมายดังกล่าว (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 247-248)

ความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 105 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 95 ประติมากรรมลูกท้อ

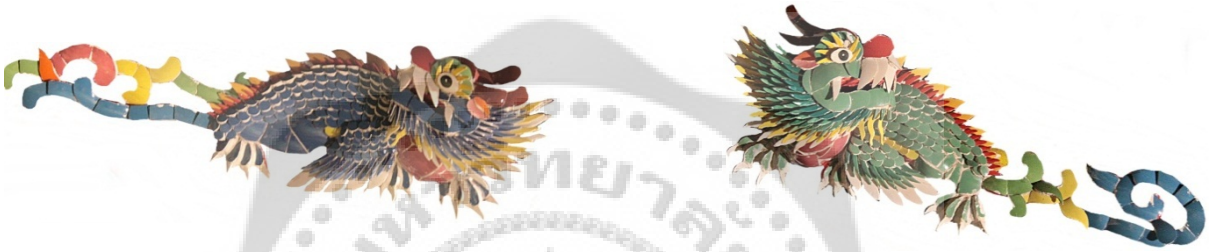
ลูกท้อ 桃子

ท้อ (桃) หรือ ผลท้อ (桃子) เป็นผลไม้มงคลที่คนไทยคุ้นเคยกันดี หากออกเสียงด้วยสำเนียงจีนกลางก็คือ เถา หรือ เถาจื่อ เป็นผลไม้สิริมงคลที่เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อว่าเป็น ผลไม้อมตะ ชาวจีนมักเชื่อว่า ท้อเป็นผลไม้เซียนที่ผู้ใดกินแล้วจะมีอายุยืนยาว อีกทั้งผลท้อยังเป็นสัญลักษณ์แทนตัวองค์เทพดาวซิ่ว (เทพดาวซิ่วผู้เป็น 1 ใน 3 เทพดาว ฮก ลก ซิ่ว)

นอกจากนี้ ผลท้อยังนิยมเรียกกันในอีกชื่อหนึ่งว่า โซ่วเถา (寿桃)แปลว่า ผลท้อแห่งอายุวัฒนะ อันเป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน คำว่า โซ่วเถา นี้ หากออกเสียงเป็นสำเนียงแต้จิ๋วก็คือ ซิ่วท้อ หรือ สิ่วท้อ

ภายหลัง มีผู้นิยมสร้างผลท้อเลียนแบบขึ้นมาโดยใช้แป้งนึ่งเป็นรูปผลท้อ(รูปร่างคล้ายๆ กับซาลาเปา แต่ไม่มีไส้ และจะจุดแดงแต้มไว้ข้างบน ให้แลดูคล้ายๆ ลูกท้อ) ดังนั้น ขนมสิ่วท้อจะนิยมใช้มากในพิธีที่เกี่ยวกับการอวยพรวันเกิดหรือใช้เป็นของกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของชาวจีน

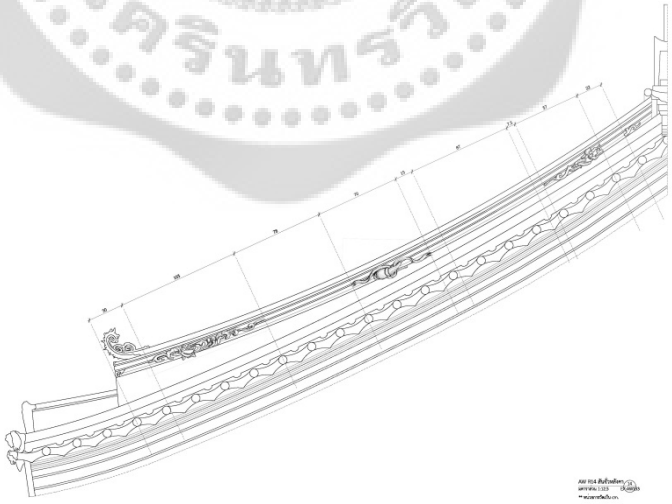
ความเชื่อเกี่ยวกับลูกท้อนั้น ถูกใช้เป็นความหมายเกี่ยวกับเซียนผู้วิเศษต่างๆจนมีคำกล่าวเรียกกันว่า เซียนเถา (仙桃) แปลว่า ผลท้อแห่งเซียน ในนิทานพื้นบ้านต่างๆ ของจีน จึงมักมีการเล่าขานถึงผลท้อหรือเซียนเถาอยู่บ่อยครั้ง กล่าวกันว่า หาก ผู้ใดได้รับประทานผลท้อแห่งเซียน คนผู้นั้นก็จะมีชีวิตเป็นอมตะ ไม่มีวันแก่เฒ่าอีกตลอดไป ความเชื่อดังกล่าวถูกแพร่หลายไปในวงกว้างจากนิทานพื้นบ้านเรื่องไซอิ๋ว (西游记) เมื่อครั้งที่ซุนหงอคง (เห้งเจีย) ขึ้นไปอาละวาดบนสวรรค์ และบุกเข้าทำลายสวนท้อของเจ้าแม่ซีหวังหมู่ ในครั้งนั้น ซุนหงอคงได้รับประทานผลท้อลงไป จึงทำให้เป็นอมตะไม่มีวันตาย (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 243-244)

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 73 เซนติเมตร มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 73 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 96 ประติมากรรมผีชิว (ปี่เซียะ) 貔貅 (辟邪)

สันจั่วหลังคาด้านหน้า ด้านที่ 8

ภาพประกอบ 97 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 80 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 98 ประติมากรรมผลส้ม

ส้ม 橘子

ส้ม หรือ ผลส้ม (橘子) เป็นผลไม้สิริมงคลยอดนิยมของจีนเลยที่เดียวธรรมเนียมของชาวจีนนั้น ส้มเป็นสัญลักษณ์มงคลมาทุกยุคทุกสมัย สามารถใช้ส้มในการมอบเป็นของฝากของไหว้ได้ทุกๆเทศกาล ทุกๆโอกาส ใช้เป็นของไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และใช้ประกอบพิธีกรรมในทุกๆ แห่ง ไม่ว่าจะเป็นวันตรุษจีน วันสารทจีน วันแซยิด วันแต่งงาน งานเฉลิมฉลอง และการอวยพรญาติมิตร ต่างต้องใช้ผลส้มทั้งสิ้น เมื่อถึงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ (ตรุษจีน) คนจีนที่จะเดินทางไปอวยพรปีใหม่ก็ต้องนำผลส้มติดไม้ติดมือไปด้วยทุกครั้ง

การมอบผลส้มซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหมือนดั่งเช่นการมอบสิ่งดีๆ ที่เป็นมงคลให้แก่กันและกันนั่นเอง ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจากสิ่งเดียว นั่นคือ เสียงอักษรคำว่า ผลส้ม เรียกว่า จวี๋จื่อ (橘子) หรือเรียกสั้นๆว่า จวี๋ (橘) คำว่า จวี๋ นี้เองที่พ้องเสียงใกล้เคียงกับ จี๋ (吉) ที่แปลว่า โชคดี มงคล สิริมงคล

ดังนั้น ส้มจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของคำว่าสิริมงคล จึงกลายมาเป็นธรรมเนียมของการอวยพรด้วยผลส้ม กราบไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยผลส้ม และประกอบพิธีดรรมต่างๆ ด้วยผลส้ม ยิ่งผลส้มใบโตมากเท่าไหร่ก็ยิ่งดีเพราะผลส้มผลใหญ่อ่านว่า ต้าจวี๋ (大橘) ซึ่งพ้องกับคำว่า ต้าจี๋ (大吉) ที่หมายถึงมหามงคล

ในประวัติศาสตร์ปะเพณีจีนว่าด้วยการอวยพรด้วยผลไม้นั้น ส้ม (จวี๋) คือ สิ่งที่เป็นมงคลที่สุด เป็นความมงคลสิ่งแรกนั้นก็คือ ชื่อ ว่า จวี๋ (橘) = จี๋ (吉) คือ ความโชคดี มงคลโชค ความเป็นมงคลที่สองคือ สี เพราะสีของส้มคล้ายสีทอง ชาวจีนจึงให้เป็นที่นิยมมากเป็นพิเศษ เหมือนกับการมอบทองให้แก่กัน (อนึ่ง คำว่า จวี๋ และ จี๋ เป็นสำเนียงจีนกลาง หากออกเสียงเป็นสำเนียงแต้จิ๋วก็คือ กิก ซึ่งแปลว่า มงคลโชคดีเหมือนกัน บ้างก็เรียกว่า ไต่กิก แปลว่า มหาสิริมงคล)

สิ่งที่น่าสนใจยิ่งประการหนึ่งก็คือ ส้มที่ใช้ในการอวยพรใหญ่ อวยพรญาติมิตร กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ต่างใช้ส้มที่มีลักษณะคล้ายสีทอง แต่หากเป็นพิธีแต่งงาน การอวยพรคู่บ่าวสาวจะนิยมใช้ส้มที่มีสีเขียว เช่น ส้มโอ และส้มเช้ง เพราะส้มสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของคู่ชีวิตใหม่ที่เริ่มต้นผลิดอกออกใบและมีลูกหลานสืบไปนั่นเอง (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 245-246)

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 75 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 99 ประติมากรรมผลทับทิม

ทับทิม 石榴

คำว่า ทับทิม ในภาษาจีนเรียกว่า สือหลิว (石榴) เป็นพืชและผลไม้มงคลของจีน เดิมทีนั้นทับทิมไม่ได้เป็นผลไม้ดั้งเดิมของจีนมาก่อน แต่เป็นต้นไม้ที่นำมาจากดินแดนตะวันออกกลางคือ อาณาจักรอันสือกว๋อ (เปอร์เซีย) หรืออิหร่านในปัจจุบันต่อมาได้มีการนำเข้าสู่จีนเมื่อราว 200 ปีก่อนคริสต์ศักราช จนกระทั่งแพร่หลายไปทั่วประเทศจีนในเวลาต่อมา

สำหรับชาวจีนแล้ว คำว่า ทับทิม (สือหลิว) ให้ความเป็นมงคลในตัวเองมาก เพราะเป็นผลไม้แห่งความสิริมงคลที่มีความหมายที่สองประการหนึ่งนั้นคือ ความหมายที่ดีของต้นทับทิม และสองคือ ความหมายที่ดีของผลทับทิมเองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทับทิมนั้นเป็นผลไม้สีแดงซึ่งเป็นสีอันเป็นมงคลสำหรับชาวจีน

ทับทิมในฐานะของต้นไม้มงคล เป็นความเชื่อกันว่า ต้นทับทิม หรือ สือหลิวซู่ (石榴树) เป็นต้นไม้ที่มีความวิเศษ เชื่อกันว่า ใบของต้นทับทิมสามารถทำให้พ้นจากเคราะห์ร้ายและปกป้องคุ้มครองให้พ้นจากภูตผีปีศาจได้ ด้วยเหตุนี้ชาวจีนจึงมักใช้ใบทับทิมในพิธีการปัดเป่าให้พ้นเคราะห์ เชื่อกันว่าสรรพคุณจากทับทิมจะทำให้โชคดีปลอดภัย อีกทั้งยังนิยมปลูกต้นทับทิมไว้หน้าบ้านอีกด้วย นอกจากนี้ยังเห็นต้นทับทิมในศาลเจ้าและวัดวาอารามทั่วไปที่นิยมปลูกไว้ในวัด อีกประการหนึ่ง ภาพวาดและรูปปูนปั้น มักนิยมแกะสลักลวดลายภาพทับทิมไว้หน้าประตูทางเข้าด้วยสาเหตุเดียวกันนี้

ทับทิมในฐานะผลไม้สิริมงคล เป็นความเชื่ออีกด้านหนึ่งที่มาจากลักษณะของผลทับทิมที่มีเมล็ดอยู่ข้างในจำนวนมาก คนจีนเรียกเมล็ดว่า จื่อ (子) ซึ่งมีความหมายเดียวกับ จื่อ (子)ที่หมายถึงเด็กๆ ดังนั้น ในจิตรกรรมภาพวาดแบบจีน มักจะเห็นเป็นรูปผลทับทิมที่ปอกเปลือกออกแล้วครึ่งหนึ่ง เพื่อให้เมล็ดนับร้อยๆ ที่อยู่ข้างในอันเป็นความหมายมงคลว่า “หลิวไคไป่จื่อ” (榴开百子) แปลว่า เปิดทับทิมร้อยเมล็ด (คำว่าร้อยเมล็ดก็คือลูกหลานนับร้อย) อันเป็นการพลิกแพลงความหมายให้บังเกิดความเป็นสิริมงคลและสร้างความหมายที่ดีให้แก่กันและกัน ซึ่งมักเป็นภาพอวยพรให้แก่คู่บ่าวสาวหรือผู้ที่ตั้งครอบครัวใหม่ให้มีลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมืองนั่นเอง

สรุปก็คือ ความเชื่อเรื่องต้นทับทิมเชื่อว่าจะช่วยให้บังเกิดโชคดีและพ้นจากเคราะห์ร้าย ใบทับทิมมีอำนาจวิเศษที่ช่วยคุ้มครองจากสิ่งอัปมงคล อีกทั้งมีความเชื่อว่า ผลทับทิมที่มีเมล็ดจำนวนมากอยู่ข้างในเป็นความหมายที่ดีสำหรับคู่บ่าวสาวให้มีลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง ดังนั้น การปลูกทับทิมไว้หน้าบ้าน ไม่

เพียงแต่ช่วยปกป้องจากสิ่งชั่วร้ายเท่านั้น แต่ยังมีอีกความหมายหนึ่งว่า ขอให้บ้านและครอบครัวนั้นๆ มีลูกมีหลานมากมาย (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 250-251)

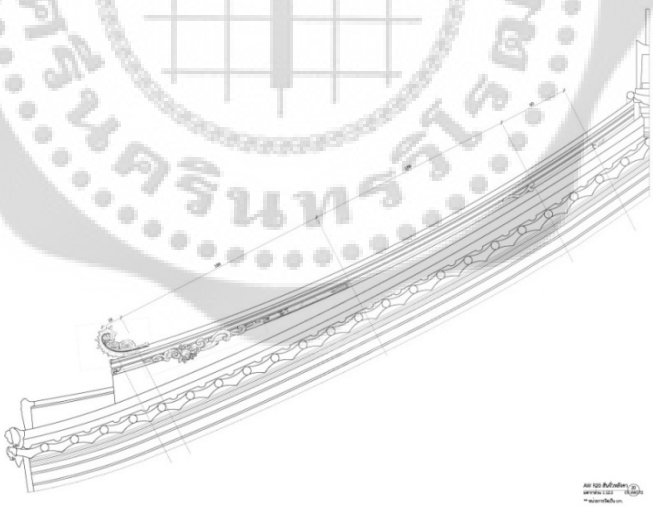
ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 85 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 100 ประติมากรรมน้ำเต้า

น้ำเต้า 葫芦

สัญลักษณ์แทนเซียน หลี่เถียไกว่ (ลี้ทิไกว้) น้ำเต้าของหลี่เถียไกว่ เป็นน้ำเต้าวิเศษที่สามารถดลบันดาลสุขให้แก่มนุษย์ ภายในจะมีค้างคาวห้าตัวโบยบินออกมาจากน้ำเต้าอันหมายถึงความสุขทั้งห้าประการของมนุษย์ (อู่ฝู)

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 1

ภาพประกอบ 101 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 80 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 102 ประติมากรรมผลทับทิม

ทับทิม(石榴)

ความเจริญงอกงาม , ความรัก , อิทธิพลของความรัก , ความหมายของการมีบุตรยาก

ความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 75 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 103 ประติมากรรมกลองปลา

กลองปลา (鱼鼓)

สัญลักษณ์แทนเซียนจางกั่วเหลา (เตียก้วยเล่า) “อวี๋กู่” ของจางกั่วเหลา เป็นกระบอกวิเศษที่มีคุณสมบัติในการส่งเสียงสะท้อนของเครื่องดนตรีโบราณชนิดนี้ ที่มีเสียงก้องกังวานไปไกลแสนไกล

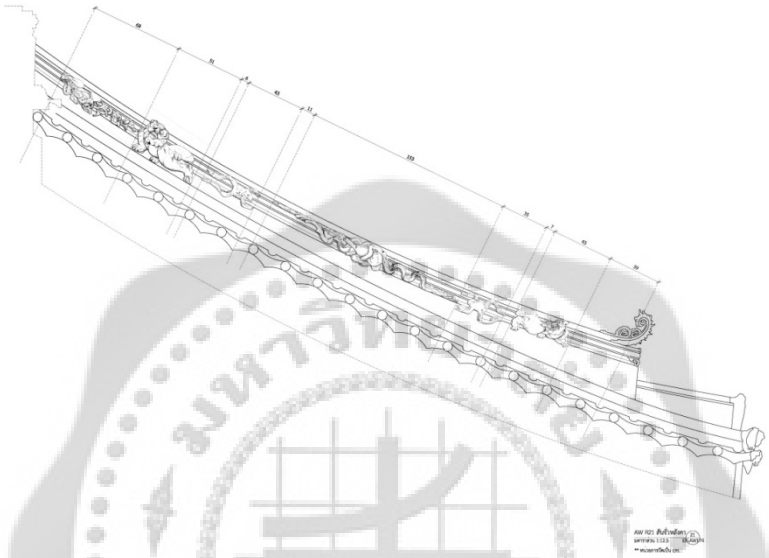
ความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 69 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 104 ประติมากรรมผลลูกท้อ

ลูกท้อ (桃子)

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน ,ความสดชื่น (ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด ประเพณี เดือน 7)

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 2

ภาพประกอบ 105 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 45 เซนติเมตร ความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 106 ประติมากรรมสิงโต (狮子)

ความกว้าง 11 เซนติเมตร ยาว 43 เซนติเมตร ความกว้าง 11 เซนติเมตร ยาว 43 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 107 กบ 青蛙 หรือคางคกสามขา 三腳招財蟾蜍

คางคกสวรรค์

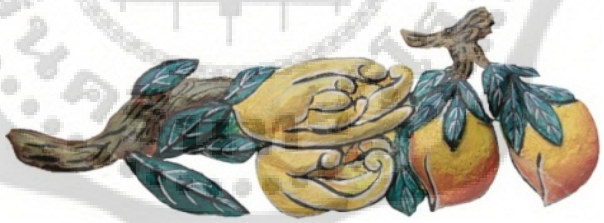
คางคกสวรรค์ ภาษาจีนเรียก ฉานฉู หรือ เสี่ยมชู้ เมืองไทยเรียก คางคกสวรรค์ หรือ กบสามขา เป็นสัตว์มงคล ช่วยเสริมโชคลาภ และ ความร่ำรวย อีกตัวหนึ่งที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในประเทศจีน

ลักษณะ มีตาแดง รูจมูกว้าง นั่งอยู่ บนกองเหรียญ หรือ เงิน ตามความเชื่อ ตามตำราฮวงจุ้ย เชื่อว่าคางคกสวรรค์จะช่วยขับไล่ภูตผีปีศาจ ช่วยปกปักรักษา ทรัพย์สมบัติ และช่วยให้ทรัพย์สมบัติเพิ่มพูนขึ้น ชื่อของคางคก สวรรค์ที่เรียกฉานฉู เนื่องจากมีเกี่ยวพันกับดวงจันทร์

ตำนาน เล่ากันว่า คางคกสวรรค์อาศัยอยู่บนดวงจันทร์ พลังจะเพิ่มขึ้นเด่นชัดเมื่อเกิดจันทรคราส ตามตำนานของจีนกล่าวว่า เดิมที นางเป็น ภรรยาของหนึ่งในแปดเซียน ผู้ที่มีเหล้าอมตะที่ได้รับพระราชทาน จากสวรรค์ เนื่องจากนางเป็นคนโลภจึงขโมยเหล้าอมตะไป จึงถูกลงโทษจากสวรรค์ และ ถูกสาปให้กลายเป็นกบสามขา แล้วส่งนางไปอยู่ที่ดวงจันทร์ หลังจากนั้นมาเมื่อพบเห็นกบสามขาก็จะพบเงินทองกองอยู่มากมาย

ดังนั้นกบสามขาจึงกลายเป็นสัตว์มงคลแห่งสวรรค์ที่ช่วยป้องกันโชคร้าย และ นำความร่ำรวยมหาศาลเข้ามาสู่บ้านเล่ากันว่าหลิงไห่ซึ่งเป็นศิษย์คนหนึ่งของเซียน และ เป็นเจ้าของคางคกสวรรค์ และคางคกสวรรค์ก็ช่วยให้หลิวไห่ไปที่ไหนได้ทุกที่ เมื่อหลิวไห่หาตัวคางคกสวรรค์ไม่เจอ ก็จะใช้เงินเหรียญเป็นเหมือนเหยื่อตกปลา เพื่อเรียกคางคกสวรรค์

ดังนั้นเป็นเหตุผลว่า ภาพของหลิวไห่ตกปลา คางคกสวรรค์ จึงได้รับความนิยมแพร่หลายในหมู่ชาวจีน เพราะเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภมหาศาลเรื่องเงินทองตามธรรมเนียมจีน

ความกว้าง 16 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 108 ส้มโอมือกับลูกท้อ (五果) เบญจผลาผล

สัญลักษณ์ของความสุขความมั่งคั่งมายถึงการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์ และความมีอายุยืนยาว

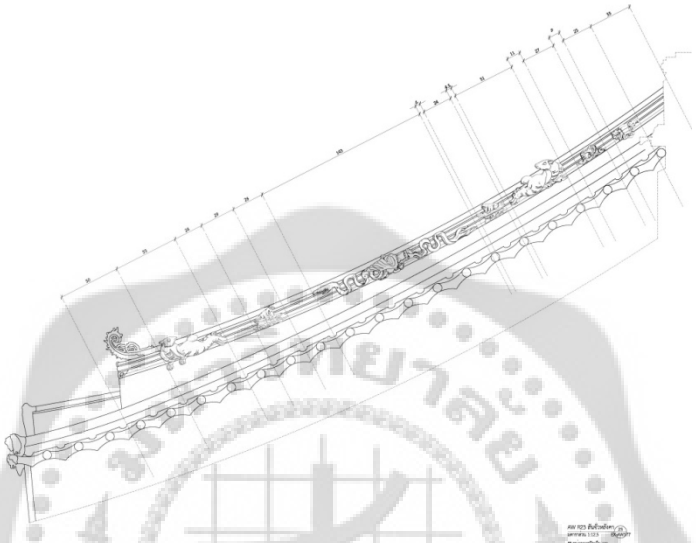

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 165 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 109 ประติมากรรมน้ำเต้า

น้ำเต้า (葫芦)*สัญลักษณ์แทนเซียน หลี่เถียไกว่ (ลี้ทิไกว้)*น้ำเต้าของหลี่เถียไกว่ เป็นน้ำเต้าวิเศษที่สามารถดลบันดาลสุขให้แก่มนุษย์ ภายในจะมีค้างคาวห้าตัวโบยบินออกมาจากน้ำเต้าอันหมายถึงความสุขทั้งห้าประการของมนุษย์ (อู่ฝู)

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 3

ภาพประกอบ 110 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 43 เซนติเมตร ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 43 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 111 ประติมากรรมสิงโต (狮子)

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 33 เซนติเมตร ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 33 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 112 คางคกสามขา หรือกบบนใบบัว

คางคกสามขา 三腳招財蟾蜍

“คางคกสามขา” (三腳招財蟾蜍) หรือคำเต็มว่า “คางคกสามขากวักโชคลาภ” (三腳招財蟾蜍) จัดเป็นสัตว์สัญลักษณ์เชิงสิริมงคลที่มาจากตำนานในลัทธิเต๋า คำว่า “คางคก” (蟾蜍) มาจากฉายานามของเซียนหลิวไห่ฉาน (刘海蟾) ซึ่งเป็นเซียนผู้ชอบประทานทรัพย์สินเงินทองให้แก่มนุษย์

เซียนหลิวไห่ฉานมีฉายาว่า “ไห่ฉานจื่อ” (海蟾子) อันหมายถึงคางคกทะเล ดังนั้น สัญลักษณ์รูปคางคกจึงกลายมาเป็นการแทนตัวหลิวไห่ฉานไปในที่สุด เพียงแต่ว่าคางคกตัวนี้จะต้องเป็นคางคกสามขาเท่านั้น

ในตำนานเล่ากันว่า เมื่อใดที่หลิวไห่ฉานแกว่งไกวเชือกร้อยพวงเหรียญเงินตรา เมื่อนั้นเหรียญเงินเหรียญทองก็จะร่วงโปรยปรายให้แก่ผู้เคารพศรัทธา และเจ้าคางคกสามขาก็จะกระโดดโลดเต้นตามไปด้วย อีกทั้งมันยังคาบเงินคาบทองไว้ให้ชาวบ้านไม่มีวันหมดสิ้น ดังที่ปรากฏรูปประติมากรรมคางคกสามขาที่มักจะมีเหรียญจีนโบราณ (คู่เฉียน) คาบไว้ในปากเสมอ แถมรอบๆ ตัวคางคกก็จะเต็มไปด้วยเหรียญเงินตราเต็มไปหมดเช่นกัน

สัญลักษณ์คางคกสามขา หรือคางคกสามขากวักโชคลาภในปัจจุบัน ถือเป็นเคล็ดความเชื่อในทางฮวงจุ้ย โดยเชื่อว่า คางคกสามขาจะช่วยเสริมสร้างอำนาจบารมีทางด้านการเงินและช่วยเพิ่มพูนทรัพย์สินเงินทาง อีกทั้งยังช่วยในการดึงดูดโชคลาภมาให้อีกด้วย

หลักการวางคางคกสามขาจะนิยมวางไว้ในตำแหน่งที่หันหน้าออกสู่ประตู (หันไปทางหน้าบ้าน) อันเป็นเคล็ดความเชื่อว่า เจ้าคางคกสามขาจะออกไปเสาะหาทรัพย์มาให้ ที่สำคัญ เวลาที่คางคกกระโดดนั้นจะไม่เป็นเส้นครง ดังนั้น การวางตำแหน่งคางคกสามขาจึงต้องวางในมุมเฉียงหรือมุมทแยงกับประตูทางเข้าจึงจะประสบผลดังประสงค์ ทั้งหมดนี้ต่างเป็นความเชื่อที่มีรากฐานมาจากตำนานเซียนหลิวไห่ฉานกับคางคกสามขานั้นเอง (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 218-219)

ความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 113 ประติมากรรมผลส้ม (五果) เบญจผลาผล ผลไม้ 5 อย่าง

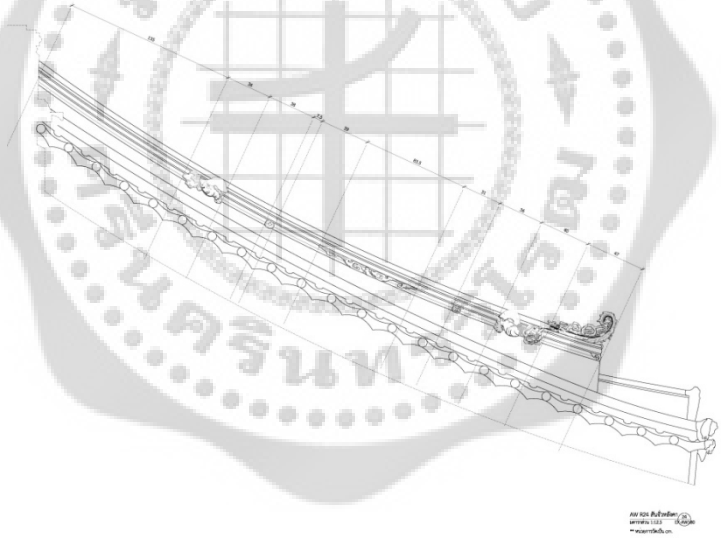
ส้มเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของคำว่าสิริมงคล จึงกลายมาเป็นธรรมเนียมของการอวยพรด้วยผลส้ม กราบไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยผลส้ม และประกอบพิธีดรรมต่างๆ ด้วยผลส้ม ยิ่งผลส้มใบโตมากเท่าไหร่ก็ยิ่งดีเพราะผลส้มผลใหญ่อ่านว่า ต้าจวี๋ (大橘) ซึ่งพ้องกับคำว่า ต้าจี๋ (大吉) ที่หมายถึงมหามงคล

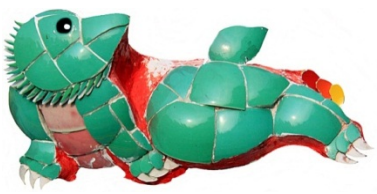
ความกว้าง 25 เซนติเมตร ยาว 150 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 114 ประติมากรรมขิมมงคล

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 4

ภาพประกอบ 115 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 116 กระต่ายหยก 玉兔

กระต่ายบนดวงจันทร์นั้นเชื่อว่ามีหน้าที่ปรุงยาวัฒนะ ใช้แสดงมงคลที่เป็นอำนาจ กล้าหาญและยุติธรรม จิตรกรรมวาดกระต่ายสามตัววิ่งไล่เป็นวงกลมเป็นลวดลายมงคลให้หูข้างเดียวของกระต่ายแต่ละตัวอยู่ตรงกลางเป็นสามเหลี่ยม เมื่อดูกระต่ายทีละตัวจะเห็นกระต่ายมีหูสองข้าง

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 117 อัฏฐรัตนมงคล คทายูอี่

เป็นเครื่องยศชั้นสูง เฉพาะพระจักรพรรดิ ขุนนางสุขระดับสูงสุดและพระจีนชั้นผู้ใหญ่ไว้ใช้ทำพิธีกรรม คทายูอี่อาจทำด้วยงาช้าง หยก หิน ไม้ไผ่ โลหะ ถ้าทำด้วยหยกจะเรียกว่า เง็กยู่อี่

ความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 118 ค้างคาว

ค้างคาว ฝู (ฮก) มีความหมายถึงความโชคดีมี

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 5

ภาพประกอบ 119 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 120 กระต่ายหยก 玉兔

กระต่ายบนดวงจันทร์นั้นเชื่อว่ามีหน้าที่ปรุงยาวัฒนะ ใช้แสดงมงคลที่เป็นอำนาจ กล้าหาญและยุติธรรม จิตรกรรมวาดกระต่ายสามตัววิ่งไล่เป็นวงกลมเป็นลวดลายมงคลให้หูข้างเดียวของกระต่ายแต่ละตัวอยู่ตรงกลางเป็นสามเหลี่ยม เมื่อดูกระต่ายทีละตัวจะเห็นกระต่ายมีหูสองข้าง

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 121 คทายูอี่

คทายูอี่ (สมปรารถนา)

เป็นเครื่องยศชั้นสูง เฉพาะพระจักรพรรดิ ขุนนางระดับสูงสุดและพระจีนชั้นผู้ใหญ่ไว้ใช้ทำพิธีกรรมคทายูอี่อาจทำด้วยงาช้าง หยก หิน ไม้ไผ่ และโลหะ ถ้าทำด้วยหยกจะเรียกว่า เง็กยู่อี่

เง็ก คือ หยก

ยู่อี่ หรือหยู่อี่ แปลว่า สมปรารถนา

ที่ตุ๊กตาฮกต้องถือคทายู่อี่ เพราะฮกแปลให้ลึกคือ ความสุข สุขที่เกิดจากการได้สมปรารถนาคนจีนจึงทีมีคำอวยพรวลีหนึ่งว่า บ่วงสื่อยู่อี่

บ่วง แปลว่า หมื่น หมายความว่ามากมาย

สื่อ แปลว่า เรื่อง

บ่วงสื่อ คือ หมื่นเรื่อง ในที่นี้หมายความว่าทุกเรื่อง

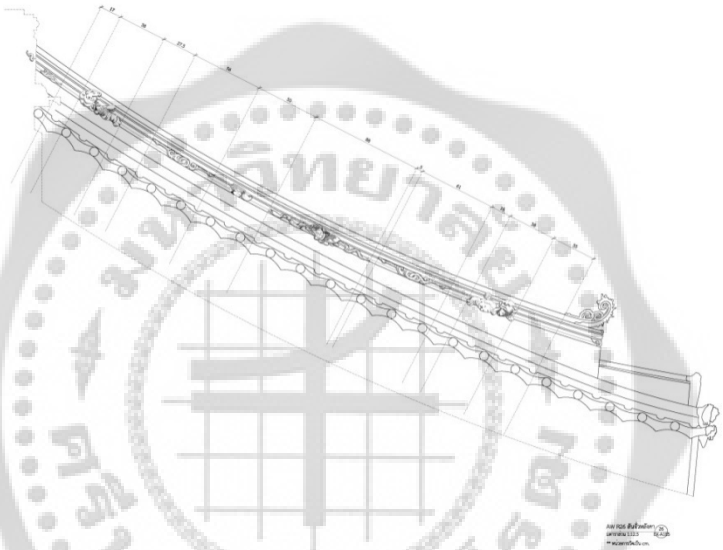
บ่วงสื่อยู่อี่ จึงแปลว่า ทุกเรื่องให้สมปรารถนา

ความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 122 ประติมากรรมค้างคาว

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 6

ภาพประกอบ 123 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 45 เซนติเมตร ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 45 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 124 ประติมากรรมสิงโต (狮子)

ความกว้าง 12 เซนติเมตร ยาว 90 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 125 คทายูอี่

เป็นเครื่องยศชั้นสูง เฉพาะพระจักรพรรดิ ขุนนางระดับสูงสุดและพระจีนชั้นผู้ใหญ่ไว้ใช้ทำพิธีกรรม คทายูอี่อาจทำด้วยงาช้าง หยก หิน ไม้ไผ่ โลหะ ถ้าทำด้วยหยกจะเรียกว่า เง็กยู่อี่

ความกว้าง 14 เซนติเมตร ยาว 77 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 126 อุปกรณ์เครื่องเขียน 4 อย่าง

ปัจจุบันใช้คำว่าชูจิง หมายถึงเสนาบดี ใช้แสดงการสอบได้ตำแหน่งทางราชการ

เครื่องเขียน 4 อย่าง ได้แก่ ปากกา กระดาษ หมึก แท่น เรียกว่า文房四寶 คือ รัตนะทั้ง 4 แห่งห้องอักษร

ความกว้าง 12 เซนติเมตร ยาว 90 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 127 ส้ม

ส้ม橘子

ส้ม หรือ ผลส้ม (橘子) เป็นผลไม้สิริมงคลยอดนิยมของจีนเลยที่เดียวธรรมเนียมของชาวจีนนั้น ส้มเป็นสัญลักษณ์มงคลมาทุกยุคทุกสมัย สามารถใช้ส้มในการมอบเป็นของฝากของไหว้ได้ทุกๆเทศกาล ทุกๆโอกาส ใช้เป็นของไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และใช้ประกอบพิธีกรรมในทุกๆ แห่ง ไม่ว่าจะเป็นวันตรุษจีน วันสารทจีน วันแซยิด วันแต่งงาน งานเฉลิมฉลอง และการอวยพรญาติมิตร ต่างต้องใช้ผลส้มทั้งสิ้น เมื่อถึงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ (ตรุษจีน) คนจีนที่จะเดินทางไปอวยพรปีใหม่ก็ต้องนำผลส้มติดไม้ติดมือไปด้วยทุกครั้ง

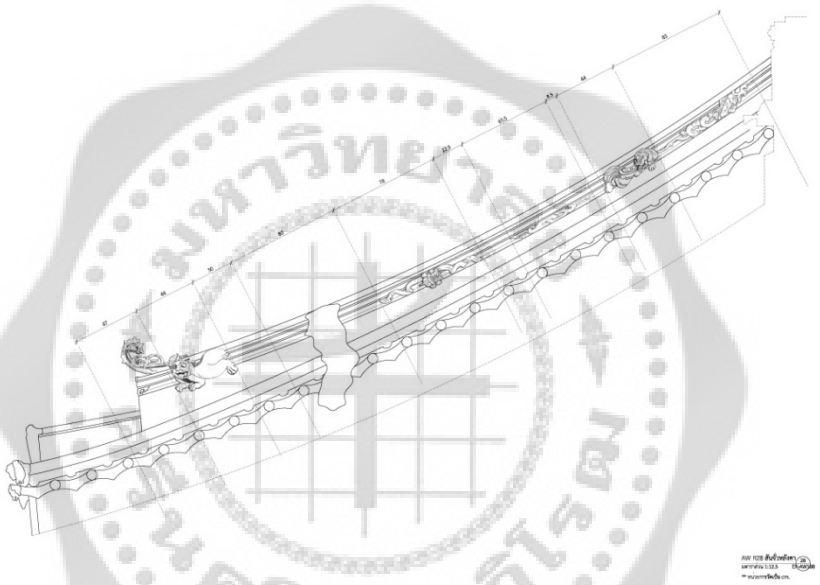

ความกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 65 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 128 โหงวก้วย (五果) เบญจผลาผล ผลไม้ 5 อย่าง

ส้ม องุ่น สับปะรด กล้วยหอม และแอปเปิ้ล

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 7

ภาพประกอบ 129 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 45 เซนติเมตร ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 45 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 130 ประติมากรรมสิงโต (狮子)

ความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 85 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 131 พัดใบกล้วย

พัดใบกล้วย (芭蕉扇)

สัญลักษณ์แทนเซียนจงหลีเฉวียน (หั่งเจ็งลี้)

พัดวิเศษของของจงหลีเฉวียน สามารถโบกพัดคนตายให้กลับฟื้นคืนชีพได้ ดังนั้น จึงมีอีกช่อหนึ่งว่า พัดฟื้นคืนวิญญาณ หรือ พัดหวนคืนชีพ (หวนหุนซ่าน)

ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 80 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 132 ลูกท้อ

ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน ,ความสดชื่น(ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาดเดือน 7)

ความกว้าง 13 เซนติเมตร ยาว 110 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 133 ส้ม

ส้ม 橘子

ส้ม หรือ ผลส้ม (橘子) เป็นผลไม้สิริมงคลยอดนิยมของจีนเลยที่เดียวธรรมเนียมของชาวจีนนั้น ส้มเป็นสัญลักษณ์มงคลมาทุกยุคทุกสมัย สามารถใช้ส้มในการมอบเป็นของฝากของไหว้ได้ทุกๆเทศกาล ทุกๆโอกาส ใช้เป็นของไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และใช้ประกอบพิธีกรรมในทุกๆ แห่ง ไม่ว่าจะเป็นวันตรุษจีน วันสารทจีน วันแซยิด วันแต่งงาน งานเฉลิมฉลอง และการอวยพรญาติมิตร ต่างต้องใช้ผลส้มทั้งสิ้น เมื่อถึงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ (ตรุษจีน) คนจีนที่จะเดินทางไปอวยพรปีใหม่ก็ต้องนำผลส้มติดไม้ติดมือไปด้วยทุกครั้ง

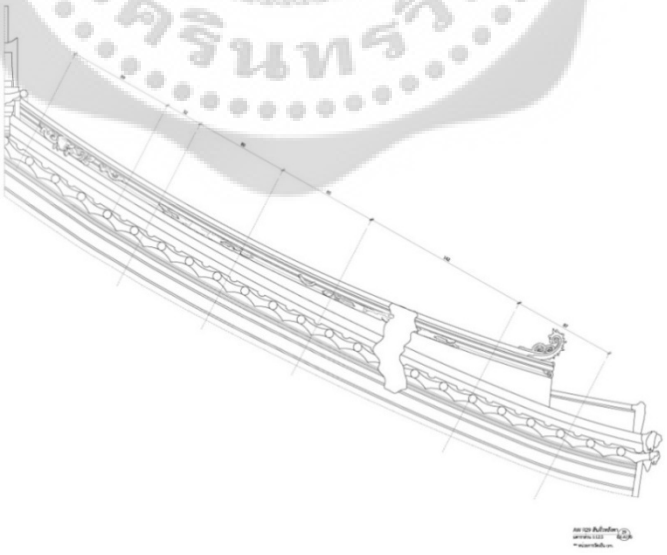
ความกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 80 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 134 ส้มโอมือ

ส้มโอมือ

ความสุข , ความมั่งคั่งอย่างมากมายถึงการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์

สันจั่วหลังคาด้านหลัง ด้านที่ 8

ภาพประกอบ 135 ลายเส้นจั่วหลังคา

ความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 78 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 136 ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน , ความสดชื่น(ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด เดือน 7)

ความกว้าง 16 เซนติเมตร ยาว 73 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 137 กรับหยก 玉板

เครื่องดนตรีมงคล

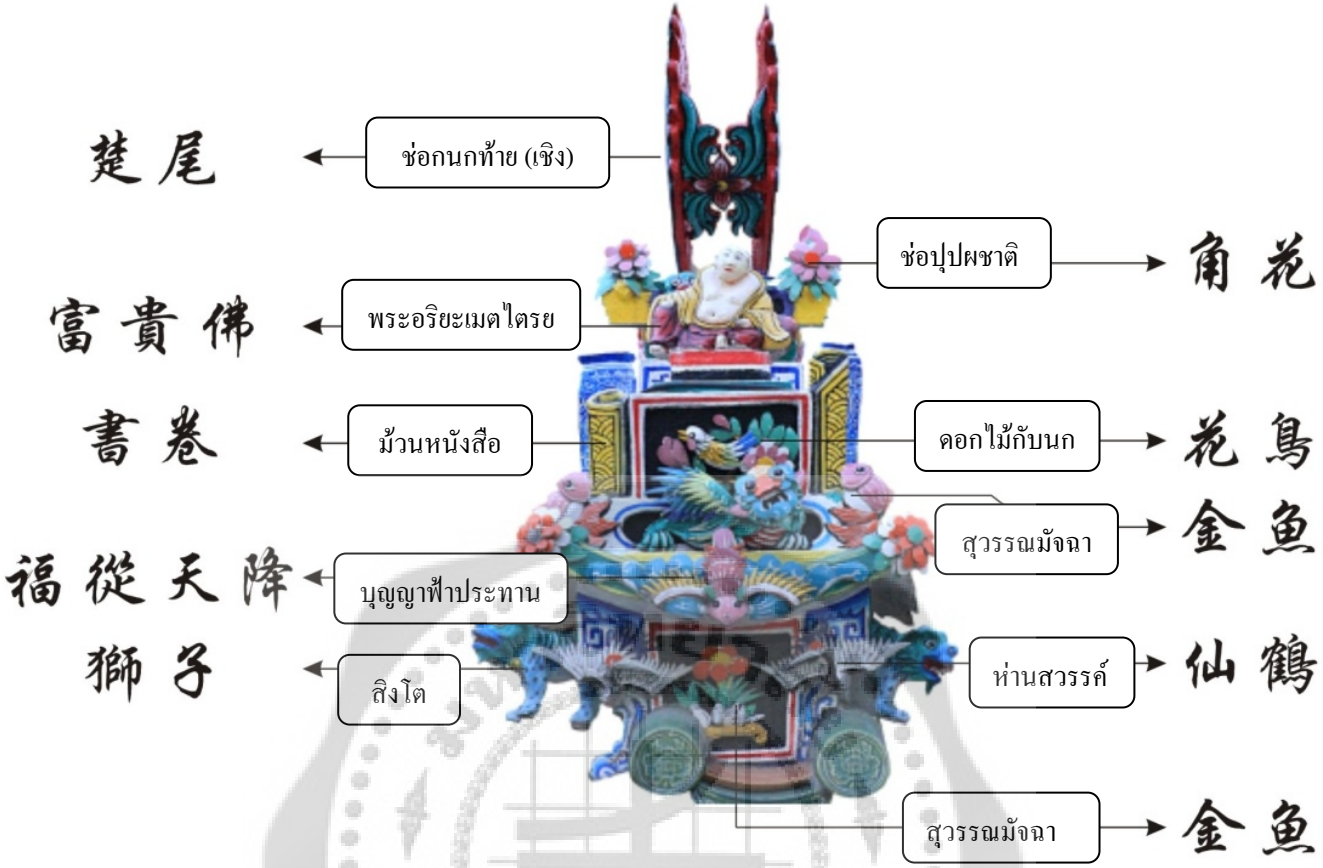

ความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 78 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 138 ลูกทับทิม

ลูกทับทิม

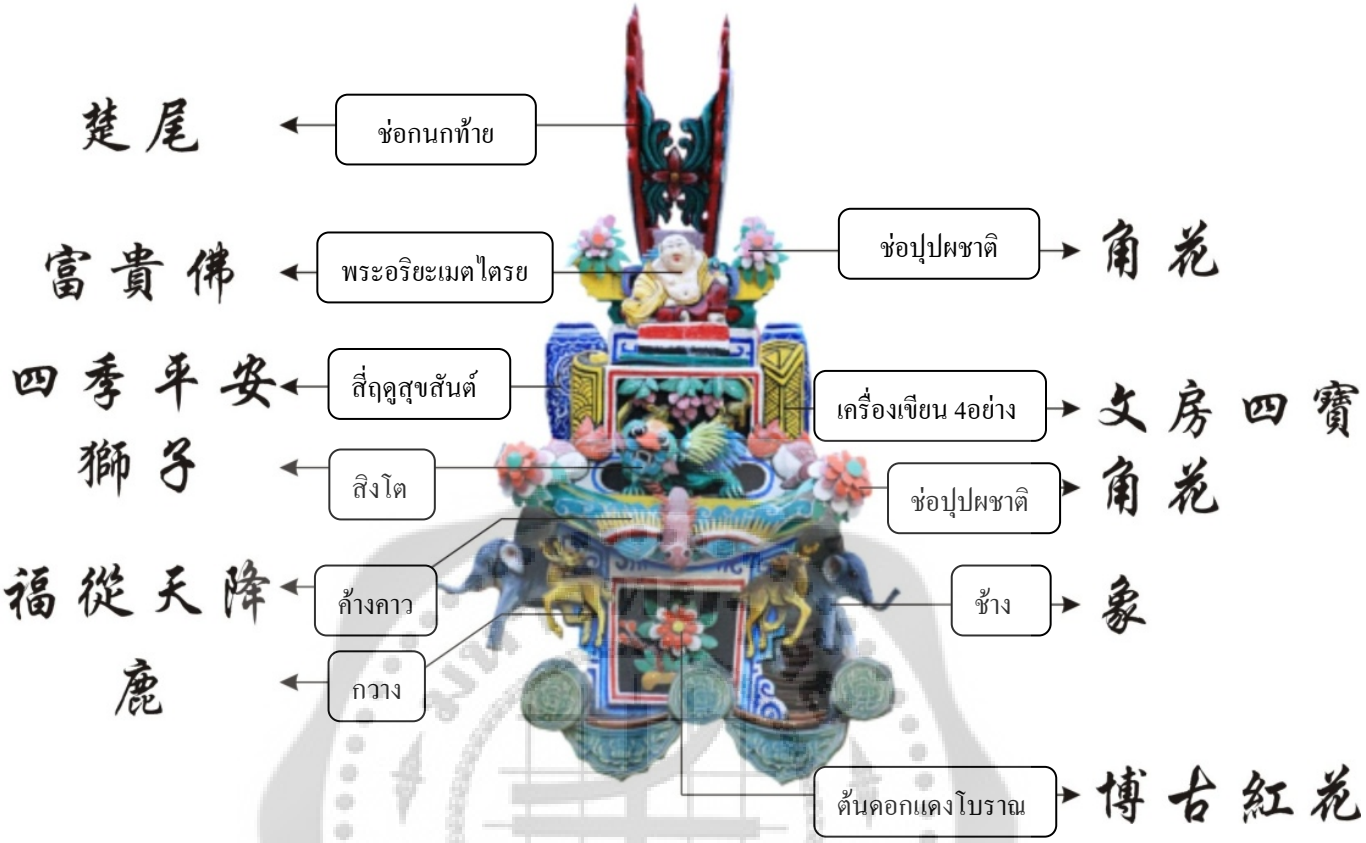
ความเจริญงอกงาม , ความรัก , อิทธิพลของความรัก , ความหมายของการมีบุตรยาก

ภาพประกอบ 139 ประติมากรรมบนวิหารจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 140 ประติมากรรมบนวิหารจตุโลกบาล

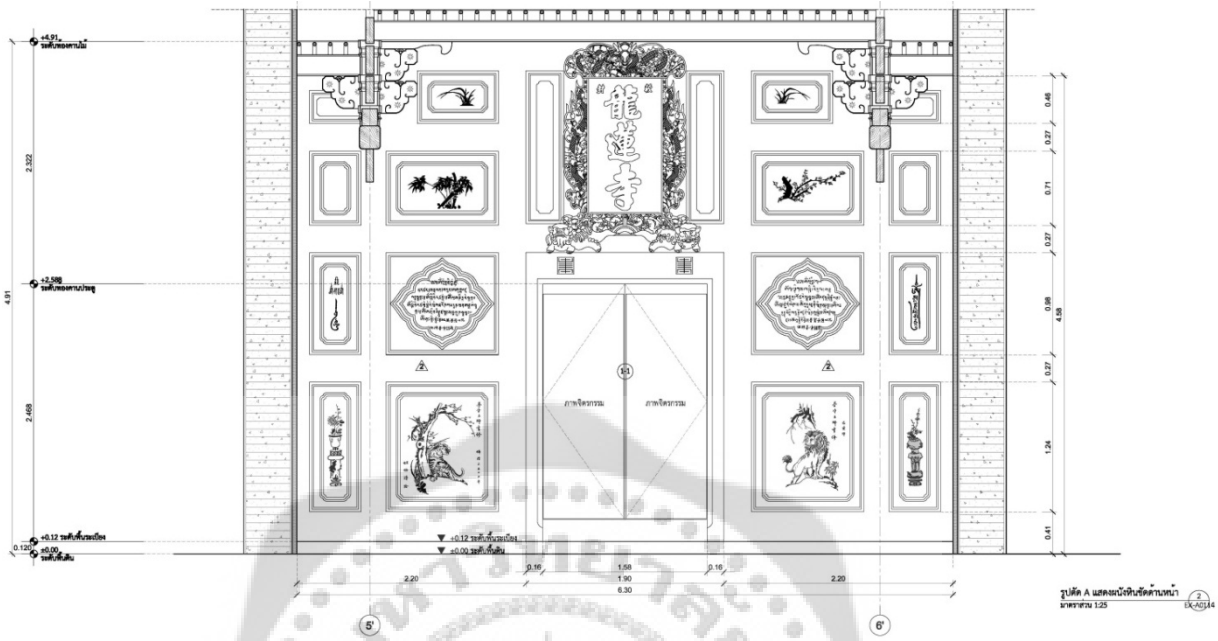

ภาพประกอบ 141 ประติมากรรมบนวิหารจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 142 ประติมากรรมบนวิหารจตุโลกบาล

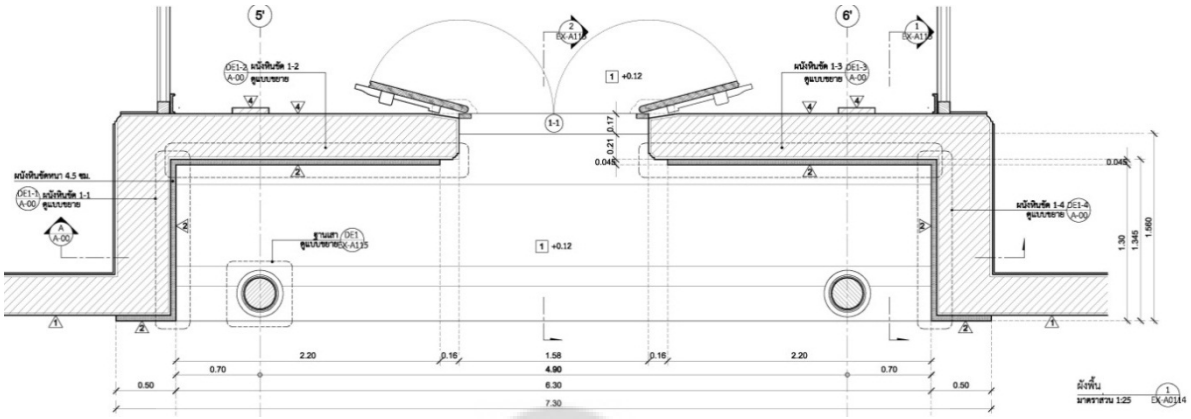
งานประติมากรรมที่อยู่ด้านหน้าวิหารท้าวจตุโลกบาล มีดังนี้

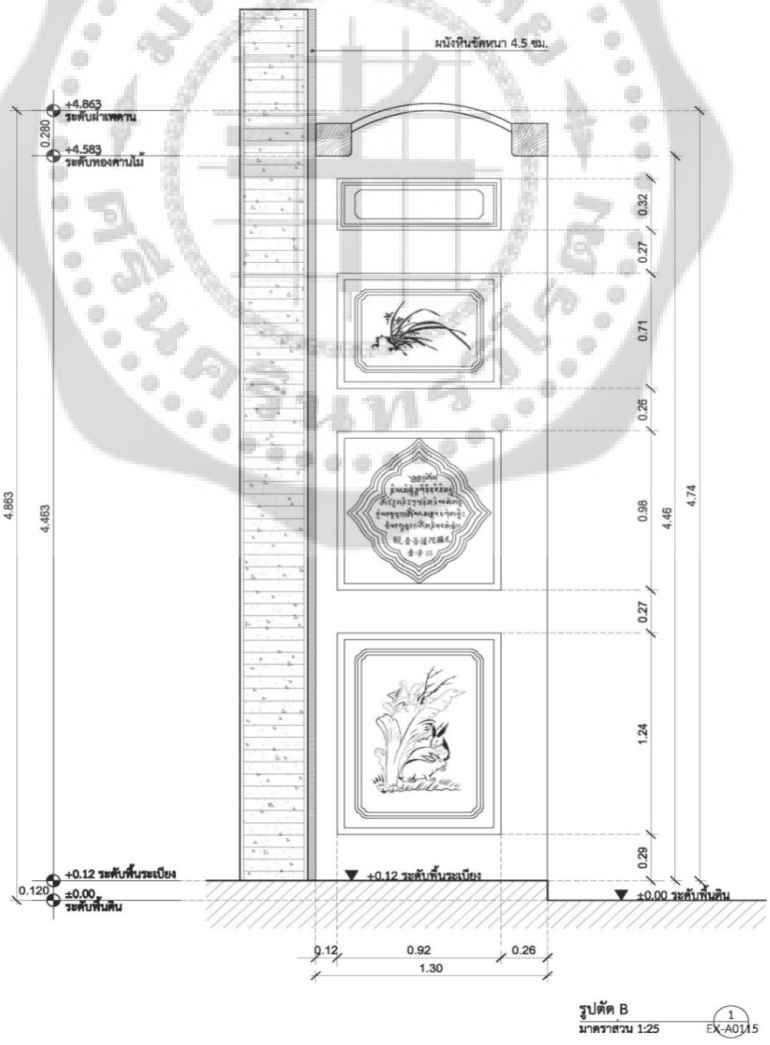
ภาพประกอบ 143 ลายเส้นด้านหน้าวิหารท้าวจตุโลกบาล

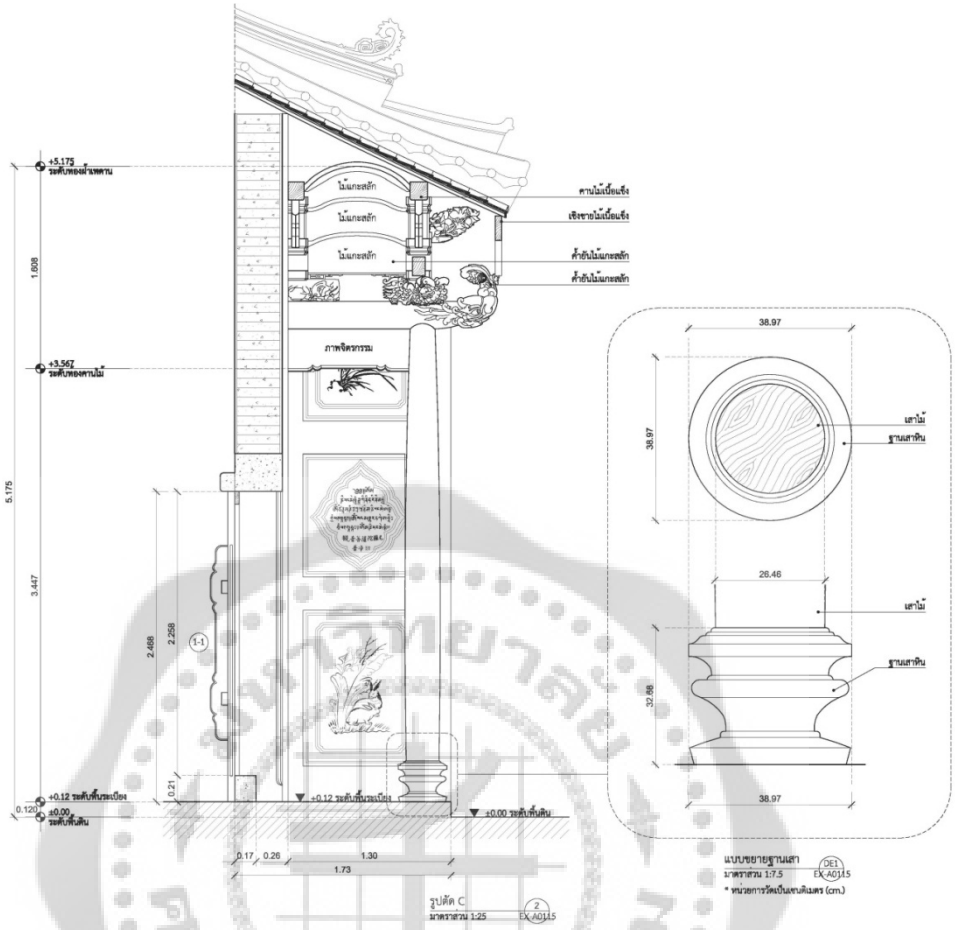
ภาพประกอบ 144 ภาพด้านหน้าวิหารท้าวจตุโลกบาล

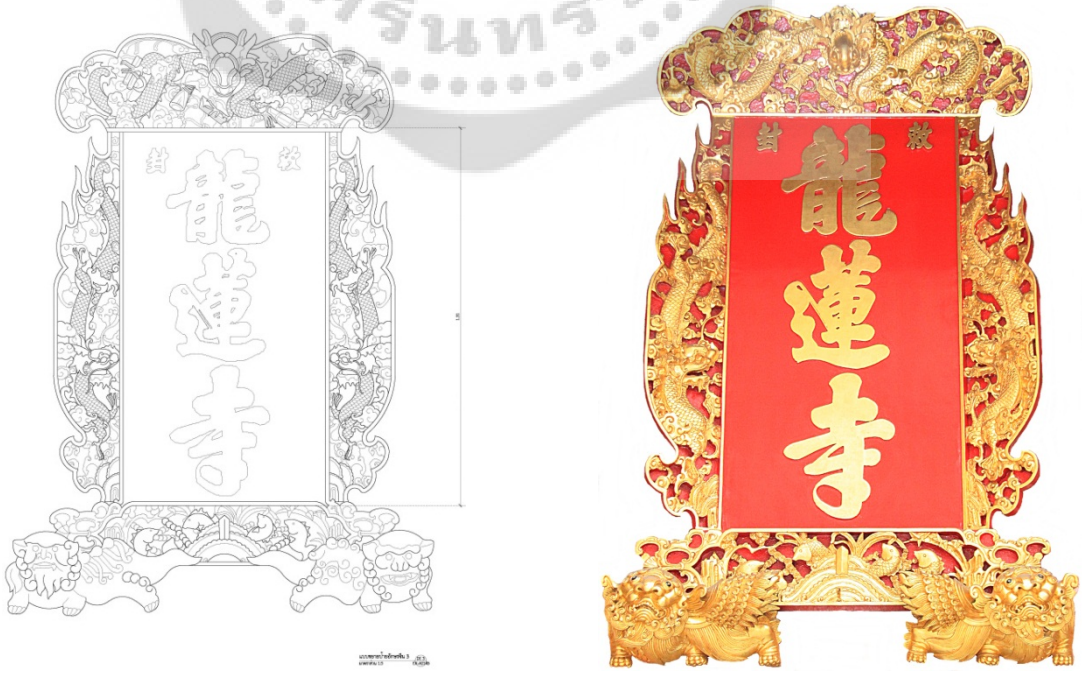
ภาพประกอบ 145 ภาพมุมด้านบนของวิหารท้าวจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 146 แบบขยายทางเข้าผนังขัดหิน

ภาพประกอบ 147 แบบขยายฐานเสา

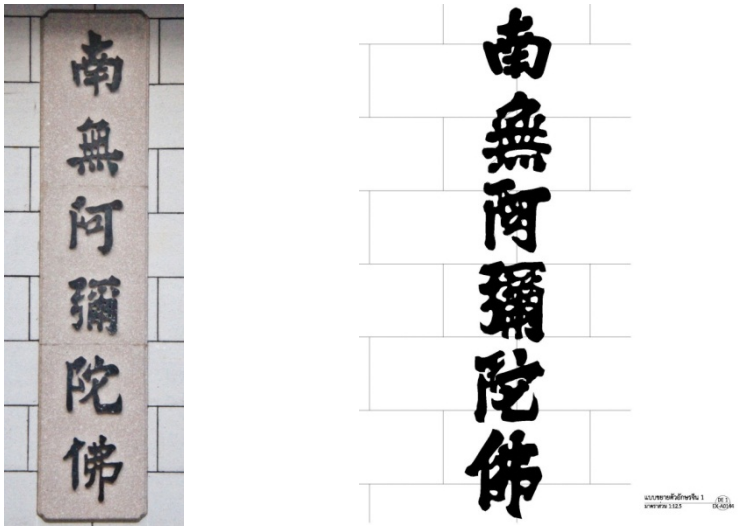
ภาพประกอบ 148 แบบขยายลายเส้นป้ายอักษรจีนผลงานจริงมีความยาว 1.31 เซนติเมตร

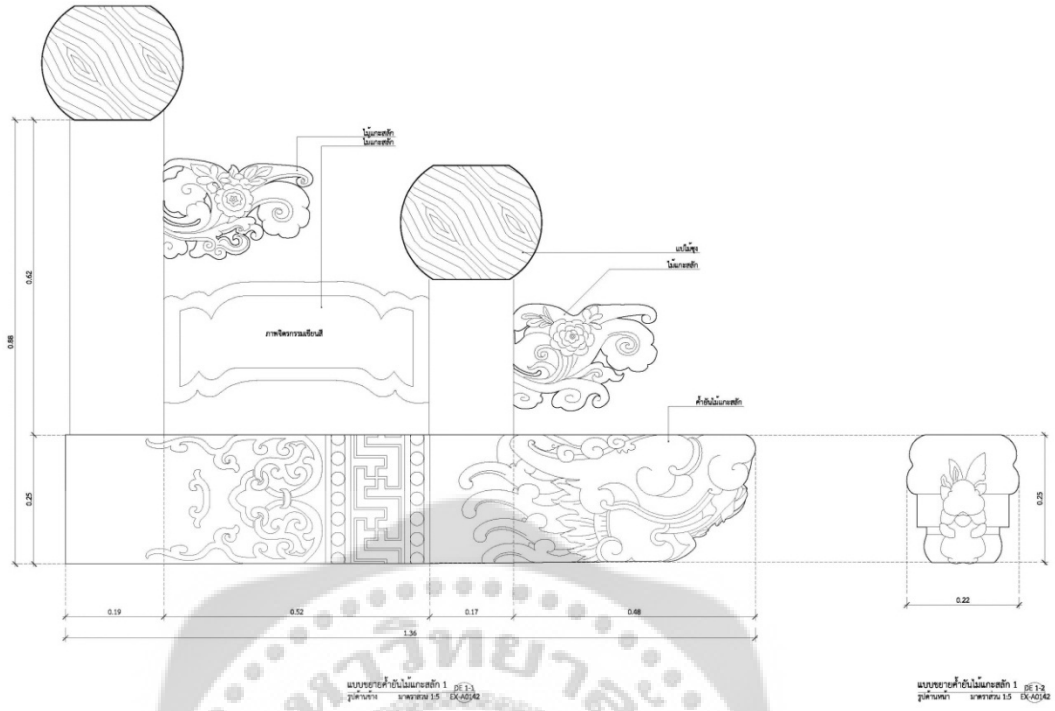
ภาพประกอบ 149 ป้ายพระราชทานนาม มีความกว้าง 0.43 เซนติเมตร ยาว 2.00 เซนติเมตร

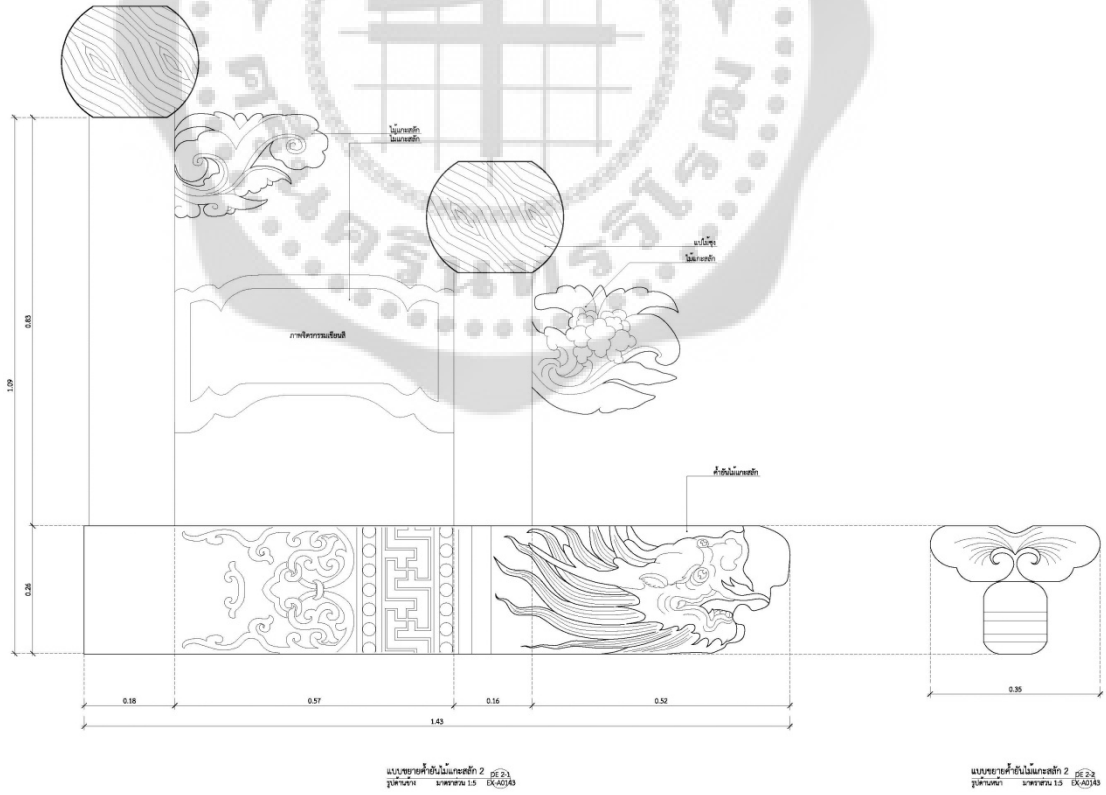
ภาพประกอบ 150 แบบขยายตัวอักษรตัวจีน “นำ มอ เส็ก เกีย บุน ฟู”

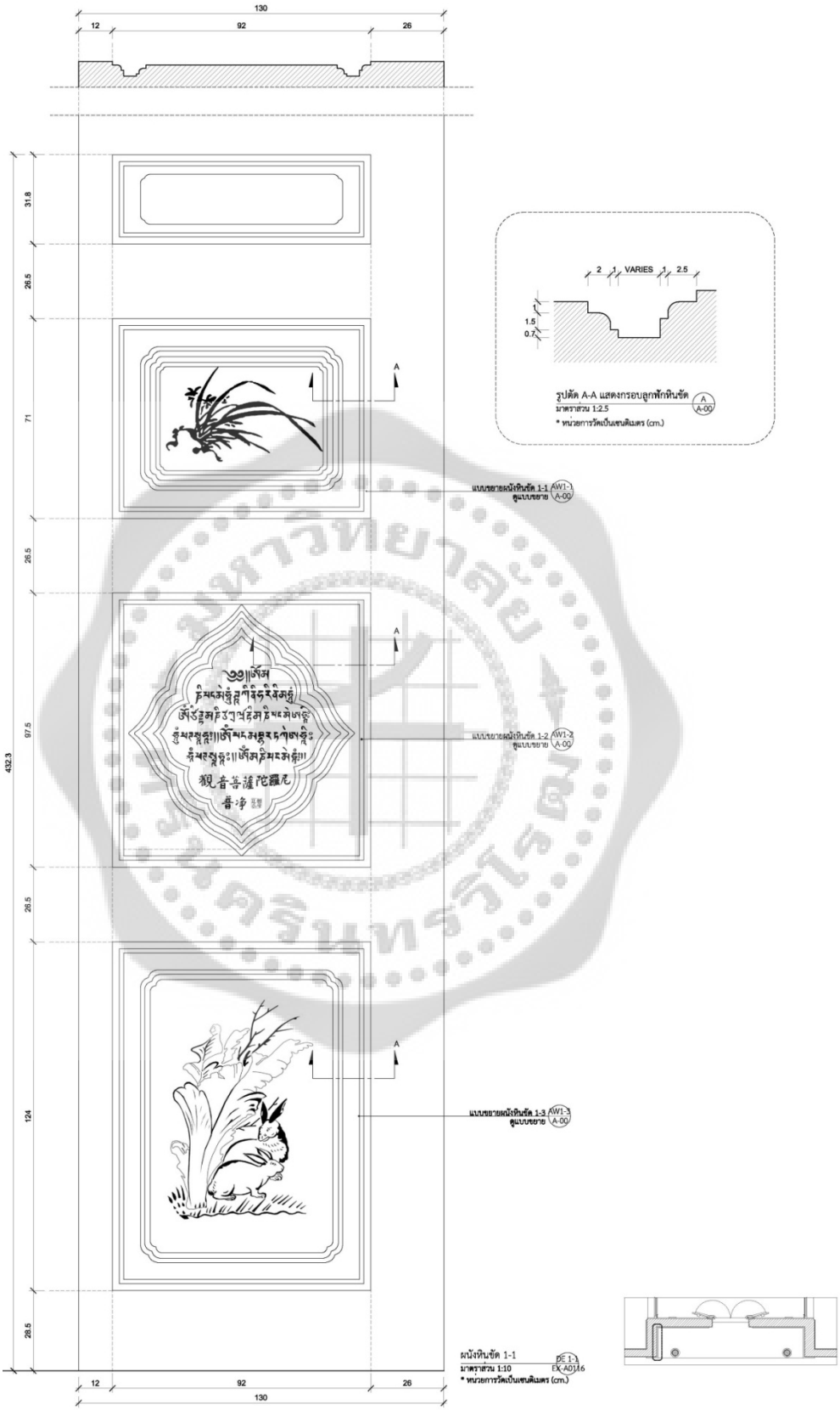
ภาพประกอบ 151 แบบขยายตัวอักษรจีน“นำ มอ ออ มี ทอ ฟู”

ภาพประกอบ 152 แบบขยายค้ำยันไม้แกะสลัก 1

ภาพประกอบ 153 แบบขยายค้ำยันไม้แกะสลัก 2

มีความกว้าง 130 เซนติเมตร ยาว 432.3 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 154 แบบขยายผนังขัดหิน

ภาพประกอบ 155 ดอกกล้วยไม้ มีความกว้าง 71 เซนติเมตร ยาว 92 เซนติเมตร

ดอกกล้วยไม้

สัญลักษณ์ของความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , มิตรภาพอันบริสุทธิ์

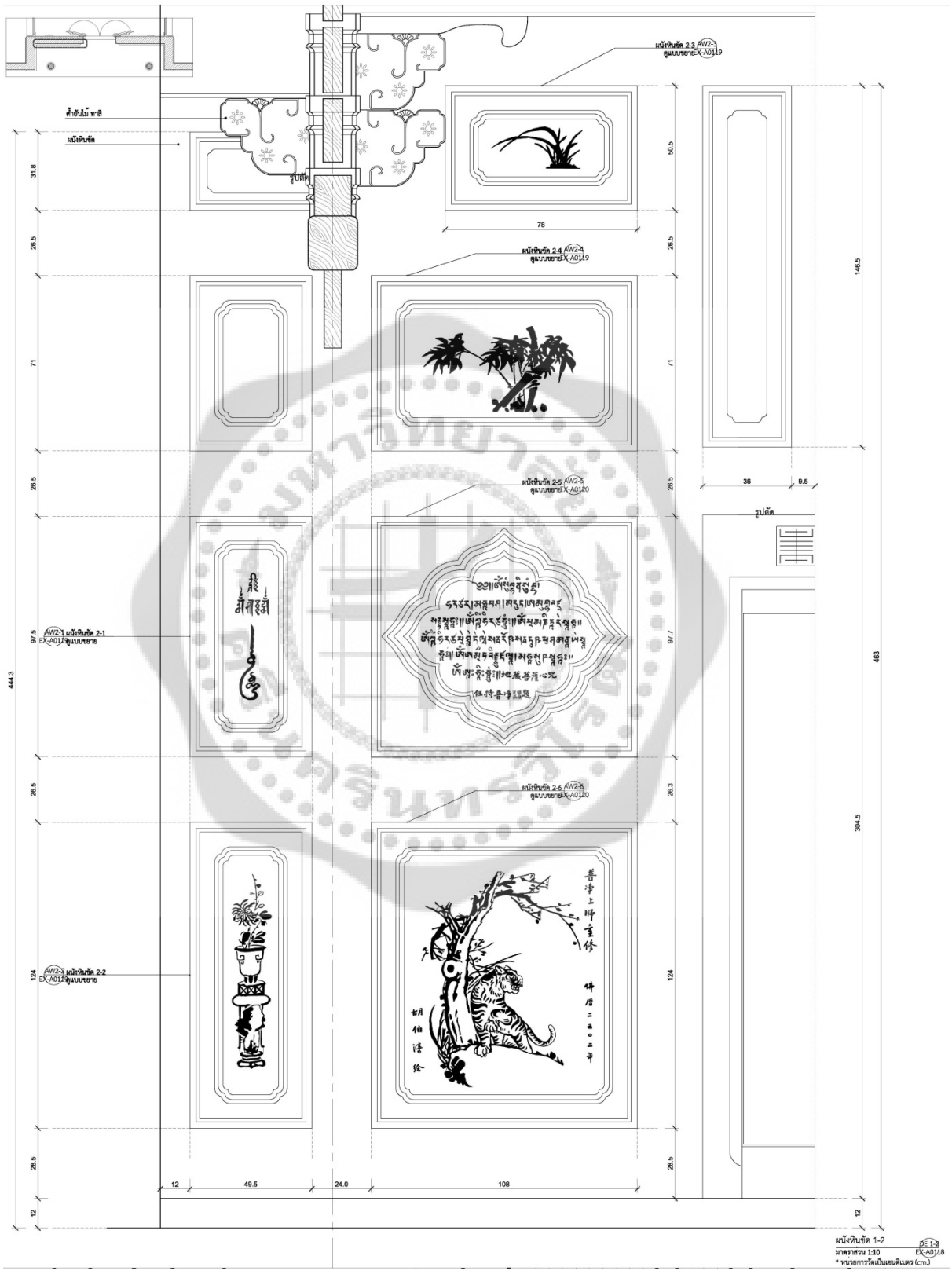
ภาพประกอบ 156 ธารณี (คาถา) อักษรธิเบต มีความกว้าง 92 เซนติเมตร ยาว 97.5 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 157 กระต่ายขาว มีความกว้าง 92 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

กระต่ายขาว

ความมีอายุยืน

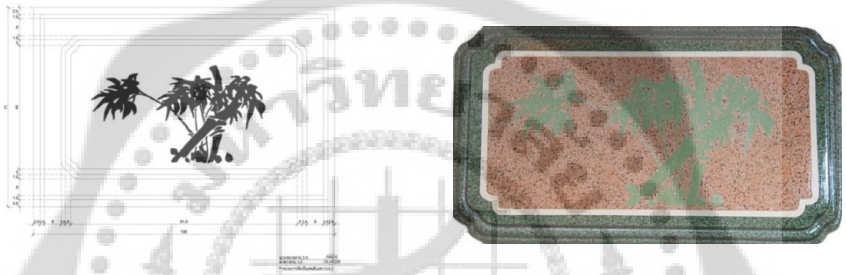
ภาพประกอบ 158 ผนังหินขัดด้านหน้ามีความยาว 444.3 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 159 ดอกกล้วยไม้ มีความกว้าง 50.5 เซนติเมตร ยาว 78 เซนติเมตร

ดอกกล้วยไม้

สัญลักษณ์ของความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , มิตรภาพอันบริสุทธิ์

ภาพประกอบ 160 ต้นไผ่ มีความกว้าง 71 เซนติเมตร ยาว 108 เซนติเมตร

ต้นไผ่

ความมีอายุยืน , โชคลาภ

ภาพประกอบ 161 เสือ มีความกว้าง 108 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

เสือ 虎

มียศศักดิ์ที่ฉลาดปราดเปรื่อง สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้ ประดุจหนังสือที่มีความมันเงางามจนสว่างและเสือยังเป็นสัตว์ที่ขจัดภูตผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายออกไปได้ด้วย

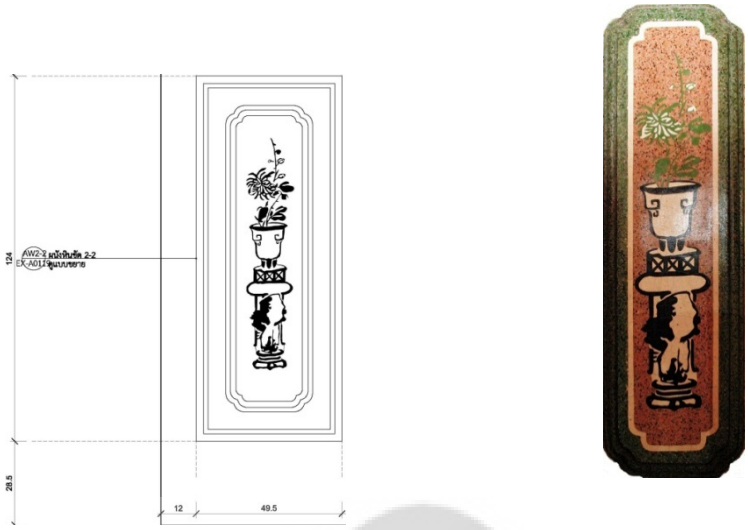
โฮ่วหรือเสือ เป็นสัญลักษณ์แห่งพลังและอำนาจจากคติโบราณที่ว่า เสือเป็นหนึ่งในสี่จตุรสัตว์เทพ คือเสือขาวเป็นสัตว์เทพประจำทิศตะวันตก จึงมีความเชื่อว่า เสือช่วยป้องกันภูตผีปีศาจและคุ้มครองชีวิต คนโบราณจึงนิยมให้เด็กเล็กๆใส่รองเท้าและหมวกที่ปักลายหัวเสือเพื่อให้เป็นสิริมงคล ขอให้เด็กแข็งแรง

ภาพประกอบ 162 ธารณี (คาถา) อักษรธิเบต มีความกว้าง 97.7 เซนติเมตร ยาว 108 เซนติเมตร

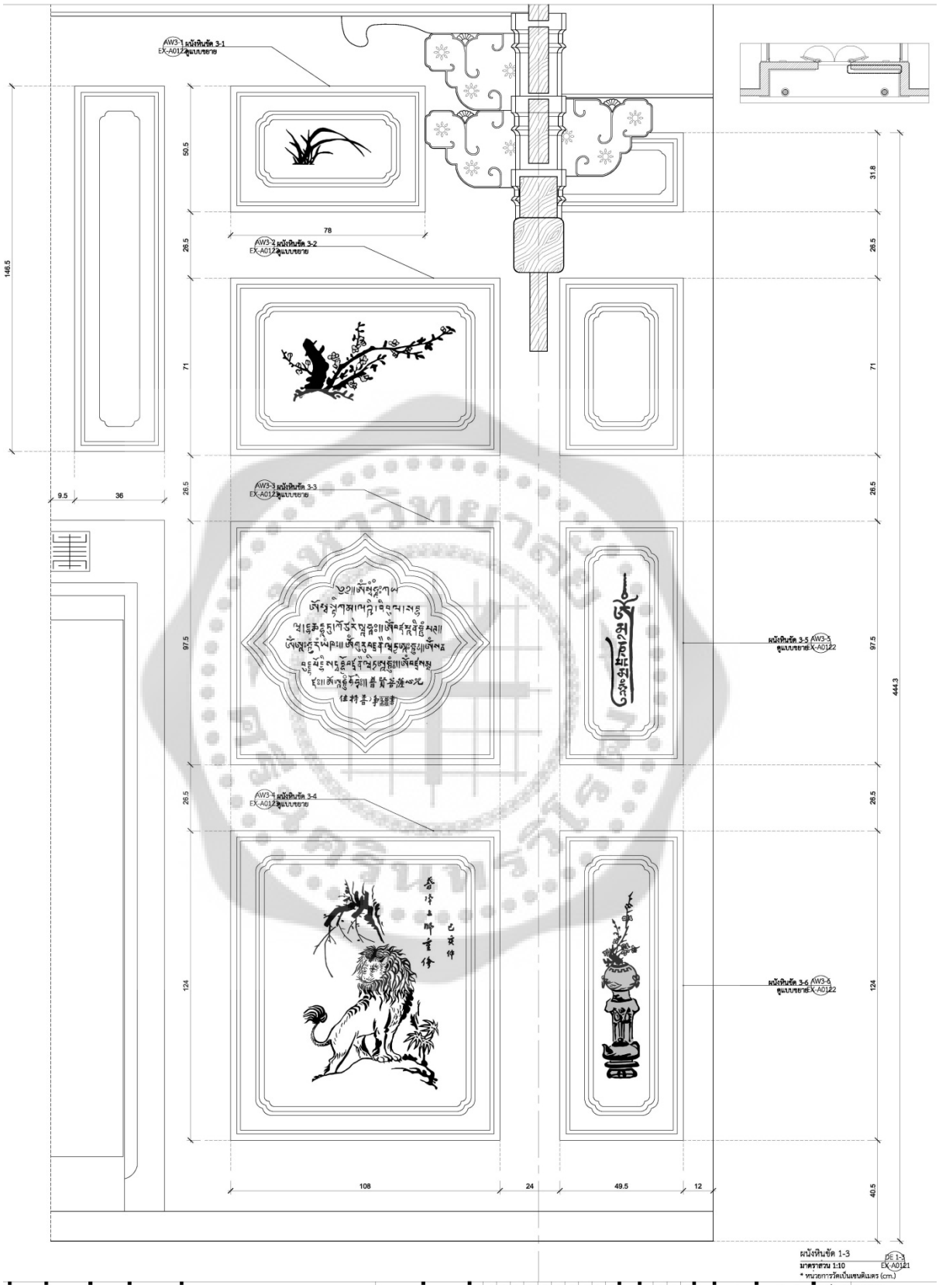
ภาพประกอบ 163 ธารณี (คาถา) อักษรธิเบต มีความกว้าง 49.5 เซนติเมตร ยาว 97.5 เซนติเมตร

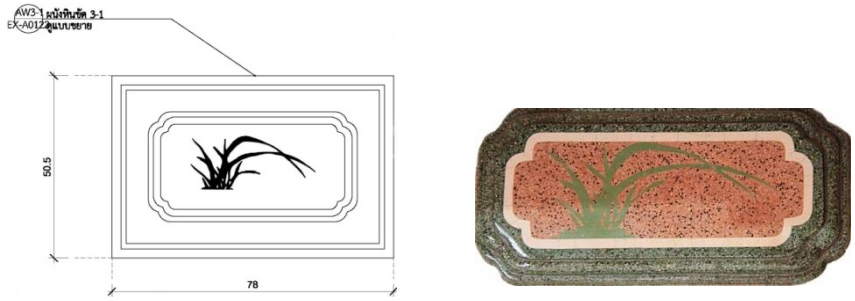
ภาพประกอบ 164 แจกันใส่ดอกไม้ มีความกว้าง 49.5 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

แจกันโบราณ

ความสงบสุข

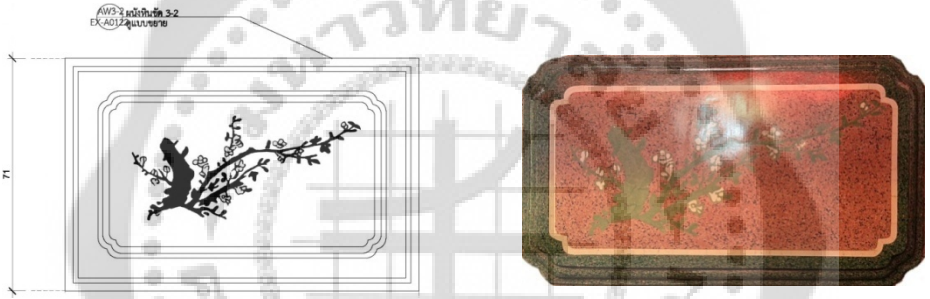
ภาพประกอบ 165 ผนังหินขัดด้านหน้ามีความยาว 444.3 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 166 ดอกกล้วยไม้ มีความกว้าง 50.5 เซนติเมตร ยาว 78 เซนติเมตร

ดอกกล้วยไม้

สัญลักษณ์ของความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , มิตรภาพอันบริสุทธิ์

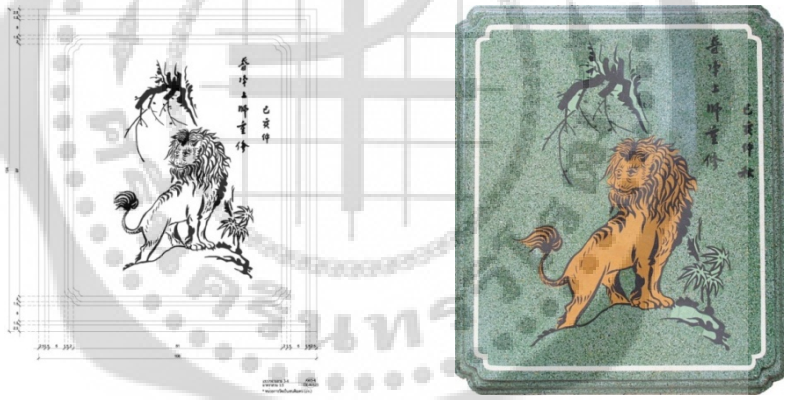
ภาพประกอบ 167 ดอกเหมย มีความกว้าง 71 เซนติเมตร ยาว 108 เซนติเมตร

ดอกเหมย (ดอกบ๊วย)

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

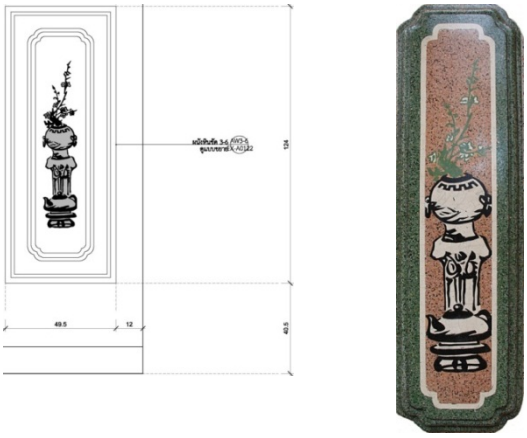
ภาพประกอบ 168 ธารณี (คาถา) อักษรธิเบต มีความกว้าง 97.5 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 169 สิงโต มีความกว้าง 108 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

สิงโต

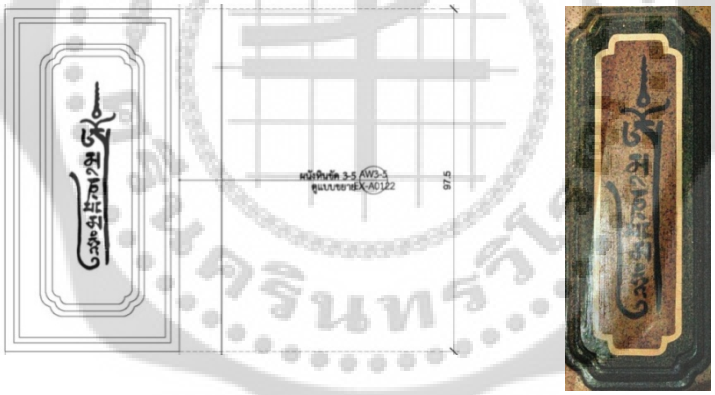
ความแข็งแรง,ความยิ่งใหญ่

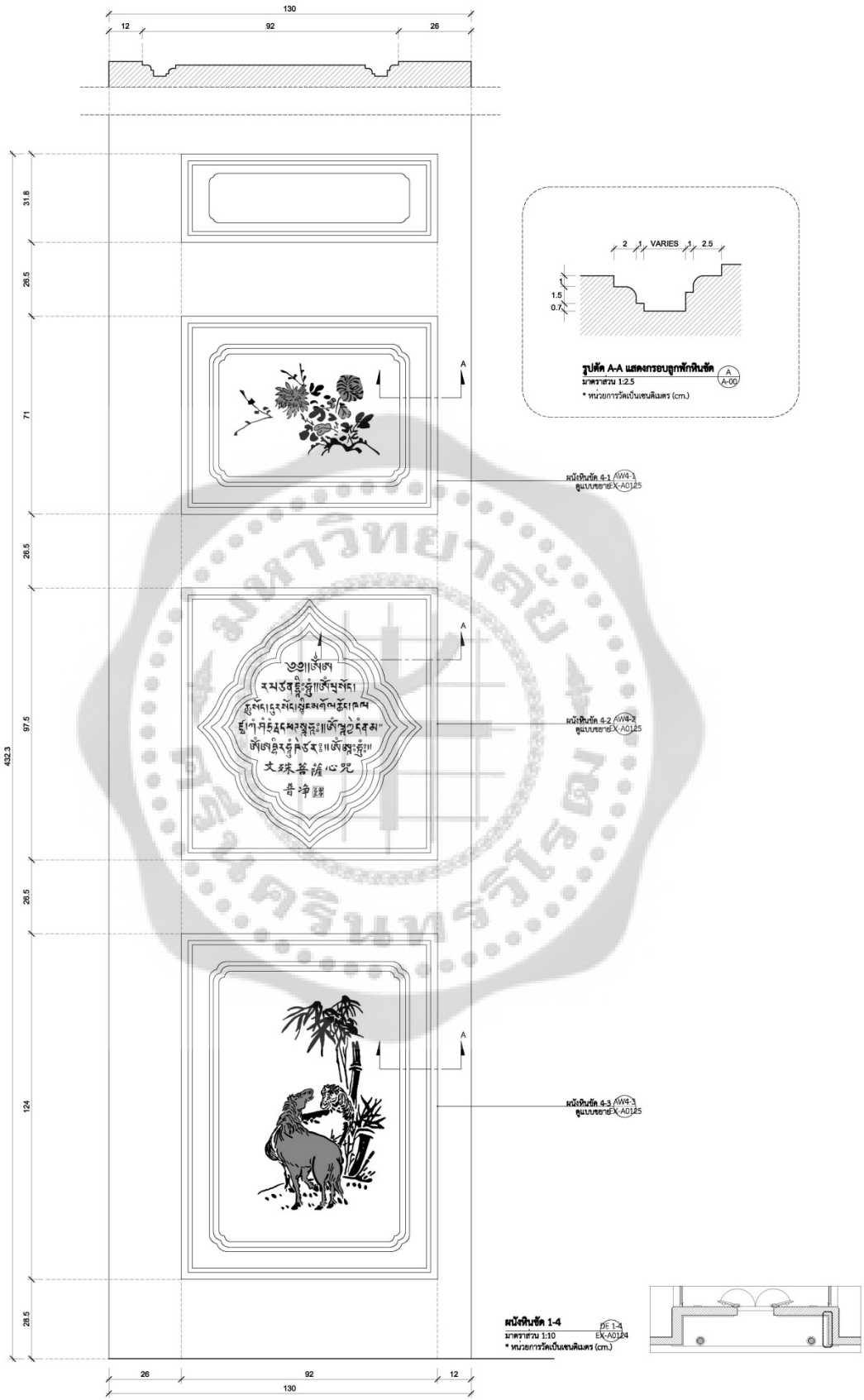
ภาพประกอบ 170 แจกันใส่ดอกไม้ มีความกว้าง 49.5 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

แจกันโบราณ

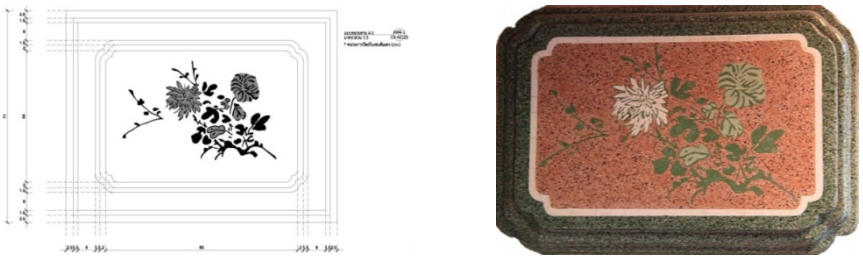
ความสงบสุข

ภาพประกอบ 171 ธารณี (คาถา) อักษรธิเบต มีความกว้าง 49.5 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

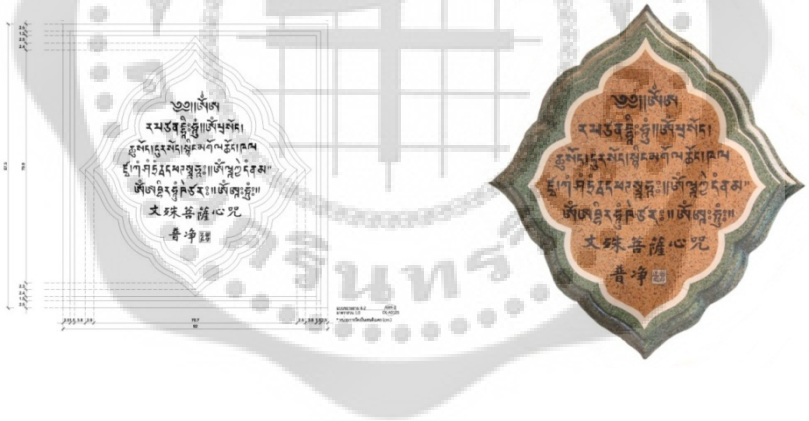
ภาพประกอบ 172 ผนังหินขัดด้านหน้ามีความยาว 444.3 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 173 ดอกเบญจมาศ มีความกว้าง 71 เซนติเมตร ยาว 92 เซนติเมตร

ดอกเบญมาศ (ดอกเก๊กฮวย)

ฤดูใบไม้ร่วง , ความมีอารมณ์ขัน , การเกษียณอายุ ,ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

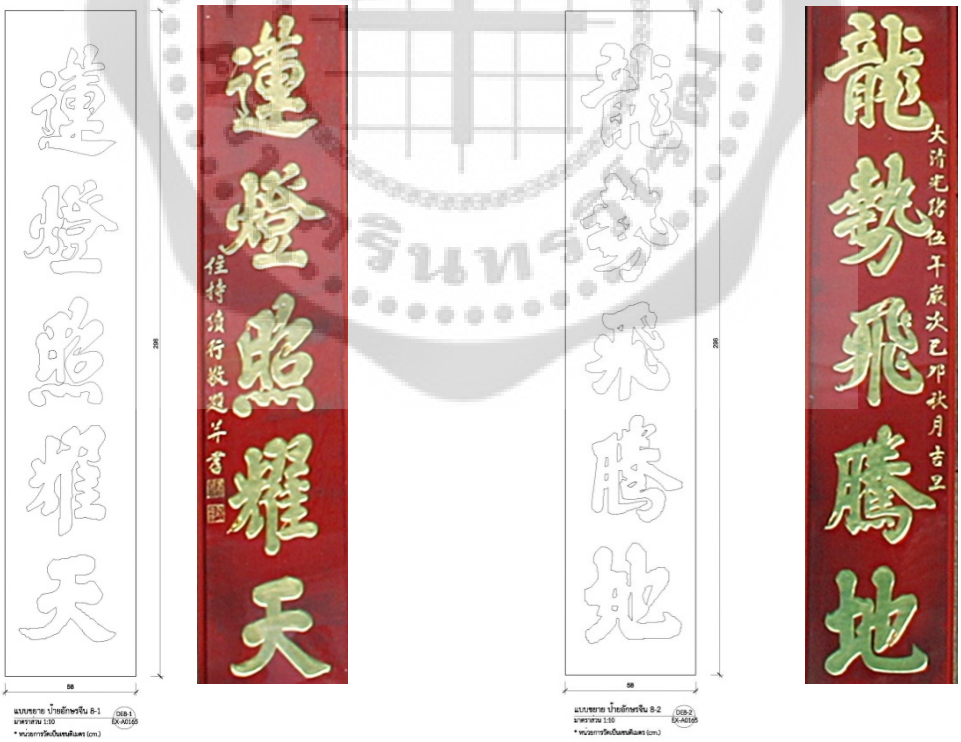
ภาพประกอบ 174 ธารณี (คาถา) อักษรธิเบต มีความกว้าง 92 เซนติเมตร ยาว 97.5 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 175 ม้า มีความกว้าง 92 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

ม้าคู่

ความปราดเปรียว , ว่องไว , แข็งแรง

ภาพประกอบ 176 ป้ายคำกลอน มีความกว้าง 85 เซนติเมตร ยาว 296 เซนติเมตร

ป้ายด้านซ้าย มีหมายความว่า “ ประทุมประทีปส่องสว่างกลางเวหา”

ป้ายด้านขวา มีหมายความว่า “ มังกรเหินสู่สวรรค์ ณ ถิ่นนี้ ”

ภาพประกอบ 177 ประติมากรรมแกะสลัก *: ฝูงปลาริงร่าในวารี*

ภาพประกอบ 178 ประติมากรรมแกะสลัก *: ขุนนางผู้ซื่อสัตย์ ดำรงความยุติธรรม*

ภาพประกอบ 179 ประติมากรรมแกะสลัก :搏古清供圖 วัตถุโบราณใช้ในประโยชน์บางประการ

ภาพประกอบ 180 ประติมากรรมแกะสลัก : ***ฝูงปลาริงร่าในวารี***

ภาพประกอบ 181 ประติมากรรมแกะสลัก : 博古清供 ***วัตถุโบราณใช้ในประโยชน์บางประการ***

ภาพประกอบ 182 ประติมากรรมแกะสลัก : ***ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์***

ภาพประกอบ 183 ประติมากรรมแกะสลัก : สิงโต

ภาพประกอบ 184 ประติมากรรมแกะสลัก : หัวมังกร สัญลักษณ์ของความมีอายุยืนยาว ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ

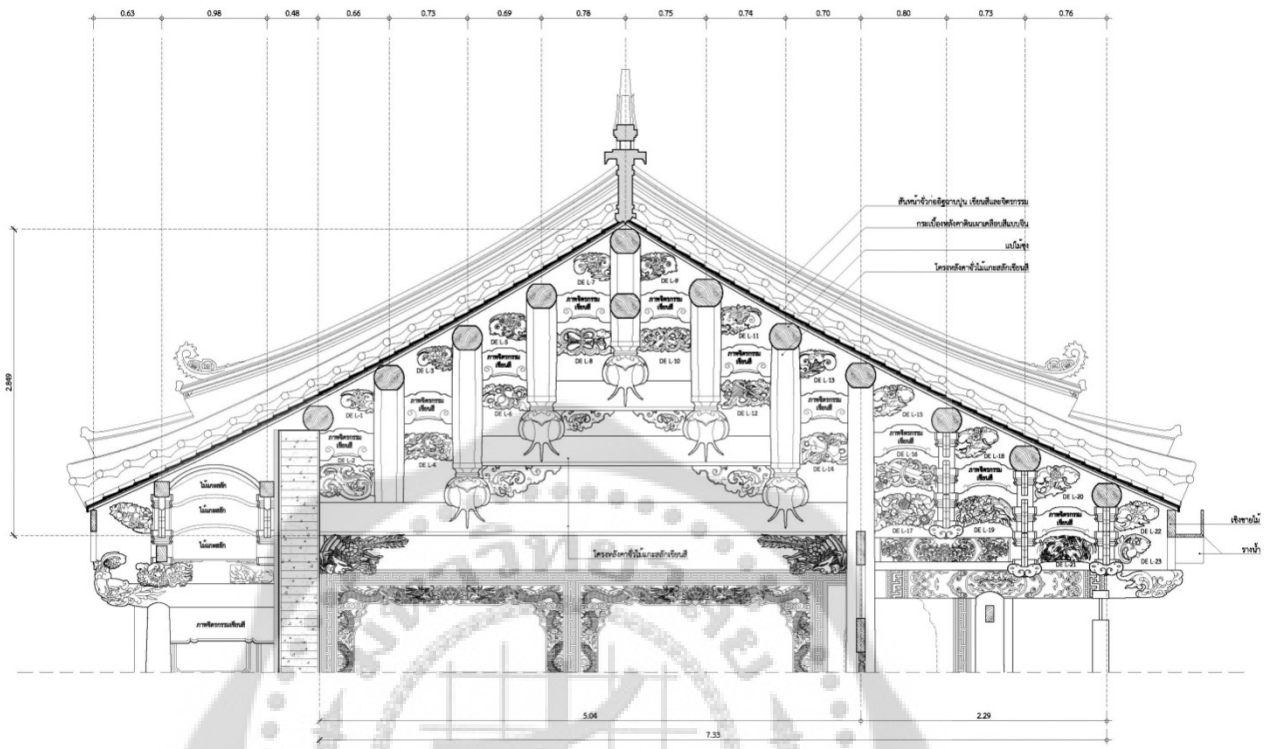

ภาพประกอบ 185 ประติมากรรมแกะสลัก :*โป๊ยเซียน*

ภาพประกอบ 186 ประติมากรรมแกะสลัก :ความมีศักดิ์ศรี มีความดีคุ้มครองจิต

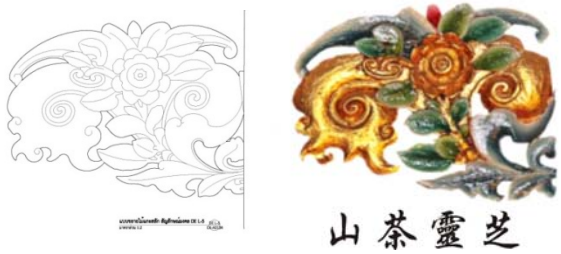
งานประติมากรรมที่อยู่ภายในวิหารท้าวจตุโลกบาล มีดังนี้

ภาพประกอบ 187 ภาพรวม ลายเส้นที่มีผลงานประติมากรรมในวิหารนี้

ภาพประกอบ 188 สถานที่จริง ผลงานประติมากรรมภายในตัววิหารนี้

ภาพประกอบ 189 ดอกซานฉา 山茶花

ภาพประกอบ 190 ดอกซานฉา 山茶花

ภาพประกอบ 191 ดอกซานฉา 山茶花

ภาพประกอบ 192 ดอกซานฉา 山茶花

ดอกซานฉา 山茶花

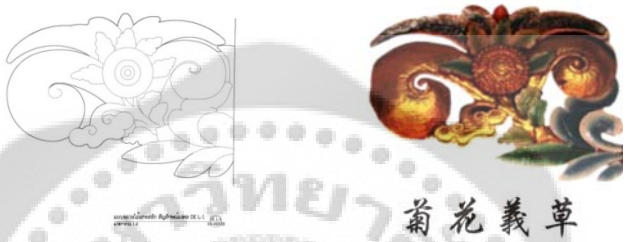
ดอกซานฉา หรือ ซานฉาฮัว (山茶花) มีความหมายว่า *"ดอกชาภูเขา"* ยังมีชื่อเรียกอื่นๆ อีกว่า ซานชุน (山椿), อว่านซานฉา (晚山茶) และ หยางฉา (洋茶) ลักษณะของดอกซานฉาจะเป็นดอกไม้พุ่มเตี้ยและมีสีเขียวสดตลอดทั้งปี ใบไม้มีรูปร่างทรงกลม ดอกสีขาวและแดง มีความสวยงามมากเป็นพิเศษ

ลักษณะของดอกซานฉาเป็นสัญลักษณ์ถึงสีเขียวอันสดใส ซึ่งมาจากธรรมชาติของดอกซานฉาเองที่เป็นดอกไม้ที่ผลิบานสะพรั่งเป็นชนิดแรกของปี จึงถูกเปรียบเทียบให้เป็นดอกไม้แห่งความเขียวชะอุ่ม เป็นดอกไม้แห่งความหมายแห่งการต้อนรับปีใหม่ในฤดูใบไม้ผลิ หรือวันตรุษจีน ดังนั้น หลายๆ ครั้ง จึงเห็นว่าชาวจีนนิยมส่งมอบดอกซานฉาให้แก่กันและกัน อันมีความหมายว่า ปีใหม่ (ตรุษจีน) ได้มาเยือนถึงแล้ว

ดอกซานฉา (ซานฉาฮัว) ค่อนข้างจะมีหลายความหมายซ่อนอยู่อีกมากมาย นอกเหนือไปจากความหมายที่หมายถึงปีใหม่แล้ว ยังมีการใช้เป็นสัญลักษณ์ความหมายของ *"ความน่ารัก"* *"การถ่อมตัว"* และ *"ความมีเสน่ห์"* แต่ที่นิยมกันมากที่สุดก็คือกล่าวไว้แล้วนั้นเอง ดังนั้น หนุ่มสาวในปัจจุบันจึงนิยมในดอกซานฉามาก เพราะเป็นการเปรียบเทียบความสดชื่นของดอกไม้ดั่งชีวิตแรกรุ่นของวัยหนุ่มสาว

ภาพสัญลักษณ์มงคลเกี่ยวกับดอกซานฉาในวัฒนธรรมจีน ตัวอย่างเช่น

ชุนกวงฉางโซ่ว (春光长寿) เป็นภาพนกโซ่วไต้เกาะอยู่บนกิ่งดอกซานฉา มีความหมายว่า *"ขอให้มีความสุขสดชื่นและมีอายุยืนนานตลอดไป"* มาจากความหมายของภาพดอกซานฉาแทนความสดชื่นของชีวิต และนกโซ่วไต้แทนความมีอายุยาว เป็นภาพมงคลอีกภาพหนึ่งที่นิยมใช้ในการอวยพรวันเกิดที่ทั้งสุขใจผู้ให้และพอใจผู้รับ (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 291-292)

ภาพประกอบ 193 ประติมากรรมแกะสลัก : ดอกเบญจมาศ
สัญลักษณ์ฤดูใบไม้ร่วง , ความมีอารมณ์ขัน,การเกษียณอายุ , ความเรียบง่าย ในการดำรงชีวิต

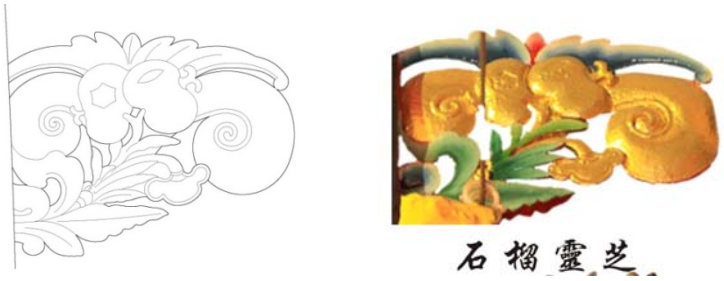

ภาพประกอบ 194 ดอกไม้มงคล **ภาพประกอบ 195 ดอกไม้มงคล**
สัญลักษณ์ของฤกษ์งามยามดี ความอุดมสมบูรณ์ ความมั่งคั่ง ความโชคดี

ภาพประกอบ 196 ประติมากรรมแกะสลักไม้ : 萬壽吉祥 สัญลักษณ์ของความโชคดีเป็นสิริมงคล

ภาพประกอบ 197 ประติมากรรมแกะสลักไม้ : ลูกทับทิมกับเห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 198 ประติมากรรมแกะสลักไม้ : ดอกโบตั๋นกับเห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 199 ประติมากรรมแกะสลักไม้ : ดอกเบญจมาศ (ดอกเก๊กฮวย)กับเห็ดหลิงจือ

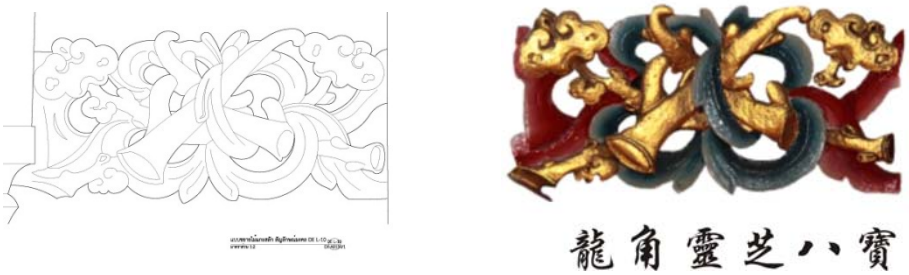
ภาพประกอบ 200 เครื่องดนตรีโบราณ เป็นดนตรีที่พระเจ้าเฉียนหลงทรงโปรดปรานมาก ใช้เคาะเป็นสัญญาณการออกว่าราชการและเริ่มงานพระราชพิธี มีเสียงไพเราะสดใส

ภาพประกอบ 201 น้ำเต้า 葫芦 สัญลักษณ์แทนเซียนหลี่เถียไกว่ (ลี้ทิไกว้) น้ำเต้าของหลี่เถียไกว่ เป็นน้ำเต้าวิเศษที่สามารถดลบันดาลสุขให้แก่มนุษย์ ภายในจะมีค้างคาวห้าตัวโบยบินออกมาจากน้ำเต้า อันหมายถึงความสุขห้าประการของมนุษย์ (อู่ฝู)

ภาพประกอบ 202 พัดใบกล้วย (芭蕉扇**)**สัญลักษณ์แทนเซียนจงหลีเฉวียน (หั่งเจ็งลี้)พัดวิเศษของของจงหลีเฉวียน สามารถโบกพัดคนตายให้กลับฟื้นคืนชีพได้ ดังนั้น จึงมีอีกช่อหนึ่งว่า พัดฟื้นคืนวิญญาณ หรือพัดหวนคืนชีพ (หวนหุนซ่าน)

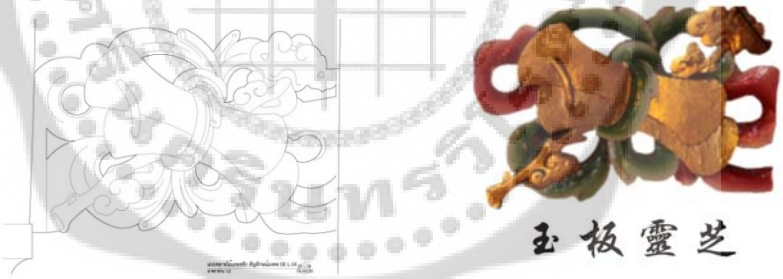

ภาพประกอบ 203 เขามังกรกับเห็ดหลิงจือของมงคลแปดชนิด สัญลักษณ์แห่งชัยชนะ ความสุข ความร่ำรวย

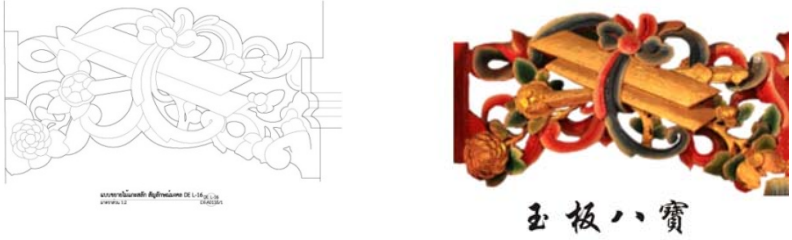

ภาพประกอบ 204 พัด

เหตุที่พัดนับเป็นสัญลักษณ์มงคลนั้น เนื่องมาจากคำพูดในภาษาจีนออกเสียง เรียกว่า "ซ่าน"(扇) หรือ "ซ่านจื่อ" (扇子) ซึ่งสำเนียงเรียกดังกล่าวไปพ้องเสียงกับ "ซ่าน" (善) ที่แปลว่า ความดีงาม

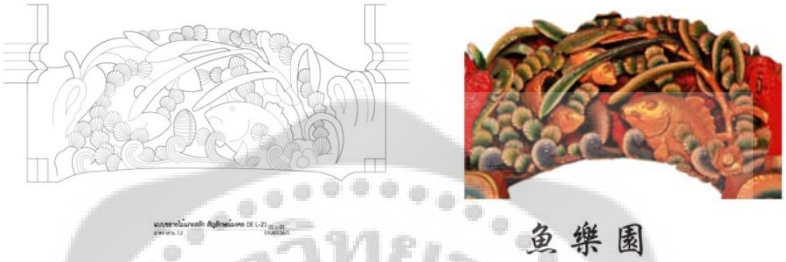
ภาพประกอบ 205 แผ่นป้ายคู่อินหยางป่าน (阴阳板) สัญลักษณ์แทนเซียนเฉากวั๋นจิ้ว (เชาก๊กกู๋)

ภาพประกอบ 206 หนังสือ หรือ ซูเป่น (书本) เป็นสัญลักษณ์แทนปัญญาความรอบรู้

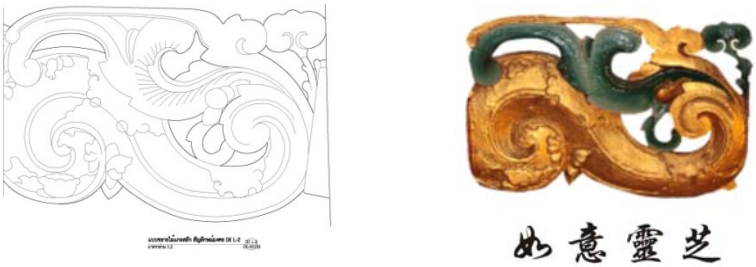
ภาพประกอบ 207 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกโบตั๋นกับหงส์

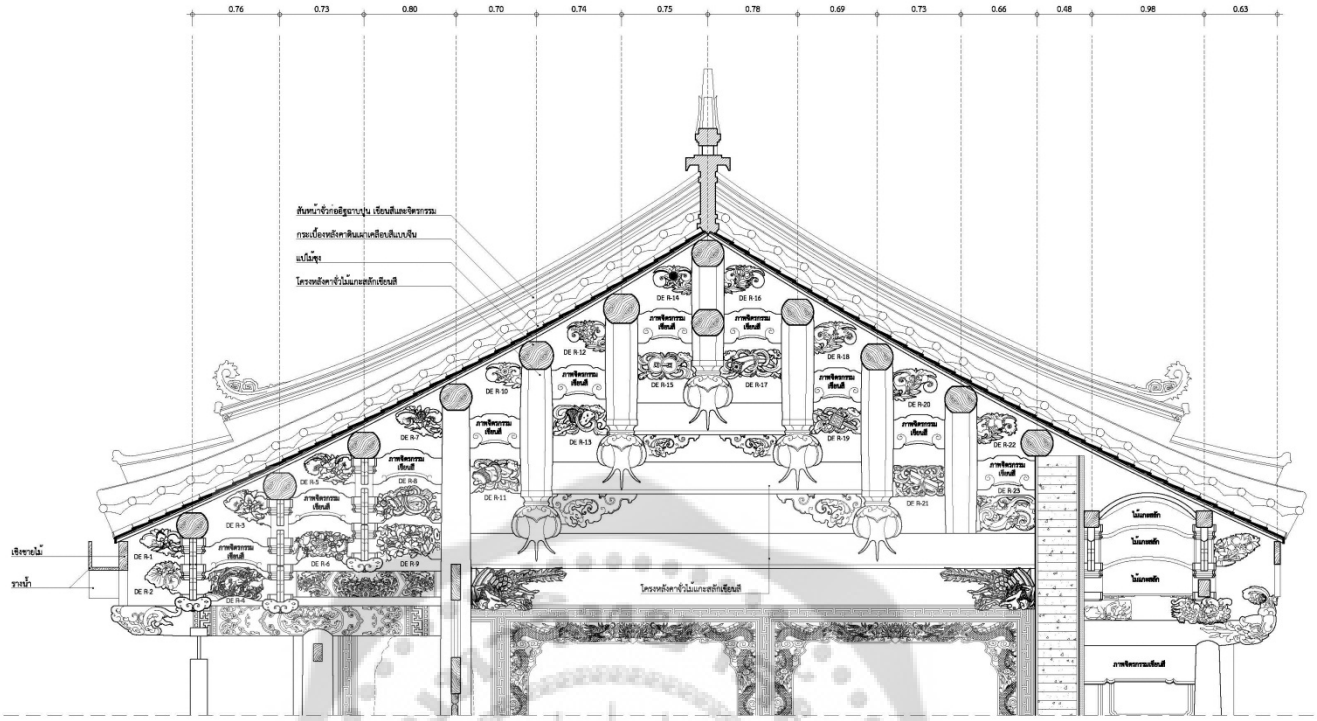
ภาพประกอบ 208 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ฝูงปลาเริงร่าในวารี

ภาพประกอบ 209 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกเบญจมาศ (ดอกเก๊กฮวย) กับนก

ภาพประกอบ 210 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : เห็ดหลิงจือ ความสมใจได้ดั่งปรารถนา

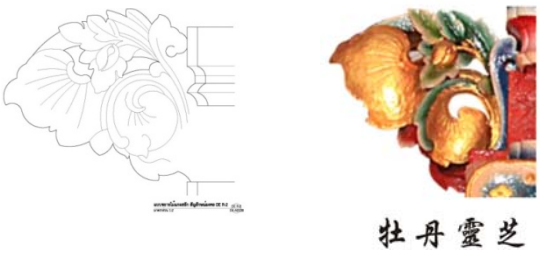
ภาพประกอบ 211 ภาพรวม ลายเส้นที่มีผลงานประติมากรรมในวิหารนี้

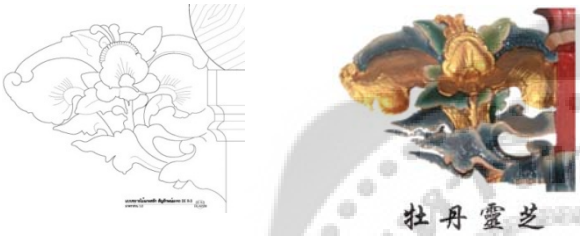
ภาพประกอบ 212 สถานที่จริง ผลงานประติมากรรมภายในตัววิหารนี้

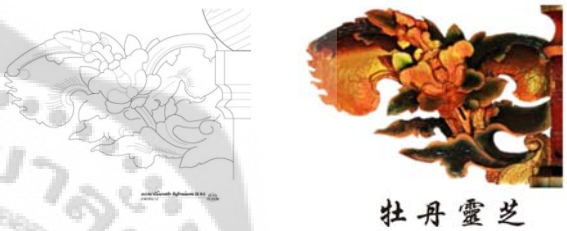
ภาพประกอบ 213 เห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 214 เห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 215 เห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 216 เห็ดหลิงจือ

เห็ดหลิงจือ 灵芝

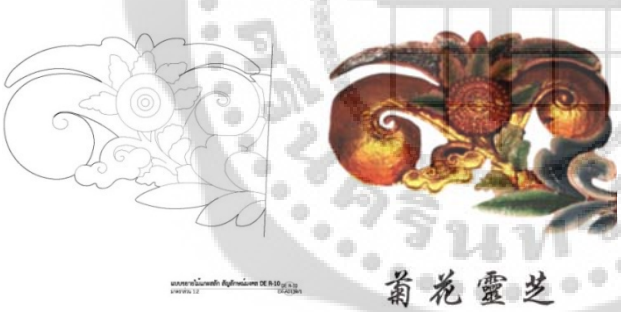
"เห็ดหลิงจือ" หรือ "หลิงจือเฉ่า" (灵芝草) ยังมีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ อาทิ "เสินจือ" (神芝), "เซียนเฉ่า" (仙草), "ลุ่ยเฉ่า" (瑞草) เป็นพืชสัญลักษณ์แห่งอายุวัฒนะ ชาวจีนมีความเชื่อเรื่องเห็ดหลิงจือมาหลายพันปีแล้ว ในประวัติศาสตร์ทางวิทยาการทางการแพทย์จีนถือว่า เห็ดหลิงจือเป็นเห็ดแห่งสวรรค์ที่มีสรรพคุณล้ำเลิศ ผู้ใดได้กินลงไปจะมีชีวิตอันยืนยาว มีชีวิตเป็นอมตะ ไม่แก่ชรา

ตำนานเกี่ยวกับเห็ดหลิงจือกล่าวว่า หลิงจือก็คือ วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของเอี๋ยนตี้ (炎帝) ผู้เป็นเทพกสิกรรมและการรักษาโรคซึ่งเรียกว่า "เสินหนง" (神農) ว่ากันว่า เอี๋ยนตี้ได้ร่วมมือกับหวงตี้ก่อตั้งชนเผ่าหวาเซี่ย ซึ่งเชื่อกันว่าคือชนเผ่าบรรพบุรุษของจีนปัจจุบัน ส่วนบันทึกการแพทย์ที่เก่าแก่เกี่ยวกับเห็ดหลิงจือคือบันทึกของจางเหิง (张衡) ในสมัยตงฮั่น

ในบันทึกการแพทย์แผนจีนของ หลี่สือเจิน (李時珍) สมัยราชวงศ์หมิง ได้บันทึกถึงสายพันธุ์และชนิดของหลิงจือไว้ 6 ประเภท คือ หลิงจือเขียว, หลิงจือแดง, หลิงจือเหลือง, หลิงจือขาว, หลิงจือดำ, หลิงจือม่วง แต่ละชนิดก็มีสรรพคุณอันวิเศษในการรักษา, แก้พิษถอนพิษ และบำรุงร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้วยเหตุนี้ ในสัญลักษณ์มงคลจีนจึงมักมีรูปของเห็ดหลิงจือประกอบรวมอยู่ด้วย อาทิ

- "ไป๋ซื่อหรูอี้" (百事如意) คือ *"ขอให้ทุกเรื่องราวจงสำเร็จสมดังใจปรารถนา"* ภาพของดอกไป๋เหอ, ลูกพลับ และเห็ดหลิงจือ ทั้งสามนั้นแทนความหมาย ดังนี้ ดอกไป๋เหอ (ไป๋เหอฮัว) แทนความหมายว่า หนึ่งร้อย, ลูกพลับ (ซื่อจื่อ) แทนความหมายว่าเรื่องราม และเห็ดหลิงจือแทนความหมายว่าสมปรารถนา (หรูอี้) เมื่อรวมความทั้งสามจึงเป็นสัญญลักษณ์ของความหมายว่า "ขอให้ทุกเรื่องราวจงสำเร็จสมดังใจปรารถนา"
- "ฉวินฟางจู๋โซ่ว" (群芳祝寿) คือ *"ขอให้ท่านมีรูปโฉมอันงดงามตลอดกาลและอายุยืนตลอดไป"*ภาพของดอกกุหลาบ, ดอกท้อ, ต้นไผ่ และเห็ดหลิงจือ ทั้งหมดมีความหมายแทนคำดังต่อไปนี้ ดอกกุหลาบแทนผู้หญิงและดอกท้อแทนความสวยงามสะคราญโฉม ต้นไผ่ออกเสียงคล้ายกับคำว่า "จู้" ที่แปลว่า "ขออวยพร" ส่วนเห็ดหลิงจือแทนความมีอายุยืนยาว รวมความแล้วจึงมีความหมายว่า *"ขอให้ท่านมีรูปโฉมอันงดงามตลอดกาล และอายุยืนตลอดไป"*

การที่เห็ดหลิงจือมีความหมายเป็นดั่งสัญลักษณ์ของอายุวัฒนะและมีชีวิตที่ยืนยาว มาจากคติความเชื่อในความวิเศษของเห็ดหลิงจือ ส่วนการที่มีความหมายถึงความสมหวัง, ความปรารถนานั้น มาจากลักษณะของเห็ดหลิงจือมีส่วนหัวคล้ายกับ "หรูอี้" ที่เป็นเครื่องใช้เครื่องประดับ แทนความหมายถึงบุญญาบารมีและการมีอำนาจเหนือผู้อื่น (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 241-242)

ภาพประกอบ 217 ดอกเบญจมาศกับเห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 218 ดอกเบญจมาศกับเห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 219 ดอกเบญจมาศกับเห็ดหลิงจือ

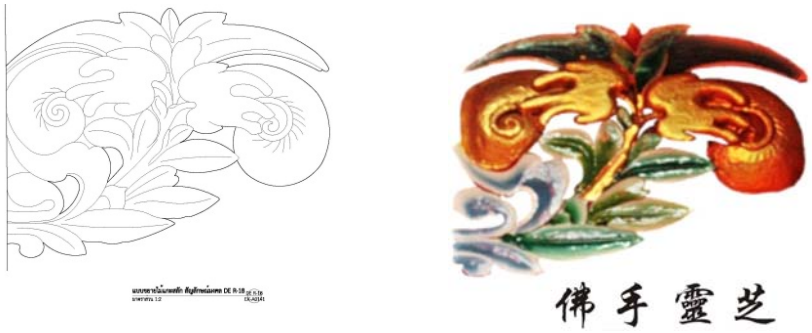
ภาพประกอบ 220 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : หยก ความร่ำรวยมีวาสนา

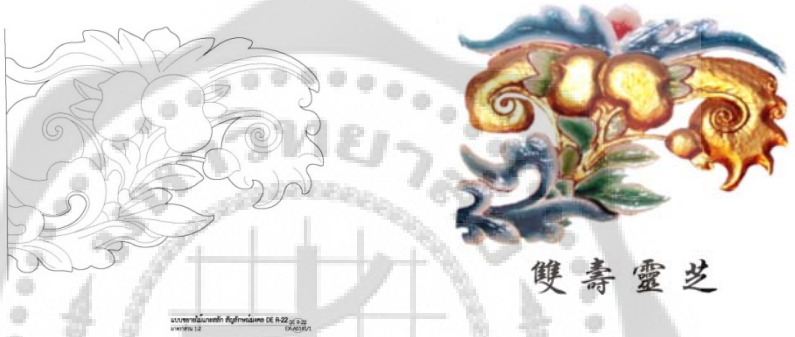
ภาพประกอบ 221 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ต้นหญ้าสมุนไพรกับเห็ดหลิงจือ 艾草灵芝

ภาพประกอบ 222 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มะละกอ 木瓜 กับของมงคล 5 อย่าง 五果 ได้แก่ ส้ม องุ่น สับปะรด กล้วยหอม แอปเปิ้ล

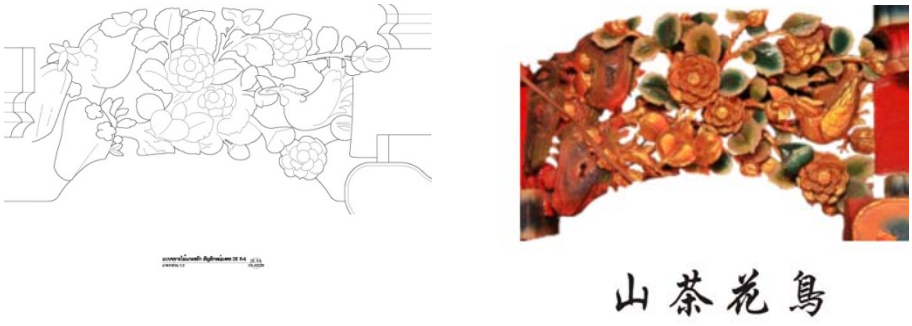
ภาพประกอบ 223 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ผลพระหัตถ์พระพุทธเจ้า 佛手 กับเห็ดหลิงจือ 灵芝

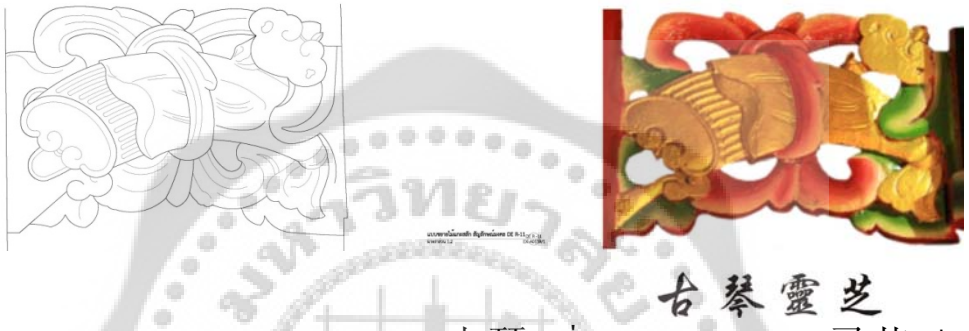
ภาพประกอบ 224 ประติมากรรมลายฉลุไม้ :双寿 ผลลูกท้อคู่ กับ 灵芝 เห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 225 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ฝูงปลาเริงร่าในวารี

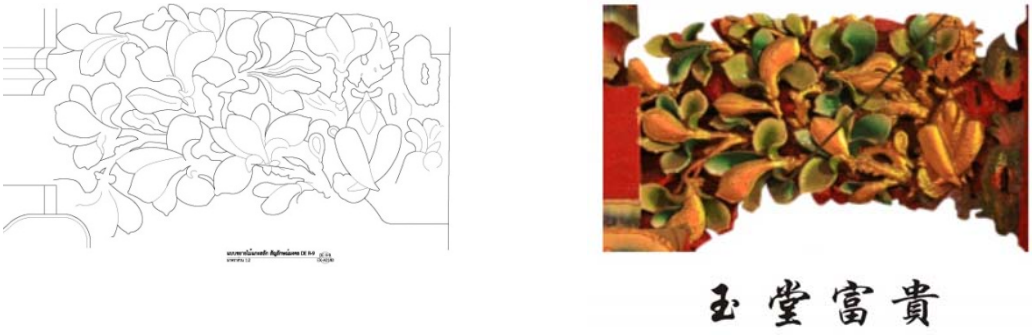
ภาพประกอบ 226 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : นกกับดอกซานฉา

ภาพประกอบ 227 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 古琴 เครื่องดนตรีขิมมงคล กับ 灵芝 เห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 228 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 古琴八宝 ขิมมงคล หนึ่งในสิ่งของมงคลแปดอย่าง

ภาพประกอบ 229 ประติมากรรมลายฉลุไม้ :หยก ความร่ำรวยมีวาสนา

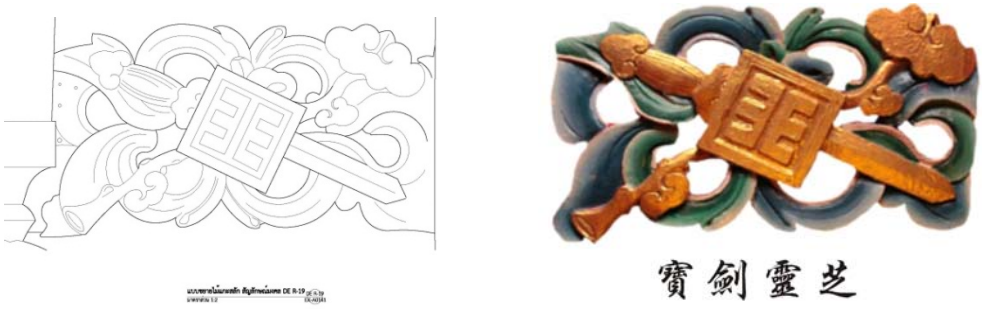
ภาพประกอบ 230 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 银锭 เงินแท่ง กับ 灵芝 เห็ดหลิงจือ

ภาพประกอบ 231 เหรียญทอง หรือ จินเฉียน (金钱) เป็นสัญลักษณ์แทนความมั่งคั่งมั่งมี

ภาพประกอบ 232 นอแรด หรือ สู่เจี่ยว (犀角) เป็นสัญลักษณ์แทนชัยชนะอันยิ่งใหญ่ ใช้เป่าบอกความยินดี

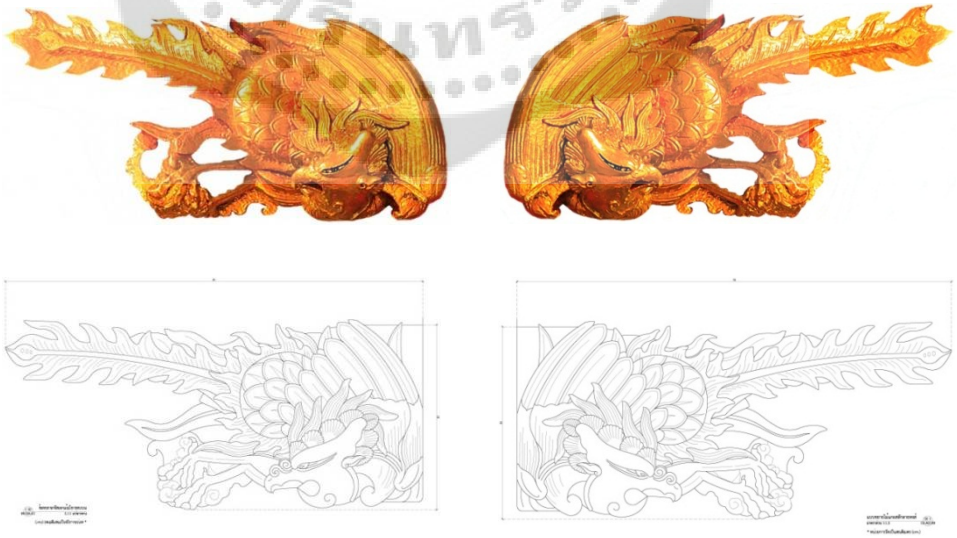
ภาพประกอบ 233 กระบี่วิเศษ (宝剑) สัญลักษณ์แทนเซียนหลี่ว์ต้งปิน (ลื่อตั่งปิง)
กระบี่วิเศษของหลี่ว์ต้งปิน มีอิทธิฤทธิ์ในการพิชิตมารร้ายและกำราบปราบปีศาจและสิ่งอัปมงคล

ภาพประกอบ 234 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : หนังสือโบราณของวิเศษอันล้ำค่า หนึ่งในจำนวนของแปดอย่าง

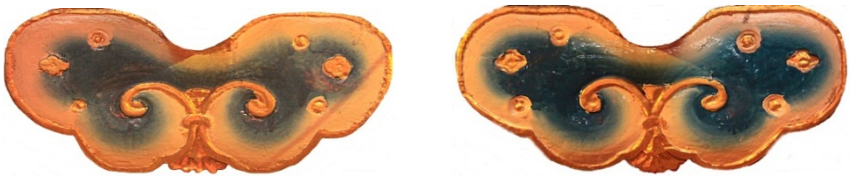

ภาพประกอบ 235 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ความสมดั่งใจปรารถนา และความโชคดีเป็นสิริมงคล

ภาพประกอบ 236 ประติมากรรมหงส์สะบัดลาย 飛鳳雀翅 หรือหงส์ร่อนมยุราโบยบิน

พระราชินี,ผู้หญิง,ความงาม,ความดี,ความเจริญ,ความอบอุ่น,ความสงบ,ความอุดมสมบูรณ์

ภาพประกอบ 237 ประติมากรรมผีเสื้อ 蝴蝶

ผีเสื้อ 蝴蝶

ผีเสื้อ หรือ หูเตี๋ย (蝴蝶) ในสมัยโบราณจะเขียนคำว่าผีเสื้อว่า 胡蝶 ซึ่งอ่านว่า "หูเตี๋ย" เช่นกัน เป็นสัตว์จำพวกแมลงมีปีกที่มีมากกว่า 15,000 สายพันธุ์ทั่วโลก วงจรชีวิตของผีเสื้อถูกเปรียบเทียบกับช่วงชีวิตของคนเรา โดยเฉพาะบุคคลที่มีชื่อเสียงนั้นจะคล้ายดั่งผีเสื้อที่เฉิดฉายสวยงามเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น หลายครั้งที่กวีจีนมักเปรียบเทียบเปรยหญิงงามที่เปล่งประกายเจิดจ้าแห่งความงามเพียงช่วงชีวิตหนึ่งของชีวิต ก่อนที่ทุกสิ่งจะร่วงโรยสลายไปกับกาลเวลา

ในวรรณกรรมจีน มีการกล่าวถึงผีเสื้อไว้ในตำนานแห่งความรักเรื่อง "เหลียงซานป๋อกับจู้อิงไถ" (梁山伯与祝英台) ซึ่งเป็นวรรณกรรมอมตะของจีนที่แพร่หลายไปทั่วโลก มีเนื้อหากล่าวถึงความรักที่เหลียงซานป๋อให้กับศิษย์ผู้น้องคือ จู้อิงไถ โดยที่ไม่รู้มาก่อนเลยว่านางเป็นหญิงปลอมตัวมาเล่าเรียนศึกษา (เพราะในสมัยโบราณนั้นไม่อนุญาตให้ผู้หญิงเรียนหนังสือ) วันหนึ่ง จู้อิงไถถูกเรียกตัวกลับบ้านกะทันหัน นางจึงทิ้งปริศนาความหมายให้แก่เหลียงซานป๋อได้ล่วงรู้ความจริง ครั้งเหลียงซานป๋อทราบเข้าก็รีบติดตามไปหานาง แต่ทว่า ความรักของทั้งสองถูกกีดกันโดยบิดามารดาของจู้อิงไถ เพราะรังเกียจครอบครัวอันยากจนของเขา

ความทุกข์ระทมและความผิดหวังที่ไม่อาจครองคู่อยู่ร่วมกันได้ ทำให้เหลียงซานป๋อสิ้นใจ บทสุดท้ายของวรรณกรรมจีนเรื่องนี้อยู่ที่จู้อิงไถสวมชุดขาวไว้ทุกข์ไว้ด้านใน ก่อนจะสวมชุดเจ้าสาวเข้าพิธีตามคำสั่งบังคับของบิดามารดา โดยมีข้อสัญญาว่า ให้ขบวนเกี้ยวผ่านหลุมศพของเหลียงซานป๋อเสียก่อน และเมื่อถึงหลุมศพ นางได้ถอดชุดสีขาวออก ทันใดนั้นหลุมศพก็เปิดแยกออก จู้อิงไถจึงกระโจมเข้าไปในหลุม และหลังจากนั้นก็ไม่มีใครเห็นนางอีกเลย จนกระทั่งวันหนึ่งมีผีเสื้อสองตัวโบยบินออกมาจากหลุมศพและคลอเคลียอยู่ด้วยกันเสมอ เชื่อกันว่านั้นคือดวงวิญญาณของคู่รักทั้งสองที่อยู่เคียงคู่กันโดยกลายมาเป็นผีเสื้อ

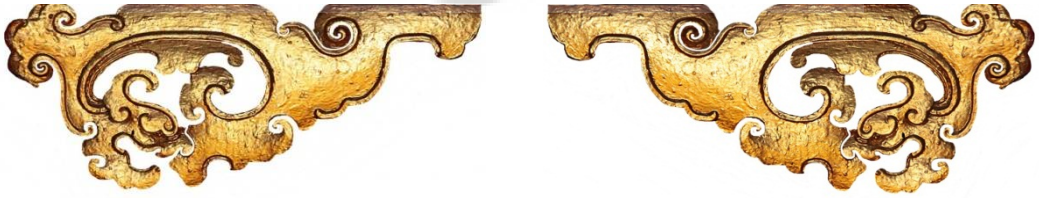
นอกจากภาพลักษณ์ของผีเสื้อจะถูกแทนที่ด้วยความหมายของคู่รักแล้ว ในวัฒนธรรมจีนมีการพูดถึงผีเสื้อจะถูกแทนที่ด้วยความหมายที่แฝงถึงความหมายของคำว่า "วัยชรา" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพผีเสื้อที่ปรากฏรวมกับสัญลักษณ์มงคลอื่นๆ จะเป็นความหมายในเชิงอวยพรต่อญาติผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่าวัยแซยิด (คำว่า "แซยิด" เป็นความหมายของการครบรอบห้ารอบของปีนักษัตร หรือ 60 ปี) ดังนั้น การฉลองวันเกิดของผู้หลักผู้ใหญ่ในวันครบหกรอบปีนักษัตร คือ 72 ปี รวมทั้งการฉลองวันเกิดแก่ผู้เฒ่าวัยชราที่มีอายุช่วง 70-80 ปี จะนิยมใช้แทนความหมายของผีเสื้อ

ภาพประกอบ 238 ประติมากรรมเสาค้ำยันรูปทรงมะละกอ 木瓜

ภาพประกอบ 239 ประติมากรรมคานหัวมังกรกับเห็ดหลิงจือ 龍頭靈芝

ภาพประกอบ 240 ประติมากรรมลายไม้ฉลุ : 楚尾龍 เชิงช่อลายมังกร

ภาพประกอบ 241 ประติมากรรมลายไม้ฉลุ : 楚尾龍 เชิงช่อลายมังกร

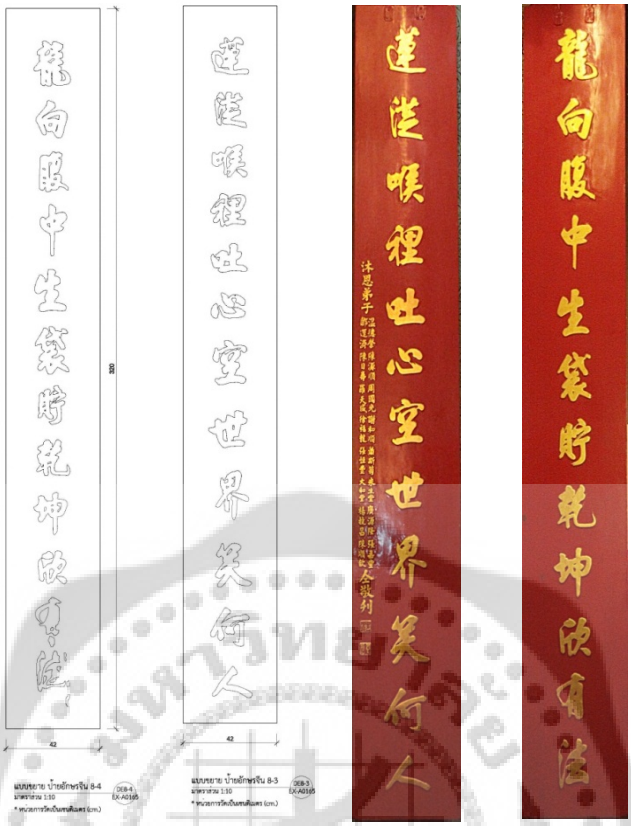

ภาพประกอบ 242 ป้ายเฉลิมพระเกียรติ

ป้ายเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
เนื่องในวโรกาสมหามงคล ครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี และเจริญพระชนมพรรษา 84 พรรษา
วัดมังกรกมลาวาสบูรณปฏิสังขรณ์ วิหารท้าวจตุโลกบาล ถวายเป็นพระราชกุศล พุทธศักราช 2554

ภาพประกอบ 243 ป้ายชื่อท้าวจตุโลกบาล มีความกว้าง 68 เซนติเมตร ยาว 210 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 244 ป้ายคำกลอน

1.4 ด้านปฏิมากรรม

ปฏิมากรรมที่ประดิษฐานอยู่ในวิหารจตุโลกบาลมีทั้งหมด 9 องค์ ซึ่งแต่ละองค์มีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะขององค์พระ เทพเจ้า และพระโพธิสัตว์ รวมทั้ง 9 องค์ประดิษฐานในตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 องค์ จะหันหน้าเข้าหากัน พระศรีอริยเมตไตรย จะหันหน้าออกมาหน้าวิหาร พระสกันทโพธิสัตว์ จะหันหน้าเข้าพระอุโบสถ และแปะกง - แปะม่า เจ้าพ่อหลักเมือง จะหันหน้าเข้าหากัน เป็นต้น

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ไฟเบอร์กลาส, ทองคำเปลว เป็นต้น

วิธีการ : องค์พระ เทพเจ้า และพระโพธิสัตว์ ในวิหารนี้เป็นลักษณะเป็นปูนปั้นระบายสีแบบสีโดยการหุ้มผิวด้วยไฟเบอร์กลาสและปิดทองเขียนสี เป็นต้น ซึ่งวิหารท้าวจตุโลกบาลมีรายละเอียดดังนี้

ท้าวจตุโลกบาล (四大天王)

ท้าวจตุโลกบาล หรือ ซื่อต้าจินกัง (四大金刚) บ้างเรียกว่า ท้าวจตุมหาราชา หรือ ซื่อต้าเทียนหวาง (四大天王) เป็นมหาเทพทั้งสี่ผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา ชาวบ้านมักนิยมเรียกกันว่า “เทพสี่ทิศ” เทพทั้งสี่จะสร้างเป็นประติมากรรมขนาดใหญ่ ประดิษฐานไว้ ณ บริเวณวิหารต้น โดยแยกประดิษฐานอยู่ทางด้านซ้ายและด้านขวา

ตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน เชื่อกันว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบหมายให้ท้าวจตุโลกบาลเฝ้ารักษาบริเวณทางลาดไหล่เขา ซวีหมีซาน (须弥山) หรือ เขาพระสุเมรุ ไม่เพียงพอแต่อภิบาลพระพุทธศาสนาเท่านั้น ท้าวจตุโลกบาลยังพิทักษ์อาณาจักรหรือประเทศที่ธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาตลอดจนคอยเฝ้าปกป้องรักษาผู้ตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรมให้ประสบความสำเร็จและมีความเจริญรุ่งเรือง ชาวจีนผู้นับถือพระพุทธศาสนาจะให้ความศรัทธาในมหาเทพทั้งสี่ยิ่งนัก และยาใดเมื่อตั้งจิตอธิษฐานขอพรจากท้าวจตุโลกบาลแล้ว เชื่อกันว่า คำอธิษฐานนั้นจะประสบความสำเร็จ เพราะเทพทั้งสี่ตั้งมั่นอยู่ ณ ทิศทั้งสี่รอบ ๆ ตัว ย่อมต้องคอยพิทักษ์ปกป้องและช่วยเหลือให้คำอธิษฐานนั้นกลายเป็นจริง

ในมหาสุวรรณประภาสสูตร (พระสูตรแสงทอง) มีจารึกกล่าวไว้ถึงท้าวจตุโลกบาล อันประกอบด้วย (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 36)

ท้าวจตุโลกบาล คือ **ท้าวจตุมหาราช** มี 4 องค์ ดังนี้

1. ท้าวธตรฐมหาราช (持国天王) ปกครองทางทิศบูรพา เป็นเจ้าแห่งพวกคนธรรพ์ (ถือพิณ)
2. ท้าววิรุฬหกมหาราช (增长天王) ปกครองทางทิศทักษิณ เป็นเจ้าแห่งพวกกุมภัณฑ์ (ถือร่ม)
3. ท้าววิรูปักษ์มหาราช (广目天王) ปกครองทางทิศปัจฉิม เป็นเจ้าแห่งพวกนาค (ถือดาบและงู)
4. ท้าวกุเวรหมาราช (เวสสุวรรณ) ปกครองทางทิศอุดร (多闻天王) เป็นเจ้าแห่งพวกยักษ์ (ถือเจดีย์)

(สัมภาษณ์ นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2556) กล่าวว่า ในสมัยก่อนเด็กคนไหนที่เข้าไปในวิหารนี้จะต้องวิ่งออกมาและร้องไห้ เพราะเกิดอาการกลัว เนื่องจากเทพทั้ง 4 มีลักษณะองค์ใหญ่ น่าสะพรึงกลัวนั้นเอง และเรียกได้ว่า ซี่ไต่เทียนอ๊วง ของวัดจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะวัดมังกรกมลาวาส จะทำเป็นองค์ใหญ่ สวยงามเป็นแห่งแรกก็ว่าได้ เพราะตามโรงเจหรือตามวัดต่างๆ จะไม่นิยมทำองค์ใหญ่ จะนิยมทำเป็นองค์เล็ก

องค์ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 องค์ แต่ก่อนเป็นปูนปั้นระบายสีแบบจีน ได้เกิดการชำรุดและยุ่ยต่อมามีการบูรณะซ่อมแซมองค์ท่าน จึงได้ใช้วัสดุที่คงทนและอยู่ได้นาน โดยการ *" หุ้มผิวด้วยไฟเบอร์กลาสและปิดทองเขียนสี "*

ท้าวจตุโลกบาลเหล่านี้ บ้างว่าสืบเนื่องมาจากกษัตริย์บู่อ๋อง แห่งราชวงศ์จิว ยกพวกไปตีกษัตริย์ตี๋ว (ก่อน พ.ศ.591) ในระหว่างทางได้มีเทพเจ้า 4 องค์ ขออาสาช่วยรบ กษัตริย์บู่อ๋องทรงกล่าวขอบใจและขอให้ช่วยปกปักรักษาให้ "ฮวง" (ลม) "เที้ยว" (ถูกต้อง) "โหว" (ฝน) "สุง" (ราบรื่น) คือให้ดินฟ้าอากาศเป็นไปโดยราบรื่นตามฤดูกาล ให้ราษฎรเป็นอยู่โดยปกติสุขก็พอ ไม่ต้องช่วยรบ

ครั้นการยกทัพไปตีกษัตริย์ตี๋วเป็นผลสำเร็จ กษัตริย์บู่อ๋องจึงรับสั่งให้ตั้งศาลเจ้าบูชาเทพทั้ง 4 องค์นั้น และให้มีเครื่องหมายดังนี้ คือ องค์หนึ่งถือดาบ หมายถึง ลม เพราะเวลาฟันดาบจะเกิดเป็นเสียงลม องค์หนึ่งถือพิณ เพราะการดีดพิณตามภาษาจีนออกเสียงว่า "เที้ยว" องค์หนึ่งถือร่ม หมายถึง ฝน และองค์หนึ่งถืองู เพราะคำว่า งูทะเล ออกเสียงว่า "สุง" แต่ต่อมาเนื่องจากงูไม่เป็นที่นิยมของสาธุชนจึงเปลี่ยนอุ้มเจดีย์แทน

ท้าวจตุมหาราชทั้ง 4 องค์นี้มักสร้างเป็นรูปขนาดใหญ่โต เรียงไว้ในวิหารต้นของวัดข้างละสององค์ ลัทธิธรรมเนียมปรากฏว่าพระพุทธเจ้าทรงมอบพระธรรมไว้แก่ท้าวมหาราชทั้ง 4 รักษา ชาวจีนจึงได้สร้างท้าวจตุมหาราชขึ้น เรียกว่า **หู่ฮวบ** (ธรรมบาล) แปลว่า ผู้คุ้มครองพระศาสนา และนอกจากนี้ ยังพิทักษ์รักษาประเทศชาติ และพุทธบริษัทอีกด้วย ถ้าประเทศใดละเลยหรือหมิ่นแคลนพระธรรมก็จะเพิกถอนการพิทักษ์นั้นเสีย หากมั่นอยู่ในพระธรรมก็จะอำนวยสุขสวัสดิ์ บริวารท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 มีหน้าที่คอยตรวจดูแลทุกข์สุขของประชาโลก และจัดการปราบปรามสัตว์ที่ทำบาปและที่ไม่ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม

ภาพประกอบ 245 ปฏิมากรรมท้าวธตรฐมหาราช (ฉือกว๋อเทียนหวาง) (持国天王)

ภาพประกอบ 246 ท้าววิรุฬหกมหาราช (เจิงจ่างเทียนหวาง) 增长天王

ภาพประกอบ 247 ท้าววิรูปักษ์มหาราช (กว่างมู่เทียนหวาง) 广目天王

ภาพประกอบ 248 ท้าวเวสสุวรณมหาราช (ตัวเหวินเทียนหวาง) 多闻天王

ภาพประกอบ 249 ปฏิมากรรมองค์เทพเจ้าหลักเมือง

เทพเจ้าหลักเมือง (เสี่ยอึ่งกง เฉิงหวงกง) 城隍公

ในการสร้างเมืองเมืองหนึ่งนั้น ทั้งชาวไทยและชาวจีนต่างก็มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าหลักเมืองแทบทั้งสิ้นชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีน มีความเชื่อว่า เทพหลักเมืองนี้มีหน้าที่ดูแลวิญญาณที่อยู่ในเมือง หรือชุมชนนั้นๆ ในส่วนของเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้าหลักเมืองของชาวจีนนั้นเล่ากันว่า เจ้าหลักเมืองนั้นเป็นตำแหน่ง สามารถที่จะเปลี่ยนหรือทดแทนกันได้

มีเรื่องเล่าว่า มีนักศึกษาผู้หนึ่งเขียนรายงานส่งอาจารย์ เป็นเรื่องราวตำหนิพระหลักเมืองในสมัยนั้น ในคืนนั้นเองอาจารย์ได้ฝันว่า พระหลักเมืองมาเข้าฝัน และโกรธไม่พอใจที่ถูกนักศึกษาเขียนต่อว่าอย่างไม่เคารพยำเกรง และจะเอาโทษนักศึกษาผู้นี้ เมื่ออาจารย์ตื่นขึ้นมาจึงค้นหาเรื่องที่ศิษย์เขียนมาส่ง ก็พบว่า มีจริงดังที่เจ้าหลักเมืองมาเข้าฝันจึงรีบเอาไปเผาไฟทิ้งไป ในคืนต่อมาพระหลักเมืองได้เข้าฝันอีกพร้อมกับบอกแก่อาจารย์ว่าที่นักศึกษาผู้นี้เขียนล้วนแต่เป็นความจริง เรื่องนี้ได้ผ่านสู่สายตาของเง็กเซียนฮ่องเต้แล้วจึงมีพระราชโองการปลดพระหลักเมือง และจัดหาพระหลักเมืององค์ใหม่ขึ้นมาแทน ซึ่งก็คือนักศึกษาผู้นี้เอง ต่อจากนั้นอีก 3 วัน ปรากฏว่านักศึกษาผู้นั้นก็เสียชีวิตลงอย่างไม่ทราบสาเหตุ ส่วนชาวบ้านที่อยู่ละแวกของศาลพระหลักเมืองนั้นได้โจษจันกันว่าในตอนกลางคืนมีเสียงฝีเท้าม้าวิ่งรอบๆ เมืองเหมือนกับเป็นการเฉลิมฉลองตำแหน่งใหม่

ลักษณะรูปปั้นของเจ้าหลักเมือง มีลักษณะเป็นชายหนวดเครายาว แต่งเครื่องทรงอย่างข้าราชการฝ่ายบุ๋นทาสีทองทั้งองค์ ประทับนั่งบนเก้าอี้ สูงประมาณ 0.8 เมตร ด้านข้างมีรูปปั้นบริวารเป็นรูปมนุษย์อยู่ 2 คน รูปปั้นของท่านจะประดิษฐ์อยู่ภายในวิหารหน้าข้างท้าวจตุโลกบาล

ภาพประกอบ 250 ปฏิมากรรมองค์เจ้าที่

เจ้าที่ (แปะกง , ป๊อกง)福德老爺(伯公)

เจ้าที่ตามประเพณีของจีน ชาวจีนถือว่าที่ดินทุกผืนมีวิญญาณเจ้าที่สิงสถิตอยู่ การบูชาสม่ำเสมอจะนำความสงบสุขมาให้ผู้อยู่อาศัย ดังนั้นตามบ้านเรือนหรือวัด ศาลเจ้า ฯลฯ ก็ต้องมีศาลเจ้าที่ประจำอยู่ รูปเคารพจะทำเป็นรูปตายายแต่งกายแบบคหบดีจีน (อนุสรณ์สมโภชเปิดวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ 2551 หน้า 119)

ตำนานเจ้าที่ของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นเชื่อกันว่า ในสมัยราชวงศ์จิว มีชายยากจนคนหนึ่งชื่อว่า “เตียเม่งเต็ก” เป็นคนใช้ของขุนนางผู้มีอันจะกินคนหนึ่ง ต่อมาปรากฏว่าขุนนางคนนี้จะต้องย้ายไปรับราชการยังเมืองอื่นอย่างกะทันหัน โดยที่ขุนนางคนนี้และภรรยาล่วงหน้าไปก่อนปล่อยให้เตียเม่งเต็กทำหน้าที่พี่เลี้ยงพาลูกสาวของขุนนางท่านนี้ตามไปทีหลัง โดยที่เตียเม่งเต็กแบกลูกสาวของขุนนางคนนี้ขึ้นหลังมือก็ถือของระหว่างทางปรากฏว่าหิมะตกหนักผิดฤดูกาล เตียเม่งเต็กและลูกสาวของขุนนางต่างก็ไม่ได้เตรียมเสื้อกันหนาวมา ดังนั้นเตียเม่งเต็กจึงถอดเสื้อของตนเองห่มกันหนาวให้ลูกสาวของขุนนาง ส่วนตัวเองเมื่อเดินทางได้อีกสักระยะหนึ่งที่ทนความหนาวไม่ไหวสิ้นชีวิตลง ต่อมาเมื่อลูกสาวขุนนางคนนี้เติบโตขึ้น ก็ได้สร้างศาลเจ้าให้เตียเม่งเต็กเพื่อเป็นการตอบแทนคุณที่ช่วยชีวิตของเธอไว้และที่ศาลแห่งนี้เอง วันหนึ่งฮ่องเต้ได้เสด็จประพาสผ่านศาลแห่งนี้ ได้เข้าไปไหว้เมื่อทราบเรื่องราวแล้วรู้สึกประทับใจในความซื่อสัตย์และเสียสละของเตียเม่งเต็ก จึงมีพระราชโองการแต่งตั้งให้เป็น “โท้วตี่กง” แปลว่า เจ้าพระยาแห่งพื้นดิน ซึ่งคำว่า “กง” เป็นชื่อยศใกล้เคียงกับตำแหน่งเจ้าพระยาของไทย

ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน มีความเชื่อว่าพื้นที่ทุกที่ แผ่นดินทุกผืนจะมีผู้ดูแลซึ่งก็คือวิญญาณของเจ้าที่ ซึ่งหากมีการบูชาอย่างสม่ำเสมอแล้วเจ้าที่จะดูแลคุ้มครองปกปักรักษาให้สงบสุข
ลักษณะรูปปั้นของท่านมักทำเป็นรูปของชายสูงวัยหน้าตายิ้มแย้ม ตั้งคู่กับภรรยามีเครื่องแต่งกายคล้ายกับคหบดีจีนสมัยโบราณ ทาสีทองทั้งองค์ สูงประมาณ 0.5 เมตร รูปปั้นของภรรยาของท่านจะมีสร้อยไข่มุกสวมไว้ที่คอ รูปปั้นของเจ้าที่ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารหน้า อยู่ด้านล่างซ้ายมือของวิหาร

ภาพประกอบ 251 ประติมากรรมองค์พระสกันทโพธิสัตว์
องค์พระสกันทโพธิสัตว์มีความกว้าง 47 เซนติเมตร สูง 125 เซนติเมตร

พระสกันทโพธิสัตว์ (韦陀菩萨)

พระสกันทโพธิสัตว์ (Skanda Bodhisattva) หรือ เหวยถวอผูซ่า (韦陀菩萨) ในสำเนียงแต้จิ๋วนิยมเรียกว่า อุ่ยท้อผ่อสัก มีคำเรียกพระนามเต็มขององค์ว่า หู้ฝาเหวยถวอผูซ่า (护法韦陀菩萨) หมายถึง *พระโพธิสัตว์ผู้พิทักษ์ปกป้องพระธรรมแห่งพุทธศาสนา* นอกจากนี้ ยังมีผู้นิยมเรียกท่านในอีกชื่อหนึ่งว่า พระเวทโพธิสัตว์

พระสกันทโพธิสัตว์ เป็นมหาเทพสำคัญอีกองค์หนึ่งที่หลายคนเคยเห็นมาแล้ว แต่กลับมีผู้ที่ทราบความหมายและที่มาของท่านไม่มากนัก พระสกันทโพธิสัตว์ มีหน้าที่เฝ้าอารักขาพระพุทธศาสนา ซึ่งจะสามารถแลเห็นท่าได้เมื่อพุทธศาสนิกชนเข้าสู่บริเวณวัด เพราะภายในวัดทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานนั้น วิหารต้นจะอยู่เบื้องหน้า ภายในนั้นจะมีองค์พระเมตไตรยโพธิสัตว์เป็นองค์ประธาน ด้านข้างเรียงรายด้วยท้าวจตุโลกบาล และก่อนที่จะก้าวผ่านวิหารต้นนั้น ด้านหลังขององค์พระอาริยเมตไตรยจะประทับยืนไว้ด้วยพระโพธิสัตว์องค์หนึ่ง นั่นก็คือ “พระสกันทโพธิสัตว์” หรือ “เหวยถวอผูซ่า” (อุ่ยท้อผ่อสัก)

พระนามของพระสกันทโพธิสัตว์นั้น มีความหมายว่า *ผู้มีอานุภาพสนองคุณและพิทักษ์ปกป้องพระพุทธศาสนา* ดังนั้น จะเห็นว่า พระสกันทโพธิสัตว์จะแต่งกายด้วยชุดของนักรบขุนศึกจีน สวมชุดเกราะสีทองอย่างงดงามอร่ามตา สีหน้าและแววตาเข้มแข็ง บุคลิกท่าทางองอาจสง่างาม ส่วนใหญ่จะสร้างอยู่ในลักษณะประทับยืน พระหัตถ์ซ้ายจับด้ามกระบี่ปักลงค้ำยันกับพื้น พระหัตถ์ขวาเท้าสะเอวอย่างผึ่งผาย

ตำนานเกี่ยวกับที่มาขององค์พระสกันทโพธิสัตว์ บ้างกล่าวว่า ท่านก็คือ *“พระขันธกุมาร”* ผู้เป็นโอรสของพระอิศวรแห่งศาสนาฮินดู จึงมีฐานะเป็นดั่งเทพองค์หนึ่งของชาวอินเดีย แต่ภายหลังได้ทรงเปลี่ยนพระทัยหันมานับถือพระพุทธศาสนา โดยปวารณาตัวเป็นพุทธมามกะ แต่เนื่องจากท่านมีฐานะอันสูงส่งและเป็นเทพอยู่แล้ว ดังนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงโปรดให้ท่านช่วยดูแลและรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไป เพราะหน้าที่อื่น ๆ นั้น มีปวงเทพหลายองค์อยู่แล้ว การพิทักษ์พระศาสนาจึงเป็นภาระอันยิ่งใหญ่และสำคัญยิ่ง ทำให้พระสกันทโพธิสัตว์จึงต้องสวมชุดขุนศึกและเตรียมพร้อมรบอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ บางตำนานยังกล่าวว่า เดิมทีนั้น ท่านเป็นบุตรของพราหมณ์ที่มีฐานะสกุลวงศ์ชั้นสูง แต่เมื่อได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ก็บังเกิดจิตเลื่อมใส แต่ติดขัดที่เป็นชนชั้นพราหมณ์จึงไม่อาจโกนศีรษะได้ ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงโปรดให้ท่านทำหน้าที่ในการเฝ้าอารักขาคุ้มครองพระพุทธศาสนาสืบแทน เพื่อให้วัดวาอารามทั้งหมด ไม่ว่าจะสร้างขึ้นเมื่อใดให้สามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 34-35)

รูปลักษณะของพระอุ่ยท้อ หรือ พระสกันทโพธิสัตว์ปกติแต่งตัวสวมสุวรรณเกราะและมหามงกุฎ หัตถ์หนึ่งประคองวัชรคทาวิเศษ อีกหัตถ์หนึ่งอยู่ในท่าประณมอยู่ ในลักษณะท่าทางสง่าผ่าเผย สำรวมน่าเลื่อมใส วัชรคทาวุธนี้ ใช้ปราบปรามพวกปีศาจมารร้าย ที่รังควานพระพุทธศาสนา โดยปกติรูปพระสกันทโพธิสัตว์จะอยู่หลังพระเมตไตรยโพธิสัตว์ หันพระพักตร์สู่วิหารหรือพระอุโบสถเป็นสัญลักษณ์ผู้บูชาจะพ้นภัยพิบัติ มีสุขสมบูรณ์ ตามปรารถนาทุกประการ (อนุสรณ์สมโภชเปิดวัดบรมราชาภิเษก อนุสรณ์คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์. 2551: 89)

หากอาวุธของอุ่ยท้อแสดงปักลงพื้น หมายถึงอารามแห่งนั้นอนุญาตให้พระสงฆ์อื่นใดมาค้างแรมได้ หากท่านถือยกสูง เป็นนัยยะว่าอารามนั้นมิได้อนุญาตให้พระสงฆ์อื่นใดมาพำนักค้างแรม

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 252 戲出人物

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 253 戲出人物

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 254 戲出人物

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 40 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 255 戲出人物

戲出人物 **หมายถึงประติมากรรมลายฉลุเกี่ยวกับเรื่องราววิถีชีวิตของคน**

ภาพประกอบ 256 ป้ายชื่ออุ่ยท้อผู่สัก

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 257 ป้ายคำกลอน

มีความกว้าง 24 เซนติเมตร ยาว 124 เซนติเมตร

กว้าง 33 ซม. ยาว 39 ซม. กว้าง 22 ซม. ยาว 62 ซม. กว้าง 33 ซม. ยาว 39 ซม.

ภาพประกอบ 258 富 貴 吉 祥 **ภาพประกอบ 259** 富 貴 吉 祥 **ภาพประกอบ 260** 富 貴 吉 祥

ประติมากรรมแกะสลักลายนูน ความหมายความร่ำรวยมีวาสนา และความโชคดีเป็นสิริมงคล

ภาพประกอบ 261 ความหมายของป้าย คือ พระธรรมเปล่งแสงสว่างเต็มไปทั่วท้องฟ้า

ภาพประกอบ 262 พระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ 南無彌勒菩薩

พระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ 南無彌勒菩薩

ในพระไตรปิฎกทั้งฝ่ายเถรวาทและฝ่ายมหายานต่างก็เชื่อว่าพระอชิตะจะมาเป็นพระศรีอริยเมตไตรย จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล เพราะในกัลป์นี้ มีผู้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว 4 พระองค์คือ

- พระกกุสันโธ สัตว์คู่บารมีคือ ไก่
-พระโกนาคมโน สัตว์คู่บารมีคือ นาค
-พระกัสสโป สัตว์คู่บารมีคือ เต่า
-พระสมณโคดม (ศากยมุนี) สัตว์คู่บารมีคือ โค

และในอนาคตกาล พระศรีอริยเมตไตรย สัตว์คู่บารมีคือ สิงห์ พระโพธิสัตว์องค์นี้มีรูปประดิษฐานอยู่บนท่านบูชา ตามอารามทั่วไป เป็นรูปพระสงฆ์จีนครองจีวรแบบจีน ปล่อยส่วนที่ท้องเป็นท้องพลุ้ยใหญ่ รูปร่างอ้วนท้วมสมบูรณ์ ใบหน้าหัวเราะร่าเริงมาก และมีถุงย่ามขนาดใหญ่อยู่ที่มือข้างขวาของท่าน มือข้างซ้ายถือลูกประคำ พระโพธิสัตว์องค์นี้ ความจริงเป็นรูปปั้นของพระ “หลวงพ่อถุงย่าม” เป็นพระภิกษุในยุค 5 ราชวงศ์ เป็นชาวเมืองฮ่องฮัว มณฑลเม่งจิว เจ้าของฉายาว่า “เข่ยซื้อ” หรือ “เชียงเทงจื้อ” โดยปกติท่านมีลักษณะอาการแสดงความเบิกบานเป็นสุขตลอดเวลา ไปไหนมาไหนจะมีย่ามใหญ่ติดตัวไปด้วย จึงได้รับฉายาว่า “หลวงพ่อถุงย่ามใหญ่” ท่านพูดอะไรมักจะเป็นอรรถ มีความหมายในทางนิกายเซ็น (ธยาน) ในปีที่ 3 แห่งรัชกาลเจงเม้ง (พ.ศ.1460) ท่านได้นั่งเข้าสมาธิดับไปที่แท่นหิน วัดงักลิ้มก่อนดับได้เขียนคาถาไว้บทหนึ่งว่า

พระเมตไตรย *แบ่งกายเป็นพันหมื่นโกฏิ*
ให้คนได้เห็นทุกเวลา *แต่คนไม่รู้จักท่าน*

พุทธยานถือว่า พระพุทธเข้านั้นมีมากมายเช่นเดียวกับพระโพธิสัตว์ก็มีมากมาย ดั่งหนึ่งเม็ดทรายในมหาคงคานที ได้มีการแบ่งพระพุทธเจ้าเป็น 3 ประเภท คือ

1. พระพุทธเจ้าในอดีต เช่นพระอมิตาภพุทธเจ้า พระไภษัชยคุรุไวฑูรประภาส พระพุทธอักโษภัย พระพุทธไวโรจน์ พระพุทธทีปังกร ฯลฯ

2. พระพุทธเจ้าในปัจจุบัน คือ พระพุทธศากยมุนี หรือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

3. พระพุทธเจ้าในอนาคต คือ พระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งทางมหายานถือว่า ขณะนี้ท่านคือ พระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ประทับอยู่บนสวรรค์ชั้นดุสิต สวรรค์ชั้นนี้ ในพุทธศาสนาถือเป็นดินแดนประทับของพระโพธิสัตว์ที่เตรียมมาประสูติ และตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เช่นเดียวกับพระศากยมุนีพุทธเจ้า เมื่อครั้งทรงเป็นพระมหาเวสสันดรโพธิสัตว์ ก็ทรงประทับอยู่ ณ สรรค์ชั้นดุสิตนี้เอง เมื่อใดที่ถึงสมัยที่พระศรีอริยเมตไตรยจะมาเป็นพระพุทธเจ้า ก็คือ ต้องจากสวรรค์ชั้นดุสิตลงมา เพื่อยังพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป (อนุสรณ์สมโภชเปิดวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์. 2551: 77)

ภาพประกอบ 263 ตู้พระ

ภาพประกอบ 264 ป้ายคำกลอน มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 103 เซนติเมตร

คำกลอนคู่นี้ มีความหมายถึงพุทธลักษณะของท่าน แย้มสรวลพระโอษฐ์ชี้ทางพ้นทุกข์ 大肚 คือ (ท้องโต)

ภาพประกอบ 265 ค้างคาว มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 62 เซนติเมตร

ค้างคาว

สัญลักษณ์แห่งโชคลาภค้างคาว 2 ตัวหมายถึงโชคคู่ค้างคาว 5 ตัวหมายถึงโชค 5 ประการ คือ อายุยืน ร่ำรวย พลานามัยสมบูรณ์มีคุณธรรม ความเป็นนิรันดร์

ภาพประกอบ 266 ดอกโบตั๋น มีความกว้าง 33 เซนติเมตร ยาว 39 เซนติเมตร

ดอกโบตั๋น

ฤดูใบไม้ผลิ , ความร่ำรวย , เกียรติยศ , ความรัก , ความเจริญ , ความงาม

ภาพประกอบ 267 ประติมากรรมแกะสลักไม้ : เหยี่ยว

เหยี่ยว 鷹

เหยี่ยว หรือ อิง (鷹) สัตว์ปีกตระกูลนกที่กลายมาเป็น สัญลักษณ์ของหลาย ๆ ชนชาติ อาจเป็นเพราะว่า เหยี่ยวเป็นสัตว์ปีกที่มีรูปร่างสันทัด ไม่เล็กเกินไปและไม่ใหญ่จนเกินตัวที่สำคัญนั้นก็คือ เหยี่ยวจะมีสายตาที่คมแหลม ดวงตาอันคมแหลมกริบของเหยี่ยวสามารถมองเห็นเหยื่อแม้อยู่ในระยะไกล ยามเมื่อโฉบลงมาจากท้องฟ้า แทบไม่พลาดจากเป้าหมาย

มีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 41 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 268 ประติมากรรมแกะสลักไม้ : ลูกท้อ

ลูกท้อ

การแต่งงาน, การผลิดอกออกผล, ความมีอายุยืน,ความสดชื่น
(ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด เดือน 7)

ภาพประกอบ 269 ประติมากรรมแกะสลัก ร้อยบุปผา มีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 33 เซนติเมตร

ดอกไม้

เป็นสัญลักษณ์ดอกไม้มงคล มีอายุวัฒนะมงคล

สิงโตตัวเมีย **สิงโตตัวผู้**

ภาพประกอบ 270 ประติมากรรมแกะสลักหิน : สิงโต

สิงโต 狮

สิงโต หรือในภาษจีนเรียกว่า ซือ (狮) หรือ ซือจื่อ (狮子) เป็นสัตว์สัญลักษณ์มงคล ทั้งๆ ที่เดิมทีสิงโตนั้นไม่ใช่สัตว์ที่มีกำเนิดในประเทศจีน ด้วยความที่รูปร่างลักษณะของสิงโตมีความดุดันและองอาจจึงได้รับสมญาให้เป็นเจ้าป่า ชาวจีนนิยมใช้สิงโตเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจบารมี และยังใช่ในความหมายของการคุ้มครองปกป้องจนขวางกั้นมิให้สิ่งชั่วร้ายใดๆ มากล้ำกราย

ดังนั้น ในศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยจึงมักนิยมวางตำแหน่งของสิงโตไว้หน้าบ้าน เพราะไม่ใช่เพียงแค่คอยปกป้องคุ้มครอง แต่ยังบ่งบอกถึงบุญญาบารมีและอำนาจราชศักดิ์ของฐานะผู้เป็นเจ้าของสถานที่ เช่นเดียวกับที่บริษัทห้างร้านและสำนักงานหลายแห่งที่ตั้งสิงโตคู่หน้าประตูสำนักงานเพื่อเสริมพลังแห่งอำนาจให้แก่กิจการนั้นๆ

ประวัติที่มาของสิงโตในวัฒนธรรมจีนนั้น กล่าวว่ามาจากการเผยแพร่ศาสนาพุทธจากอินเดียมาสู่จีน ชาวจีนรับอิทธิพลเกี่ยวกับสิงโตผ่านทางภาพลักษณ์ทางพุทธศาสนาและการติดต่อกับโลกตะวันตก กล่าวกันว่า ด้านหนึ่งมาจากหัวเสาสิงห์สามตัวหรือที่เรียกกันว่า เสาอโศก ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชที่มีการอัญเชิญพระไตรปิฎกของพระภิกษุเสวียนจั้ง (พระถังซำจั๋ง) จากชมพูทวีปเข้าสู่จีน อาจมีส่วนสัมพันธ์กัน อีกด้านหนึ่งกล่าวว่า จีนน่าจะรู้จักสิงโตจากตะวันตกเมื่อครั้งราชวงศ์ถังเรืองอำนาจ และทำสงครามขยายขอบเขตไปถึงเอเชียกลาง ซึ่งสิงโตอาจเป็นสัตว์บรรณาการในสมัยนั้นนั่นเอง รวมทั้งการติดต่อค้าขายดับเปอร์เซียผ่านทางเส้นทางสายไหม ทำให้ภาพของสิงโตเข้ามาสู่ความนิยมในวัฒนธรรมจีนในเวลาต่อมา

ศิลปะประติมากรรมแกะสลักรูปสิงโตที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือ ประติมากรรมสิงโตทองคำสำริดที่พระราชวังกรุงปักกิ่ง (กู้กง) ที่จัดเป็นศิลปะขั้นสูงที่มีความหมายประณีตงดงาม และเป็นต้นแบบให้กับประติมากรรมรูปสิงโตในที่อื่นๆ ด้วย การจัดวางตำแหน่งและรูปลักษณะของสิงโตนั้นจะต้องวางเป็นคู่ และต้องตั้ง ณ ตำแหน่งปากประตูทางเข้าเสมอ การวางในตำแหน่งสิงโตตามหลักฮวงจุ้ยนั้น ถือว่าด้านซ้ายสำคัญกว่าด้านขวาหากมองจากในบ้านสู่ภายนอก สิงโตตัวผู้จะต้องตั้งอยู่ทางด้านซ้าย และสิงโตตัวเมียจะต้องตั้งด้านขวา (แต่หากมองจากข้างนอกเข้าสู่อาคาร สิงโตตัวผู้จะอยู่ขวา และสิงโตตัวเมียจะอยู่ซ้าย) ลักษณะของสิงโตตัวผู้ใต้กรงเล็บจะเล่นลูกบอลที่ประดับลวดลายที่เรียกว่า ซิ่วฉิว ส่วนลักษณะของสิงโตตัวเมียนั้นจะมีลูกสิงโตตัวเล็กๆ คลอเคลียอยู่ด้านข้างเสมอ (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552: 185-186)

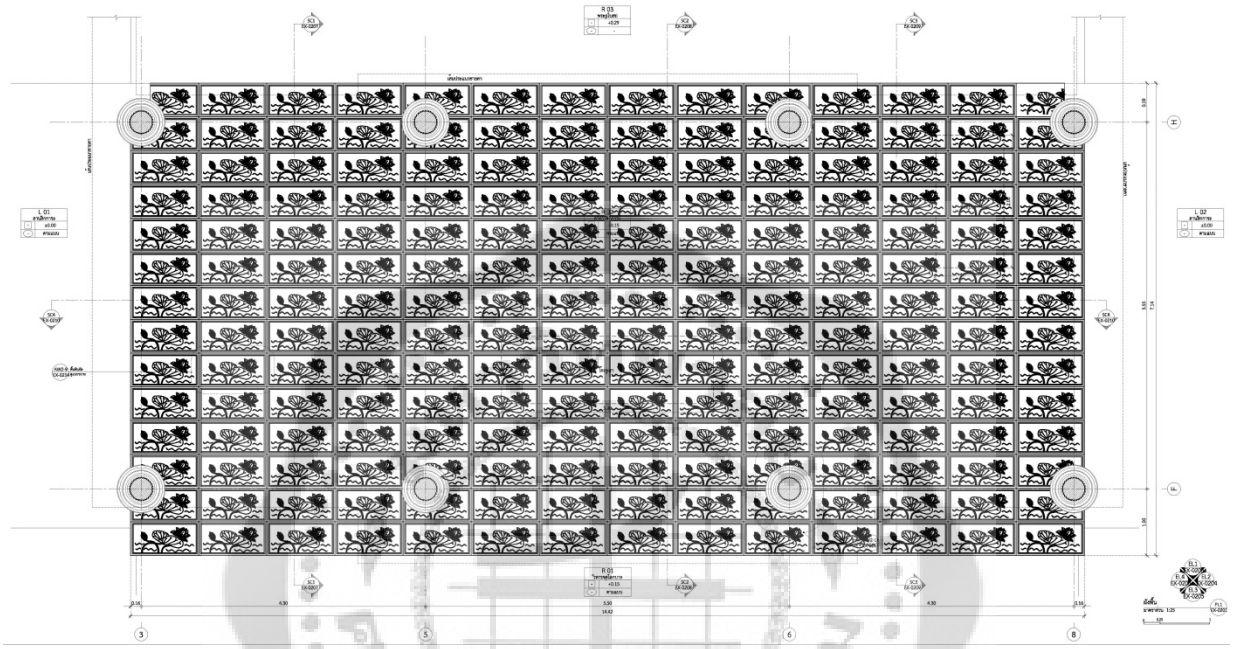
2. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารสักการะ

2.1 ด้านสถาปัตยกรรมของวิหารสักการะ

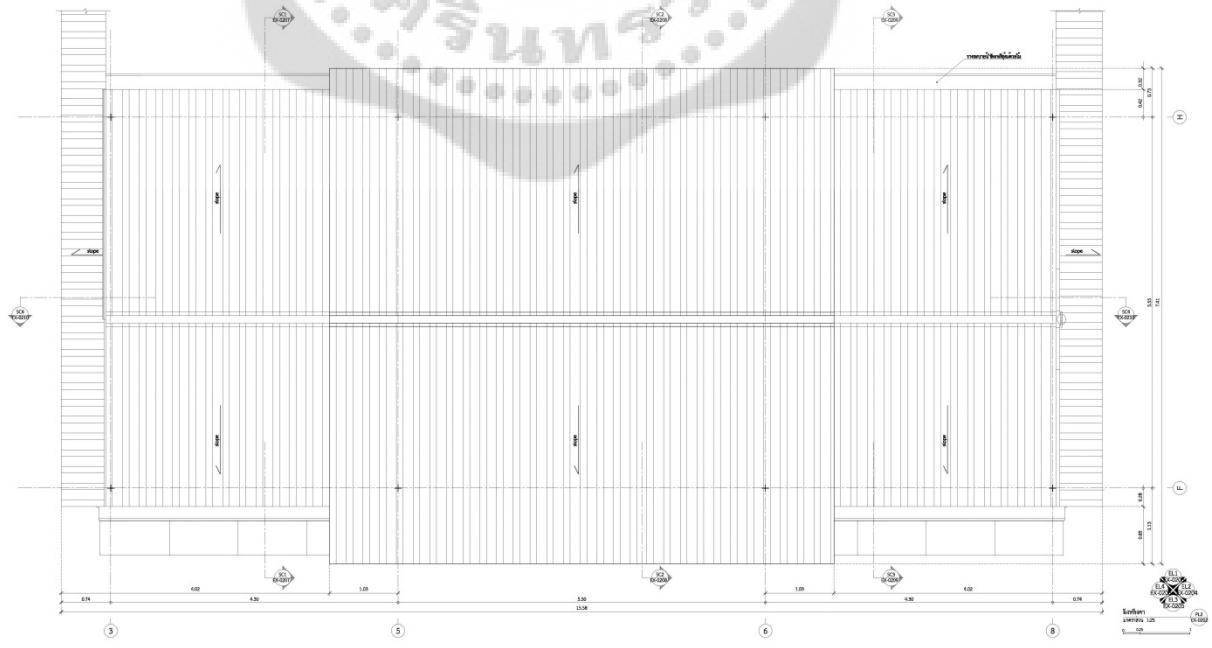
รูปแบบ : วิหารสักการะมีลักษณะเป็นโถง มีความกว้าง 14 เมตร 42 เซนติเมตร มีความยาว 7 เมตร 14 เซนติเมตร มีความสูง 7 เมตร 25 เซนติเมตร โครงสร้างหลังคาสลักลายมงคลต่างๆ ตามคานค้ำยันทำด้วยไม้สัก พื้นหินขัดเป็นรูปดอกบัว

วัสดุ : ปูน, ไม้สัก

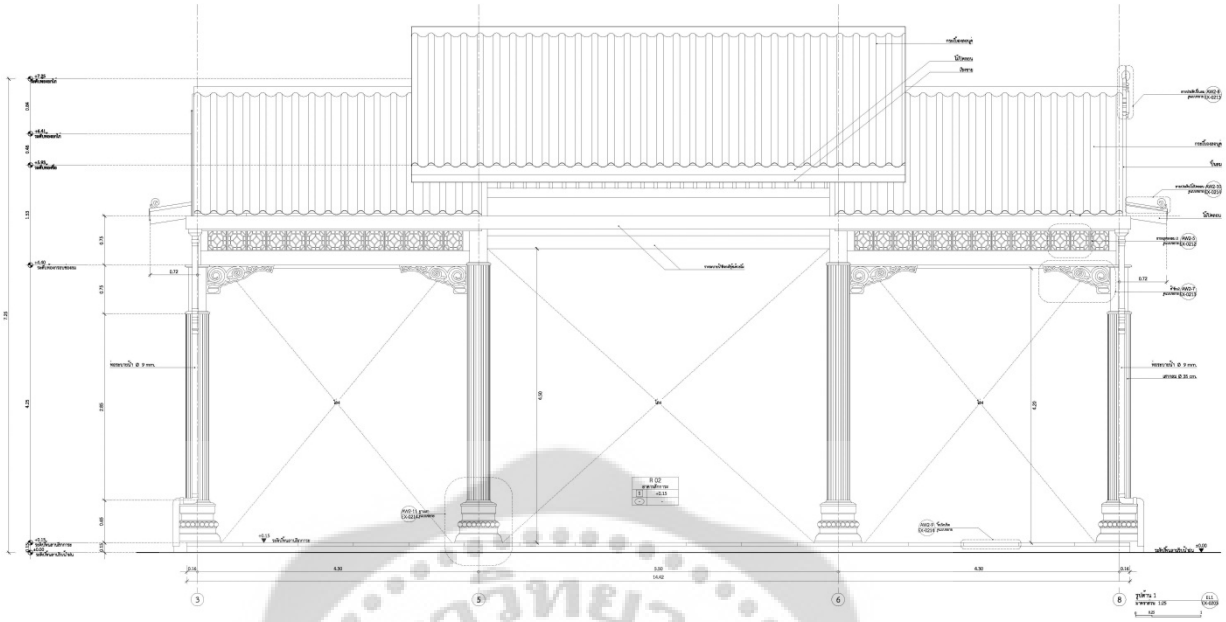
วิธีการ : วิหารสักการะมีการเทพื้นใหม่ด้วยปูนซีเมนต์ แล้วพื้นของวิหารจะเป็นพื้นหินขัด โครงสร้างหลังคาสลักลวดลายมงคลต่างๆ ด้วยลายฉลุไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้องและบนหลังคาตกแต่งประดับลวดลายมงคลต่างๆ อยู่บนหนังคา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย: ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

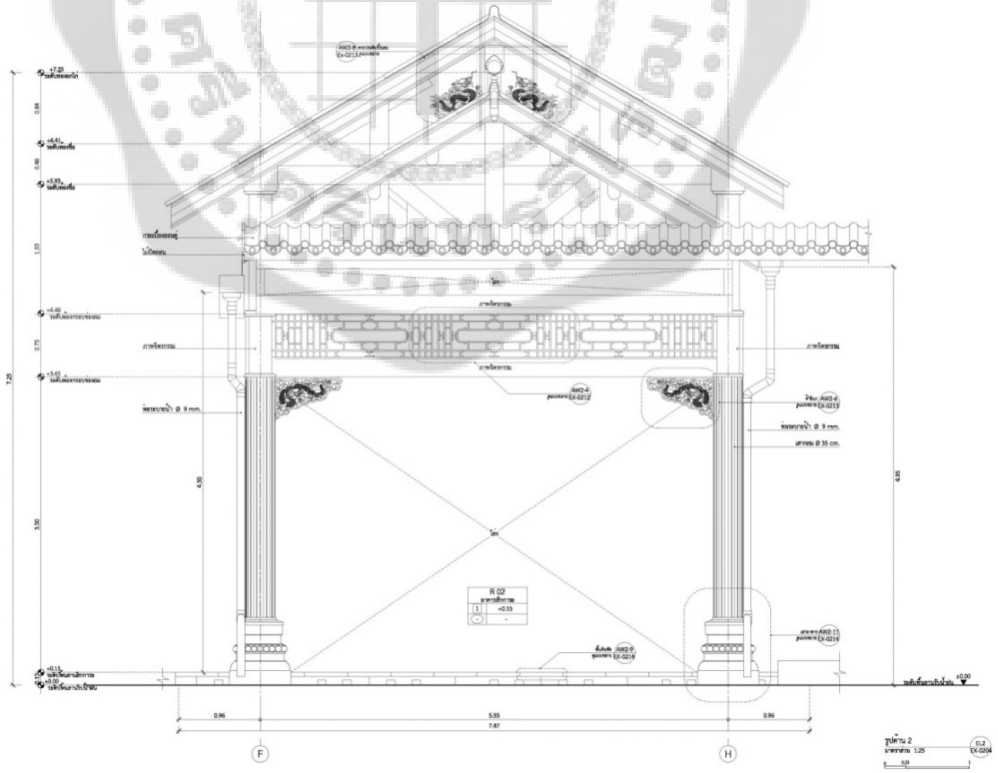
ภาพประกอบ 271 ผังพื้น มาตราส่วน 1:25

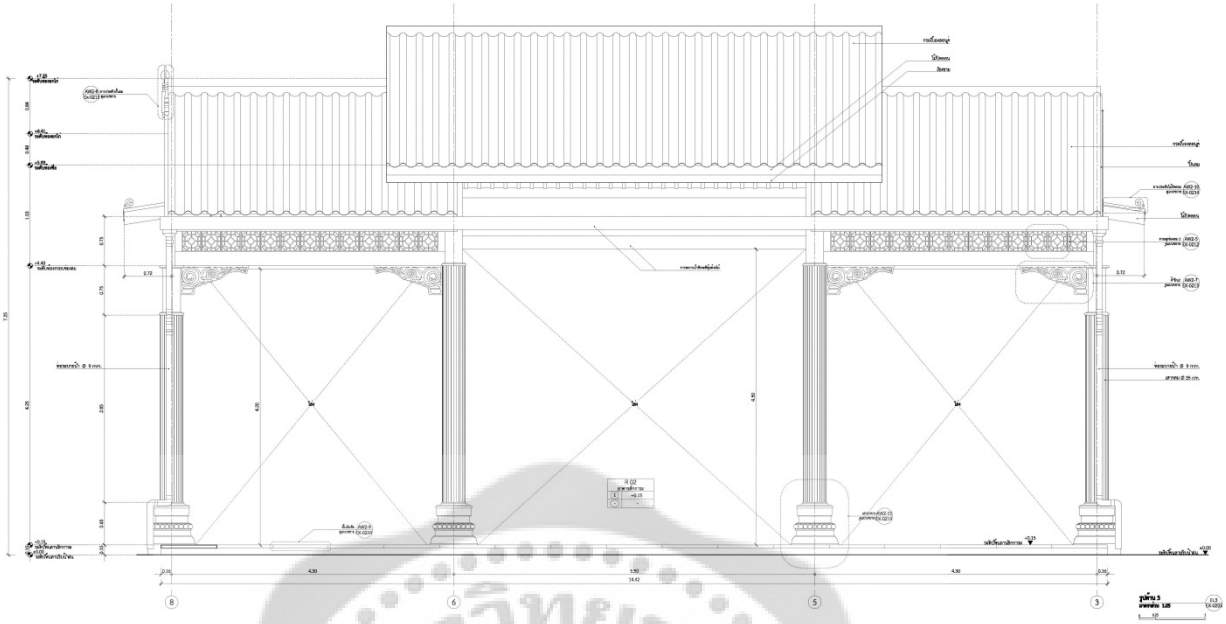
ภาพประกอบ 272 ผังหลังคา มาตราส่วน 1:25

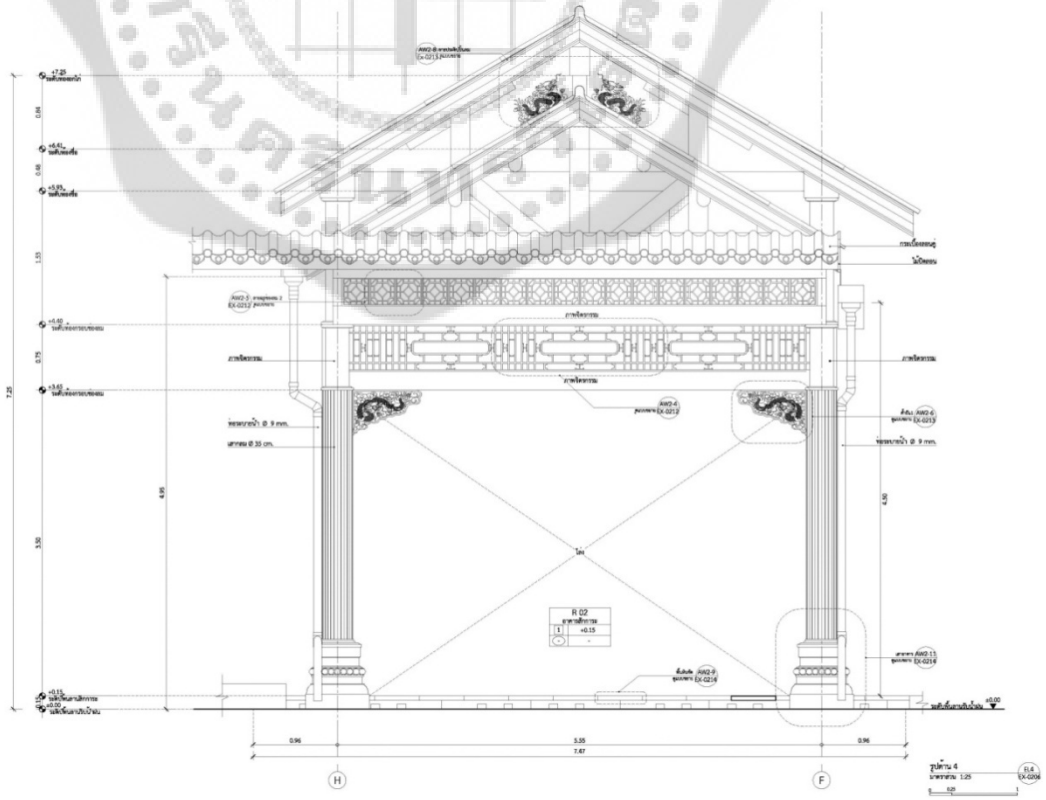
ภาพประกอบ 273 รูปด้านที่ 1 มุมด้านหน้า

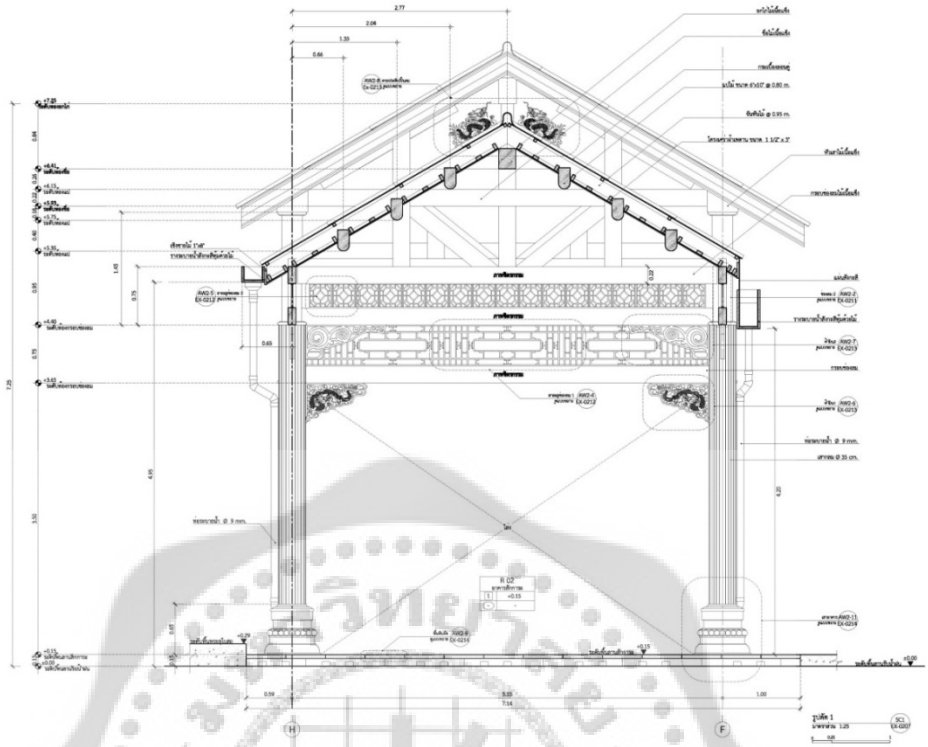
ภาพประกอบ 274 รูปด้านที่ 2 มุมด้านข้าง

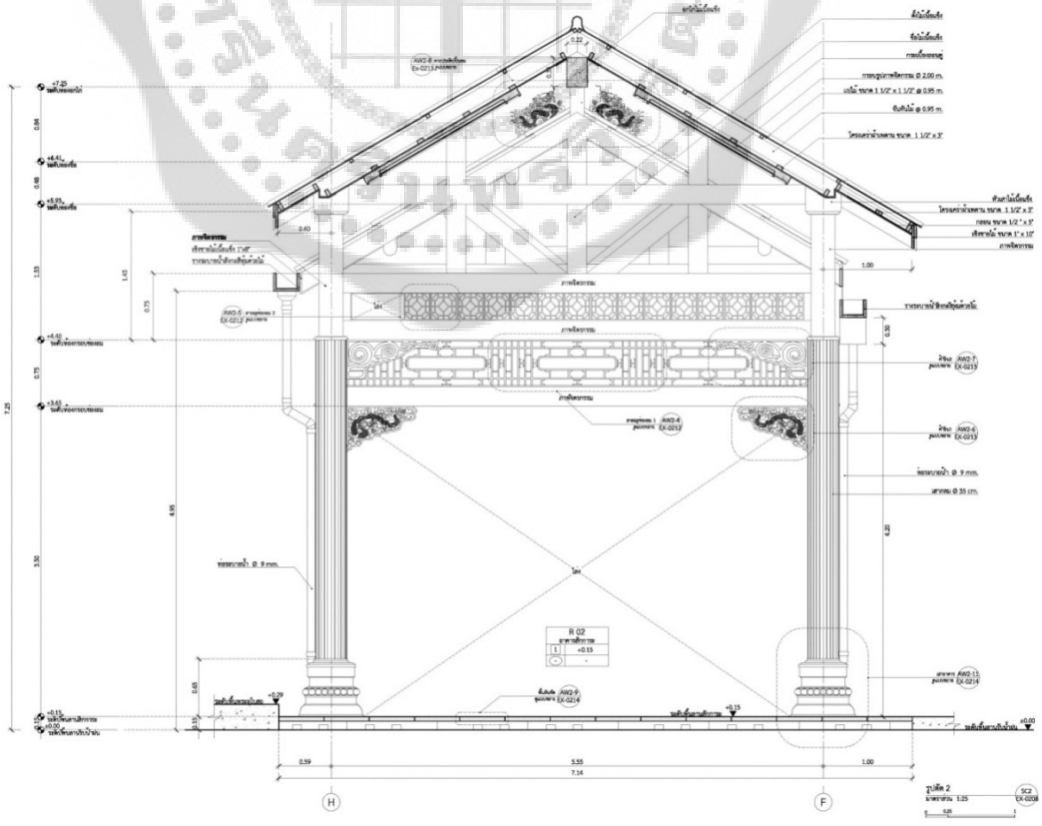
ภาพประกอบ 275 รูปด้านที่ 3 มุมด้านหลัง

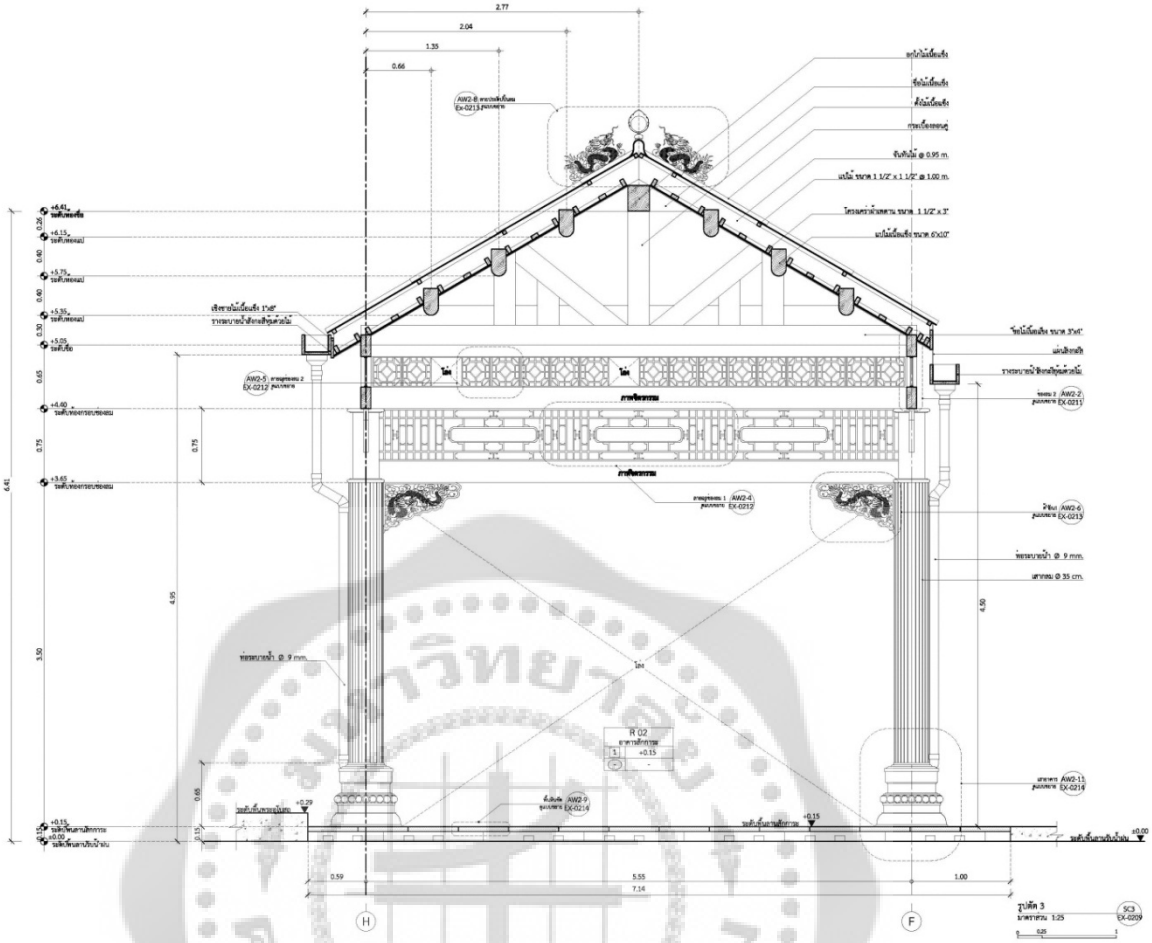
ภาพประกอบ 276 รูปด้านที่ 4 มุมด้านข้าง

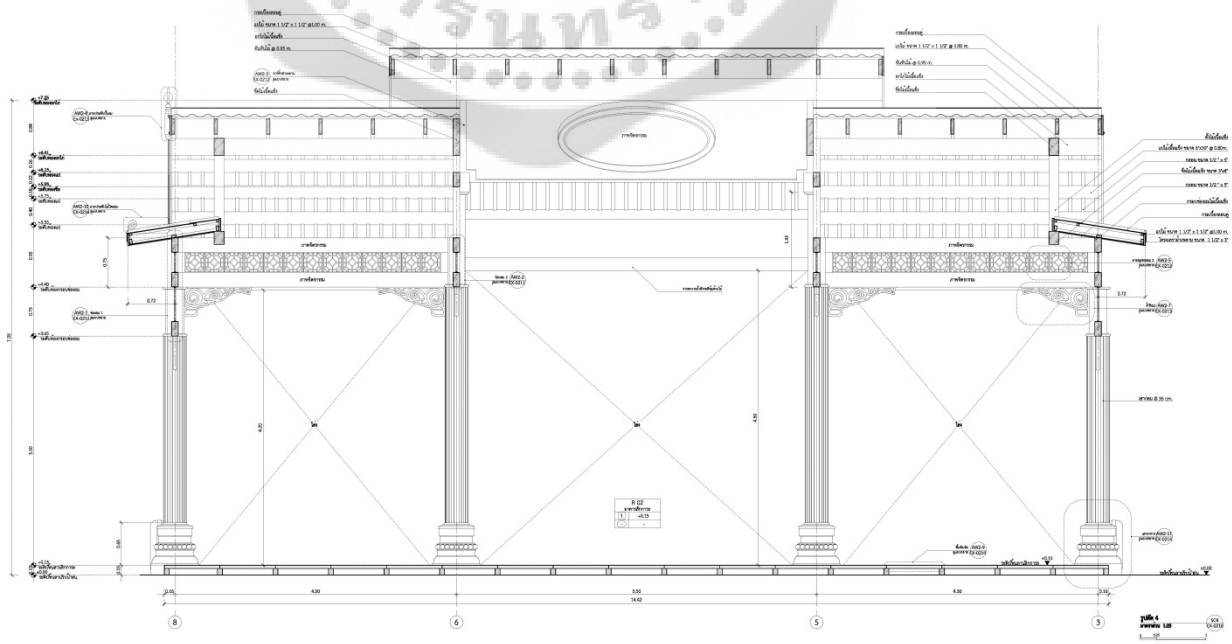
ภาพประกอบ 277 รูปตัด 1 รายละเอียดด้านข้าง

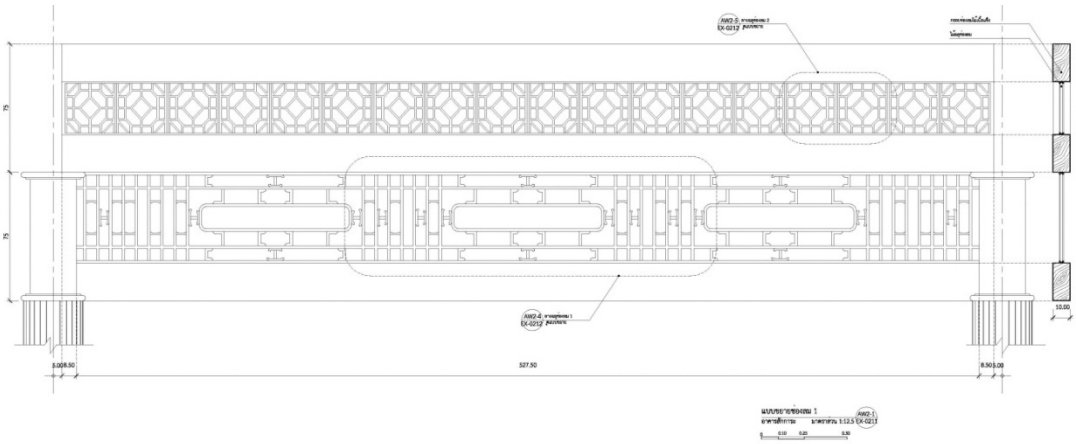
ภาพประกอบ 278 รูปตัด 2 รายละเอียดด้านข้าง

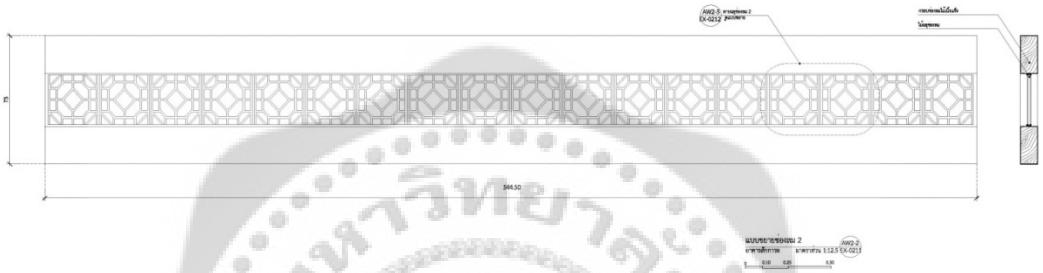

ภาพประกอบ 279 รูปตัด 3

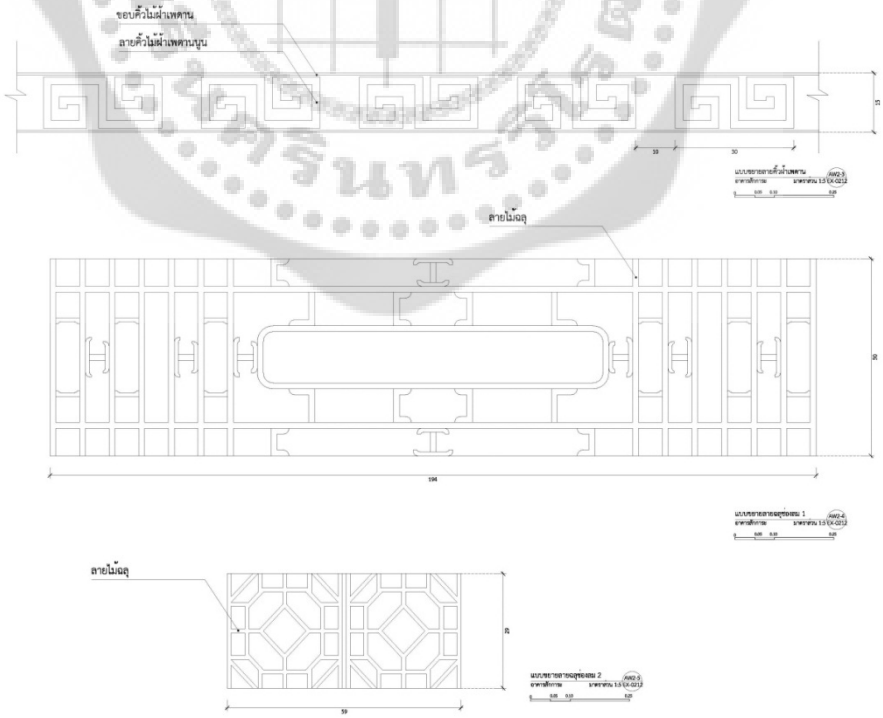

ภาพประกอบ 280 รูปตัด 4

ภาพประกอบ 281 แบบขยายช่องลม

ภาพประกอบ 282 แบบขยายลายคิ้วฝ้าเพดาน แบบขยายลายฉลุช่องลม 1แบบขยายลายฉลุช่องลม 2

2.2 ด้านจิตรกรรมของวิหารสักการะ

ในวิหารสักการะ ไม่มีชิ้นงานด้านจิตรกรรม

2.3 ด้านประติมากรรมของวิหารสักการะ

ในวิหารสักการะ มีชิ้นงานด้านประติมากรรม และรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะประติมากรรมที่ใช้ตกแต่งตามโครงสร้างหลังคาและตามขื่อคานค้ำยันของวิหารสักการะ ล้วนแต่เป็นประติมากรรมลายฉลุไม้ ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ตามรายละเอียดด้านล่าง

วัสดุ : ไม้สัก, ชะแล็ก, สี่ว เป็นต้น

วิธีการ : วาดลวดลายลงบนแผ่นไม้ตามแบบสิ่งของมงคลที่ต้องการ แล้วใช้สี่วแกะสลักตามรูปทรงที่วาดเอาไว้ เสร็จแล้วขัดด้วยกระดาษเพื่อให้ผิวเรียบ แล้วทาด้วยชะแล็ก และขัดอีกรอบจึงจะใช้แล็กเกอร์เงาและด้านผสมตามสีที่ต้องการ แล้วจึงค่อยพ้นเก็บสี เสร็จแล้วนำมาติดตั้งประกอบเป็นโครงสร้าง มีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 283 ประติมากรรมลวดลายมงคลต่างๆ ที่ตกแต่งอยู่ในวิหารสักการบูชา

如意托蓮　　如意托蓮

ภาพประกอบ 284 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : คานค้ำยันรูปดอกบัว 如意托蓮 ความสมดั่งใจปรารถนา

ภาพประกอบ 285 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกรม้วนหาง

ภาพประกอบ 286 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : กิเลน 麒麟朝紅 กิเลนหันหน้าไปทางพระอาทิตย์สีแดง

ภาพประกอบ 287 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : นกกับหงส์ในดอกโบตั๋น

ภาพประกอบ 288 พัดใบกล้วย 芭蕉扇
สัญลักษณ์แทนเซียนจงหลีเฉวียน(หั่งเจ็งลี้)

ภาพประกอบ 289 นอแรด หรือ สู่เจี่ยว (犀角)
เป็นสัญลักษณ์แทนชัยชนะอันยิ่งใหญ่

雙獅吉祥圖　　雙獅吉祥圖

ภาพประกอบ 290 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : สิงโตคู่ สัญลักษณ์ความเป็นสิริมงคลโชคดี

孔雀朝牡丹　　孔雀朝牡丹

ภาพประกอบ 291 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : นกยูง

สัญลักษณ์มงคล เทียนเซี่ยเหวินหมิง (天下文明) หมายถึง *ขอให้ได้เป็นขุนนางยศศักดิ์สูงหรือ ขอให้ได้รับตำแหน่งข้าราชการชั้นสูง* จะเป็นภาพของนกยูงสองตัวโบยบินอยู่ด้วยกัน (บางครั้งก็ใช้รูปหงส์คู่)

蓮花梗尾

ภาพประกอบ 292 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกบัว

金錢代表通寶壓勝，靈芝如意寓意吉祥如意

銀錠是財寶，如意吉祥

ภาพประกอบ 293

เหรียญทอง หรือ จินเฉียน (金钱)

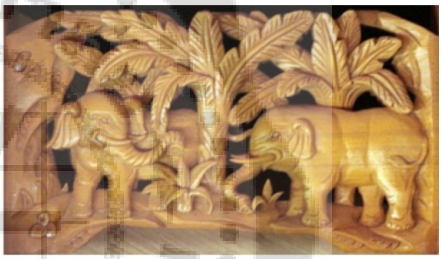
สัญลักษณ์แทนความมั่นคั่งมั่งมี

ภาพประกอบ 294

หอยสังข์หรือ ฝาหลอ(法螺)สัญลักษณ์แทนเสียงแห่งธรรมของพระพุทธองค์ที่ก้องกังวาลไปทุกสารทิศ

太平有象

太平有象

ภาพประกอบ 295 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ช้าง 太平有象 **สัญลักษณ์ของสันติภาพและสันติสุข**

松鹤延年

松鹿如意

ภาพประกอบ 296 นกกระเรียน : ความมีอายุยืนยาว

ภาพประกอบ 297 กวาง : ความสมดั่งใจปรารถนา

如意龍角

ภาพประกอบ 298 เขามังกร : ความสมดั่งใจปรารถนา

方勝

ภาพประกอบ 299 แผ่นมุมแห่งชัยชนะ หรือฟางเซ่ง (方胜) เป็นสัญลักษณ์แทนชัยชนะและการพัฒนาต่อเนื่องที่ไม่มีที่สิ้นสุด

馬到功成

馬到功成

ภาพประกอบ 300 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ม้า 馬到成功 (ความสำเร็จมาเยือน)

"หม่าเต้าเฉิงกง" แปลว่า "ความสำเร็จมาเยือน" เป็นคำมหามงคลยอดนิยมที่คนจีนชื่นชอบมากที่สุดคำหนึ่ง

馳龍托蓮花

馳龍托蓮花

ภาพประกอบ 301 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกร 馳龍托蓮花 มังกรค้ำยันกับดอกบัว

ภาพประกอบ 302 ประติมากรรมลวดลายมงคลต่างๆ ที่ตกแต่งอยู่ในวิหารสักการบูชา

如意托蓮　　如意托蓮

ภาพประกอบ 303 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : คานค้ำยันรูปดอกบัว 如意托蓮 ความสมดั่งใจปรารถนา

馳龍捷尾　　馳龍捷尾

ภาพประกอบ 304 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกรม้วนหาง

麒麟朝紅日

麒麟朝紅日

ภาพประกอบ 305 ประติมากรรมลายฉลุไม้: กิเลน 麒麟朝紅日 กิเลนหันหน้าไปทางพระอาทิตย์สีแดง

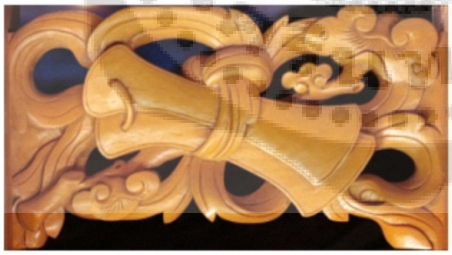

鳳凰牡丹

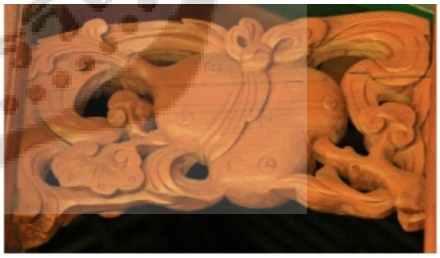

鳳凰牡丹

ภาพประกอบ 306 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : นกกับหงส์ในดอกโบตั๋น

玉板寓意清音，如意是心之所願

葫蘆裝聖藥，普濟衆生

ภาพประกอบ 307

แผ่นป้ายคู่อินหยางป่าน (阴阳板)

สัญลักษณ์แทนเซียนเฉาก๋อจิ้ว (เชาก๊กกู๋)

ภาพประกอบ 308

น้ำเต้า (葫芦)

สัญลักษณ์แทนเซียนหลี่เถียไกว่ (ลี้ทิไกว้)

雙獅吉祥圖

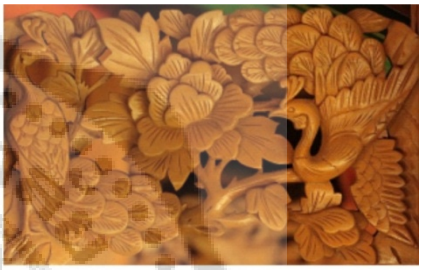

雙獅吉祥圖

ภาพประกอบ 309 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : สิงโตคู่ สัญลักษณ์ความเป็นสิริมงคลโชคดี

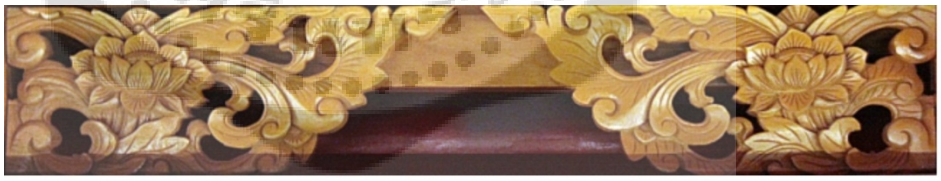
孔雀朝牡丹

孔雀朝牡丹

ภาพประกอบ 310 ภาพประกอบ 290 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : นกยูง

สัญลักษณ์มงคล เทียนเซี่ยเหวินหมิง (天下文明) หมายถึง *ขอให้ได้เป็นขุนนางยศศักดิ์สูงหรือ ขอให้ได้เป็นรับตำแหน่งข้าราชการชั้นสูง* จะเป็นภาพของนกยูงสองตัวโบยบินอยู่ด้วยกัน (บางครั้งก็ใช้รูปหงส์คู่)

蓮花梵尾

ภาพประกอบ 311 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกบัว

馳龍托蓮花

馳龍托蓮花

ภาพประกอบ 312 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกร 馳龍托蓮花 มังกรค้ำยันกับดอกบัว

ภาพประกอบ 313 หนังสือ : ปัญญาความรอบรู้

ภาพประกอบ 314 เครื่องดนตรีขิมโบราณ : ความสุขอันสมปรารถนา

ภาพประกอบ 315 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ช้าง 太平有象 สัญลักษณ์ของสันติภาพและสันติสุข

ภาพประกอบ 316 นกกระเรียน : ความมีอายุยืนยาว

ภาพประกอบ 317 กวาง : ความสมดั่งใจปรารถนา

ภาพประกอบ 318 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ม้า 馬到成功 (ความสำเร็จมาเยือน)

"หม่าเต้าเฉิงกง" แปลว่า "ความสำเร็จมาเยือน" เป็นคำมหามงคลยอดนิยมที่คนจีนชื่นชอบมากที่สุดคำหนึ่ง

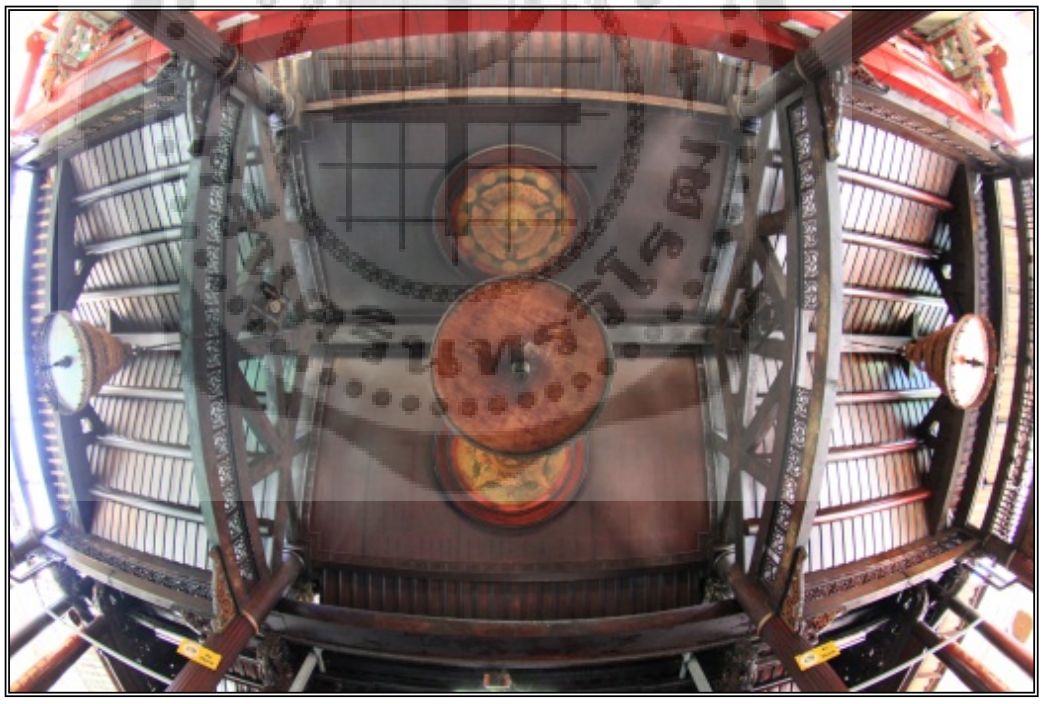
ภาพประกอบ 319 ประติมากรรมลายไม้ฉลุ : พัด

พัดนับเป็นสัญลักษณ์มงคลนั้น เนื่องมาจากคำพูดในภาษาจีนออกเสียง เรียกว่า "ซ่าน"(扇) หรือ "ซ่านจื่อ" (扇子) ซึ่งสำเนียงเรียกดังกล่าวไปพ้องเสียงกับ "ซ่าน" (善) ที่แปลว่า ความดีงาม

ภาพประกอบ 320 ประติมากรรมลายไม้ฉลุ : กระบี่วิเศษ

กระบี่วิเศษ (宝剑) สัญลักษณ์แทนเซียนหลี่ว์ต้งปิน (ลื่อตั่งปิง) กระบี่วิเศษของหลี่ว์ต้งปิน มีอิทธิฤทธิ์ในการพิชิตมารร้ายและกำราบปราบปีศาจและสิ่งอัปมงคล

ภาพประกอบ 321 สถาปัตยกรรมวิหารสักการหลังเก่า

2.4 ด้านปฏิมากรรม

ในวิหารสักการะ ไม่มีชิ้นงานด้านปฏิมากรรม

3. วิเคราะห์ข้อมูล พระอุโบสถ

3.1 ด้านสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถ

รูปแบบ : ลักษณะสถาปัตยกรรมในพระอุโบสถ ถือเป็นส่วนตรงกลางของวัด โครงสร้างหลังคามุงกระเบื้องและมีลวดลายปูนปั้นประดับตกแต่งอยู่บนหลังคา พื้นเป็นหินอ่อน

วัสดุ : ปูน ไม้ กระเบื้องโมเสค เป็นต้น

วิธีการ : พื้นโบสถ์ปูด้วยหินอ่อน ผนังโบสถ์ทั้ง 3 ด้านฉาบด้วยปูนซีเมนต์และติดด้วยกระเบื้องโมเสค หลังคามุ่งด้วยกระเบื้องและชิ้นงานบนหลังคาประกอบด้วยเครื่องถ้วยลวดลายหลากสี (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 322 สถาปัตยกรรมด้านหน้าพระอุโบสถ

ภาพประกอบ 323 สถาปัตยกรรมด้านบนภายในพระอุโบสถ

3.2 ด้านจิตรกรรมของพระอุโบสถ

รูปแบบ : ลักษณะภาพวาดในวิหารนี้มีจำนวน 86 ภาพ มีขนาดของภาพที่แตกต่างกันออกไป มีอยู่ในรายละเอียดด้านล่างตามภาพประกอบ ภาพส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์แทนความหมายมงคลต่างๆ เช่นรูปสัญลักษณ์ของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ที่แทนคำอวยพร ได้แก่ส้ม ลูกท้อลำไย, ทับทิม, ลูกพลับ, ดอกบัว, ดอกเบญจมาศ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของสัตว์ที่ใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ค้างคาว, นกกะเรียน, กวางดาว, ปลามังกร, กระต่าย เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของธรรมชาติ และสิ่งของที่ใช้แทนคำอวยพร ได้แก่ น้ำ, คลื่นน้ำ, เมฆ, ตะกร้าใส่ดอกไม้, แจกันใส่ดอกไม้, จานใส่ดอกไม้ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์แห่งความเชื่อ ได้แก่ หยินหยาง, มงคล 8 ทิศ, โซ่ว, วั่น เป็นต้น

วัสดุ : สีที่ใช้ในการวาด ได้แก่ สีน้ำมัน, พู่กันจีน, แผ่นทอง เป็นต้น

วิธีการ : การวาดภาพระบายสี ขั้นตอนแรกเป็นการรองสีพื้นไม้เพื่อให้ง่ายต่อการร่างภาพ ขั้นตอนสอง เป็นการขึ้นรูปด้วยการวาดลายเส้น ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ขั้นตอนสาม เป็นการลงสีน้ำมันและบางภาพมีการลงรัก ปิดทอง เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้
(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 324 ภาพจิตรกรรมโป๊ยเซียน
หลันไฉ่เหอ 蓝采和 กับ หลี่ว์ต้งปิน 吕洞宾

ภาพประกอบ 325 ภาพจิตรกรรมโป๊ยเซียน
เฉากว๋อจิ้ว 曹国舅 กับ หลี่เถียไกว่ 李铁拐

ภาพประกอบ 326 ภาพจิตรกรรมโป๊ยเซียน
จงหลีเฉวียน 钟离权 กับ จางกั่วเหลา 张果老

ภาพประกอบ 327 ภาพจิตรกรรมโป๊ยเซียน
หันเซียงจื่อ 韩湘子 กับ เหอเซียนกู 何仙姑

ภาพประกอบ 328 ภาพวาดพระมัญชุศรีโพธิสัตว์

พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ ทรงสีหราชสีเขียว พระโพธิสัตว์องค์นี้ปรากฏพระนามในพระสูตรมหายานเสมอ เป็นองค์แทนพระปัญญาบารมี หมายถึง พระปัญญาแห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย อันเป็นเครื่องนำสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ ประดุจราชสีห์เป็นหัวหน้าแห่งสัตว์ทั้งปวงในป่า (นายเจริญ - คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี. 2551: 79)

พระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ 文殊師利菩薩 เป็นพระโพธิสัตว์ในกลุ่มตถาคตโคตรของพระไวโรจนพุทธะ ชื่อของท่านแปลว่า แสงอันอ่อนหวานหรืออ่อนโยน เป็นพระโพธิสัตว์ที่มีผู้นับถือในทิเบตรองลงมาจากพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ ชื่อของท่านมีปรากฏในพระสูตรต่างๆ มากมาย เช่น สัทธรรมปุณฑริกสูตร ถือว่าเป็นพระโพธิสัตว์ฝ่ายปัญญาและมีหน้าที่คุ้มครองนักปราชญ์

ในงานทางพุทธศิลป์ ท่านมักปรากฏคู่กับพระสมันตภัทรโพธิสัตว์ โดยพระมัญชุศรีอยู่บนสิงโตเขียว ส่วนพระสมันตภัทรอยู่บนช้างสีขาว ในทิเบตรูปของพระมัญชุศรีเป็นชายหนุ่ม อายุราว 16 ปี นั่งบนดอกบัว มือขวาถือพระขรรค์ มือซ้ายถือดอกบัว หรือคัมภีร์ใบลาน มีกายเป็นสีเหลือง ในจีนท่านมีชื่อว่า "บุ่งชู้" มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่มากกว่าภาพลักษณ์ในทิเบต

พระสูตรเริ่มกล่าวถึงพระมัญชุศรีตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 8 บางสำนักเชื่อว่าท่านจะปรากฏให้ผู้คนรับรู้ในความฝันเฉพาะเสียงเท่านั้น ถือว่าท่านเป็นพระโพธิสัตว์ที่เป็นเอกทางปัญญา เป็นเทพแห่งเกษตรกรรม วิทยาศาสตร์โหราศาสตร์และสถาปัตยกรรม ชาวเนปาลเชื่อว่า พระมัญชุศรีเป็นผู้นำพุทธศาสนาไปเผยแพร่ในเนปาล (ผาสุข อินทราวุธ. พุทธปฏิมาฝ่ายมหายาน. กทม. โรงพิมพ์อักษรสมัย. 2543: 119 -122)

พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ หรือบุ้นซูผู่สัก เป็นพระโพธิสัตว์ประจำปัญญา มีหน้าที่คือไปประกาศพระธรรมที่แคว้นเนปาล และมีหน้าที่กำจัดอวิชาความโง่เขลา เป็นประธานในพระธรรมรูปเคารพมักทำอย่างนั่งเหนือดอกบัวทรงมาลาโพธิสัตว์ หัตถ์ขวาทรงสมุดคัมภีร์ปารมิตาหรือดอกนิลอุบล (บัวขาบ) บางที่มีดวงจินดามณี พาหนะสิงโต (สมชาย ธรรมวิริยารักษ์. 2531: 178)

ภาพประกอบ 329 ภาพวาดพระสมันตภัทรโพธิสัตว์

พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ ทรงคชสารเผือกหกงา เป็นองค์แทนพระพละบารมี หมายถึง พระบารมีอันเกิดจากพระจริยา คือ การปฏิบัติแห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นกำลังอันวิเศษ ที่ผลักดันสรรพสัตว์ให้ลุถึงพระนิพพาน ประดุจพญาช้างผู้มีกำลังเป็นเลิศกว่าสัตว์ทั้งปวง (นายเจริญ - คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี. 2551: 79)

พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ เป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ เปรียบเช่นประโพธิสัตว์ต้องรับภาระอันหนักอึ้ง ที่จะนำเวไนยสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ บรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายเปรียบดังช้างที่เป็นไปด้วยแรงกิเลสตัณหา พระโพธิสัตว์ดังควาญช้างซึ่งมีหน้าที่ฝึกปรือให้ช้างเชื่อง มีความอ่อนโยน และควาญช้างนั้นสามารถนำช้างไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางได้

ภาพประกอบ 330 ประติมากรรมเสาค้ำยัน : ภาพวาดดอกบัว กับ ดอกโบตั๋น

ภาพประกอบ 331 ประติมากรรมเสาค้ำยัน : ภาพวาดต้นไผ่ กับ ดอกบัว

ภาพประกอบ 332 ประติมากรรมเสาค้ำยัน : ภาพวาดดอกบัว กับ ต้นไผ่

ภาพประกอบ 333 ประติมากรรมเสาค้ำยัน : ภาพวาดโบตั๋น กับ ดอกบัว

ภาพประกอบ 334 ภาพวาดดอกเก๊กฮวย (เบญจมาศ)

ภาพประกอบ 335 ภาพวาดดอกเก๊กฮวย (เบญจมาศ)

ภาพประกอบ 336 ภาพวาดดอกกล้วยไม้

ภาพประกอบ 337 ภาพวาดดอกเก๊กฮวย

ภาพประกอบ 338 ภาพวาดแจกันมงคล

ภาพประกอบ 339 ภาพวาดดอกเก๊กฮวย

ภาพประกอบ 340 ภาพวาดผลทับทิม

ภาพประกอบ 341 ภาพวาดผลลูกท้อ

ภาพประกอบ 342 ภาพวาดนกกระเรียน

ภาพประกอบ 343 ภาพวาดนกกระเรียน

ภาพประกอบ 344 ภาพวาดปลาทอง

ภาพประกอบ 345 ภาพวาดปลาทอง

3.3 ด้านประติมากรรม

ผลงานประติมากรรมที่ใช้ประดับและตกแต่งบนหลังคาและตกแต่งภายในโบสถ์ ถือเป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้าย้อนหลังให้เห็นถึงลักษณะของอารยะธรรมและวัฒนธรรมของชนชาติจีนได้อย่างชัดเจน ทั้งเรื่องราวของความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ในยุคสมัยต่างๆ โดยศึกษาจากเรื่องราวและการตีความที่สัมพันธ์กันของศิลปกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ หลากหลายชนิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่พระอุโบสถ มีจำนวน 96 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้งรายละเอียดตามภาพประกอบด้านล่าง งานประติมากรรมในโบสถ์นี้มีทั้งงานปูนปั้น งานฉลุไม้ ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น บนหลังคา ตามค้ำยัน เต้ารับชายคา ตามเสาในวิหาร เป็นต้น

วัสดุ : ปูนปั้น, ไม้, เครื่องถ้วยชามกระเบื้องสี, แผ่นทอง

วิธีการ : งานปูนปั้นจะถูกปั้นขึ้นรูปเป็นรูปร่างลวดลายมงคลต่างๆ ตามคติความเชื่อของชาวจีน หลังจากขึ้นรูปต่างๆ เสร็จก็จะตกแต่งประดับด้วยเครื่องถ้วยชาวกระเบื้องเคลือบสีต่างๆ ส่วนงานฉลุไม้จะฉลุไม้ตามเรื่องราวของความเชื่อต่างๆ เช่น ฉลุลวดลายไม้ในเรื่องของโป๊ยเซียน เรื่องราวของวิเศษแปดอย่าง รวมไปถึงลายฉลุไม้ลวดลายผลไม้มงคล ต้นไม้มงคล สัตว์มงคล เป็นต้น รวมไปถึงงานประติมากรรมลายนูน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

แปดวิเศษของโป๊ยเซียน 暗八仙

แปดวิเศษของโป๊ยเซียน หรือ อั้นปาเซียน (暗八仙) หมายความถึง ทรัพย์แปดอย่างของโป๊ยเซียน เป็นของใช้ของวิเศษประจำตัวหรืออาวุธประจำกายของเหล่าเซียนทั้งแปด ในความเชื่อในทางลัทธิเต๋า ของวิเศษทั้งแปดของโป๊ยเซียนถือเป็นของสิริมงคลที่มีอิทธิฤทธิ์และสามารถป้องกันภูตผีปีศาจได้ตลอดจนสามารถกำจัดสิ่งชั่วร้ายไม่ให้มากล้ำกรายมนุษย์ในขณะเดียวกันนั้น เรามักจะเห็นของวิเศษทั้งแปดในส่วนหนึ่งของลวดลายประดับในอาคารสถาปัตยกรรมแบบจีนทั้งวัดวาอารามและศาลเจ้าทั่วไป

ดังนั้น สัญลักษณ์ แปดวิเศษของโป๊ยเซียน (暗八仙) จึงมีความหมายแห่งสัญลักษณ์มงคลตามแบบเต๋า และเป็นเสมือน หนึ่งเครื่องหมายตัวแทนเซียนแต่ละองค์ของกลุ่มเซียนทั้งแปด หรือโป๊ยเซียน (八仙) แปดวิเศษของโป๊ยเซียน ได้แก่

ภาพประกอบ 346 ประติมากรรมพัดใบกล้วย

พัดใบกล้วย (芭蕉扇)

สัญลักษณ์แทนเซียนจงหลีเฉวียน (หั่งเจ็งลี้)

พัดวิเศษของของจงหลีเฉวียน สามารถโบกพัดคนตายให้กลับฟื้นคืนชีพได้ ดังนั้น จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า พัดฟื้นคืนวิญญาณ หรือ พัดหวนคืนชีพ (หวนหุนซ่าน)

ภาพประกอบ 347 ประติมากรรมน้ำเต้า

น้ำเต้า (葫芦)

สัญลักษณ์แทนเซียน หลี่เถียไกว่ (ลี้ทิไกว้)

น้ำเต้าของหลี่เถียไกว่ เป็นน้ำเต้าวิเศษที่สามารถดลบันดาลสุขให้แก่มนุษย์ ภายในจะมีค้างคาวห้าตัวโบยบินออกมาจากน้ำเต้าอันหมายถึงความสุขทั้งห้าประการของมนุษย์ (อู่ฝู)

ภาพประกอบ 348 ประติมากรรมกลองปลา

กลองปลา (鱼鼓)

สัญลักษณ์แทนเซียนจางกั่วเหลา (เตียก้วยเล่า)

อวี๋กู๋ ของจางกั่วเหลา เป็นกระบอกวิเศษที่มีคุณสมบัติในการส่งเสียงสะท้อนของเครื่องดนตรีโบราณชนิดนี้ ที่มีเสียงก้องกังวานไปไกลแสนไกล

ภาพประกอบ 349 ประติมากรรมกระบี่วิเศษ

กระบี่วิเศษ (宝剑)

สัญลักษณ์แทนเซียนหลี่ว์ต้งปิน (ลื่อตั่งปิง)

กระบี่วิเศษของหลี่ว์ต้งปิน มีอิทธิฤทธิ์ในการพิชิตมารร้ายและกำราบปราบปีศาจและสิ่งอัปลักษณ์

ภาพประกอบ 350 ประติมากรรมแผ่นป้ายคู่อินหยางป่าน

แผ่นป้ายคู่อินหยางป่าน (阴阳板)

สัญลักษณ์แทนเซียนแทนเซียนเฉากว๋อจิ้ว (เชาก๊กกู๋)

แผ่นป้ายคู่อินหยางป่านของเฉากว๋อจิ้ว เป็นแผ่นป้ายวิเศษยามเข้าเฝ้าฮ่องเต้ มีพลังอำนาจแห่งธรรมชาติในการให้เกิดเสียงดังกึกก้อง

ภาพประกอบ 351 ประติมากรรมขลุ่ย

ขลุ่ย (笛)

สัญลักษณ์แทนเซียนหันเซียงจื่อ (ฮั่งเซียงจื้อ)

เสียงอันไพเราะของขลุ่ยวิเศษหังเซียงจื่อไม่เพียงแต่บรรเลงด้วยท่วงทำนองอันไพเราะเสนาะหู แต่ยังสามารถสะกดวิญญาณของผู้ฟังให้ชะงักได้ทันที

ภาพประกอบ 352 ประติมากรรมดอกบัว

ดอกบัว (荷花)

สัญลักษณ์แทนเซียนเหอเซียนกู (ฮ้อเซียนโกว)

ดอกบัววิเศษของเหอเซียนกู เป็นดอกบัวที่ใหญ่โตและงดงามกว่าดอกบัวโดยทั่วไป มีความหมายถึงการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยปกป้องคุ้มครองมนุษย์ปลอดภัยจาก ภยันตรายทั้งปวง

ภาพประกอบ 353 ประติมากรรมกระเช้าดอกไม้

กระเช้าดอกไม้ (花篮)

สัญลักษณ์แทนเซียนหลันไฉ่เหอ (น้ำไช่ฮั่ว)

กระเช้าดอกไม้ของหลันไฉ่เหอ มีความหายถึงความเป็นสิริมงคลแทนความสุขสดชื่นและสดใสร่าเริง ภายในกระเช้าจะมีดอกไม้ที่เบ่งบานสะพรั่งตลอดเวลาโดยไม่มีวันเหี่ยวเฉา

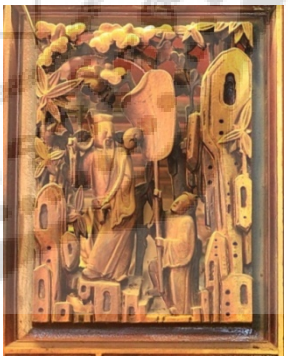

ภาพประกอบ 354 ประติมากรรมแกะสลักไม้ : หัวเต่ายักษ์ในเทพนิยาย 獨占鰲頭

หัวเต่ายักษ์ 獨占鰲頭 ที่อยู่หน้าบันไดพระราชวังสมัยก่อน ผู้ที่สอบได้จงหยวนสามารถเหยียบหัวเต่ายักษ์ได้ หรือหมายถึงสอบได้ที่หนึ่ง

ภาพประกอบ 355 功名富貴

ภาพประกอบ 356 功名富貴

ประติมากรรมลายฉลุไม้ : แสดงถึงความมีลาภยศ ร่ำรวยมีวาสนา

ภาพประกอบ 357 麻姑獻壽 ภาพประกอบ 358 麻姑獻壽

ประติมากรรมลายฉลุไม้ : แสดงถึงการมอบใยของพืชประเภทป่าน,ปอ เพื่อให้อายุยืนยาวนาน

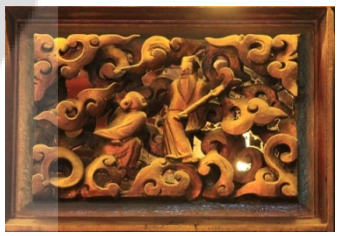

ภาพประกอบ 359 八仙慶壽 ภาพประกอบ 360 八仙慶壽 ภาพประกอบ 361 八仙慶壽

ภาพประกอบ 362 八仙慶壽 ภาพประกอบ 363 八仙慶壽 ภาพประกอบ 364 八仙慶壽

ประติมากรรมลายฉลุไม้ 八仙慶寿 เหล่าบรรดาเทพโป๊ยเซียนมาร่วมเฉลิมฉลองอวยพรในวัดเกิด

เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายถึง "ความสุข ความโชคดี และขออำนวยพรให้มีอายุยืนยาว"

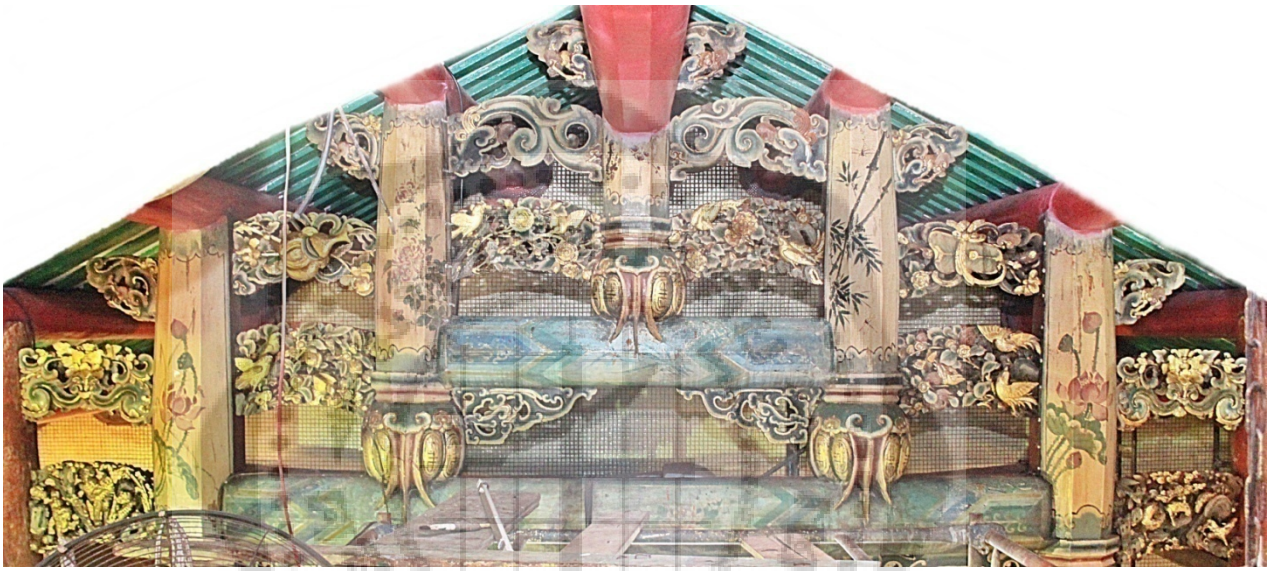
ภาพประกอบ 365 เซียน เทวดา เทพเจ้าเด็กกราบไหว้พระพุทธเจ้า 仙童拜佛

ภาพประกอบ 366 หงส์คู่雙 鳳

ภาพประกอบ 367 หงส์雙 鳳

ภาพประกอบ 368 ประติมากรรมลวดลายมงคลต่างๆ ที่ตกแต่งอยู่ในพระอุโบสถ (ฝั่งด้านซ้าย)

ภาพประกอบ 369 ประติมากรรมลายฉลุไม้เชิงช่อลวดลายมังกร

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 370 ประติมากรรมเชิงช่อลวดลายมังกรม้วนหาง

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 371 ประติมากรรมนกกับดอกเบญจมาศ **ภาพประกอบ 372 ประติมากรรมนกกับดอกโบตัน**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 373 ประติมากรรมน้ำเต้า **ภาพประกอบ 374 ประติมากรรมพัดใบกล้วย**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 375 ประติมากรรมนกกับดอกเหมย **ภาพประกอบ 376 ประติมากรรมนกกับส้มโอมือ**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 377 ประติมากรรมลวดลายช่อดอกโบตัน

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 378 ประติมากรรมสิงโต **ภาพประกอบ 379 ประติมากรรมม้า**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 380 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : แพะ

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

อวยพรให้เกิดความรุ่งเรืองความสำเร็จได้กลับมา อุปมาเหมือนเมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ

ความเขียวชอุ่มสวยงามก็กลับมา

ภาพประกอบ 381 ประติมากรรมเชิงช่อลวดลายมังกร ภาพประกอบ 382 ประติมากรรมนกกับดอกเบญจมาศ

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 383 ประติมากรรมลวดลายมงคลต่างๆ ที่ตกแต่งอยู่ในพระอุโบสถ (ด้านหน้าฝั่งซ้าย)

ภาพประกอบ 384 ประติมากรรมนกกับดอกเบญจมาศ

ภาพประกอบ 385 ประติมากรรมแจกันบุปผาสิริมงคล

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 386 ประติมากรรมดอกโบตั๋น **ภาพประกอบ 387 ประติมากรรมดอกเบญจมาศ**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 388 ประติมากรรมค้ำยันดอกโบตั๋น **ภาพประกอบ 389 ประติมากรรมค้ำยันดอกเบญจมาศ**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 390 ประติมากรรมนกกับดอกท้อ **ภาพประกอบ 391 ประติมากรรมปลา ปู ในสาหร่าย**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ต้นไม้น้ำและสาหร่าย

สัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ , ลวดลายแห่งธรรมชาติทิวทัศน์อาจไม่ได้สื่อความหมายที่ชัดเจนแต่นิยมใช้ประกอบกับสัญลักษณ์มงคลอื่นๆ เช่น มังกรกับมุกอัคนี หงส์กับหมู่เมฆ ค้างคาวเหนือภู เขานกกระสากับน้ำขึ้น เพื่อย้ำมงคลความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 392 ประติมากรรมลวดลายมงคลต่างๆ ที่ตกแต่งอยู่ในพระอุโบสถ (ฝั่งด้านขวา)

ภาพประกอบ 394 ประติมากรรมลายฉลุไม้เชิงช่อลวดลายมังกร

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 395 ประติมากรรมเชิงช่อลวดลายมังกรม้วนหาง

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 396 ประติมากรรมนกกับดอกเบญจมาศ **ภาพประกอบ 397 ประติมากรรมนกกับดอกโบตั๋น**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 398 ประติมากรรมขิมมงคล **ภาพประกอบ 399 ประติมากรรมหนังสือ**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 400 ประติมากรรมลูกทับทิมกับนก **ภาพประกอบ 401 ประติมากรรมลูกลิ้นจี่กับนก**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 402 ประติมากรรมลวดลายช่อดอกโบตั๋น

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 403 ประติมากรรมนกกับดอกเบญจมาศ **ภาพประกอบ 404 ประติมากรรมม้า**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมต

ภาพประกอบ 405 ประติมากรรมวัว

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 406 ประติมากรรเชิงช่อลวดลายมังกร ภาพประกอบ 407 ประติมากรรมนกกับดอกเบญจมาศ
มีความกว้าง 28 เซนติเมตร ยาว 54 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 408 ประติมากรรมลวดลายมงคลต่างๆ ที่ตกแต่งอยู่ในพระอุโบสถ (ด้านหน้าฝั่งขวา)

ภาพประกอบ 409 ประติมากรรมนกกับดอกเบญจมาศ **ภาพประกอบ 410 ประติมากรรมแจกันบุปผาสิริมงคล**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 411 ประติมากรรมดอกโบตั๋น **ภาพประกอบ 412 ประติมากรรมดอกเบญจมาศ**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 29 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 413 ประติมากรรมค้ำยันดอกโบตั๋น **ภาพประกอบ 414 ประติมากรรมค้ำยันดอกเบญจมาศ**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 415 ประติมากรรมนกกับดอกบัว **ภาพประกอบ 416 ประติมากรรมปลา ปูในสาหร่าย**

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 58 เซนติเมตร

ต้นไม้น้ำและสาหร่าย

สัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์, ลวดลายแห่งธรรมชาติทิวทัศน์อาจไม่ได้สื่อความหมายที่ชัดเจนแต่นิยมใช้ประกอบกับสัญลักษณ์มงคลอื่นๆ เช่น มังกรกับมุกอัคนี หงส์กับหมู่เมฆ ค้างคาวเหนือภู เขานกกระสากับน้ำขึ้น เพื่อย้ำมงคลความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 417 มู่อวี๋ (木魚)

"มู่อวี๋" (木魚) หรือเรียกในสำเนียงแต้จิ๋วว่า "บั๊กฮื้อ" แปลตรงตัวก็คือ *"ปลาไม้"* แต่เดิมนั้น ทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเรียกมันว่า "ฝานชุย" (梵吹) เป็นเครื่องดนตรีทางสงฆ์ชนิดหนึ่ง ในขณะเดียวกันมันก็เป็นเครื่องใช้ทางพระพุทธศาสนาฝ่านมหายานเช่นกัน เป็นเครื่องใช้ที่พระสงฆ์ใช้ระหว่างสวดมนต์ทำวัตร และประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยจะมีไม้อีกอันหนึ่งคอยเคาะบนตัวมู่อวี๋เป็นจังหวะตามบทสวดดังกล่าว

บันทึกในสมัยราชวงศ์หมิง "ซานไฉถูฮุ่ย" (三才图会) เขียนโดย หวังเจ๋อ (王圻) ได้กล่าวถึงมู่อวี๋ไว้ว่า "มู่อวี๋นั้นคือไม้แกะสลักรูปปลา กึ่งกลางกลวงว่างเวลาเคาะก็จะมีเสียงดัง " รูปลักษณะของมู่อวี๋นั้นมีลักษณะเหมือนปลาที่ตรงกลางกลวง ส่วนหัวจะมีช่องเปิดเป็นแถบแถวขวางเหมือนปาก

ส่วนหางเรียวยาวปลายเล็กสองข้างก็จะไม่เท่ากัน ถ้ายกตั้งก็จะแลดูเหมือนรูปสามเหลี่ยม ในทางพระพุทธศาสนาจะจัดสร้างมู่อวี๋เล็กใหญ่ไม่เท่ากัน มู่อวี๋อันใหญ่จะไว้เค้าเวลาพระยืนสวดมนต์อยู่กับที่ แต่หากเดินสวดประกอบพิธี จะนิยมใช้มู่อวี๋ที่มีขนาดเล็กวางไว้บนฝ่ามือ

ตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาของมู่อวี๋ เล่าว่า ในสมัยราชวงศ์ฮั่น ฮ่องเต้ได้ทรงมีพระบัญชาให้พระเถระนาม " ฉือกวงไต้ซือ " (慈光大师) และศิษย์อีกสองรูปเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกที่อินเดีย การเดินทางในครั้งนั้นเต็มความยากลำบากนานัปการจนกระทั่งคณะของท่านบรรลุถึงอินเดีย หลังจากนั้น ฉือกวงไต้ซือและศิษย์จึงได้นำพระคัมภีร์โดยสารเรือกลับสู่ประเทศจีน แต่ทว่า ในระหว่างเดินทางนั้นเอง ก็ได้เกิดพายุใหญ่ ลมมรสุนโหมกระหน่ำ คลื่นใหญ่ซัดสาดเรือจนกระทั่งโคลงเคลงไปมาทำให้พระคัมภีร์ที่ตังอยู่บิเวรหัวเรือได้ตกลงไปในท้องทะเลและถูกปลายักษ์ตัวหนึ่งกลืนลงไป ลูกศิษย์ของท่านทั้งสองทั้งตกใจทั้งโกธรแค้น จึงกระโจนลงน้ำตามลงไปและเกิดการต่อสู้กับปลายักษ์ สุดท้ายก็เผลอพลั้งมือฆ่าปลายักษ์ตัวนั้นตาย

แต่เพราะคลื่นลมมรสุมรุนแรงอย่างหนักจึงได้สาดซัดลำตัวปลายักษ์ขาดและหายไปกับกระแสน้ำ หลงเหลือเพียงแต่ส่วนหัวของปลาไว้ที่นั้น ด้วยความเศร้าเสียใจ ฉือกวงไต่ซือกับศิษย์ทั้งสอง จึงหิ้วหัวปลายักษ์ตัวนั้นกลับไปที่วัด ทุกๆ วันเมื่อถึงเวลาสวดมนต์ท่านและพระสงฆ์รูปอื่นๆ ก็จะใช้ไม้เคาะที่หัวปลาและสวดมนต์พร้อมกับท่องสวดว่า " เออมี่ถวอฝอ " (阿弥陀佛) หรือที่มักเรียกวันว่า อมิตตพุทธ " นั่นเองการท่องสวดซ้ำๆ กันแบบนี้เพื่อให้คายพระคัมภีร์ออกมา เป็นอย่างนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า วันแล้ววันเล่า สุดท้ายเมื่อกาลเวลาผ่านไป จากหัวปลายักษ์ก็กลายมาเป็นปลาไม้ (มู่อวี๋) ในทุกวันนี้

ภาพประกอบ 418 ระฆัง

ลูกมังกรตัวที่สาม ผู่เหลา 蒲牢

"ผู่เหลา" (蒲牢) หนึ่งในลูกมังกรทั้งเก้า เป็นลูกมังกรลำดับที่ 3 มีเอกลักษณ์และมีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวคือ *"เสียงคำรามอันยิ่งใหญ่และทรงพลัง"* ว่ากันว่า ถ้ามีผู้ใดไปกระทบถูกตัวมัน ผู่เหลาก็จะส่งเสียงคำรามร้องอันกึกก้องดังไปไกลแสนไกล มีความเชื่อกันว่า อิทธิฤทธิ์เสียงของมังกรผู่เหลาจะดังกังวานไปไกลทั่วแผ่นดิน

ดังนั้น ช่างแกะสลักและประติมากรจึงเกิดความคิดที่แยบยล ด้วยการนำมังกรผู่เหลามาเป็นลวดลายประดับไว้บนบริเวณเหนือระฆังในสมัยโบราณ รวมทั้งนำผู่เหลามาเป็นลวดลายประดับไว้บนตัวระฆังและกลองศึก เพื่อให้เสียงระฆังหรือกลองนั้นๆ ดังกึกก้องเสมือนดั่งเสียงของผู่เหลาที่คำรามไปทั่วทุกแห่ง เฉกเช่นเอกลักษณ์ของผู่เหลานั้นเอง

ในมิติทางศิลปะ รูปลักษณะของผู่เหลาจะมีการสร้างเป็นทั้งรูปมังกรประดับอยู่เหนือระฆัง ซึ่งมีทั้งแบบลำตัวมังกรทั้งตัวและลายที่คลึงมังกรผู่เหลาแล้ว ยังใช้ประโยชน์ของการออกแบบตัวมังกรผู่เหลาให้ลำตัวโค้งงอเพื่อใช้ในการเกี่ยวแขวนระฆังในอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น หากพบเห็นลายสลักมังกรยอดเหนือระฆังแบบจีนและรูปลักษณะมังกรเลื้อยรอบๆ ตัวระฆัง ท่านก็สามารถรู้ได้โดยทันทีว่านั้นคือ หนึ่งในเก้าลูกมังกรนามว่า "ผู่เหลา"

ภาพประกอบ 419 กลองและระฆัง

ภาพประกอบ 420 กลอง

ภาพประกอบ 421 อิงเช่ง

อิมเช่ง 引磬 หรือระฆังมือ
ใช้ดีดประกอบการสวดมนต์

ภาพประกอบ 422 ตั่วเช่ง

ตั่วเช่ง หรือระฆังกังสดาล
ใช้ตีประกอบการสวดมนต์

ภาพประกอบ 423

ภาพประกอบ 424 養供

ภาพประกอบ 425 佐頁

ภาพประกอบ 426 ประติมากรรมคานเสาหัวมังกร

ภาพประกอบ 427 ประติมากรรมคานเสาหัวมังกร

ภาพประกอบ 428 ประติมากรรมใบเสมา

ใบเสมา ข้างพระอุโบสถวัดมังกรกมลาวาส

สีมา แปลว่า *เขต, แดน,เครื่องหมายบอกเขต* ใช้ว่า **เสมา** ก็มี

สีมา หมายถึงเขตหรือแดนที่กำหนดไว้สำหรับทำสังฆกรรมต่างๆ กำหนดเขตแดนด้วยเครื่องหมายบอกเขตที่เรียกว่า **นิมิต** ที่เหนือนิมิตนิยมสกัดหินเป็นแผ่นประดิษฐานไว้ในซุ้มที่สร้างครอบนิมิต ถือเป็นสัญลักษณ์แทนนิมิต เรียกแผ่นหินนั้นว่า **ใบสีมา** หรือ **ใบเสมา** เรียกซุ้มนั้นว่า **ซุ้มสีมา** หรือ **ซุ้มเสมา**

ใบสีมา นิยมทำด้วยแผ่หินสกัดเป็นแผ่นหนาประมาณ 5-7.5 เซนติเมตร มีรูปทรงเฉพาะ บางแห่งสกัดเป็นลายเส้นรูปธรรมจักรเพิ่มความสวยงาม ประดิษฐานไว้ในซุ้มที่สร้างคร่อมนิมิตทั้ง 8 ทิศของโบสถ์ คล้ายเป็นสัญลักษณ์แทนนิมิต ถ้าเป็นวัดราษฎร์นิยมทำซุ้มละแผ่นเดียว ถ้าเป็นวัดหลวงนิยมทำซุ้มละสองแผ่น เรียกว่า **สีมาคู่** นัยว่าเพื่อเป็นข้อสังเกตให้ทราบว่าเป็นวัดราษฎร์หรือวัดหลวง

สีมา ยังหมายถึงอุโบสถได้ด้วย

3.4 ด้านปฏิมากรรม

ปฏิมากรรมที่ใช้ประดิษฐานในพระอุโบสถ มีจำนวน 33 องค์ มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะองค์พระพุทธเจ้าทั้ง 3 องค์ คือ*พระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า* ประทับนั่งขัดสมาธิ พระกรซ้าย (มือซ้าย) วางราบ พระกรขวายกสูงขึ้นในลักษณะของการแสดงเทศนา ทรงจีวรตามคติจีน สูงประมาณ 2.0 เมตร ลงรักปิดทองทั้งองค์ *พระอมิตาภพุทธเจ้า* ประดิษฐานอยู่ทางด้านขวามือของพระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า สูงประมาณ 2.0 เมตร ลงรักปิดทอง พระหัตถ์ของท่านถือแท่นสำหรับรองรับวิญญาณผู้ที่บูชาพระองค์ให้ไปเกิดยังดินแดนสุขาวดีพุทธเกษตร *พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า* ประดิษฐาน

อยู่ทางด้านซ้ายมือของพระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า สูงประมาณ 2.0 เมตร ลงรักปิดทองทั้งองค์ ประทับนั่งพระหัตถ์ซ้ายทรงถือเจดีย์ รวมไปถึง 18 อรหันต์ ลงรักปิดทองทั้งองค์ และเหล่าเทพเจ้าที่ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถ เป็นต้น

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, แผ่นทอง, พู่กัน และเครื่องมือช่างต่างๆ

วิธีการ : องค์พระพุทธเจ้า, 18 พระอรหันต์, บูรพาจารย์ และเทพเจ้าต่างๆ ที่ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถ มีการขึ้นโครงสร้างด้วยปูนตำ ไม่มีโครง ลักษณะเป็นปูน ทาสี และลงรักปิดทอง ซึ่งงานปฏิมากรรมในพระอุโบสถมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 429 ปฏิมากรรมองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า (เสก เกีย เมา นี ฮุก)南無極樂世界阿彌陀佛

พระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า คือ สมณโคดมพุทธเจ้าองค์เดียวกับที่ศาสนิกชนชาวไทยทั้งหลายเคารพกราบไหว้บูชา มีพระนามเดิมว่า สิทธัตถะ หรือ สิทธารถะ ประสูติในสกุลศากยะวงศ์กษัตริย์ เมื่อพระองค์ทรงผนวชมีพระนามว่า “พระศรีศากยมุนี” ส่วนภาษาจีน เรียกทับศัพท์ตามภาษาสันสกฤต พระราชบิดาทรงพระนามว่า พระเจ้าสุทโธทนะ และพระนางสิริมหามายาเป็นพระราชมารดา ประสูติที่สวนลุมพินีในระหว่างเมืองกบิลพัสดุ์และเมืองเทวทหะ ติดต่อกัน เมื่อพุทธศก 80 ปี (ก่อนคริสต์ศักราช 543 ปี) ครั้นประสูติได้ 7 วันพระราชมารดาสิ้นพระชนม์ ได้พระเจ้าน้า คือ นางประชาบดีเป็นพระมารดาเลี้ยง ต่อมาได้ทรงศึกษาเล่าเรียนในศิลปะวิทยาการจากสำนักต่าง ๆ จนจบและได้ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางพิมพา หรือยโสธรา เมื่อพระชนมายุได้ 16 พรรษา มีพระโอรสองค์หนึ่ง ชื่อ ราหุล

ด้วยความเห็นว่าชีวิตนี้เป็นทุกข์ จึงตัดสินพระทัย ออกผนวช เมื่อพระชนมายุ 29 พรรษา ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาอย่างหนัก ก็ไม่บรรลุธรรมอันใด สุดท้ายทรงดำเนินมัชฌิมาปฏิปทา คือ ทางสายกลาง และสำเร็จธรรมชั้นสูงเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ในที่สุดทรงตรัสรู้ ความจริงอันประเสริฐ ซึ่งเรียกว่าอริยสัจสี่คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และ มรรค หลังการนั้นได้ทรงบำเพ็ญพุทธกิจตลอด 45 พรรษา ตราบสิ้นพระชนมายุขัย 80พรรษา ทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ ให้ละเว้นความชั่ว กระทำแต่ความดี และชำระจิตใจของตนให้ผ่องใส คำสอนของพระองค์งดงาม ทั้งในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุดเหมาะแก่กาลสมัย

ภาพประกอบ 430 ปฏิมากรรมองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระอมิตาภพุทธเจ้า (อา มี ท้อ หรือ ออมีท้อ)南無釋迦牟尼佛

พระอมิตาภพุทธเจ้าชาวจีนออกพระนามโดยทับศัพท์ว่า อามีท้อ พระนามเต็มของพระองค์มีอยู่ 2 พระนามคือ อมิตาภะ แปลว่า มีความสว่าง อันประมาณมิได้ และ อมิตายุ แปลว่า มีอายุอันประมาณมิได้ พระนามมีปรากฏอยู่ในพระสูตร มหายานหลายสูตร ที่สำคัญ “อมิตสูตร” พระสูตรนี้ได้บรรยายถึงความสุขสันต์รื่นรมย์ของ “สุขาวดี” อันเป็นพุทธเกษตรของพระองค์ท่าน ผู้ที่ไปเกิดในที่นั้นจะมีแต่สุข ไม่มีทุกข์ ไม่มีการเสื่อมถอยจากการปฏิบัติธรรมจะต้องบรรลุสำเร็จเป็นพุทธเจ้าในที่สุด

การคิดจะไปเกิดที่สุขาวดีนั้นก็ไม่ยาก เพียงแต่สวดพระนามของพระองค์ คือ สวดว่า “นโม อมิตาพุทธ” อย่างสม่ำเสมอ เมื่อถึงแก่กรรม พระองค์ท่านจะมารับไปเกิด ณ แดนสุขาวดีพุทธเกษตรการปฏิบัติธรรมตามนัยแห่งพระสูตรนี้ได้เกิดในนิกายสุขาวดีขึ้นในปี พ.ศ.934 มีพระอาจารย์สุ่ยเอี๊ยงเริ่มปฏิบัติก่อน ณ ภูเขาลู่ซาน แล้วก็แพร่หลายไปทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว พระอาจารย์ทุกยุคส่วนมากก็สนับสนุนให้พุทธสาวกปฏิบัติตามนิกายนี้ เพราะถือว่าปฏิบัติกันได้ทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าอาชีพใดจะมีความรู้แค่ไหนหรือไม่มีความรู้เลยก็ปฏิบัติได้

กล่าวโดยทั่วไป พระพุทธศาสนาในประเทศจีน เกือบจะเป็นนิกายสุขาวดีทั้งหมด เพราะนอกจากนิกายธรรมลักษณ์และนิกายมนตรยานแล้ว นอกนั้นส่วนมากมีการปฏิบัติตามนิกายสุขาวดีทั้งสิ้น การทำวัตรสวดมนต์เย็นก็ใช้แบบของสุขาวดี การบำเพ็ญกุศลในงานใด ๆ ส่วนมากก็เพื่อขอให้ได้ไปเกิดในแดนสุขาวดี

ดินแดนสุขาวดีพุทธเกษตรนี้ อยู่ทางทิศตะวันตกของโลกเรา ฉะนั้นคำว่าตะวันตกในทางพุทธศาสนาของจีนจึงหมายถึงสุขาวดีนั่นเอง

คำว่า “อมิตาพุทธ” หรือ “ออมีท้อฮุก” ใช้เป็นคำอุทานของชาวพุทธ รวมทั้งการปลงตกในกรณีเห็นผู้กระทำที่ไม่ชอบธรรมบางครั้งก็ใช้เป็นคำอนุโมทนา

รูปปฏิมากรรมบูชาของพระองค์ท่าน ส่วนมากจะทรงถือดอกบัว ซึ่งมีไว้สำหรับเป็นที่รองรับวิญญาณผู้ที่ไปเกิดในแดนสุขาวดี

ภาพประกอบ 431 ปฏิมากรรมองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า (เอี๊ยะ ซือ ฮุก)南無消災延壽藥師佛

พระไภษัชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า ชาวจีนออกพระนามพระองค์ว่า “เอียะซือฮุก” แปลว่า พระพุทธเจ้าผู้เป็นครูแห่งยารักษาโรค พระนามเต็มของพระองค์คือ “พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสชาวจีนออกนามพระพุทธเจ้าหรือพระโพธิสัตว์บ้างทับศัพท์ บ้าง แปลศัพท์ ไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน แล้วแต่พระอาจารย์ที่แปลหรือที่บรรยาย จะใช้แบบใด บางองค์ใช้ทับศัพท์และแปลศัพท์ พระองค์ท่านมีอะไรหลายอย่างที่คล้ายกับพระอมิตาภพุทธเจ้า เช่น มีพุทธเกษตรของพระองค์เช่นเดียวกับสุขาวดีของพระอมิตพุทธเจ้าชื่อว่า ศุทธีไวฑูรย์ เป็นที่ที่มีความสันติสุขน่ารื่นรมย์เช่นเดียวกับสุขาวดี

การปฏิบัติธรรมก็เช่นกัน คือ มีการสวดพระนามของพระองค์ท่านเสมอ ๆ เมื่อเวลาถึงแก่กรรมพระองค์ท่านจะมารับวิญญาณไปเกิด ณ ดินแดนพุทธเกษตร แล้วจะไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีก ศุทธิไวฑูรย์เกษตรนี้ อยู่ทางทิศตะวันออกของโลกเรา คือตรงข้ามกับสุขาวดีของพระอมิตาภพุทธเจ้าเนื่องจากพระองค์ท่านมีปณิธานที่จะให้สัตว์โลกทุกรูปนามปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ฉะนั้น ถ้าผู้ใดบูชานมัสการท่าน จะไม่มีโรคภัย ไข้เจ็บ ได้บูชาท่านแล้ว ก็หมายเร็วขึ้น รูปปั้นของพระองค์ท่าน ถือยาอคทะ ซึ่งถือว่าเป็นยาที่รักษาโรคได้ทุกอย่างและมีความศักดิ์สิทธิ์มาก เรามักจะเห็นรูปปั้นของพระองค์ท่าน รวมอยู่กับพระอมิตาภพุทธ

เจ้าและพระศรีศากยมุนี รวมเป็นสามพระองค์ในที่ประดิษฐานภายในพระอุโบสถ(อนุสรณ์สมโภชเปิดวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ 2551 หน้า 68-73)

南無阿難陀尊者

ภาพประกอบ 432 พระมหากัสสปะมหาเถระ

南無摩詞迦葉尊者

ภาพประกอบ 433 พระอานนท์มหาเถระ

พระมหากัสสปะมหาเถระ 南無阿難陀尊者

พระมหากัสสปะมหาเถระบวชเมื่ออายุมากแล้ว มีนิสัยชอบอยู่อย่างสงบจึงสมาทานธุดงค์วัตร 3 ข้อเป็นนิตย์ ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนา ณ เขาคิฌกูฏ ทรงชูดอกบัวขึ้นแต่มิได้มีพุทธดำรัสอะไร ที่ประชุมไม่มีใครเข้าใจในพุทธประสงค์ ยกเว้นแต่พระมหากัสสปะมหาเถระที่ยิ้มน้อยอยู่ พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า ดูก่อนกัสสปะตถาคตมีธรรมจักษุครรภ์ นิพพานสิ่งที่เป็นสัจจะ ย่อมเว้นลักษณะเป็นธรรมอันสุขุมประณีต ซึ่งตถาคตขอมองให้แก่เธอ ณ บัดนี้ หลังจากพระพุทธองค์ปรินิพพานแล้ว สุภัททะได้กล่าวจ้วงจาบพระธรรมวินัย ทำให้ท่านมหากัสสปะรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมอบความไว้วางพระทัย จึงทำสังคายนาร้อยกรองพระธรรมวินัยจรรโลงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป

พระอานนท์มหาเถระ 南無摩詞迦葉尊者

พระอานนท์มหาเถระ เป็นพุทธอุปัฏฐากปรนนิบัติพระพุทธเจ้า ไม่ขาดตกบกพร่องจนได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่า เป็นพุทธอุปัฏฐากผู้เลิศ เป็นพหูสูต เป็นผู้มีสติ มีคติ และเป็นผู้มีความเพียร หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ท่านได้ถ่ายทอดให้ที่ประชุมสงฆ์อันประกอบด้วยพระอรหันต์ทรงอภิญญา

500 รูปฟัง ในการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกนี้ ท่านได้ทำหน้าที่วิสัชนาพระธรรมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงถือว่าท่านพระมหากัสสปะมหาเถระและพระอานนท์มหาเถระทั้งสองท่านนี้เป็นผู้มีคุณูปการต่อพระศาสนาเป็นอันมาก (อนุสรณ์สมโภชเปิดวัดบรมราชาภิเษกอนุสรณ์คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์. 2551: 92-93)

พระอรหันต์ 18 พระองค์ 十八羅漢

พระอรหันต์ 18 องค์ มีปรากฏชื่อเป็นหลักฐานอยู่ในคัมภีร์ธรรมสถิต ในสมัยราชวงศ์ถังแปลเป็นภาษาจีนโดย พระตรีปิฎกธราจารย์ (เฮี้ยนจัง) ในคัมภีร์ได้กล่าวถึงเรื่องของพระอรหันต์ผู้รักษาพระธรรมจนกว่าจะหมดกาลแห่งศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน พระคัมภีร์นี้แสดงโดยพระอรหันต์นนทิมิตรที่เกาะลังกา เดิมในพระคัมภีร์กล่าวนามพระอรหันต์เพียง 16 องค์ แต่ต่อมามีการเพิ่มพระอรหันต์เป็น 18 องค์ คือ พระนนทิมิตร และ พระปิณโฑละ พระอรหันต์ 18 องค์ เริ่มจากพระอรหันต์อารักษ์ธรรม 4 องค์ ใน พ.ศ.1000 พระภิกษุจีนวาดภาพพระอรหันต์ 16 องค์ หรือ วาด 48 องค์ และ 500 องค์ก็มี พ.ศ.2280 กษัตริย์เคียงล้งแห่งราชวงศ์เช็งโปรดเพิ่มพระอรหันต์ปราบมังกรและเสืออีก 2 องค์ คือท่านนนทิมิตรกับท่าน ปิณโฑละ จึงเป็น 18 องค์กระทั่งปัจจุบัน

ภาพประกอบ 434 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

1. พระอรหันต์นนทิมิตร (คีลี) 慶友尊者

พระอรหันต์นนทิมิตร คือ พระอรหันต์ผู้เทศนาเรื่องพระอรหันต์ 16 องค์ ที่ลังกา ท่านเทศนาสอนธรรมไว้ว่า ต้องใช้อุบายทางธรรมะ ปราบ-กิเลส-ตัณหา-อุปาทาน-ดับต้นเหตุผลนี้เสียก่อน ฉะนั้นด้านข้างของท่านมีมังกรอยู่ซึ่งเป็นอุบายสอนธรรมะอย่าตกเป็นทาสของกิเลส

ภาพประกอบ 435 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

2. พระอรหันต์อชิตะ (อะสะโต)阿氏多尊者

พระอรหันต์อชิตะ แปลว่าไม่แพ้ สถิตอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,500 รูปเป็นบริวาร ยังหาเรื่องราวของท่านไม่ปรากฏชัดเจน ในคราวทุติสังคายนา มีพระภิกษุองค์หนึ่งชื่อเดียวกับท่านในเถรคาถามีพระอชิตเถระ เป็นบุตรของพราหมณ์ คำว่า อชิตเป็นนามพระเมตไตรยโพธิสัตว์

ภาพประกอบ 436 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

3. พระอรหันต์อิงคท (อิคะโต)因揭陀尊者

พระอรหันต์อิงคท สถิตอยู่บนภูเขาไวบูลยบารศ์พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,300 รูปเป็นบริวาร ท่านองค์นี้หากเป็นองค์เดียวกันกับพระอัคชะ ก็เป็นมหาสาวกองค์หนึ่ง ร่างกายสะอาดมาก มีกลิ่นหอม หรือถ้าเป็นองค์เดียวกันกับพระอังคิละ ก็เป็นมหาสาวกเช่นกันและเป็นองค์ที่บริบูรณ์ในสิ่งทั้งปวง

ภาพประกอบ 437 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

4. พระอรหันต์ราหุล (ลาวาโล)羅怙羅尊者

พระอรหันต์ราหุล สถิตอยู่ปริยังคุทวีป พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,100 รูปเป็นบริวาร ท่านเป็นพุทธชิโนรส พระพุทธเจ้าตรัสว่า ท่านจะได้เกิดเป็นเชษฐาโอรสของพระอานนท์ ฉะนั้นจึงสมญาว่า โอรสพระอานนท์ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน ท่านได้เป็นคณาจารย์นิกายไวภาษิก และเป็นที่เคารพของบรรดาสามเณร ท่านเป็นเอตทัคคมหาสาวกทางด้านการศึกษาในพระธรรมวินัยและพระพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ภาพประกอบ 438 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

5. พระอรหันต์สุปากะ (ไคปักขา)戍博迦尊者

พระอรหันต์สุปากะ สถิตอยู่บนภูเขาคันธมาทน์พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 900 รูปเป็นบริวาร ในคัมภีร์ทางเถรวาทมีชื่อโสปากะอยู่องค์หนึ่ง เนื่องด้วยตอนที่ท่านจะคลอด มารดาท่านสลบไป ผู้คนเข้าใจว่าตายจึงนำไปไว้ในป่า เมื่อท่านคลอดออกมา มาดาก็ถึงแก่กรรมไปจึงได้ชื่อว่า โสปากะ แปลว่า อันเขาทิ้งแล้ว เมื่อท่านอายุได้ 7 ปี ได้ฟังธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้า ก็เกิดความเลื่อมใสแล้วออกบรรพชา ภายหลังได้บรรลุพระอรหันตผลเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง

ภาพประกอบ 439 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

6. พระอรหันต์กาลิกะ (คักขาทิ)迦理迦尊者

พระอรหันต์กาลิกะแปลว่า เวลา สถิตอยู่สังฆาฏทวีปพร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,000 รูปเป็นบริวาร ท่านเป็นที่นับถือของพระเจ้าพิมพิสาร แห่งกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ

ภาพประกอบ 440 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

7. พระอรหันต์นกุละ (ยาสะโล) 諾矩羅尊者

พระอรหันต์นกุละแปลว่า พังพอน สถิตอยู่ชมพูทวีป พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 800 รูป เป็นบริวาร ท่านชอบอยู่อย่างวิเวก ถือการธุดงค์เป็นวัตร ไม่มีศิษย์ ไม่เคยเทศนาไม่ชอบเข้าหมู่คณะ ไม่เคยอาพาธ พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า เป็นพระสาวกที่มีอายุยืนยาวที่สุด คือ 160 ปี ทั้งนี้เพราะเป็นอานิสงส์มาจากเมื่อสมัยพระวิปัสสีพุทธเจ้าท่านได้ถวายเภสัชแก่ภิกษุอาพาธ เหตุที่ท่านไม่เทศนาโปรดใครนั้นเพราะท่านเห็นว่า พระมหาสาวกองค์อื่น ๆ เทศน์ได้ดีแล้ว ท่านจึงไม่จำเป็นต้องเทศน์

ภาพประกอบ 441 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

8. พระอรหันต์กนกภารัทวาช (กะยะขาปสุลิจารย์)迦諾迦跋利隨闍

พระอรหันต์กนกภารัทวาช เป็นชื่อของฤาษี 1 ใน 7 มหาฤาษี สถิตอยู่บูรพวิเทหทวีป พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 600 รูป เป็นบริวาร

ภาพประกอบ 442 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

9. พระอรหันต์ ปิณโฑลภารัทวาช (ขีณลาปะโลโต)賓頭羅跋羅墮尊者

พระอรหันต์ ปิณโฑลภารัทวาช แปลว่า ก้อนข้าว สถิตอยู่อมรโคยานทวีป พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,000 รูป เป็นบริวาร ท่านได้แสดงปาฏิหาริย์หยิบบาตรไม้จันทร์บนยอดภูเขาสูง ความทราบถึงพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงติเตียนว่า ท่านแสดงปาฏิหาริย์เพื่อบาตรไม้ต่อหน้าพวกที่ยังไม่ได้รับศีล จึงขับออกไปเสียจากชมพูทวีป ท่านจึงไปอยู่ที่อมรโคยานทวีป ต่อมาบรรดาสาวกระลึกถึงท่าน จึงทูลขอให้กลับมา พระพุทธองค์ก็ยอมอนุโลมให้ท่านกลับมา แต่ท่านไม่ได้เข้านิพพาน อยู่ดำรงขันธ์เป็นเนื้อนาบุญต่อไป ฉะนั้นการสักการบูชาท่านจึงได้กุศลมาก

ภาพประกอบ 443 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

10. พระอรหันต์กนกวัจฉะ (ขายะเคช)迦諾伐蹉尊者

พระอรหันต์กนกวัจฉะ แปลว่า ลูกโคทอง สถิตอยู่แคว้นกาศมีระ พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 500 รูป เป็นบริวาร ท่านเป็นพระสาวกที่มีความสารถทางด้านบรรดาลัทธิธรรมต่าง ๆ และเป็นผู้มีความขันติ สามารถเข้าฌานกลางลมฝนได้

ภาพประกอบ 444 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

11. พระอรหันต์สุปิณฑะ (สุพะโท)蘇頻陀尊者

พระอรหันต์สุปิณฑะ สถิตอยู่อุดดรกุรุทวีป พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 700 รูปเป็นบริวาร ท่านองค์นี้อาจจะเป็นองค์เดียวกับพระสุภัทรซึ่งเป็นพราหมณ์ชาวกุสินารา บรรลุพระอรหันต์เมื่ออายุ 120 ปี โดยสดับพระธรรมเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงพระประชวรหนัก ใกล้จะเสด็จเข้าสู่พระปรินิพพาน ท่านสุภัทรนับเป็นปัจฉิมสาวก (พระสาวกองค์สุดท้าย)

ภาพประกอบ 445 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

12. พระอรหันต์ภัทร(ชะโตโล)跋陀羅尊者

พระอรหันต์ภัทร แปลว่า ประเสริฐ สถิตอยู่ดามรทวีปพร้อมด้วยพระอรหันต์ 900 รูปเป็นบริวาร บ้างว่า ท่านเป็นพระญาติของพระพุทธเจ้า บ้างก็ว่าท่านอยู่ในสกุลสูง ท่านเป็นมหาสาวกองค์หนึ่ง มีความสามรรถอธิบายอรรถธรรมที่ลึกซึ้งให้เข้าใจด้วยคำพูดง่าย ๆ

ภาพประกอบ 446 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

13. พระอรหันต์วัชรบุตร (วัดจารย์โตสุโข)伐闍羅弗多羅尊者

พระอรหันต์ภัทร สถิตอยู่บรรณทวีป พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,100 รูป เป็นบริวาร

ภาพประกอบ 447 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

14. พระอรหันต์มหาปันถกะ (ปัตยะ)半托迦尊者

พระอรหันต์มหาปันถกะแปลว่า หนทางใหญ่ สถิตอยู่ที่สวรรค์ตรัยตรึงศ์ พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,300 รูปเป็นบริวาร ท่านมีฤทธิ์ชำแรกกายเข้าของแข็งได้ นิรมิตไปในน้ำได้ เดินเหินในอากาศได้ ฉะนั้นครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าจึงตรัสไปให้ปราบพญานาค ท่านยังเป็นผู้ยอดเยี่ยมด้วยปัญญา สามารถแก้ความสงสัยในการอธิบายอรรถธรรมให้แจ่มแจ้งได้ เป็นเอตทัคคะสาวกองค์หนึ่ง

ภาพประกอบ 448 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

15. พระอรหันต์นาคเสน (ลาขานะ) 那伽犀那尊者

พระอรหันต์นาคเสน สถิตอยู่บนเขาปาณฑพ พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,200 รูปเป็นบริวาร ท่านเป็นผู้มีสง่า มีปฏิภาณในการโต้ตอบแก้ปัญหาธรรม มีความรู้ลึกซึ้ง ซึ่งอาจจะเป็นองค์เดียวกันกับพระนาคเสนในมิลินทปัญหาก็ได้

ภาพประกอบ 449 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

16. พระอรหันต์วนวาสี (วัคนะจู)伐那波斯尊者

พระอรหันต์วนวาสี แหละว่า อยู่ป่า สถิตอยู่ที่ภูเขาวัตสะ พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,400 รูปเป็นบริวาร ยังหาเรื่องราวขอวงท่านไม่ปรากฏชัดเจน ดูเหมือนว่า จะเป็นองค์เดียวกันกับพระวัจฉะซึ่งท่านขอบอยู่ป่า

ภาพประกอบ 450 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

17. พระอรหันต์จูพปันถกะ注荼半托迦尊者

พระอรหันต์วนวาสี แปลว่า หนทางเล็ก สถิตอยู่ที่ภูเขาเนมินธร พร้อมด้วยพระอรหันต์อีก 1,600 รูป เป็นบริวาร ท่านเป็นมหาสาวกองค์หนึ่ง เมื่อแรกอุปสมบทมีปัญญาโง่เขลา ท่องจำอรรถคาถาไม่ได้แม้แต่ประโยคเดียว แต่ต่อมาท่านได้บรรลุพระอรหัตผลเชี่ยวชาญทางด้านมโนมยิทธิ เรื่องราวของท่านปรากฏอยู่ในคัมภีร์อสีติมหาสาวก

ภาพประกอบ 451 ปฏิมากรรมพระอรหันต์

18. พระอรหันต์ปิณโฑละ (ปักฉะโล)賓頭盧尊者

พระอรหันต์วนวาสี คือพระปิณโฑละ ท่านเป็นพระที่ปราบเสือ เสือนั้นเปรียบเสมือนกิเลสในใจตน *(หนังสืออนุสรณ์ พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี : หน้า 43 - 53)*

ภาพประกอบ 452 ปฏิมากรรมพระจุนทีมหาโพธิสัตว์

พระจุนทีมหาโพธิสัตว์準提菩薩贊

พระจุนทีมหาโพธิสัตว์เป็นพระโพธิสัตว์ที่สำคัญมากที่สุด องค์หนึ่งในพุทธศาสนาอุตตรนิกาย และยังถือเป็นพระโพธิสัตว์ที่มีคนรู้จักมากที่สุดองค์หนึ่งด้วย หลายคนไม่เข้าใจเมื่อเห็นภาพของพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ สำคัญผิดคิดว่าเป็นพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์การที่บางแห่งกล่าวว่าพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ทรงเป็นนิรมาณกายหนึ่งของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรทั้งนี้เพราะนี่เป็นความเชื่อพระพุทธศาสนา

มหายานนิกายฌาน (นิกายเซน) ขณะที่นิกายอื่นถือว่าพระจุณฑิมหาโพธิสัตว์ และพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ไม่ใช่องค์เดียวกัน

พระจุนทีมหาโพธิสัตว์ ทรงมีพระนามเต็มว่า "จุณฑิสัปตโกฏิพุทธภควตี" ทรงเป็นพุทธมารดาแห่งพระพุทธเจ้าในตรีกาล (กาลทั้ง 3 คืออดีต, ปัจจุบัน และอนาคต) พระองค์ทรงมีบุญมีบารมีพ้นประมาณ อิทธิฤทธิ์สูงส่งสามารถยังให้สรรพชีวิตสมปรารถนาได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านโลกียะหรือโลกุตตระ ในการสร้างรูปเคารพของพระจุนทีมหาโพธิสัตว์นั้นมีตั้งแต่ปางที่มี 2, 4, ... จนกระทั่งถึง 84 พระกร รวมทั้งสิ้น 9 ปาง แต่โดยทั่วไปแล้วจะพบปางที่มี 3 พระเนตร 18 พระกรมากที่สุด ในคัมภีร์ "สัปตโกฏิจุณฑิมหาประภาธารณีสูตร" ได้พรรณนาวิธีการวาดภาพพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ปาง 18 กรไว้ ความว่า "ก่อนจะทำการวาดให้ชำระร่างกายให้สะอาด จากนั้นสมาทานอุโบสถศีล ..." และยังได้อธิบายลักษณะของพระกรทั้ง 18 ไว้ดังนี้

"ทรงมีพระฉวีมีสีขาวเหลือง มี 3 พระเนตร ฉลองพระองค์ภูษาสีขาวลายกงล้อพระธรรมจักรรอบพระวรกายเปล่งประกายพระรัศมี ทรงมี 18 พระกรโดยที่ 2 พระหัตถ์ตรงกลางกระทำจุณฑิมุทรา โดยที่พระหัตถ์ขวาที่เหลือทั้ง 8 กระทำประทานพรมุทรา, ทรงพระขรรค์, ประคำ, ผลไม้, ขวาน, คชกุศ, วัชระ และมงกุฎ ส่วนพระหัตถ์ด้านซ้ายทรงฉัตร, ดอกบัว, คนโท, ปาศะ (บ่วงบาศ), ธรรมจักร, สังข์, แจกัน และคัมภีร์มหาปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตร ..."

"ทรงประทับอยู่เหนือปัทมอาสน์ ท่ามกลางมหาสมุทร โดยมีพญามังกรรองรับปัทมอาสน์นั้นอยู่หน้าพระพักตร์ประดิษฐานกระถางสุคันธบูชา ..."

คัมภีร์ "เศวตมณีพจนบท" ได้ให้อรรถาธิบายลักษณะของพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ไว้ความว่า " 3 พระเนตร หมายถึงพุทธจักษุ, ธรรมจักษุ และปัญญาจักษุ ทั้งยังหมายถึง พระวินัย, พระสูตร และพระอภิธรรม พระฉวีขาวเหลืองสีเหลืองคือแผ่นดิน อันหมายถึงสมาธิอันมั่นคงไม่หวั่นไหวดุจพื้นปฐพี สีขาวหมายถึงท้องน้ำ อันหมายถึงพระปัญญาคุณที่ไร้ประมาณดุจมหาสมุทร ฉลองพระองค์ภูษาสีขาวลายกงล้อพระธรรมจักร สีขาวหมายถึง ความบริสุทธิ์ลายกงล้อพระธรรมจักรหมายถึง การหมุนไปแห่งกงล้อพระธรรมจักรเพื่อแปรเปลี่ยนกิเลสให้เป็นพระโพธิญาณ พระวรกายทอแสงพระรัศมีส่องสว่างไปทุกทิศหมายถึงการยังแสงแห่งปัญญาให้ส่องสว่างไปยังทศทิศ กำจัดเสียซึ่งความมืดมิดแห่งอวิชชา พระหัตถ์ทรงถือหอยสังข์สีขาว สีขาวหมายถึงความบริสุทธิ์แห่งพระมหากรุณาธิคุณเสียงจาก (การเป่า) หอยสังข์หมายถึงเสียงแห่งการประกาศธรรมอันยิ่งใหญ่เพื่อประโยชน์แห่งสรรพชีวิต ..."

ในคัมภีร์ "ปรัชญาปารมิตาศาสตรา" ซึ่งนิพนธ์โดย "พระนาคารชุนมหาโพธิสัตว์" อธิบายความหมายองค์ธรรม 18 ประการแห่ง พระกรทั้ง 18 ของพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ ไว้ดังนี้ 1. การไร้แล้วซึ่งอกุศลกรรมทางกาย 2.การไร้แล้วซึ่งอกุศลกรรมทางวาจา 3. การไร้แล้วซึ่งอกุศลกรรมทางใจ 4.การไร้แล้วซึ่งมานะ 5. การไร้แล้วซึ่งความไม่สงบแห่งจิต 6. การเป็นอนาคาริก (ผู้ไม่ครองเรือน) 7. ความเป็นผู้มีฉันทะมิรู้สิ้น 8. ความเป็นผู้มีวิริยะมิรู้สิ้น 9. ความเป็นผู้มีการภาวนามิรู้สิ้น 10. ความเป็นผู้มีปัญญามิรู้สิ้น 11.ความเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความหลุดพ้น (วิมุตติ) มิรู้สิ้น 12.ความเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิมุตติญาณทัศนะมิรู้สิ้น 13.

ความเป็นผู้มีกายกรรมทั้งปวงอันเกิดแต่ปัญญา 14. ความเป็นผู้มีวจีกรรมทั้งปวงอันเกิดแต่ปัญญา 15.ความเป็นผู้มีมโนกรรมทั้งปวงอันเกิดแต่ปัญญา 16. ความเป็นผู้มีปัญญาอันไร้เครื่องกีดขวางในอดีตชาติ 17.ความเป็นผู้มีปัญญาอันไร้เครื่อง กีดขวางในอนาคตชาติ และ 18.ความเป็นผู้มีปัญญาอันไร้เครื่องกีดขวางในปัจจุบันชาติ

ในคัมภีร์ "จุณฑิธารณีสูตร" แสดงไว้ว่าพระพุทธองค์ทรงรำลึกอนาคตกาลว่า สืบไปภาคหน้าสรรพชีวิตจักหนาแน่นไปด้วยอกุศลอันจะนำมาซึ่งภัยและความทุกข์ยากเป็นอันมาก ด้วยพระมหากรุณาธิคุณต่อมวลสรรพชีวิตจึงทรงเข้าสมาธิอันมีนามว่า "จุณฑิสมาธิ" จากนั้นจึงทรงแสดงคาถาที่พระพุทธองค์ในอดีตอันมีจำนวนถึง 7 โกฏิได้เคยแสดงไว้นั่นก็คือคาถาอันมีนามว่า "จุณฑิธารณี" ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤตดังนี้

"นะมะฮ์สัปตะนัม สัมมาสัมพุทธายะ โกฏินัม ตะทะยะธา อม จเล จุเล จุณเฑสวาหา"

โดยปัจจุบันมักจะออกเสียงตามสำเนียงจีนกลางว่า**"นำมอสะตอนัน ซำเมียวซำพุทธอ จุวีจือนัน เตยยาทา อม เจอลี จุลี จุณทีซอพอเฮอ** (การออกเสียงบางแห่งอาจต่างไปจากนี้ ไม่ใช่สาระสำคัญเพราะสาระสำคัญไม่ใช่การออกเสียง หากแต่อยู่ที่ใจของผู้ที่สวดเป็นสำคัญ)คาถา "จุณฑิธารณี" นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ท่อนแรกคือบทนมัสการพระพุทธเจ้าทั้ง 7 โกฏิ คือนะมะฮ์ สัปตะนัม สัมมาสัมพุทธายะโกฏินัม (นำมอสะตอนันซำเมียวซำพุทธอ จุวีจือนัน) และ

ท่อนหลังคือ ตัวคาถาหรือที่เรียกว่า "หฤทัยคาถา" คือตะทะยะธาอม จเล จุเล จุณเฑ สวาหา (เตยยาทา อม เจอลี เจอลี จุณที ซอพอเฮอ) หรืออมจเล จุเล จุณเฑ สวาหา (อมเจอลี เจอลี จุณที ซอพอเฮอ)

คาถา "จุณฑิธารณี" นี้ ต่างจากคาถาอื่นๆ กล่าวคือผู้สวดไม่ต้องเตรียมตัว หรือเตรียมการใดๆ ก่อนสวด สวดได้ทุกที่ทุกสถานการณ์ผู้ใดหมั่นสวดสาธยาย สติปัญญาเพิ่มพูน ทรัพย์สินบริบูรณ์ พ้นจากภยันตรายทั้งปวงอายุยืนนานร่างกายแข็งแรง เป็นที่เคารพยำเกรงต่อมนุษย์, อมนุษย์, เทพยดาทั้งหลายตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ มนุษย์, อมนุษย์, ภูตผี, เทพ, อาวุธ, ยาพิษ, โจร, สัตว์ร้าย, ขุนนาง ฯลฯ ไม่อาจทำอันตราย สวดครบ 4 แสน 6 หมื่นจบจักได้พบพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ในความฝัน สวดครบ 1 ล้านจบ เมื่อสิ้นอายุขัยจักสามารถท่องเที่ยวไปยังพุทธเกษตรทั้งทศทิศ

คาถา "จุณฑิธารณี" นี้ มีอุปเทห์มากมายพรรณนาได้มิรู้สิ้น บัดนี้จักสาธกเล็กน้อยพอเป็นแนวทาง มาตรว่าเพาะปลูกได้ผลผลิตไม่ดี ใช้คาถานี้เสกน้ำรดพืชพรรณงอกงาม แม้ต้นไม้ที่ยืนต้นตายก็สามารถฟื้นคืน มาตรว่ามีคนป่วยหรือรู้สึกว่ามีวิญญาณร้ายคอยรบกวนให้รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระจุนทีมหาโพธิสัตว์แล้วนำเมล็ดมัสตาร์ดขาวมามาเล็กน้อย เสกด้วยคาถานี้แล้วจุดไฟจากนั้นนำไปวางไว้ใกล้คนป่วยหรือที่ๆ คิดว่ามีผีอยู่จักช่วยสลายโรคร้ายขับไล่สิ่งอวมงคล มาตรว่าเกิดภัยธรรมชาติหรือโรคระบาดให้นำข้าวสารมาเสกด้วยคาถานี้แล้วสาดไปรอบๆ บริเวณมาตรว่าปวดท้องให้นำน้ำสุกอุ่นผสมเกลือเล็กน้อยเสกด้วยคาถานี้ 21 จบ แล้วนำมาดื่ม มาตรว่าพบสัตว์กำลังถูกฆ่าหรือทำร้ายถ้าไม่มีทางช่วย ให้ภาวนาคาถานี้จักช่วยให้สัตว์เหล่านั้นเจ็บปวดลดน้อยลงได้แม้ว่าสัตว์นั้นต้องตายลง ก็จะไปบังเกิดในสุคติภูมิมาตรว่า

เห็นคนกำลังจะทำบาปภาวนาคาถานี้จะช่วยให้เขาเหล่านั้นกระทำการไม่สำเร็จหลายคนอาจสงสัยว่าคาถา “จุณฑิธารณี” ได้ผลจริงหรือไม่

คาถาและธารณีทั้งปวงในพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่มีจริงและสัมผัสได้จริงแต่ต้องอาศัยองค์ประกอบคือ ศรัทธา ,มหากรุณา และปัญญา กล่าวคือเชื่อมั่นว่าได้ผลจริงมหากรุณาคือ ความปรารถนาเพื่อให้สรรพชีวิตพ้นจากความทุกข์ กล่าวคือพ้นจากอบาย, ความอดอยาก, ทุกข์ยาก, โรคภัย ฯลฯ ว่าถ้าสวดด้วยความเห็นแก่ตัว ความโลภเพื่อให้ตนครอบครัวของตนหรือพวกพ้องของตน ร่ำรวย, อายุยืน ก็จะได้ผลช้าและได้ผลน้อย

ในด้านของการเจริญภาวนา การสวดคาถาธารณีถือเป็นการเจริญภาวนาอย่างหนึ่ง โดยเมื่อจะเจริญภาวนา ควรจะอยู่ในที่สงัดจินตภาพถึงพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ในลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้น กระทำ "จุณฑิมุทรา" แล้วทำการสาธยายคาถา “จุณฑิธารณี” เมื่อนานวันเข้ามีความชำนาญภาพจะแจ่มชัดขึ้นจากพระโพธิสัตว์ที่เป็นเพียงภาพวาดหรือรูปเคารพเราจะสามารถสัมผัสพระโพธิสัตว์ได้จริงๆ โดยไม่ใช่แค่การจินตนาการหรือมโนภาพในความฝัน

อนึ่ง “จุณฑิธารณี” ได้ชื่อว่า “ราชันย์แห่งมนตรา” ด้วยพระมหาปณิธานแห่งพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ “จุณฑิธารณี” นี้จักครอบคลุมสรรพมนตร์ทั้งปวง บรรดามนตร์ที่มีในสรรพโลกธาตุ “จุณฑิธารณี” นี้ เป็นเอก ไม่มีมนตร์อื่นใดยิ่งกว่ามาตรว่าชนใดจักสาธยายมนตร์ใดๆ ก็ตาม หากไม่สามารถจดจำได้หมดหรือไม่อาจสาธยายด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตามพึงรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระจุนทีมหาโพธิสัตว์แล้วสาธยาย “จุณฑิธารณี” นี้ด้วยพระมหาปณิธานจะยังให้ “จุณฑิธารณี” แปรเปลี่ยนเป็นมนตร์ต่างๆ ดังประสงค์และมีพลานิสงส์ดังปรารถนาทุกประการ “จุณฑิธารณี” นี้ ได้นามว่า “มโนรสมนตรา” ด้วยเหตุที่ว่าจะสามารถยังให้สรรพชีวิตทั้งปวงสมปรารถนาทั้งทางโลกและทางธรรมโดยไร้แล้วซึ่งเครื่องกีดขวางทั้งปวง

พระรัศมีของพระจุนทีมหาโพธิสัตว์เป็นรัศมีมีสีดั่งท้องฟ้า เมื่อเสกคาถาไปที่น้ำ, ข้าวสาร หรือเมล็ดมัสตาร์ดขาวให้จินตภาพว่ารัศมีแห่งพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ ได้แทรกซึมลงไปในวัตถุดังกล่าวและพัฒนาไปเป็นลำดับจนกระทั่งจินตภาพว่าพระรัศมีอันเรืองโรจน์แผ่ไพศาลไปทั่วทั้งอนันตมหาจักรวาลยังให้สรรพชีวิตทุกภพภูมิหลุดพ้นจากวัฏฏะสงสาร

"เพื่อผู้อื่นหรือเพื่อสรรพชีวิต" นี่คือหัวใจแห่งพระพุทธศาสนาและพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบรมศาสดา พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย คุณทำได้ทุกคนทำได้ ไม่มีเหตุที่จะทำไม่ได้ เว้นแต่จะไม่ทำคนมีความสามารถและคนทำกุศลในโลกนี้มีไม่น้อย แต่ที่จะทำเพื่อคนอื่น เพื่อสรรพชีวิต ... นับวันยิ่งจะเหลือน้อยลงทุกที (http://board.palungjit.com สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2556 เวลา 13.20 น.)

ภาพประกอบ 453 ประติมากรรมลวดลายฉลุป้ายถวายพระพร

ป้ายถวายพระพร “ขอจงทรงพระเจริญ พระชนมายุยืนหมื่นปี” ประดิษฐานในอุโบสถวัดมังกรกมลาวาสแสดงถึงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่โปรดเกล้าให้พระพุทธศาสนาจีนนิกายแผ่ไพศาลในสยามประเทศครั้งแต่ รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา

ภาพประกอบ 454 ปฏิมากรรมองค์ตั๊กม้อ

ตั๊กม้อ 达摩

คำว่า ตั๊กม้อ เป็นการเรียกในสำเนียงแต้จิ๋ว ถ้าเรียกในสำเนียงจีนกลางจะอ่านว่า ตำหมอ (达摩) เป็นการเรียกทับศัพท์จากคำว่า ตะโมภิกขุ ในขณะที่นามที่รู้จักกันโดยทั่วไปคือ พระโพธิธรรม (Bhdhidharma) พระภิกษุชาวอินเดียที่เดินทางมาจากทางตอนใต้ของชมพูทวีปเข้าสู่จีน เมื่อช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 5 ได้รับการยกย่องให้เป็นปรมาจารย์นิกายเซน (Zen) หรือในภาษาจีนเรียกว่า ฉาน (禅) อันเป็นหลักแห่งการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนานิกายอาจาริยวาท ว่าด้วยการฝึกตนจาก

การนั่งสมาธิเพื่อบรรลุถึงการรู้แจ้ง ในพุทธศาสนาฝ่ายมหายานของจีนยังนับให้ท่านโพธิธรรม (ตั๊กม้อ) เป็นพระสังฆปรินายก องค์ที่ 28

ในบันทึกเก่าแก่ของจีน มีการกล่าวถึงท่านโพธิธรรม (ตั๊กม้อ) ครั้งแรกใน “บันทึกเรื่องวัดแห่งเมืองลั่วหยาง” เขียนขึ้นเมื่อ ค.ศ.547 โดยหยางซ่วนจือ เนื้อความระบุว่า ณ เวลานั้น ได้มีพระภิกษุจากแคนเปอร์เซียนามว่า โพธิธรรม เดินทางข้ามพรมแดนมาจากอาณาจักรอันห่างไกลจนถึงแผ่นดินจีน

ในบันทึกเล่มต่อมาที่ได้เขียนถึงท่านตั๊กม้อนั้น เขียนขึ้นโดย ถานหลิน (曇林) ได้ระบุเพิ่มเติมว่าท่านโพธิธรรมนั้น แท้จริงมาจากตอนใต้ของอินเดีย มีฐานันดรเดิมเป็นถึงพระราชโอรสองค์ที่สามของมหาราชาแห่งราชวงศ์ปาลาวะ แต่ได้ทรงละทิ้งทางโลกเพื่อบวชในพระพุทธศาสนา ชอบสวมจีวรสีดำ ได้ข้ามภูเขาและสายน้ำมากมายกว่าจะมาถึงแผ่นดินจีน โดยได้เทศนาสั่งสอนพระธรรมในช่วงสมัยราชวงศ์ฮั่นและเว่ย

ตำนานหลายประการเกี่ยวกับพระโพธิธรรม (ตั๊กม้อ) นั้น ที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางก็คือ ครั้งหนึ่งท่านได้เคยเข้าเฝ้าจักรพรรดิเหลียงอู่ตี้ (梁武帝) เพื่อสนทนาธรรม จนกระทั่งพระองค์มีคามเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ต่อมาท่านโพธิธรรมได้ไปจำวัดอยู่ที่วัดเส้าหลิน บนเทือกเขาซงซาน และ ณ ที่วัดเส้าหลินนี้เอง ท่านได้ใช้เวลาฝึกปฏิบัติธรรมด้วยการวิปัสสนากรรมฐานถึง 9 ปี โดยใช้วิธีเพ่งมองไปยังผนังถ้ำ เรียกการฝึกตนแบบนี้ว่า “ปี้กวน” (壁观) อันเป็นหลักแห่งการเข้าถึงฌานในกายตน

ดังนั้น ภาพจิตรกรรมหรือประติมากรรมรูปของท่านโพธิธรรม (ตั๊กม้อ) ไม่เพียงเป็นการรำลึกถึงคุณงามความดีของท่านในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้หยั่งรากลึกลงในประเทศจีนเท่านั้น แต่ยังมีความหมายให้ชาวพุทธน้อมรับในหลักแห่งการฝึกตนตามแบบอย่างวิ๔แห่งเซน (ฉาน) เพื่อพัฒนาชีวิตแห่งตนจนก่อให้เกิดปัญญาและการรู้แจ้ง

มีตำนานสำคัญที่กล่าวถึงท่านโพธิธรรม (ตั๊กม้อ) ในระหว่างที่ท่านเดินทางออกจากเมืองจินหลิงเพื่อไปยังภูเขาซงซาน จำเป็นต้องข้ามแม่น้ำจึงจะสามารถเดินทางไปต่อได้ แต่ขณะนั้นไม่มีเรือลำเลยที่จะอยู่รอรับส่งผู้โดยสารข้ามฟาก ระหว่างนั้นมีหญิงชราคนหนึ่งกำลังยืนเก็บต้นอ้ออยู่ที่ริมน้ำ ท่านจึงเอ่ยปากขอต้นอ้อหนึ่งก้านจากหญิงชรา และโยนต้นอ้อกิ่งนั้นลงบนผิวน้ำ จากนั้นจึงได้กระโดลงเหยียบบนก้านต้นอ้อข้ามแม่น้ำไปยังฝั่งตรงข้าม

เรื่องราวดังกล่าวนี้กลายมาเป็นตำนานสำคัญของการแสดงวิทยายุทธที่ตั๊กม้อได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ ในเวลาต่อมา ท่านก็ได้บรรลุถึงเขาซงซานและวางรากฐานของการฝึกหมัดมวยที่วัดเส้าหลินอันมีชื่อเสียงเลื่องลือไปทั่วโลกและได้รับการยกย่องว่าเป็นบ่อเกิดแห่งวิทยายุทธจีนอย่างแท้จริง (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 93-95)

พระโพธิธรรม 菩提達摩 ในนิยายกำลังภายในในประเทศไทยมักเรียก **ตักม้อ** หรือ **ตั๊กม้อ** (สำเนียงแต้จิ๋ว ตรงกับจีนกลางว่า ต๋าหมอ)เป็นพระภิกษุในพุทธศาสนานิกายมหายาน มีประวัติไม่ชัดเจนนัก แต่เชื่อกันว่ามีตัวตนอยู่จริง และเป็นผู้สถาปนาวัดเส้าหลิน ในจีน ทั้งยังได้เผยแพร่วิชามวยจีนในหมู่พระเณรของวัดเส้าหลิน จนมีชื่อเสียงมาจวบจนทุกวันนี้

ตามตำนานระบุว่า ท่านเกิดเมื่อราว ค.ศ. 520 เดิมเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 3 ของพระเจ้าแผ่นดินแคว้นคันธารราษฎร์ ประเทศอินเดีย ใกล้เมืองมัทราสในปัจจุบัน มีนัยน์ตาสีฟ้า ตั้งแต่พระชนอายุยังเยาว์ทรงปราดเปรื่องและแตกฉานในคัมภีร์ของทุก ๆ ศาสนา ตลอดจนวรรณคดี อักษรศาสตร์โบราณ นับเป็นปราชญ์เอกแห่งยุค

เมื่อพระบิดาสิ้นพระชนม์ พระองค์สามารถนั่งสมาธิเข้าฌานสมาบัติชั้นสูง อยู่เบื้องพระบรมศพของพระบิดานานตลอดถึง 7 วัน หลังจากนั้น จึงไปศึกษาแสวงธรรมอยู่กับพระปรัชญาตาระเถระ ผู้เป็นพระสังฆปรินายกองค์ที่ 27 แห่งนิกายเซน (ซึ่งอ้างว่าสืบมาตั้งแต่พระมหากัสสปะในสมัยพุทธกาล ถือเป็นพระสังฆปริณายกองค์ที่ 1 ของนิกายเซนในอินเดีย) หลังจากนั้นท่านได้จาริกจากอินเดียไปเมืองจีน เมื่อราว ค.ศ. 526 ได้เดินทางไปยังเมืองกวางตุ้งของจีน เข้าเฝ้าจักรพรรดิอู่ตี้ และไม่นานต่อมาได้ก่อตั้งอารามขึ้นในเมืองลั่วหยาง และใช้เวลาปฏิบัติวิปัสนากรรมฐานถึง 9 ปีในการเพ่งผนังถ้ำ

ฝ่ายมหายาน ถือว่าพระโพธิธรรมเป็นพระมหาเถระองค์ที่ 28 ที่สืบสายโดยตรงมาจากพระพุทธเจ้าผ่านทางพระมหากัสสปะ และยังเป็นผู้สถาปนานิกายเซนขึ้นมาในประเทศจีนอีกด้วย เนื่องจากคำสอนของท่านจะเน้นไปที่การเข้าฌาน แนวทางคำสอนของท่านจึงมักจะเรียกกันว่า **ฌาน** ในภาษาจีนเรียกว่า 'ฉาน' (สำเนียงจีนกลาง ส่วนสำเนียงแต้จิ๋วเรียกว่า เซี้ยง) และภาษาญี่ปุ่นว่า 'เซน'

ประวัติชีวิตของท่านถือเป็นตำนาน ขาดหลักฐานที่แน่นอน เช่น ตำนานหนึ่งเล่าว่า ท่านได้ตัดหนังตาทิ้ง เนื่องจากโมโหที่เผลอหลับไปขณะทำสมาธิ เมื่อหนังตานั้นตกถึงพื้น ก็เติบโตกลายเป็นต้นชา และตำนานยังเล่าต่อว่า ด้วยเหตุดังกล่าวภิกษุนิกายเซนจึงนิยมดื่มน้ำชา เพราะจะได้ไม่ง่วงเวลาทำสมาธิ

พ.ศ. 1079 มีการสร้างสถูปอุทิศถวายท่านขึ้นในเมืองเหอหนาน ภายหลังรัชสมัยจักรพรรดิไท่จงในราชวงศ์ถัง

ตุ๊กตาล้มลุกของญี่ปุ่น ที่เรียกว่า ดะรุมะ ก็เชื่อกันว่าสืบมาจากท่านตั๊กม้อนี้

ภาพประกอบ 455 ปฏิมากรรมและป้ายชื่อ

ภาพประกอบ 456 ป้ายคุรุเทพชังเจี๋ย ป้ายกว้าง 13 ซม. สูง 31 ซม.
ชัง เจี๋ย เซียน ซือ จือ สิ่ง อุ่ย (ท่านคุรุเทพชังเจี๋ย ผู้คิดค้นประดิษฐ์อักษรจีน)

เทพชังเจี๋ย

ชังเจี๋ยเป็นขุนนางสมัยพระเจ้าหวงตี้ (พระเจ้าเหลือง) เป็นผู้คิดค้นประดิษฐ์อักษรจีน กล่าวกันว่าชังเจี๋ยเป็นเทพที่ลงมาจุติบนโลกมนุษย์ มีสี่ตาที่สามารถมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนโดยกำเนิด วันหนึ่งขณะที่ท่านเดินท่องป่า ได้พบเห็นรอยเท้าสัตว์น้อยใหญ่มากมาย จึงเกิดความสนใจและนำมาคิดวิเคราะห์ จนประยุกต์สร้างตัวอักษรจีนขึ้น

ปัจจุบัน ชาวจีนกราบไหว้เทพชังเจี๋ย ในฐานะเทพเจ้าผู้คิดค้นประดิษฐ์อักษรจีนและในฐานะเทพเจ้าที่อารักษ์ประจำอาชีพขุนนางอีกตำแหน่ง ด้วยเหตุที่ว่า ชังเจี๋ยเป็นขุนนางที่มีคุณูปการช่วยเหลือพระเจ้าเหลืองมาโดยตลอด (สุวี ลี่ฮุ่ย, โหว หลินหลิน รวบรวม สุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ แปลและเรียบเรียง, 2546: 109)

ป้ายกว้าง 13 ซม. สูง 31 ซม.

ภาพประกอบ 457 ป้ายคุรุเทพศาสดามหาอริยะขงจื้อ

ไต่ เซ้ง จี่ เสีย เซียน ซือ เซียน เฮี้ยง เซียน ยู่ ข่ง สู่ จื้อ จือ สิ่ง อุ่ย (ท่านคุรุเทพศาสดามหาอริยะขงจื้อ)

ขงจื๊อ 孔子

ขงจื๊อ (Kongzi, Confucius) ในสำเนียงจีนกลางจะอ่านออกเสียงว่า ข่งจื่อ (孔子) เป็นมหาปราชญ์คนสำคัญที่ได้รับการยกย่องอย่างสูงจากชาวจีนทุกยุคทุกสมัย กล่าวได้ว่า อิทธิพลจากคำสอนของขงจื๊อ มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวจีน ตั้งแต่แรกเกิดจวบจนสิ้นอายุขัย มีอิทธิพลต่อรากฐานทางสังคม การเมืองการปกครอง ประเพณี และวัฒนธรรมของจีนอย่างใหญ่หลวง และยังแพร่หลายไปสู่ต่างแดน เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น และเวียดนาม

ขงจื๊อ (551-479 ปี ก่อน ค.ศ.) มีชีวิตอยู่ในช่วงพุทธกาลร่วมสมัยเดียวกันกับเล่าจื๊อและพระพุทธเจ้า มีหลักฐานบันทึกเรื่องราวของท่านขงจื๊อไว้อย่างชัดเจนระบุไว้ว่า ขงจื๊อเกิดเมื่อวันที่ 27 เดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติจีน ดังนั้น ในวันนี้ของทุกๆ ปี จะมีการประกอบพิธีกรรมเฉลิมฉลองตามแบบอย่างโบราณ และยังถือปฏิบัติกันมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

คำว่า “ขงจื๊อ” (ข่งจื๊อ) มีที่มาคือ “ข่ง” (孔) นั้นเป็นแซ่ ส่วนคำว่า “จื่อ” (子) นั้นเป็นคำเรียกในเชิงยกย่องต่อผู้ที่มีความรู้หรือนักปราชญ์ ท่านมีนามเดิมว่า ชิง (丘) มีชื่อรองว่า จังหนี (仲尼) ทำให้ทุกวันนี้ บางครั้งมีผู้เรียกขงจื๊อว่า ข่งชิว (孔丘) เป็นชาวแคว้นหลู่ (鲁) ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่แถบมณฑลซานตงในปัจจุบัน

ชีวิตของปราชญ์ขงจื๊อนั้นเกิดในช่วงกลียุค เพราะเป็นช่วงปลายสมัยชุนชิว (ฤดูใบไม้ผลิ-ใบไม้ร่วง) บ้านเมืองและสังคมมีแต่ศึกสงคราม ในช่วงที่ท่านอยู่ในแคว้นหลู่ ขงจื๊อ ได้สั่งสอนสานุศิษย์ด้วยหลักปรัชญาแห่งจริยธรรมเรียกกันว่า ลัทธิหยู หรือหยูเจีย (儒家) จนกระทั่งต่อมา เมื่อเจ้าครองแคว้นหลู่มีแต่ หลงมัวเมาในสุรานารี ทำให้ขงจื๊อตัดสินใจลาออกจากราชสำนักและออกเดินทางไปยังแว่นแคว้นต่างๆ เพื่อถ่ายทอดหลักธรรมจริยาอันเป็นหลักแห่งการปฏิบัติคุณธรรมด้วยปรัชญาของการดำเนินชีวิต ตลอดระยะเวลาที่ได้เดินทางไปยังแคว้นต่างๆ นั้น แม้ต้องประสบกับอุปสรรคนานัปการ แต่ปรัชญาคำสอนของขงจื๊อก็ได้รับการเผยแพร่และซึมซับลงในความคิดอ่านของชาวบ้าน จนกลายมาเป็นรากฐานสำคัญถึงปัจจุบัน

ในจำนวนคำสอนของปรัชญาขงจื๊อ ได้ถูกนำมารวบรวมและเรียบเรียงไว้ในคัมภีร์ 5 เล่ม หรือเรียกกันว่า อู่จิง (五经) ได้แก่

- คัมภีร์ซือจิง (诗经) เป็นคัมภีร์ที่มีเนื้อหาว่าด้วยกวีนิพนธ์และโคลงกลอน
- คัมภีร์ซูจิง (书经) หรือ ช่างซู (尚书) เป็นคัมภีร์ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ในยุคโบราณจนถึงราชวงศ์โจว
- คัมภีร์หลี่จิง (礼经) เป็นคัมภีร์ว่าด้วยหลักจารีตประเพณี พิธีกรรมและข้อปฏิบัติตน
- คัมภีร์อี้จิง (易经) เป็นคัมภีร์ทางโหราพยากรณ์ ภายใต้วิถีแห่งการสอดคล้องต่อธรรมชาติ
- คัมภีร์ชุนชิว (春秋) เป็นคัมภีร์ที่มีเนื้อหาว่าด้วยประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์โจว และเรื่องราวของแคว้นหลู่

หลักคำสอนของขงจื๊อได้รับการยกย่องว่าเป็นคำสอนที่ไม่มีวันตาย มีอิทธิพลอย่างยิ่งใหญ่ต่อชนชาติจีนตั้งแต่กษัตริย์จนถึงสามัญชน และตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปรัชญาต่างๆ เหล่านี้กลายมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติระหว่างสามีภรรยา บิดามารดาต่อบุตร สหายต่อสหาย ขุนนางต่อกษัตริย์ และกษัตริย์ต่อประชาชนทุกๆ สิ่งถูกร้อยเรียงกันเสมือนหนึ่งการเชื่อมโยงสังคมของมนุษย์เข้าด้วยกันในทุกๆ ด้าน นานวันจึงกลายมาเป็นครรลองแห่งธรรมเนียมปฏิบัติ และเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติจีนในที่สุด

การเคารพบูชาในตัวขงจื๊อ ไม่เพียงหมายถึงมหาปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของจีนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงบรมครูของชาวจีนที่เชื่อกันว่า การบูชาในรูปเคารพของขงจื๊อ จะช่วยในด้านความเจริญก้าวหน้าทางด้านการศึกษาและความสำเร็จในหน้าที่การงานอีกด้วย ช่วงบั้นปลายชีวิตของขงจื๊อนั้น ได้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้แก่สานุศิษย์คนสำคัญจำนวน 72 คน อันเป็นการนำหลักปรัชญาของขงจื๊อให้ดำรงคงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

ภายหลังจากขงจื๊อได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว ไอกง (哀公) เจ้าผู้ครองแคว้นหลู่ได้ถวายฐานันดรศักดิ์ให้แก่ขงจื๊อเป็น หนีฟู่ (尼父) มีความหมายถึง บิดาแห่งแผ่นดิน หลังจากนั้นเป็นต้นมา ในหลายๆ ราชวงศ์หลายๆ แผ่นดิน ต่างล้วนถวายบรรดาศักดิ์ให้แก่ขงจื๊อติดต่อกันมาทุกราชวงศ์ จนกระทั่งถึงสมัยสาธารณรัฐจีน ในปี ค.ศ.1935 รัฐบาลก๊กมินตั๋งได้เชิดชูฐานันดรของมหาปราชญ์ขงจื๊อเป็น ต้าเฉิงจื๊อเสิ้งเซียนซือ (大成至圣先师) หมายถึง *ปรมาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่เกรียงไกร* (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 96-98)

ประวัติ

เมื่อขงจื๊อเกิดมาได้เพียง 3 ปี บิดาที่มีร่างกายสูงใหญ่และแข็งแรงได้เสียชีวิตจากไป ขงจื๊อในวัยเยาว์ชอบเล่นตั้งโต๊ะเซ่นไหว้ ชอบเลียนแบบท่าทางพิธีกรรมของผู้ใหญ่ เมื่ออายุได้ 15 ปี ฝักใฝ่การเล่าเรียน อายุ 19 ปี ได้แต่งงานกับแม่นางหยวนกวน ในปีถัดมาได้ลูกชาย ให้ชื่อว่า คงลี้ อายุ 20 ขงจื๊อได้เป็นเสมียนยุ้งฉาง และได้ใส่ใจความถูกต้องเนื่องจากทำงานกับตัวเลขต่อมาได้ทำหลายหน้าที่รวมทั้งคนดูแลสัตว์ คนคุมงานก่อสร้าง และในระหว่างที่ศึกษาพิธีกรรมจากรัฐโจว ได้โอกาสไปเยี่ยมเล่าจื๊อ ขงจื๊อมีความสัมพันธ์อันดีกับ เสนาธิบดีของอ๋องจิง และได้ฝากตัวเป็นพ่อบ้าน และได้มีการพูดคุยกับอ๋องในการวางแผน และหลักการปกครอง แต่เนื่องจากโดนใส่ความจากที่ปรึกษาของรัฐ ขงจื๊อจึงเดินทางต่อไปรัฐอื่น ภายหลังได้ฝากฝังตัวเองช่วยบ้านเมืองกับอ๋องติง และได้รับการแต่งตั้งดินแดนส่วนกลางของลู่เป็นเสนาธิบดีใหญ่ บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง อาชญากรลดลง คนมีคุณธรรมและเคารพผู้อาวุโส และในระหว่างนั้น ได้มีการแบ่งแย่งดินแดน การแย่งชิงเมืองต่างๆ เกิดขึ้น ขงจื๊อได้เดินทางจากเมืองไปสู่เมืองต่างๆ เรียนรู้หลักการปกครอง และวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ละที่ ภายหลังได้ถูกหมายเอาชีวิต และถูกขับไล่ให้ตกทุกข์ได้ยาก และได้กลับมาสู่แคว้นลู่อีกครั้ง ขงจื๊อได้เริ่มรวบรวบพิธีกรรมโบราณ บทเพลง ตำราโบราณ และลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และได้สอนสั่งลูกศิษย์แถบแม่น้ำซูกับแม่น้ำสี ภายหลังขงจื๊อได้ล้มป่วยหนัก และเจ็ดวันให้หลัง ได้อำลาโลก ตรงกับเดือนสี่ทางจันทรคติ ในปีที่ 16 รัชสมัยอ๋องอี้ รวมอายุได้ 73 ปี

ฐานกว้าง 25 เซนติเมตร สูง 57 เซนติเมตร

ฐานกว้าง 36 เซนติเมตร สูง 93 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 458 ปฏิมากรรมองค์เทพบุ่นเชียง เหวินชาง 文昌帝君

เทพแห่งการศึกษา (เทพบุ่นเชียง เหวินชาง) 文昌帝君

เทพเจ้าบุ่นเชียง เป็นเทพที่ให้คุณเกี่ยวกับการศึกษา ในครั้งโบราณนักศึกษานิยมไหว้ท่านก่อนสอบจอหงวน ในส่วนประวัติของท่านนั้นมีกล่าวไว้มากมาย กล่าวว่าท่านได้ลงมาเกิดอีกหลายครั้งเพื่อสร้างสมผลบุญ เช่น เกิดเป็นโอรสในพระเจ้าอึ๊งตี่ (จักรพรรดิเหลือง) เกิดในสมัยพระเจ้าโจวอ๋อง เกิดเป็นโอรสของพระเจ้าฮั่นเกาจู่ (ปี 202-195 ก่อน ค.ศ.) เหล่านี้กระทั่งได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ดูแลการสอบจอหงวนเคล็ดในการไหว้ขอพร ให้เด็กๆ หรือผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ให้นำสมุด หนังสือและชุดเครื่องเขียนไปถวายท่านเพื่อสติปัญญาที่หลักแหลม การเรียนที่ดี

เป็นดวงดาวการศึกษา ดูแลฝ่ายบุ๋นนิยมบูชาช่วงเปิดภาคเรียนก่อนสอบเข้าโรงเรียน - มหาวิทยาลัย ด้วยขนมตังเมหลอดแต่ปัจจุบันหันมาใช้ไสไหมแทน เชื่อว่าจะทำให้ความคิดแตกฉานสอบเข้าโรงเรียนสำเร็จสมองดีหลักแหลม (http://www.jeeteklim.com/profile/intellect : สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2556)

บุ่งเชียง เป็นตำแหน่งๆ หนึ่งของจีนในสมัยโบราณที่สูงกว่าตำแหน่งจอหงวนเป็นเทพแห่งการศึกษา ชาวไทยเชื้อสายจีนบูชาเพื่อจะขอพรด้านการศึกษาเล่าเรียน โดยเมื่อใกล้ถึงเวลาสอบเข้าสถานศึกษาต่างๆ มักจะนำเอาบุตรหลานมาไหว้เพื่อขอให้สำเร็จดังที่ขอ ของที่นำมาเซ่นไหว้มักจะเป็นของหวาน เช่น โรตีสายไหม เพราะเชื่อกันว่าท่านชอบของหวาน โดยทั่วไปนับถือกันว่าเป็นดาวแห่งการศึกษา กล่าวกันว่าหากผู้ใดปรารถนาเอาดีด้านราชการก็มักจะบูชากันเป็นประจำ

รูปปั้นของท่านประดิษฐานอยู่ด้านขวามือภายในพระอุโบสถ หลังพระประธาน อยู่ร่วมกับเทพปักตี่ ทำจากกระดาษปั้นขึ้นรูป พอกด้วยปูน ตกแต่งลวดลาย ทาสีทอง ทั้งองค์สูงประมาณ 0.5 เมตร (ฐิตพล มีลาภ. 2549: 67)

ฐานกว้าง 18 เซนติเมตร สูง 39 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 459 ปฏิมากรรมองค์จี่มุ้ย

ฐานกว้าง 25 เซนติเมตร สูง 61 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 460 ปฏิมากรรมองค์เทพเหี่ยงเทียงเซียงตี่หรือเทพเจ้าตั่วเหล่าเอี๊ย

*(คนจีนแต้จิ๋ว อำเภอเท่งไฮ้ เรียกองค์**เทพเหี่ยงเทียงเซียงตี่** ว่า เทพเจ้าตั่วเหล่าเอี๊ย)*

เทพเหี่ยงเทียงเซียงตี่หรือเทพเจ้าตั่วเล่าเอี๊ย 玄天上帝

เป็นเทพแห่งกลุ่มดาวเต่าดำทิศเหนือ มาจากกลุ่มดาวที่มีลักษณะคล้ายเต่ากับงูสีดำขุนพลแห่งสวรรค์เทพประจำธาตุน้ำ ช่วยป้องกันไฟเชื่อว่าจะช่วยดูแลคุ้มครองป้องกันภัย ปราบสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ทั้งทำให้อายุยืนยาวอีกด้วย ช่วงตรุษจีนของทุกปีเทพองค์หนึ่งที่ผู้คนนิยมไปกราบไหว้ขอพรกันอย่างเนืองแน่น เพื่อให้มีโชค มีชัยตลอดทั้งปี ก็คือ "ตั่วเหล่าเอี๊ยหรือเฮี่ยงเทียนเสี่ยงตี่" ณ ศาลเจ้าพ่อเสือซึ่งชาวจีนถือเป็นเทพศักดิ์สิทธิ์ ที่คอยปกป้องอภิบาล และปราบปรามศัตรู

ตำนานที่ 1 เทพเจ้าตั่วเหล่าเอี๊ย หรือองค์เทพเฮี่ยงเทียนเสี่ยงตี่

มีตำนานเล่าขานมากมายเกี่ยวกับตั่วเหล่าเอี๊ย อาทิ ในเทวปกรณัมของจีนกล่าวว่าเมื่อครั้งบรรพกาลล่วงมาแล้ว เมืองลกฮง กึงตัง ประเทศจีนมีชายหนุ่มรูปร่างกำยำใหญ่ผู้หนึ่งประกอบอาชีพฆ่าหมูและวัวเพื่อส่งขายคืนหนึ่งเกิดนิมิตเห็นนักพรตลัทธิเต๋ามาบอกให้เลิกฆ่าสัตว์เพราะเขามิได้เกิดมาเพื่อการนี้ แต่เกิดมาเพื่อสร้างบารมีควรหันมาบำเพ็ญธรรมแล้วจะสำเร็จ เมื่อตื่นเช้าขึ้นมาชายหนุ่มจึงเล่าให้มารดาฟังซึ่งมารดาก็เห็นด้วย ทั้งสองจึงตกลงยุติการฆ่าสัตว์และตั้งใจบำเพ็ญปฏิบัติธรรม

เมื่อตั้งใจบำเพ็ญปฏิบัติธรรมไปได้ 3-4 วัน นักพรตที่นิมิตฝันก็มาปรากฏกายที่หน้าบ้านถามมานพหนุ่มว่าเขาตัดสินใจเด็ดเดี่ยวที่จะบำเพ็ญพรตให้สำเร็จหรือยัง มานพหนุ่มตอบตกลงทันทีและจัดการทรัพย์สินรวบรวมเป็นเงินก้อนหนึ่ง ไว้เลี้ยงดูมารดาผู้ชราแล้วเก็บข้าวของออกเดินทางตามนักพรตขึ้นเขาไปบำเพ็ญพรตด้วยความมานะตั้งใจหมั่นปฏิบัติบำเพ็ญ แต่การปฏิบัติก็ไม่มีความก้าวหน้า ไม่ประสบผลแต่อย่างไรศิษย์ที่มาใหม่ต่างสำเร็จไปก่อนเขา ทำให้มานพหนุ่มรู้สึกเสียใจ ท้อใจวันหนึ่งจึงถามท่านนักพรต ผู้อาจารย์ว่าเขาจะมีวันสำเร็จธรรมไหมท่านอาจารย์ตอบแก่เขาว่า ตราบใดที่ภายใน ของเขายังสีดำอยู่ก็อย่าถามถึงความสำเร็จเลย

พอกลับไปถึงห้องพัก มานพหนุ่มครุ่นคิดอย่างหนัก อีกทั้งเสียใจ ข้องใจ ในคำพูดของอาจารย์ว่าภายในของเขา สีดำนั้นหมายความว่าอย่างไร เพราะเขามีความตั้งใจมั่นมาบำเพ็ญธรรม ก็เพื่อความสำเร็จถ้าภายในคืออุปสรรค เขาก็ยินดีพลีชีพเพื่อบูชาธรรมที่หวังจะสำเร็จนั้นๆ

คิดได้ดังนั้น เขาก็คว้ามีดขึ้นมาคว้านท้อง ลากไส้และกระเพาะออกมา พอเครื่องในเหล่านั้นหลุดพ้นจากร่าง เขาก็รู้สึกตัวเบาและบรรลุธรรมทันทีเนื่องเพราะอาชีพที่ฆ่าสัตว์มามาก และมานพหนุ่มเอาชีวิตตนแลกธรรมเพื่อทดแทนบาปเคราะห์กรรม ที่มาเป็นอุปสรรคขัดขวางการบำเพ็ญได้สำเร็จ

อาจารย์นักพรตทราบความ เร่งรุดมาที่ห้องพักมานพหนุ่ม เข้าช่วยเหลือรักษาพยาบาลจนมานพหนุ่มเป็นปกติ โดยท้องมานพหนุ่มปราศจากลำไส้ และกระเพาะแต่มิเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตเพราะฌานสมาบัติแห่งธรรมหล่อเลี้ยงรักษาให้เป็นอยู่ เมื่อสำเร็จธรรมนักพรตเห็นสมควรที่ท่านจะลงจากเขาไปโปรดผู้คนก่อนจากกัน ท่านอาจารย์ได้ มอบธงให้มานพหนุ่มผืนหนึ่งเป็นสีขาวมานพจัดเตรียมสัมภาระลงเขาโดยเอากระเพาะและลำไส้ของเขาที่ตากแห้ง เก็บไว้นำติดตัวลงมาด้วย ครั้นเดินทางถึงตีนเขา ได้ยินเสียงร้องอย่างเจ็บปวดของหญิงสาวจึงเข้าไปดูพบหญิงท้องแก่กำลังจะคลอดบุตร มานพหนุ่มบอกแก่หญิงคนนั้นว่าท่านเป็นผู้ชายและเป็นนักบวชมิใช่หน้าที่ที่จะช่วยการคลอดได้ได้แต่มอบธงผืนที่

อาจารย์มอบให้แก่หญิงคนนั้นเพื่อรองรับเด็กทารกหญิงคนนั้นคลอดบุตรออกมาอย่างปลอดภัย เมื่อตัดสายสะดือเช็ดคราบเลือดแล้วยกทารกน้อยอุ้มขึ้นในอ้อมกอด หญิงคนนั้นได้ขอบใจท่านมานพหนุ่ม และส่งคืนธงที่เปื้อนเลือดคืนแก่ท่าน

มานพหนุ่มจึงนำธงไปล้างที่ชายคลองพอธงจุ่มลงน้ำ น้ำในคลองพลันเปลี่ยนเป็นสีดำทันทีรวมทั้งธงของเขาก็กลายเป็นสีดำด้วย โดยไม่ได้ระวังระหว่างที่ล้างกระเพาะและลำไส้ที่เก็บไว้ ตกลงไปในน้ำ เขาก็คิดว่าดีเหมือนกันไม่ต้องเป็นภาระเก็บรักษาอีกต่อไป มานพหนุ่มลงเขาโปรดผู้คนอยู่จวบจนสิ้นวาระขัยจากมนุษย์โลก ไปเสวยทิพย์สมบัติองค์เง็กเซียนฮ่องเต้จ้าวแห่งสวรรค์ โปรดประทานยศให้เป็นผู้ตรวจการภพสามตำแหน่ง “เหี่ยง เทียน เสี่ยง ตี่” ผู้พิชิตมาร โดยมีธงเทพโองการดำเป็นอาญาสิทธิ์ธงสีดำเป็นสัญลักษณ์ของท่าน เป็นธงบัญชาการของเจ้าหรือเทพพรหม มีลัญจกรอยู่ในธงอาญาสิทธิ์เฉียบขาด ต่อมาเง็กเซียนฮ่องเต้มีพระบัญชาให้ไปปราบสัตว์ประหลาด 2 ตน พอพบสัตว์ประหลาดทั้งสองเหี่ยงเทียงเสี่ยงตี่ทราบทันทีว่าเป็นกระเพาะและลำไส้ของตนที่ปีศาจร้ายเข้าไปสิงสถิตอยู่ กระเพาะกลายเป็น "เต่า" และลำไส้กลายเป็น "งู" ท่านจึงเอาเท้าข้างหนึ่งเหยียบเต่า และเท้าอีกข้างเหยียบงูไว้สยบสัตว์ปีศาจร้ายทั้งสองจนหมดฤทธิ์

ชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธาจึงจัดสร้างศาลเจ้าและรูปปั้นท่านขึ้นบูชา โดยใช้สัญลักษณ์เท้าเหยียบเต่าเหยียบงูและธงสีดำ โดยมี "เสือ" เป็นบริวารพาหนะ นี่คือตำนานแห่ง ตั่วเหล่าเอี๊ยหรือเหี่ยงเทียงเสี่ยงตี่เทพศักดิ์สิทธิ์ ประจำกลุ่มดาวด้านทิศเหนือ ผู้พิชิตมารในรูปลักษณ์ขุนพลเคราดำยาว เท้าเหยียบบนหลังงูและเต่าซึ่งถือเป็นสัตว์ประจำกายมือขวาถือดาบชิกแชเกี่ยม มือซ้ายยกชี้ระดับหน้าอกไปยังท้องฟ้าอันแสดงความหมายถึงการบรรลุธรรมสำเร็จเต๋า ที่ผู้คนกราบไหว้นับถือมาจนถึงทุกวันนี้

ตำนานที่ 2 เทพเจ้าตั่วเหล่าเอี๊ย หรือองค์เทพเหี่ยงเทียงเสี่ยงตี่

คนจีนมีเจ้าที่เกี่ยวพันกับทิศหลายทิศ หนึ่งคือเทพเจ้าแห่ง 5 ขุนเขาใน 5 ทิศ คือเหนือ, ใต้, ออก, ตก, และทิศตรงกลาง และมีอีกหนึ่งที่คนผู้มีภูมิวิชาเรื่องฮวงจุ้ย จะต้องรู้จักดีคือเทพสัตว์ประจำทิศทั้ง 4 คือ

1. แชเล้ง หรือมังกรเขียว 青龙 ประจำอยู่ทิศตะวันออก
2. แปะโฮ่ว 白虎 หรือเสือขาว ประจำอยู่ทิศตะวันตก
3. จูเฉียะ 朱雀 หรือนกเจ้า ประจำอยู่ทิศใต้
4. เฮี่ยงบู้ 玄武 หรือคู่มิตรงูและเต่า ประจำอยู่ทิศเหนือ

เทพทิศเหนือคือเฮี่ยงบู้ นักพรตเต๋านับถือท่านมาก กำเนิดของเทพทิศเหนือคือการอุบัติขึ้นเองบนสวรรค์ จากการรวมตัวของเทหวัตถุในจักรวาลเกิดเป็นเทพดวงดาวองค์หนึ่งที่ได้จุติลงมาเกิดเป็นมนุษย์ในยุคอึ้งตี่โดยเป็นโอรสของ “ เสียงเสียฮวงโฮ้ว ” แปลว่ามเหสีเสียงเสียแห่งรัฐเจ็งลัก 净乐国 ด้วยตำนานการเกิดที่ค่อนข้างพิสดารตามแบบนิทานโบราณว่ามเหสีเสียงเสียทรงครรภ์นานถึง 14 เดือน แล้วได้ประสูติโอรสออกทางซี่โครง ณ วันที่ 3 เดือน 3 ของจีน

เมื่อเฮี่ยงบู้ อายุได้ 14 ปี ได้ออกจากวังไปเที่ยวชมเทศกาลโคมไฟ แล้วเกิดได้คิดสัจธรรมว่าเกิดเป็นคนนี้ช่างยากเสียจริง ทำอย่างไรหนอจึงจะตัดกิเลสทางโลกให้ได้ เฮี่ยงบู้จึงสละทางโลกไปปลีกวิเวกที่เขาบู๊ตึ้ง ร่ำเรียนธรรมในแนวทางของเต๋าแล้วที่สุดก็กลายเป็นเซียน แล้วได้รับราชโองการแต่งตั้งจากเง็กเซียนฮ่องเต้ให้เป็นเทพรักษาทิศเหนือ ด้วยพระนามว่า เฮี่ยงบู้ แปลตรงตัวว่า กำลังลึกลับอัศจรรย์

เฮี่ยงบู้ มีวรกายสูงใหญ่ถึง 9 ฟุต และมีพักตร์กลมดั่งดวงจันทร์ คิ้ว, ตามีอำนาจ ผมดำ มีเคราและร่างกายกำยำแข็งแรง ผิวกายดำขลับ ทรงมงกุฎหยกแต่ชุดทรงกลับเป็นหญ้า เลื่องชื่อมากว่าทรงไล่ผีเก่งบางตำราบอกว่า เฮี่ยงบู้เป็นอีกภาคหนึ่งของเง็กเซียนฮ่องเต้

อย่างไรก็ตาม บางท้องที่และบางสมัยไหว้ เฮี่ยงบู้ ในฐานะเทพดวงดาว จากที่คนโบราณได้แบ่งฟ้าเป็น 28 ช่อง หรือ 28 กลุ่มดาว ในสมัยจั่นกว๋อ ได้มีคนจัดแบ่ง 28 กลุ่มดาวใหม่เป็น 4 กลุ่มใหญ่ แล้วให้ชื่อเป็นสัตว์ 4 ชนิด คือ

มังกรเขียว สำหรับกลุ่มดาวทางทิศตะวันออก
เสือขาว สำหรับกลุ่มดาวทางทิศตะวันตก
นกเจ้า สำหรับกลุ่มดาวทางทิศใต้
เต่า สำหรับกลุ่มดาวทางทิศเหนือ

ต่อมาเต่าถูกจับคู่กับงูแล้วเป็นสัญลักษณ์ประจำองค์ของเฮี่ยงบู้ ครั้นถึงสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ เฮี่ยงบู้ถูกวาดภาพให้เป็นเทพผมยาว ทรงชุดใหญ่และถือดาบ

สมัยราชวงศ์เหม็ง ตามศาลเจ้านิยมสร้างองค์เฮี่ยงบู้ไว้บูชา โดยมีคู่มิตรเต่า งู อยู่เคียงองค์แล้ว คนเกิดเชื่อถือกันว่า ถ้าไหว้ท่านด้วยน้ำและไฟ จะช่วยให้พ้นภัยพิบัตินานา

ในสมัยราชวงศ์เช็ง ฮ่องเต้มีโองการให้ไหว้เฮี่ยงบู้ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ด้วยความเชื่อส่วนพระองค์ว่า เฮี่ยงบู้เป็นผู้ดูแลโชคชะตาของคน พระองค์จึงไหว้เพื่อขอพรให้ทรงพระชนมายุยืนยาว

หลังจากสมัยต่างๆ เหล่านี้ เทพทิศเหนือ เฮี่ยงบู้จึงเป็นที่เคารพกราบไหว้ของคนจีน ไหว้เพื่อขอพรให้โชคดี (http://www.alternativecomplete.com/tiger2.html : สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 พฤษภาคม 2556)

ฐานกว้าง 36 เซนติเมตร สูง 93 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 461 ปฏิมากรรมองค์เทพเจ้ากวนอู

กวนอู 关羽

กวนอู หรือชื่อในสำเนียงจีนกลางว่า กวนอวี่ (关羽) ได้รับการยกย่องเทิดทูนอย่างสูงจากชาวจีนในปัจจุบัน ในทางลัทธิเต๋าได้ยกย่องให้กวนอูเป็นเซียนแห่งความภักดีและซื่อสัตย์ อีกทั้งยังถือว่าเป็นเทพแห่งโชคลาภ เรียกกันว่าอู่ไฉเสินเย่ หรือไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ (武财神爷) ในขณะที่ทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานยกย่องให้กวนอูเป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งเรียกกันว่า พระสังฆรามโพธิสัตว์หรือเจียหลานผูซ่า

คติการนับถือกวนอูเป็นเสมือนดั่งประหนึ่งเทพเจ้านั้น มีที่มาเริ่มต้นเมื่อ ค.ศ.1102 ในสมัยราชวงศ์ซ่ง รัชสมัยซ่งฮุยจงฮ่องเต้ โดยได้พระราชทานอวยยศบรรดาศักดิ์ให้กวนอูเป็น จงฮุ่ยกง (忠惠公) หมายถึงเทพผู้ภักดี นับตั้งแต่นั้นมา ในทุกราชวงศ์หลังจากนั้น ราชวงศ์หยวน หมิง และชิง ก็ได้มีการถวายบรรดาศักดิ์ให้แก่กวนอูเป็นอย่างสูงและมักเรียกท่านว่า กวนเซิ่งตี้จวิน (关圣帝君) กวนกง (关公) กวนตี้ (关帝) กวนเหล่าเย่ (关老爷) กวนเอ้อเย่ (关二爷) และ กวนเอ้อเกอ (关二哥) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ในประเทศจีนมีศาลเจ้ากวนอูเป็นจำนวนมาก และยังแพร่หลายในไต้หวัน ฮ่องกง รวมทั้งในประเทศต่างๆ ทั้งในเอเชียและยุโรป ที่มักจะมีศาลเจ้ากวนอูอยู่ตามแหล่งชุมชนชาวจีน ทั่วทุกมุมโลก

ในประวัติศาสตร์จริงของกวนอู เป็นบุคคลที่มีจริงในปลายราชวงศ์ฮั่นและสมัยสามก๊กที่คนไทยส่วนใหญ่รู้จักกันดี กวนอู (กวนอวี่) มีชื่อรองว่ากวนหวินฉาง (关云长) ได้เข้าร่วมสัตย์สาบานเป็นพี่น้องกับเล่าปี่ และเตียวหุย จากนั้นมาก็ได้ออกสู้รบทำศึกด้วยความห้าวหาญ และมีส่วนช่วยเล่าปี่ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตรย์แห่งก๊กสู่ (จ๊กก๊ก) วีรกรรมต่างๆ ในสมัยสามก๊กของกวนอูเป็นที่เล่าขาน สืบทอดต่อๆ กันมา หลายชั่วคนสร้างความประทับใจให้แก่ชาวจีนอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น เมื่อภาพลักษณ์แห่งกวนอูได้สะท้อน

ผ่านงานด้านศิลปะทั้งจิตรกรรมและประติมากรรมจึงมักปรากฏรูปของกวนอูในบุคลิกของขุนศึก ผู้เหี้ยมหาญและซื่อสัตย์ ส่วนใหญ่แล้วจะสร้างให้กวนอูมีใบหน้าสีแดง หนวดเครายาวจรดอก สวมอาภรณ์สีเขียว มีใบหน้าที่กล้าหาญและดุดัน ภาพแห่งกวนอูในฐานะของเทพเจ้า แห่งสงคราม จึงเป็นสัญลักษณ์สิริมงคลในความหมายของการต่อสู้ชิงชัย และมักสวมชุดเกราะห้ามังกรพร้อมง้าวมังกรเขียวงาน ศิลปหัตถกรรมเกี่ยวกับกวนอูจึงมีรูปแบบ และลักษณะที่ไม่เหมือนกัน และได้รับการกราบไหว้บูชาในความหมายที่แตกต่างกันไปด้วย คือลี่กวนกง (立关公) หรือกวนอูยืน เป็นคำเรียกรูปเคารพกวนอูในท่ายืน สองตาเขม็งเพ่งมองไปเบื้องหน้า มือขวามักจะถือง้าวมังกรเขียวไว้ข้างกาย มีท่วงท่าที่องอาจงามสง่าพร้อมออกศึก นับเป็นรูปเคารพกวนอูที่พบเห็นกันมากที่สุด และได้รับการประดับบูชาไว้ตามอาคารบ้านเรือนและบริษัทสำนักงาน ปกติแล้วจะต้องวางรูปกวนอูยืนในตำแหน่งที่หันหน้าออกหน้าบ้าน แต่จะไม่วางไว้ตรงหน้าประตูทางเข้าโดยจะวางไว้บริเวณภายในบ้าน แล้วค่อยหันหน้าออกสู่ด้านนอก *เชื่อกันว่าจะช่วยไล่สิ่งชั่วร้ายนานาและภัยอุปสรรคทั้งมวลให้ผ่านพ้นไป เพราะหากมีสิ่งชั่วร้ายใดๆ เข้ามาสู่ประตูบ้านแล้ว เมื่อเห็นรูปกวนอูยืนอยู่ด้านในก็จะหลีกลี้หนีไปไกลแสนไกล* หม่ากวนกง (骑马关公) หรือกวนอูขี่ม้า เป็นรูปกวนอู ในท่าควบขับบนหลังม้าที่กำลังเป็นรูปกวนอูในท่าควบขับบนหลังม้าที่กำลังโผนโจนทะยานเป็นท่วงท่า ก่อนออกทำศึกสงคราม ดังนั้น การวางรูปเคารพกวนอูในแบบลักษณะนี้ จะเท่ากับการประกาศศึก กับศัตรู *ปกติแล้วนิยมตั้งรูปกวนอูในท่าควบขับบนหลังม้าเพื่อสะท้อนถึงความหมายของการต่อสู้แข่งขันทางธุรกิจการค้า หากตั้งประดับไว้ก็จะประสบชัยชนะเหนือคู่แข่งทั้งปวง*

กวนกงเยี่ยตู๋ (关公夜读) หรือ กวนอู อ่านตำรายามราตรี เป็นกวนอูในท่านั่งอ่านตำรา มือหนึ่งจะถือตำราม้วนพับไว้ อีกมือหนึ่งจะลูบเคราในลักษณะท่วงท่าสมาธิระหว่างการอ่านตำรา ดังนั้น *การวางรูปเคารพกวนอู ในลักษณะแบบนี้ จะเป็นเคล็ดในความเชื่อว่า หากตั้งไว้ ณ ตำแหน่งของการศึกษาตามหลักฮวงจุ้ยแล้วก็จะทำให้ประสบชัยชนะในการศึกษาเล่าเรียนและสามารถสอบแข่งขันเข้ารับราชการได้ดั่งใจปรารถนา*

ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าเวลาจะพ้นผ่านไปนานนับร้อยนับพันปี ความเชื่อความศรัทธาในเทพเจ้ากวนอูที่มีฐานะเสมือนหนึ่ง เทพแห่งความซื่อสัตย์ เทพแห่งโชคลาภ และเทพแห่งสงคราม จึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์สิริมงคลที่ยังรากฝังลึกในคติความเชื่อของชาวจีนมาทุกยุคทุกสมัย และเป็นที่เคารพสักการบูชามาตราบจนปัจจุบัน (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 74-77)

ภาพประกอบ 462 ป้ายชื่อเหล่าเทพ มีความกว้าง 13 ซม. สูง 31 ซม.

1. เลี่ย เซิง เลี่ย เสียน เซียน หยู่ คือ บรรพชนปราญช์บัณฑิตผู้ประเสริฐทั้งปวง
2. ชาง เจี๋ย ตี้ เซิง จื้อ จู่ คือ เทพชาง เจี๋ย ผู้ประดิษฐ์อักษร
3. ต้า เซิ้ง จื่อ เซ้ง ข่ง ฟู่ จื้อ คือ ท่านคุรุศาสดา ข่งจื้อ
4. ซิง ท้ง เหวิน ฉาง ตี้ จวิน คือ ท่านบุ่งเชียง องค์เทพบัณฑิตอักษร
5. กุ้ย ซิง เต้า จวิน ซิง จวิน คือ เทพดาวข่วยแช (ดาวการศึกษา) กุ้ยซิงซิง เต้า จวิน ซิง จวิน

(พระภานุวัฒน์ เลิศประเสริฐพันธ์ เสี่ยสก : แปล)

ภาพประกอบ 463 ป้ายชื่อรวมเทพในโบสถ์

1. เหี่ยง เทียง เสี่ยง ตี่ คือ เทพเหี่ยงเทียงเสี่ยงตี่ คนแต้จิ๋ว อ.เท่งไฮ้ เรียก "ตั่วเหล่าเอี๊ย"
2. เลี๊ยก เสี่ย เลี๊ยก เฮี้ยง โซย ยู้ คือ รวมเทพและนักปราชญ์ ครู - อาจารย์บัณฑิต
3. ชัง เขียก ตี้ กุง หยี่ โจ้ว คือ ท่านคุรุเทพชังเขียก ผู้คิดค้นประดิษฐ์อักษรจีน
4. ไต่ เซ็ง จี เสี่ย ขง หู จื้อ คือ มหาปราชญ์ขงจื้อ บรมครูของจีน
5. จื๋อ ท้ง บุ่ง เชียง ตี้ กุง คือ เทพเจ้าบุ่งเชียง เทพแห่งการศึกษา พื้นเพเป็นคน อ.จื๋อท้ง มณฑลเสฉวน
6. ข่วย แช เต่า กุง แช กุง คือ เป็นเทพดวงดาวเสริมบารมี เป็นดาวแห่งการสอบจอหงวน หรือการสอบ และศึกษาเล่าเรียนต่างๆ
7. จี๋ มุ่ย แช ไต่ ตี่ กุง คือ เป็นเทพแห่งดวงดาวจี๋มุ่ย เป็นดาวมงคลประทานความโชคดี

(นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน : แปล)

ฐานกว้าง 16 เซนติเมตร สูง 36 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 464 ปฏิมากรรมองค์เทพธิดาถือตราประทับ

เทพธิดาถือตราประทับหรือตราหยก

นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน (สัมภาษณ์เมื่อ 29 กรกฎาคม 2556) กล่าวว่า เทพธิดาถือตราประทับหรือตราหยกนั้น จะยืนอยู่กับเทพอีกองค์หนึ่ง ซึ่งถือกระบี่ยืนคู่กัน แต่ปัจจุบันไม่ทราบหายไปไหน เทพทั้ง 2 นี้เป็นบริวารรับใช้ของเทพเสี่ยงเทียนเสี่ยงตี่หรือตั่วเหล่าเอี๊ย ซึ่งจะแสดงอำนาจตามคำสั่งของเทพผู้เป็นใหญ่

การบูชาเทพเจ้า ในพระอุโบสถ มีตู้หนึ่งที่รวมเหล่าเทพซึ่งจะตั้งเทพเจ้าคู่กัน จะเป็นลักษณะของบุ๋นและบู้ กล่าวคือเทพเจ้าฝ่ายบุ๋นกับเทพเจ้าฝ่ายบู้

- เทพเจ้าฝ่ายบุ๋น ได้แก่ บุ่งเชียงตี่กุง เป็นเทพแห่งการศึกษา และขงจื้อ เป็นผู้นำ มีบริวารเป็นเทพประดิษฐ์อักษรหรือเทพชังเขียง และเป็นดาวแห่งการสอบหรือเรียกว่า "ขุ่ยแช" ฉะนั้นเทพเหล่านี้ถือเป็นเทพสำคัญที่คนจะบูชาในการศึกษาเล่าเรียน จึงมีประดิษฐานไว้ที่วัดมังกรกมลาวาส รวมทั้งป้ายชื่อมีการเขียนถึงบูรพาจารย์ ครูบาอาจารย์ นักปราชญ์ ด้านการศึกษาทั้งหมด เรียกได้ว่าเป็นที่รวมของความเชื่อด้านการศึกษาเล่าเรียนนั้นเอง

- เทพเจ้าฝ่ายบู้ นำโดยเทพกวนอู เทพเสี่ยงเทียนเสี่ยงตี่ หรือเรียกอีกชื่อว่าจิงบู่ตี่ ถือว่าเป็นเทพเจ้าฝ่ายบู้ โดยเฉพาะชาวจีนโบราณในแถบมณฑลกวางตุ้ง นิยมบูชาเทพคู่กันนั้นคือฝ่ายบุ๋นและฝ่ายบู้ เพราะมีความเชื่อว่า

ฝ่ายบุ๋น เป็นการขอพรให้สมปรารถนาในด้านสติปัญญา ความคิด ความฉลาด ความคิดไตร่ตรอง

ฝ่ายบู้ เป็นการขอพรให้มี พละ กำลัง อำนาจ ที่จะฝ่าฟันอุปสรรค์ได้

ฉะนั้น คนโบราณสมัยก่อนจึงนิยมขอพรเทพทั้งสองฝ่าย ถือเป็นเทพสำคัญ จึงประดิษฐานตั้งไว้ที่พระอุโบสถในวัดมังกรกมลาวาส (ตู้จะตั้งอยู่ฝั่งขวามือของพระอุโบสถ)\

ฐานกว้าง 16 เซนติเมตร สูง 36 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 465 เซียนตาทิพย์เห็นไกล

ฐานกว้าง 16 เซนติเมตร สูง 36 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 466 เซียนหูทิพย์ได้ยินพันลี้

เซียนตาทิพย์เห็นไกล เซียนหูทิพย์ได้ยินพันลี้

ภาษาจีนแต้จิ๋ว เรียกเทพเห็นไกลพันลี้ว่าชัยลี้ง้ัง เรียกเทพหูฟังไกลว่า ซุงฮวงยื้อ

ประวัติของ 2 เซียนจะเป็นหนึ่งในเรื่องของฮงซิ้งตึ๊ง หรือทำเนียบการแต่งตั้งเทพเจ้าที่จับช่วงจิวบุ่งอ๊วงแห่งราชวงศ์จิว รบเพื่อล้มล้างราชวงศ์เซี่ย โดยมีเกียงไท้กงเป็นกุนซือ เรื่องเล่าว่า

ชัยลี้ง้ัง หรือตาเห็นไกลพันลี้ คือแม่ทัพกิมเจียงกุง

ซุงฮวงยื้อ หรือหูฟังไกลพันลี้ คือแม่ทัพลิ่วเจียงกุง

ทั้งสองเป็นแม่ทัพของฝ่ายกษัตริย์ติ๋ว ผู้โหดเหี้ยมแห่งราชวงศ์ซาง ซึ่งตำนานฮงซิงตึ๊ง นี้จะมีมุมวิจิตรพิสดารว่าทั้ง 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายกษัตริย์ติ๋วและฝ่ายจิงบุ่งอ๊วง ต่างฝ่ายต่างก็มีเทวดาช่วยรบด้วย

ตาเห็นไกลพันลี้ เนื้อแท้คือเทพต้นท้อ ที่แปลงร่างเป็นคนในบางเวลา ส่วนหูฟังไกลคือเทวดาต้นหลิว ที่แปลงร่างเป็นคนเช่นกัน

กษัตริย์ติ๋วจัดวางตัวให้ทั้งสองเป็นหน่วยรบอยู่ฝ่ายหน้า ซึ่งก็ทรงประสิทธิภาพมาก เพราะมีผลให้เกียงไท้กงรู้สึกงงมากว่า ไม่ว่าจะแผนการรบอย่างไร ดูเหมือนว่าฝ่ายกษัตริย์ติ๋วจะดักทางแล้วปกป้องได้หมด ซึ่งเกียงไท้กงมาจับได้ภายหลังว่า ไม่ว่าเกียงไท้กงจะพูดอะไรสั่งงานอย่างไร หูฟังไกลล้วนได้ยินทั้งสิ้น และไม่ว่าจะมีการดำเนินการอะไรในค่าย ตาเห็นไกลพันลี้ก็ล้วนเห็นหมดเลย

เกียงไท้กง แก้เกมด้วยการส่งลูกน้องระดับขุนพลอึ้งเทียง ขึ้นเขาไปหาเซียนแล้วขอเรียนวิชาเพื่อมาสู้กับตาเห็นพันลี้กับหูฟังไกล ทำให้ขุนพลยื้อ พบเคล็ดรับมือกับ 2 เซียน โดยส่งทหารให้คอยโบกธงแดงตลอดเวลา คอยตีกลองและฆ้องตลอดเวลาอย่าวางมือผลคือธงแดงเป็นเคล็ดกวนภาพในสายตาของตาเห็นไกลพันลี้และเสียงกลอง ก็ได้กวนคลื่นเสียงทำให้หูฟังไกลไม่สามารถจับเสียงอะไรได้เลยนอกจากเสียงกลองและฆ้อง

ทั้ง 2 เซียน คือ ตาเห็นไกลและหูฟังไกล รู้สึกโกรธที่ฤทธิ์เดชของตนถูกสยบ จึงตรงลิ่วไปยังค่ายของเกียงไท้กง ซึ่งทางนั้นก็เตรียมรับมืออยู่แล้ว เมื่อสองเซียนเข้าค่ายมามาก็รุมล้อมและจับฆ่าได้ด้วยเคล็ดบางอย่าง ทำให้ที่สุดทัพของเกียงไท้กง ก็ได้ชัยชนะและราชวงศ์จิวก็ได้ปกครองจีนแทนราชวงศ์ซาง

อย่างไรก็ตามมีอีกข้อมูลของเซียนตาเห็นไกลกับเซียนหูไกลว่าทั้งสองคือ 2 ใน 4 ของสี่ไต้กิมกังหรือ 4 เทวดาผู้รักษาเสาสวรรค์ หรือบ้างก็ว่าเป็นเทวดาผู้รักษาของเจ้าแม่เทียนโหวเนี่ยเนี้ย

แต่แม้ตำนานจะหลากหลาย หากก็นิยมให้ภาพลักษณ์ของ 2 เซียนนี้เป็นเทพอสูร โดยตาเห็นไกลพันลี้มักใช้มือซ้ายคอยยกป้องเหนือตา ทำท่ามองไกล มือขวามีอาวุธ 3 ชิ้น แต่ทำเป็นชิ้นเดียวรวมกันเรียกว่า ทีแซ ขาขวานิยมให้เหยียบไหกับหอยตัวใหญ่

ส่วนหูฟังไกลนิยมให้มือซ้ายมีงูสีแดงพันไว้อยู่ แล้วเอามือขวาป้องหูเป็นท่าเงี่ยหูฟังนั้นเอง (จิตรา ก่อนันทเกียรติ. 2544: 90-92)

4. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารโจวซือ

4.1 ด้านสถาปัตยกรรม

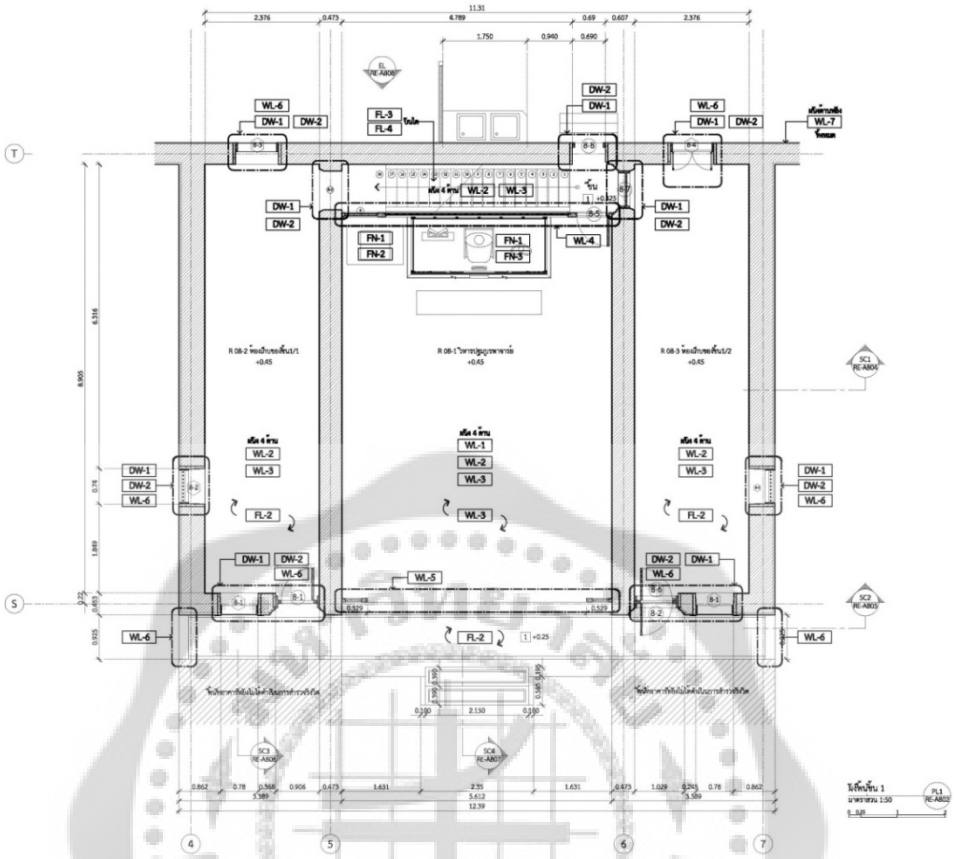
รูปแบบ : สถาปัตยกรรมวิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ) เป็นวิหารที่อยู่ด้านหลังของวัด มีรูปลักษณะเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนเป็นที่ปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ ชั้นล่างมีรูปปั้นบูรพาจารย์ (สกเห็งมหาเถระ) ปฐมบูรพาจารย์วัดมังกรกมลาวาส พื้นปูด้วยหินอ่อน ผนังโครงเป็นไม้แดงผุผนังด้วยไม้สัก ตัวอาคารของวิหารแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฐาน ตัวอาคาร หลังคา

วัสดุ : ปูนซีเมนต์, ไม้, หินอ่อน

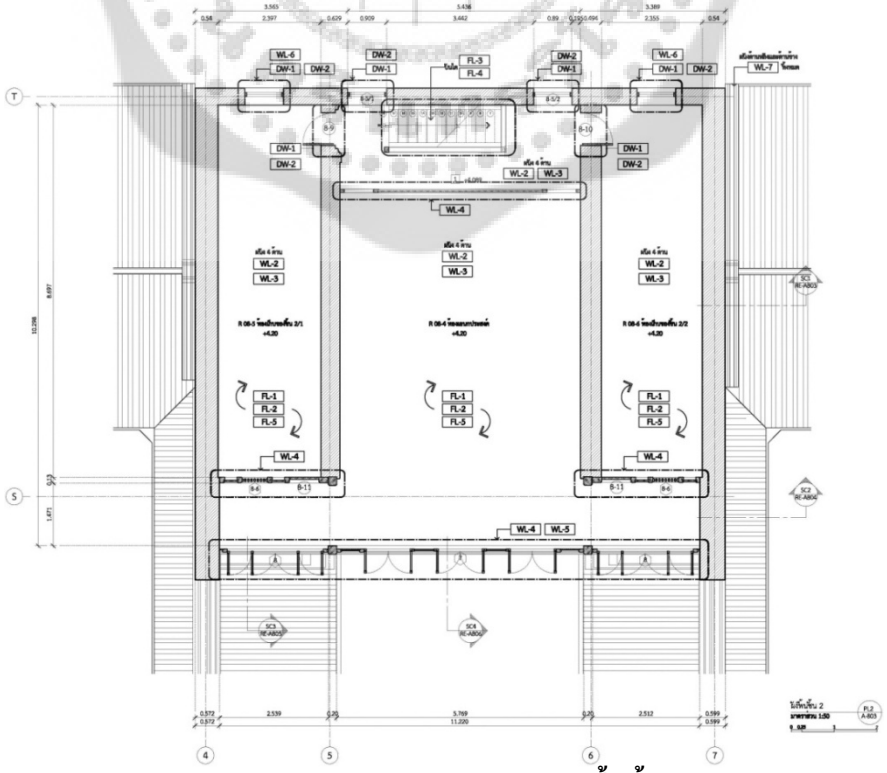
วิธีการ : งานไม้ จะเป็นการขึ้นโครงด้วยไม้แดงและผุผนังด้วยไม้สักทั้ง 2 ชั้น งานปูน จะเทพื้นด้วยปูนซีเมนต์แล้วปูด้วยหินอ่อน เป็นต้น

(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

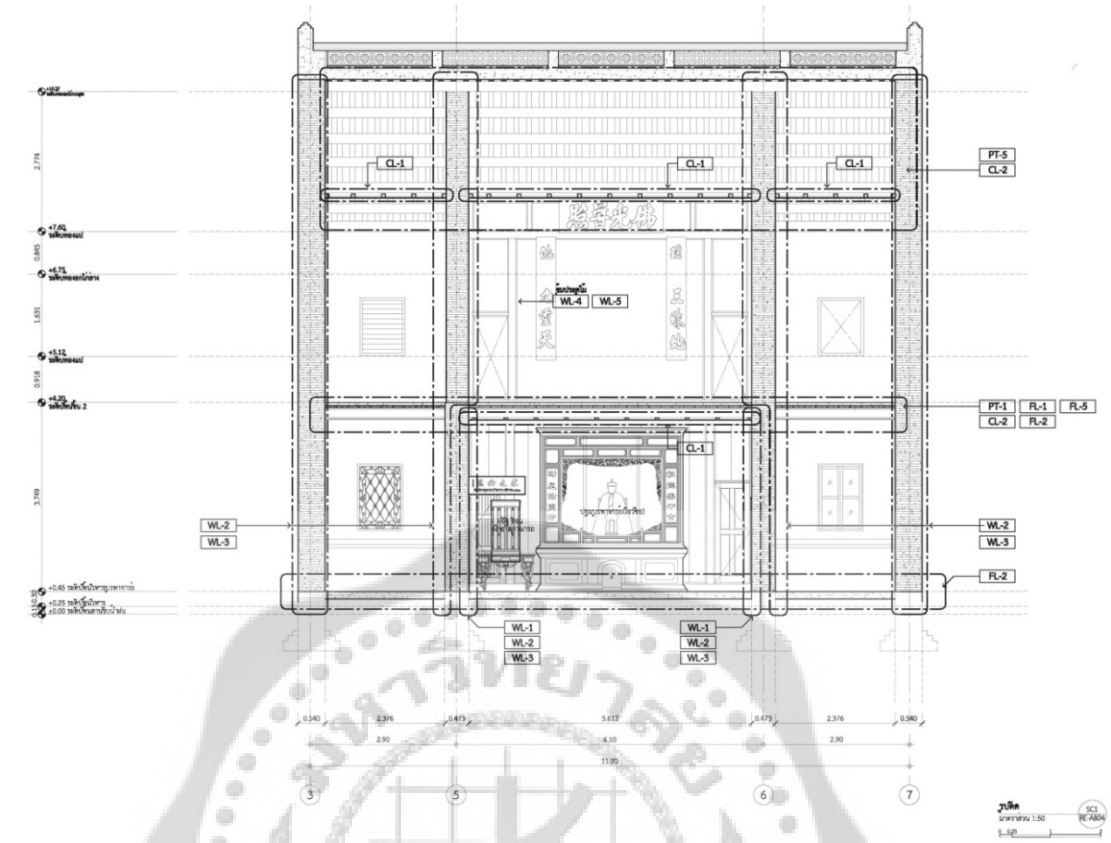
4.1 ด้านสถาปัตยกรรม

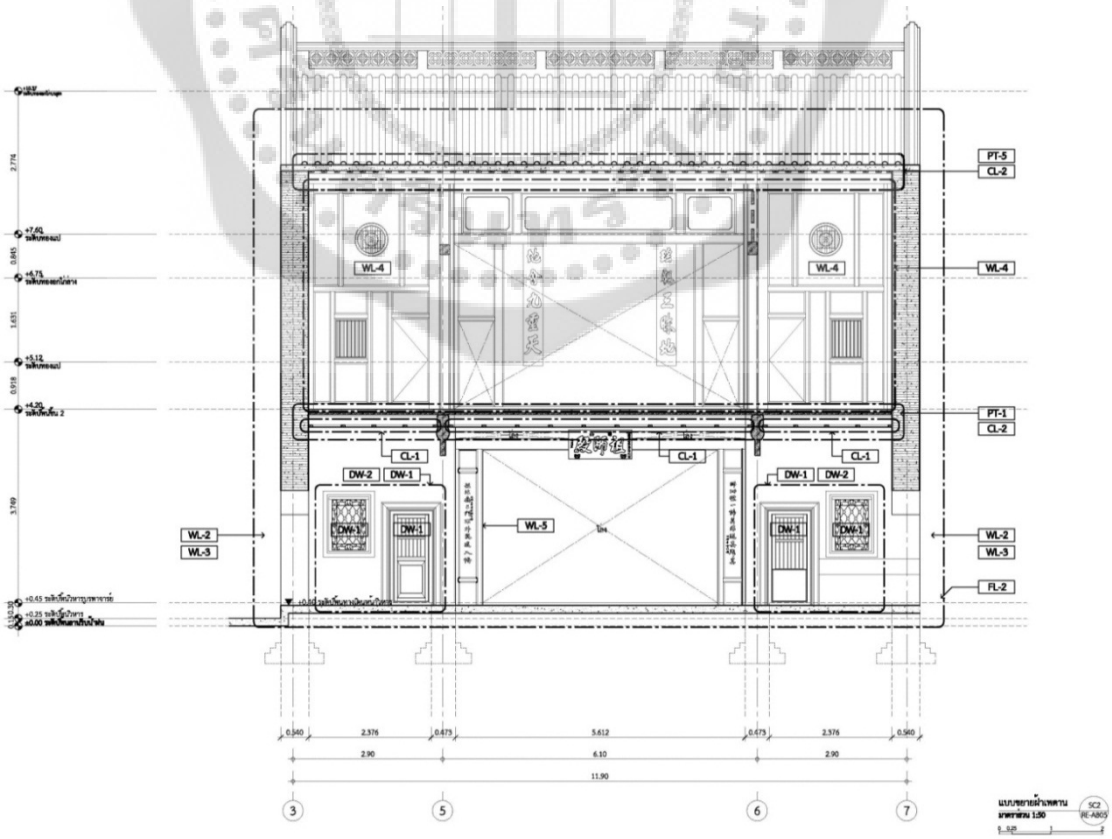
ภาพประกอบ 467 ลายเส้นผังพื้นชั้น 1

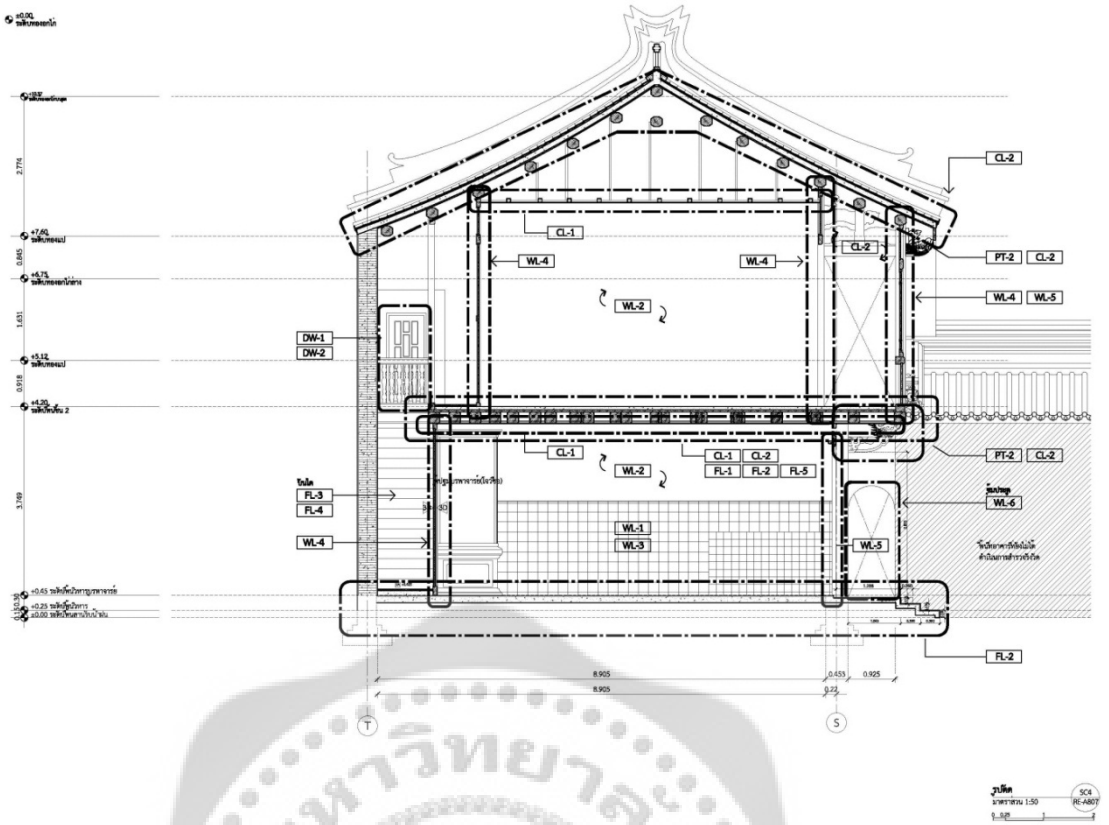
ภาพประกอบ 468 ลายเส้นผังพื้นชั้น 2

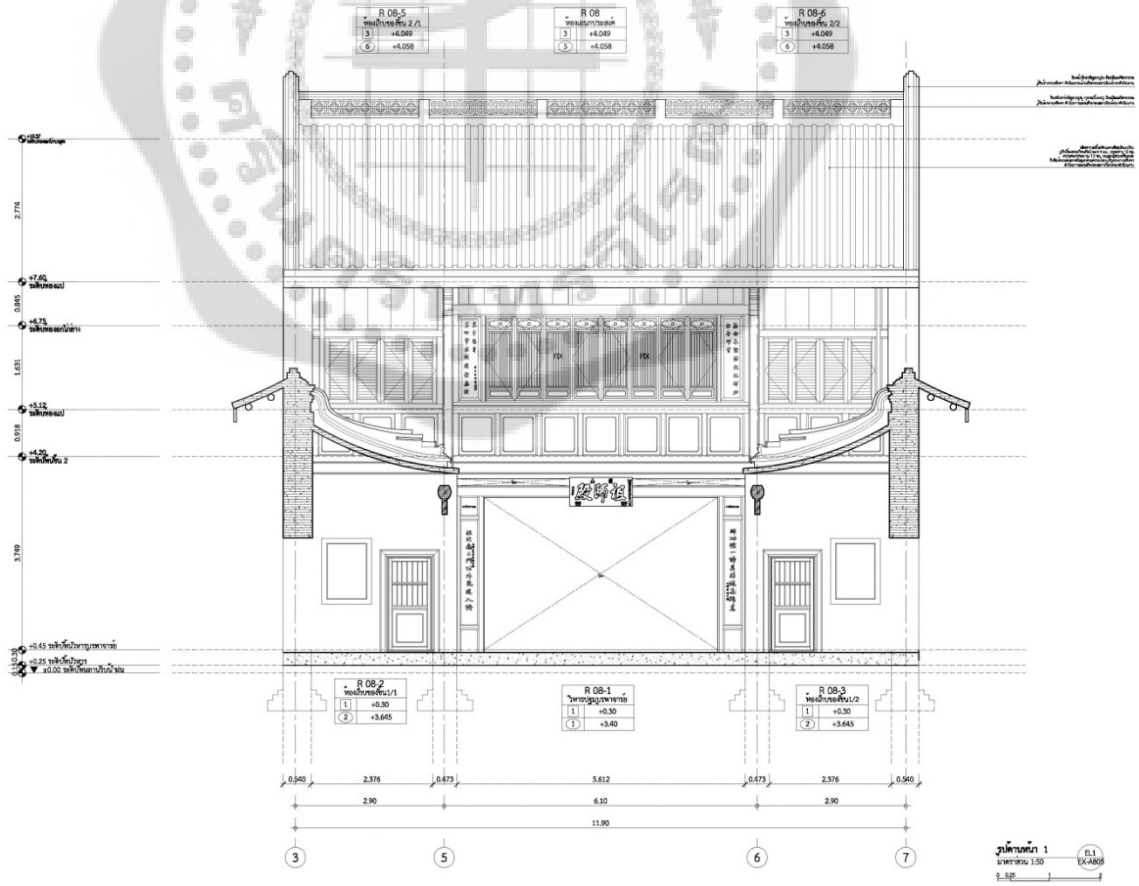
ภาพประกอบ 469 ลายเส้นรูปตัด

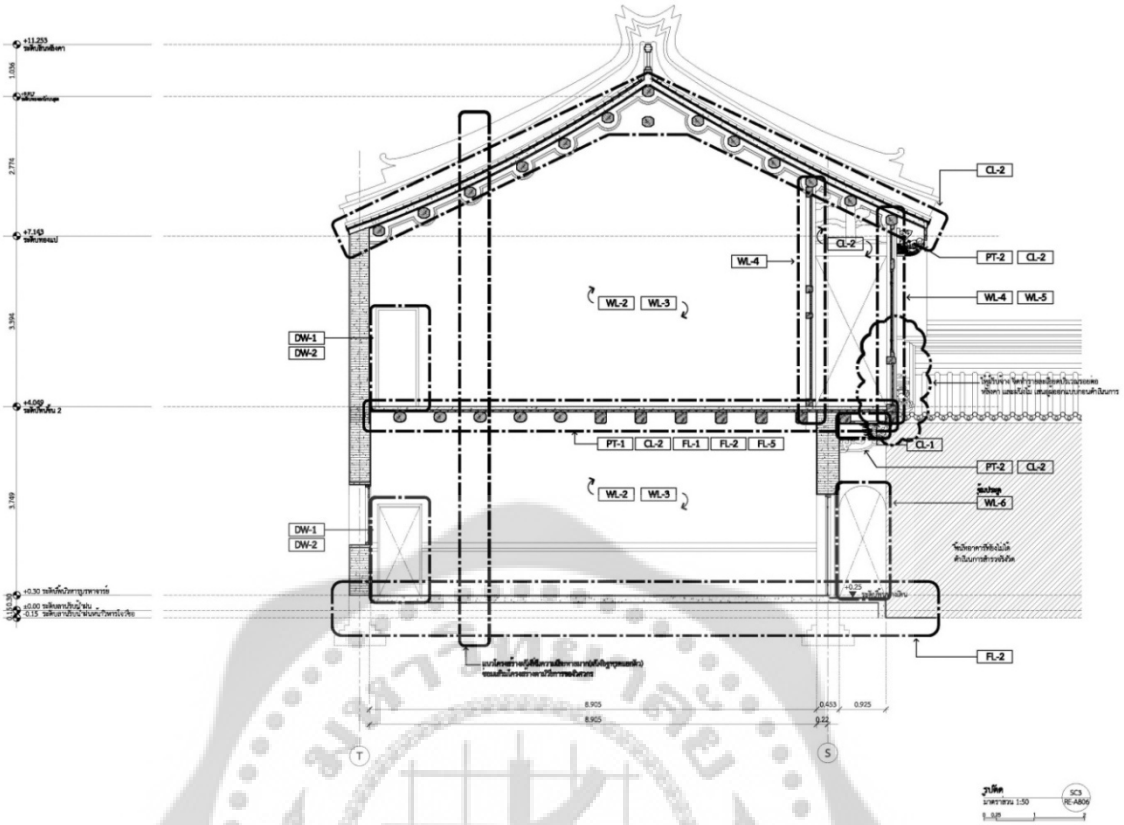
ภาพประกอบ 470 ลายเส้นแบบขยายฝ้าเพดาน

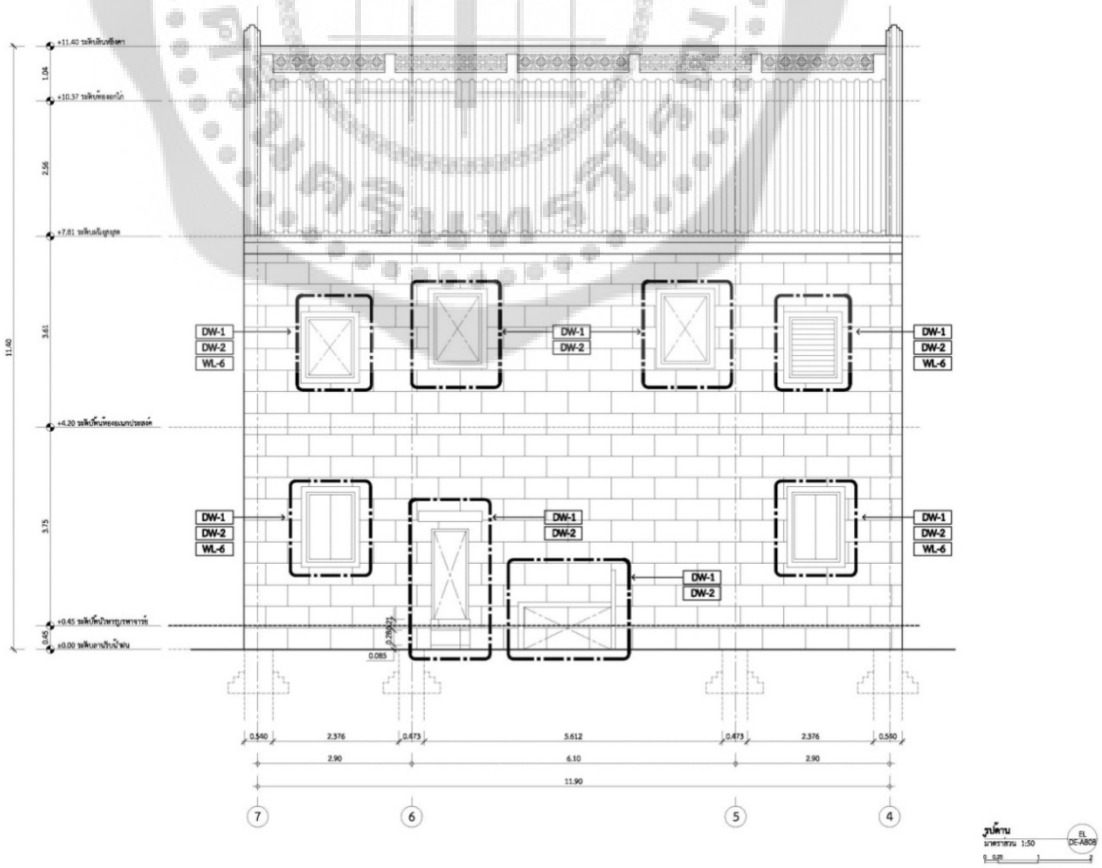
ภาพประกอบ 471 ลายเส้นรูปตัด

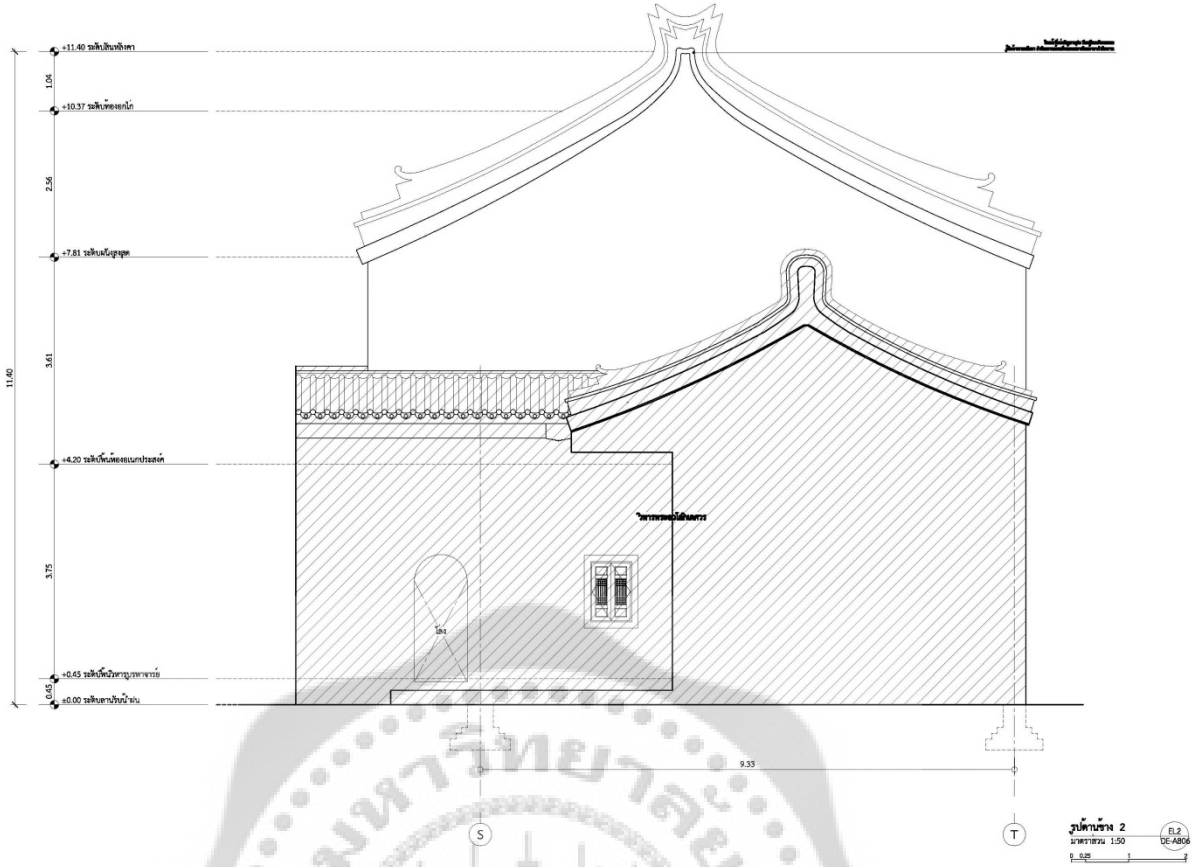
ภาพประกอบ 472 ลายเส้นรูปด้านหน้า 1

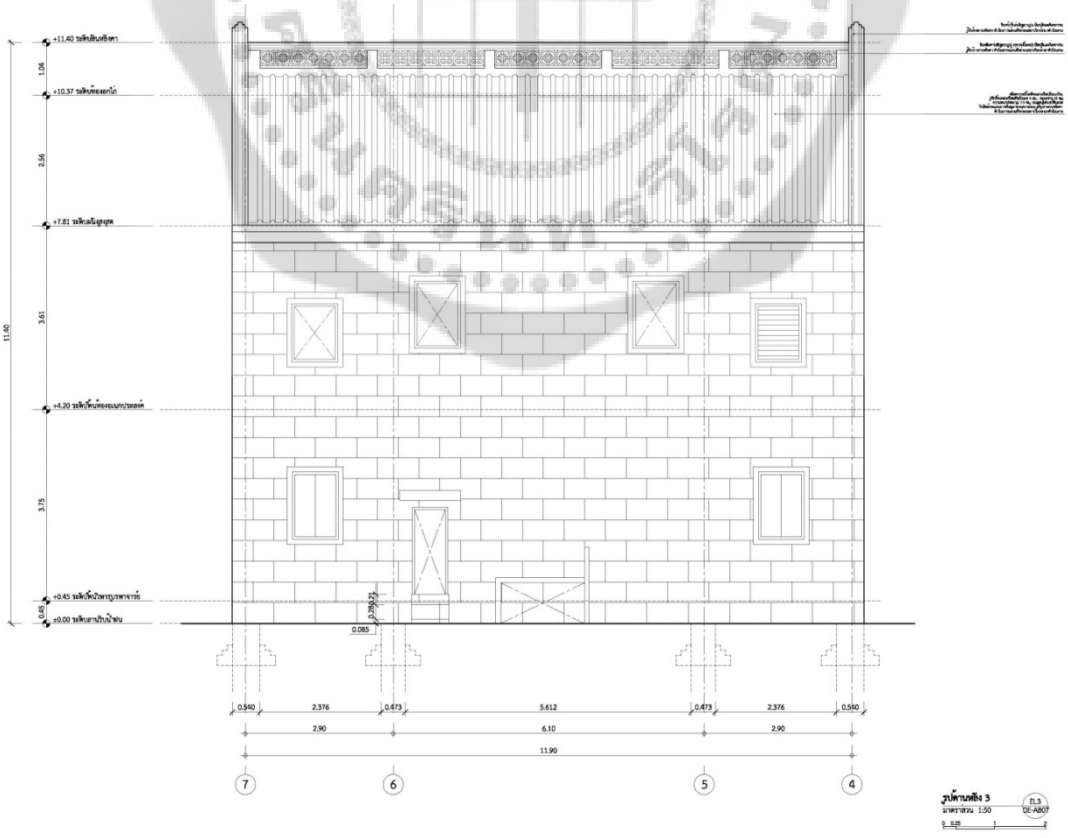
ภาพประกอบ 473 ลายเส้นรูปตัด

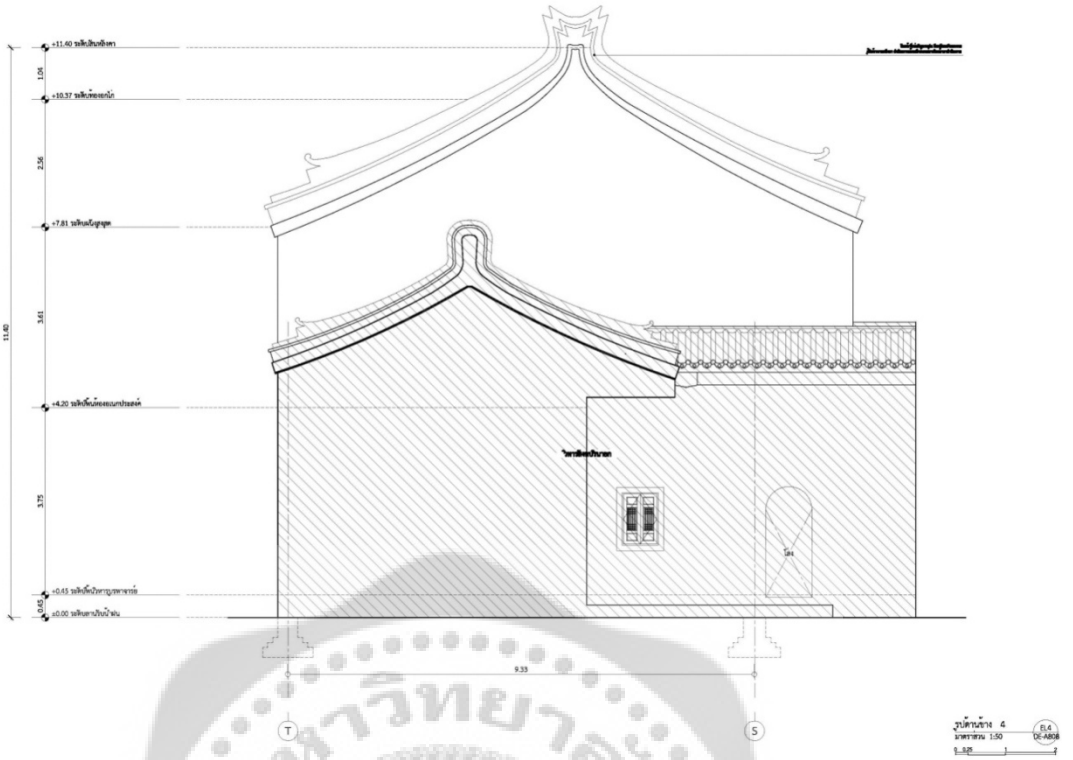
ภาพประกอบ 474 ลายเส้นรูปด้านหลัง

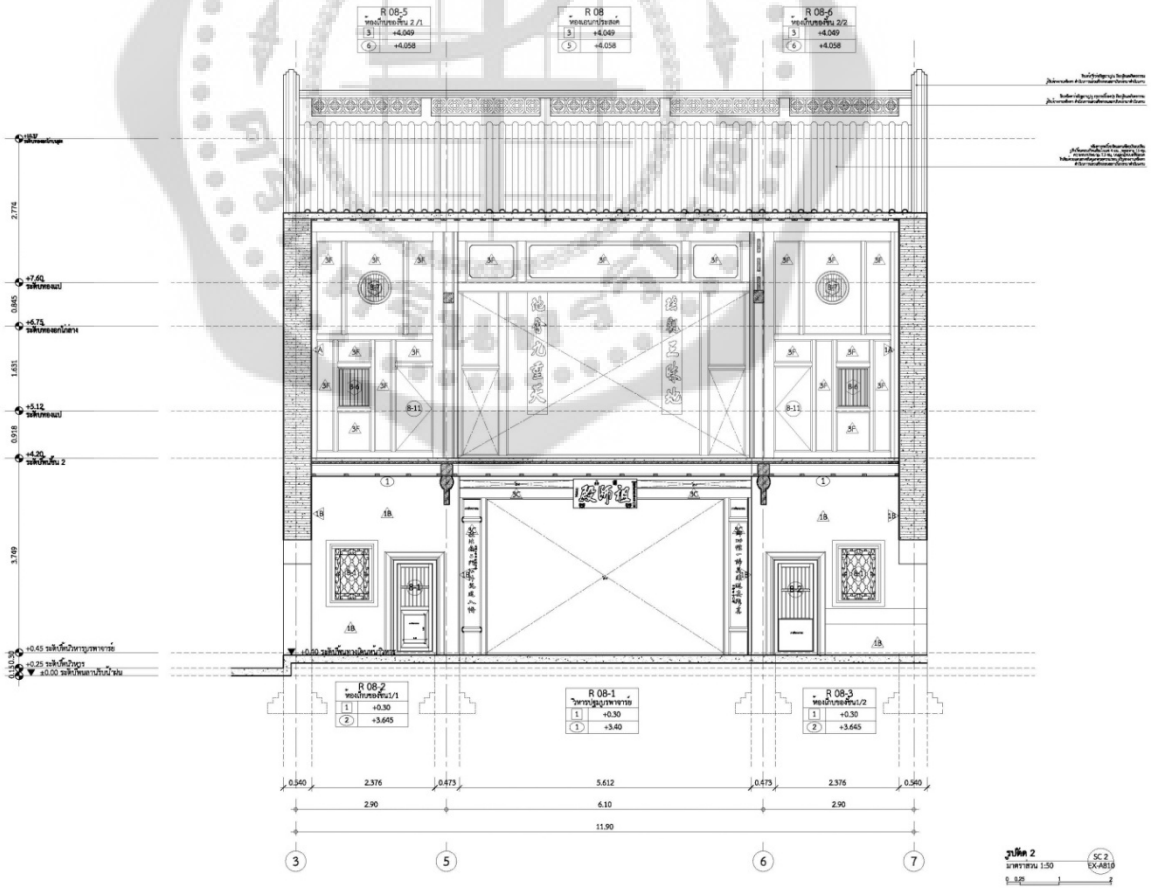
ภาพประกอบ 475 ลายเส้นรูปด้านข้าง 2

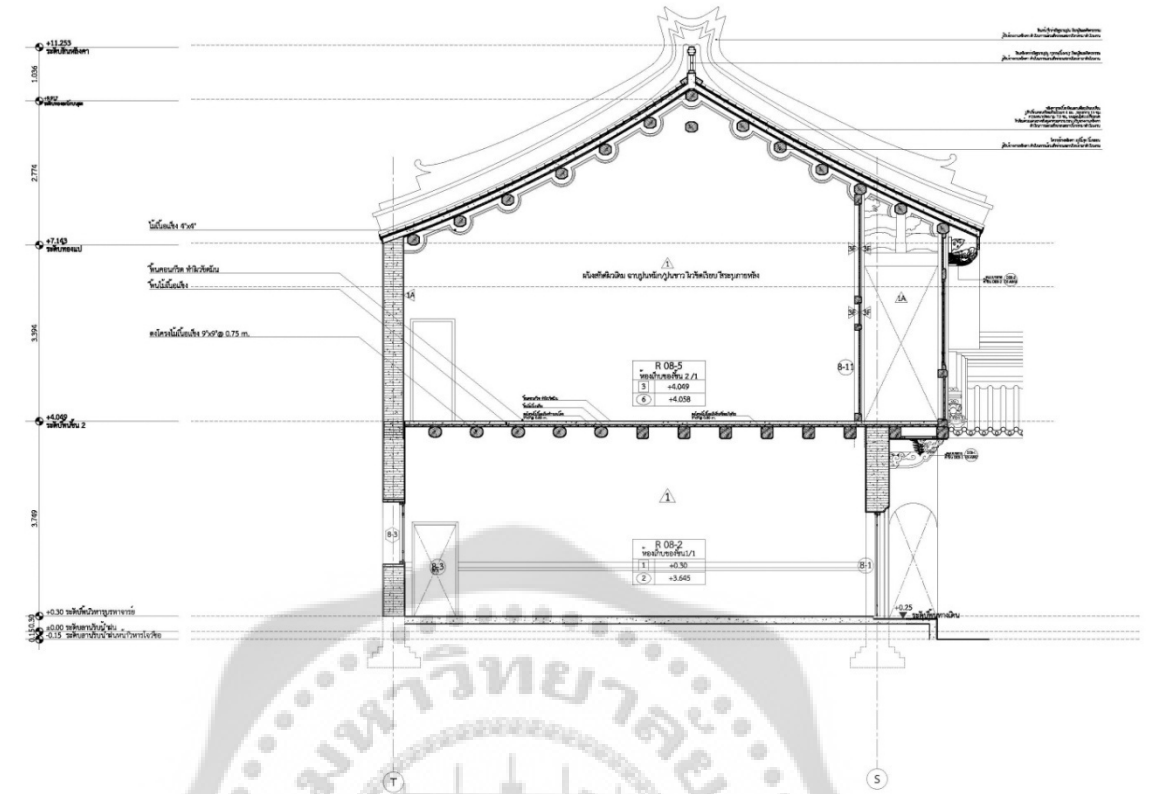
ภาพประกอบ 476 ลายเส้นรูปด้านหลัง

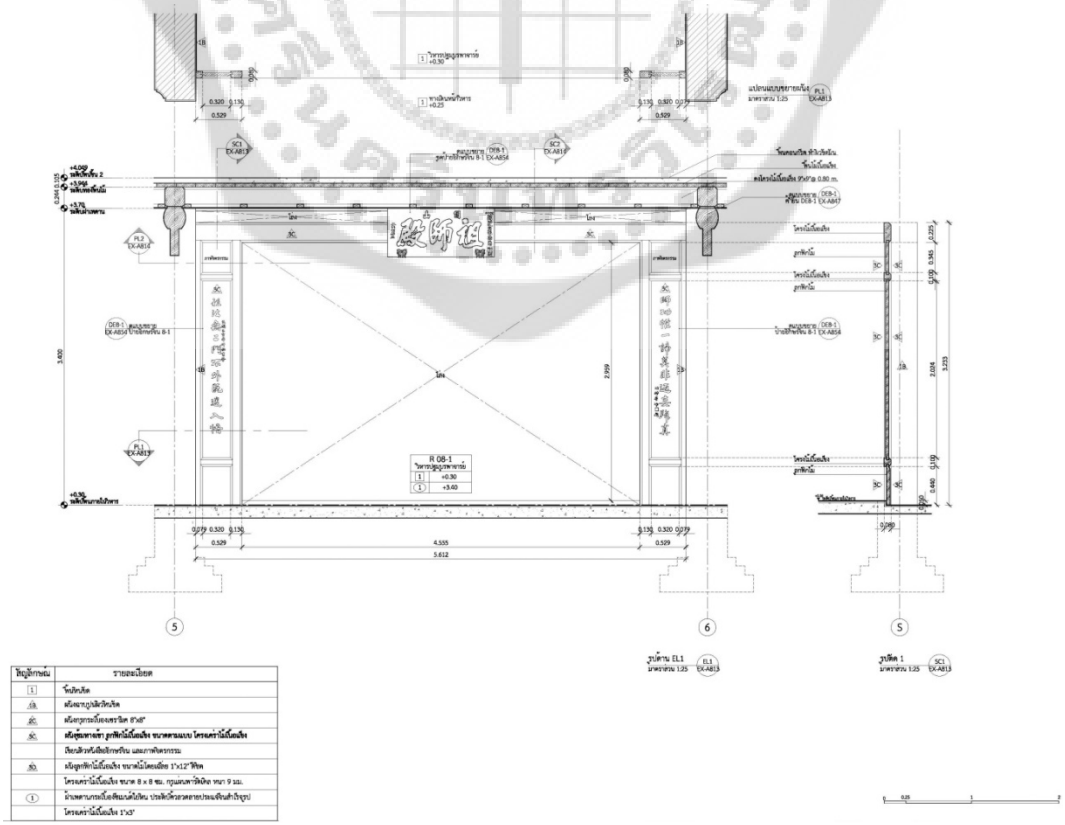
ภาพประกอบ 477 ลายเส้นรูปด้านข้าง 4

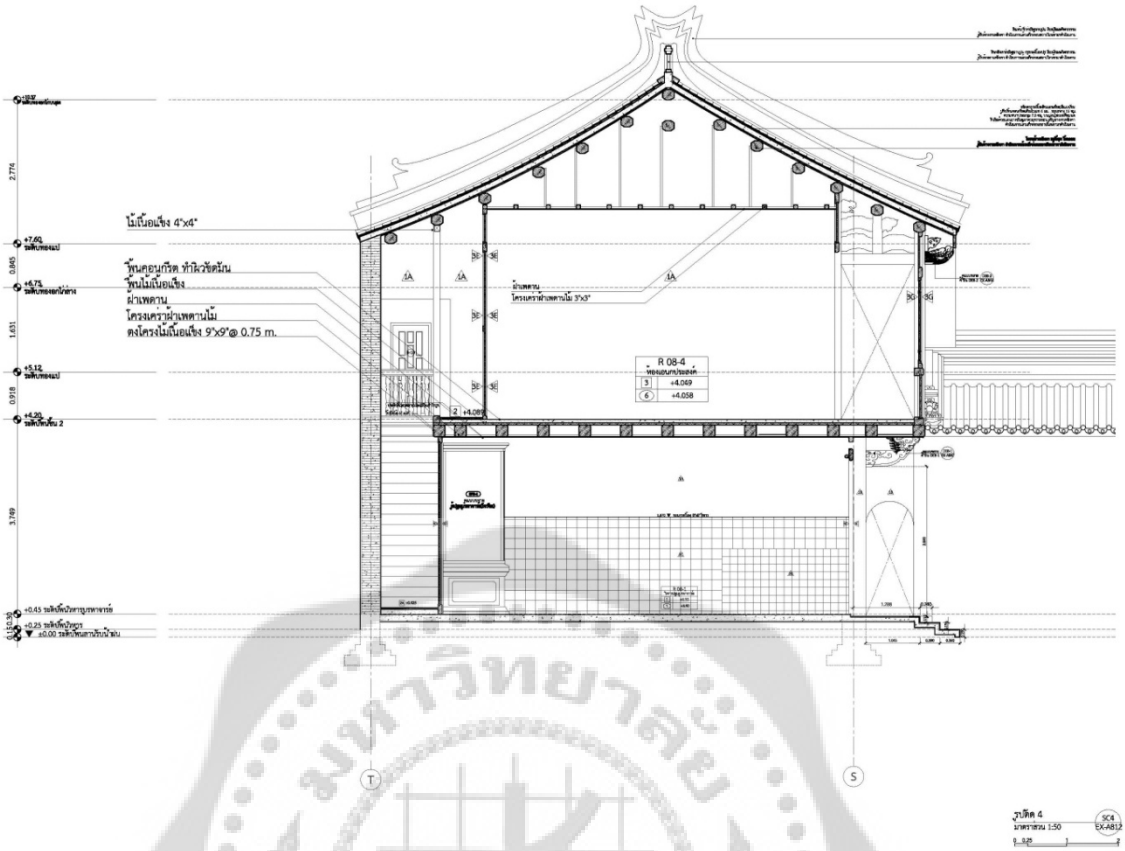
ภาพประกอบ 478 ลายเส้นรูปตัด 2

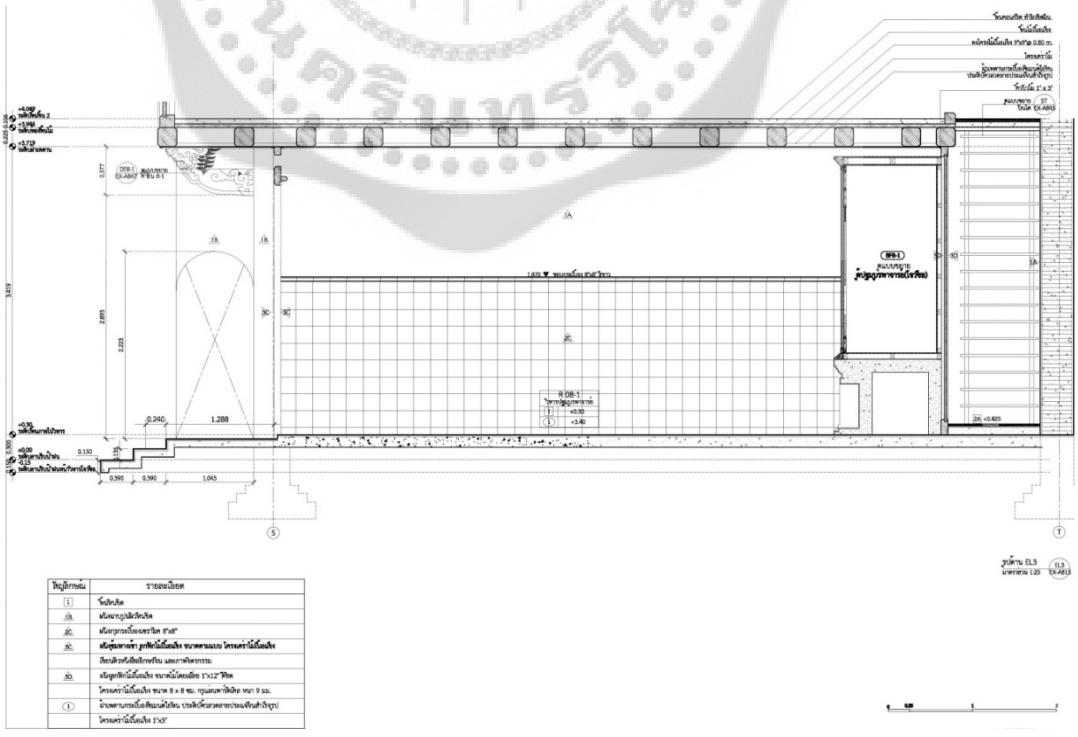
ภาพประกอบ 479 ลายเส้นรูปตัด 3

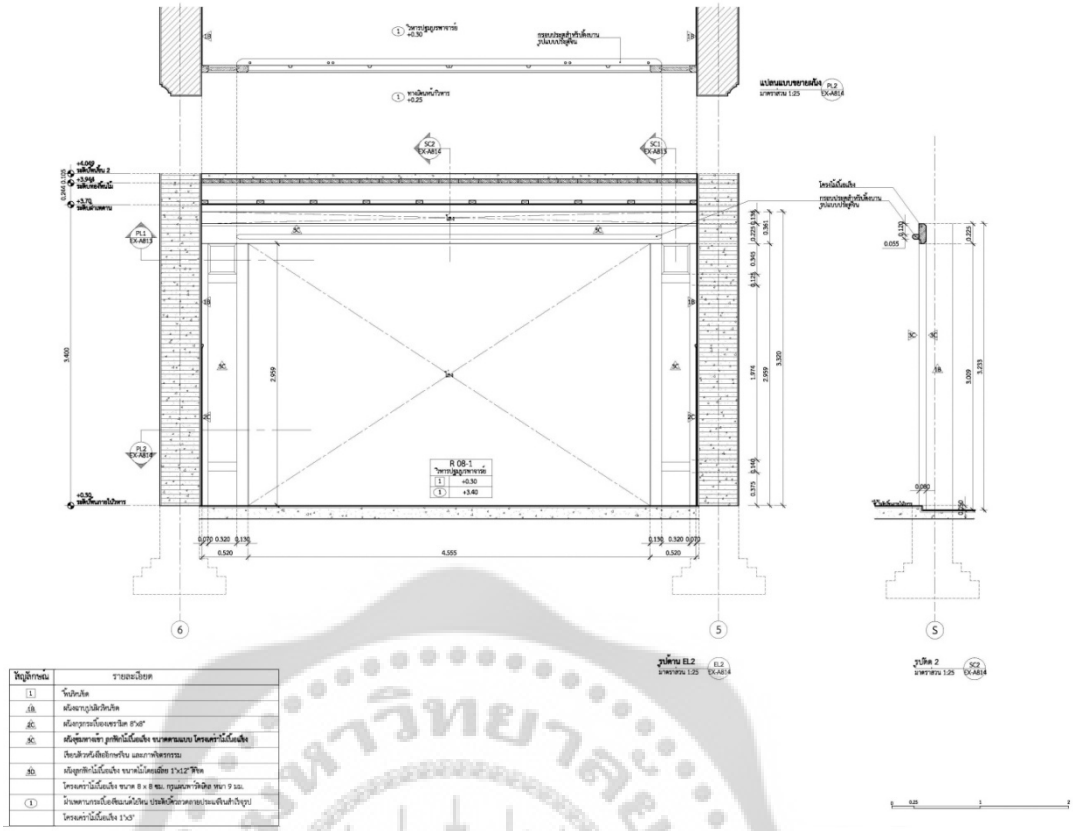
ภาพประกอบ 480 ลายเส้นรูปตัดตู้วิหารบูรพาจารย์

ภาพประกอบ 481 ลายเส้นรูปตัด 4 ด้านข้างชั้น 1 ฝั่งขวา

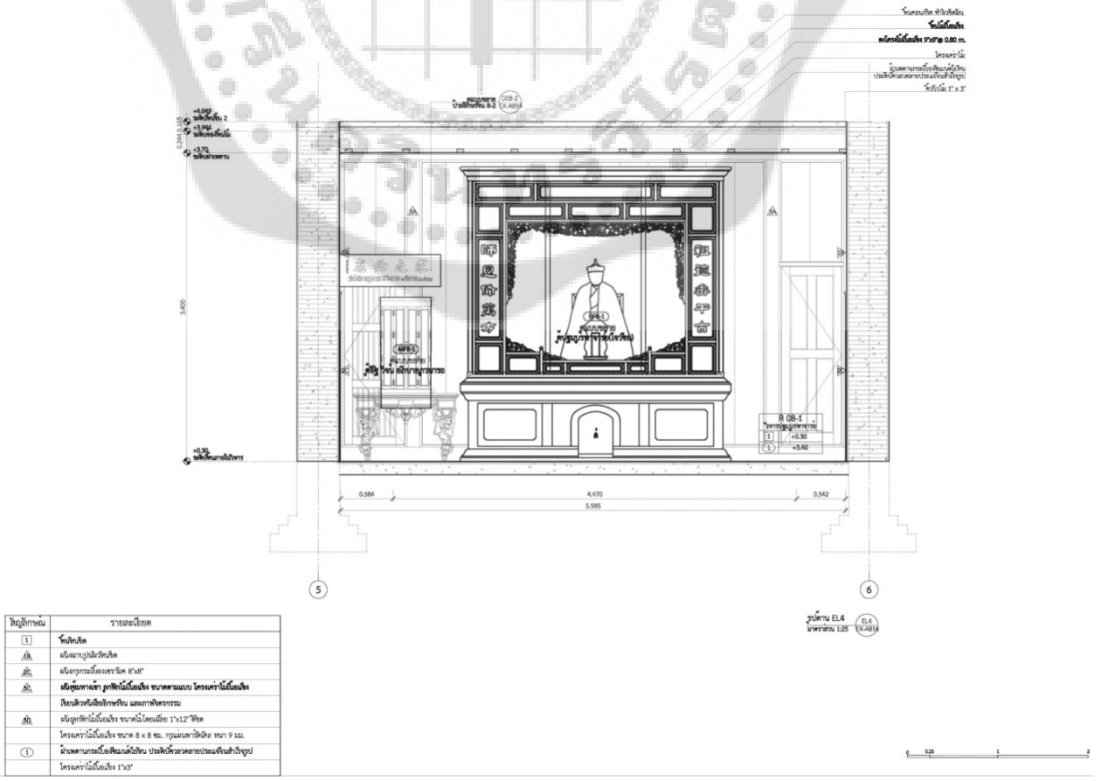

ภาพประกอบ 482 ลายเส้นรูปตัด 3 ด้านข้างชั้น 1 ฝั่งซ้าย

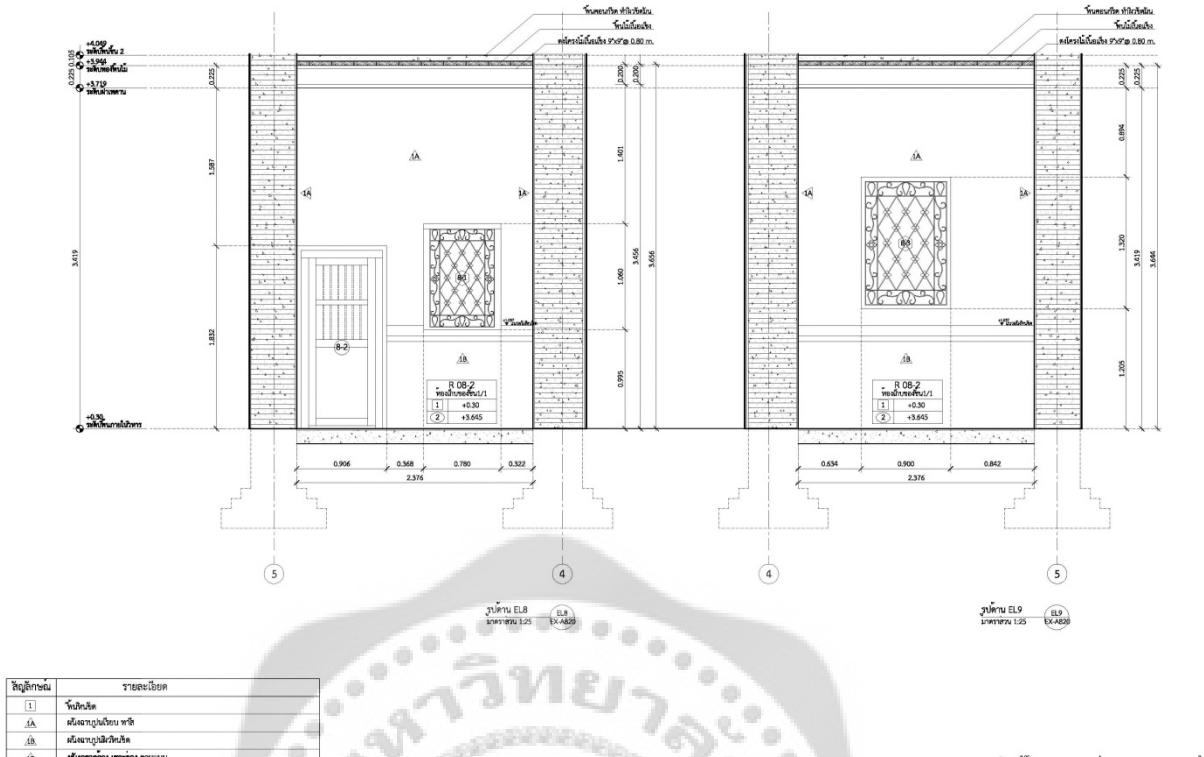
ใช้อ้างอิงจาก	รายละเอียด
1	พื้นปิดผิว
1A	ผนังอาคารปูผิวปิดผิว
4C	ผนังกรุกระเบื้องเซรามิค ลาย8"
5C	ผนังชุดหลังพระ ภูผิวไม้เนื้อแข็ง ขนาดตามแบบ โครงคร่าไม้เนื้อแข็ง
	ปิดทองลิวดิเอียดปิดทองจริง และภาพจิตรกรรม
6D	ผนังลูกฟักไม้เนื้อแข็ง ขนาดไม้โดยเฉลี่ย 1"x12" ฟิกซ์
	โครงคร่าไม้เนื้อแข็ง ขนาด 8 x 8 ซม. กรุผนังยาวฟิกซ์ หนา 9 มม.
1	ผ้าแพรกรองเนื้อเพียงเคลือใส ประดิษฐ์ลวดลายประแจจีนสำเร็จรูป
	โครงคร่าไม้เนื้อแข็ง 1"x3"

ภาพประกอบ 483 ลายเส้นรูปตัด 2 ด้านหน้าวิหารบูรพาจารย์

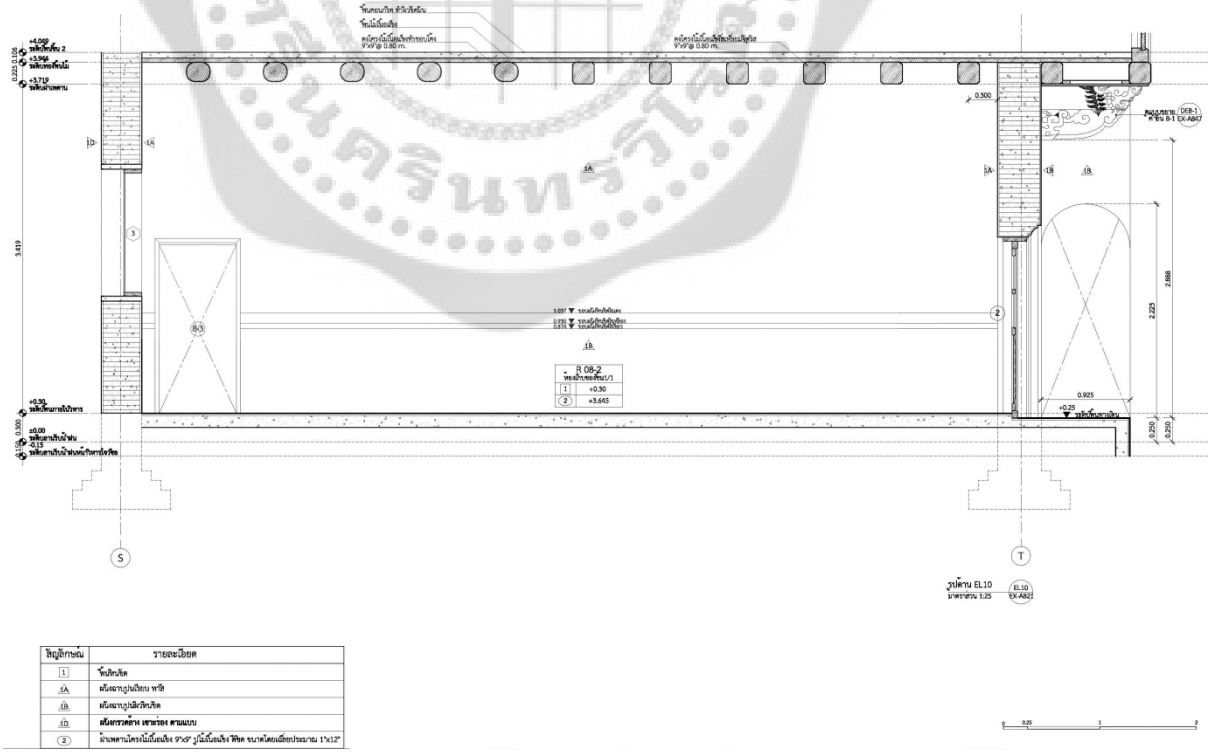
ใช้อ้างอิงจาก	รายละเอียด
1	พื้นปิดผิว
1A	ผนังอาคารปูผิวปิดผิว
4C	ผนังกรุกระเบื้องเซรามิค ลาย8"
5C	ผนังชุดหลังพระ ภูผิวไม้เนื้อแข็ง ขนาดตามแบบ โครงคร่าไม้เนื้อแข็ง
	ปิดทองลิวดิเอียดปิดทองจริง และภาพจิตรกรรม
6D	ผนังลูกฟักไม้เนื้อแข็ง ขนาดไม้โดยเฉลี่ย 1"x12" ฟิกซ์
	โครงคร่าไม้เนื้อแข็ง ขนาด 8 x 8 ซม. กรุผนังยาวฟิกซ์ หนา 9 มม.
1	ผ้าแพรกรองเนื้อเพียงเคลือใส ประดิษฐ์ลวดลายประแจจีนสำเร็จรูป
	โครงคร่าไม้เนื้อแข็ง 1"x3"

ภาพประกอบ 484 ลายเส้นรูปด้าน EL4 ด้านหน้า

สัญลักษณ์	รายละเอียด
1	ขึ้นกันลิต
1A	ผนังฉาบปูนเรียบ ทาสี
1B	ผนังฉาบปูนผิวกันลิต
1D	**ผนังกรวดล้าง เซาะร่อง ตามแบบ**
2	ผ้านพลาสโครงไม้เนื้อแข็ง 9"x9" ปูไม้เนื้อแข็งสีพิเศษ ขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ 1"x12"

ภาพประกอบ 485 ลายเส้นรูปด้าน EL8 และ EL9 ประตูและหน้าต่าง

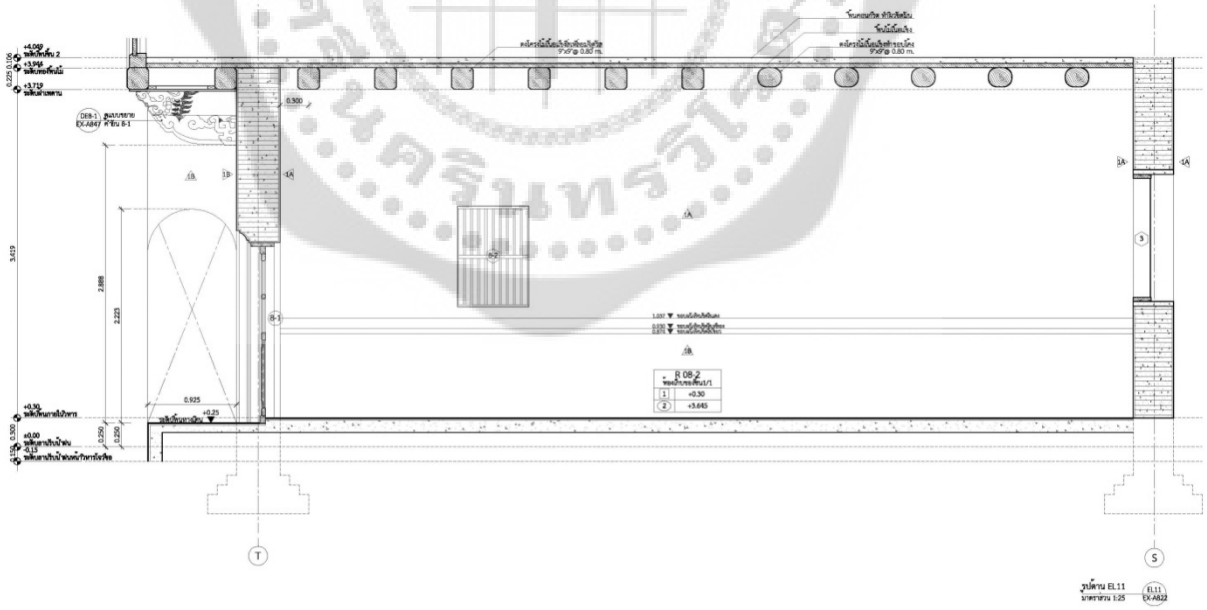
สัญลักษณ์	รายละเอียด
1	ขึ้นกันลิต
1A	ผนังฉาบปูนเรียบ ทาสี
1B	ผนังฉาบปูนผิวกันลิต
1D	**ผนังกรวดล้าง เซาะร่อง ตามแบบ**
2	ผ้านพลาสโครงไม้เนื้อแข็ง 9"x9" ปูไม้เนื้อแข็งสีพิเศษ ขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ 1"x12"

ภาพประกอบ 486 ลายเส้นรูปด้าน EL10 ด้านข้างฝั่งขวา

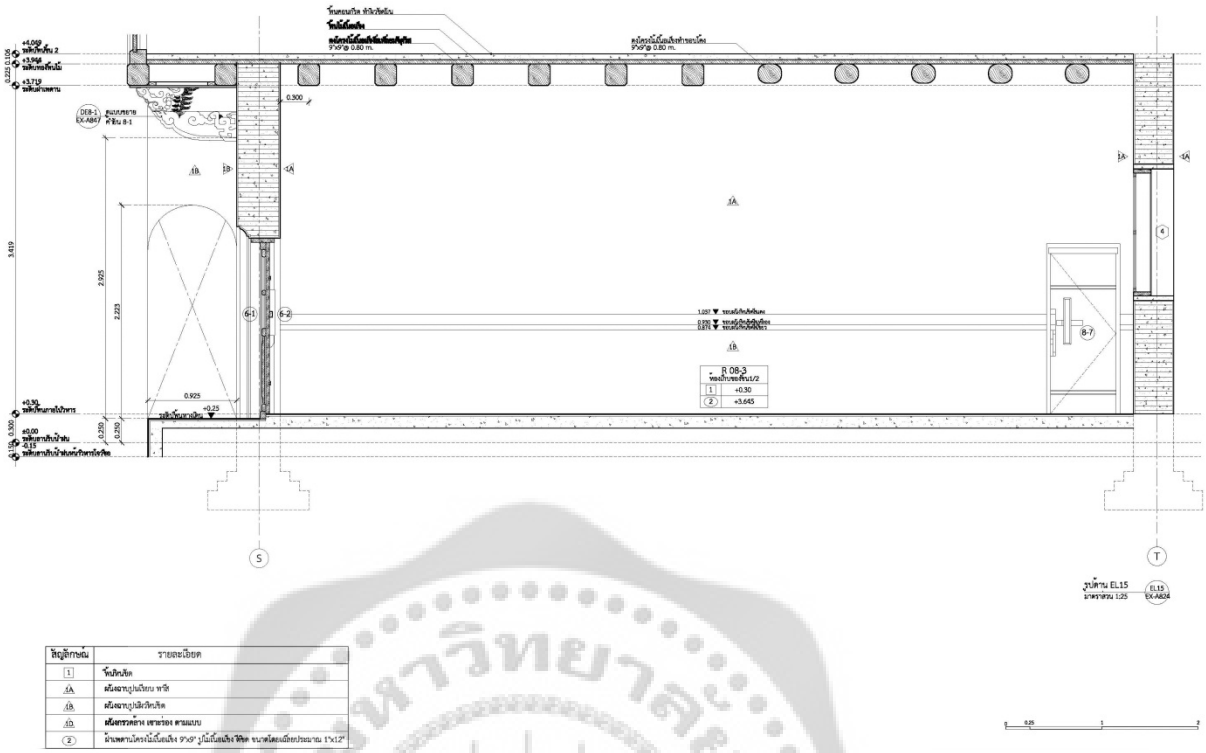
สัญลักษณ์	รายละเอียด
1	หินปิดขอบ
1A	ผนังฉาบปูนเรียบ ทาสี
1B	ผนังฉาบปูนปิดหินขัด
1D	**ผนังกระจกล่าง เซาะรอง ตามแบบ**
2	ผ้าเพดานโครงนิ้วโบ๋เฉลิง 9"x9" งูไม้โบ๋เฉลิง ฟิคส ขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ 1"x12"

ภาพประกอบ 487 ลายเส้นรูปด้าน EL13 และ EL14

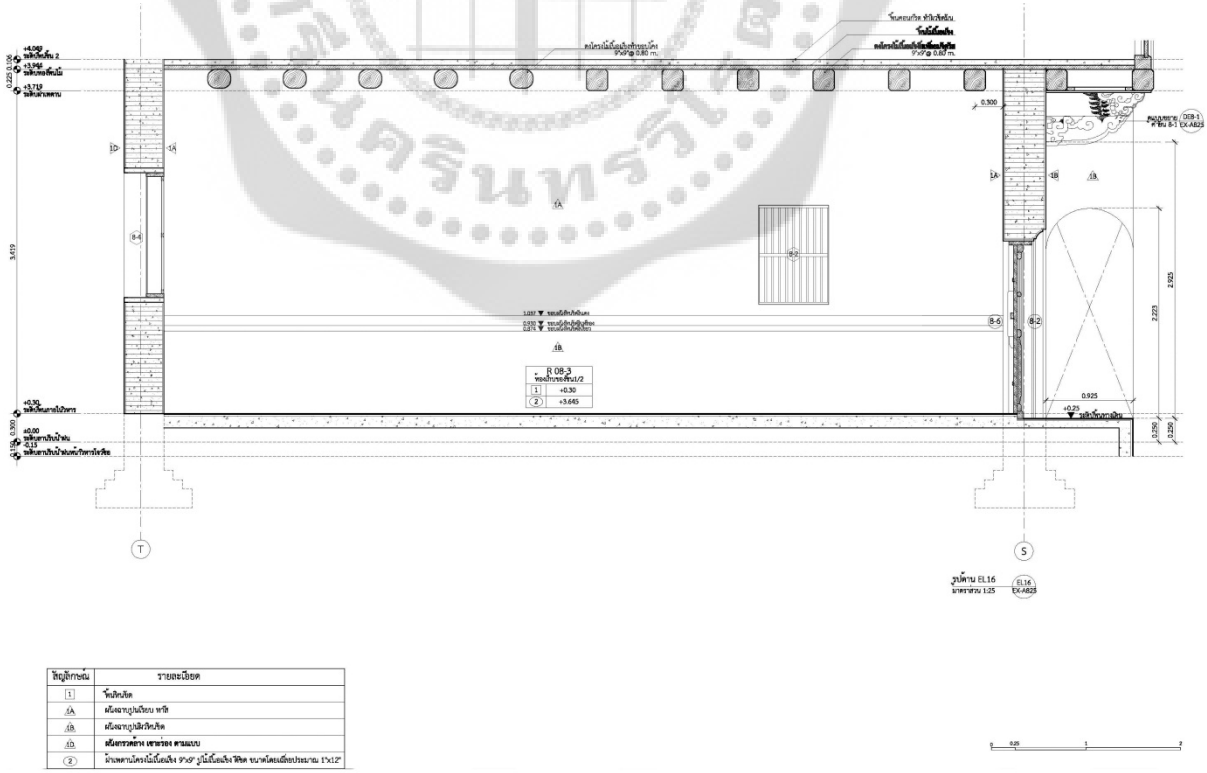
สัญลักษณ์	รายละเอียด
1	หินปิดขอบ
1A	ผนังฉาบปูนเรียบ ทาสี
1B	ผนังฉาบปูนปิดหินขัด
1D	**ผนังกระจกล่าง เซาะรอง ตามแบบ**
2	ผ้าเพดานโครงนิ้วโบ๋เฉลิง 9"x9" งูไม้โบ๋เฉลิง ฟิคส ขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ 1"x12"

ภาพประกอบ 488 ลายเส้นรูปด้าน EL13 ด้านข้างฝั่งซ้าย

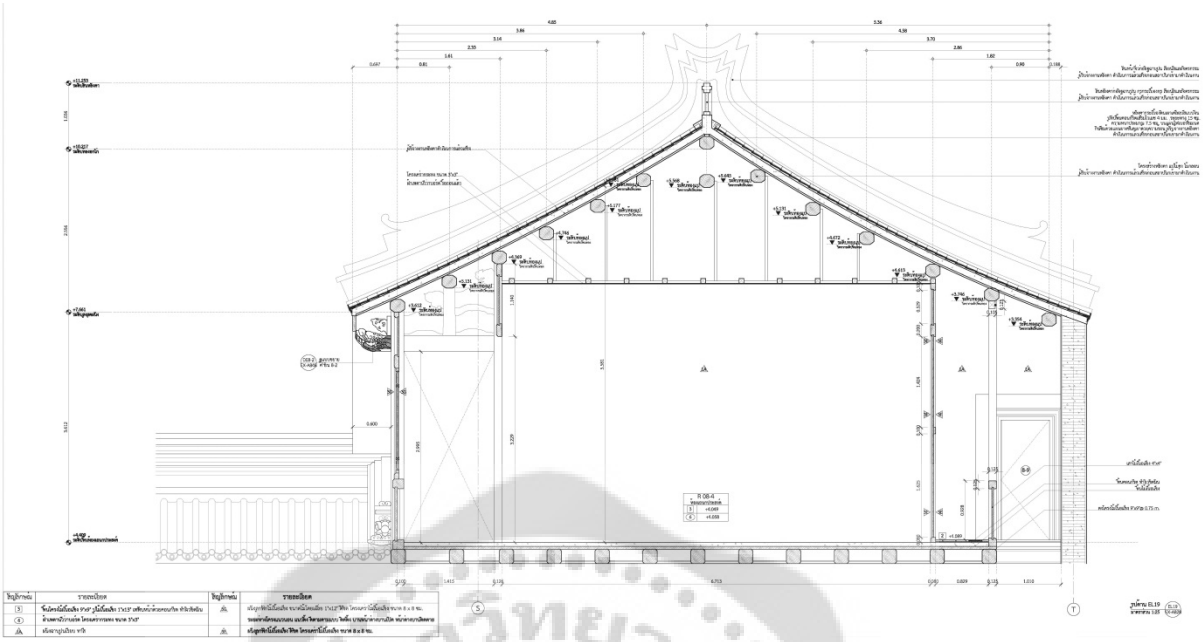
ใช้อ้างอิงกับ	รายละเอียด
1	พื้นปกติ
1A	ผนังฉาบปูนเรียบ ทาสี
1B	ผนังฉาบปูนผิวหินขัด
1D	ผนังกระจกล่าง เฉพาะช่วง ตามแบบ
2	ผ้านพลาสโครงไม้ยึดเดี่ยว 9"x9" รูไม้ยึดเดี่ยว ฟิกซ์ ขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ 1'x12"

ภาพประกอบ 489 ลายเส้นรูปด้าน EL15 ด้านข้างฝั่งซ้าย

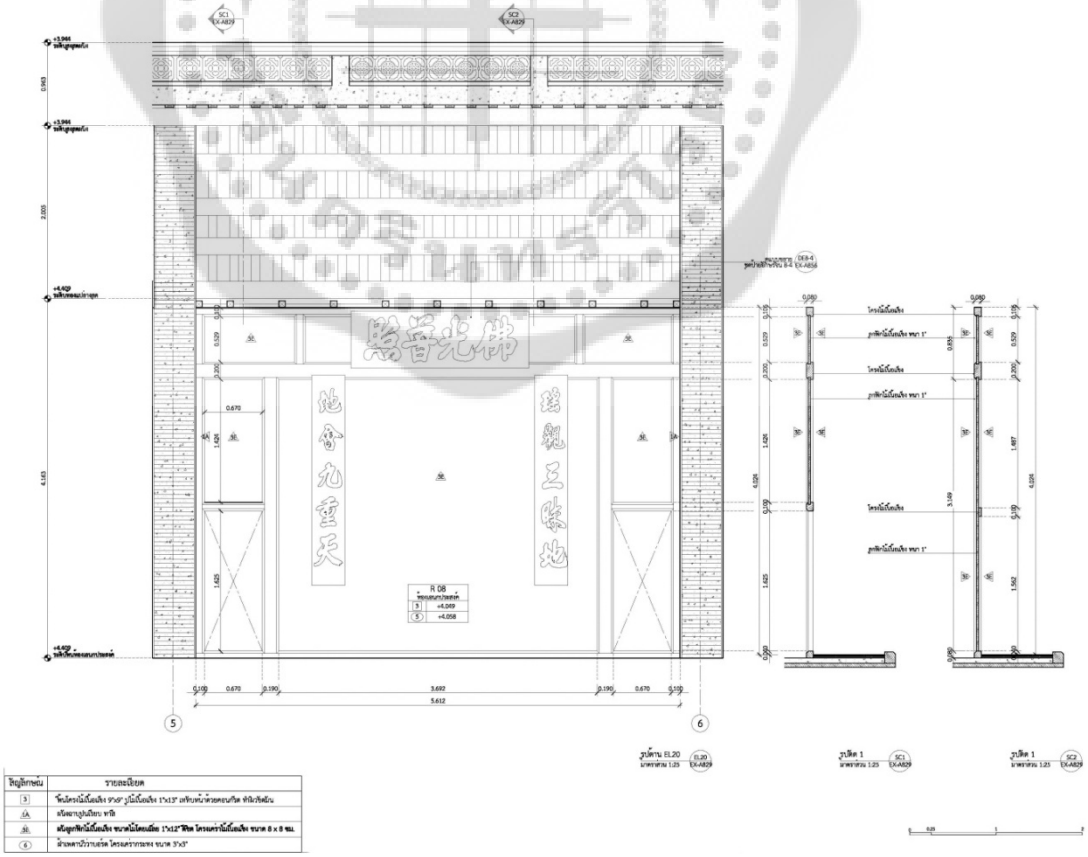

ใช้อ้างอิงกับ	รายละเอียด
1	พื้นปกติ
1A	ผนังฉาบปูนเรียบ ทาสี
1B	ผนังฉาบปูนผิวหินขัด
1D	ผนังกระจกล่าง เฉพาะช่วง ตามแบบ
2	ผ้านพลาสโครงไม้ยึดเดี่ยว 9"x9" รูไม้ยึดเดี่ยว ฟิกซ์ ขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ 1'x12"

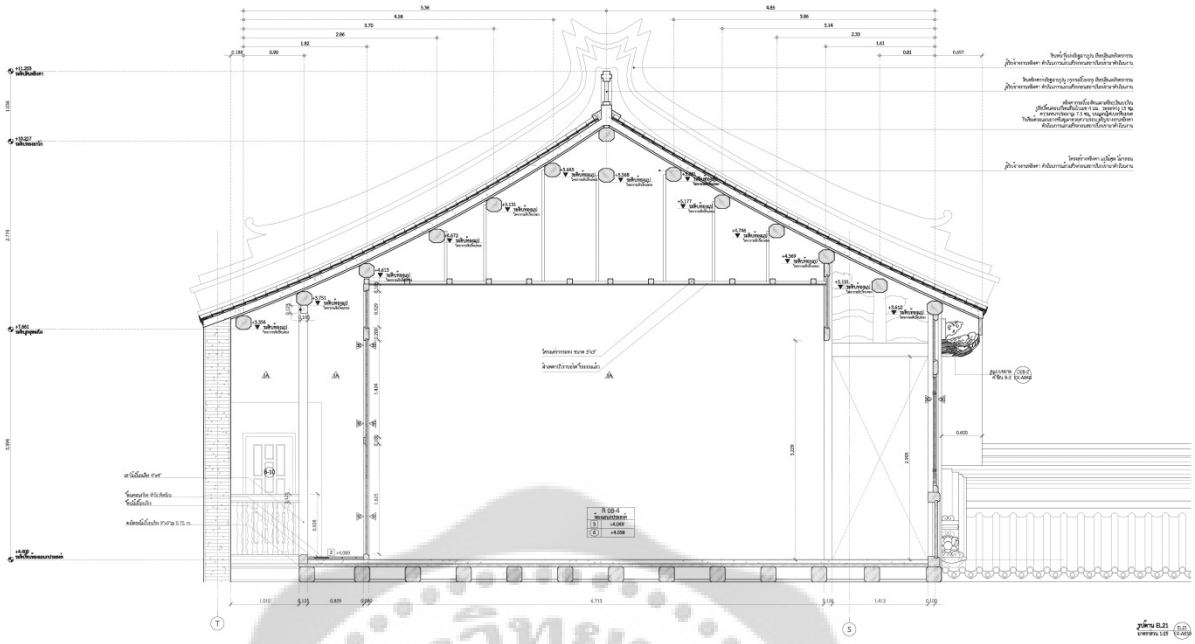
ภาพประกอบ 490 ลายเส้นรูปด้าน EL16 ด้านข้างฝั่งขวา

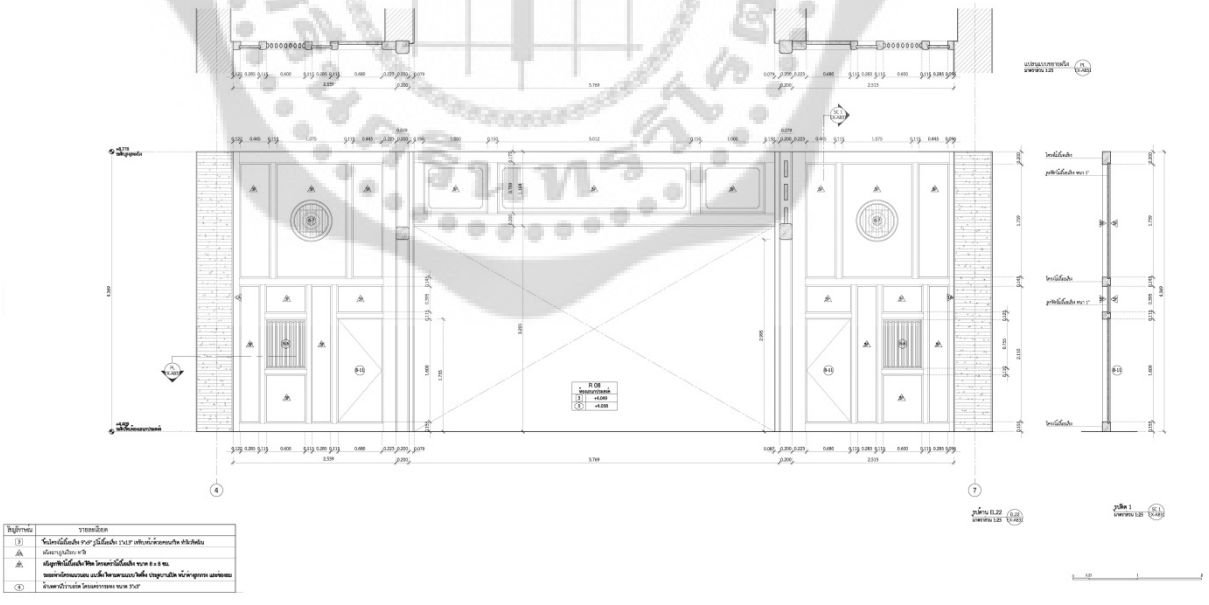
ภาพประกอบ 491 ลายเส้นรูปด้าน EL19 ชั้นบนฝั่งด้านซ้าย

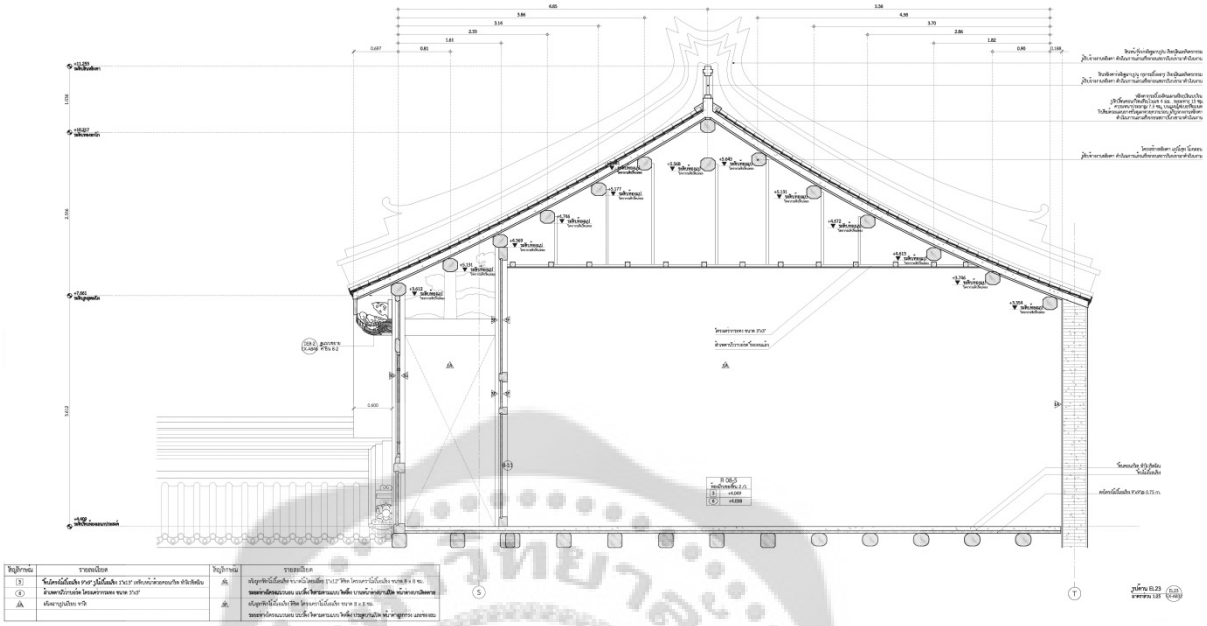
ภาพประกอบ 492 ลายเส้นรูปด้าน EL20 และรูปตัด 1 ด้านหน้าชั้นบน

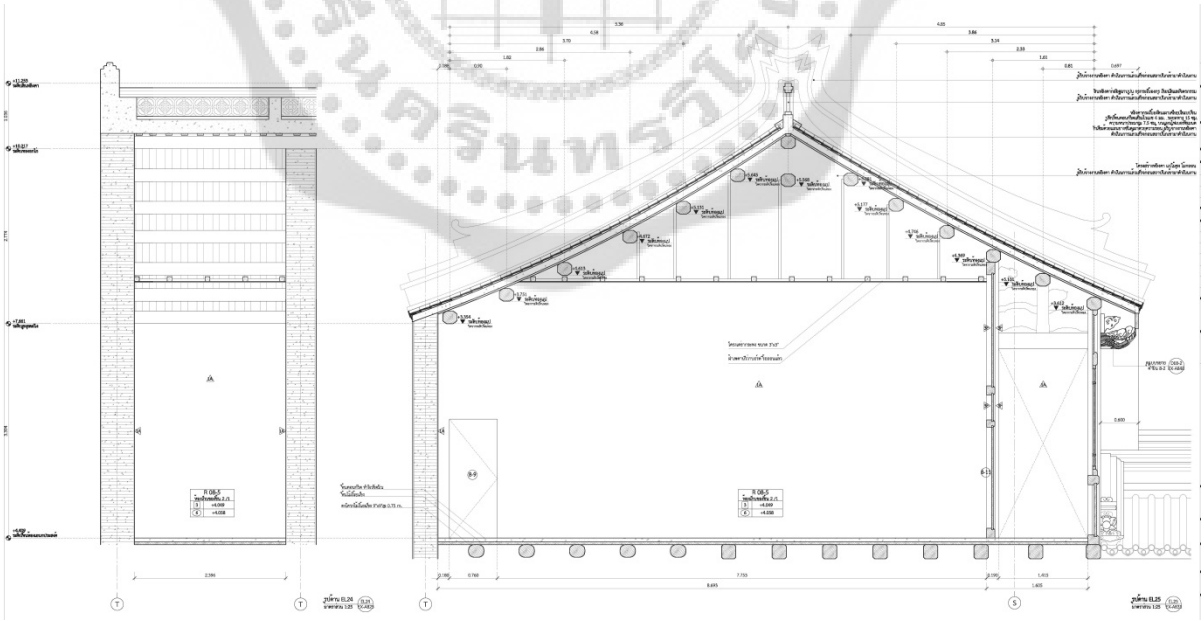
ภาพประกอบ 493 ลายเส้นรูปด้าน EL21 ด้านบนฝั่งด้านขวา

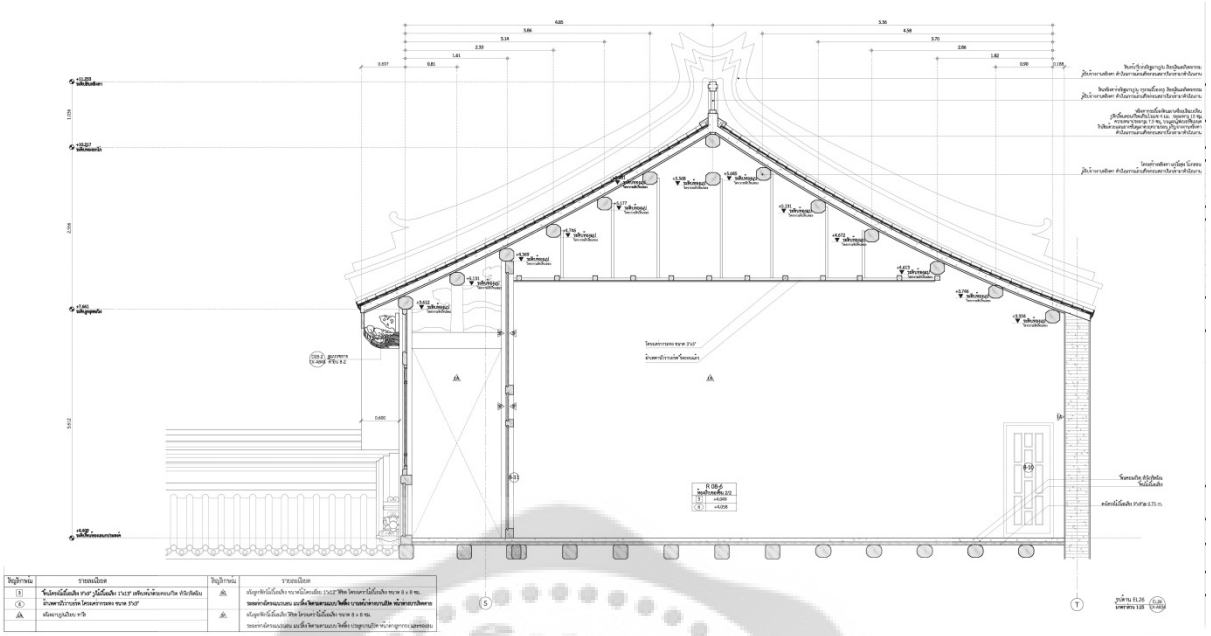
ภาพประกอบ 494 ลายเส้นรูปตัดด้านหน้าชั้นบน

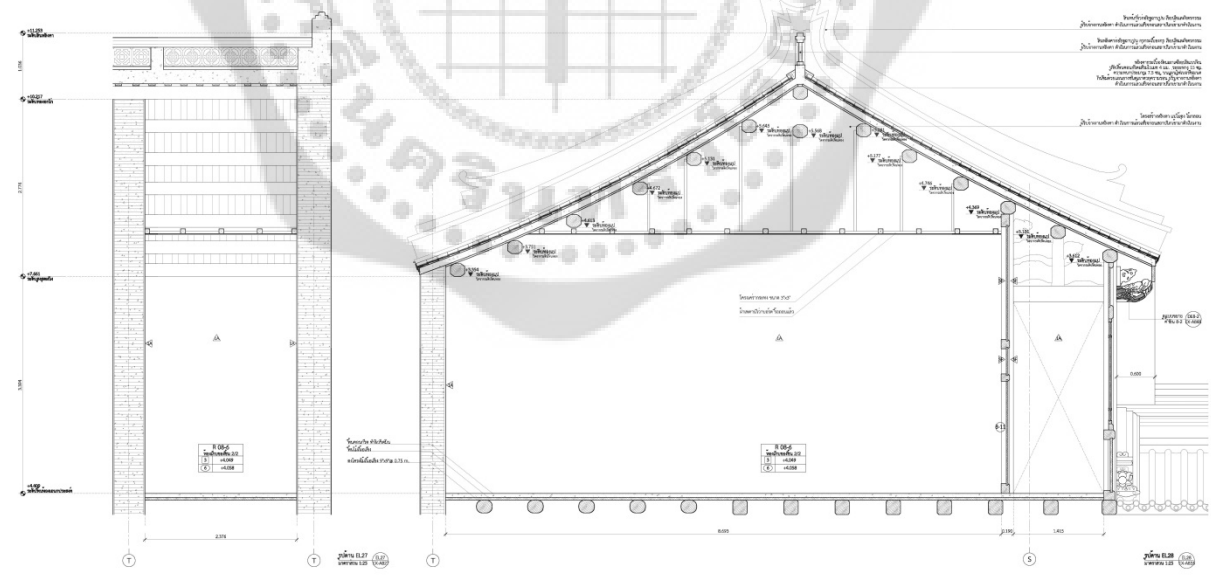
ภาพประกอบ 495 ลายเส้นรูปตัดด้าน EL23 ชั้นบนฝั่งซ้าย

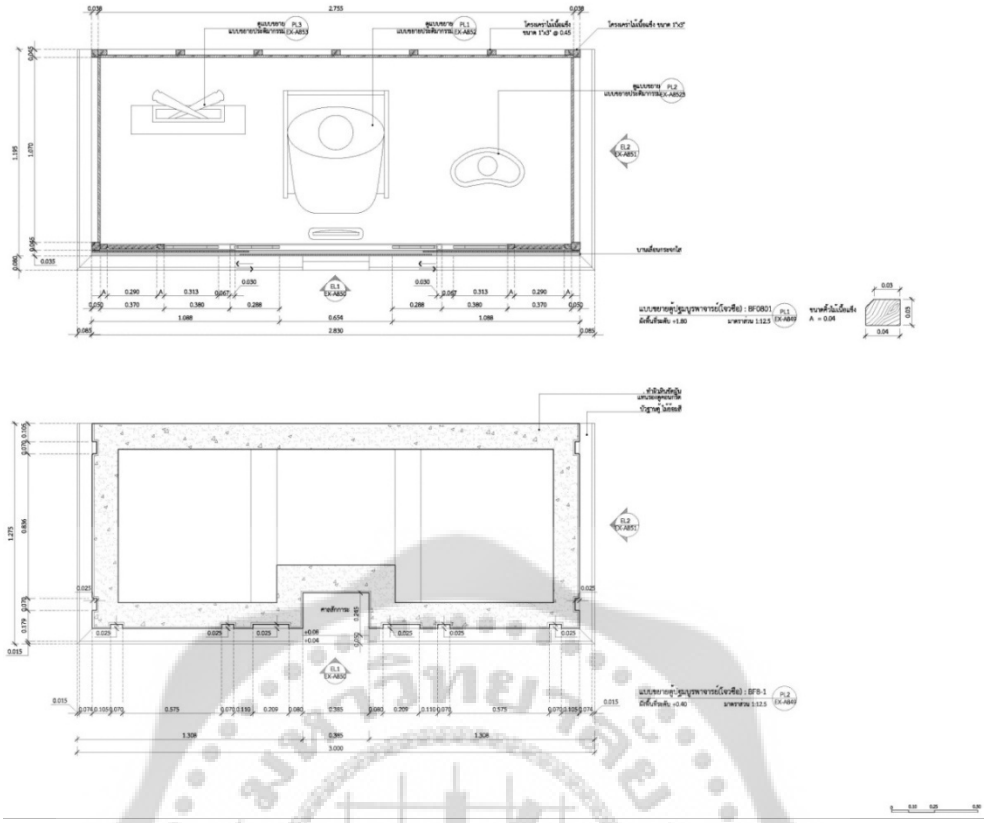
ภาพประกอบ 496 ลายเส้นรูปด้าน EL24 และ EL25 ด้านบนฝั่งขวา

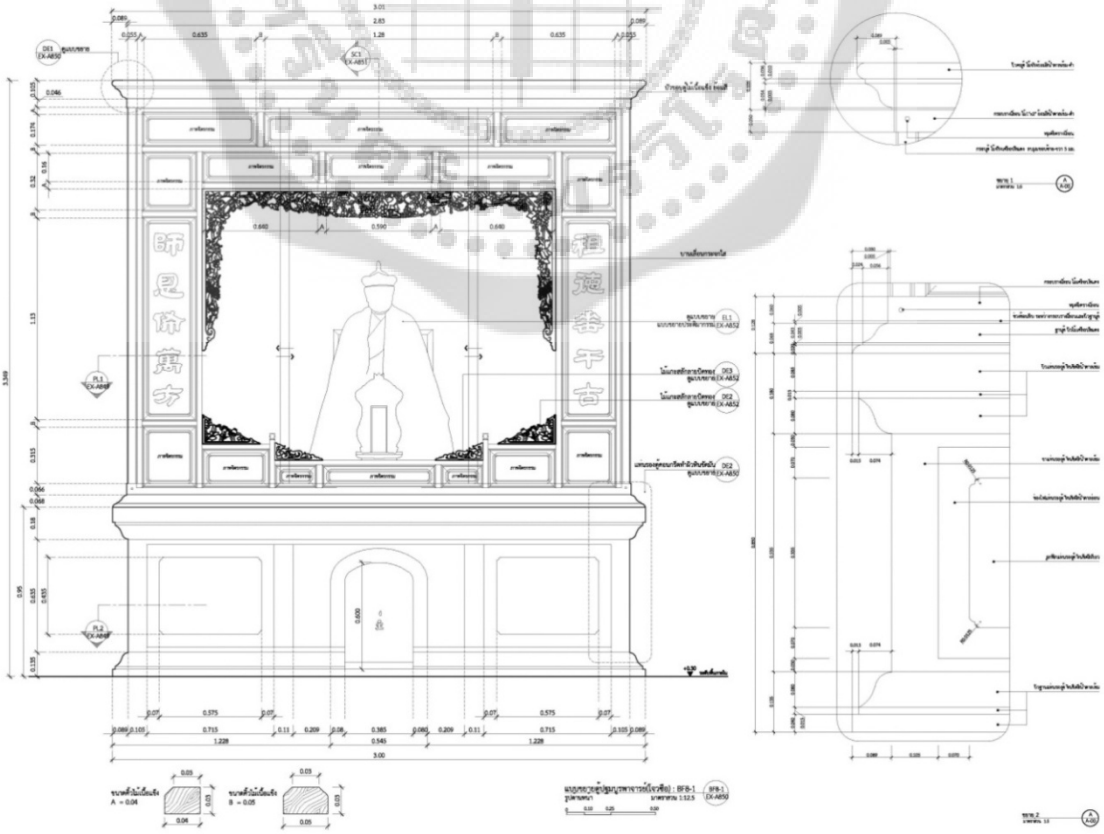
ภาพประกอบ 497 ลายเส้นรูปด้าน EL26 ชั้นบน

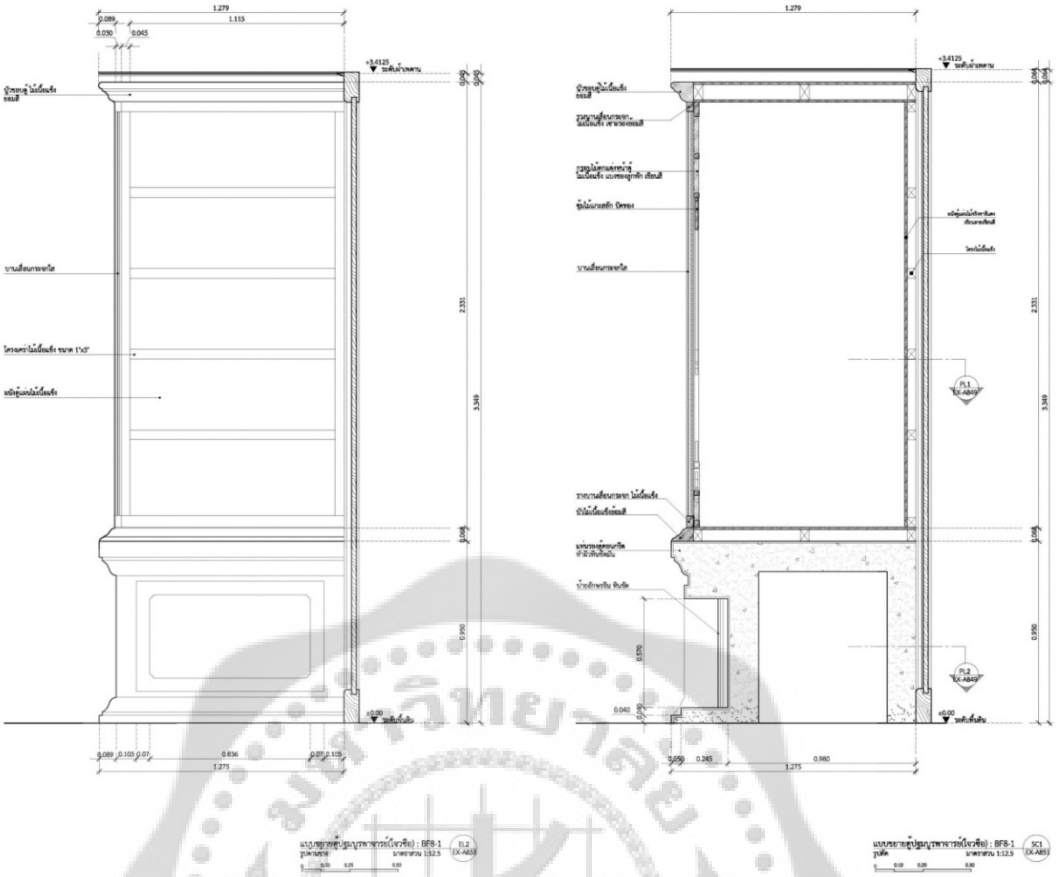
ภาพประกอบ 498 ลายเส้นรูปด้าน EL27 และ EL28 ชั้นบน

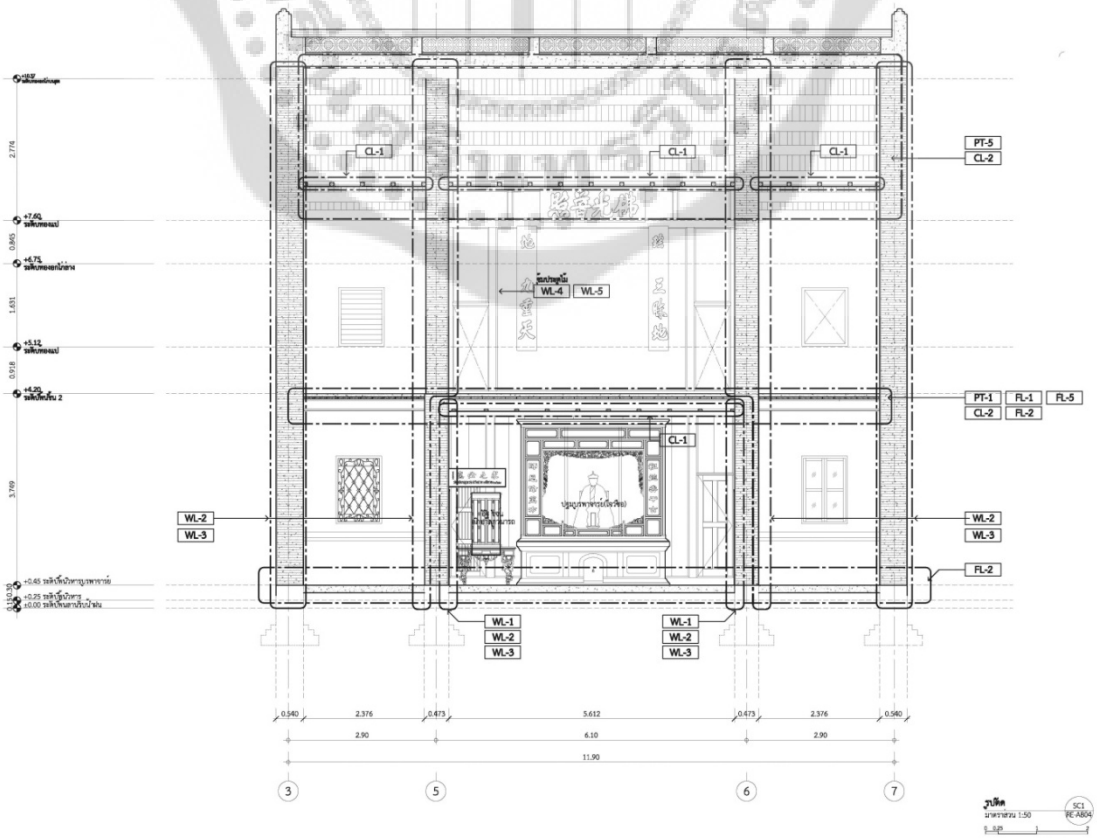
ภาพประกอบ 499 ลายเส้นรูปแบบขยายตู้ปฐมบูรพาจารย์ (โจวซือ)

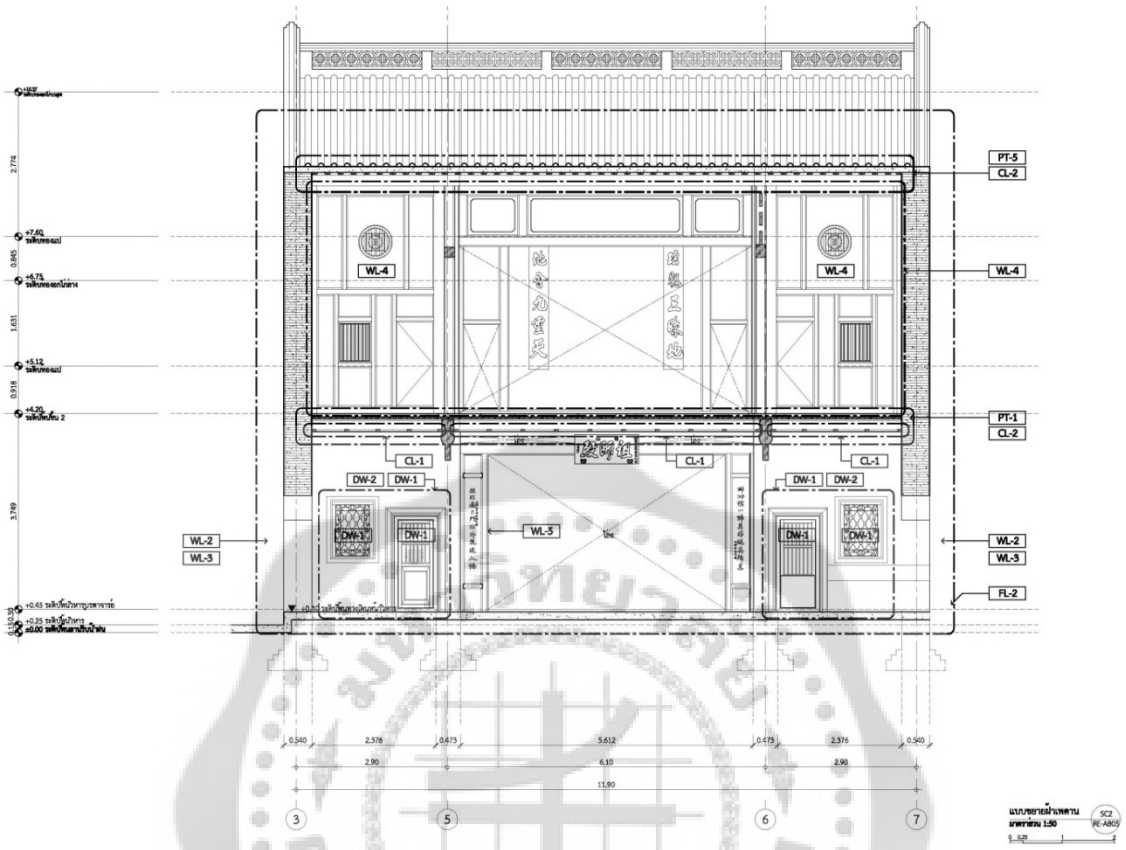
ภาพประกอบ 500 ลายเส้นแบบขยายตู้บูรพาจารย์ (โจวซือ)

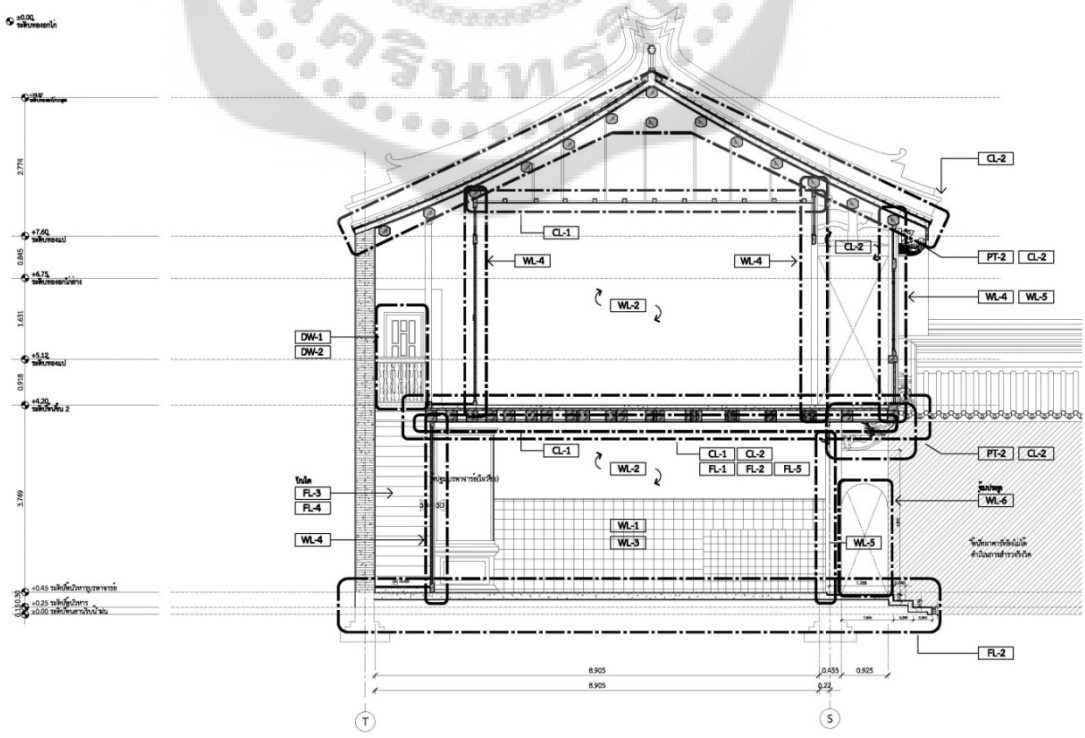
ภาพประกอบ 501 ลายเส้นแบบขยายตู้

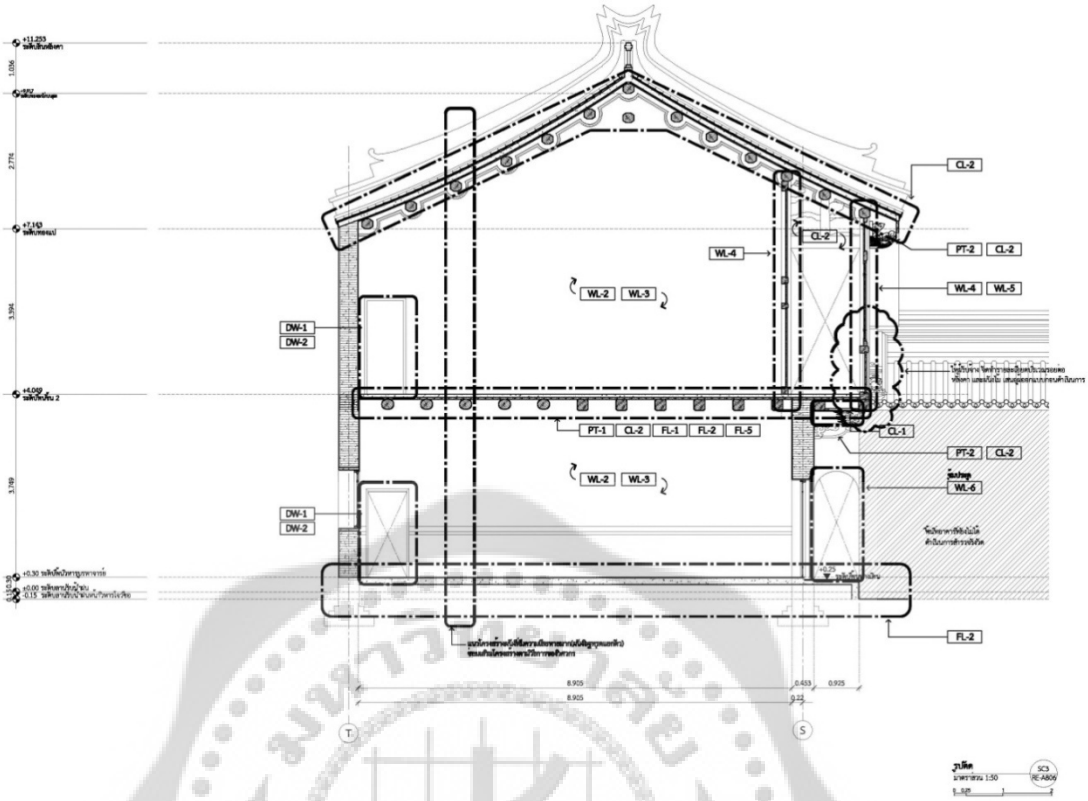
ภาพประกอบ 502 ลายเส้นรูปตัดชั้นบนและชั้นล่าง

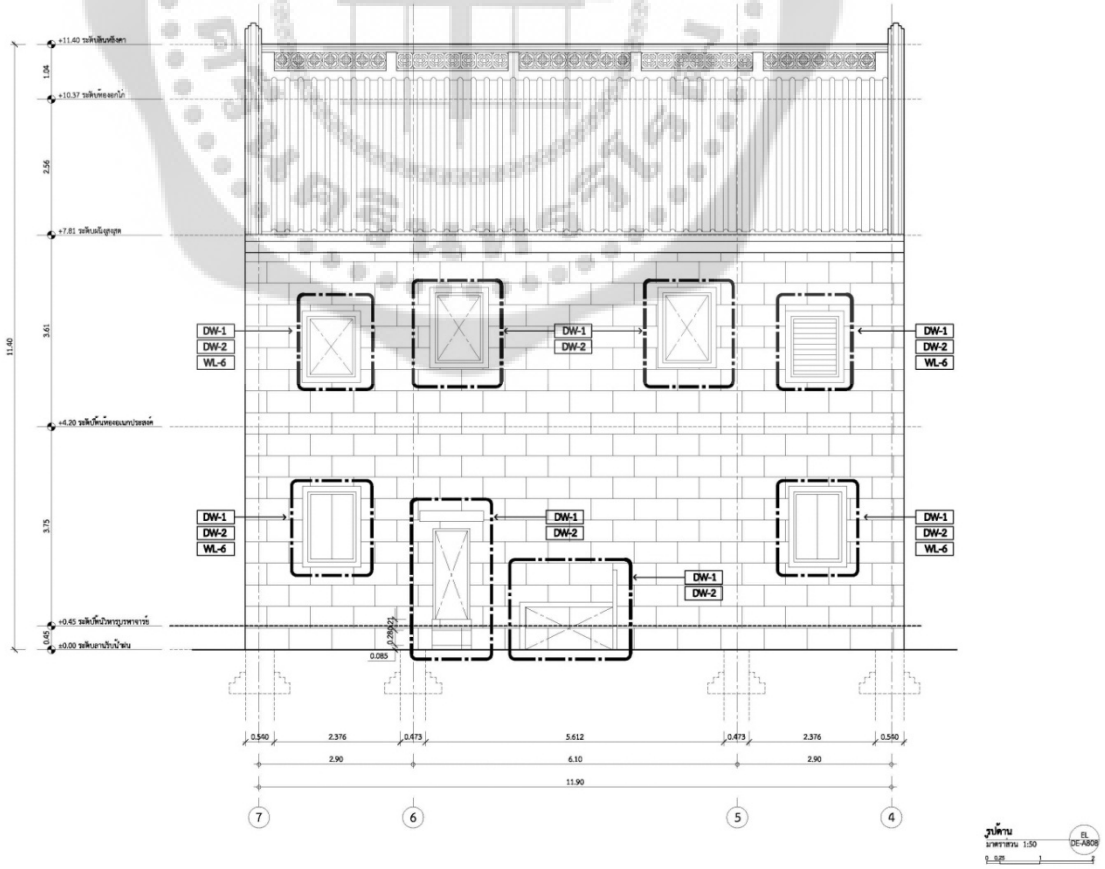
ภาพประกอบ 503 ลายเส้นแบบขยายฝ้าเพดาน

ภาพประกอบ 504 ลายเส้นรูปตัดชั้นบนและชั้นล่างฝั่งขวา

ภาพประกอบ 505 ลายเส้นลายเส้นรูปตัดชั้นบนและชั้นล่างฝั่งขวา

ภาพประกอบ 506 ลายเส้นรูปด้านหลัง

4.2 ด้านจิตรกรรมของวิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ)

รูปแบบ : ภาพวาดในวิหารจตุโลกบาล มีจำนวน 30 ภาพ มีขนาดของภาพที่แตกต่างกันออกไป มีอยู่ในรายละเอียดด้านล่างตามภาพประกอบ ภาพส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์แทนความหมายมงคลต่างๆ เช่นรูปสัญลักษณ์ของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ที่แทนคำอวยพร ได้แก่ส้ม ลูกท้อลำไย, ทับทิม, ลูกพลับ, ดอกบัว, ดอกเบญจมาศ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของสัตว์ที่ใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ค้างคาว, นกกะเรียน, กวางดาว, ปลามังกร, กระต่าย เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของธรรมชาติ และสิ่งของที่ใช้แทนคำอวยพร ได้แก่ น้ำ, คลื่นน้ำ, เมฆ, ตะกร้าใส่ดอกไม้, แจกันใส่ดอกไม้, จานใส่ดอกไม้ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์แห่งความเชื่อ ได้แก่ หยินหยาง, มงคล 8 ทิศ, โซ่ว, วั่น เป็นต้น ภาพวาดส่วนใหญ่จะอยู่ตามมุมจั่วซ้าย - ขวา และจะมีอยู่ในตัวอาคารชั้นบน

วัสดุ : สีที่ใช้ในการวาด ได้แก่ สีน้ำมัน, พู่กันจีน, แผ่นทอง เป็นต้น

วิธีการ : การวาดภาพระบายสี ขั้นตอนแรกเป็นการรองสีพื้นไม้เพื่อให้ง่ายต่อการร่างภาพ ขั้นตอนสอง เป็นการขึ้นรูปด้วยการวาดลายเส้น ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ขั้นตอนสาม เป็นการลงสีน้ำมันและบางภาพมีการลงรักปิดทอง เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

厝角頭彩繪，寓意富貴吉祥、福壽康寧

ภาพประกอบ 507 ภาพวาดมุมจั่วด้านขวา ภาพวาดความหมาย คือร่ำรวยเป็นมงคล อายุ วรรณะ สุขพละ

厝角頭彩繪，寓意四季平安、吉祥富貴

ภาพประกอบ 508 ภาพวาดมุมจั่ว

มมจั่ว ภาพวาดความหมาย คือความแคล้วคลาดปลอดภัยตลอดปี ร่ำรวยเป็นมงคล

ภาพประกอบ 509 ภาพวาดดอกเบญจมาศสีเหลืองและสีเหลือง

ภาพวาดลายข้าง ดอกเหลืองเบญจมาศ บังเกิดลาภ

ภาพวาดลายข้าง ดอกแดงเบญจมาศ บังเกิดลาภ

ภาพประกอบ 510 ภาพวาดส้มมือ

ความสุข , ความมั่งคั่งอย่างมากหมายถึงการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์

ภาพประกอบ 511 ภาพวาดลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน, ความสดชื่น (ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาดเดือน 7)

ภาพประกอบ 512 ดอกโบตั๋น

ฤดูใบไม้ผลิ , ความร่ำรวย , เกียรติยศ , ความรัก , ความเจริญ , ความงาม

ภาพประกอบ 513 ภาพวาดดอกเบญจมาศ (ดอกเก๊กฮวย)

ฤดูใบไม้ร่วง , ความมีอารมณ์ขัน , การเกษียณอายุ , ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

ภาพประกอบ 514 ปู 蟹

ภาพประกอบ 515 ปลาทองในน้ำ

สัญลักษณ์ปูมักอยู่กับกุ้ง หากเป็นเช่นนั้นก็จะมีความหมายว่าทองและหยกเต็มบ้าน , มั่งคั่งบริบูรณ์ ,“ขอให้ชีวิตนี้ราบรื่นและประสบความสำเร็จตลอดไป”มีกินมีใช้มากมาย

(“ปู” แทนความสำเร็จ ส่วน “กุ้ง” แทนความราบรื่น)

垂帶彩繪八哥

ภาพประกอบ 516 ภาพวาดนกขุนทองคู่ลงกิ่งไม้

ขอให้มีความมั่งคั่งร่ำรวยและเคียงคู่ด้วยกันจนแก่เฒ่าตลอดไป

垂帶彩繪寓意清香脫俗

ภาพประกอบ 517 ภาพวาดดอกกล้วยไม้

ความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , มิตรภาพอันบริสุทธิ์

垂帶彩繪梅開五福

ภาพประกอบ 518 ดอกเหมย (ดอกบ๊วย)

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืน

垂帶彩繪寓意清高脫俗

ภาพประกอบ 519 ดอกบัว

ความเจริญ , ความงอกงาม , ความอบอุ่น , ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

垂帶彩繪寓意金玉滿堂

ภาพประกอบ 520 ปลาทองในน้ำ

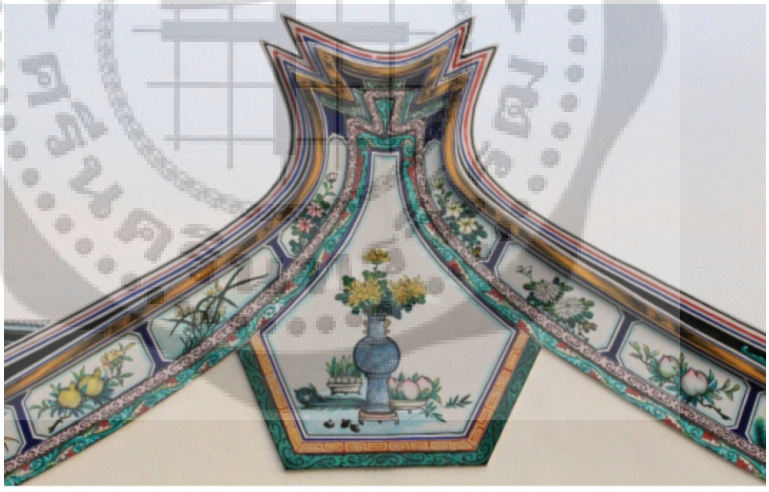
ทองและหยกเต็มบ้าน , มั่งคั่งบริบูรณ์ , มีกินมีใช้มากมาย

垂帶彩繪魚樂園

ภาพประกอบ 521 ต้นไม้น้ำและสาหร่าย

สัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ , ลวดลายแห่งธรรมชาติ ทิวทัศน์อาจไม่ได้สื่อความหมายที่ชัดเจนแต่นิยมใช้ประกอบกับสัญลักษณ์มงคลอื่นๆ เช่น มังกรกับมุอัคนี หงส์กับหมู่เมฆ ค้างคาวเหนือ ภูเขานกกระสากับน้ำ ขึ้นเพื่อย้ำมงคลความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

厝角頭彩繪，寓意富貴吉祥、福壽康寧

ภาพประกอบ 522 ภาพวาดมุมจั่วด้านซ้าย

ดอกเบญจมาศในแจกัน

ดอกเบญมาศนั้นจะเบ่งบานในตอนปลายฤดูใบไม้ร่วง ในขณะที่ดอกไม้อื่นจะร่วงโรยตอนอากาศเย็นหนาวยะเยือก เป็นดอกไม้ที่คนชื่นชอบ และรักมาก โดยเฉพาะนักกวีและนักวาดภาพ

ถ้าออกแบบเอาดอกเบญจมาศ ดอกพลัม ดอกลิลลี่ และไม้ไผ่จัดเอามาไว้รวมกัน จะเรียกชื่อกันว่า **“สี่พรรณไม้แห่งคุณธรรม”**เมื่อออกแบบให้เป็นมงคลรวมกับต้นสนแล้ว ก็จะมีความหมายว่า **“ยืดอายุให้ยืน**

ยาวต่อไป”และถ้ามีนกสาลิกาดงรวมอยู่ด้วย ทั้งสองแบบก็จะมีความหมายถึงครอบครัวที่มีสุข แบบต่างๆ เหล่านี้ เป็นที่ชื่นชอบมากในหมู่คนจีน (เกียรติชัย พงษ์พานิชย์. 2556: 68)

ภาพประกอบ 523 ภาพวาดดอกเบญจมาศสีแดง
ภาพวาดลายข้าง ดอกแดงเบญจมาศ บังเกิดลาภ

ภาพประกอบ 524 ภาพวาดดอกเบญจมาศสีเหลือง
ภาพวาดลายข้าง ดอกเหลืองเบญจมาศ บังเกิดลาภ

ภาพประกอบ 525 ปู蟹
สัญลักษณ์ปูมักอยู่กับกุ้ง หากเป็นเช่นนั้นก็จะมีความหมายว่า “ขอให้ชีวิตนี้ราบรื่นและประสบความสำเร็จตลอดไป”
(“ปู” แทนความสำเร็จ ส่วน “กุ้ง” แทนความราบรื่น)

ภาพประกอบ 526 ปลาทองในน้ำ
ทองและหยกเต็มบ้าน , มั่งคั่งบริบูรณ์ , มีกินมีใช้มากมาย

垂帶彩繪寓意清香脫俗

ภาพประกอบ 527 ดอกกล้วยไม้

ความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , มิตรภาพอันบริสุทธิ์

垂帶彩繪菊花

ภาพประกอบ 528 ดอกเบญมาศ(ดอกเก๊กฮวย)

ฤดูใบไม้ร่วง , ความมีอารมณ์ขัน , การเกษียณอายุ, ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

垂帶彩繪寓意多子多福

ภาพประกอบ 529 ลูกทับทิม

ความเจริญงอกงาม , ความรัก , อิทธิพลของความรัก , ความหมายของการมีบุตรยากความสดชื่น

垂帶彩繪寓意雙壽吉祥

ภาพประกอบ 530 ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน

垂帶彩繪蝦戲淺水

ภาพประกอบ 531 กุ้ง (เซีย)

สัญลักษณ์แห่งความโชคดีผ่านพ้นอุปสรรค เชื่อกันว่าลักษณะตัวงอของกุ้ง ทำให้ตัวเองมีแรงกระโดดได้ไกลไม่มีอุปสรรคทั้งทางโค้งทางลัด จึงหมายถึงการทำสิ่งใดได้ผลตามที่ปรารถนาสามารถผ่านพ้นอุปสรรคทั้งหลายได้และโชคดีในทุกเรื่อง

垂帶彩繪寓意八方橫財富甲一方

ภาพประกอบ 532 ปู 蟹

สัญลักษณ์ปูมักอยู่กับกุ้ง หากเป็นเช่นนั้นก็จะมีความหมายว่า“ขอให้ชีวิตนี้ราบรื่นและประสบความสำเร็จตลอดไป”

(“ปู” แทนความสำเร็จ ส่วน“กุ้ง” แทนความราบรื่น)

垂帶彩繪寓意松鶴延年

垂帶彩繪寓意松鶴延年

ภาพประกอบ 533 นกกะเรียน 鹤

นกกะเรียนเป็นสัตว์พาหนะประจำเทพแห่งความยั่งยืนหรือเทพซึ่งชาวจีนจึงใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน

垂帶彩繪竹報平安

垂帶彩繪寓意八方如意

ภาพประกอบ 534 ต้นไผ่
ความมีอายุยืน , โชคลาภ
จนแก่เฒ่าตลอดไป

ภาพประกอบ 535 นกขุนทอง
ขอให้มีความมั่งคั่งร่ำรวยและเคียงคู่ด้วยกัน

4.3 ด้านประติมากรรมของวิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ)

ผลงานประติมากรรมที่ใช้ประดับและตกแต่งที่วิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ) ถือเป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้าย้อนหลังให้เห็นถึงลักษณะของอารยะธรรมและวัฒนธรรมของชนชาติจีนได้อย่างชัดเจน ทั้งเรื่องราวของความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ในยุคสมัยต่างๆ โดยศึกษาจากเรื่องราวและการตีความที่สัมพันธ์กันของศิลปกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ หลากหลายชนิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่วิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ) มีจำนวน 35 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้ง งานประติมากรรมในวิหารนี้ งานฉลุไม้ และปฏิมากรรมไม้ลายนูน ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น ประดับฐานของแท่นบูชา และตู้พระ

วัสดุ : ไม้, สี, แผ่นทอง, พู่กัน และเครื่องมือช่างต่างๆ

วิธีการ : วาดลวดลายลงบนแผ่นไม้ตามแบบสิ่งของมงคลที่ต้องการ แล้วใช้สิ่วแกะสลักตามรูปทรงที่วาดเอาไว้ เสร็จแล้วขัดด้วยกระดาษเพื่อให้ผิวเรียบ แล้วทาด้วยชะแล็ก และขัดอีกรอบจึงจะใช้แล็กเกอร์เงา และด้านผสมตามสีที่ต้องการแล้วจึงค่อยพ้นเก็บสี เสร็จแล้วนำมาติดตั้งประกอบเป็นโครงสร้าง มีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 536 ตู้วิหารโจวซือ

มีความกว้าง 300 เซนติเมตรยาว 540 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 537 มังกรคู่ล่อแก้ว 雙龍戲寶

มีความกว้าง 38 เซนติเมตรยาว 52 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 538 ช่งใหญ่ - เล็ก 大象小象

ภาพประกอบ 539 สิงโตใหญ่ - เล็ก 大獅小獅

มีความกว้าง 38 เซนติเมตรยาว 69 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 540 ป้ายชื่อ 師祖山開 ใคซัวโจวซือ คือหอปฐมบูรพาจารย์

มีความกว้าง 38 เซนติเมตรยาว 69 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 541 ค้างคาวกับลูกท้อ 蝙 蝠 壽 桃 **ภาพประกอบ 542** พญาอินทรีย์กับลูกท้อ山 鷲 壽 桃

มีความกว้าง 22 เซนติเมตรยาว 67 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 543 นกกับดอกโบตั๋น 壽 帶 牡 丹

มีความกว้าง 19 เซนติเมตรยาว 66 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 544 四 季 平 安 มีความกว้าง 22 เซนติเมตรยาว 33 เซนติเมตร

四季平安 สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง และหนาว สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

ภาพประกอบ 545 博古

มีความกว้าง 32 เซนติเมตรยาว 35 เซนติเมตร 博古 แจกันมงคล

ภาพประกอบ 546 ป้ายคำกลอนคู่

มีความกว้าง 32 เซนติเมตรยาว 116 เซนติเมตร

คำกลอนคู่นี้ คือ พระคุณอาจารย์ขจายกว้างไกล คุณธรรมบูรพาจารย์ขจรนิรันดร์

ภาพประกอบ 547 四季平安 **ดอก 4 ฤดูมหาสิริมงคล**

มีความกว้าง 32 เซนติเมตรยาว 34 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 548 四季平安 ดอก 4 ฤดูมหาสิริมงคล

มีความกว้าง 22 เซนติเมตรยาว 40 เซนติเมตร

四季平安 สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง และหนาว สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

ภาพประกอบ 549 ดอกเหมย 梅花 ภาพประกอบ 550 ดอกโบตั๋น 菊花

มีความกว้าง 13 เซนติเมตรยาว 25 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 551 ประติมากรรมลายฉลุไม้ช่อบุปผา 楚花

มีความกว้าง 10 เซนติเมตรยาว 28 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 552 ประติมากรรมลายฉลุไม้ลูกทับทิม 石榴花

มีความกว้าง 18 เซนติเมตรยาว 33 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 553 ประติมากรรมลายฉลุไม้รูปค้างคาว 福從天降

มีความกว้าง 13 เซนติเมตรยาว 79 เซนติเมตร

福從天降 ความสุขสิริมงคลโชคดี บุญญาฟ้าประทาน

ภาพประกอบ 554 ปกปักษ์พระธรรม

ป้ายมีความกว้าง 20 เซนติเมตรยาว 71 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 555 ตู้ด้านหน้า

ตู้มีความกว้าง 124 เซนติเมตรสูง 300 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 556 ตู้พระยาโชฎึกราชเศรษฐี

มีความกว้าง 56 เซนติเมตรสูง 105 เซนติเมตร

ประวัติย่อพระยาโชฎึกราชเศรษฐี (เถียน โชติกเสถียร)

พระยาโชฎึกราชเศรษฐี (เถียน โชติกเสถียร) เป็นเชื่อชาติจีนแคะ แซ่เหลา ใช้ยี่ห้อเกี้ยนเฮง มีพี่น้องร่วมบิดา มารดาเท่าที่ปรากฏอีก 2 คน คือ

1.นางริ้ว นิมิหุต

2.นายเงี้ยบ โชติกเสถียรพระยาโชฎึกฯ เป็นชั้นหลานจีน มีภูมิลำเนาเดิมค้าขายเป็นหลักฐานอยู่ในคลองสวนพลู จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้สมรสกับท่านสุ่น ซึ่งทำการค้าขายสัมพันธ์เป็นปึกแผ่นกันอยู่ที่หมู่บ้านลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ในรัชกาลที่ 3 ในพระบรมราชจักรีวงศ์ได้พากันแยกจากถิ่นเดิมลงมาตั้งภูมิลำเนาการค้าทางสำเภากับประเทศจีน อยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งรุ่งเรืองยิ่งในสมัยนั้นได้จัดซื้อที่ดินและสร้างตึกใหญ่แบบจีนขึ้นริมแม่น้ำเจ้าพระยาข้างวัดบพิตรพิมุข ใกล้ปากคลองโอ่งอ่างฝั่งใต้ และมีโรงเก็บสินค้าอยู่สองฝั่งคลองผดุงกรุงเกษมตอนเหนือ คือที่ธรณีสงฆ์วัดนรนาถส่วนหนึ่ง และที่วังพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์อีกส่วนหนึ่ง สมัยนั้นเป็นที่สวนทั้งสองฝั่งคลอง ภายหลังสมเด็จพระปิยะมหาราชเจ้า (รัชกาลที่ 5) โปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนสามเสน มีพระราชประสงค์ที่ดินแปลงนี้ ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของพระยาธรรมจรรยาฯ (ซึ่งเป็นบุตรคนหนึ่ง) เจ้าของจึงน้อมเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงจัดสร้างวังพระราชทานแด่พระเจ้าลูกเธอกรมหลวงราชบุรีฯ ตามพระราชประสงค์ ส่วนทางด้านวัดซึ่งได้ถูกทอดทิ้งรกร้างก็ได้ทำการก่อสร้างโบสถ์วิหารกุฏิสงฆ์ครบถ้วน ทั้งได้รวบรวมที่ดินธรณีสงฆ์ให้เป็นหลักฐาน มอบถวายเป็นพระอารามหลวง และได้รับพระราชทานนามว่า “วัดนรนาถสุนทริการาม” ตามนามบรรดาศักดิ์ในขณะนั้นของท่านผู้มีเจตจำนงสืบมา

พระยาโชฎึกฯ ได้รับราชการในกรมท่าซ้าย ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนสมุทรโคจร, หลวงภาษาวิเศษ และพระพิบูลย์พิพัฒนากรเป็นลำดับมา ตอนต้นรัชสมัย ร.5 เมื่อมีบรรดาศักดิ์เป็นพระพิบูลย์ฯ อยู่นั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นพิเศษให้ตามเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประเทศอินเดีย พร้อมด้วยบุตรชายซึ่งเป็นที่ขุนสมุทรโคจร ภายหลังเป็นจ่ายง เป็นหลวงนายสิทธิ์ เป็นเจ้าหมื่นเสมอใจราช (จู โชติกเสถียร) เมื่อกลับมาได้ทรงสถาปนาหอรัษฎากรณ์พิพัฒน์ได้ทรงบัญชางานด้วยพระองค์เอง โปรดเกล้าฯ ให้พระพิบูลย์พิพัฒนากร เป็นพระยานรนาถภักดี สังกัดกระทรวงการคลัง ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาราชการในกรมนี้ ภายหลังปรากฏเป็นที่สบพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง ได้เงินภาษีอากรเพิ่มพูนเข้าท้องพระคลังเป็นหลักฐานปีละมากมายได้รับราชการฉลองพระเดชพระคุณอยู่ในกระทรวงการคลังนี้หลายปีแล้วจึงโปรดฯ ให้ย้ายออกมาทำการค้าขายอยู่ในกรมท่าซ้ายตามเดิม และพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็นพระยาโชฎึกราชเศรษฐี เจ้ากรมท่าซ้าย หัวหน้าพ่อค้า ประชาชนชาวจีนทั่วไป และโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยายืนชิงช้าตามชั้นยศด้วย และได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ 10 ชั่ง ในตำแหน่งนี้เป็นพิเศษอีกด้วยจนตลอดชีพ เมื่อทำบุญอายุครบ 5 รอบแล้ว พระยาโชฎึกฯ และคุณหญิงสุ่นผู้เป็นข้าหลวงเดิมในสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 4 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นพิเศษได้รับพระราชทานผ้ารดน้ำสงกรานต์เป็นประจำตลอดจนอายุของท่านทั้งสอง

ในการพระราชทานเพลิงศพพระยาโชฎึกฯ ได้จัดขึ้นที่บริเวณวัดบพิตรพิมุขเป็นงานใหญ่เจ้าภาพได้ปลูกพลับพลาถาวร เป็นที่ประทับหน้าเมรุริมคลองโอ่งอ่าง เรียกกันว่า “ศาลาท่าฉนวน” จนทุกวันนี้ สมเด็จพระปิยะมหาราชเจ้าได้เสด็จพระราชดำเนินชลมารคพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน ขึ้นประทับพักเสวยพระกระยาหารกลางวันที่บ้านเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ ซึ่งอยู่ในคลองโอ่งอ่าง (ที่เป็นกรมการประมงเดี๋ยวนี้) ตรงข้ามกับพลับพลาที่ประทับ ทั้งนี้ท่านเจ้าของบ้านถือว่าร่วมเป็นเจ้าภาพด้วย เวลาบ่ายจึงได้เสด็จฯ ข้ามมาพระราชทานเพลิงศพ โดยเสด็จขึ้นเมรุพระราชทานเพลิงฯ เป็นพิเศษ อันนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณและเกียรติแก่สกุลอย่างสูงยิ่ง ส่วนศพท่านผู้หญิงสุ่นโชฎึกฯ ซึ่งถึงแก่กรรมภายหลังเกือบ 10 ปีนั้น ได้จัดการพระราชทานเพลิงที่วัดนรนาถฯ ในงานนี้ได้เสด็จพระราชทานเพลิงพร้อมด้วยเจ้านายฝ่ายในเช่นกันโดยพระราชทานฝักแคตามชั้นยศ

พระยาโชฎึกฯ และท่านผู้หญิงสุ่น โชฎึก ขณะที่ยังดำรงชีวิตอยู่ได้ประกอบคุณงามความดีไว้กับประเทศชาติเป็นอเนกประการ เช่นเป็นกรรมการก่อตั้งศิริราชพยาบาล สภาอุนาโลมแดง และครั้งใดที่มีโรคระบาดเกิดขึ้นก็ได้ช่วยเป็นกำลังของทางราชการ ช่วยเหลือทั้งกำลังทรัพย์และกำลังแรงงานเป็นสามารถมิได้เห็นแก่ความเหนื่อยยากตรากตรำอย่างไร เมื่อมีงานพระราชพิธีหรืองานพระราชกุศลต่างๆ เช่นงานพระเมรุ เป็นต้น ก็ได้รับพระราชดำริให้จัดตั้งโรงครัวและโรงทานและจัดพิธีกงเต๊กถวายตลอดรัชสมัยของพระองค์ท่านตลอดจนกระทั่งเสด็จประพาสหัวเมืองเยี่ยมราษฎร ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตามเสด็จฯ จัดเครื่องพระกระยาหารจีนไทยถวายเป็นพิเศษ (ตามปกติท่านก็ได้จัดเครื่องเสวยถวายเป็นประจำอยู่แล้วเช่นกัน) ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสไทรโยคคำกลอนดังต่อไปนี้

“ท่านผู้หญิงสุ่มมาเวลาค่ำ อยู่คอยทำเครื่องร้อน ๆ ผ่อนถวาย
ลงเรือลำปั้นเปล่าบ่าวหญิงพาย ทั้งแจกจ่ายเรือข้างในไม่เว้นตัว
ส่วนพระยานครไชยศรีที่เป็นบุตร ก็ดีสุดการงานพาลยังชั่ว
พวกผู้ร้ายป้ายผาพากันกลัว ด้วยไม่มัวเมาทางข้างสบง
รับสัญญาณบัตรมาว่าการใหม่ จะยังไม่ถึงปีมีประสงค์
จะหาชอบประกอบนามตามจำนง ได้สืบวงศ์รับกิจต่อบิดา
จัดการสรรพรับเสด็จเป็นการด่วน ทำถี่ถ้วนถูกระบอบชอบนักหนา
คิดรอบคอบไม่ระคางข้างมือชา ควรชมว่าคนคนนี้เขาดีจริง”

ตามพระราชนิพนธ์บทนี้ ในการเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคผ่านนครชัยศรี พระยานครชัยศรีในที่นี้หมายถึงพระยาทิพโกษา (โต โชติกเสถียร) ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม นอกจากนี้คุณหญิงโชฎึกฯ ยังได้รับพระราชดำรัสสั่งให้จัดโรงครัวเลี้ยงทหารมหาดเล็กเป็นประจำในพระบรมมหาราชวังในสมัยที่กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ได้ก่อตั้งขึ้น ส่วนวัดบพิตรพิมุขซึ่งเป็นวัดใกล้บ้านท่านได้เป็นมัคคทายกได้จัดสำรับเลี้ยงพระทั้งวัดเป็นประจำตลอดชนม์ชีพของท่าน ในฤดูที่น้ำในแม่น้ำเค็มก็ได้ลำเลียงน้ำจืดจากทางเหนือลงมาเพื่อแจกจ่ายราษฎร

ในการสร้างพระที่นั่งเวหาศจำรูญ (เทียนเหม็งเต้ย) ที่พระราชวังบางประอินทร์ถวายสมเด็จพระปิยะมหาราชเพื่อถวายความจงรักภักดีของบรรดาพ่อค้าประชาชนชาวจีนนั้น พระยาสวัสดิ์วารี (ฟัก โชติกสวัสดิ์) พ่อค้าสำเภาใหญ่รายหนึ่ง ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกรมท่าซ้ายเป็นผู้รับสนองพระเดชพระคุณรับจัดสร้างถวายเพื่อเป็นอนุสรณ์อันมีพระยาโชฎึกฯ เจ้ากรมท่าซ้าย เป็นที่ปรึกษาร่วมงานอยู่ด้วยใกล้ชิด ทั้งนี้ด้วยทั้ง 2 ฝ่ายมีสัมพันธ์เกี่ยวดองกันอยู่ด้วยเป็นส่วนตัว คือ ธิดาพระยาสวัสดิ์วารีมีนามว่า ถม ยา ได้มาแต่งงานกับขุนสมุทรโคจร (จู โชติกเสถียร) ภายหลังพระยาสวัสดิ์วารีได้รับพระราชทานตำแหน่งและบรรดาศักดิ์เป็นพระยาโชฎึกราชเศรษฐี เจ้ากรมท่าซ้ายต่อจากท่าน อนึ่ง ศาลเจ้าพ่อปราสาททองซึ่งก่อด้วยหินแกรนนิตนั้นกรมช่างได้ออกแบบเป็นรูปปรางค์ปราสาท พระยาโชฎึกฯ ได้รับพระราชทานไว้แล้วและได้ส่งแบบไปเมืองจีนให้ช่างสลักหินสลักมาเป็นแท่งๆ เพื่อนำมาประกอบ ทั้งนี้ได้กราบบังคมทูลมอบหมายให้พระยาทิพโกษา (บุตรคนโต) เป็นผู้ดำเนินงานจนเสร็จดังที่ได้เห็นกันอยู่ทุกวันนี้

ในชีวิตของพระยาโชฎึกราชเศรษฐี ท่านได้ดำเนินการจัดสร้างวัดเล่งเน่ยยี่ ภายหลังได้รับพระราชทานนามว่า “วัดมังกรกมลาวาส” โดยความร่วมใจของพ่อค้าประชาชนชาวจีนทั้งหลาย นอกจากนี้ยังได้สร้างศาลเจ้าโรงเกือก ซึ่งเป็นศาลเจ้าจีนแคะขึ้นที่ข้างโรงสูบน้ำตลาดน้อยของท่าน

โรงสูบน้ำอยู่กันอย่างแออัดและห่างไกลแม่น้ำลำคลอง เช่นในท้องสำเพ็งในสมัยนั้น เป็นต้น พระยาโชฎึกราชเศรษฐี มีบุตรชายหญิง ดังมีรายนามตามลำดับดังต่อไปนี้

พระยาทิพโกษา (โต โชติกเสถียร)
พระนายเสมอใจ (จู โชติกเสถียร)
คุณจอมกิมเหรียญ ในรัชกาลที่ 5
คุณโค้ย โชติกเสถียร
พระยาธรรมจรรยานุกูลมนตรี (ทองดี โชติกเสถียร)
พระยาวิสูตรสาครดิฐ (สาย โชติกเสถียร)
คุณพลอย โชติกเสถียร
คุณบุศย์ โชติกเสถียร
คุณเทียบ
คุณทองอยู่ โชติกเสถียร
คุณโอบ ปาลเสถียร
คุณติ๋ง โชติกเสถียร
คุณสฤษดิ์ โชติกเสถียร
คุณหญิงม้วน วิภาคภูวดล

ประวัติโดยสังเขปของบรรพบุรุษทางพระกุล " โชติกเสถียร "

(เรียบเรียงจากคำบอกเล่าของท่านผู้ใหญ่และจากเอกสารประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ด้วยความเคารพและยึดมั่นในกตเวทิตาคุณ เพื่อแจกแก่ญาติและลูกหลานในวันร่วมชุมนุมสังสรรค์สามัคคี ในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2521 ณ.บ้าน พล อ.หลวงสุรณรงค์ ซอยศาลาแดง กรุงเทพมหานคร)

ประวัติบรรพบุรุษไซร้ เคือนใจ เรานา
ว่าอาจจะยังชนม์ เลิศได้
และยามจะบรรลัย ทิ้งชื่อ
รอยบาทเหยียบแน่นไว้ แทบพื้นทรายสมัย

(ล้นเกล้า ฯ ร.6)

พระยาโชฎึกราชเศรษฐี

(ลายเซ็นท่านเจ้าคุณต้นสกุล เมื่อ จ.ศ.1250 หรือ พ.ศ.2431 ค้นได้มาจาก ตำนานกรมศุลกากร ของพระยาอนุมานราชธน ขณะนั้นท่านมีอายุได้ 63 ปี)

ภาพประกอบ 557 ลายเซ็นท่านเจ้าคุณต้นสกุลพระยาโชฎึกราชเศรษฐี

ภาพประกอบ 558 ประติมากรรมลานฉลุไม้ : คชาคู่กับต้นสนเขียวขจี 雙象青松

มีความกว้าง 20 เซนติเมตรยาว 73 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 559 มังกรคู่ล่อแก้ว 雙龍戲寶

กว้าง 22 ซม.ยาว 33 ซม.

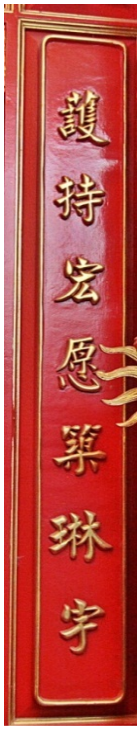
กว้าง 22 ซม.ยาว 49 ซม.

ภาพประกอบ 560 นกในดอกโบตั๋น 花鳥

กว้าง 22 ซม.ยาว 33 ซม.

กว้าง 71 ซม.ยาว 122 ซม

ภาพประกอบ 561 ประตูมังกรกรอบบุปผา

กว้าง 20 ซม.ยาว 39 ซม.

ภาพประกอบ 562 ดอกเหมยกับกวาง

กว้าง 20 ซม.ยาว 39 ซม.

ภาพประกอบ 563 ต้นสนกับเหยี่ยว

กว้าง 20 ซม.ยาว 116 ซม.

ภาพประกอบ 564 กลอนคู่

對聯 梅鹿

กว้าง 20 ซม.ยาว 116 ซม.

ภาพประกอบ 565 กลอนคู่

龍門花罩 松鶴 對聯

4.4 ด้านปฏิมากรรม

ปฏิมากรรมที่ประดิษฐานอยู่ในวิหารบูรพาจารย์ (โจวซือ) มี 1 องค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะนั่งบนเก้าอี้ด้วยท่านั่งสมาธิ

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ไฟเบอร์กลาส, ทองคำเปลว เป็นต้น

วิธีการ : รูปปั้นสกเห็งโจวซือ ในวิหารนี้เป็นลักษณะเป็นปูนปั้นระบายสีลงรักปิดทอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 566 ปฏิมากรรมพระอาจารย์สกเห็ง

องค์พระฐานกว้าง 55 เซนติเมตร สูง 90 เซนติเมตร

พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร (พระอาจารย์สกเห็ง) พระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร คือ ผู้ก่อตั้งวัดมังกรกมลาวาส ขึ้นในสมัยของพระพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 5 แต่เดมท่านเป็นชาวจีนเดินทางจาริกสู่ประเทศไทย เมื่อแรกเข้ามาท่านจำพรรษาที่ศาลาร้างใกล้กับบริเวณวัดกุศลสมาคร (ปัจจุบันวัดนี้เป็นวัดอนัมนิกายฝ่ายญวณ มีอีกชื่อว่า วัดโผเพื่อกตื่อ อยู่ในเขตสัมพันธวงศ์) ชาวจีนเห็นความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยของท่านจึงพากันเลื่อมใส ท่านเห็นว่าสมควรที่จะมีวัดจีนขึ้นเพื่อให้ชาวจีนและชาวไทยเชื่อสายจีนได้ศึกษาพระธรรม จึงร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันสร้างวัดเล่งเน่ยยี่ขึ้น และได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ให้เป็นพระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตร ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายสงฆ์จีนนิกาย นับได้ว่าเป็นผู้ก่อตั้งรากฐานคณะสงฆ์จีนนิกายขึ้นในประเทศไทยเป็นท่านแรก

รูปปั้นของท่านทำจากกระดาษเป็นแกนกลางแล้วฉาบด้วยปูน ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารบูรพาจารย์ อยู่ทางด้านหลังของพระอุโบสถทาสีทองทั้งองค์ สูงประมาณ 1 เมตร

5. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารหลักโจ้ว

5.1 ด้านสถาปัตยกรรมวิหารหลักโจ้ว

รูปแบบ : ลักษณะตัวอาคารวิหารของวิหารหลักโจ้วจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฐาน ตัวอาคาร และหลังคา ซึ่งการก่อสร้างจะยกฐานให้สูง เนื่องจากประเทศจีนต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติหลายอย่าง เช่น แผ่นดินไหว อุทกภัย อย่างฉับพลัน ต่อมาภายหลังการสร้างฐานจึงถูกใช้จนกลายเป็นสัญลักษณ์ไป เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และจัดวางเหนือสิ่งก่อสร้างธรรมดาสามัญอื่นๆ ตัวอาคาร ผังอาคารจัดวางบนพื้นสี่เหลี่ยม เพราะชาวจีนเชื่อกันมาตั้งแต่โบราณว่าโลกที่เราอาศัยอยู่มีสันฐานเป็นผืนสี่เหลี่ยม ดังนี้ผังของวิหารจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าและสร้างแค่เพียงชั้นเดียว หลังคา เนื่องจากโดยปกติฤดูร้อนของประเทศจีนมักจะมีฝนตกชุก หลังคาจึงมีชายคาที่ลึกหรือยื่นออกมามาก เพื่อป้องกันตัวอาคารจากสภาวะอากาศที่รุ่นแรง พื้นปูด้วยหินอ่อน ผนังตีโครงด้วยไม้แดงและผุผนังด้วยไม้สัก

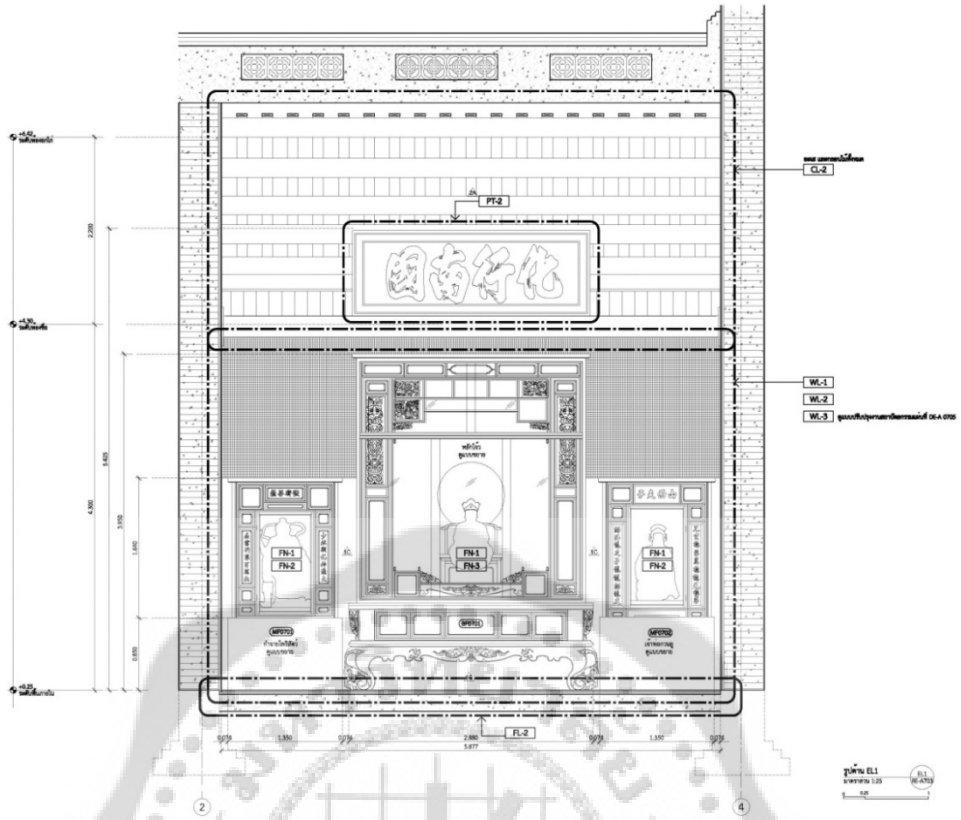
วัสดุ : ปูนซีเมนต์, ไม้, หินอ่อน, หินแกรนิต

วิธีการ : งานปูนจะเทพื้นปูด้วยหินอ่อน หลังคามุงด้วยกระเบื้อง รอบวิหารเป็นฐานผนังหินแกรนิต งานไม้ขึ้นโครงด้วยไม้แดงผุผนังด้วยไม้สัก มีรายละเอียดดังนี้

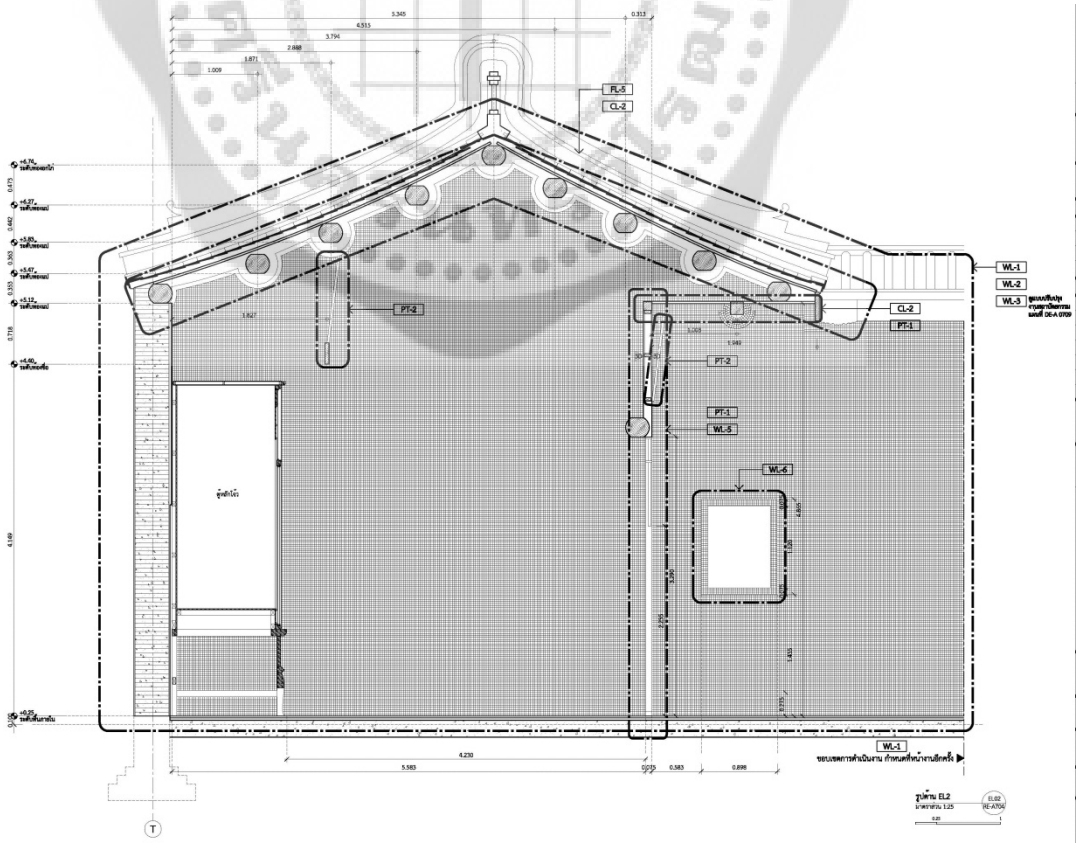
(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

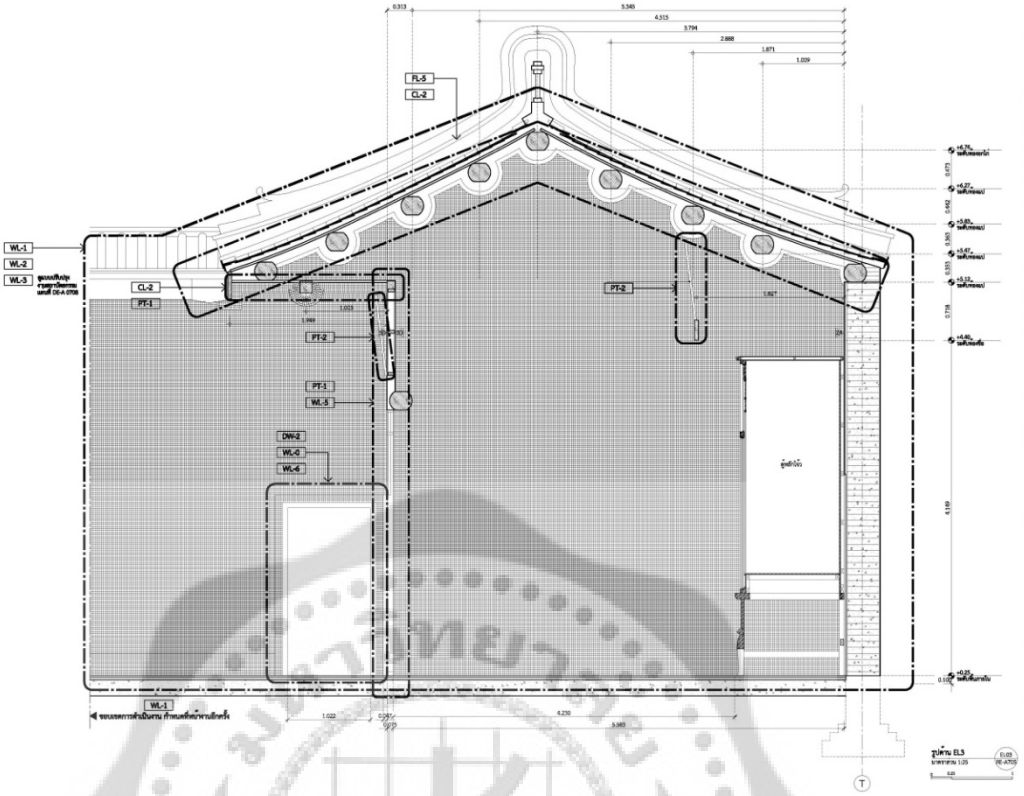
ภาพประกอบ 567 มุมด้านหน้าวิหารหลักโจ้ว

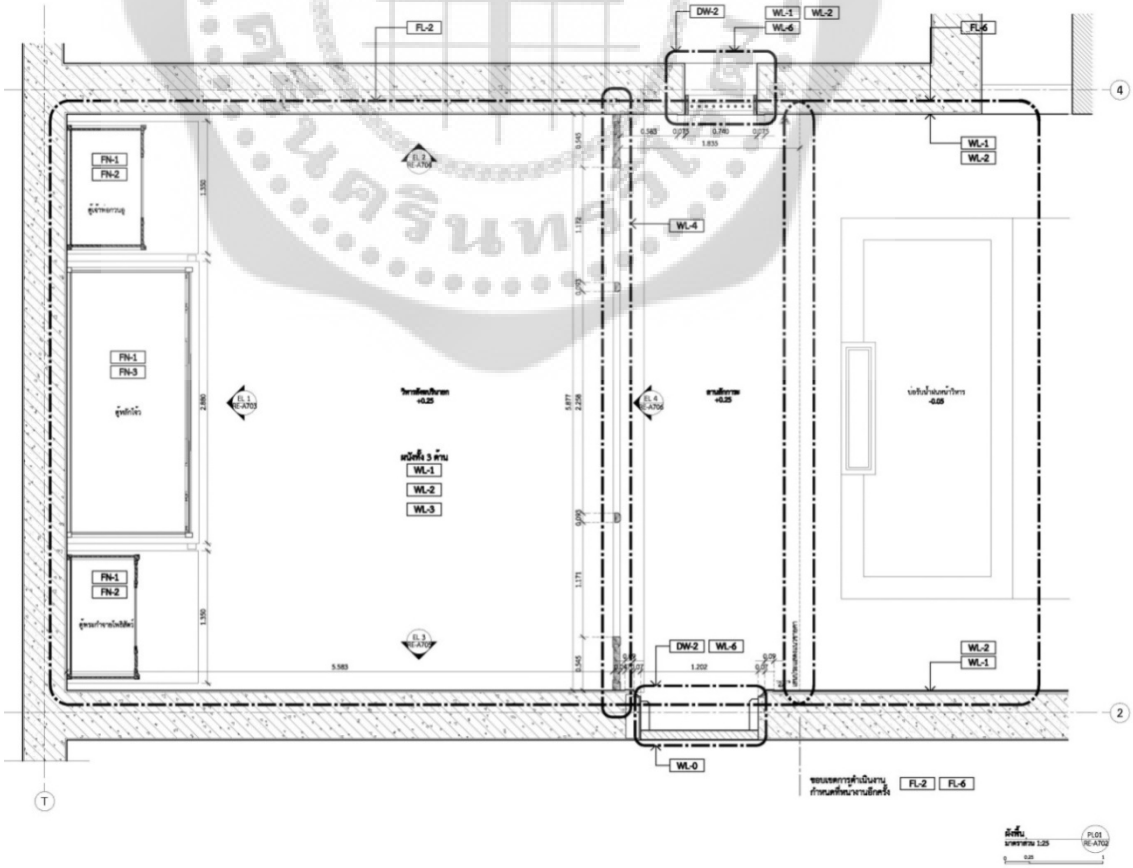
ภาพประกอบ 568 ลายเส้นรูปด้าน EL1 ด้านหน้าวิหารหลักโจ้ว

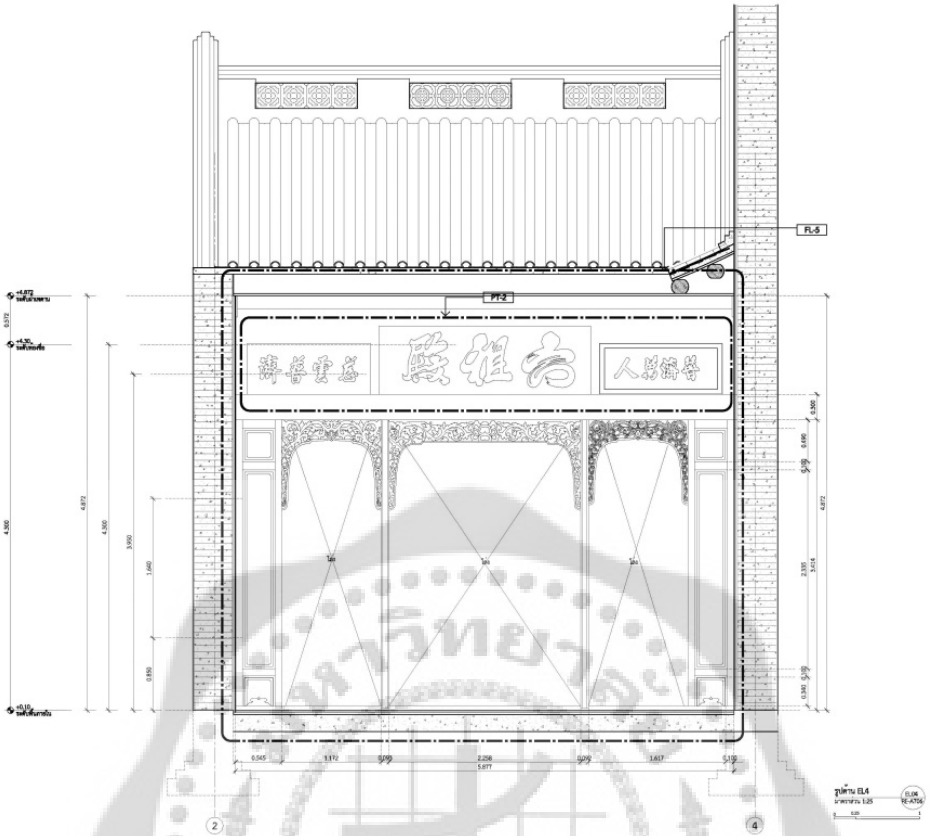
ภาพประกอบ 569 ลายเส้นรูปด้าน EL2 ด้านซ้ายวิหารหลักโจ้ว

ภาพประกอบ 570 ลายเส้นรูปด้าน EL3 ด้านขวาวิหารหลักโจ้ว

ภาพประกอบ 571 ลายเส้นผังพื้นวิหารหลักโจ้ว

ภาพประกอบ 572 ลายเส้นรูปด้าน EL4 ด้านหน้าวิหารหลักโจ้ว

5.2 ด้านจิตรกรรม

รูปแบบ : ลักษณะภาพวาดในวิหารนี้มีจำนวน 1 ภาพ มีรายละเอียดด้านล่างตามภาพประกอบ เป็นภาพปลามังกรและค้างคาว อยู่ด้านหนังท่านเว่ยหลาง

วัสดุ : สีที่ใช้ในการวาด ได้แก่ สีน้ำมัน, พู่กันจีน, แผ่นทอง เป็นต้น

วิธีการ : การวาดภาพระบายสี ขั้นตอนแรกเป็นการรองสีพื้นไม้เพื่อให้ง่ายต่อการร่างภาพ ขั้นตอนสอง เป็นการขึ้นรูปด้วยการวาดลายเส้น ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของปลามังกรและค้างคาว ขั้นตอนสาม เป็นการลงสีน้ำมันและบางภาพมีการลงรัก ปิดทอง เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 573 ภาพวาดด้านหลังตู้หลักโจ้ว

ค้างคาว 蝙蝠

ค้างคาว (蝙蝠) ในสำเนียงภาษาจีนออกเสียงเรียกว่า เปียนฝู (蝙蝠) ซึ่งหากออกเวียงในสำเนียงใต้จิ๋วคือ เพียงฮก เสียงลงท้ายของอักษรคำว่าค้างคาวคือ 福=ฝู(ฮก) ดังนั้น จึงพ้องเสียงกับเทพดาว 蝠=ฝู (ฮก) ที่มหายถึงหนึ่งในเทพ ฮก ลก ซิ่ว (ฝูลู่โซ่ว)

หลายครั้งที่เรามักจะเห็นค้างคาวอยู่ร่วมกับอักษรโซ่ว (寿) ซึ่งมีความหมายว่า ขอให้ท่านโชคดีมีความสุขและมีชีวิตยืนยาวอีกด้วย ค้างคาว 5 ตัว (五蝠) ก็จะหมายถึงความสุขห้าประการของมนุษย์ นั่นก็คือ อู่ฝู (五福) และหากค้างคาวบินอยู่ข้างเทพดาวซิ่วถือลูกท้อและกวาง นั่นหมายถึง ความหมายอันสมบูรณ์ของ “ฮก ลก ซิ่ว” (ค้างคาวคือ ฮก กวางคือ ลก ลูกท้อคือซิ่ว)

ในตำนานเรื่องเล่าสมัยโบราณ เดิมเรียกค้างคาวว่า เซียนสู่ (仙鼠) หมายถึง หนูเซียน ว่ากันว่า มันจะมีอายุยืนยาวมากเป็นพิเศษเพราะดื่มกินแต่น้ำอันบริสุทธิ์มนถ้ำเท่านั้น มีความเชื่อกันว่า ค้างคาววิเศษนั่นคือค้างคาวสีขาวอายุพันปี หากมีผู้ใดจับได้และนำไปรับประทาย ก็จะมีชีวิตเป็นอมตะตลอดกาล ส่วนค้างคาวสีแดงนั้นหมายถึงค้างคาวแห่งสุขภาพแข็งแรงและมีความสุข

อู่ฝู(五福)

1.長寿　อายุยืน　2. 康宁　สุขภาพแข็งแรง

3. 富貴　ร่ำรวย　4. 好德　มีคุณธรรม , จิตใจสงบ

5. 善终　ตายอย่างสงบ คือ ไม่ตายไกลถิ่น ,ใกล้ลูกหลาน, ตายดีไม่ตายเละเทะ เช่นอุบัติเหตุ โรคร้าย , เตรียมตัวตาย เช่น ซื้อฮวงจุ้ย โลงศพ เสื้อผ้า (นายนิธิวุฒิ ศรีบุญชัยชูสกุล: สัมภาษณ์เมื่อ 30 มีนาคม 2556)

5.3 ด้านประติมากรรมของวิหารหลักโจ้ว

ประติมากรรม ด้านหน้าวิหารหลักโจ้ว

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่วิหารหลักโจ้ว มีจำนวน 58 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้งรายละเอียดตามภาพประกอบด้านล่าง งานประติมากรรมในวิหารหลักโจ้วนี้มีทั้งงานประติมากรรมแกะสลักลายนูนและงานฉลุไม้ ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น ตู้ประดิษฐานองค์พระและเทพ ซุ้มด้านหน้าวิหาร เป็นต้น

วัสดุ : หิน, ไม้, แผ่นทอง และเครื่องมือช่าง

วิธีการ : งานไม้จะถูกแกะสลักและฉลุไม้ขึ้น เป็นรูปร่างลวดลายมงคลต่างๆ ตามคติความเชื่อของชาวจีน งานฉลุไม้ จะฉลุไม้ตามเรื่องราวของความเชื่อต่างๆ เช่น ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ เป็นต้น รวมไปถึงลายฉลุไม้ลวดลายผลไม้มงคล ต้นไม้มงคล สัตว์มงคล เป็นต้น รวมไปถึงงานประติมากรรมลายนูน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย: ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 574 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์

ภาพประกอบ 575 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : นกในสระบัว

一露榮華

一露榮華

ภาพประกอบ 576 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : นกในสระบัว

降龍羅漢

ภาพประกอบ 577 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : พระอรหันต์ประทับมังกร

伏虎羅漢

ภาพประกอบ 578 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : พระอรหันต์ประทับพยัคฆา

ภาพประกอบ 579 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : นกกับดอกโบตั๋น

喜從天降 **ยินดีจากสวรรค์** 富貴吉祥 **มีความร่ำรวยวาสนา และมีความโชคดีสิริมงคล**

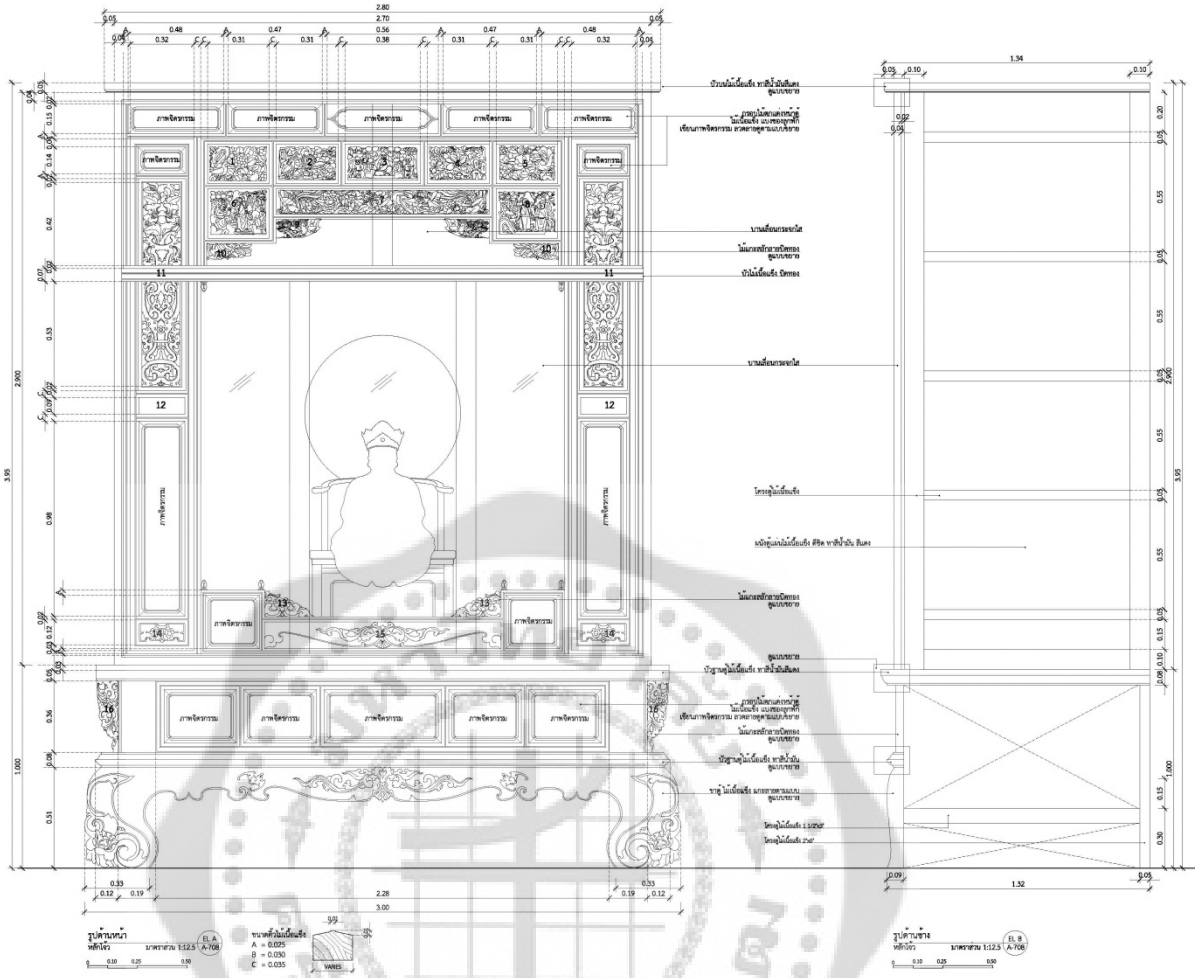

ภาพประกอบ 580 ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้ : ค้างคาวคาบดาอยู่อี่

ภาพประกอบ 581 ประติมากรรมแกะสลักคำกลอน

ความหมาย : เป็นการยกย่องเชิดชูพระกรุณาหลักโจ้วที่ท่านสร้างคุณูปการให้คณะสงฆ์จีนนิกายแผ่ไพศาล

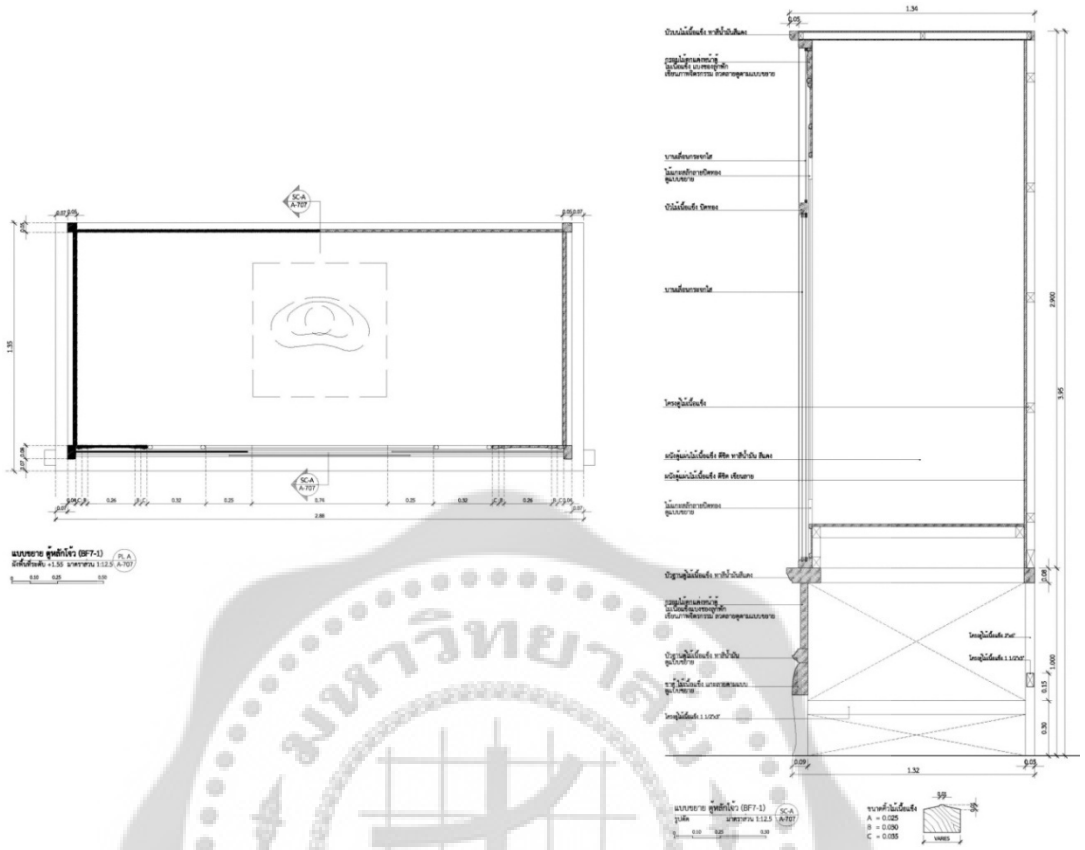

ภาพประกอบ 582 ลายเส้นรูปขยายตู้ด้านหน้าและด้านข้างของหลักโจ้ว

ภาพประกอบ 583 ภาพจริง ตู้ด้านหน้าวิหารหลักโจ้ว

มีความกว้าง 280 เซนติเมตร ยาว 373 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 584 ลายเส้นแบบขยายตู้หลักโจ้ว

ภาพประกอบ 585 ประติมากรรมแกะสลักคำกลอน

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 166 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 586 ป้ายชื่อ (ลิ่วจูเตี้ยน : ภาษาจีนกลาง) วิหารหลักโจ้ว

ป้ายมีความกว้าง 108 เซนติเมตร ยาว 28 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 587 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกต้นชา สัญลักษณ์แห่งความแข็งแกร่ง

มีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตร มีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 588 ความร่ำรวยมีวาสนา 長命富貴 ชีวิตที่ยาวนานและความเจริญรุ่งเรืองมีวาสนา

มีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตรมีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตร

加冠進禄

加冠進禄

ภาพประกอบ 589 加冠進禄 **ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ขุนนางสมัยโบราณ**

มีความกว้าง 28 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตรมีความกว้าง 28 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตร

博古浮雕，寓意吉祥富貴、四季平安

ภาพประกอบ 590 博古浮雕,寓意吉祥富貴,四季平安

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 103 เซนติเมตร

博古浮雕，寓意吉祥富貴、四季平安

博古浮雕，寓意吉祥富貴、四季平安

ภาพประกอบ 591 博古浮雕,寓意吉祥富貴,四季平安

ความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 62 เซนติเมตร มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 62 เซนติเมตร

ประติมากรรมการแกะสลักลายนูนของวัตถุโบราณ ซึ่งมีความหมายคือความมั่งคั่งเป็นมงคล กล่าวถึงฤดูทั้งสี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว เป็นสัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

ภาพประกอบ 592 福禄綿長 การสลักนูนวัตถุโบราณ : ความผาสุก โชคดี เป็นสิริมงคลอันยาวนาน

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 103 เซนติเมตร

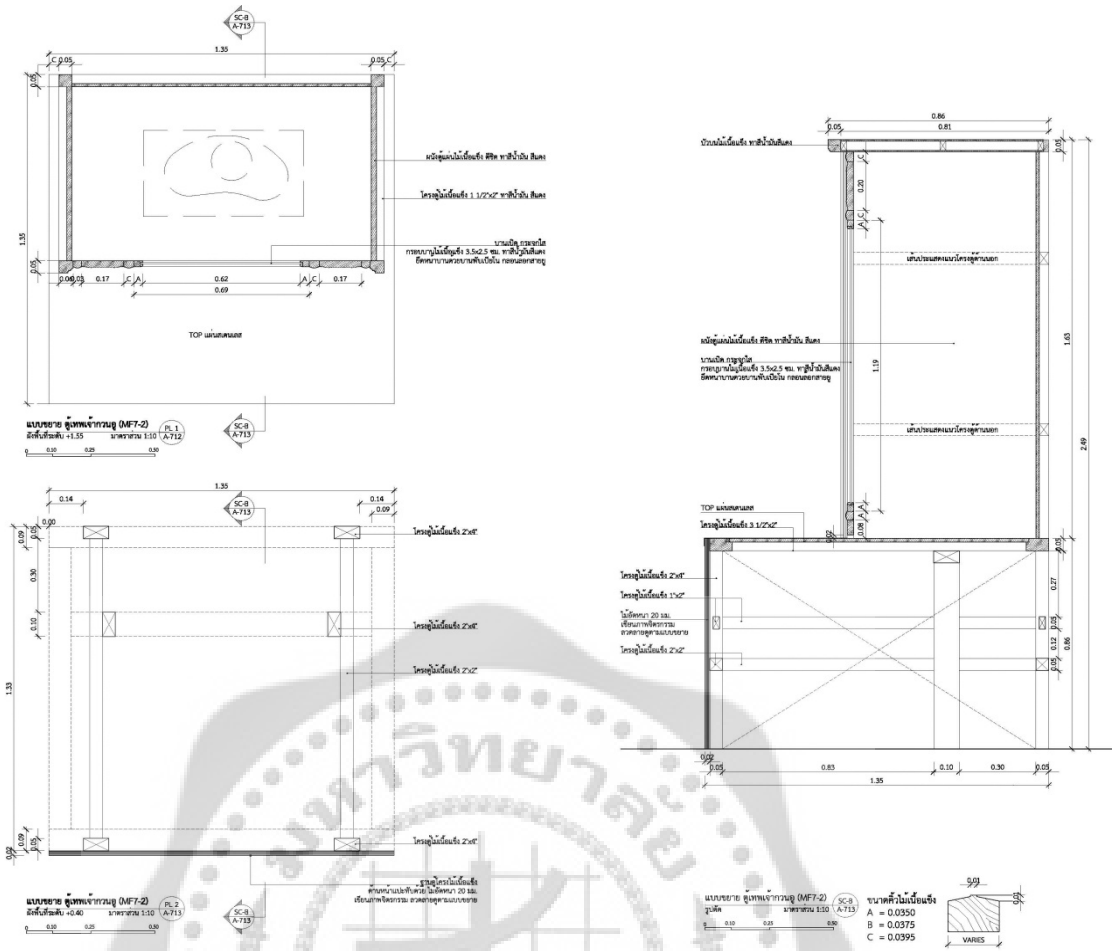

如意蓮花、金鳳雙飛、吉祥尊貴

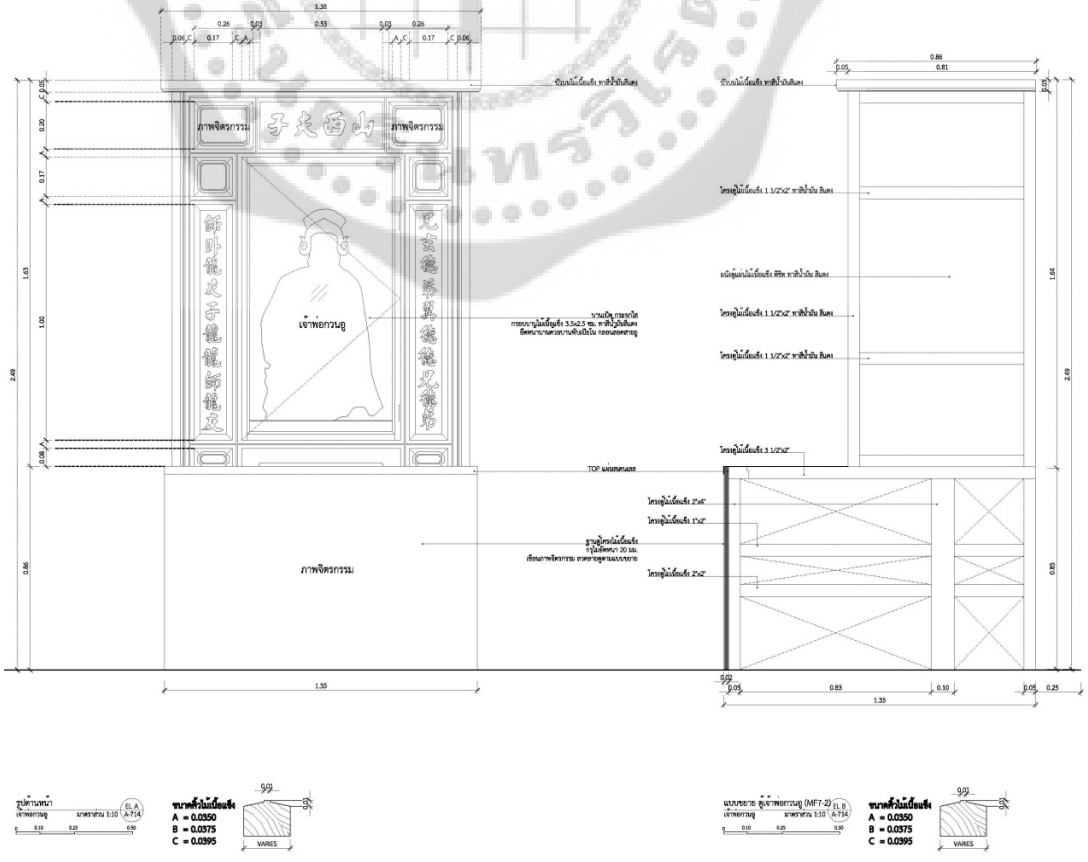
ภาพประกอบ 593 如意蓮花 金鳳雙飛 吉祥尊貴

มีความกว้าง 46 เซนติเมตร ยาว 280 เซนติเมตร

ประติมากรรมลายฉลุดอกบัว : ความสมใจปรารถนา หงส์ทองบินคู่ ความเป็นสิริมงคลสูงศักดิ์ ทรงเกียรติ์ภูมิ

ภาพประกอบ 594 ลายเส้นแบบขยายตู้เทพเจ้ากวนอู

ภาพประกอบ 595 ลายเส้นรูปด้านหน้าและด้านข้างกำจายโพธิสัตว์

ภาพประกอบ 596 ป้ายมหาบุรุษแห่งเทพเจ้ากวนอู

มีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 97 เซนติเมตร

龍勢飛騰地， 佛寶照蓮花

มีความกว้าง 24 เซนติเมตร ยาว 52 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 597 龍勢飛騰地 มังกรบินแสดงถึงพลังอานุภาพ 佛寶照蓮花 ดอกบัวสาดแสงส่องสว่างในพุทธศาสนา

加冠晋禄

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 31 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 598 加冠晋禄 ขุนนางในสมัยโบราณสวมใส่มงกุฎในการเข้าเลื่อนรับตำแหน่ง

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 31 เซนติเมตร

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 31 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 599 ประติมากรรมลายฉลุ 四季平安 สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

มีความกว้าง 24 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร

มีความกว้าง 24 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 600 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 和平吉祥 หมายถึงความสงบศึก ความสันติ ความโชคดี เป็นสิริมงคล

ภาพประกอบ 601 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 一路榮華 คือ ความเจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟู ตลอดทาง

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 52 เซนติเมตร

雙壽吉祥

雙壽吉祥

ภาพประกอบ 602 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ลูกท้อคู่

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร

吉祥富貴、四季平安

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 103 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 603 ประติมากรรมลายนูน 吉祥尊貴 ความโชคดีมีสิริมงคล 四季平安 สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

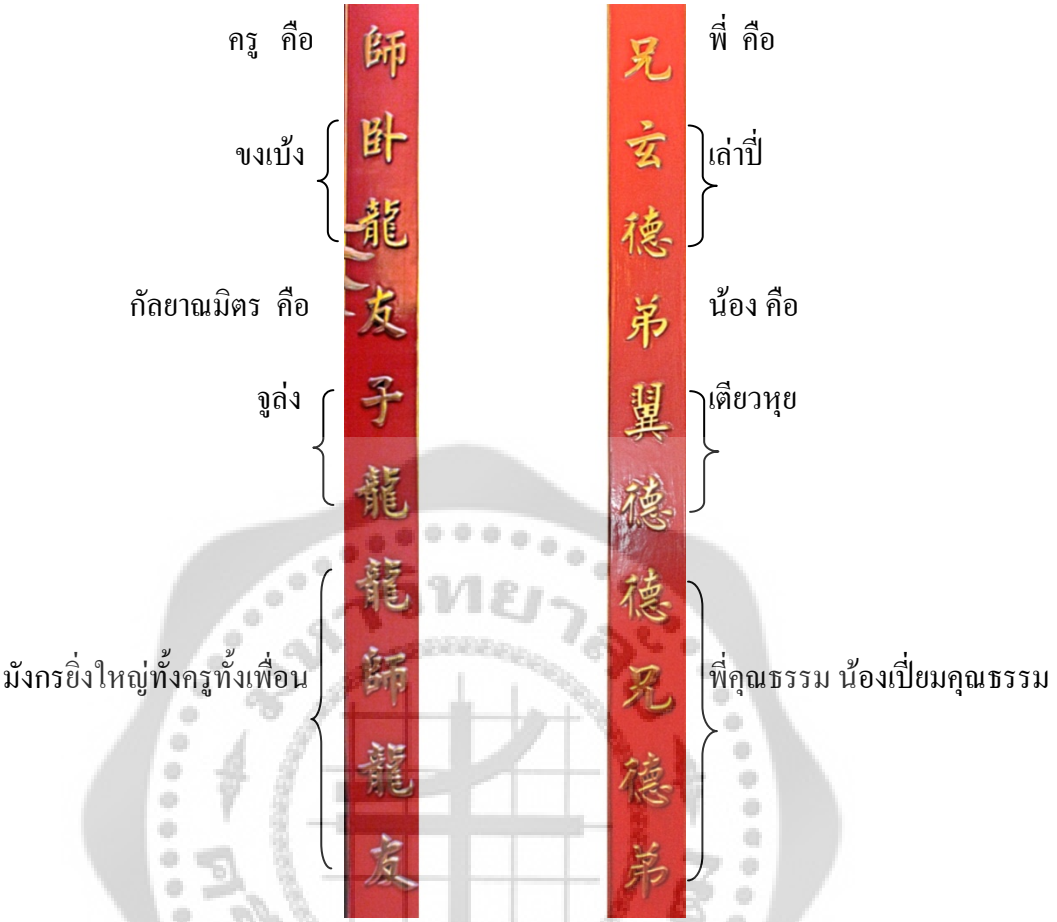

如意蓮花，金鳳雙飛、吉祥尊貴

ภาพประกอบ 604 如意蓮花,金鳳雙飛,吉祥尊貴

ลายฉลุดอกบัว: ความสมใจปรารถนา หงส์ทองบินคู่ ความเป็นสิริมงคลสูงศักดิ์

มีความกว้าง 42 เซนติเมตร ยาว 144 เซนติเมตร

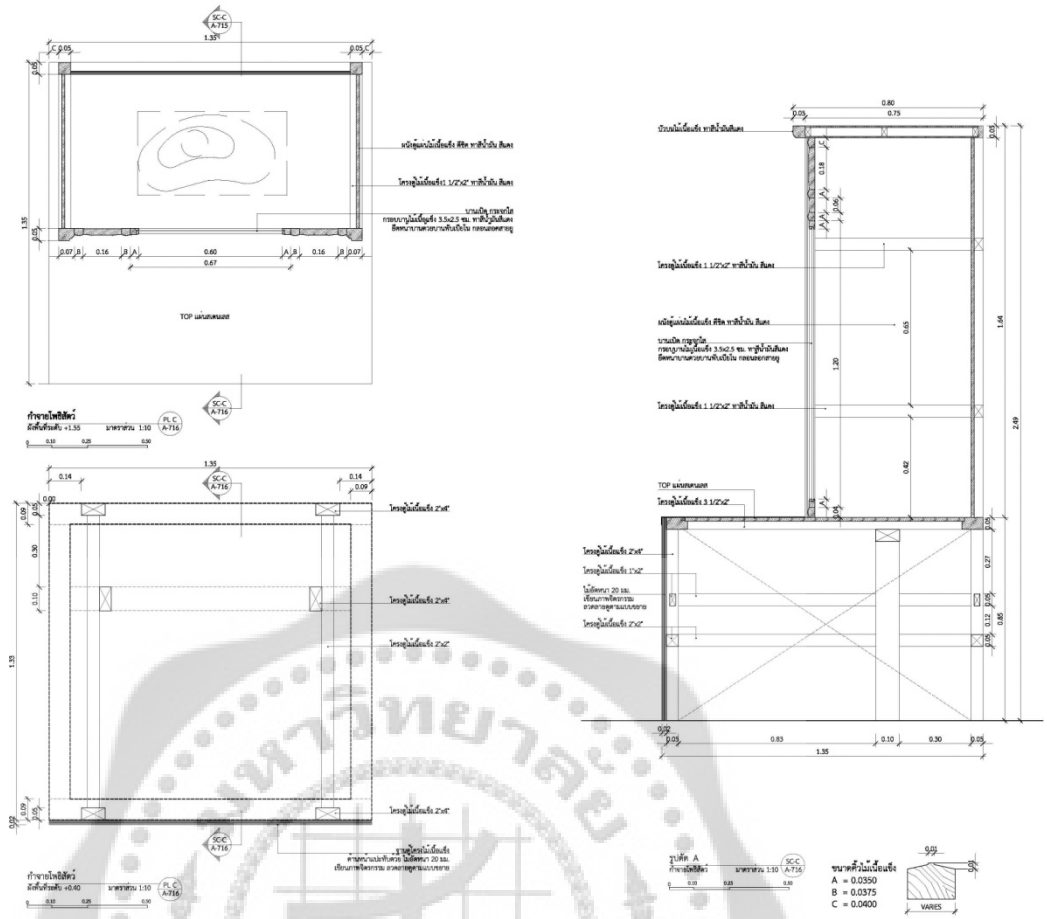
ภาพประกอบ 605 ป้ายคำกลอน

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 166 เซนติเมตร

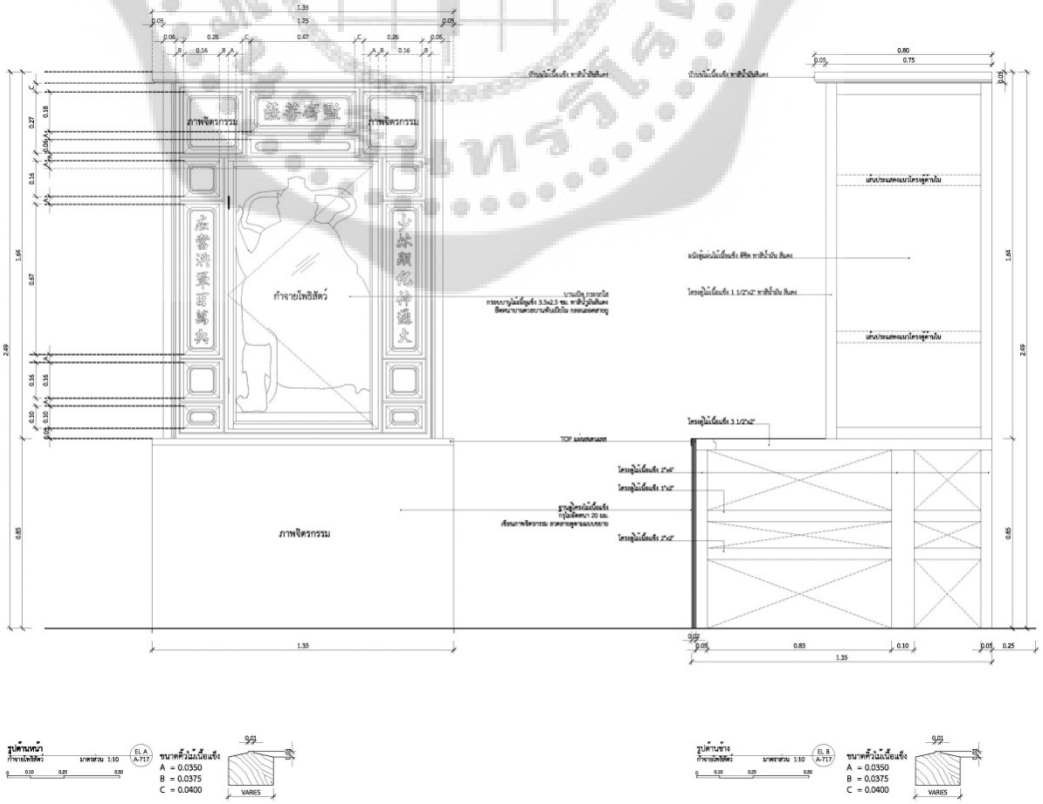
ครู คือ ขงเบ้ง พี่ คือ เล่าปี่

กัลยาณมิตร คือ จูล่ง น้อง คือ เตียวหุย

มังกรยิ่งใหญ่ทั้งครูทั้งเพื่อน พี่คุณธรรม น้องเปี่ยมคุณธรรม ดุจเดียวกัน

ภาพประกอบ 606 ภาพขยายลายเส้นรูปตัดA คิ้วไม้เนื้อแข็ง ฐานตู้

ภาพประกอบ 607 ลายเส้นแบบขยายตู้กำจายโพธิสัตว์

ภาพประกอบ 608 ป้ายชื่อกำจายผู่สัก

มีความกว้าง 23 เซนติเมตร ยาว 97 เซนติเมตร

龍勢飛騰地，佛寶照蓮花

ภาพประกอบ 609 龍勢飛騰地 มังกรบินแสดงถึงพลังอานุภาพ 佛寶照蓮花 ดอกบัวสาดแสง ส่องสว่างในพุทธศาสนา

加冠晉祿

ภาพประกอบ 610 加冠晋禄 ขุนนางในสมัยโบราณสวมใส่มงกุฎในการเข้าเฝ้าเลื่อนรับตำแหน่ง

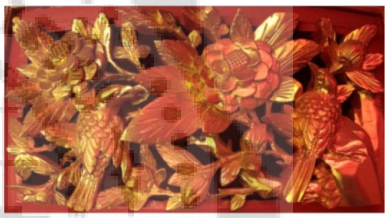

มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 31 เซนติเมตร มีความกว้าง 29 เซนติเมตร ยาว 31 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 611 ประติมากรรมลายฉลุ 四季平安 สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข 吉祥如意 ความสิริมงคล สมใจปรารถนา

ภาพประกอบ 612 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 和平吉祥 หมายถึงความสงบศึก ความสันติ ความโชคดี เป็นสิริมงคล

มีความกว้าง 24 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร มีความกว้าง 24 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 613 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 一路榮華 คือ ความเจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟู ตลอดทาง

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 52 เซนติเมตร

多子多福

多子多福

ภาพประกอบ 614 ประติมากรรมลายไม้ฉลุ : ลูกทับทิม

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตรมีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร

吉祥富貴、四季平安

ภาพประกอบ 615 ประติมากรรมลายนูน

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 103 เซนติเมตร

吉祥富貴 **หมายถึงความเป็นสิริมงคล โชคดี ร่ำรวยมีวาสนา**

四季平安 **หมายถึงสี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข**

如意蓮花，金鳳雙飛，吉祥尊貴

มีความกว้าง 42 เซนติเมตร ยาว 144 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 616 ลายฉลุดอกบัว: ความสมใจปรารถนา หงส์ทองบินคู่ ความเป็นสิริมงคลสูงศักดิ์

ภาพประกอบ 617 ป้ายคำกลอน

มีความกว้าง 26 เซนติเมตร ยาว 166 เซนติเมตร

คำกลอนคู่นี้ คือ เทิดทูนเกียรต์คุณ กฤษดาอภินิหารของท่าน

5.4 ด้านปฏิมากรรม

รูปแบบ : ท่านเว่ยหลางลักษณะนั่งบนเก้าอี้ด้วยท่านั่งสมาธิ องค์กำจายผู่สัก ลักษณะนั่งบนหิน และเทพเจ้ากวนอูอยู่ในท่านั่งปางบุ๋น

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ไฟเบอร์กลาส, ทองคำเปลว เป็นต้น

วิธีการ : รูปปั้นพระและเทพเจ้าทั้ง 3 องค์ ในวิหารนี้เป็นลักษณะเป็นปูนปั้น ระบายสี และลงรักปิดทอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 618 ปฏิมากรรมองค์ท่านเว่ยหลาง
มีความกว้าง 55 เซนติเมตร สูง 90 เซนติเมตร

พระฮุ่ยเหนิง (慧能) หรือ "เว่ยหลาง" เป็นภิกษุที่มีชีวิตสมัยราชวงศ์ถัง เป็นสังฆปรินายกองค์ที่ 6 ในนิกายฌานนับจากพระโพธิธรรม หลังจากสืบทอดบาตรจีวรและธรรมจากพระสังฆปริณายกองค์ก่อน คือ หวางยั่น(ฮ่งยิ้ม) เป็นพระสังฆปริณายกแห่งนิกายเซนองค์ที่ 5 เจ้าอาวาสวัดตุงซั่น

เว่ยหลางมักถูกนำไปอ้างถึงในลัทธิอนุตตรธรรมว่าเป็นบรรพจารย์แห่งอนุตตรธรรมด้วย ลัทธินี้กล่าวว่ามีคำสอนเร้นลับเผยแพร่ได้เฉพาะโองการสวรรค์ โดยสืบต่อกันจากจิตถึงจิต เป็นการเฉพาะตัว รับช่วงต่อได้ทีละหนึ่งคนจากวิสุทธิอาจารย์ และจะเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไปไม่ได้ จนกระทั่งปัจจุบันจึงถึงยุคที่เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษา ซึ่งขัดกับหลักคำสอนของเว่ยหลาง ในหมวดคำสอนครั้งสุดท้ายของท่าน ใจความว่า

"สำหรับคำสอนของฉันทั้งหมด นับแต่ได้กล่าวเทศนาในวัดไทฟันตราบจนบัดนี้ จงคัดลอกเป็นเล่มแล้วแจกจ่ายกันไปก็ได้ แต่ให้ชื่อว่า สูตรอันประกาศบนมหาบัลลังก์แห่งธรรมรถ จงทะนุถนอม ไว้ให้ดี แล้วมอบต่อกันไปตามอนุชนแต่ละรุ่น เพื่อช่วยเหลือสัตว์ทั้งปวง บุคคลที่สั่งสอนตามคำสอนนี้ เป็นผู้ที่สั่งสอนตามธรรมแท้ พอแล้วสำหรับธรรม ส่วนการรับช่วงจีวรนั้น ถือว่าเป็นการสิ้นสุดกัน เพราะเหตุใดหรือ? เพราะว่าท่านทั้งหลายต่างก็ศรัทธาต่อคำสอนของฉันโดยพร้อมมูล ทั้งท่านก็ปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยใดๆ แล้ว ท่านย่อมสามารถสืบต่อจุดประสงค์อันสูงยิ่งของสำนักเราให้ลุล่วงไปได้ นอกจากนั้นตามความหมายในโศลกของท่านโพธิธรรม พระสังฆปริณายกองค์แรกผู้ถ่ายทอดพระธรรมและบาตรจีวรท่านก็ไม่ประสงค์จะให้มอบแก่ใครต่อไปอีก โศลกนั้นคือ:-

จุดประสงค์ในการมาดินแดนนี้ ก็เพื่อถ่ายทอดพระธรรม สำหรับปลดปล่อยสัตว์ที่ถูกครอบงำไว้ ด้วยความหลงผิด เมื่อมีกลีบครบห้ากลีบ ดอกไม้นั้นก็สมบูรณ์ หลังจากนั้นไป ผลจะปรากฏขึ้นเองตามธรรมชาติ"

และเมื่อมีคำถามในเรื่องการถ่ายทอดธรรมอันเร้นลับที่ว่าไม่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนตามที่อนุตรธรรมกล่าวอ้าง ก็ได้กล่าวถึงในที่ประชุมก่อนเว่ยหลางมรณภาพเช่นกัน ใจความว่า

ที่ประชุมถามว่า "ใครครับ พระคุณท่าน ที่ท่านได้ถ่ายทอดขุมกำเนิดแห่งดวงตาของธรรมแท้?" พระสังฆปริณายกตอบว่า "มนุษย์ในหลักธรรมย่อมได้รับ และบรรดาผู้ซึ่งหลุดพ้นแล้วจากความคิดเห็นอันเฉียบขาด ย่อมเข้าใจ"ซึ่งจะเห็นได้ว่าธรรมนั้นมิใช่สิ่งเร้นรับอันใดเลย

ภาพประกอบ 619 ปฏิมากรรมองค์กำจายผู่สัก
ฐานกว้าง 69 เซนติเมตร สูง 110 เซนติเมตร

พระโภชนปาลกินนรราชาโพธิสัตว์ 監齋菩薩 (เทพอัคคี กำจายผู่สัก)

นายเศรษฐพงษ์ จงสงวน (สัมภาษณ์เมื่อ 22 กรกฎาคม 2556) กล่าวว่า พระโภชนปาลกินนรราชาโพธิสัตว์ (กำจายผู่สัก) เมื่อประดิษฐานอยู่ภายในวัดจีน จะเรียกว่า *"เทพอัคคีหรือเทพพระเพลิง"* หากประดิษฐานตั้งไว้บูชาที่บ้านเรือน จะเรียกว่า *"เจ้าเตา"* ซึ่งมีประวัติทั้ง 2 แห่ง ดังนี้

เทพอัคคีหรือเทพพระเพลิง คือเทพเจ้าที่รับพระบัญชาจากสวรรค์ให้ดูแลควบคุมไฟที่ลุกโชติช่วงบนโลกมนุษย์ ตามความเชื่อของชาวจีน เทพพระเพลิงมีอยู่ด้วยกันหลายองค์ เช่น หั่วจู่สุ่ยเหรินต้าตี้ หั่วซิ่งอี้ว์เสี่ยวเสินจวิน หั่วเจิ้งเยียนปั๋วเจินกวน หั่วเสินจู้หรงเสินจวิน หั่วเสินหุยลู่เสินจวิน หั่วซิ่งอี้ว์เสี่ยวเสินจวิน ปิ่งติงเว่ยซือหั่วต้าเสิน ฯลฯ

กล่าวกันว่า ในวันที่ 23 เดือน 6 ตามจันทรคติ เป็นวันประสูติของเทพเจ้าพระเพลิง ชาวบ้านจะถวายเครื่อง เช่น และเผากระดาษเงินกระดาษทอง เพื่อบูชาเทพพระเพลิง การบูชาพระเพลิงก็เพื่อ

ให้เทพอำนวยพร ประทานความสุขความเจริญ ขอให้พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยงเจริญเติบโต เหมือนดังไฟที่ลุกโชติช่วง

เจ้าเตา เมื่อกล่าวถึงวิถีชีวิตด้านครอบครัวแล้วคงละเลยที่จะกล่าวเกี่ยวกับเจ้าเตาเสียมิได้ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าเตานับว่า เป็นเทพผู้อยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุดองค์หนึ่ง เพราะว่าจะอยู่กับครอบครัวนั้นๆ ตั้งแต่ต้นปีจนถึงสิ้นปี กล่าวคือเมื่อถึงวันสิ้นปีเจ้าเตาก็จะเสด็จขึ้นสู่สวรรค์เพื่อรายงานความประพฤติของคนในครอบครัว ดังนั้นผู้ที่อยู่อาศัยในครอบครัวนั้นๆ เมื่อถึงวันสิ้นปี มักจะนำเอาขนมตังเมที่มีความเหนียว มาถวายท่านและใช้น้ำผึ้งทาที่ปากของท่านเนื่องจากเมื่อท่านไปรายงานความประพฤติที่ไม่ดี ท่านจะได้รายงานไม่สะดวกนัก เนื่องจากท่านเคี้ยวขนมตังเมอยู่ ท่านจะได้รายงานเฉพาะแต่สิ่งที่หอมหวานเช่นเดียวกับน้ำผึ้งที่ได้ทาไว้

นอกจากนั้นเทพเจ้าเตายังมีความหมายในแง่ของสภาวะเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากบางแห่งของประเทศจีนสภาวะแวดล้อมที่ทุรกันดาร ขาดแคลนอาหารและน้ำ อีกทั้งมักจะเกิดภัยจากธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น ดังนั้นอาหารการกินของชาวจีนมักขาดแคลนหรือกินต่อมื้อไม่เต็มอิ่ม จึงเห็นว่าเมื่อชาวจีนมาพบกันคำแรกที่พวกเขาจะทักกันก็คือ “กินอะไรมาหรือยัง” “จะไปไหน” เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ทั้งน้ำท่าอาหารการกิน ดังนั้น คนไทยจึงไม่ทักทายกันแบบชาวจีนคงจะทักทายกันแบบชาวไทยอันแสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ที่สบายกว่ากันและแสดงถึงความไม่ทุกข์ไม่ร้อนในการดำรงชีวิต

จากการศึกษาวัฒนธรรมวัตถุที่สะท้อนวิถีชีวิตด้านครอบครัว ทำให้เห็นว่าลักษณะของครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย กล่าวคือภายในครอบครัวหนึ่งจะอยู่กันพร้อมหน้าพ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ดังนั้น การถ่ายทอดทางความคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต พิธีกรรมการไหว้เจ้าต่างๆ สามารถถ่ายทอดผ่านครอบครัว

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ลักษณะการดำรงอยู่ของเทพเจ้าจีน มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันวิถีชีวิตมนุษย์ทั่วไปนัก กล่าวคือ เทพเจ้า มีตำหนักเป็นที่ประทับ มีความรู้สึกนึกคิดต่างๆ มีมเหสี มีโอรส ธิดา ได้สิ่งเหล่านี้คือ สิ่งที่สะท้อนความคิดของชาวจีนในอดีต ซึ่งได้ยึดถือเอาความรักความใคร่กลมเกลียวของเทพเจ้าเหล่านั้นมาเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต ทำให้ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้มีความผูกพันกันในสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมากนั้นเอง

การดำรงอยู่ของครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนนั้น ปัจจัยหนึ่งที่มีผลสำคัญอย่างยิ่งนี้ คือ ปัจจัยในด้านของอาหารการกิน ทั้งนี้ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่าประเทศจีนประสบกับปัญหาต่างๆ รุมเร้ากันเข้ามาทำให้ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ประสบกับความอดอยาก ทำให้ต้องอพยพไปหาแผ่นดิน ที่อุดมสมบูรณ์กว่า เมื่อมาถึงแล้วก็มีการตั้งศาลเพื่อบูชาแก่เทพที่คอยดูแลในเรื่องของอาหารการกิน เพื่อให้ชาวจีนเหล่านั้นไม่ต้องอดอยากกันอีกต่อไป นั้นก็คือการตั้งศาลบูชาเทพเจ้าเตา เป็นที่น่าสังเกตว่าคติการบูชาเทพเจ้าเตาในครัวนี้ที่จีนแผ่นดินใหญ่ยังคงมีอยู่ให้เห็นทั่วไป แต่ในส่วนของประเทศไทยนั้นเนื่องจากเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์จึงทำให้ปัญหาการขาดแคลนอาหารไม่เกิดขึ้นกับชาวจีนอพยพเหล่านั้น ทำให้คติ การบูชาเทพเจ้า

เตาในประเทศไทยค่อยๆ เลือนหายไปในปัจจุบันนี้ไม่พบว่ามีชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนคนใดตั้งศาลบูชาเทพเจ้าเตาในครัวอีกแล้ว คงมีแต่สถานที่ที่มีความเก่าแก่ทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งยังคงยึดถือเอาอคติธรรมเนียมดั้งเดิมนี้ไว้ ดังเช่น วัดมังกรกมลาวาสที่มีศาลเจ้าเตาอยู่ภายในวัดนั้นเองปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในสถาบันครอบครัวของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน คือ ปัจจัย ด้านสวัสดิภาพ ของคนในครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานของคนทั่วไปล้วนแล้วแต่หวังจะไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ หรือเหตุการณ์ร้ายแรงต่างๆ ขึ้นแก่ตนและบุคคลในครอบครัว ทั้งนี้รวมไปถึงทารกแรกเกิด ที่เป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัวด้วย ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ จึงได้ไปขอแม่ซื้อซึ่งเป็นเทพเจ้าที่มีหน้าที่ คอยดูแลปกปักรักษาเด็กทารกที่พึ่งเกิดให้แคล้วคลาดจากภัยต่างๆ

อีกประการหนึ่งในความเชื่อของชาวจีน ในครอบครัวครอบครัวหนึ่งจะต้องมีบุตรชายไว้ทำหน้าที่สืบวงศ์ตระกูล เพื่อเป็นการทดแทนคุณแก่บุพการีทั้งหลาย ดังนั้นหากครอบครัวใดไม่มีบุตรชายจะต้องไปขอต่อแม่ซื้อ หรือเทพที่ตนเองเคารพ เพื่อให้ได้เด็กชายตามที่ต้องการ จนถึงขนาดว่าหากสะใภ้บ้านใดไม่สามารถให้กำเนิดบุตรชายได้ ก็จะให้มีการแต่งงานกับหญิงคนใหม่เลยทีเดียว ในประเทศไทยความเชื่อแบบนี้ได้น้อยลงไปจนแทบไม่มีแล้ว ทั้งนี้มาจากปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ไม่สามารถมีบุตรเป็นจำนวนมากได้ รวมไปถึงความรู้ของชาวได้เชื้อสายจีนมีมากขึ้น จึงทำให้ความเชื่อแบบเก่าเริ่มที่จะหมดไปจากสังคมชาวไทยเชื้อสายจีน

ความต้องการที่ประชากรทุกกลุ่มที่ผู้วิจัยได้สำรวจมาได้แก่ ความต้องการให้ตนเองและครอบครัวประสบกับโชคลาภ ความเชื่อลักษณะนี้พบเห็นได้ทั่วไปในหมู่ของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน ดังจะเห็นได้จากการนิยมเข้าวัดกราบไหว้เทพเจ้าเพื่อขอพรในช่วงเทศกาลตรุษจีน การเข้าวัดเพื่อสะเดาะเคราะห์กับเทพเจ้าไท้ส่วยเอี๊ย เพื่อขอพรให้ท่านคุ้มครองตนเองและดลบันดาลให้มีโชคลาภตลอดปี หรือการอวยพรให้แก่กันโดยการมอบตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่ว รวมทั้งภาพของโป๊ยเซียน ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะมีโชคลาภของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน ทั้งสิ้น (ฐิตพล มีลาภ. 2549: 133-135)

ภาพประกอบ 620 ปฏิมากรรมองค์เทพเจ้ากวนอู

มีความกว้าง 55 เซนติเมตร ยาว 100 เซนติเมตร

กวนอู关羽

กวนอู หรือชื่อในสำเนียงจีนกลางว่า กวนอวี่ (关羽) ได้รับการยกย่องเทิดทูนอย่างสูงจากชาวจีนในปัจจุบัน ในทางลัทธิเต๋าได้ยกย่องให้กวนอู เป็นเซียน แห่งความภักดีและซื่อสัตย์ อีกทั้งยังถือว่าเป็น เทพแห่งโชคลาภ เรียกกันว่า อู่ไฉเสินเย่ หรือ ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ (武财神爷) ในขณะที่ทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานยกย่องให้กวนอูเป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งเรียกกันว่า พระสังฆรามโพธิสัตว์ หรือ เจียหลานผูซ่า

คติการนับถือกวนอูเป็นเสมือนดั่งประหนึ่งเทพเจ้านั้น มีที่มาเริ่มต้นเมื่อ ค.ศ. 1102 ในสมัยราชวงศ์ซ่ง รัชสมัยซ่งฮุยจงฮ่องเต้ โดยได้พระราชทานอวยยศบรรดาศักดิ์ให้กวนอูเป็น จงฮุ่ยกง (忠惠公) หมายถึง เทพผู้ภักดี นับตั้งแต่นั้นมา ในทุกราชวงศ์หลังจากนั้น ราชวงศ์หยวน หมิง และ ชิง ก็ได้มีการถวายบรรดาศักดิ์ให้แก่กวนอูเป็นอย่างสูง และมักเรียกท่านว่า กวนเซิ่งตี้จวิน (关圣帝君) กวนกง (关公) กวนตี้ (关帝) กวนเหล่าเย่ (关老爷) กวนเอ้อเย่ (关二爷) และ กวนเอ้อเกอ (关二哥) เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ในประเทศจีนมีศาลเจ้ากวนอูเป็นจำนวนมาก และยังแพร่หลายในไต้หวัน ฮ่องกง รวมทั้งในประเทศต่างๆ ทั้งในเอเชียและยุโรป ที่มักจะมีศาลเจ้ากวนอูอยู่ตามแหล่งชุมชนชาวจีนทั่วทุกมุมโลก

ในประวัติศาสตร์จริงของกวนอู เป็นบุคคลที่มีจริงในปลายราชวงศ์ฮั่นและสมัยสามก๊กที่คนไทยส่วนใหญ่รู้จักกันดี กวนอู (กวนอวี่) มีชื่อรองว่า กวนหวินฉาง (关云长) ได้เข้าร่วมสัตย์สาบานเป็นพี่น้องกับเล่าปี่และเตียวหุย จากนั้นมา ก็ได้ออกสู้รบทำศึกด้วยความห้าวหาญ และมีส่วนช่วยเล่าปี่ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตรย์แห่งก๊กสู่ (จ๊กก๊ก) วีรกรรมต่างๆ ในสมัยสามก๊กของกวนอูเป็นที่เล่าขานสืบทอดต่อๆ กันมาหลายชั่วคน สร้างความประทับใจให้แก่ชาวจีนอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น เมื่อภาพลักษณ์แห่งกวนอูได้สะท้อนผ่านงานด้านศิลปะทั้งจิตรกรรมและประติมากรรมจึงมักปรากฏรูปของกวนอูในบุคลิกของขุนศึกผู้เหี้ยมหาญและซื่อสัตย์ ส่วนใหญ่แล้วจะสร้างให้กวนอูมีใบหน้าสีแดง หนวดเครายาวจรดอก สวมอาภรณ์สีเขียว มีใบหน้าที่กล้าหาญและดุดัน

ภาพแห่งกวนอูในฐานะของเทพเจ้าแห่งสงคราม จึงเป็นสัญลักษณ์สิริมงคลในความหมายของการต่อสู้ชิงชัย และมักสวมชุดเกราะห้ามังกรพร้อมง้าวมังกรเขียวงานศิลปหัตถกรรมเกี่ยวกับกวนอูจึงมีรูปแบบและลักษณะที่ไม่เหมือนกัน และได้รับการกราบไหว้บูชาในความหมายที่แตกต่างกันไปด้วย คือ

ลี่กวนกง (立关公) หรือ กวนอูยืน เป็นคำเรียกรูปเคารพกวนอูในท่ายืน สองตาเขม็งเพ่งมองไปเบื้องหน้า มือขวามักจะถือง้าวมังกรเขียวไว้ข้างกาย มีท่วงท่าที่องอาจงามสง่าพร้อมออกศึก นับเป็นรูปเคารพกวนอูที่พบเห็นกันมากที่สุด และได้รับการประดับบูชาไว้ตามอาคารบ้านเรือนและบริษัทสำนักงานปกติแล้วจะต้องวางรูปกวนอูยืนในตำแหน่งที่หันหน้าออกหน้าบ้าน แต่จะไม่วางไว้ตรงหน้าประตูทางเข้าโดยจะวางไว้บริเวณภายในบ้าน แล้วค่อยหันหน้าออกสู่ด้านนอก *เชื่อกันว่า จะช่วยไล่สิ่งชั่วร้ายนานาและภัยอุปสรรคทั้งมวลให้ผ่านพ้นไป เพราะหากมีสิ่งชั่วร้ายใดๆ เข้ามาสู่ประตูบ้านแล้ว เมื่อเห็นรูปกวนอูยืนอยู่ด้านใน ก็จะหลีกลี้หนีไปไกลแสนไกล*

ฉีหม่ากวนกง (骑马关公) หรือ กวนอูขี่ม้า เป็นรูปกวนอูในท่าควบขับบนหลังม้าที่กำลังโผนโจนทะยาน เป็นท่วงท่าก่อนออกทำศึกสงคราม ดังนั้น การวางรูปเคารพกวนอูในแบบลักษณะนี้ จะเท่ากับการประกาศศึกกับศัตรู *ปกติแล้วนิยมตั้งรูปกวนอูในท่าควบขับบนหลังม้าเพื่อสะท้อนถึงความหมายของการต่อสู้แข่งขันทางธุรกิจการค้า หากตั้งประกับไว้ก็จะประสบชัยชนะเหนือคู่แข่งทั้งปวง*

กวนกงเยี่ยตู๋ (关公夜读) หรือกวนอู อ่านตำรายามราตรี เป็นกวนอูในท่านั่งอ่านตำรา มือหนึ่งจะถือตำราม้วนพับไว้ อีกมือหนึ่งจะลูบเคราในลักษณะท่วงท่าสมาธิระหว่างการอ่านตำรา ดังนั้น *การวางรูปเคารพกวนอูในลักษณะแบบนี้ จะเป็นเคล็ดในความเชื่อว่า หากตั้งไว้ ณ ตำแหน่งของการศึกษาตามหลักฮวงจุ้ยแล้วก็จะทำให้ประสบชัยชนะในการศึกษาเล่าเรียนและสามารถสอบแข่งขันเข้ารับราชการได้ดั่งใจปรารถนา*

ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าเวลาจะพ้นผ่านไปนานนับร้อยนับพันปี ความเชื่อความศรัทธาในเทพเจ้ากวนอูที่มีฐานะเสมือนหนึ่ง เทพแห่งความซื่อสัตย์ เทพแห่งโชคลาภ และเทพแห่งสงคราม จึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์สิริมงคลที่ยังรากฝังลึกในคติความเชื่อของชาวจีนมาทุกยุคทุกสมัย และเป็นที่เคารพสักการบูชามาตราบจนปัจจุบัน (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 74-77)

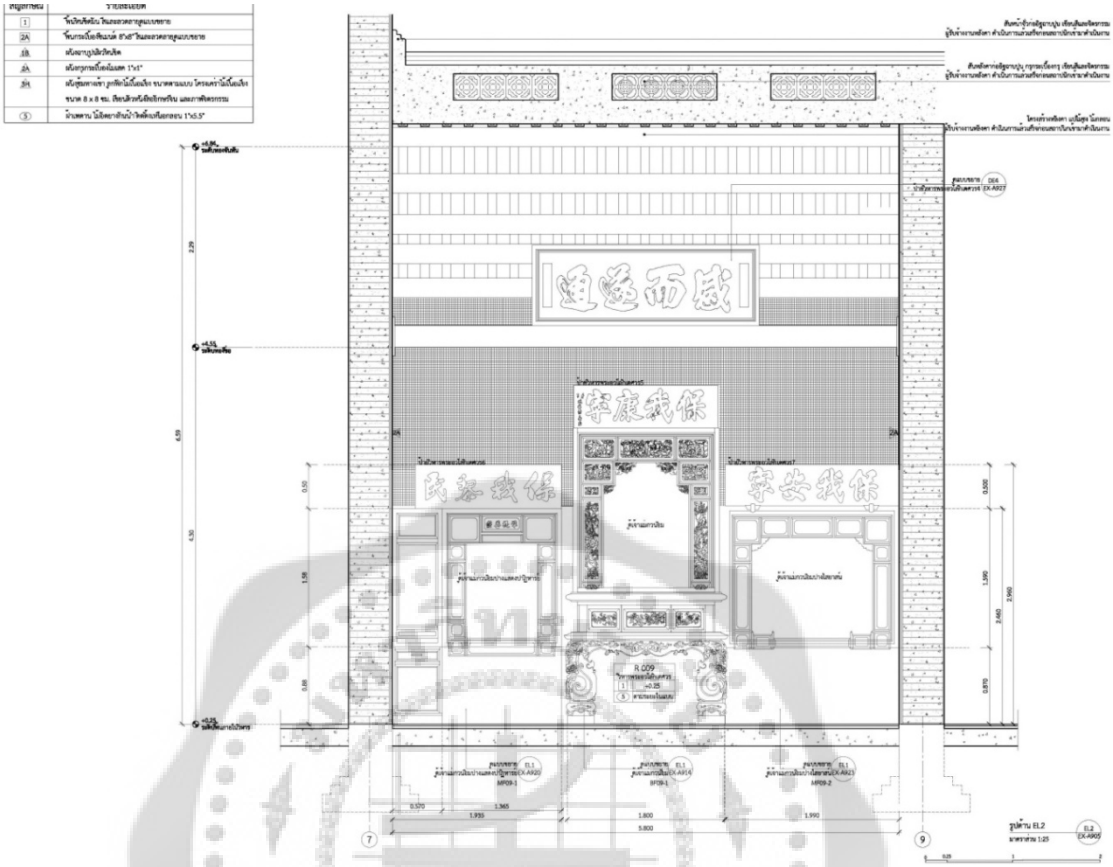
6. วิเคราะห์ข้อมูล วิหารเจ้าแม่กวนอิม

6.1 ด้านสถาปัตยกรรมของวิหารเจ้าแม่กวนอิม

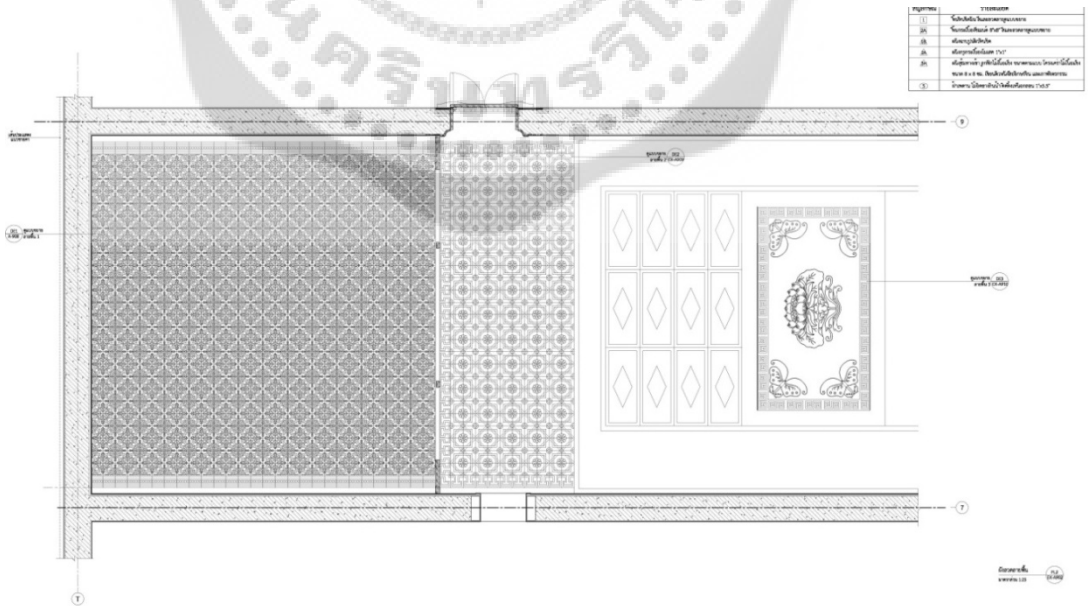
รูปแบบ : ลักษณะตัวอาคารวิหารของวิหารเจ้าแม่กวนอิมจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฐาน ตัวอาคาร และหลังคา ซึ่งการก่อสร้างจะยกฐานให้สูง เนื่องจากประเทศจีนต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติหลายอย่าง เช่น แผ่นดินไหว อุทกภัย อย่างฉับพลัน ต่อมาภายหลังการสร้างฐานจึงถูกใช้จนกลายเป็นสัญลักษณ์ไป เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และจัดวางเหนือสิ่งก่อสร้างธรรมดาสามัญอื่นๆ ตัวอาคาร ผังอาคารจัดวางบนพื้นสี่เหลี่ยม เพราะชาวจีนเชื่อกันมาตั้งแต่โบราณว่าโลกที่เราอาศัยอยู่มีสันฐานเป็นผืนสี่เหลี่ยม ดังนี้ผังของวิหารจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าและสร้างแค่เพียงชั้นเดียว หลังคา เนื่องจากโดยปกติฤดูร้อนของประเทศจีนมักจะมีฝนตกชุก หลังคาจึงมีชายคาที่ลึกหรือยื่นออกมามาก เพื่อป้องกันตัวอาคารจากสภาวะอากาศที่รุ่นแรง พื้นปูด้วยหินอ่อน ผนังตีโครงด้วยไม้แดงและผุผนังด้วยไม้สัก

วัสดุ : ปูนซีเมนต์, ไม้, หินอ่อน, หินแกรนิต

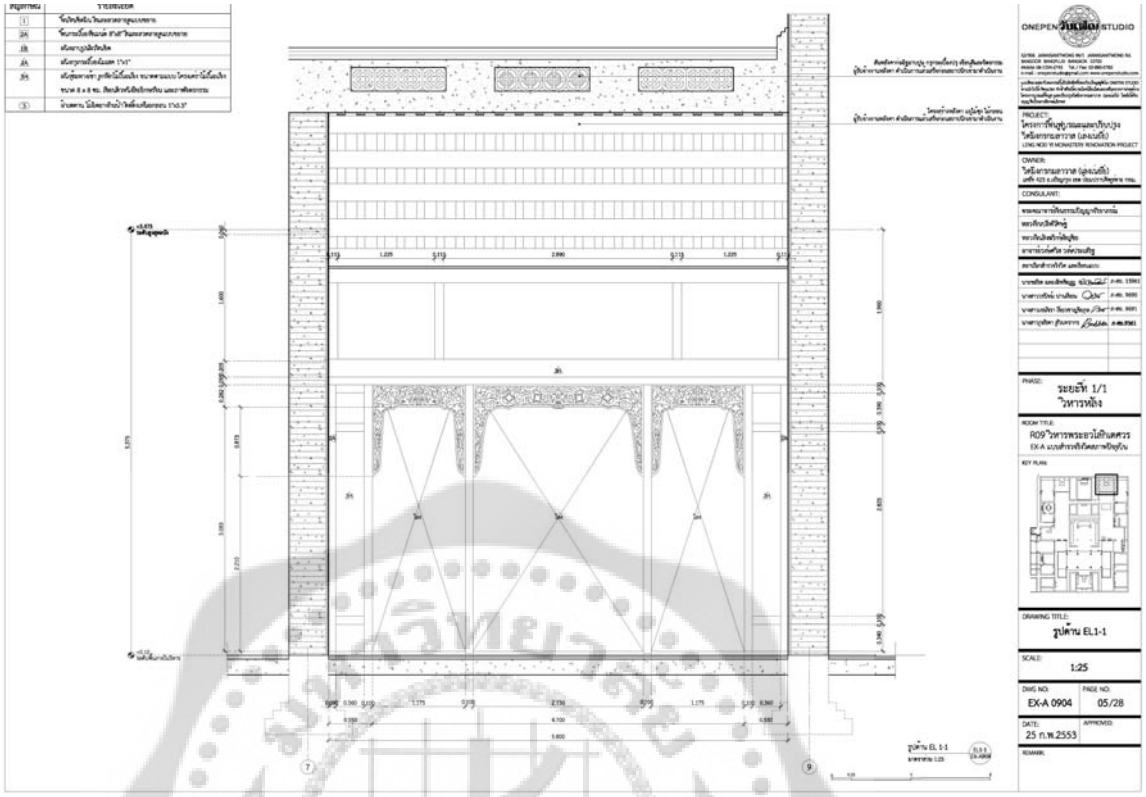
วิธีการ : งานปูนจะเทพื้นปูด้วยหินอ่อน หลังคามุ่งด้วยกระเบื้อง รอบวิหารเป็นฐานผนังหินแกรนิต งานไม้ขึ้นโครงด้วยไม้แดงผุผนังด้วยไม้สัก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย: ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

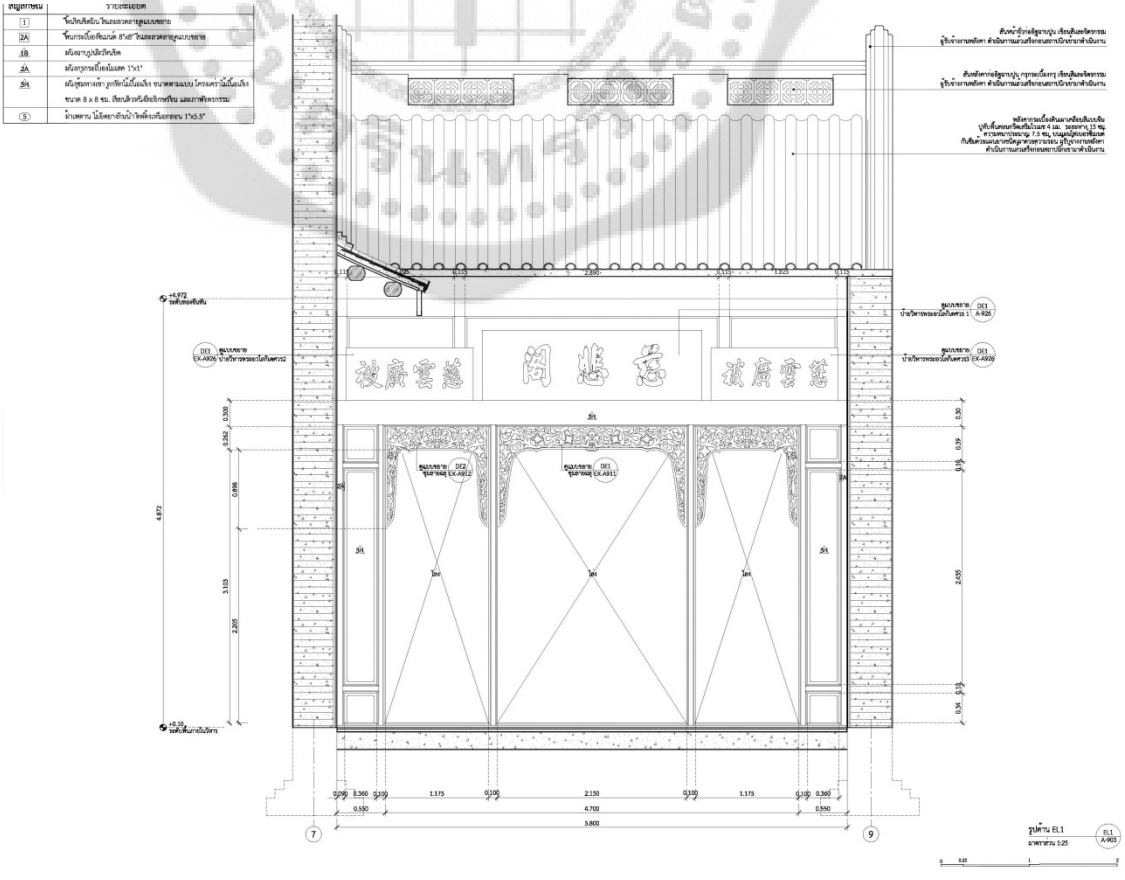
ภาพประกอบ 621 ลายเส้นตู้แบบขยายพระจุณฑิโพธิสัตว์ เจ้าแม่กวนอิม พระพุทธเจ้าปางไสยาสน์

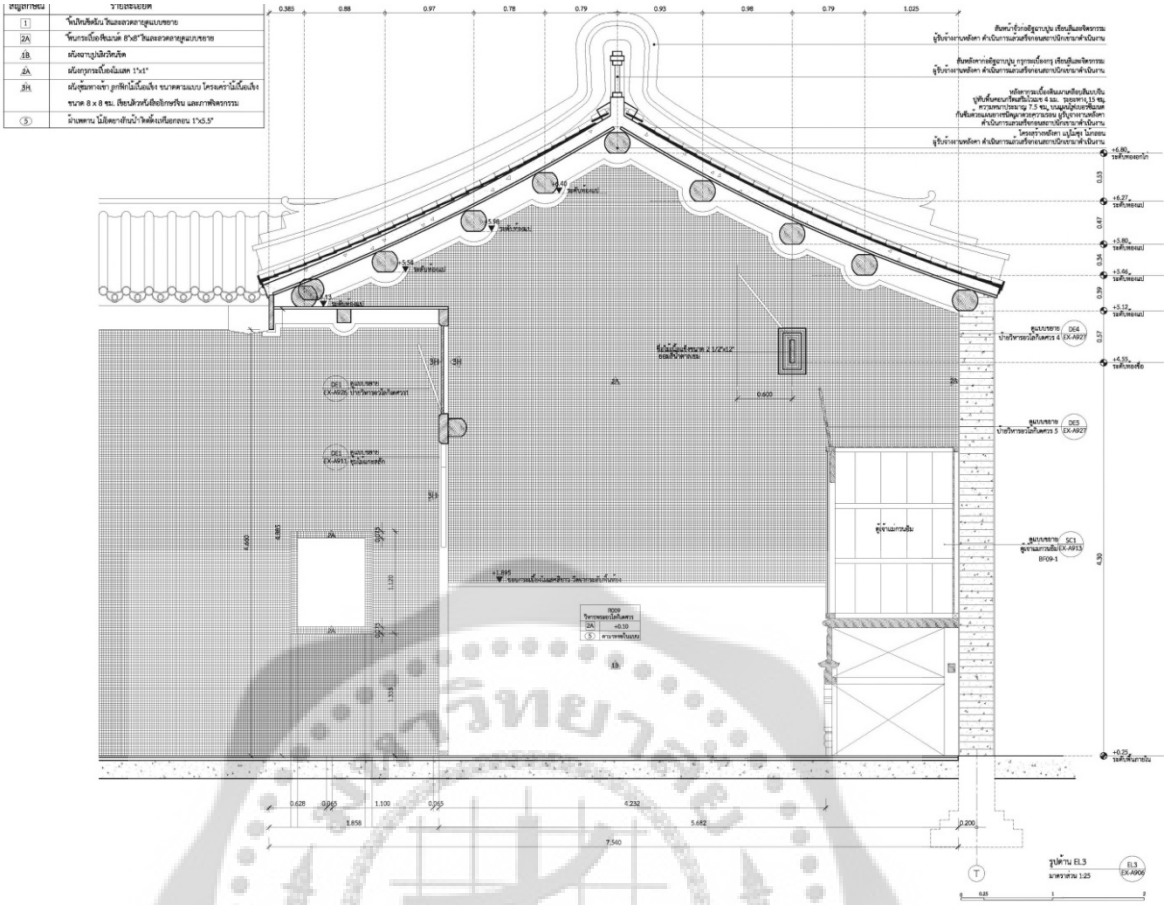
ภาพประกอบ 622 ลายเส้นผังลวดลายพื้น

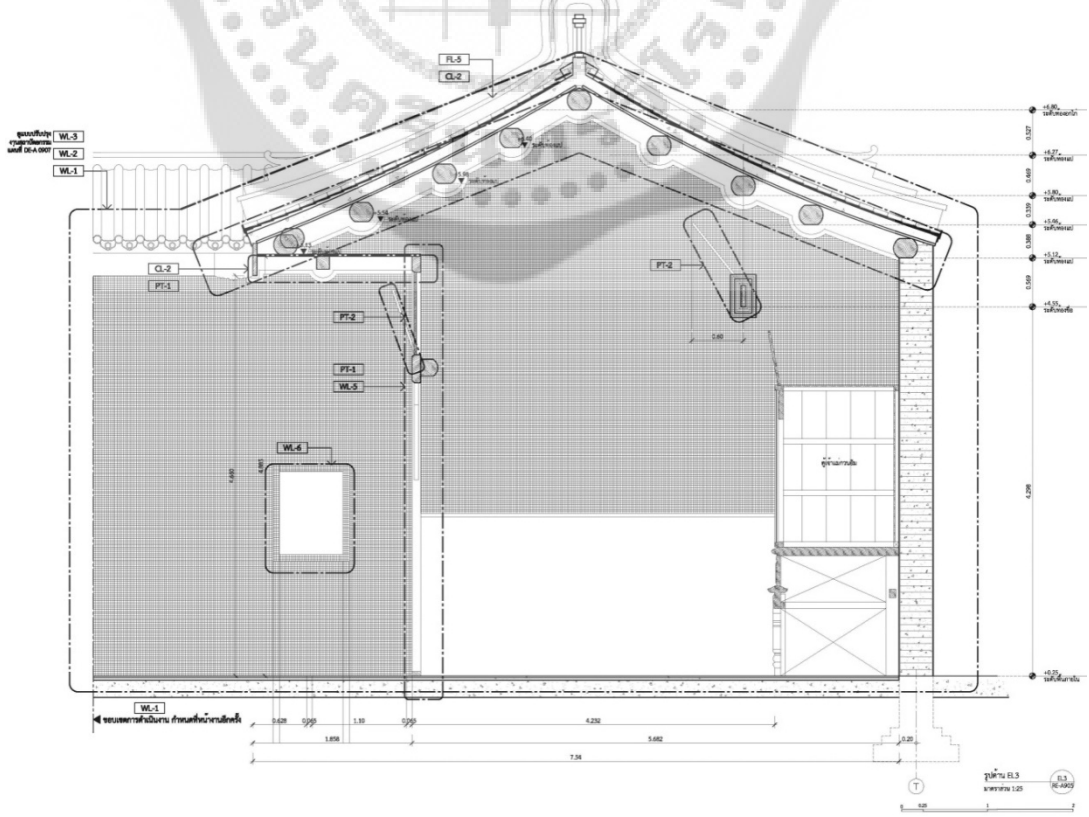
ภาพประกอบ 623 ลายเส้นรูปด้าน EL1-1

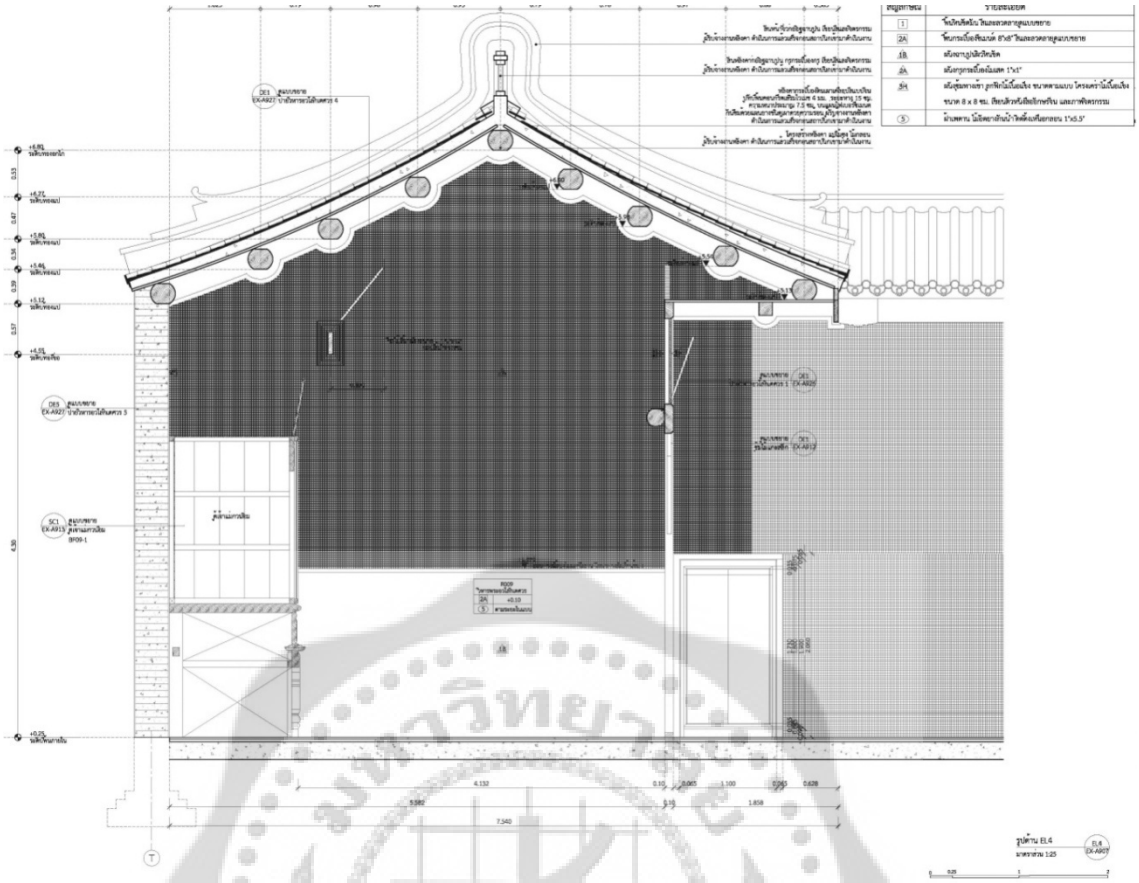
ภาพประกอบ 624 ลายเส้นรูปด้าน EL1 แบบขยายซุ้มลายฉลุ

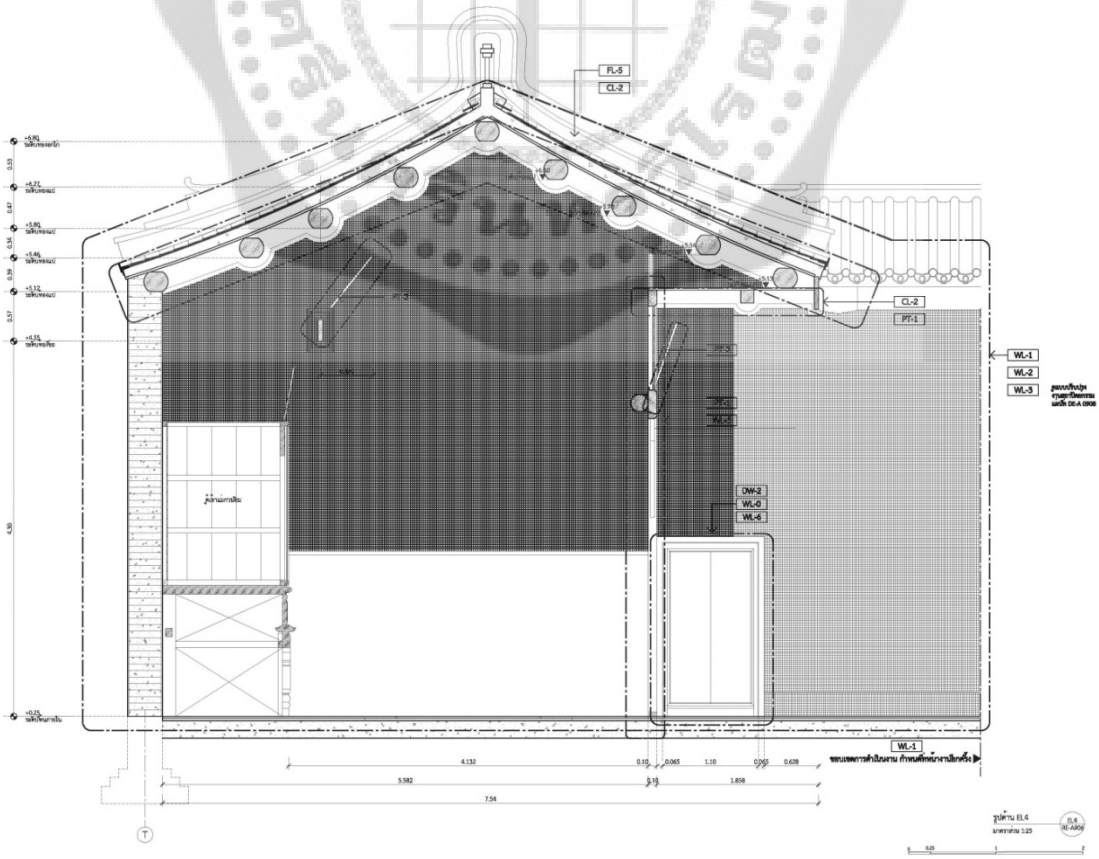
ภาพประกอบ 625 ลายเส้นรูปด้าน EL3 ด้านข้างฝั่งขวา

ภาพประกอบ 626 ลายเส้นรูปด้าน EL3 ด้านข้างฝั่งขวา

ภาพประกอบ 627 ลายเส้นรูปด้าน EL4 แบบขยายตู้เจ้าแม่กวนอิม

ภาพประกอบ 628 ลายเส้นรูปด้าน EL4 แบบขยายตู้เจ้าแม่กวนอิม

6.2 ด้านจิตรกรรม

ในวิหารพระโพธิสัตว์กวนอิม ไม่มีผลงานด้านจิตรกรรม

6.3 ด้านประติมากรรมของวิหารพระโพธิสัตว์กวนอิม

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่วิหารกวนอิม มีจำนวน 60 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้งรายละเอียดตามภาพประกอบด้านล่าง งานประติมากรรมในวิหารกวนอิมนี้มีทั้งงานประติมากรรมแกะสลักลายนูนและงานฉลุไม้ ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น ตู้ประดิษฐานองค์พระและเทพ ซุ้มด้านหน้าวิหาร เป็นต้น

วัสดุ : หิน, ไม้, แผ่นทอง และเครื่องมือช่าง

วิธีการ : งานไม้จะถูกแกะสลักและฉลุไม้ขึ้น เป็นรูปร่างลวดลายมงคลต่างๆ ตามคติความเชื่อของชาวจีน งานฉลุไม้ จะฉลุไม้ตามเรื่องราวของความเชื่อต่างๆ เช่น ประติมากรรมแกะสลักลายฉลุไม้เกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิม เป็นต้น รวมไปถึงลายฉลุไม้ลวดลายผลไม้มงคล ต้นไม้มงคล สัตว์มงคล เป็นต้นรวมไปถึงงานประติมากรรมลายนูน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 629 ตู้พระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์ พระกวนอิม 觀世音

มีความกว้าง 220 เซนติเมตร ยาว 330 เซนติเมตร มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพประกอบ 630 ป้ายชื่อภาษาจีน กวนซืออิมผู่สัก 觀世音菩薩 ลงรักปิดทอง

มีความกว้าง 86 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 46 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 631 龍勢飛騰地 มังกรบินแสดงถึงพลังอานุภาพ 佛寶照蓮花 ดอกบัวสาดแสงส่องสว่างในพุทธศาสนา

มีความกว้าง 46 เซนติเมตร ยาว 226 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 632 ฐานตู้พระกวนอิม ลายฉลุดอกบัว: ความสมใจปรารถนา หงส์ทองบินคู่ ความเป็นสิริมงคล

ภาพประกอบ 633 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ลิ้นจี่

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 634 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ลูกทับทิม

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 635 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ลูกท้อ

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 636 ประติมากรรมลายฉลุไม้ :ส้มโอมือ

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 637 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : พระโพธิสัตว์กวนอิม

มีความกว้าง 27 เซนติเมตร ยาว 44 เซนติเมตร มีความกว้าง 27 เซนติเมตร ยาว 44 เซนติเมตร

童子拜觀音

童子拜觀音

ภาพประกอบ 638

ประติมากรรมลายฉลุไม้ : พระโพธิสัตว์กวนอิม

มีความกว้าง 27 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตร มีความกว้าง 27 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตร

八方如意花

八方如意花

ภาพประกอบ 639 八方如意花 ดอกไม้ 8 กลีบสมความปรารถนา

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 24 เซนติเมตร มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 24 เซนติเมตร

丹爐飄香，福禄如意，必定富貴，四季平安

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 94 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 640 ประติมากรรมลายนูน มีความหมายดังนี้

丹爐飄香 **เตาปรุงยาตามตำรา กลิ่นหอมกรุ่นปลิวสะบัดออกจากเตา**

福禄如意 **ของขุนนางในสมัยโบราณ : สัญลักษณ์ของความสุขและความสมใจปรารถนา**

必定富貴 **อนุมานว่าต้องร่ำรวยมีวาสนาอย่างแน่นอน**

四季平安 **สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว : สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข**

ภาพประกอบ 641 ประติมากรรมลายนูน แสดงความยินดี ความร่ำรวยมีวาสนาและความโชคดีเป็นสิริมงคล

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 38 เซนติเมตร มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 38 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 642 ค้างคาวคาบคทาอยู่อี่

ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 27 เซนติเมตร ความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 27 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 643 ป้ายคำกลอน

ความกว้าง 27 เซนติเมตร ยาว 137 เซนติเมตร

พระมหากรุณาธิคุณองค์พระโพธิสัตว์กวนอิมปลดเปลื้องทุกขเวทนาปวงสรรพสัตว์เนวตสงสาร

ภาพประกอบ 644 ตู้พระจุนทีมหาโพธิสัตว์

มีความกว้าง 170 เซนติเมตร ยาว 330 เซนติเมตร มีลายละเอียด ดังนี้

勢飛騰地，佛寶照蓮花，吉祥尊貴

ภาพประกอบ 645 มังกรบินแสดงถึงพลังอานุภาพ ดอกบัวสาดแสงส่องสว่างในพุทธศาสนา

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 65 เซนติเมตร

木雕花鳥，代表富貴雙喜

木雕花鳥，代表富貴雙喜

ภาพประกอบ 646 ลวดลายแกะสลักลายฉลุไม้

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 47 เซนติเมตร มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 47 เซนติเมตร

木雕花鳥 **นกกับดอกโบตั๋น** 代表富貴雙 **ตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึงความร่ำรวยมีวาสนาเป็นคู่**

博古通雕，代表富貴吉祥、平安如意

博古通雕，代表富貴吉祥、平安如意

ภาพประกอบ 647 ประติมากรรมลายฉลุ

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

博古通雕 **ลวดลายแกะสลักวัตุโบราณ**

代表富貴吉祥 **ตัวแทนของความร่ำรวยมีวาสนา โชคดีเป็นสิริมงคล**

平安如意 **ความอยู่เย็นเป็นสุข สมใจสมความปรารถนา**

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 39 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 648 加冠進祿 ขุนนางในสมัยโบราณสวมใส่มงกุฎในการเข้าเลื่อนรับตำแหน่ง

ภาพประกอบ 649 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : นกกระเรียนบนต้นสน

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 44 เซนติเมตร มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 44 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 650 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกเก๊กฮวย กับ ดอกกล้วยไม้

มีอออออความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 651 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ส้มโอมือ และ ลูกท้อ

มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 652 ดอกไม้ 8 กลีบสมความปรารถนา

มีความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร มีความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 653 ประติมากรรมลายนูน

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 135 เซนติเมตร

福寿康寧 **ความโชคดีมีสุขสิริมงคล ความสงบสุขผาสุก อายุยืนยาว**

吉祥如意 **ความสิริมงคลโชคดี สมใจสมดั่งความปรารถนา**

四季平安 **สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว : สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข**

獅頭含腳座，象征避邪、吉祥之兆
鳳凰雙飛，蓮座拱托，高潔、祥瑞、尊貴

ภาพประกอบ 654 ฐานตู้

มีความกว้าง 46 เซนติเมตร ยาว 170 เซนติเมตร

ฐานตู้พระจุณฑิมหาโพธิสัตว์ ลายฉลุดอกบัว: ความสมใจปรารถนา หงส์ทองบินคู่ ความเป็นสิริมงคล

雙龍拱托蓮花座

ภาพประกอบ 655 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกรคู่กับดอกบัว

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร

佛珠、蓮花、祥雲

ภาพประกอบ 656 佛珠 จินดามณี 蓮花 ดอกบัว 祥雲 เป็นสิริมงคล

มีความกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 41 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 657 ป้ายคำกลอน

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 122 เซนติเมตร

บำเพ็ญเพียรได้โพธิญาณสุกสว่างสกาวบริสุทธิ์ดั่งกมลา

ภาพประกอบ 658 ตู้พระพุทธรูปปางไสยาสน์ (พระนอน)

มีความกว้าง 170 เซนติเมตร ยาว 330 เซนติเมตร มีรายละเอียด

ภาพประกอบ 659 ป้ายชื่อพระพุทธรูปปางไสยาสน์ (พระนอน)

มีความกว้าง 21 เซนติเมตร ยาว 115 เซนติเมตร

龍勢飛騰地，佛寶照蓮花，吉祥尊貴

ภาพประกอบ 660 มังกรบินแสดงถึงพลังอานุภาพ ดอกบัวสาดแสงส่องสว่างในพุทธศาสนา

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 65 เซนติเมตร

喜從天降，富貴吉祥

ภาพประกอบ 661 ประติมากรรมลายฉลุไม้

喜從天降 ยินดีจากสวรรค์ 富貴吉祥 มีความร่ำรวยวาสนา และมีความโชคดีสิริมงคล

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 47 เซนติเมตร มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 47 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 662ประติมากรรมลายฉลุไม้

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร　　มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

博古通雕 **ลวดลายแกะสลักวัตุโบราณ**

四季平安 **สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว : สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข**

孔雀開屏，代表吉祥如意

ภาพประกอบ 663 ประติมากรรมลายฉลุไม้ มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 44 เซนติเมตร

孔雀開屏 **เปิดกลั้นนกยูง** 代表吉祥如意 **ตัวแทนของความสิริมงคลโชคดี**

雙龍拱托蓮花座

ภาพประกอบ 664 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกรคู่กับดอกบัว

มีความกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 665 ป้ายคำกลอนหน้าตู้พระนอน

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 122 เซนติเมตร

หนึ่งบรรทมล่วงรู้ถึงโพธิญาณ พ่วงพาสรรพสัตว์บรรลุธรรม

ภาพประกอบ 666 ลายฉลุไม้ : ต้นไผ่

มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 667 ลายฉลุไม้ :ดอกเหมย

มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 668 ลายฉลุไม้ : ของมงคล 5 อย่าง

มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 669ลายฉลุไม้ :ทับทิม

มีความกว้าง 17 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 670 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกไม้ 8 กลีบสมความปรารถนา

มีความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 671 ประติมากรรมลายนูน 福寿康寧,吉祥如意,四季平安

มีความกว้าง 38 เซนติเมตร ยาว 135 เซนติเมตร

福寿康寧 **ความโชคดีมีสุขสิริมงคล ความสงบสุขผาสุก อายุยืนยาว**

吉祥如意 **ความสิริมงคลโชคดี สมใจสมดั่งความปรารถนา**

四季平安 **สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว : สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข**

ภาพประกอบ 672 ฐานตู้ ลายฉลุดอกบัว: ความสมใจปรารถนา หงส์ทองบินคู่ ความเป็นสิริมงคล

ความกว้าง 46 เซนติเมตร ยาว 170 เซนติเมตร

6.4 ด้านปฏิมากรรมของวิหารพระโพธิสัตว์กวนอิน

รูปแบบ : เจ้าแม่กวนอิมมี 2 องค์ ลักษณะนั่งสมาธิบนฐานดอกบัว องค์จุนทีนั่งสมาธิบนฐานพระพุทธเจ้าปางไสยาสน์ (พระนอน) ตั้งอยู่ในวิหารเดียวกัน คือวิหารเจ้าแม่กวนอิม

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ไฟเบอร์กลาส, ทองคำเปลว เป็นต้น

วิธีการ : รูปปั้นพระพุทธและเทพเจ้าทั้ง 3 องค์ ในวิหารนี้เป็นลักษณะเป็นปูนปั้น ระบายสีและลงรักปิดทอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 673 ปฏิมากรรมองค์พระอวโลกิเตศวร (เจ้าแม่กวนอิม)

องค์พระแม่กวนอิม องค์ใหญ่ มีความกว้างฐาน 80 เซนติเมตร สูง 100 เซนติเมตร

องค์พระแม่กวนอิม องค์เล็ก มีความกว้างฐาน 40 เซนติเมตร สูง 70 เซนติเมตร

พระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์ (พระกวนอิม)南無大慈大悲觀世音菩薩

พระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์ เป็นพระมหาโพธิสัตว์ คำว่า พระมหาโพธิสัตว์นี้คือ พระโพธิสัตว์ที่มีปณิธาน ช่วยเหลือสรรพสัตว์อันยิ่งใหญ่ไพศาล ยากหาสิ่งใดมาเปรียบ

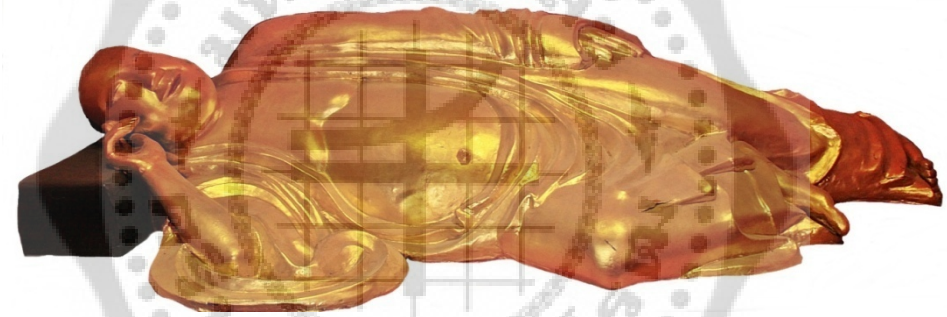
พระกวนอิมท่านมีปณิธานที่ยิ่งใหญ่คือ *“ท่านจะทรงโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งมวลให้พ้นจากความทุกข์ และตราบใดที่ยังช่วยสรรพสัตว์ทั้งหลายไม่พ้นจากกองทุกข์ พระองค์จะไม่ขอสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า”* การปฏิบัติตามทางแห่งพระโพธิสัตว์นี้เป็นการโปรดสรรสัตว์กล่าวคือ *“การช่วยผู้อื่นก่อนแล้ว จึงค่อยช่วยตนเอง”* ซึ่งเป็นแนวทางที่พระสงฆ์นิกายมหายาน (พระจีน)ยึดถือปฏิบัติสืบมา

พระกวนอิม มีมหาเมตตา มหากรุณา เพราะว่า พระองค์ท่านมีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์อันหาประมาณมิได้ สมดังพระนามขององค์ท่าน “กวน ซือ อิม”觀世音“กวน”觀 แปลว่า มองเห็นด้วย

ญาณแห่งปัญญา “ซือ”世 แปลว่า โลก “อิม”音 แปลว่า เสียง รวมความหมายของคำว่า “กวน ซือ อิม” คือ ผู้สดับเสียงและแลเห็นความเป็นไปของโลก

พระองค์สามารถนิรมานกายไปโปรดสัตว์โลกอื่น ๆ อีก เช่น โปรดนาคที่โลกนาค (ที่นาคอยู่อาศัย) โปรดเทพ ณ แดนสวรรค์ เป็นต้น (ในพระสูตรมหากรุณาธารณีสูตร กล่าวถึงการนิรมานกายปางต่าง ๆ ของพระกวนอิมในพระสูตร รวม 84 ปาง พระกวนอิม สามารถให้การช่วยเหลือ พ้นทุกข์ภัยต่างๆ โดยการตั้งจิตอธิษฐานและสวดภาวนาพระนามของท่าน (ซึ่งบทสวดหรือพระนามของพระองค์มีอย่างแพร่หลาย) ตามความศรัทธา รวมถึงการขอพรต่าง ๆ ให้สมปรารถนาและการขอบุตร ส่วนมากผู้อาวุโสแนะนำให้ไปขอพรและบุตรกับพระองค์ท่าน

พระกวนอิมหาโพธิสัตว์ เป็นพระโพธิสัตว์ที่ชาวจีนและชาวไทยนับถือเป็นอันมาก ทั้งตามวัดวิหารและโรงเจต่าง ๆ รูปบูชาของพระองค์ที่เราเห็นเป็นรูปเพศหญิง ความจริงรูปนี้เป็นการนิรมานกายที่ส่วนใหญ่ปกติมักเคารพบูชากัน แต่จริงแล้วพระองค์หาได้เป็นเพศหญิงไม่ (อนุสรณ์สมโภชเปิดวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์. 2551: 81)

ภาพประกอบ 674 พระพุทธรูปปางไสยาสน์(พระนอน)
มีความกว้าง 43 เซนติเมตร ยาว 168 เซนติเมตร

พระพุทธรูปปางไสยาสน์(พระนอน)

ความเชื่อและคตินิยม สร้างเพื่อเป็นการรำลึกถึงการปรินิพพานของพระพุทธเจ้า

คติการสร้างพระพุทธรูปปางไสยาสน์นั้นก็เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้รำลึกถึงการเสด็จปรินิพพานขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นอนุสติเตือนใจให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทสังขารทั้งหลายเป็นสิ่งไม่เที่ยงแม้กระทั่งพระพุทธองค์ก็ยังเลี่ยงไม่พ้น

ส่วนที่ว่าทำไมพระพุทธไสยาสน์จึงเป็นพระพุทธรูปประจำวันเกิดของคนเกิดวันอังคารก็เพราะตามพุทธประวัติกล่าวว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทับสีหไสยาสน์เสด็จดับขันธปรินิพพานในวันอังคารจึงถือเอาพระพุทธไสยาสน์เป็นพระประจำวันอังคาร

อีกทั้งในความคุ้นเคยของผู้คนเมื่อได้เห็นพระพุทธไสยาสน์มักจะเข้าใจว่าเป็นปางปรินิพพานเสียทั้งหมดแต่แท้จริงแล้วตามพุทธประวัติมีพระพุทธไสยาสน์ทั้งหมด 9 ปางเฉพาะในประเทศไทยนั้นนิยมสร้างปางโปรดอสุรินทราหูและปางเสด็จดับขันธปรินิพพานส่วนปางอื่นๆ นั้นมักปรากฏเป็นเพียงภาพวาด

ด้วยเหตุนี้พระพุทธไสยาสน์จึงเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจที่ต้องการเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจ และความเป็นมงคลให้กับชีวิตได้เรียนรู้และมีความเข้าใจในพุทธประวัติ

พระพุทธไสยาสน์แต่ละองค์ในแต่ละวัดล้วนแล้วแต่มีความสำคัญและน่าสนใจที่แตกต่างกันทั้งประวัติความเป็นมา และลักษณะทางพุทธศิลป์ที่งดงามเป็นเอกลักษณ์

คติการสร้างพระพุทธไสยาสน์ปางต่างๆนั้น ได้กำหนดขึ้นตามพุทธประวัติโดยเฉพาะในช่วงที่พระพุทธเจ้ากำลังจะเสด็จดับขันธปรินิพพานได้มีผู้รวบรวมไว้ทั้งหมด 9 ปาง ได้แก่

1. ปางทรงพระสุบินพุทธลักษณะจะประทับนอนตะแคงขวาพระหัตถ์ซ้ายทอดทาบไว้กับพระวรกาย พระพาหาขวาแนบพื้นงอหลังพระหัตถ์ขวาแนบกับพระปราง หลับพระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย

2. ปางทรงพักผ่อนปกติเป็นพระพุทธรูปนอนแบบสีหไสยาสน์มีพระอานนท์เป็นพุทธอุปัฏฐาก คอยนวดเฟ้นอยู่ด้านหลัง หลับพระเนตรซึ่งเป็นอากัปกิริยาของการพักผ่อนโดยทั่วไปของพระพุทธองค์

3. ปางโปรดอสุรินทราหูพระพุทธรูปปางนี้มักมีขนาดใหญ่โตมากประทับนอนแบบสีหไสยาสน์ พระกัจฉา (รักแร้) ทับพระเขนยและพระหัตถ์ยกขึ้นประคองพระเศียร

4. ปางทรงพยากรณ์พระอานนท์พุทธลักษณะประทับนอนตะแคงขวาลืมพระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทาบบนพระวรกายเบื้องซ้ายพระหัตถ์ขวายกขึ้นวางระหว่างพระนาภี (ท้อง)

5. ปางโปรดพระสุภัททะพุทธลักษณะจะประทับนอนตะแคงขวา ลืมพระเนตรพระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดทาบไปตามพระวรกายเบื้องซ้ายพระหัตถ์ขวายกตั้งขึ้น จีบนิ้วพระหัตถ์เสมอระหว่างพระอังสาเป็นกิริยาขณะทรงแสดงธรรมโปรดสุภัททปริวาชสาวกองค์สุดท้ายก่อนที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน

6.ปางปัจฉิมโอวาทปางนี้จะประทับนอนแบบสีหไสยาสน์และมีลักษณะพิเศษ คือ พระหัตถ์ขวายกตั้งขึ้นจีบพระองคุลี (จีบนิ้วหัวแม่มือจรดข้อนิ้วมือแรกของนิ้วชี้) เสมอพระอุระ

7. ปางเสด็จดับขันธปรินิพพาน (ปางที่ 1) ปางนี้ประทับนอนตะแคงขวาหลับพระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดทาบพระวรกายเบื้องซ้ายพระหัตถ์ขวาหงายอยู่ที่พื้น อันเป็นพระอิริยาบถตามธรรมชาติตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชน

8. ปางเสด็จดับขันธปรินิพพาน (ปางที่ 2) พุทธลักษณะทรงบรรทมหงายพระบาทเหยียดเสมอกัน พระหัตถ์วางทับซ้อนกันบนพระอุระ (อก) บ้างก็ว่าทับซ้อนบนพระนาภี

9. ปางเสด็จดับขันธปรินิพพาน (ปางที่ 3) ปางนี้แสดงอิริยาบถประทับนอนหงาย พระองค์ทอดยาว พระบาทเหยียดขนาบกันทั้งสองข้างพระหัตถ์วางทาบยาวขนาบพระวรกาย พระมหากัสสปะยืนถวายบังคมอยู่เบื้องพระบาท

ความแตกต่างระหว่างปางปรินิพพานกับปางไสยาสน์

หลายตำราบอกว่าปางปรินิพพาน ต่างจากปางไสยาสน์ตรงที่พระหัตถ์ขวาของพระพุทธองค์จะไม่ทรงชันพระเศียรตั้งขึ้น แต่จะแผ่ราบลงกับพื้น ซึ่งเป็นลักษณะทอดร่างวางขันธ์ดับ มุ่งสู่มหาปรินิพพาน

ปางปรินิพพาน เป็นชื่อเรียกของพระพุทธรูปลักษณะ บรรทม (นอน) ตะแคงเบื้องขวา หลับพระเนตร พระเศียรหนุนพระเขนย (หมอน) พระหัตถ์ซ้ายทอดทาบไปตามพระวรกาย พระหัตถ์ขวาวางหงายอยู่ข้างพระเขนย พระบาทซ้ายทับซ้อนพระบาทขวา (เรียกโดยทั่วไปว่าพระนอน หรือพระไสยาสน์) เช่นเดียวกับปางโปรดอสุรินทราหู และปางทรงพระสุบินหรือเรียกโดยทั่วไปว่า**พระปางไสยาสน์**

http://soulsweet.exteen.com/20050506/entry สืบค้นเมื่อ 15-4-56

ภาพประกอบ 675 พระจุนทีมหาโพธิสัตว์

ฐานกว้าง 100 เซนติเมตร สูง 134 เซนติเมตร

พระจุณทิมหาโพธิสัตว์ 準提菩薩贊

พระจุนทีมหาโพธิสัตว์เป็นพระโพธิสัตว์ที่สำคัญมากที่สุด องค์หนึ่งในพุทธศาสนาอุตตรนิกาย และยังถือเป็นพระโพธิสัตว์ที่มีคนรู้จักมากที่สุดองค์หนึ่งด้วย หลายคนไม่เข้าใจเมื่อเห็นภาพของพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ สำคัญผิดคิดว่าเป็นพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์การที่บางแห่งกล่าวว่าพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ทรงเป็นนิรมาณกายหนึ่งของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรทั้งนี้เพราะนี่เป็นความเชื่อ

พระพุทธศาสนามหายานนิกายฌาน (นิกายเซน)ขณะที่นิกายอื่นถือว่าพระจุนทีมหาโพธิสัตว์ และพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรไม่ใช่องค์เดียวกัน

พระจุนทีมหาโพธิสัตว์ ทรงมีพระนามเต็มว่า “จุณฑิสัปตโกฏิพุทธภควตี” ทรงเป็นพุทธมารดาแห่งพระพุทธเจ้าในตรีกาล (กาลทั้ง 3 คืออดีต, ปัจจุบัน และอนาคต) พระองค์ทรงมีบุญมีบารมีพ้นประมาณ อิทธิฤทธิ์สูงส่งสามารถยังให้สรรพชีวิตสมปรารถนาได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านโลกียะหรือโลกุตตระ

ในการสร้างรูปเคารพของพระจุณฑิมหาโพธิสัตว์นั้นมีตั้งแต่ปางที่มี 2, 4, ... จนกระทั่งถึง 84 พระกร รวมทั้งสิ้น 9 ปางแต่โดยทั่วไปแล้วจะพบปางที่มี 3 พระเนตร 18 พระกรมากที่สุด ในคัมภีร์ “สัปตโกฏิจุณฑิมหาประภาธารณีสูตร” ได้พรรณนาวิธีการวาดภาพ พระจุนทีมหาโพธิสัตว์ปาง18 กรไว้ ความว่า “ก่อนจะทำการวาด ให้ชำระร่างกายให้สะอาด จากนั้นสมาทานอุโบสถศีล ...” และยังได้อธิบายลักษณะของพระกรทั้ง 18

พระจุนทีมหาโพธิสัตว์องค์นี้มีประวัติเหมือนองค์ที่ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถ

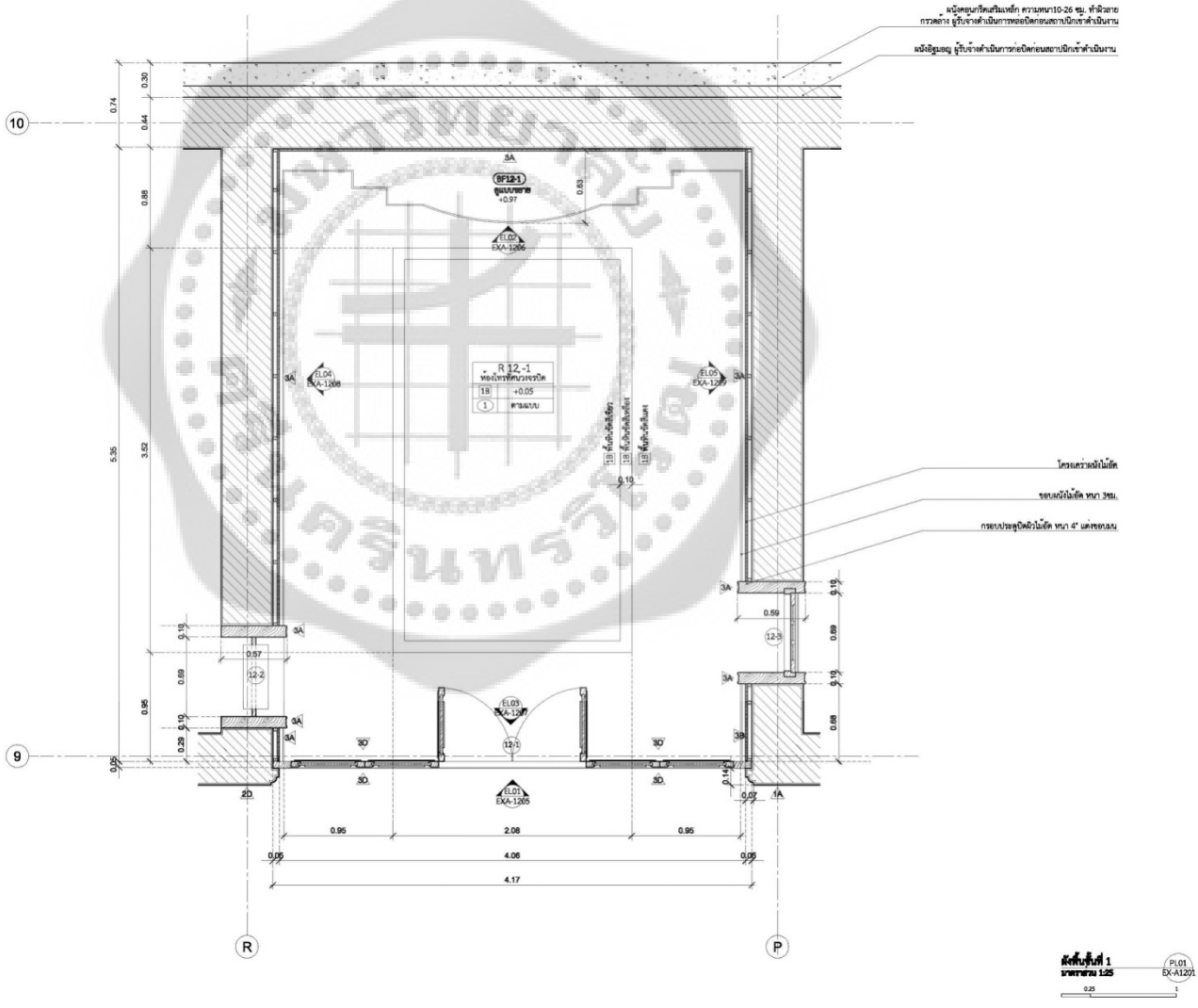
7. วิเคราะห์ข้อมูลวิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์

7.1 ด้านสถาปัตยกรรมของวิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์

รูปแบบ : สถาปัตยกรรมวิหารนี้ เป็นวิหารที่อยู่ด้านข้างขวามือของวัดใกล้วิหารเจ้าแม่กวนอิม มีรูปลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว พื้นปูด้วยหินขัด ผนังโครงเป็นไม้แดงผุผนังด้วยไม้สัก ตัวอาคารของวิหารแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฐาน ตัวอาคาร หลังคา

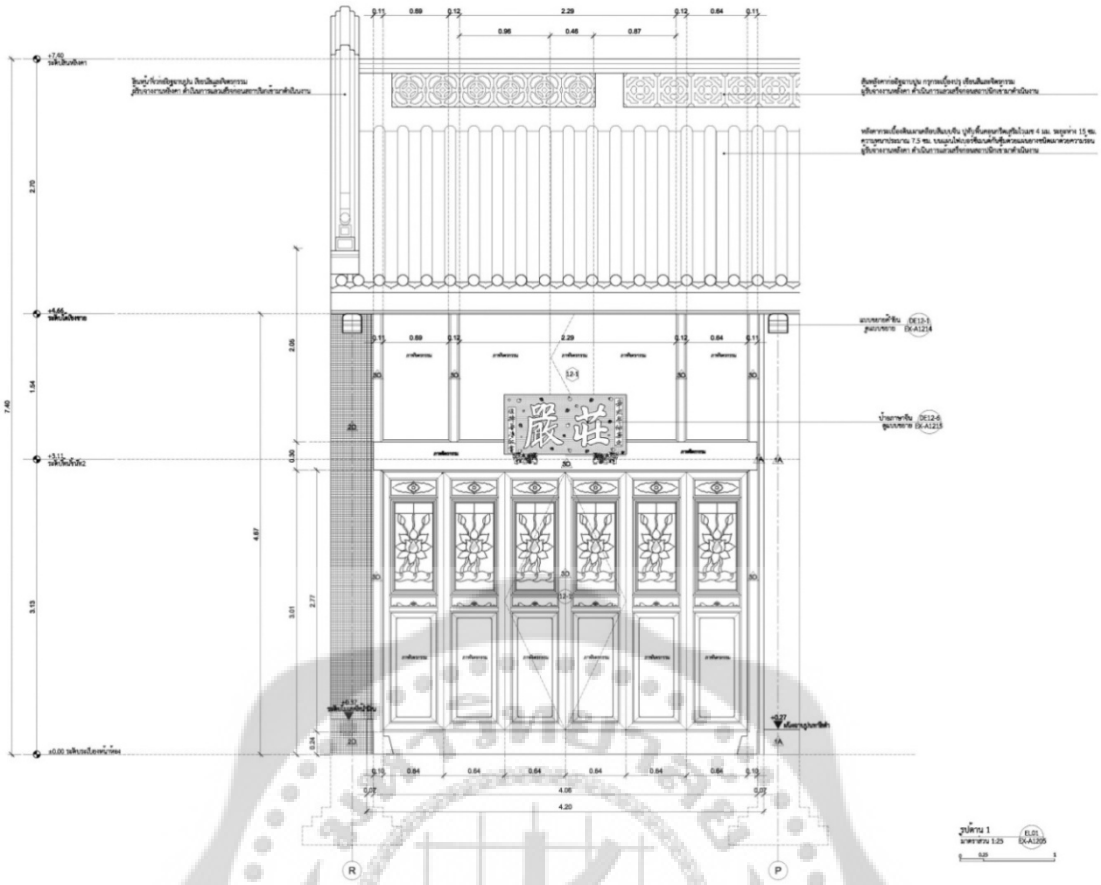
วัสดุ : ปูนซีเมนต์, ไม้, หินอ่อน

วิธีการ : งานไม้ จะเป็นการขึ้นโครงด้วยไม้แดงและผุผนังด้วยไม้สัก งานปูน จะเทพื้นด้วยปูนซีเมนต์แล้วขัดด้วยหินขัด เป็นต้น (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

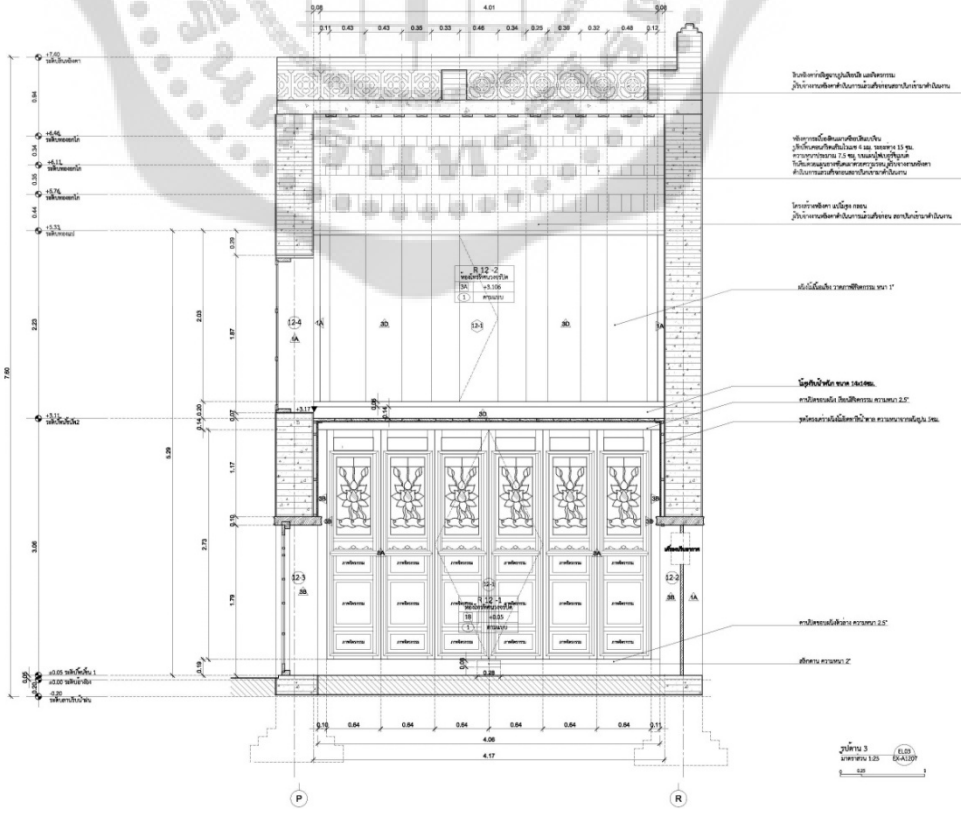

ภาพประกอบ 676 ภาพลายเส้นผนัง

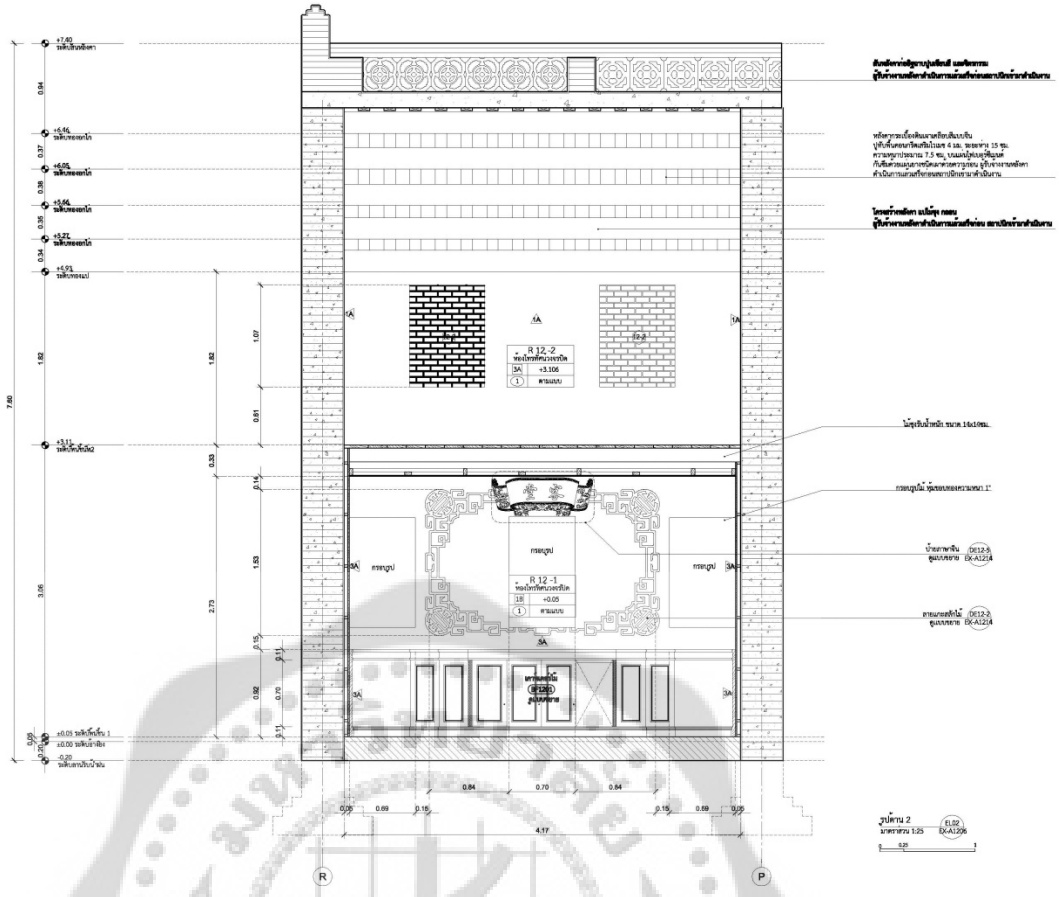
ผังพื้นชั้น 1 เดิมเป็นห้องโทรทัศน์วงจรปิด ปัจจุบันเป็นวิหารพระพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์

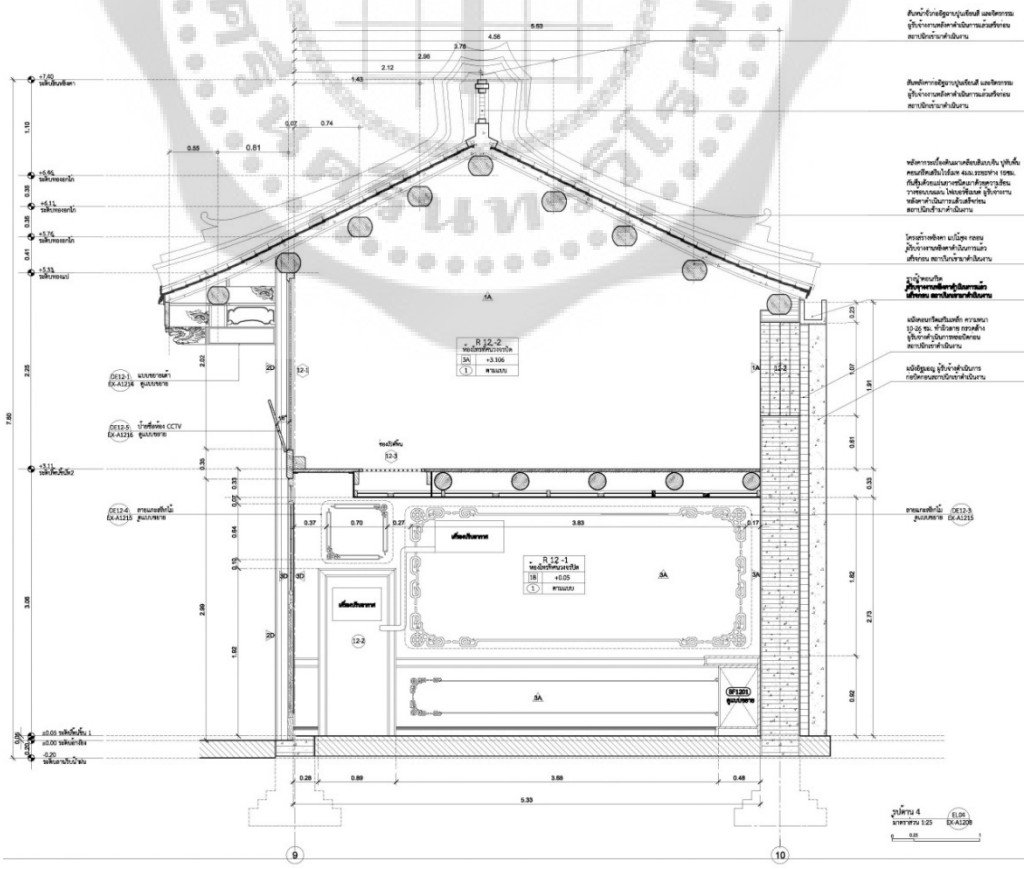
ภาพประกอบ 677 ลายเส้นรูปด้าน 1 มุมด้านหน้าวิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์

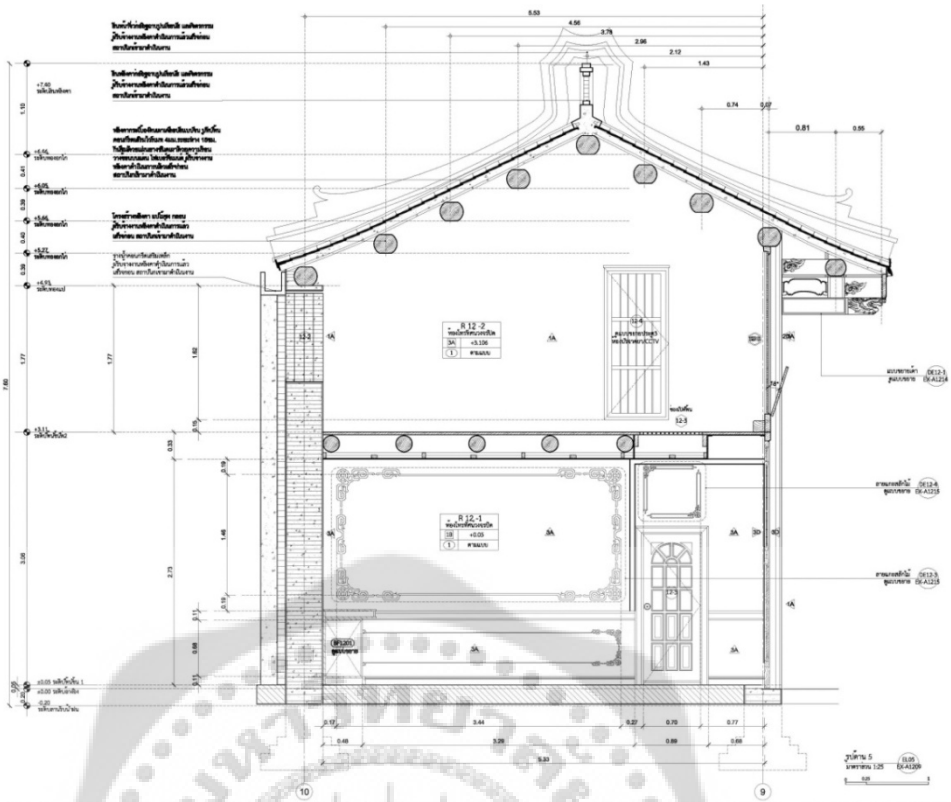
ภาพประกอบ 678 ลายเส้นรูปด้าน 3 ด้านหน้าวิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์

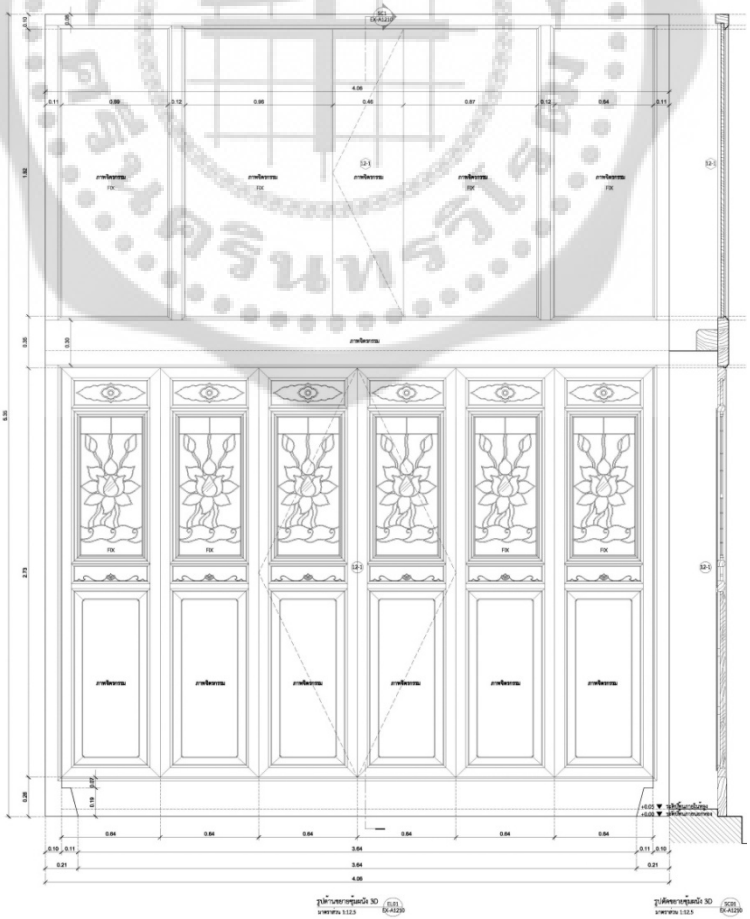
ภาพประกอบ 679 ลายเส้นรูปด้าน 2

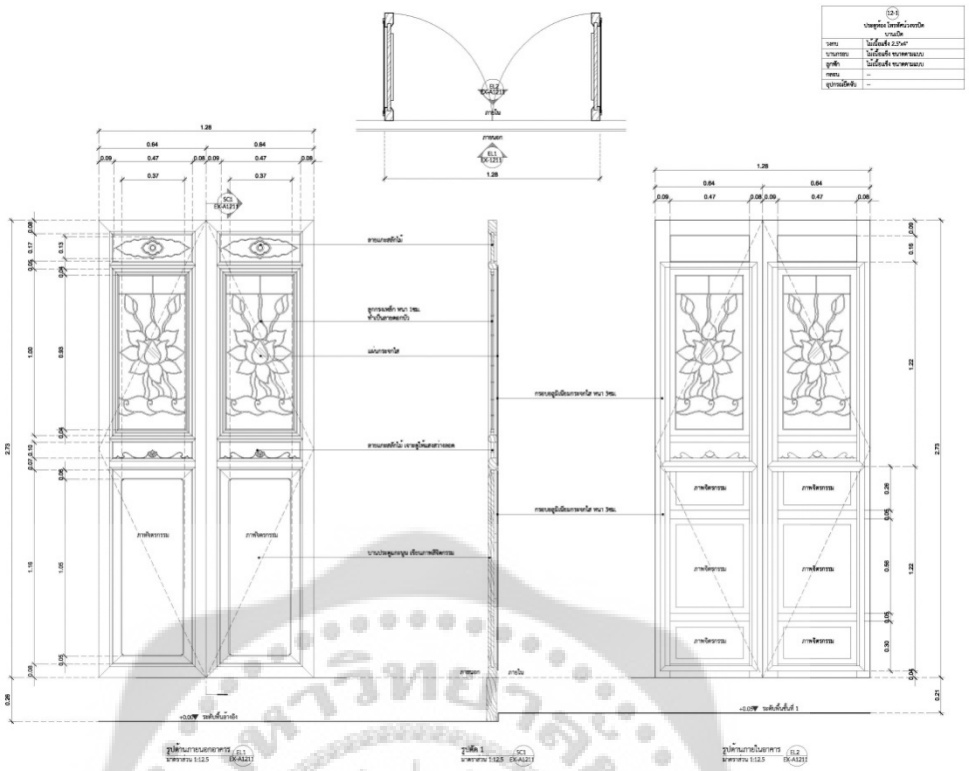
ภาพประกอบ 680 ลายเส้นรูปด้าน 4

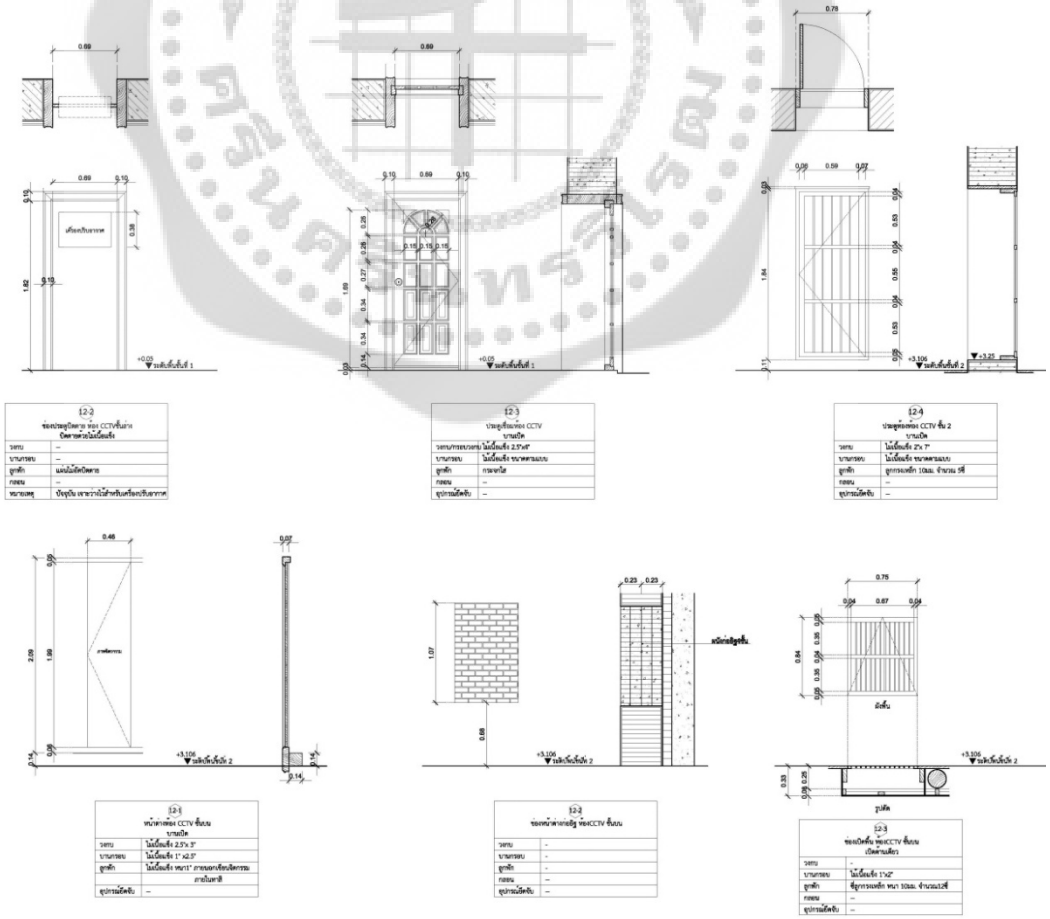
ภาพประกอบ 681 ลายเส้นรูปด้าน 5 ด้านข้างฝั่งขวา

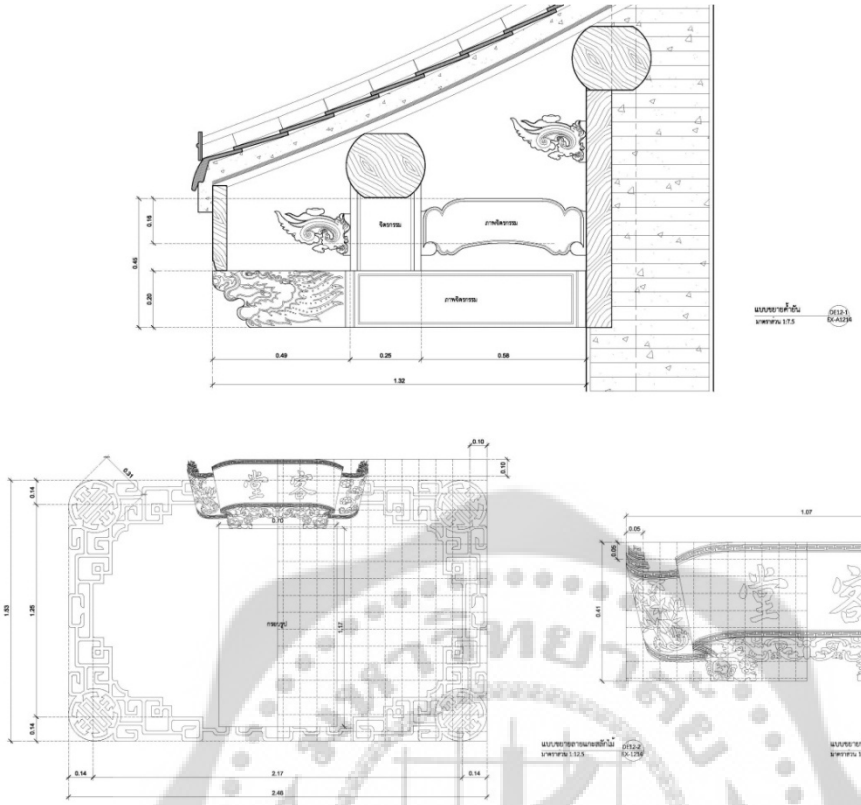
ภาพประกอบ 682 ลายเส้นรูปตัดขยายซุ้มผนัง 3D

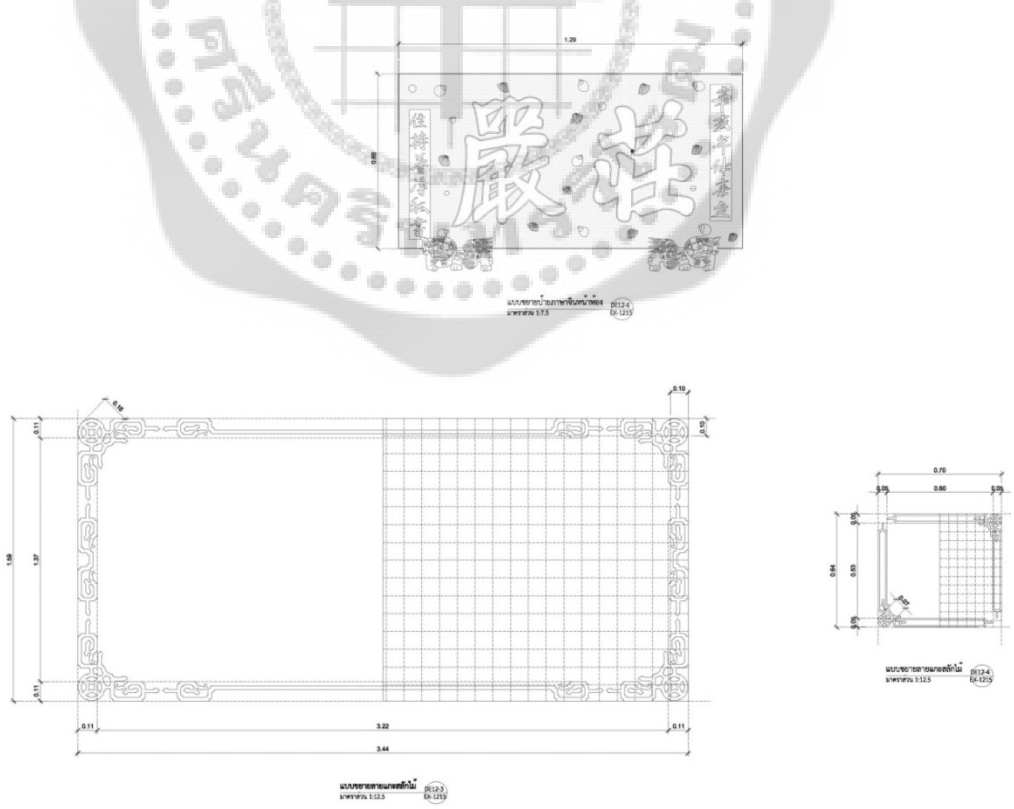
ภาพประกอบ 683 ลายเส้นรูปตัด 1 รูปภายนอกอาคารและรูปภายในอาคาร

ภาพประกอบ 684 ลายเส้นแบบขยายประตู

ภาพประกอบ 685 ลายเส้นแบบขยายลายแกะสลักไม้ แบบขยายป้ายภาษาจีน แบบขยายค้ำยัน

ภาพประกอบ 686 ลายเส้นแบบขยายลายแกะสลักไม้ แบบขยายป้ายภาษาจีนหน้าวิหาร

7.2 ด้านจิตรกรรม

ในวิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ ไม่มีผลงานด้านจิตรกรรม

7.3 ด้านประติมากรรม

ผลงานประติมากรรมที่ใช้ประดับและตกแต่งที่วิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ ถือเป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้าย้อนหลังให้เห็นถึงลักษณะของอารยะธรรมและวัฒนธรรมของชนชาติจีนได้อย่างชัดเจน ทั้งเรื่องราวของความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ในยุคสมัยต่างๆ โดยศึกษาจากเรื่องราวและการตีความที่สัมพันธ์กันของศิลปกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ หลากหลายชนิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่วิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ มีจำนวน 31 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้ง งานประติมากรรมในวิหารนี้ งานฉลุไม้ และปฏิมากรรมไม้ลายนูน ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น ประดับฐานของแท่นบูชา และตู้พระ

วัสดุ : ไม้, สี, แผ่นทอง, พู่กัน และเครื่องมือช่างต่างๆ

วิธีการ : วาดลวดลายลงบนแผ่นไม้ตามแบบสิ่งของมงคลที่ต้องการ แล้วใช้สิ่วแกะสลักตามรูปทรงที่วาดเอาไว้ เสร็จแล้วขัดด้วยกระดาษเพื่อให้ผิวเรียบ แล้วทาด้วยชะแล็ก และขัดอีกรอบจึงจะใช้แล็กเกอร์เงา และด้านผสมตามสีที่ต้องการแล้วจึงค่อยพ้นเก็บสี เสร็จแล้วนำมาติดตั้งประกอบเป็นโครงสร้าง มีรายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบ 687 ประติมากรรมแกะสลักป้านชื่อภาษาจีนหน้าวิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์

ภาพประกอบ 688 สถานที่จริงวิหารพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ (ตี่จั่งอ้วง**ผู่สัก)**

ภาพประกอบ 689 ป้ายชื่อ ตี่จั่งฮ๊วง

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 90 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 690 ป้ายคำกลอน

ป้านคู่นี้ มีความกว้าง 27 เซนติเมตร ยาว 153 เซนติเมตร

มหาปณิธาร แห่งกษิติครรภ์โพธิสัตว์บรรลุมหาโพธิญาณดั่งพญามังกรโผสู่ฟากเวหา

ภาพประกอบ 691 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : สิงโตคู่

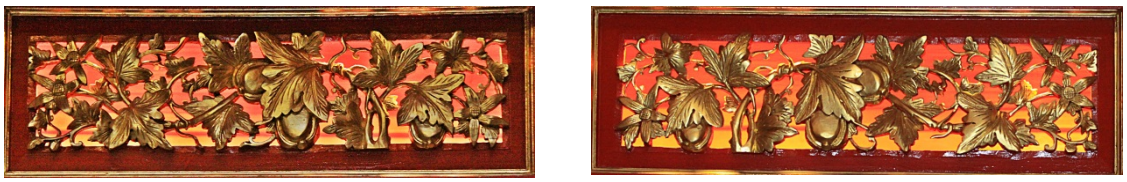
มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 68 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 692 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : บุปผาวิหค富貴吉祥花鳥 ร่ำรวยสิริมงคล

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 68 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 693 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : เชิงช่อแตงทอง 金瓜楚尾

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 68 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 694 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกเหมยกับหมู่กวางท่ามกลางฤดูใบไม้ผลิ 梅鹿同春

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 61 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 695 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอกบัว 年年有余 ทุกปีมีเหลือ

มีความกว้าง 27 เซนติเมตร ยาว 42 เซนติเมตร

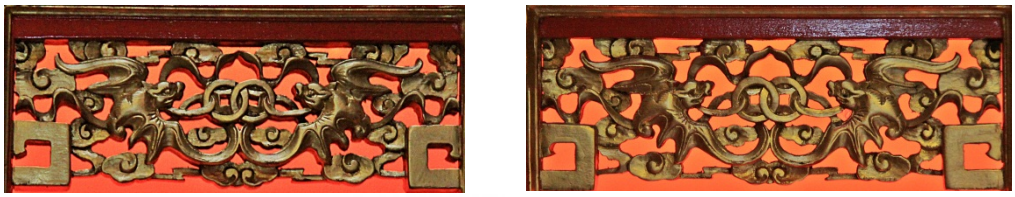
ภาพประกอบ 696 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : กิเลนคู่ 麒麟

มีความกว้าง 28 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 697 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : บุปผาวิหค, กรอบหงส์บุปผา 花鳥朝鳳花罩

มีความกว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 121 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 698 ลายไม้ฉลุ : อักษรบุญคู่ 8 รัตนะ เมฆาสิริมงคล 雙福八寶祥雲

มีความกว้าง 16 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 699 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกรคู่กับดอกบัว 楚尾龍幾圍

มีความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 93 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 700 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : มังกรคู่กับดอกบัว 楚尾龍幾圍

มีความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 67 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 701 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : คทายูอี่ สมปรารถนาสิริเมฆา 如意祥雲

มีความกว้าง 16 เซนติเมตร ยาว 27 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 702 ดอกไม้ 4 กลีบสมความปรารถนา 四季吉祥花

ความกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 32 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 703 福寿康寧,吉祥如意,四季平安

ความกว้าง 39 เซนติเมตร ยาว 56 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 704 福寿康寧,吉祥如意,四季平安

ความกว้าง 39 เซนติเมตร ยาว 56 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 705 福寿康寧,吉祥如意,四季平安

ความกว้าง 39 เซนติเมตร ยาว 133 เซนติเมตร

ประติมากรรมการแกะสลักลายนูนของวัตถุโบราณ ซึ่งมีความหมายคือความมั่งคั่งเป็นมงคล กล่าวถึงฤดูทั้งสี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว เป็นสัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

福寿康寧 **ความโชคดีมีสุขสิริมงคล ความสงบสุขผาสุก อายุยืนยาว**

吉祥如意 **ความสิริมงคลโชคดี สมใจสมดั่งความปรารถนา**

四季平安 **สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว : สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข**

7.4 ด้านปฏิมากรรม

รูปแบบ : ลักษณะพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์องค์ใหญ่ นั่งสมาธิบนฐานดอกบัว องค์เล็กนั่งบนฐานไม้ ส่วนองค์เมี่ยนกง กับ เต้าหมิงเห่อซ้าง มีลักษณะยืนบนฐานบัวทั้ง 2 องค์

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ทองคำเปลว อุปกรณ์ช่างต่างๆ

วิธีการ : รูปปั้นพระและเทพเจ้าทั้ง 3 องค์ ในวิหารนี้เป็นลักษณะเป็นปูนปั้น ระบายสี และลงรักปิดทอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 706 เมี่ยนกง
ฐานกว้าง 30 ซม. สูง 91 ซม.

ภาพประกอบ 707 ตี่จั่งอ๊วง
หน้าตักกว้าง 83 ซม. สูง 140 ซม.

ภาพประกอบ 708 เต้าหมิงเห่อซ้าง
ฐานกว้าง 30 ซม. สูง 91 ซม.

ภาพประกอบ 709 พระกษิติครรภโพธิสัตว์ ฐานกว้าง 35 ซม. สูง 85 ซม.

พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ (地藏菩萨) ตี่จั่งอ๊วง

พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ (Ksitigarbha Bodhisattva) หรือ ตี้จั้งผู่ซ่า (地藏菩萨) ในสำเนียงแต้จิ๋วนิยมเรียกว่า ตี่จั่งอ๊วง มาจากพระนามเต็มว่า ตี้จั้งหวางผูซ่า (地藏王菩萨) หรือ “ต้าเอวี้ยนตี้จิ้งหวางผูซ่า” (大愿地藏王菩萨) แปลว่า *พระโพธิสัตว์ผู้เป็นครรภ์แห่งแผ่นดิน* มีความหมายแฝงว่า *พระองค์ได้ทรงสถิตอยู่ใต้ผืนพื้นโลกใบนี้* เป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งที่ชาวจีนให้ความเคารพนับถือและศรัทธาเป็นอย่างมาก เป็นรองแต่เพียงพระอวโลกิเตศวร (กวนอิม) เท่านั้น

สาเหตุที่ทำให้พระกษิติครรภโพธิสัตว์ (ตี้จั้งผูซ่า) เป็นที่นับถืออย่างกว้างขวางนั้น มาจากเรื่องราวของปณิธานของพระองค์ที่มีจารึกไว้ใน “พระสูตรปณิธานแห่งพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์” หรือ “ตี้จั้งผูซ่าเปิ่นเอวี้ยนจิง” (地藏菩萨本愿经) ที่ทรงแผ่พระเมตตาธรรมต่อเหล่าสรรพสัตว์ทั้งหกในนรกภูมิ พระองค์รู้สึกเสียพระทัยเป็นอย่างยิ่งที่ไม่อาจช่วยเหลือมิให้สรรพชีวิตหลงเดินในทางผิด จนตกตายไปสู่นรกภูมิเช่นนั้น พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์จึงได้ยินยอมอยู่บนโลกมนุษย์เพื่อแผ่ส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่เหล่าสัตว์โลกในนรกภูมิ ทรงมีความปรารถนาจะให้แสงแห่งพระธรรมชี้นำทางสว่างให้แก่สัตว์ทั้งปวงโดยมีมหาปณิธานอันยิ่งใหญ่ว่า “หากตราบใดที่นรกยังไม่ว่างเปล่า ตราบนั้นก็จะไม่ขอบรรลุพุทธภูมิ”

พระมหาปณิธานของท่านย่อมเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่า อันสัตว์โลกนั้น คนกระทำความชั่วมีอยู่มากมาย เมื่อตายไปแล้วนรกภูมิก็จะมีจำนวนสัตว์นรกมากยิ่งกว่าผู้ที่ได้ขึ้นสู่สวรรค์ การจะมาช่วยสัตว์นรกที่มีจำนวนมากนี้ จึงเป็นเรื่องยากยิ่งกว่าความยากใด ๆ

กล่าวกันว่า พระมหาปณิธานของพระองค์ คล้ายคลึงกับพระอวโลกิเตศวร (กวนอิม) เป็นอย่างมาก ต่างกันตรงที่ พระอวโลกิเตศวร (กวนอิม) ทรงเปี่ยมไปด้วยพระมหาเมตตาด้วยหวังจะช่วยสัตว์โลกผู้ตกทุกข์ได้ยากบนโลกให้ได้หลุดพ้น แต่พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์จะการุญต่อสัตว์ในนรกภูมิให้รอดพ้นจากกองทุกข์ทรมาน ดังนั้น ด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาของพระองค์จึงทำให้พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์เป็นที่ศรัทธาจากปวงชน จนเป็นสัญลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ผู้มีมหาเมตตาโปรดแก่สัตว์นรกให้พ้นจากบ่วงกรรม

ดังนั้น ในพิธีศพของชาวจีนที่เรียกกันว่า “พิธีกงเต็ก” จึงต้องมีรูปประดิษฐานของพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ซึ่งเป็นผู้เสียชีวิต ทำให้ดวงวิญญาณไปสู่ภพภูมิที่ดี ไม่ต้องตกขุมนรกอันแสนทุกข์ทรมาน

ในขณะเดียวกัน ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์นั้นไม่ได้หมายความว่าพระองค์จะโปรดช่วยคนที่ตายไปแล้วเท่านั้น หากแต่พระองค์ย่อมช่วยทั้งคนที่ยังมีชีวิตอยู่ให้ตั้งมั่นในความดีและผู้ที่ตายไปแล้วไม่ให้หลงเหลืออยู่ในขุมนรกอีกต่อไป

สัญลักษณ์รูปเคารพขององค์พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์จะมีอยู่ด้วยกันสองแบบ แบบแรกเป็นลักษณะของภิกษุหนุ่มที่เพิ่งออกบวช มีศีรษะที่ล้านเลี่ยน ทำให้แลดูมีใบหน้าที่อ่อนเยาว์อันเปรียบเสมือนกังการตัดเรื่องทางโลกโดยสิ้นแล้ว พระหัตถ์ขวามักถือไว้ด้วยไม้เท้าพระธรรม เป็นความหมายว่า ได้เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์เป็นสรณะ ส่วนแบบที่สองนั้นเป็นแบบพระโพธิสัตว์ปางประทับนั่ง สวมหมวกภิกษุจีนที่เรียกว่า “มาลาห้าพุทธะ” พระหัตถ์ซ้ายถือไว้ด้วยไข่มุกวิเศษ แลพระหัตถ์ขวาถือไม้เท้าพระธรรม

ตำนานเกี่ยวกับพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์มีเล่าไว้แตกต่างกัน บ้างว่า แต่เดิมเมื่อชาติปางก่อนท่านเป็นสตรี ถือกำเนิดเป็นพราหมณีบุตรี (Brahmin maiden) มารดาของนางเมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้ก่อกรรมทำเข็ญเอาไว้มากมาย ต่อเมื่อตายไป ดวงวิญญาณก็ได้ลงสู่นรกภูมิ ด้วยความกตัญญูของพราหมณีบุตรีที่ปรารถนาจะไถ่บาปให้แก่มารดา นางจึงเพียรสร้างบุญญาบารมี ทำบุญบริจาคทานเพื่อส่งผลกุศลบุญไปให้แก่มารดาโดยตั้งจิตว่า แม้จะต้องแลกด้วยชีวิต ขอเพียงได้ช่วยมาดาก็ยินดี คำอธิษฐานของนางล่วงรู้ไปถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์จึงทรงชี้แนะให้นางเพียรสร้างกรรมดีอย่าละเลิก จนกระทั่งวันหนึ่งพราหมณีบุตรีก็ได้นั่งสมาธิจนดวงวิญญาณได้ลงไปถึงนรกภูมิและทราบว่า กุศลผลบุญต่าง ๆ ที่ได้ทำไว้นั้นช่วยส่งผลให้แก่วิญญาณของมาดาพ้นจากขุมนรกไปสู่สุคติแล้ว ตั้งแต่นั้นมา พราหมณีบุตรีจึงตั้งจิตขอบำเพ็ญบุญญาบารมีสืบไปจนชั่วชีวิต จนกระทั่งในชาติต่อมาจึงได้กำเนิดมาเป็นองค์พระกษิติรรภ์โพธิสัตว์

ส่วนอีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์นั้น เดิมเป็นเจ้าชายนามว่า คิม เคียวกัก (Kim Kiaokak) แห่งอาณาจักรซิลลา ได้ออกบวชเมื่ออายุ 24 ปี โดยได้ออกเดินทางแสวงหาความสงบในป่าเขา จนกระทั่งถึงแถบที่ตั้งของภูเขาจิ๋วหวาซานในประเทศจีน ได้ทรงเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งมั่นทำแต่กรรมดีจนเป็นที่เลื่องลือและศรัทธาจากมหาชน กล่าวกันว่า ท่านได้ละสังขารเมื่ออายุ 99 พรรษา และร่างนั้นก็อยู่ในท่าประทับนั่งสมาธิโดยไม่เน่าเปื่อย บรรดาชาวบ้านจึงพร้อมใจกันศรัทธาและสร้างวัดเพื่อบูชาพระองค์สืบไป โดยเรียกนามของพระองค์ว่า พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ หรือในภาษาเกาหลีเรียกว่า พระซีจัง (Jijang)

ในประเทศจีนเชื่อกันว่า พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์สถิตอยู่ ณ เทือกเขาจิ๋วหวาซาน ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ขุนเขาศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ปัจจุบันเทือกเขาจิ๋วหวาซานตั้งอยู่ในเขตอำเภอชิงหยางมณฑลอานฮุย กล่าวกันว่า ณ เทือกเขาศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ในอดีตนั้น เคยเป็นที่ตั้งของวัดวาอารามมากกว่า 300 แห่ง และเป็นศาสนสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของพระพุทธศาสนาในประเทศจีนปัจจุบัน

อนึ่ง ในทางพุทธศิลป์ฝ่ายมหายานนั้น พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์เป็นพระพุทธรูปองค์สำคัญที่นิยมสร้างเป็นประติมากรรมแบบองค์สาม โดยตั้งประดิษฐานเรียงกันคือ พระศากยมุนีพุทธเจ้าเป็นพระประธานที่อยู่กึ่งกลาง ทางเบื้องซ้ายเป็นพระอวโลกิเตศวร (กวนอิม) และเบื้องขวาเป็นพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ การจัดเรียงพระพุทธรูปแบบนี้นั้น เรียกกันว่า ซวอผอซานเส้ง (娑坡三圣) (ปิยะแสง จันทรวงศ์ ไพศาล 2553 หน้า 44-26)

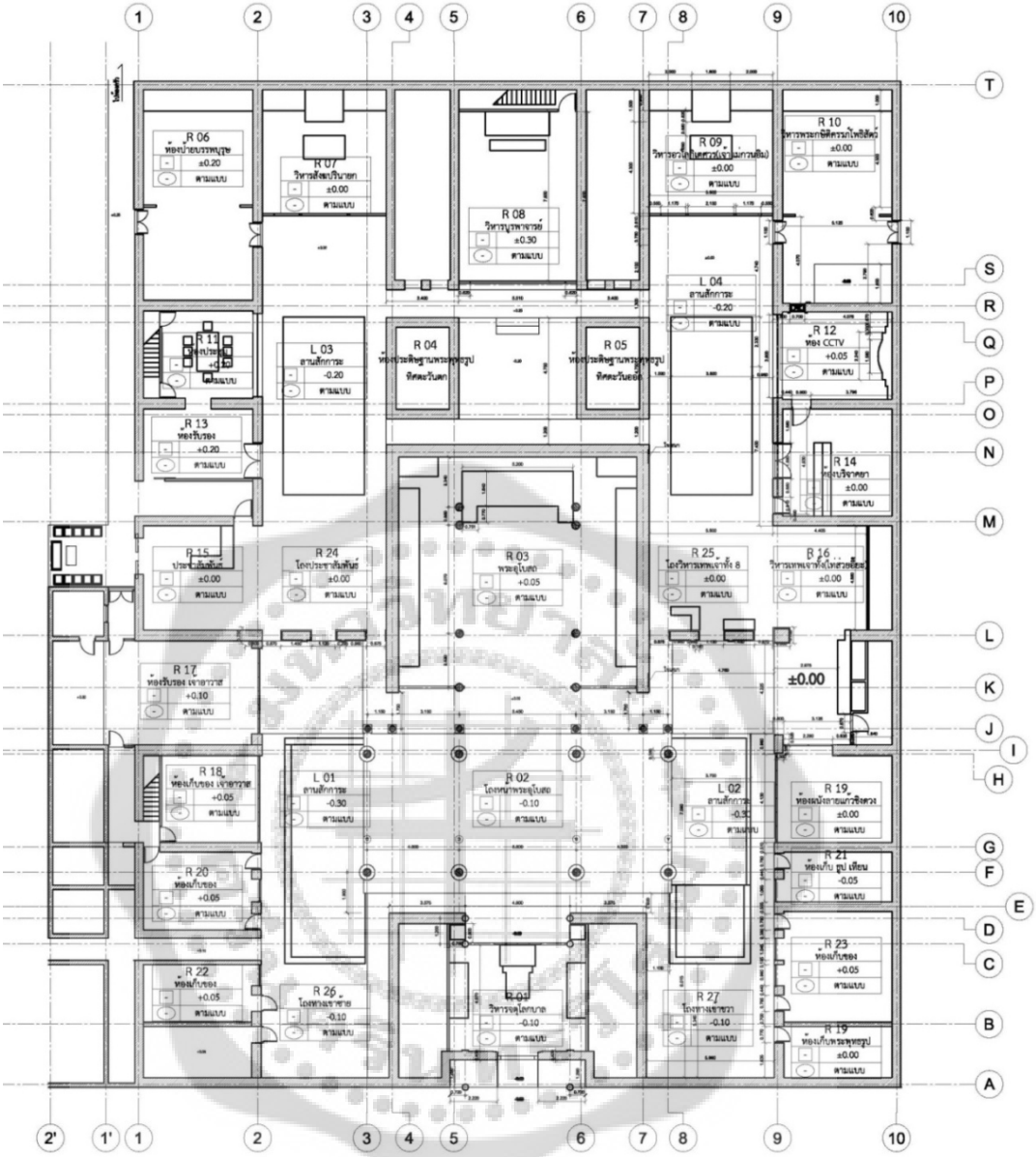
8. วิเคราะห์ข้อมูลวิหารวิหารทิศตะวันออก

8.1 ด้านสถาปัตยกรรมด้านทิศตะวันออก

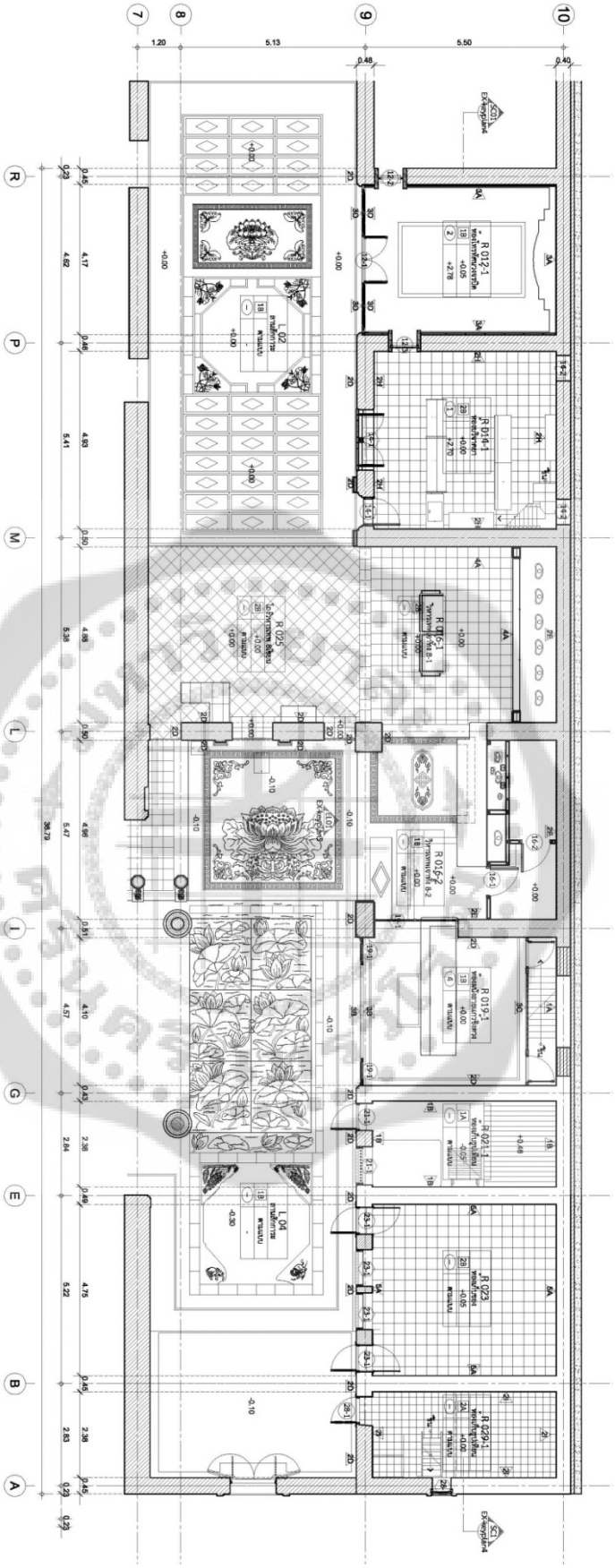
รูปแบบ : ลักษณะวิหารนี้ตำแหน่งที่ตั้งอยู่ทางด้านขวาของวัด มีรูปลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว บางห้องมี 2 ชั้น พื้นปูด้วยหินขัด ผนังโครงเป็นไม้แดงผุผนังด้วยไม้สัก ตัวอาคารของวิหารแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฐาน ตัวอาคาร หลังคา

วัสดุ : ปูนซีเมนต์, ไม้, หินขัด

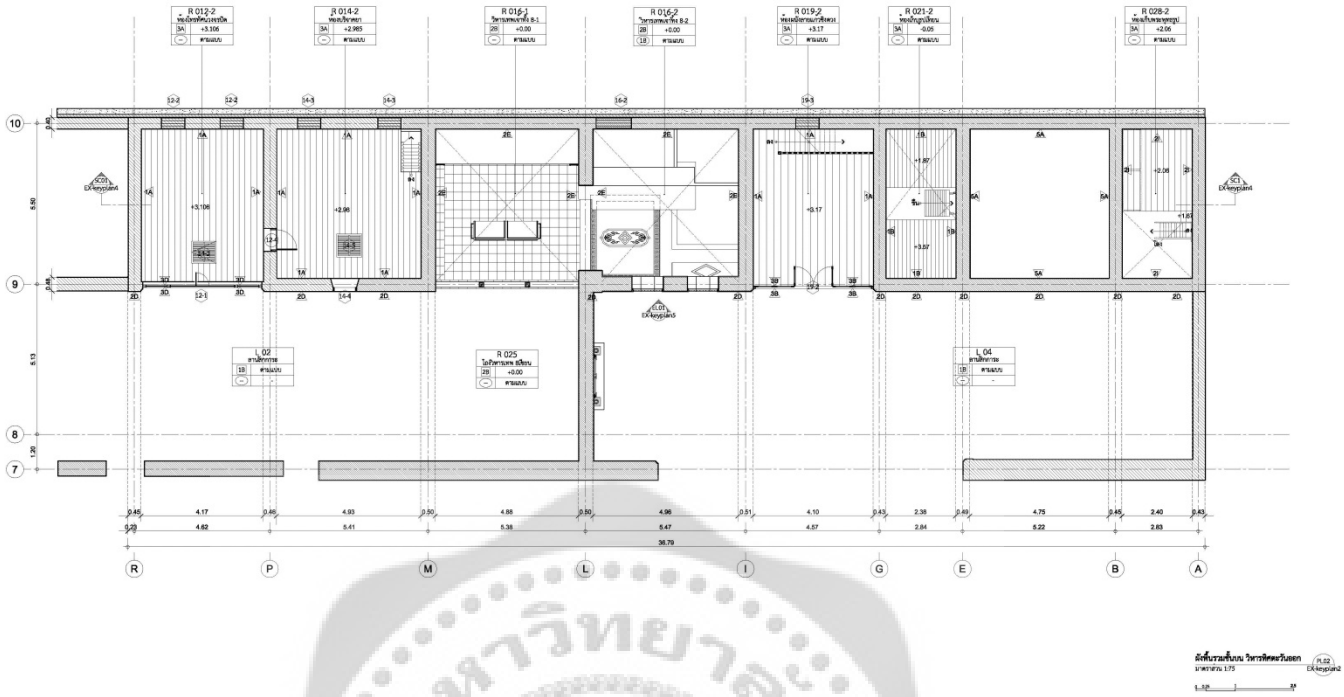
วิธีการ : งานไม้ จะเป็นการขึ้นโครงด้วยไม้แดงและผุผนังด้วยไม้สัก งานปูน จะเทพื้นด้วยปูนซีเมนต์แล้วขัดด้วยหินขัด เป็นต้น (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

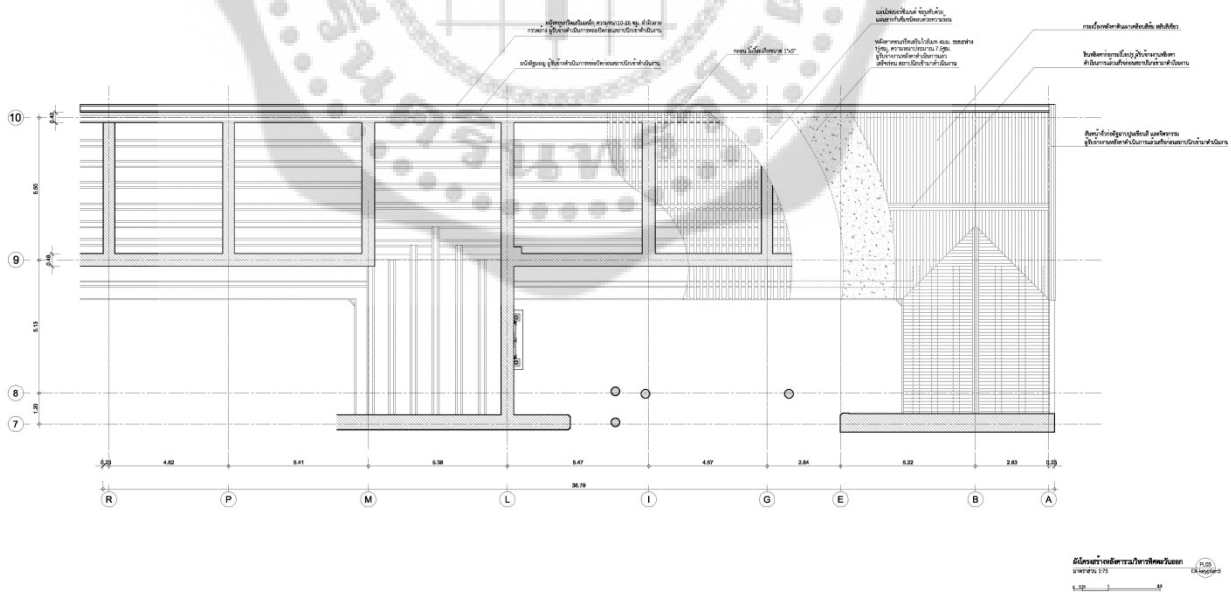
ภาพประกอบ 710 ลายเส้นภาพรวมทั้งหมดภายในวัดมังกรกมลาวาส

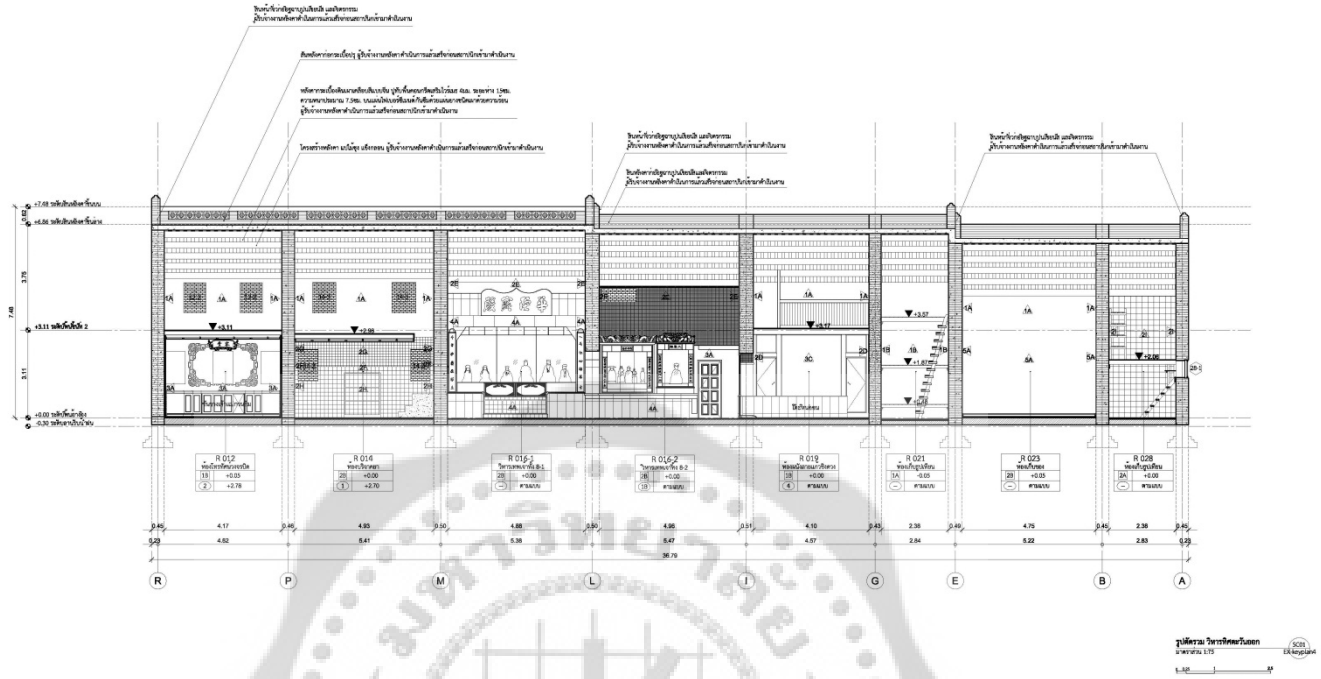
ภาพประกอบ 711 ลายเส้นภาพรวมทั้งหมดภายทางทิศตะวันออกภายในวัดมังกรกมลาวาส

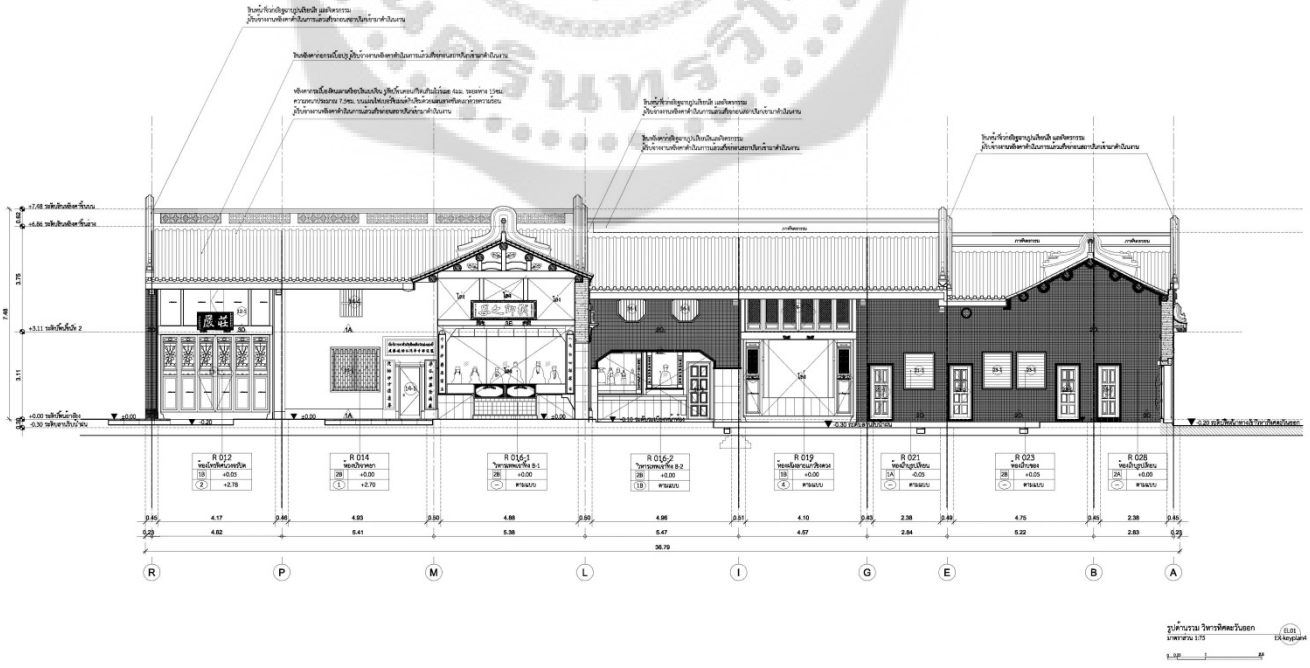
ภาพประกอบ 712 ลายเส้นผังพื้นรวมชั้นบน วิหารทิศตะวันออก

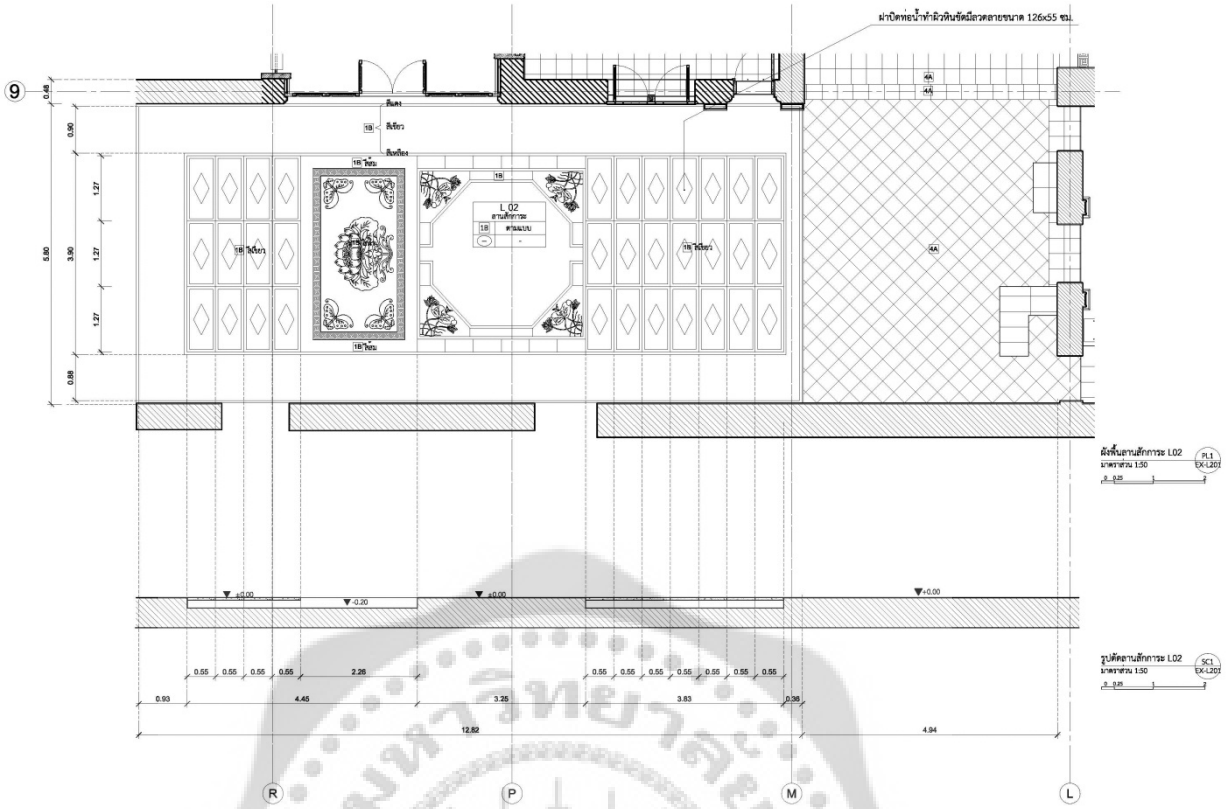
ภาพประกอบ 713 ลายเส้นผังโครงสร้างหลังคารวมวิหารทิศตะวันออก

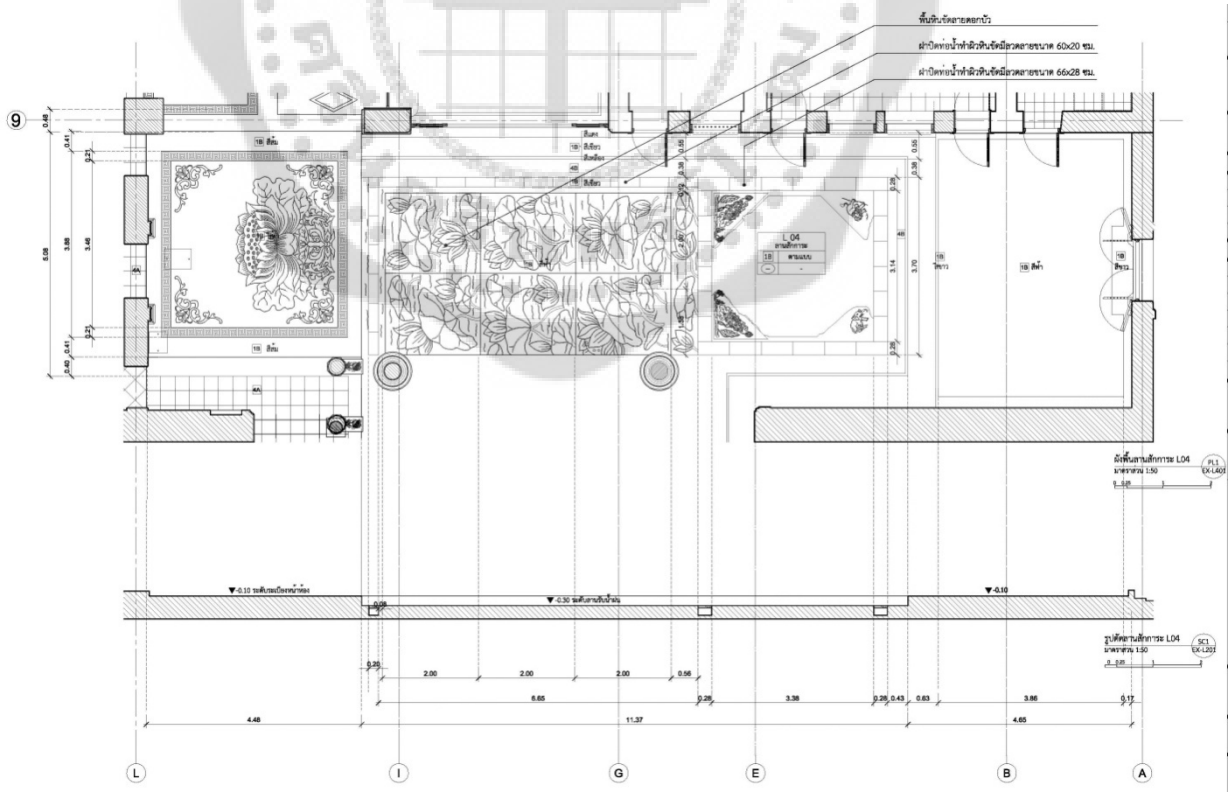
ภาพประกอบ 714 ลายเส้นรูปตัดรวม วิหารทิศตะวันออก

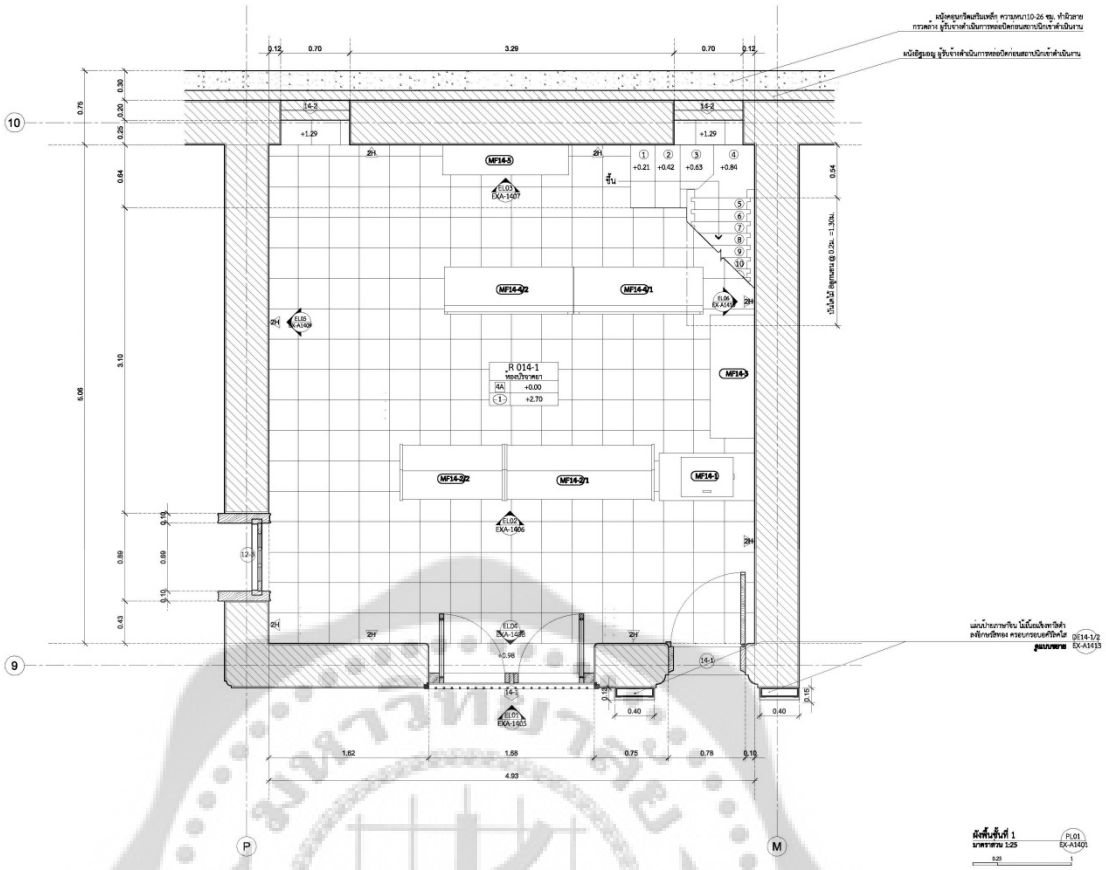
ภาพประกอบ 715 ลายเส้นรูปตัดรวม วิหารทิศตะวันออก

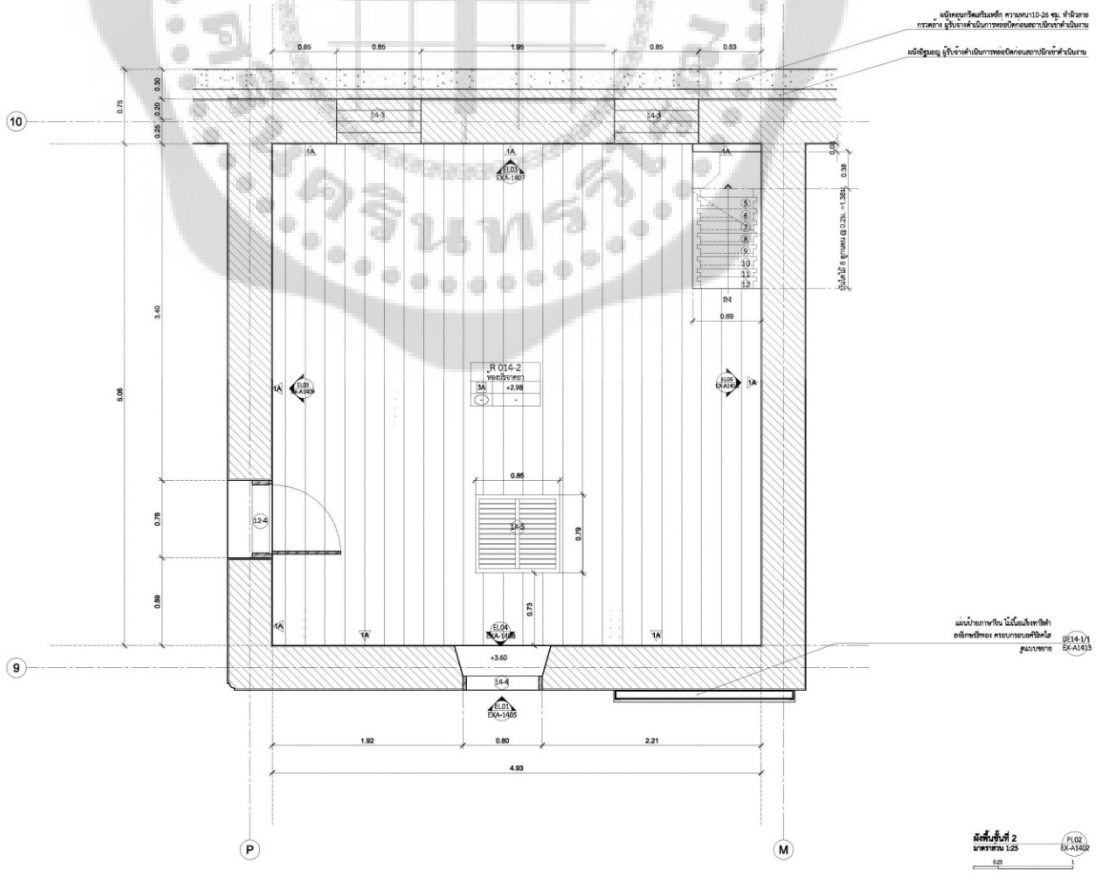
ภาพประกอบ 716 ลายเส้นรูปตัดลายสักการะ

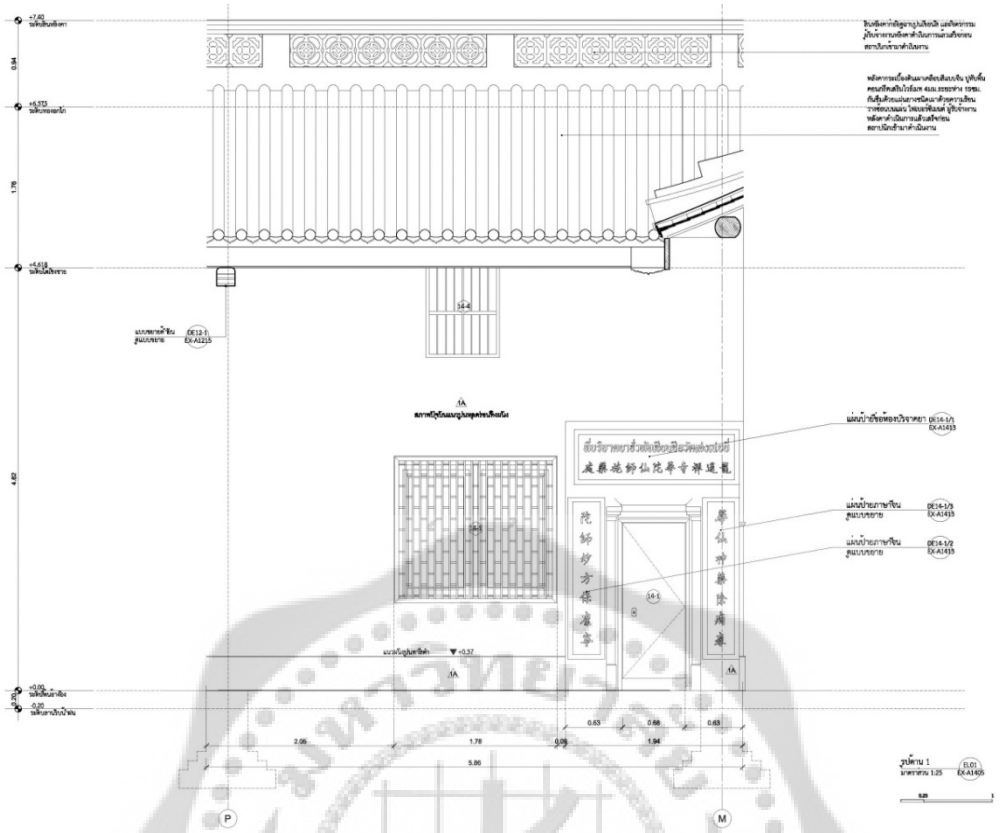
ภาพประกอบ 717 ลายเส้นรูปตัดลายสักการะ

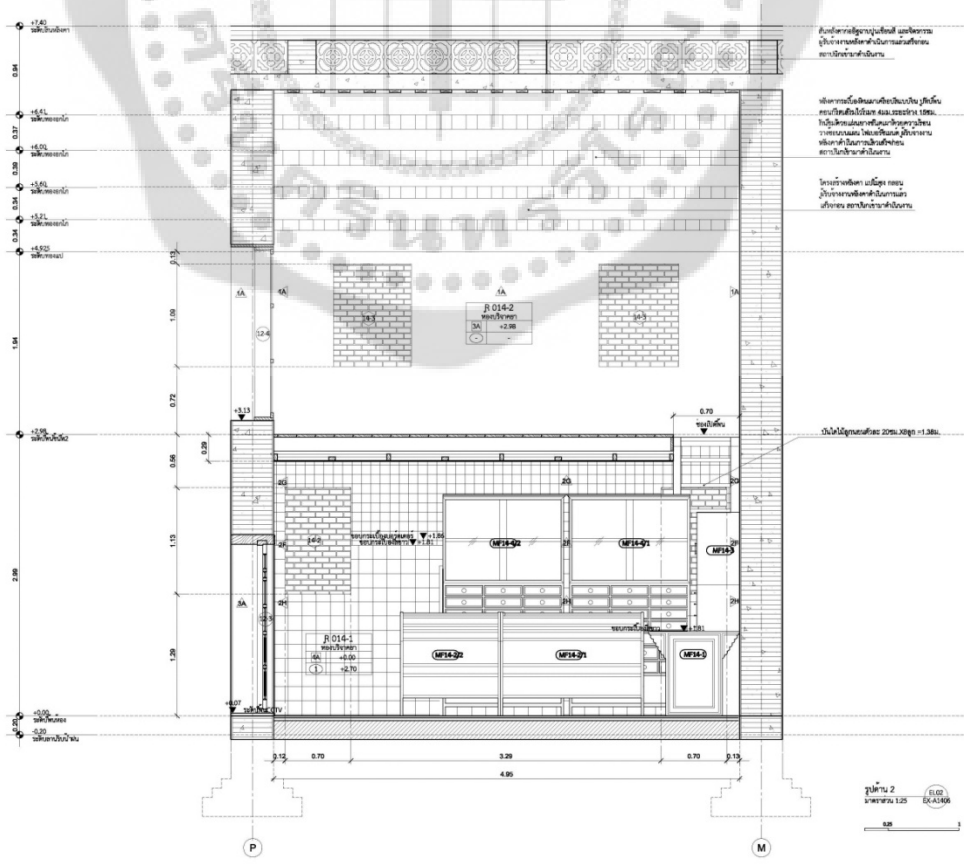
ภาพประกอบ 718 ลายเส้นผังพื้นชั้น 1

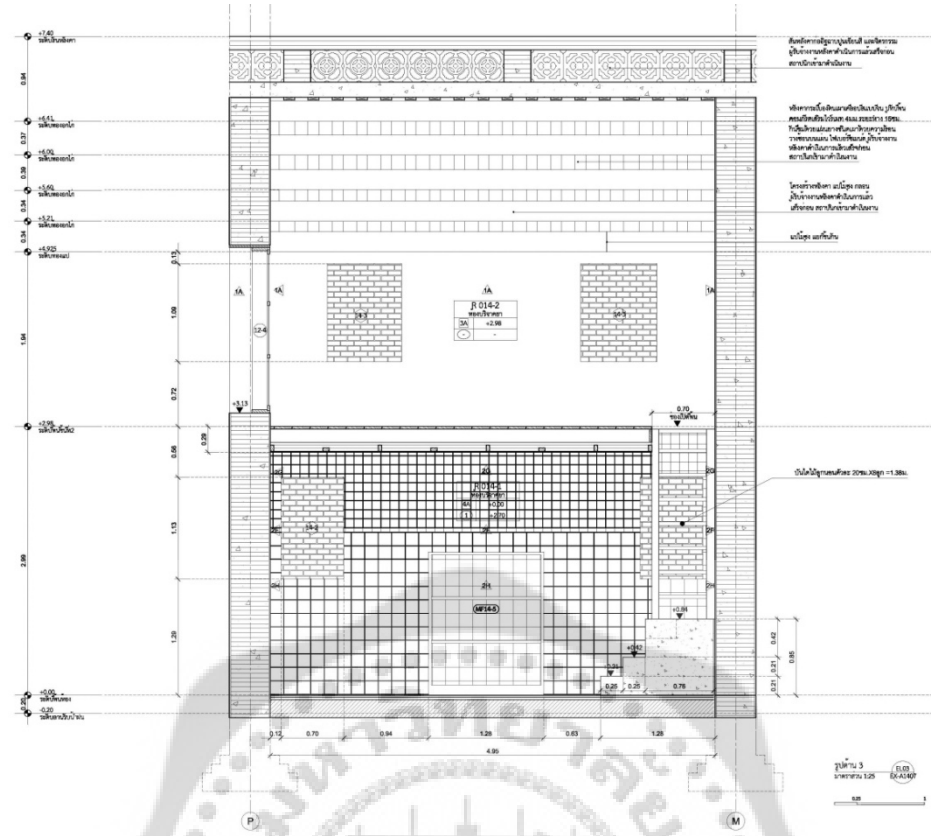
ภาพประกอบ 719 ลายเส้นผังพื้นชั้นที่ 2

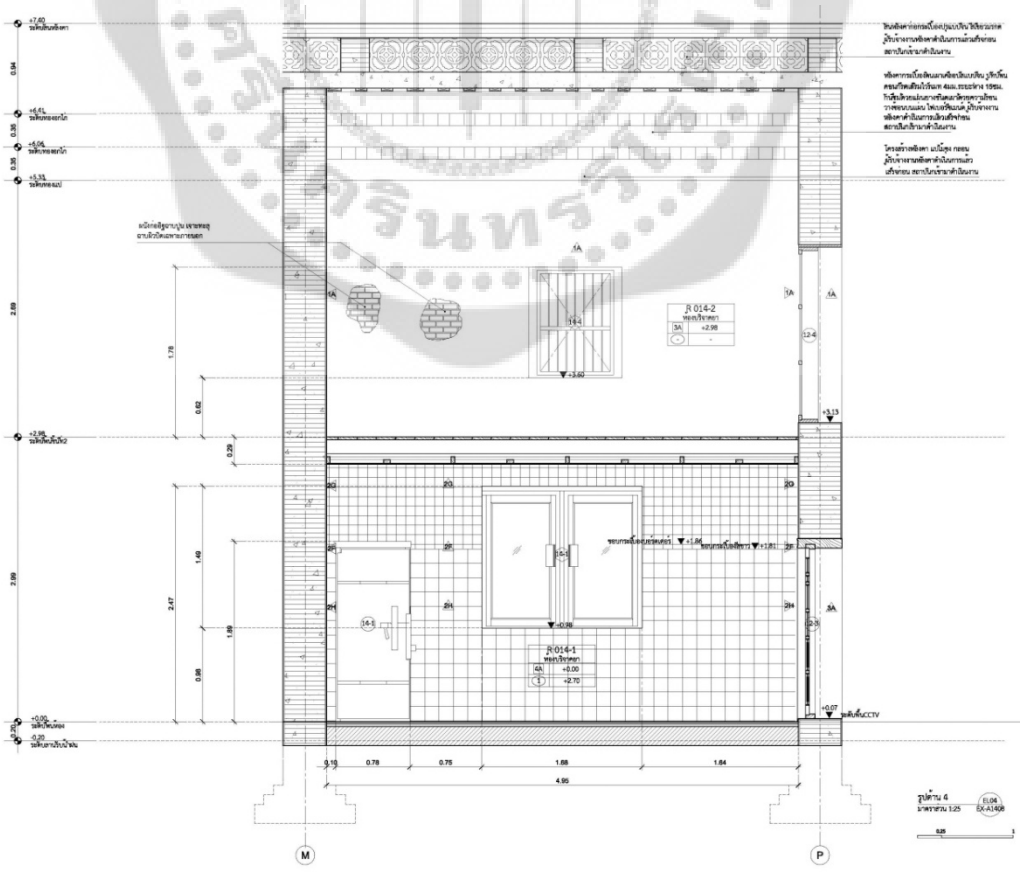
ภาพประกอบ 720 ลายเส้นรูปด้าน 1 ด้านหน้าห้องบริจาคยา

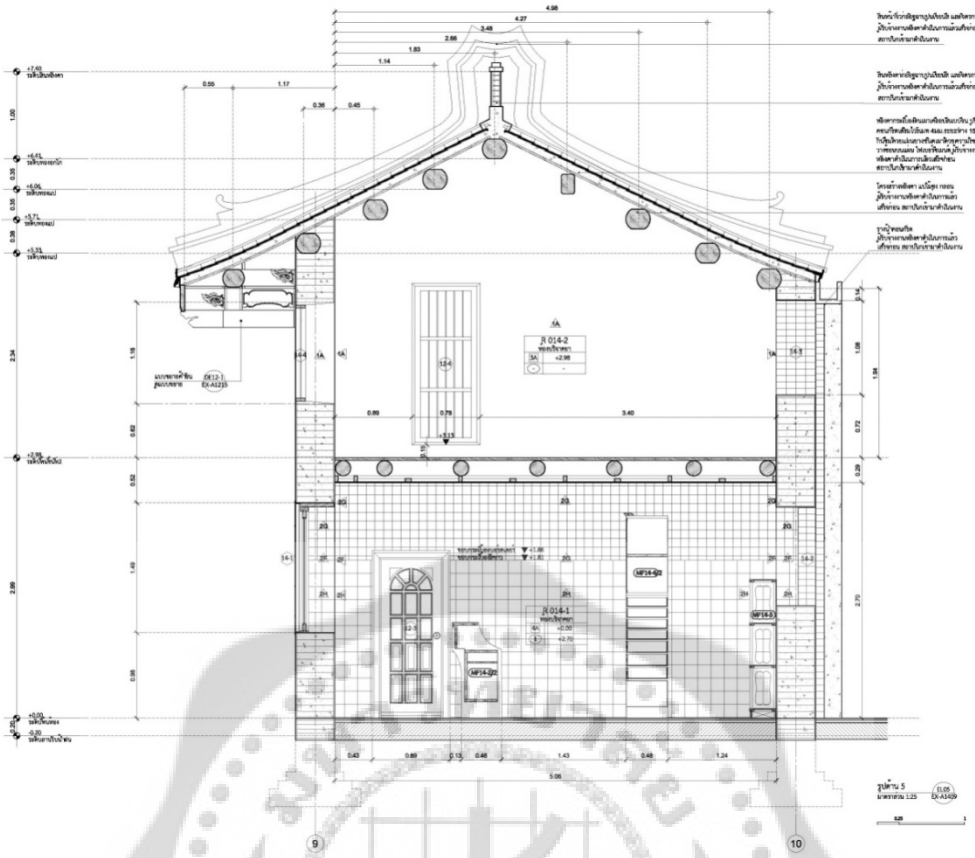
ภาพประกอบ 721 ลายเส้นรูปด้าน 2 ภานในห้องบริจาคยา

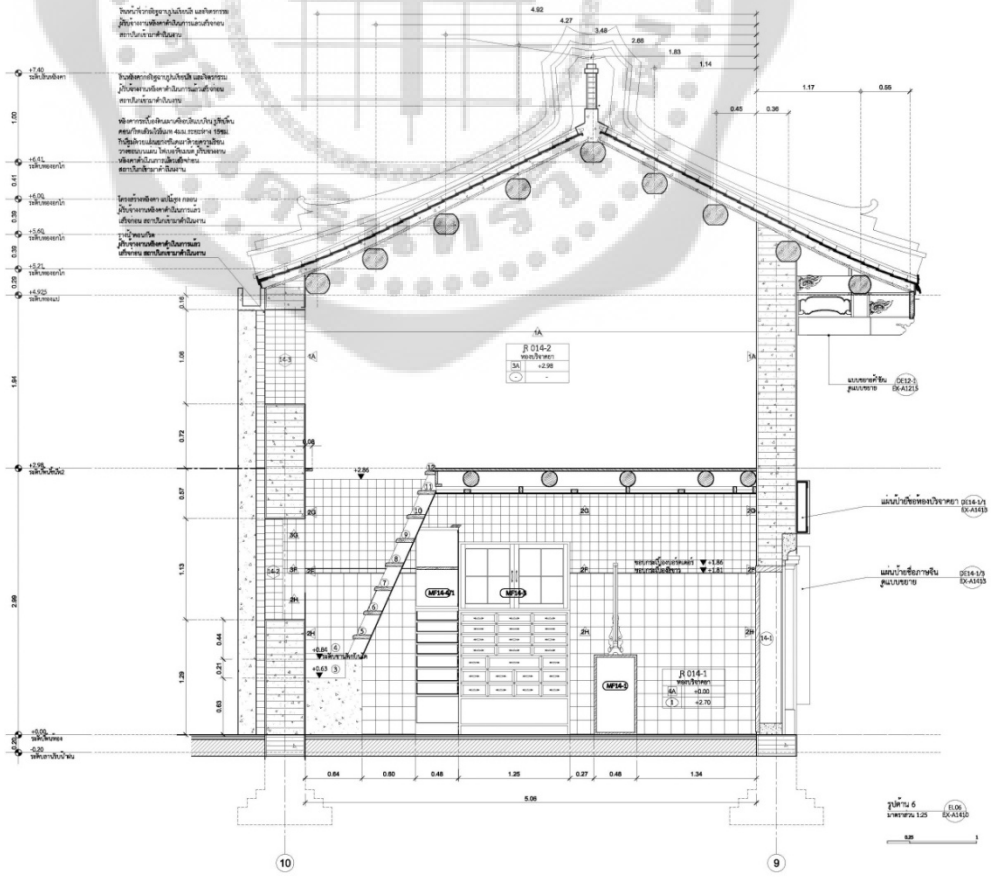
ภาพประกอบ 722 ลายเส้นรูปด้าน 3 รายละเอียดบันได และรายละเอียดด้านใน

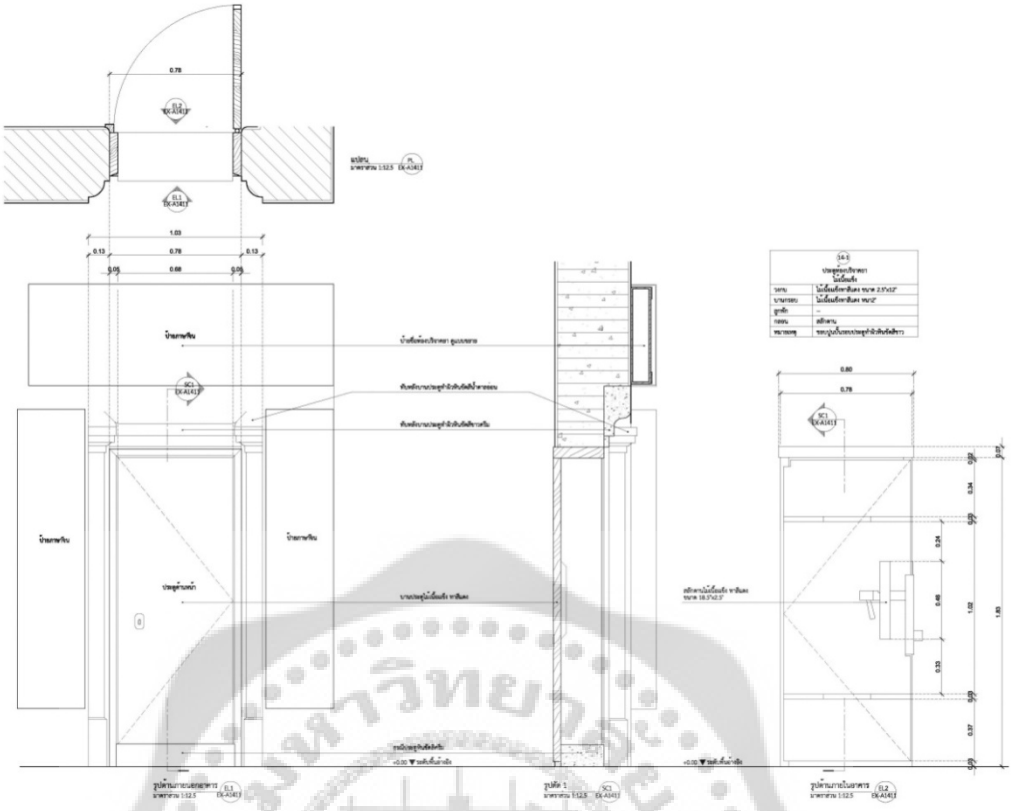
ภาพประกอบ 723 ลายเส้นรูปด้าน 4 รายละเอียดผนัง หน้าต่าง และรายละเอียดส่วนอื่นๆ

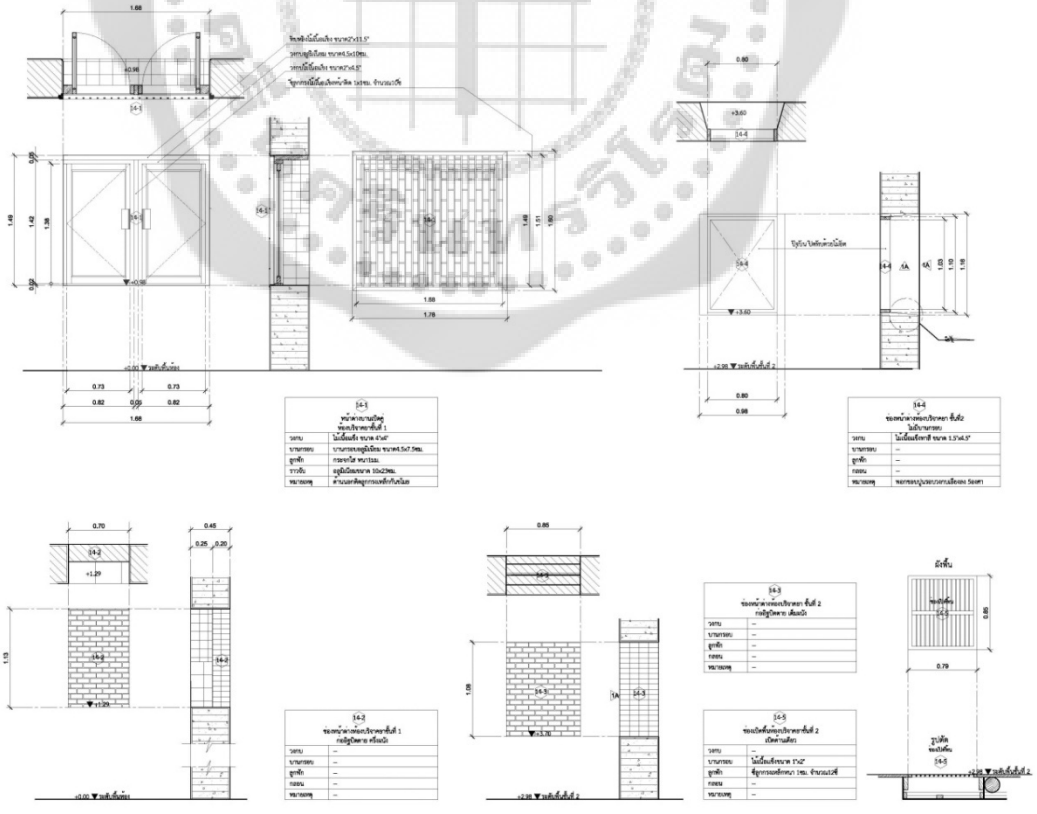
ภาพประกอบ 724 ลายเส้นรูปด้าน 5 รายละเอียดกำแพงฝั่งด้านขวา

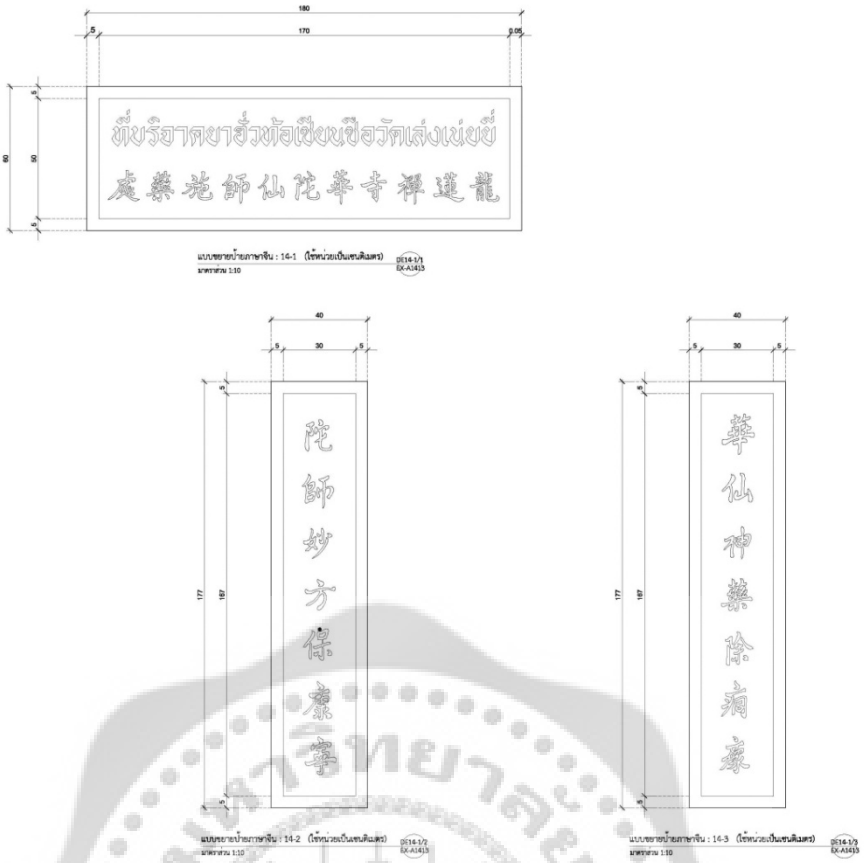
ภาพประกอบ 725 ลายเส้นรูปด้าน 5 รายละเอียดกำแพงฝั่งด้านซ้าย

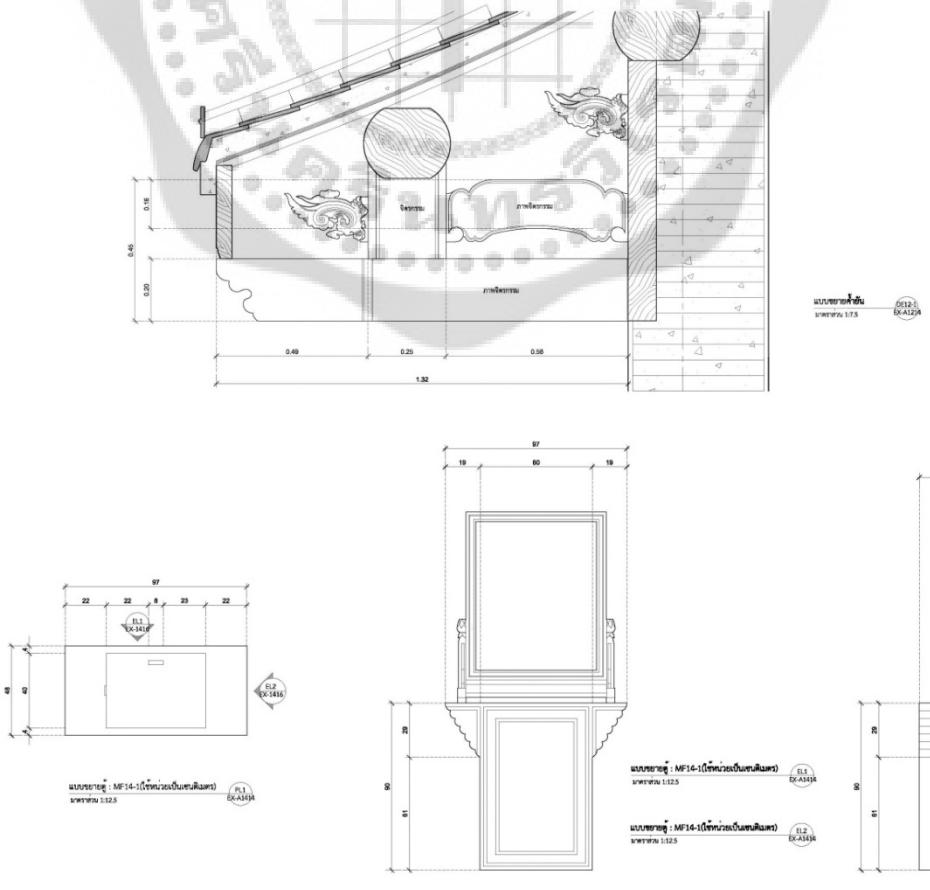
ภาพประกอบ 726 ลายเส้นรูปตัด 1 รูปด้านภายนอกและภายในอาคาร

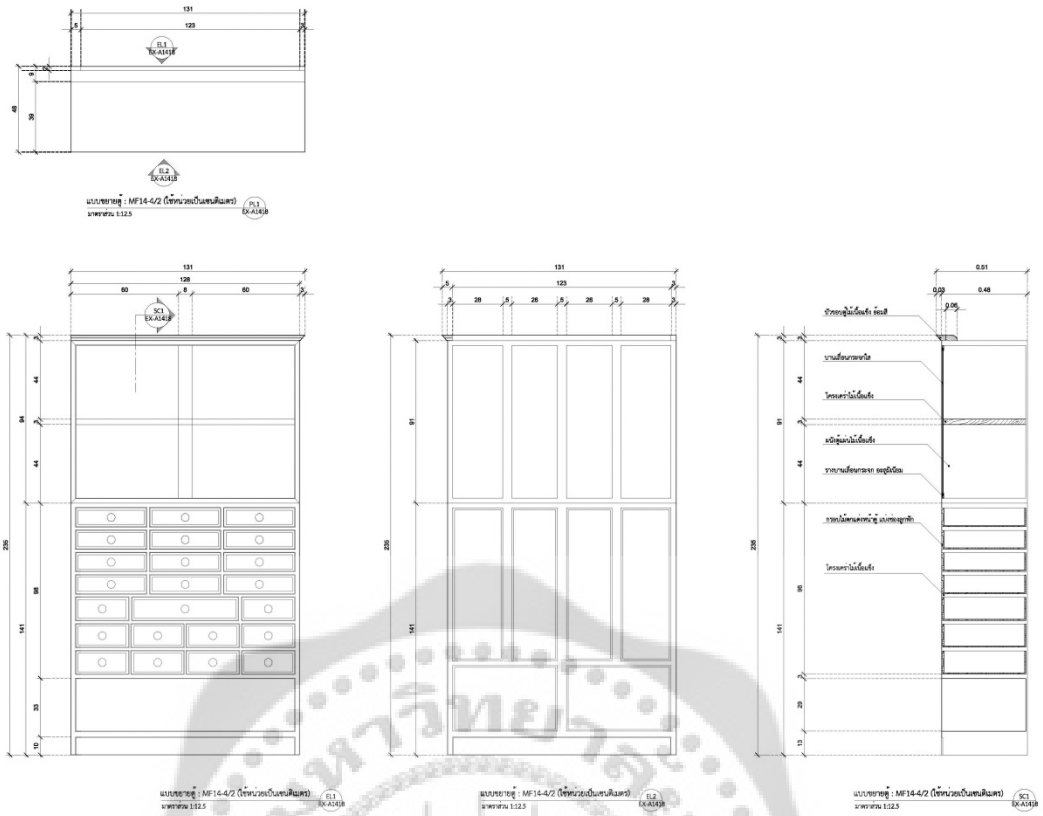
ภาพประกอบ 727 ลายเส้นรายละเอียดส่วนต่างๆ ของห้องบริจาคยา

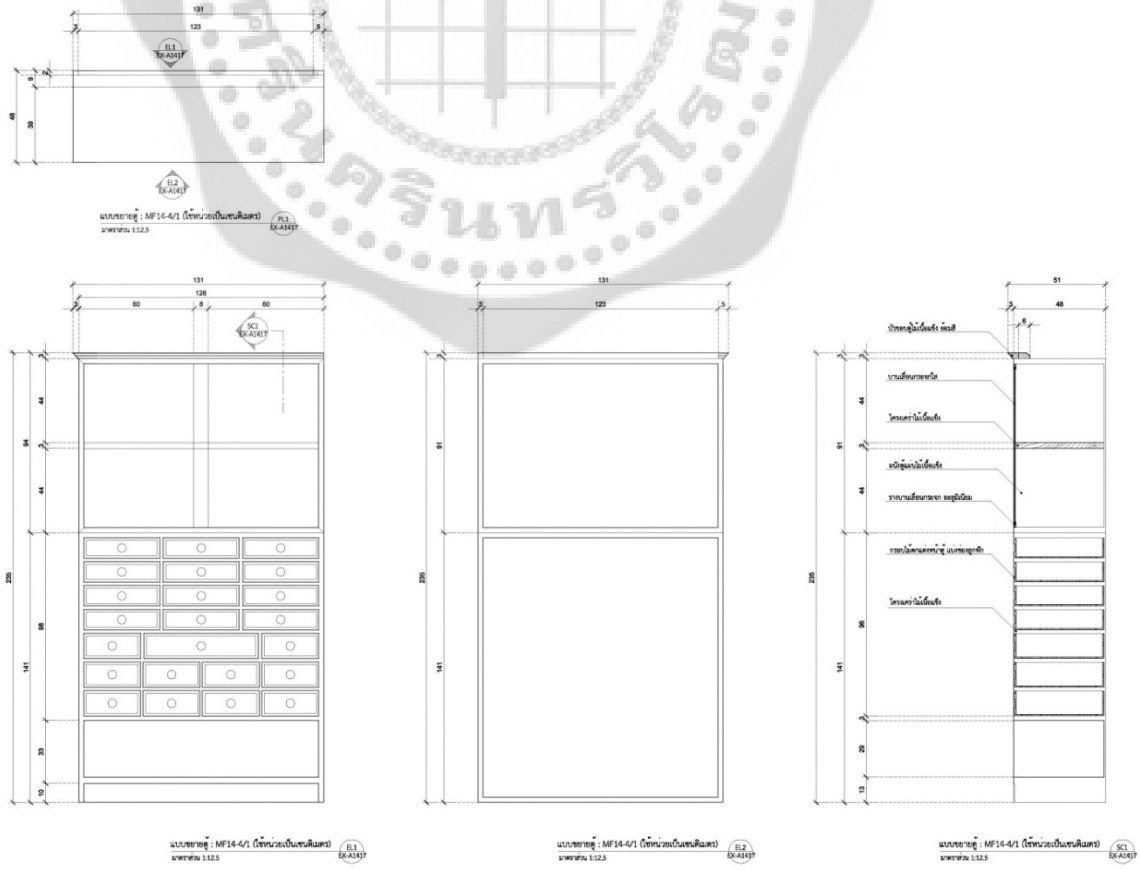
ภาพประกอบ 728 ลายเส้นแบบขยายป้ายภาษาจีน

ภาพประกอบ 729 ลายเส้บขยายตู้ และแบบขยายค้ำยัน

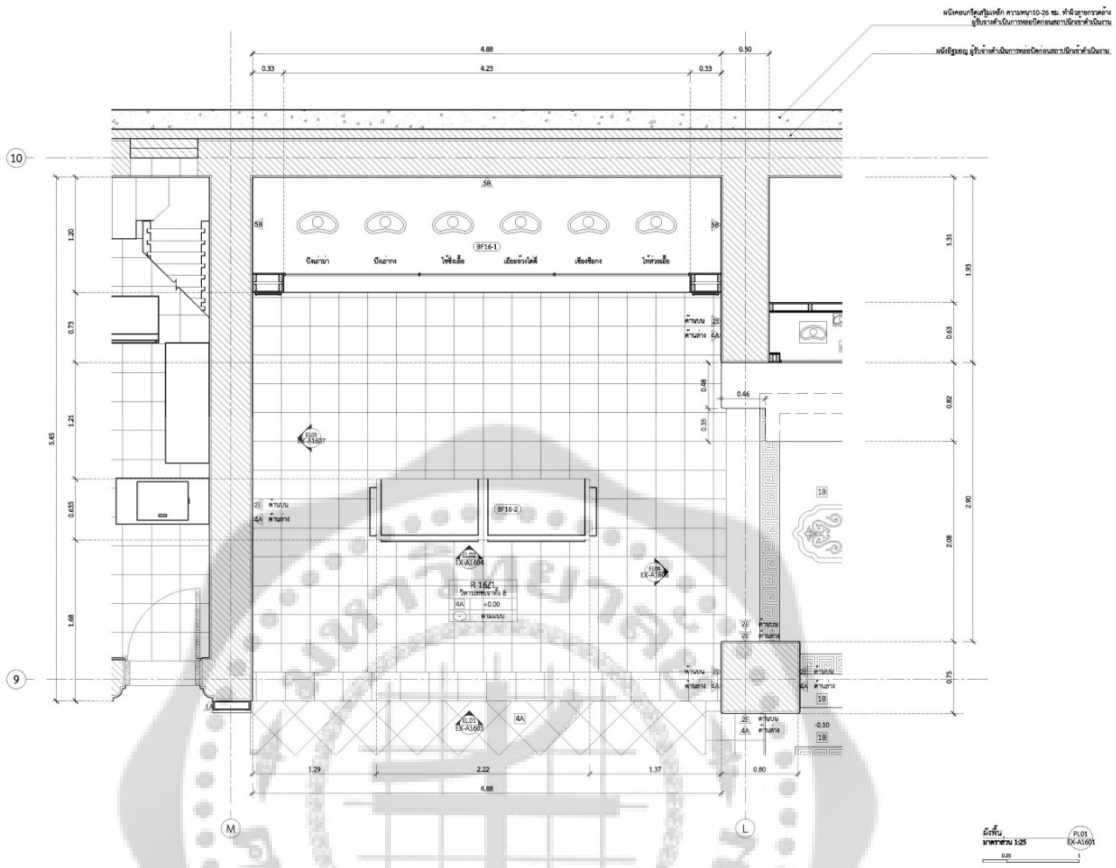

ภาพประกอบ 730 ลายเส้นแบบขยายตู้

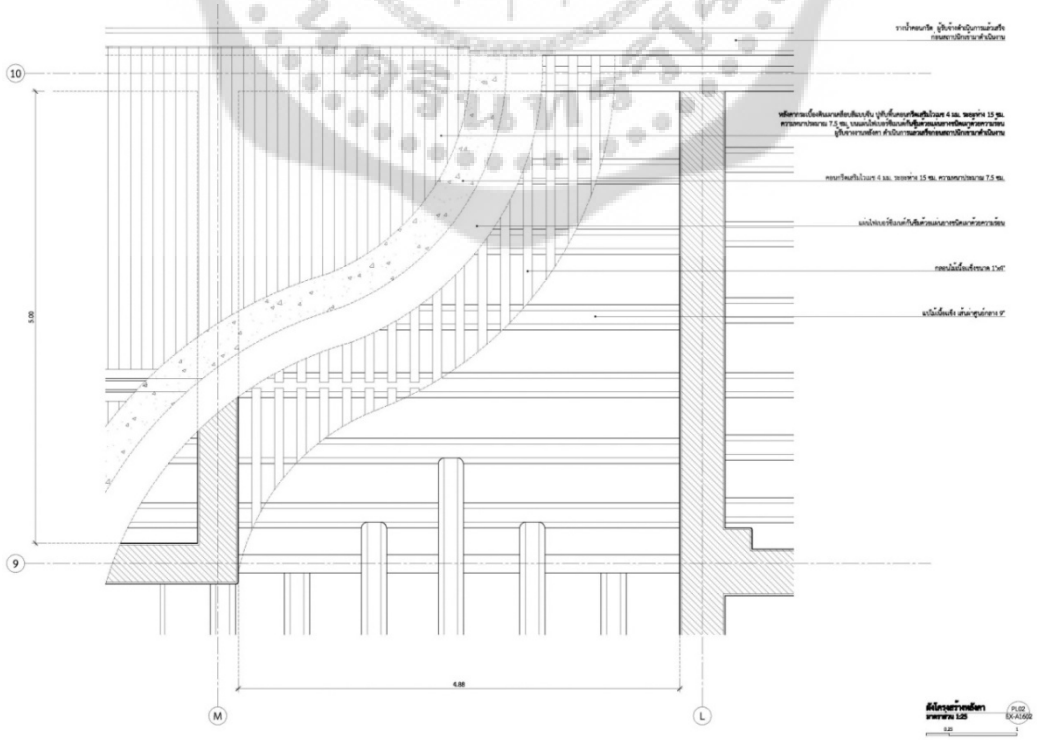

ภาพประกอบ 731 ลายเส้นแบบขยายตู้

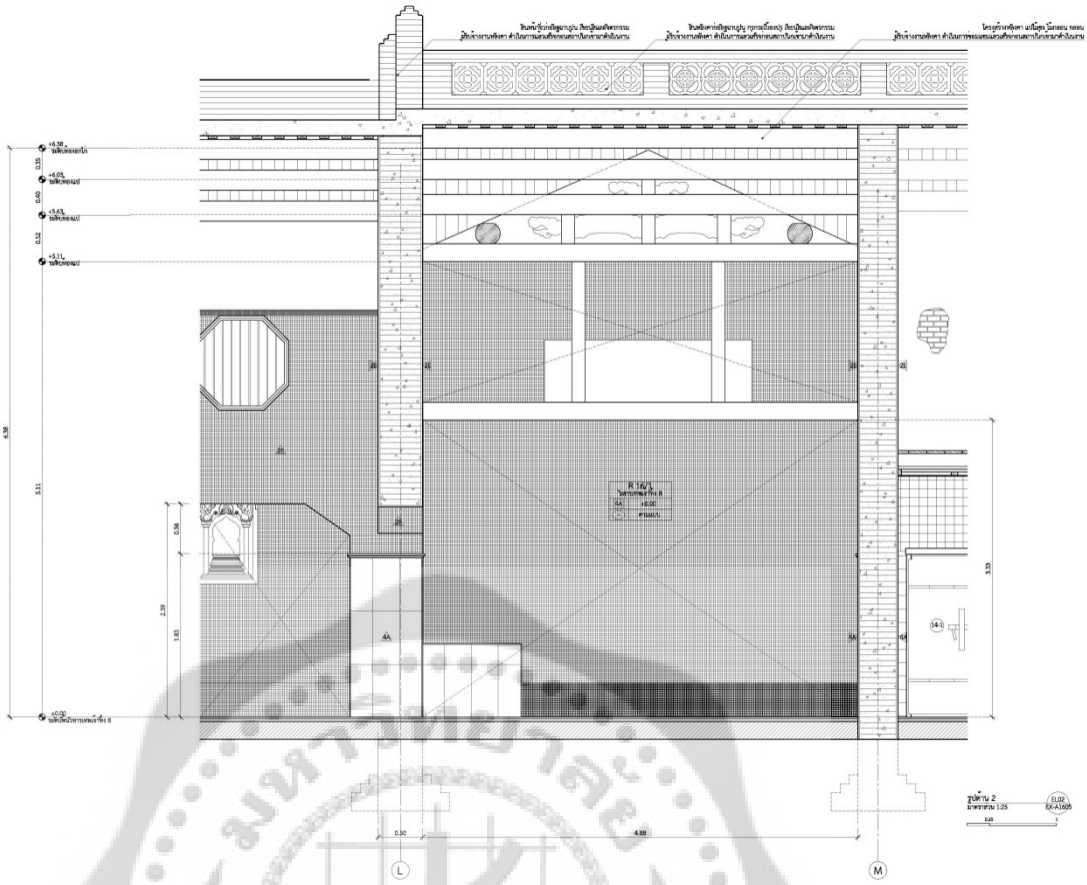
วิหารเทพเจ้า

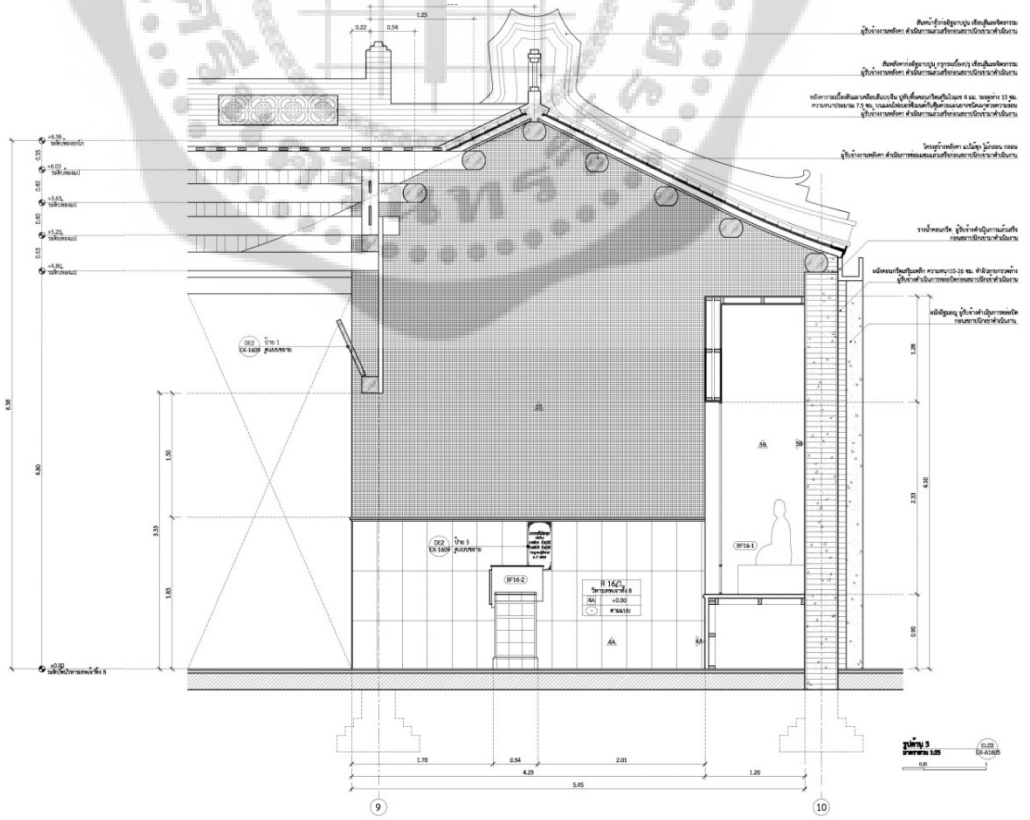
ภาพประกอบ 732 ลายเส้นผังพื้น

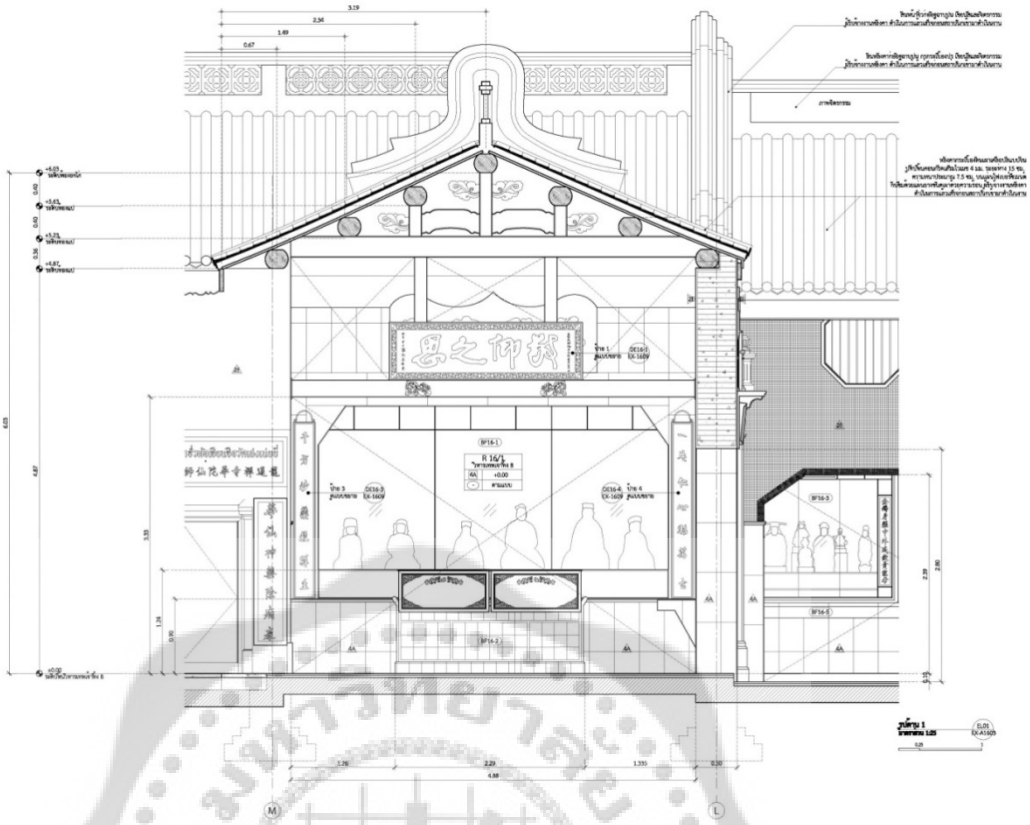
ภาพประกอบ 733 ลายเส้นผังโครงสร้างหลัง

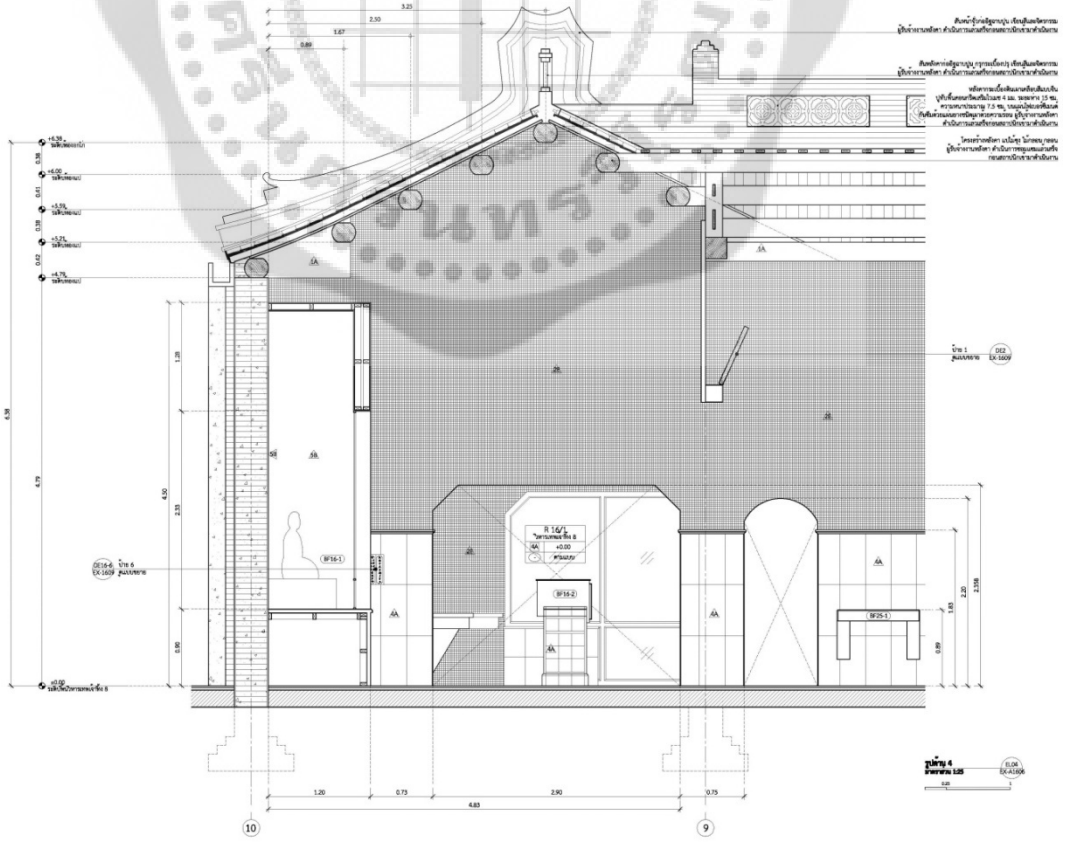
ภาพประกอบ 734 ลายเส้นรูปด้าน 2 มุมด้านหน้า

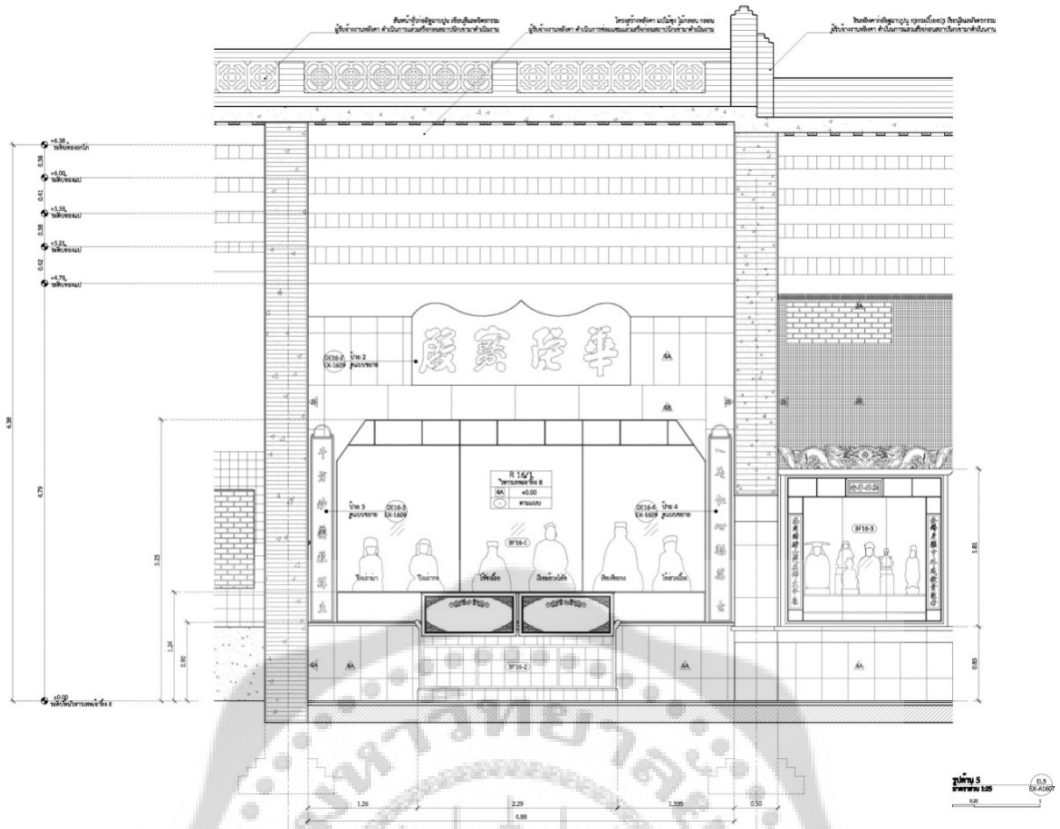
ภาพประกอบ 735 ลายเส้นรูปด้าน 3 ด้านข้างฝั่งซ้าย

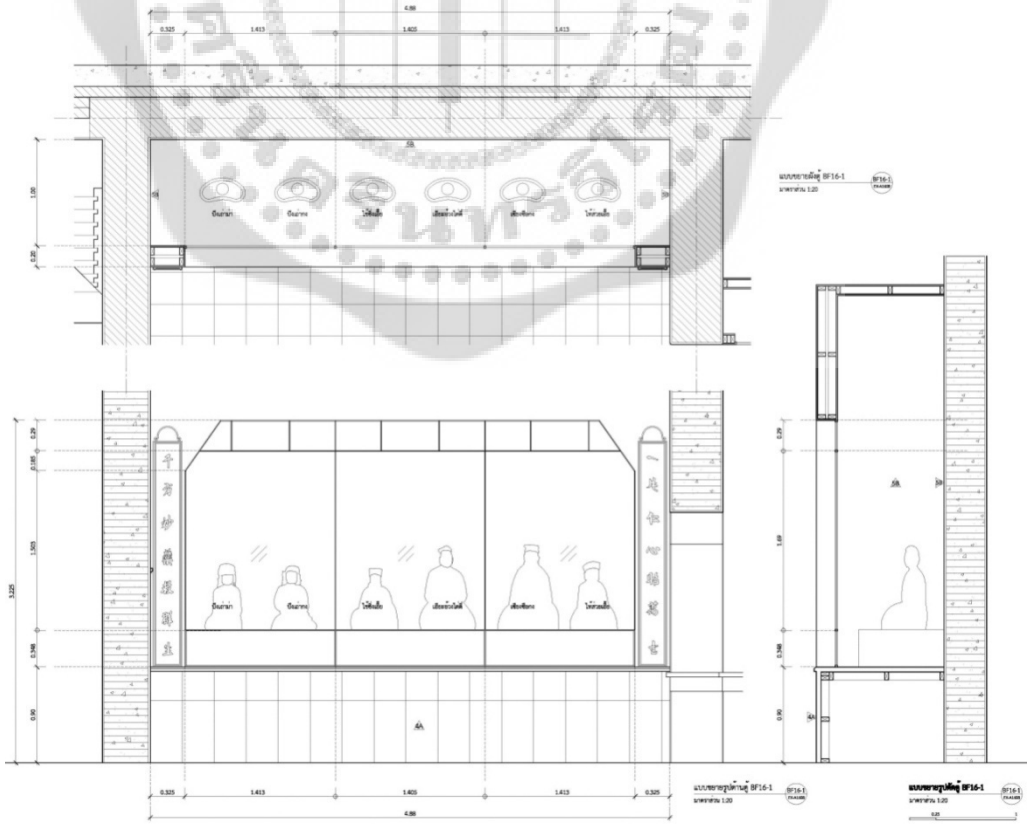
ภาพประกอบ 736 ลายเส้นรูปด้าน 1 ด้านหน้าวิหาร

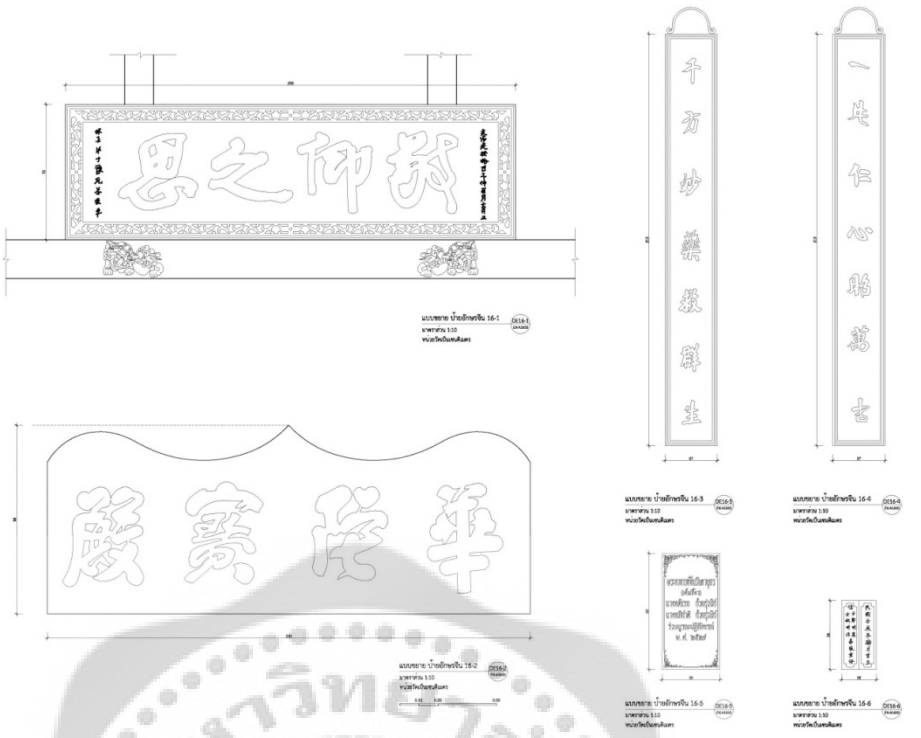
ภาพประกอบ 737 ลายเส้นรูปด้าน 4 ด้านข้างฝั่งซ้าย

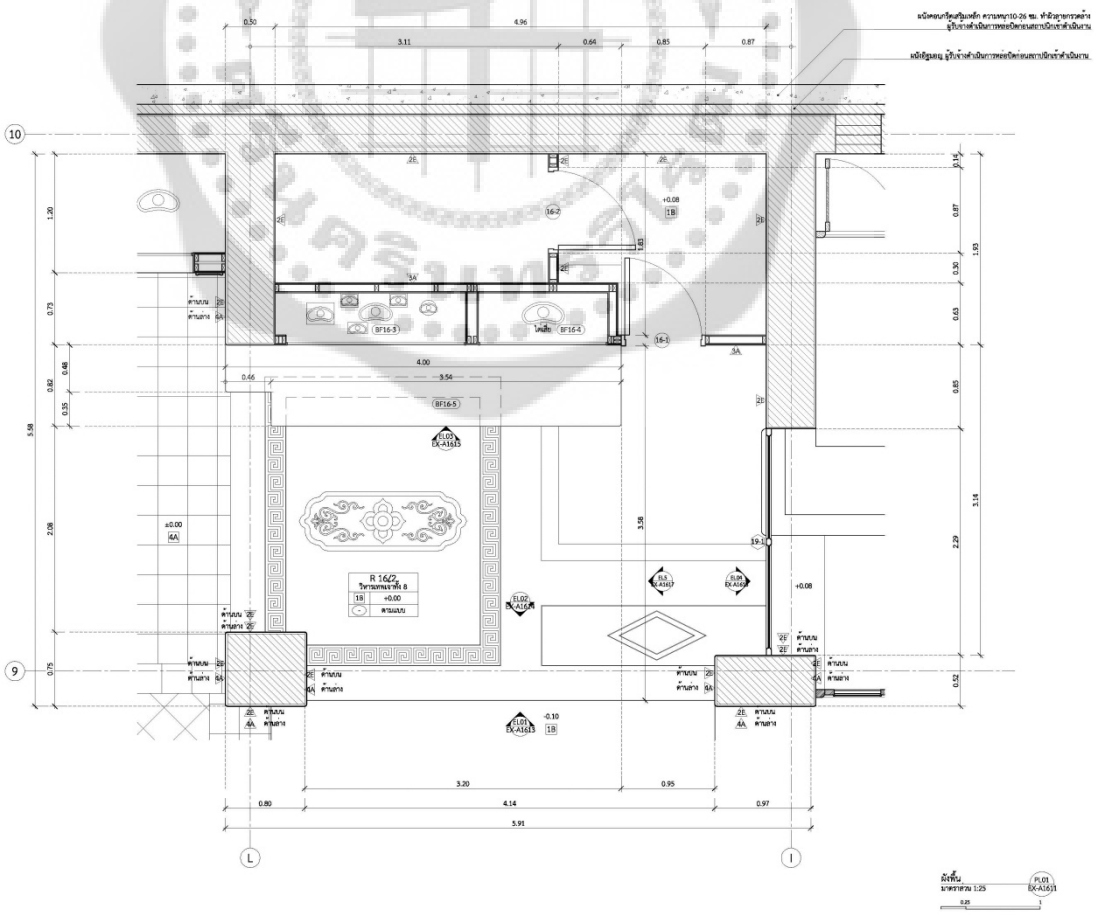
ภาพประกอบ 738 ลายเส้นรูปด้าน 5 ด้านหน้าวิหาร

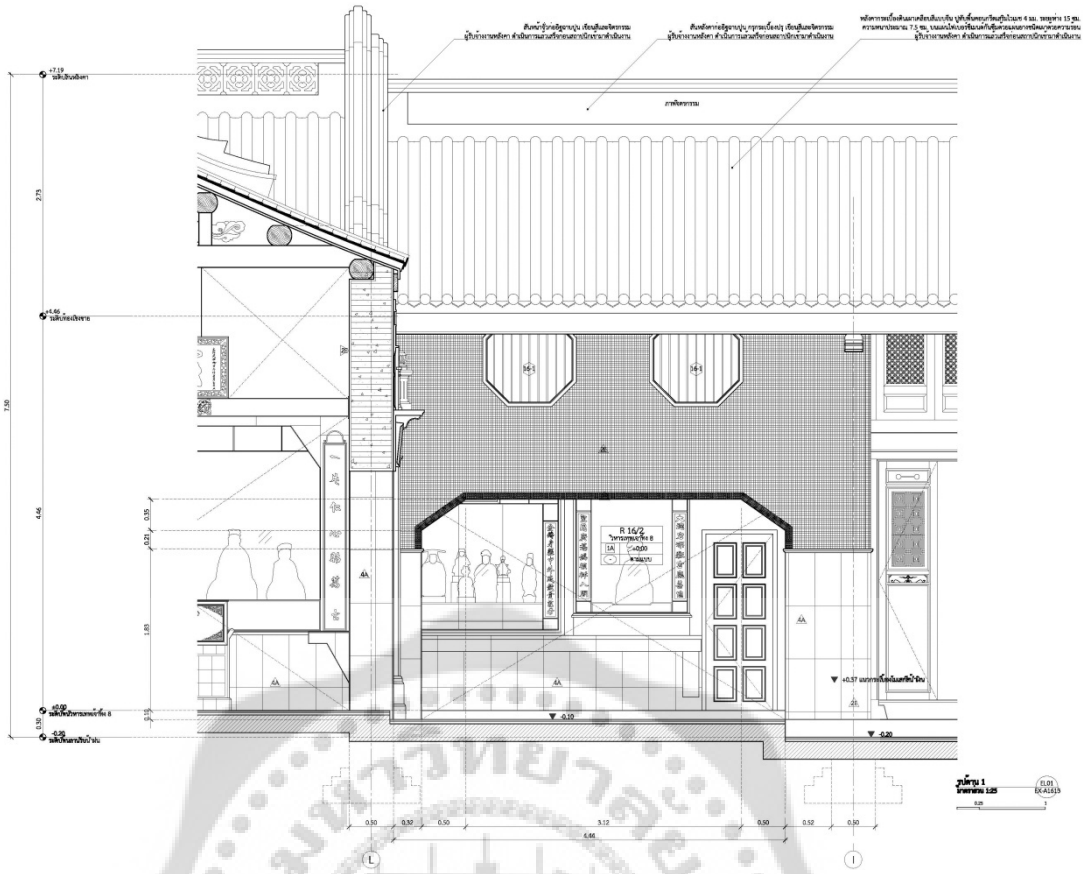
ภาพประกอบ 739 ลายเส้นแบบขยายรูปตัดตู้

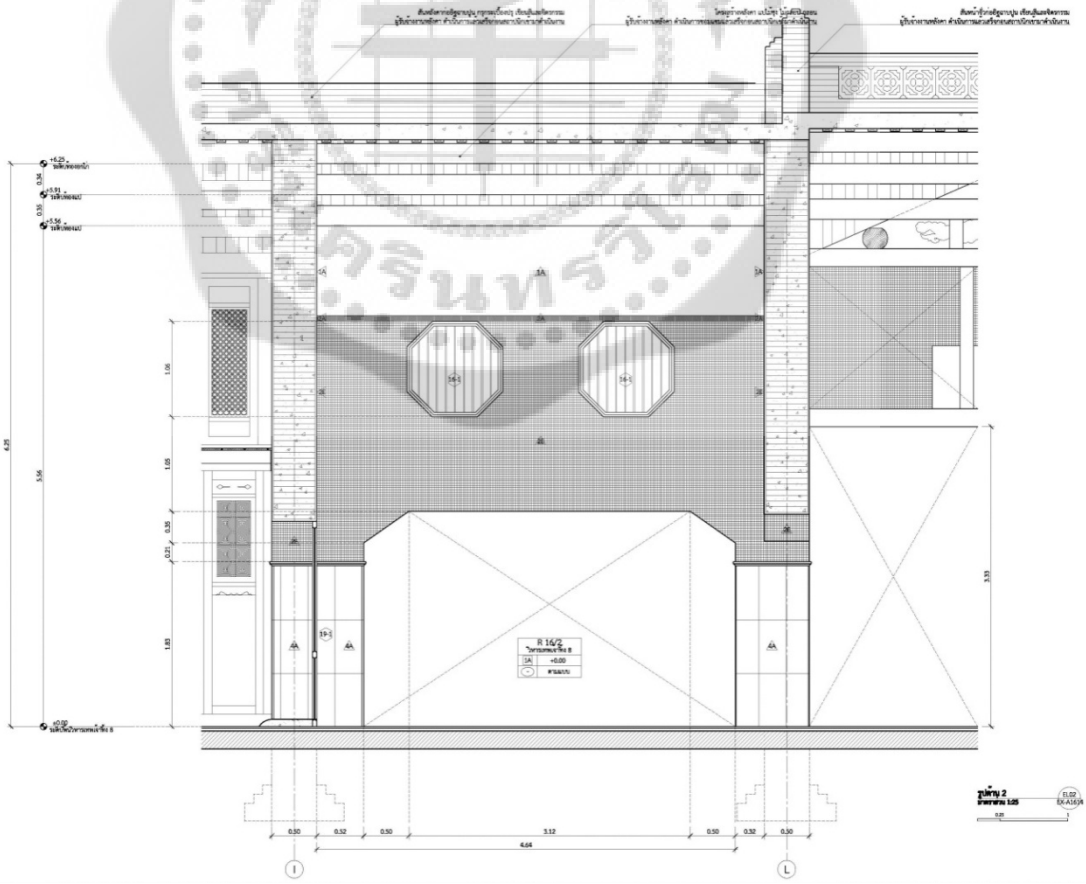
ภาพประกอบ 740 ลายเส้นแบบขยายป้ายภาษาจีน

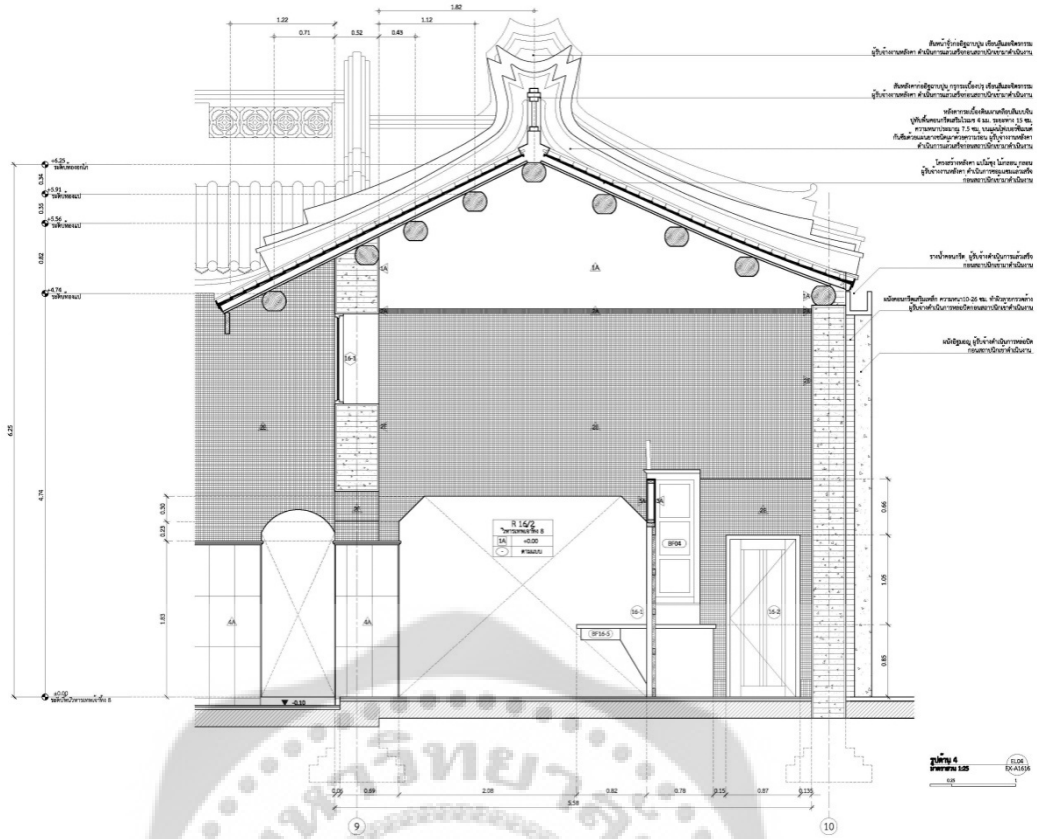
ภาพประกอบ 741 ลายเส้นผังพื้น

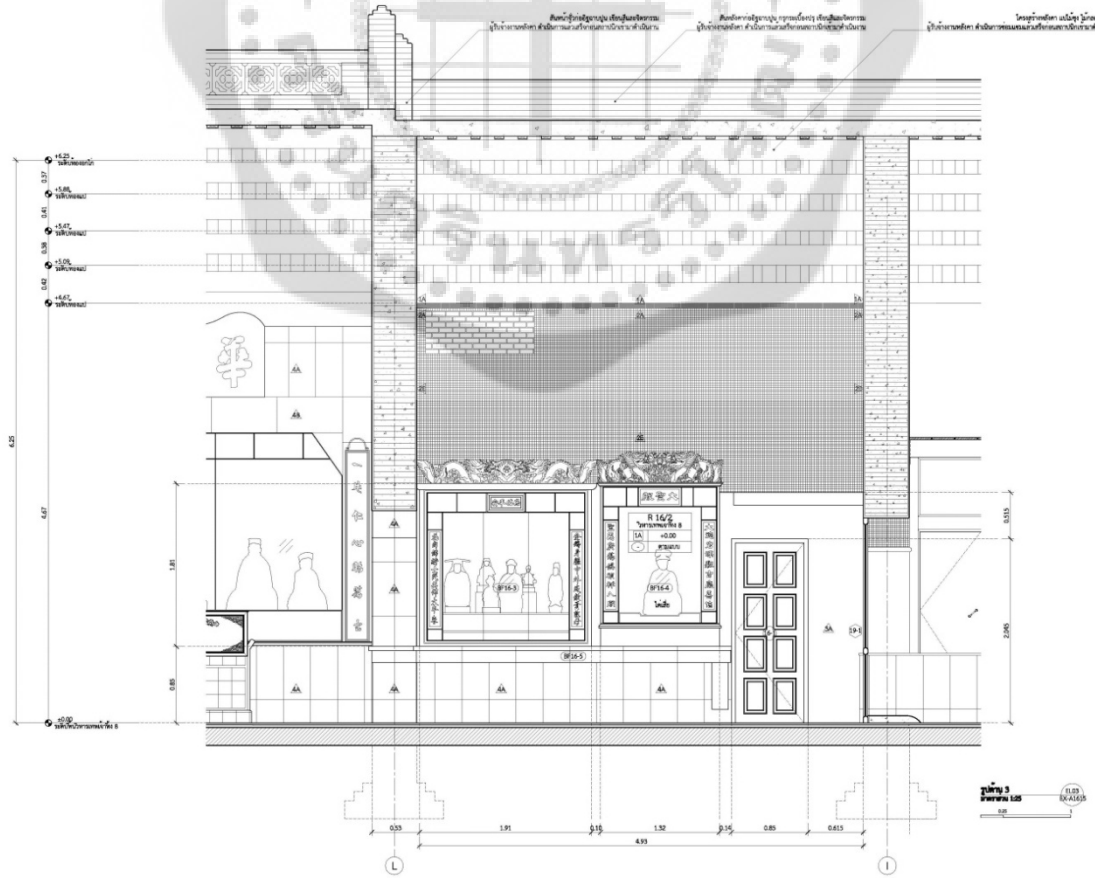
ภาพประกอบ 742 ลายเส้นรูปด้าน 1 ด้านหน้าวิหาร

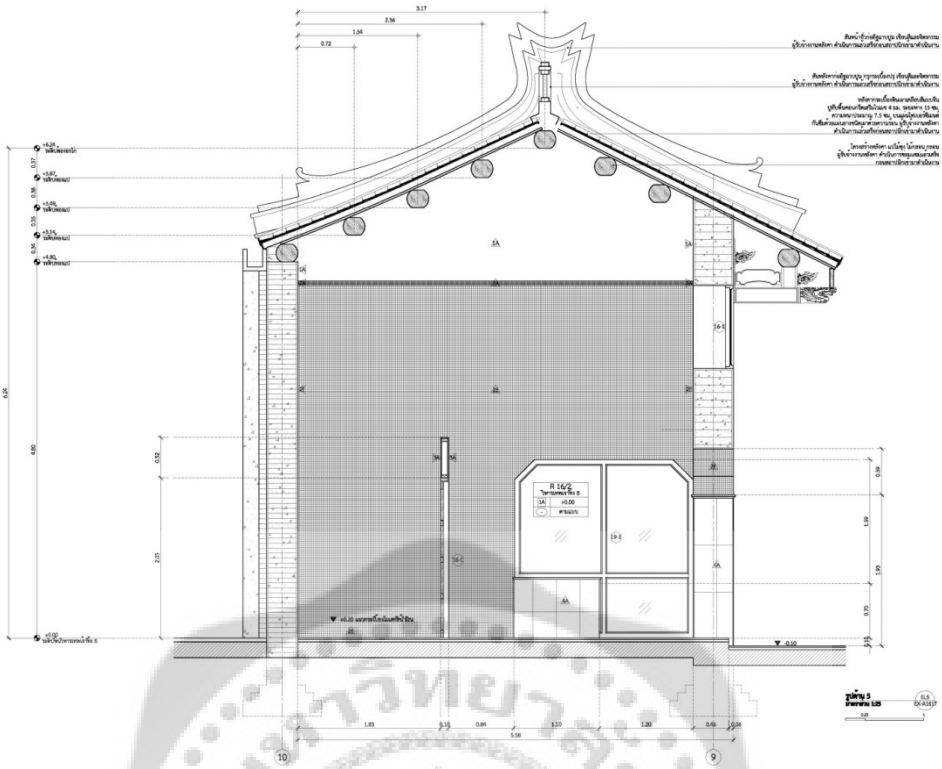
ภาพประกอบ 743 ลายเส้นรูปด้าน 2 ด้านหน้าวิหาร

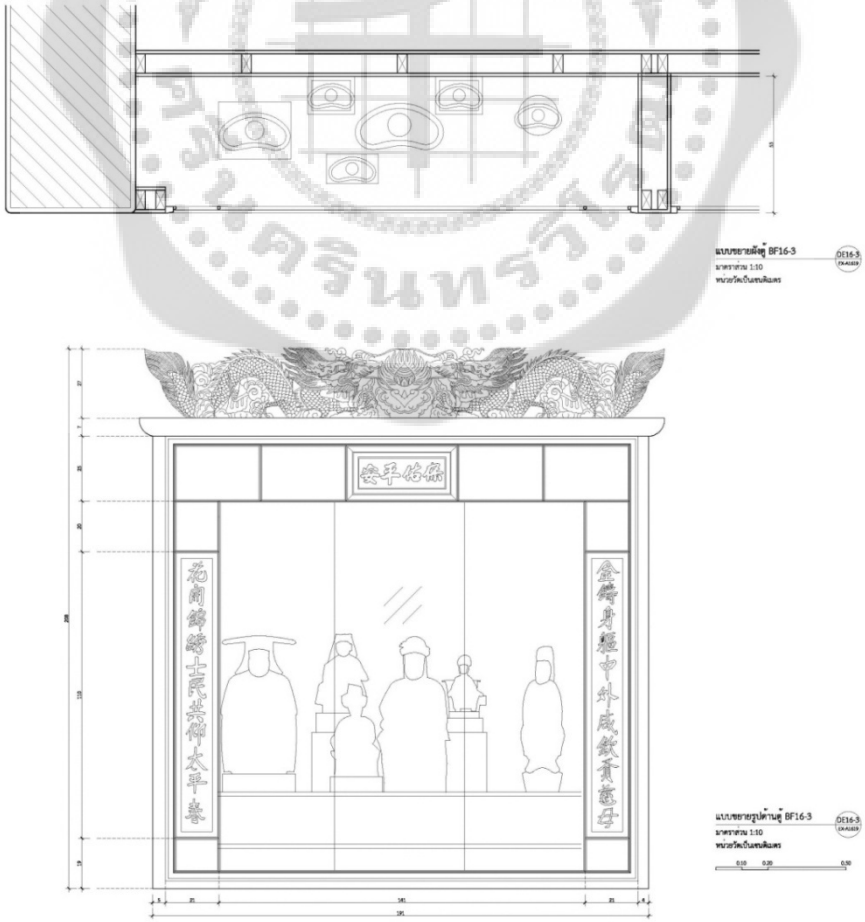
ภาพประกอบ 744 ลายเส้นรูปด้าน 4 ด้านหน้าวิหาร

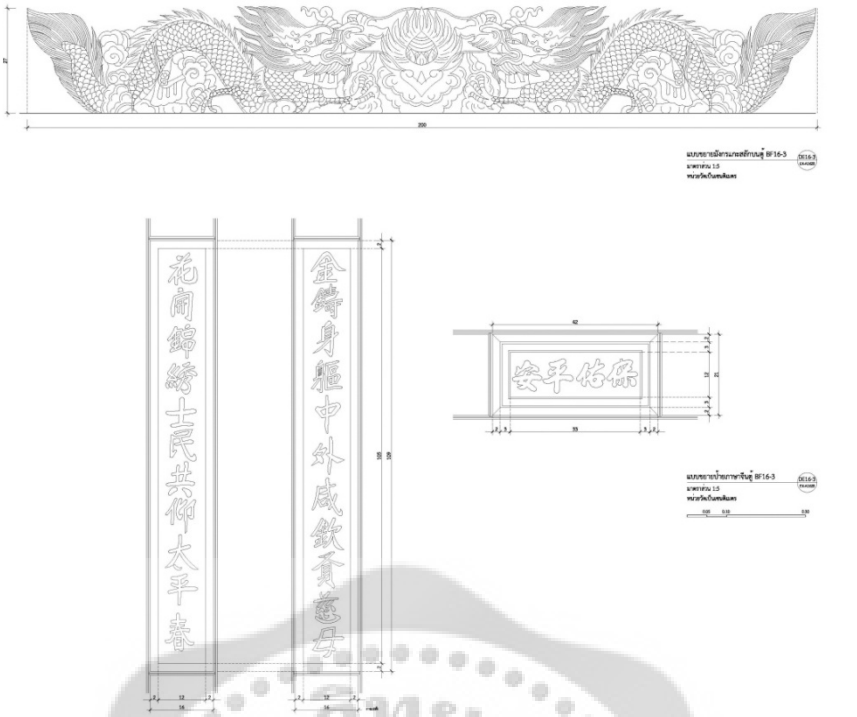
ภาพประกอบ 745 ลายเส้นรูปด้าน 3 ด้านหน้าวิหาร

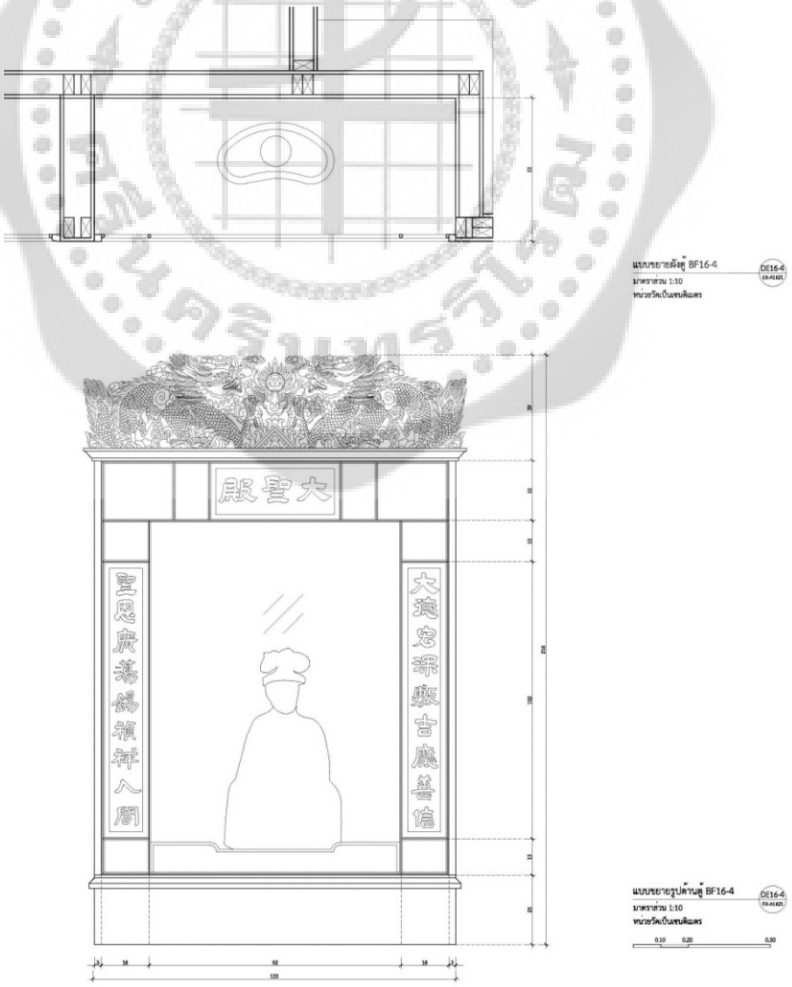
ภาพประกอบ 746 ลายเส้นรูปด้าน 5 ด้านข้างฝั่งขวา

ภาพประกอบ 747 ลายเส้นแบบขยายตู้

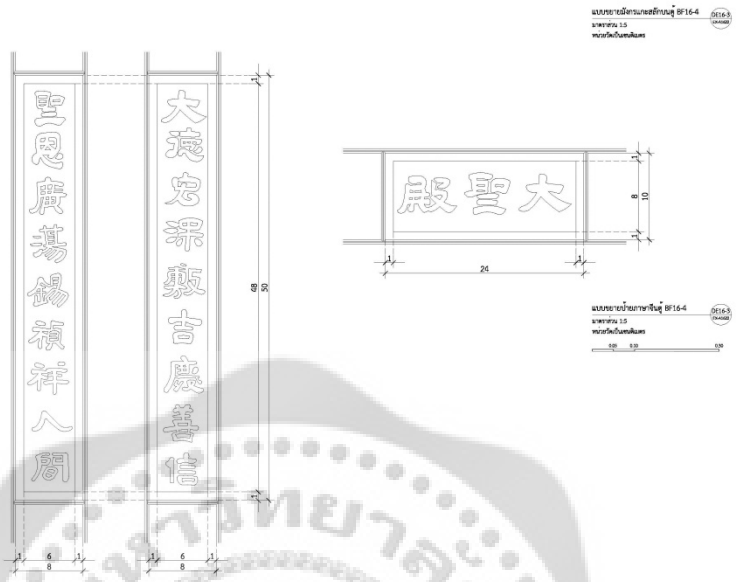

ภาพประกอบ 748 ลายเส้นแบบขยายป้ายภาษาจีนหน้าตู้

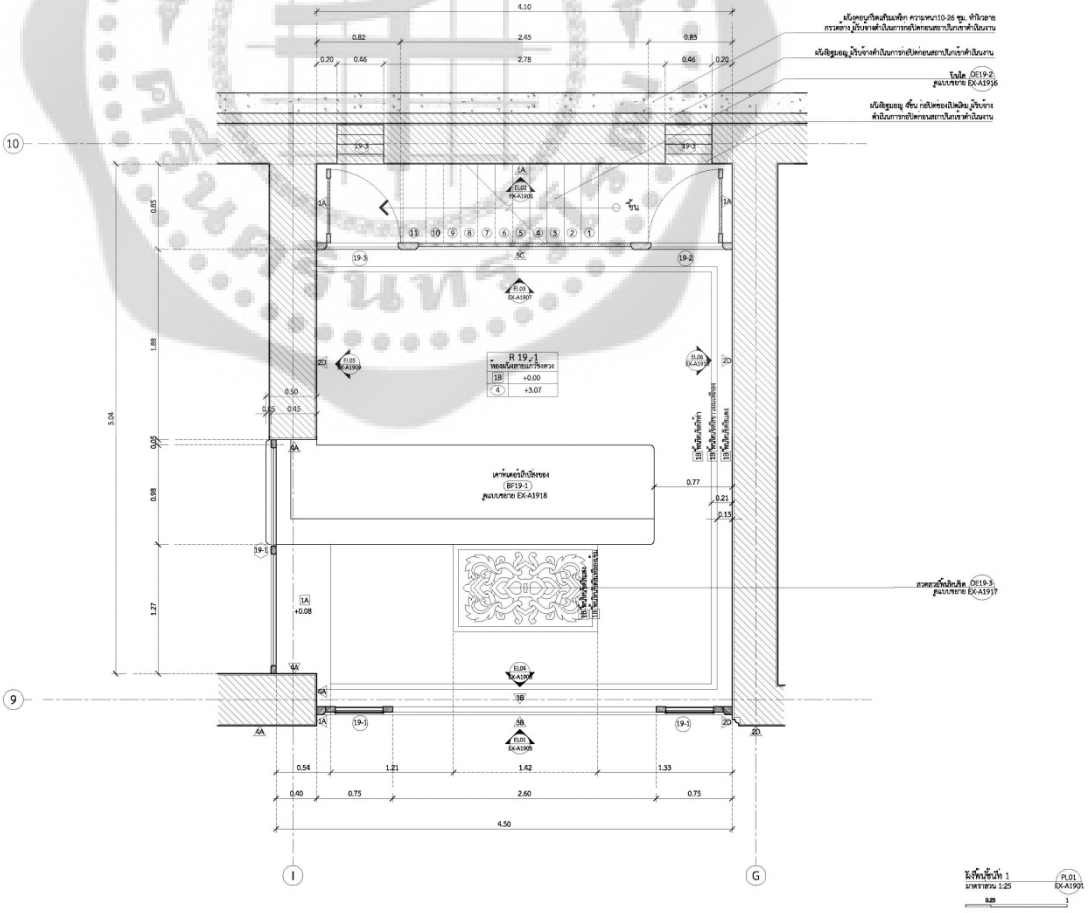

ภาพประกอบ 749 ลายเส้นแบบขยายตู้

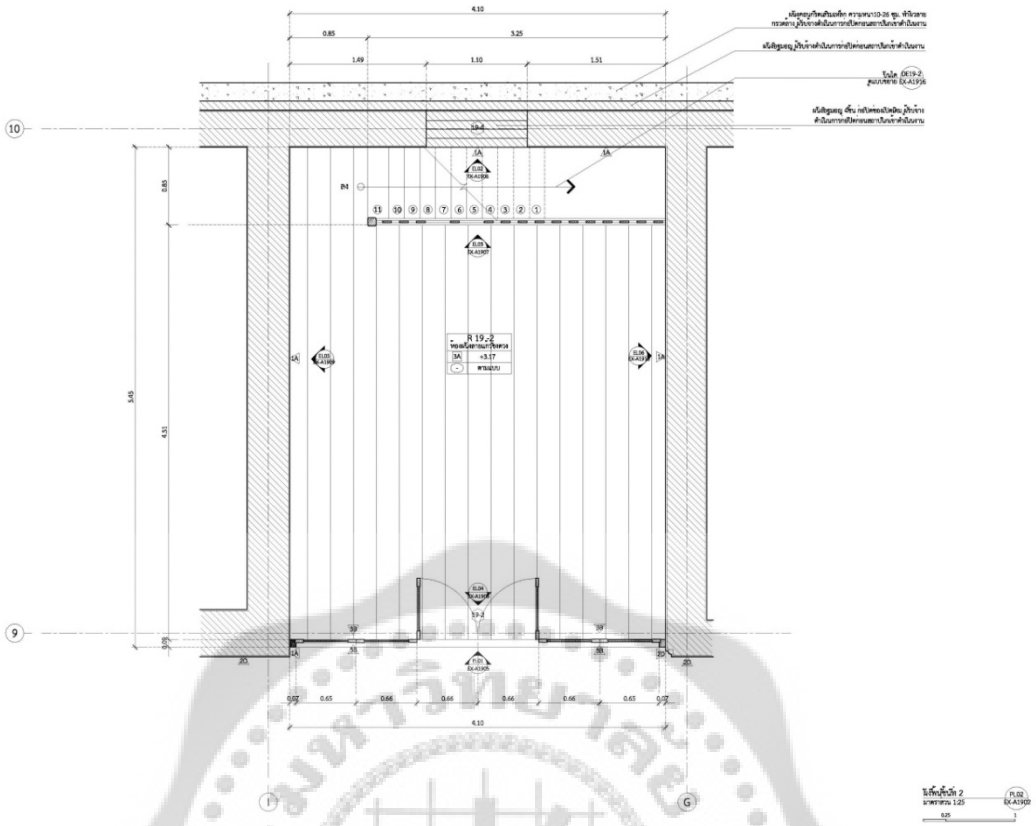

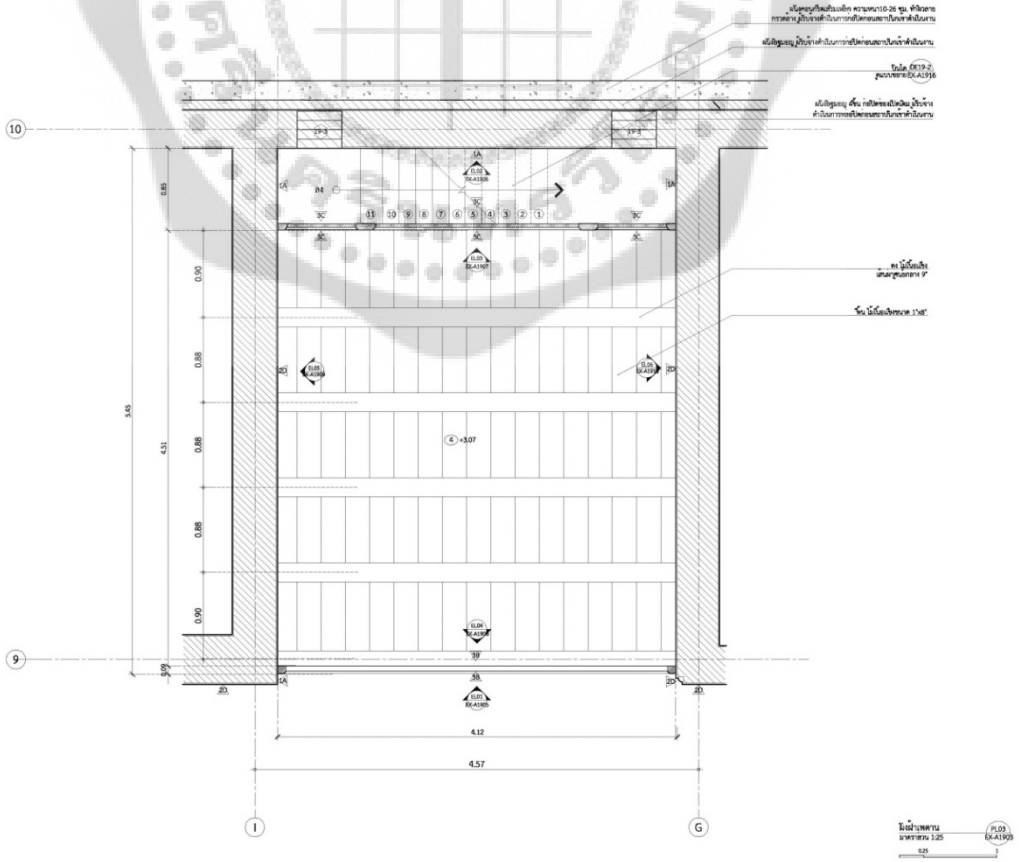
ภาพประกอบ 750 ลายเส้นแบบขยายป้ายภาษาจีนหน้าตู้

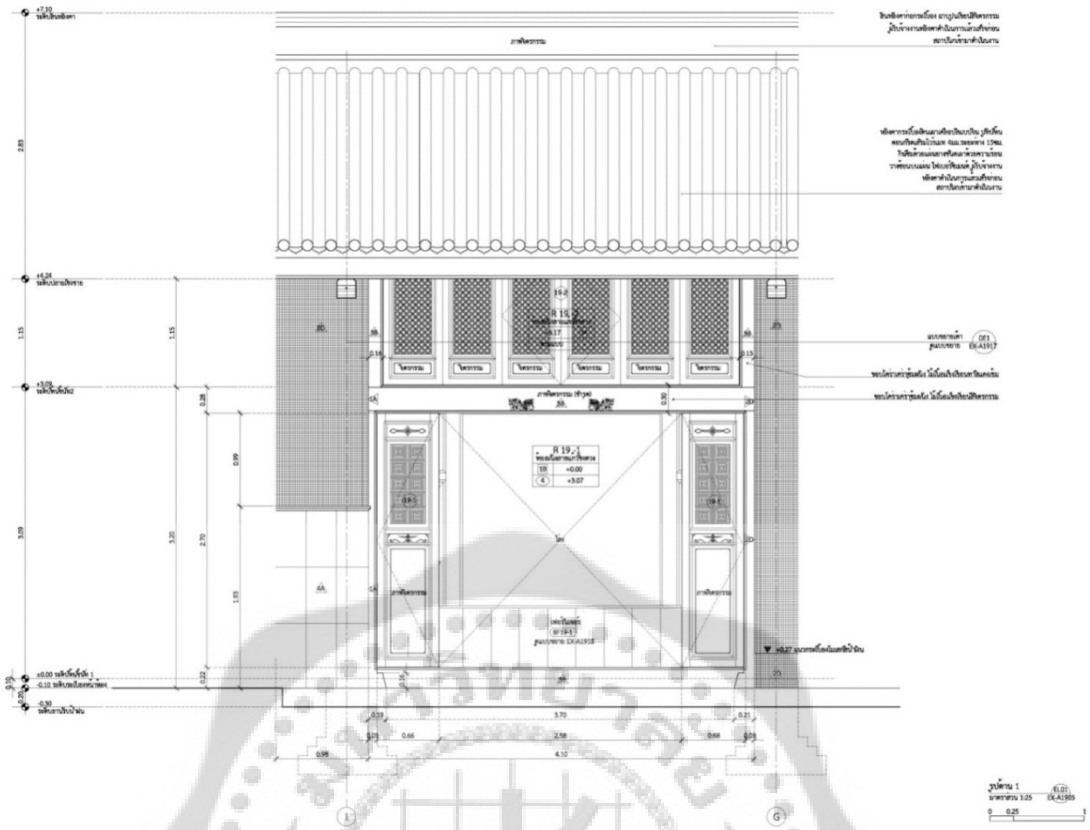
ภาพประกอบ 751 ลายเส้นผังพื้นชั้นที่ 1

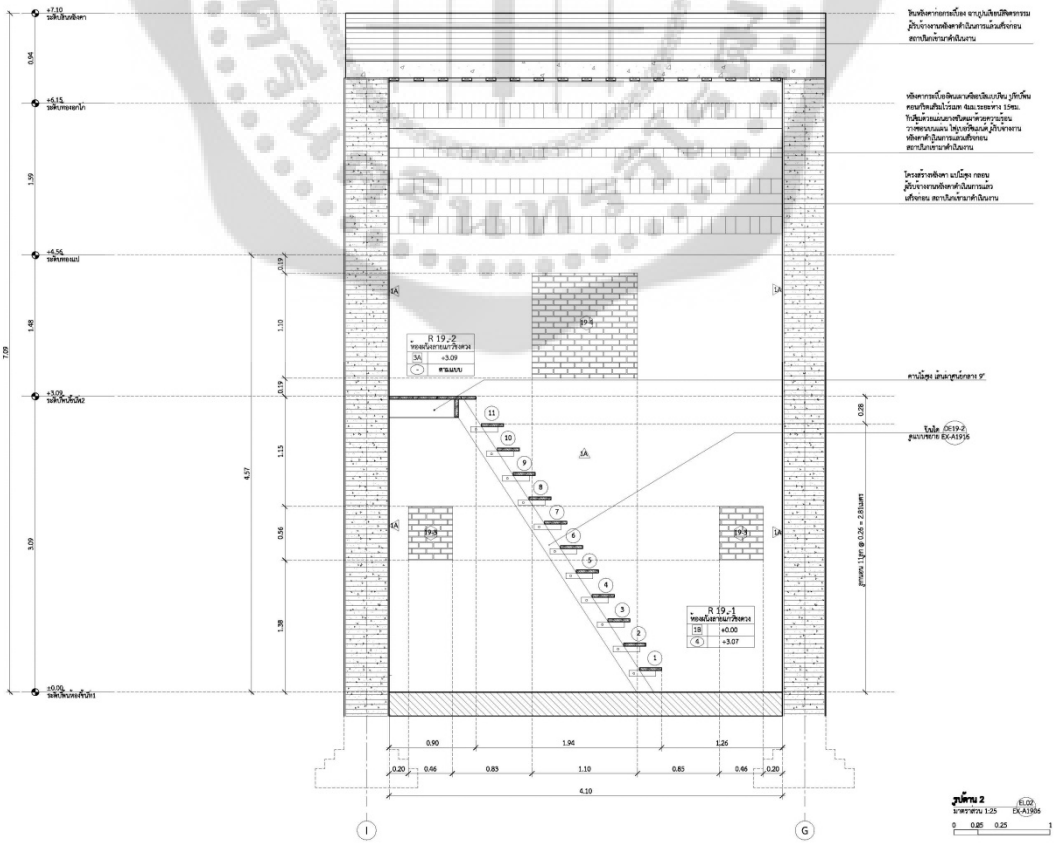
ภาพประกอบ 752 ลายเส้นผังพื้นชั้นที่ 2

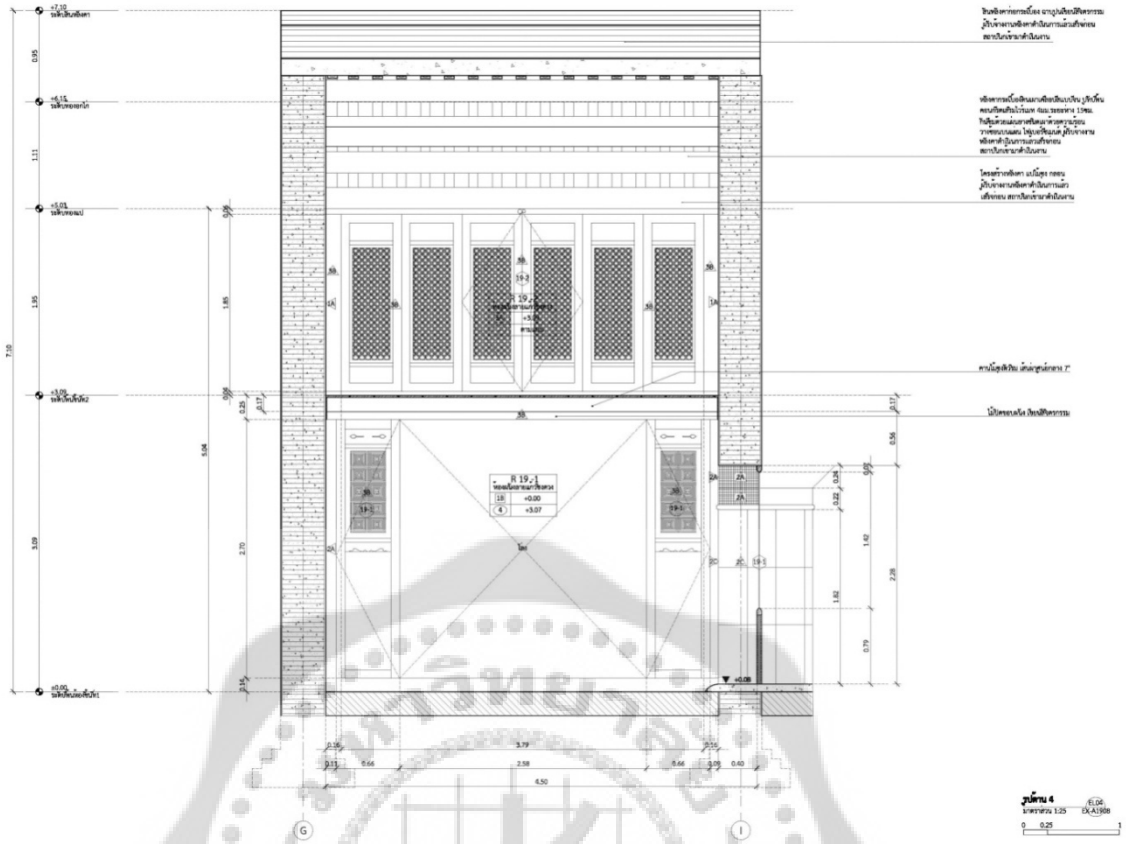
ภาพประกอบ 753 ลายเส้นผังฝ้าเพดาน

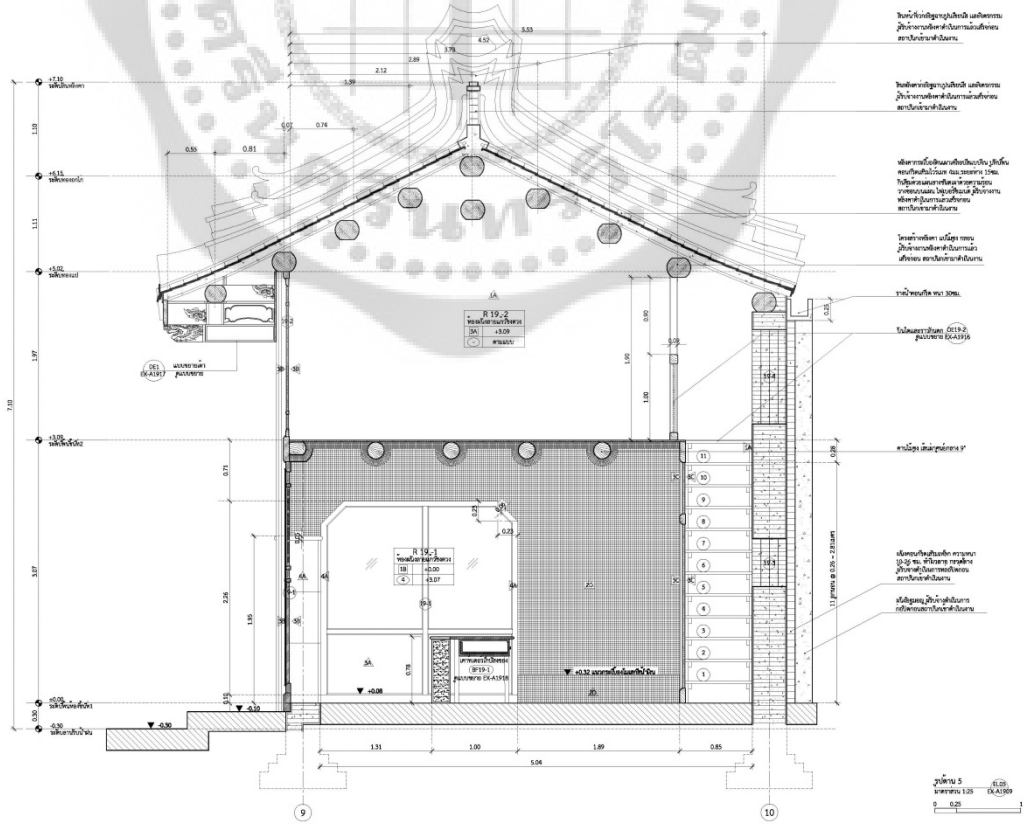
ภาพประกอบ 754 ลายเส้นรูปด้าน 1 ด้านหน้าห้องบูชาพระ

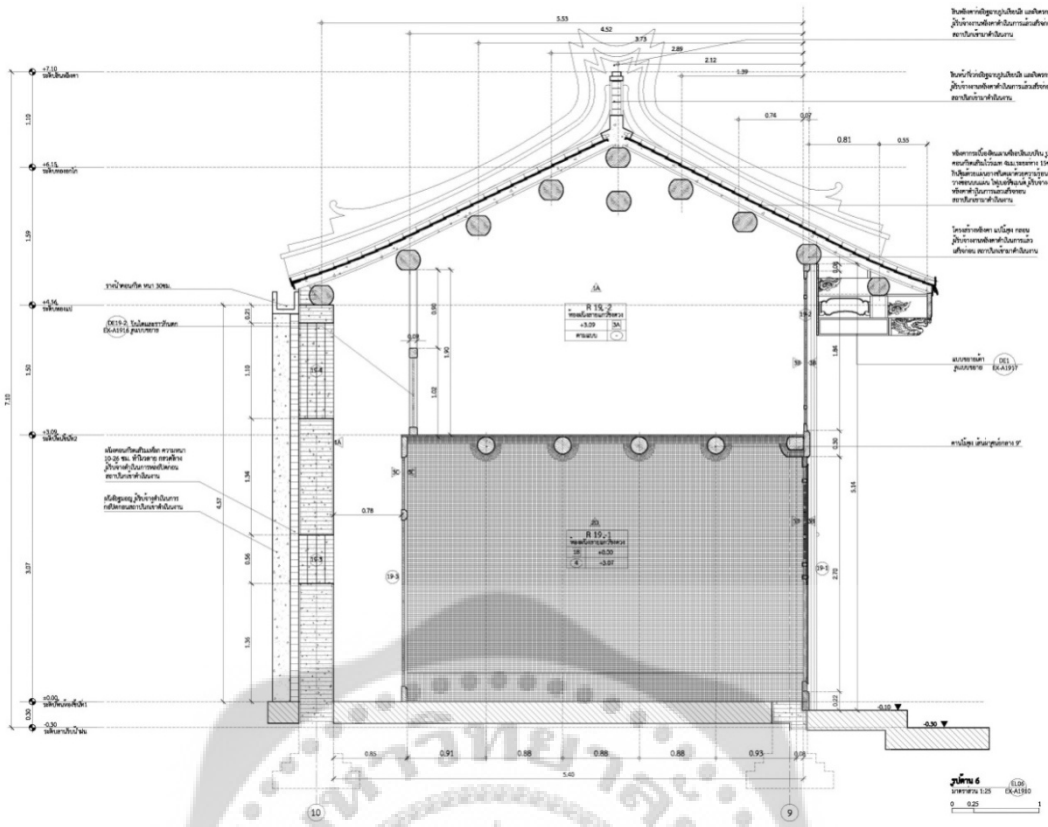
ภาพประกอบ 755 ลายเส้นรูปด้าน 2 แบบบันไดและรายละเอียดภายใน

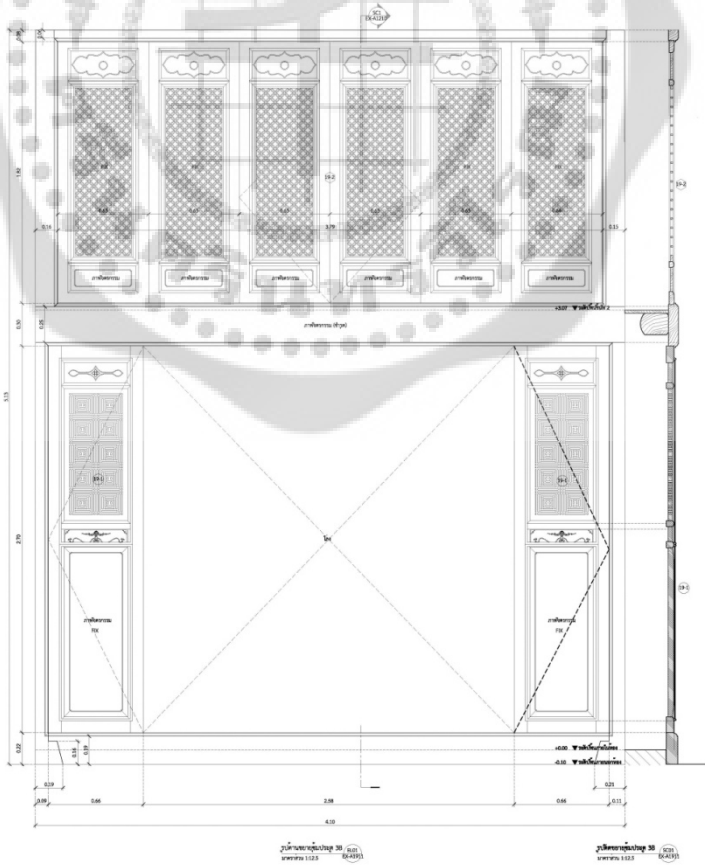
ภาพประกอบ 756 ลายเส้นรูปด้าน 4 รายละเอียดด้านหน้าห้องบูชาพระ

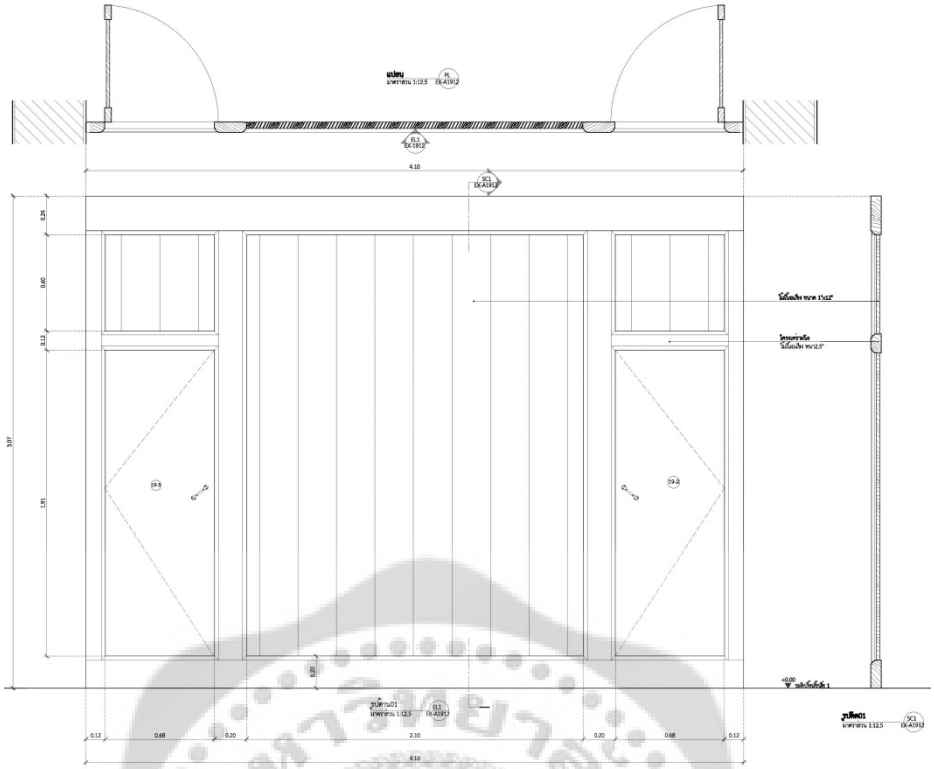
ภาพประกอบ 757 ลายเส้นรูปด้าน 5 มุมด้านข้างฝั่งซ้าย

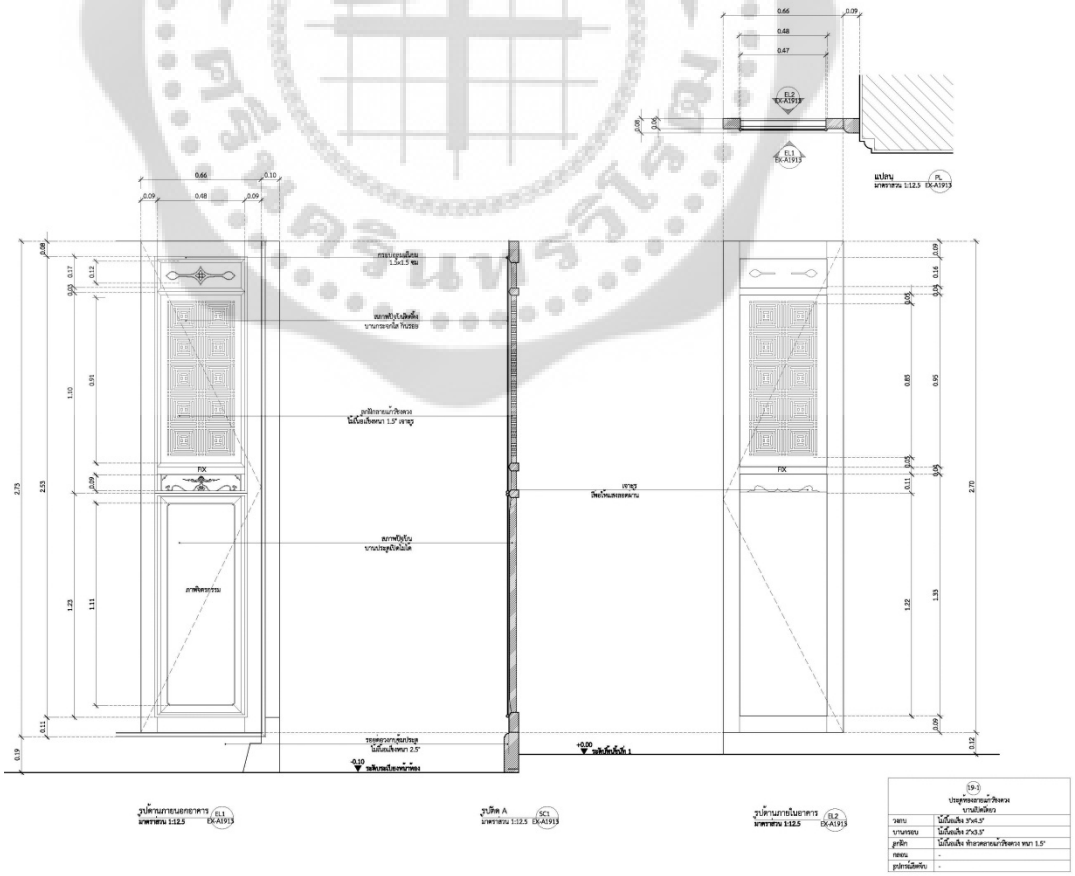
ภาพประกอบ 758 ลายเส้นรูปด้าน 6 ด้านข้างฝั่งขวา

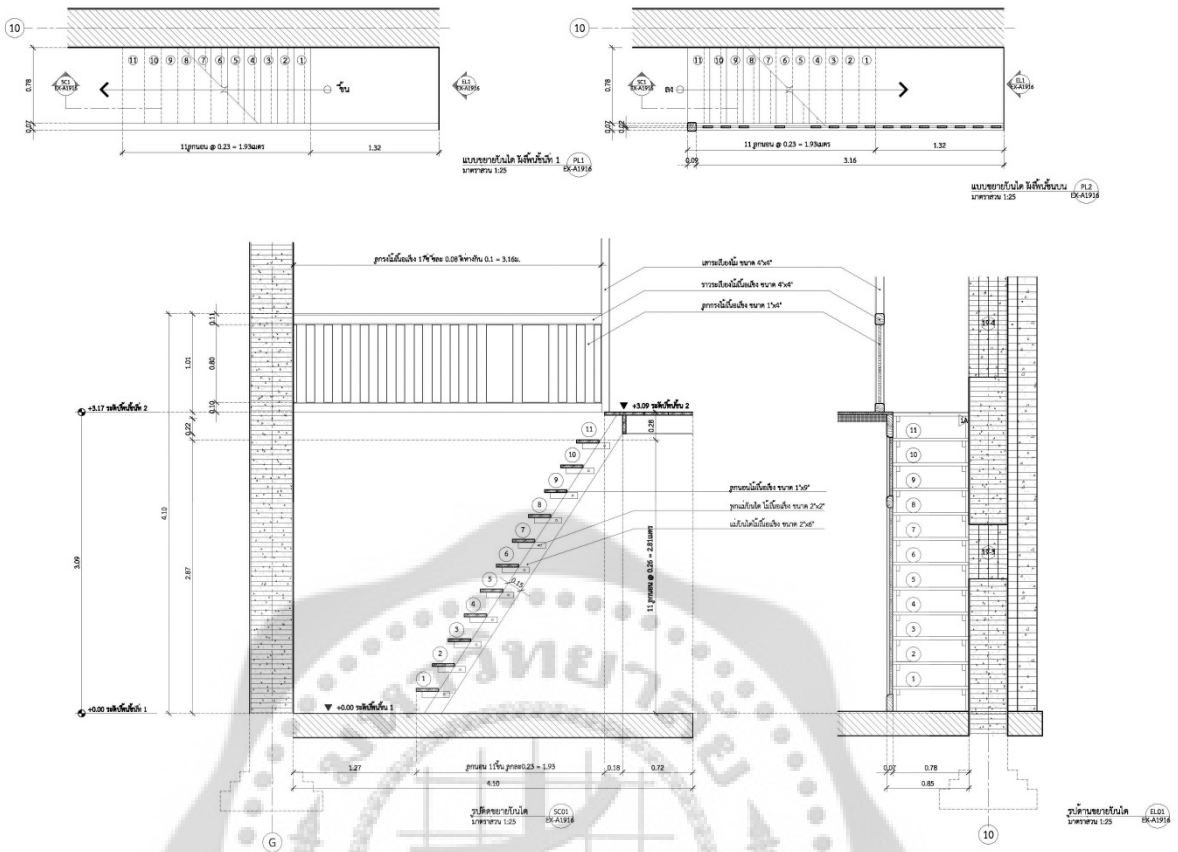
ภาพประกอบ 759 ลายเส้นรูปด้านขยายซุ้มประตู

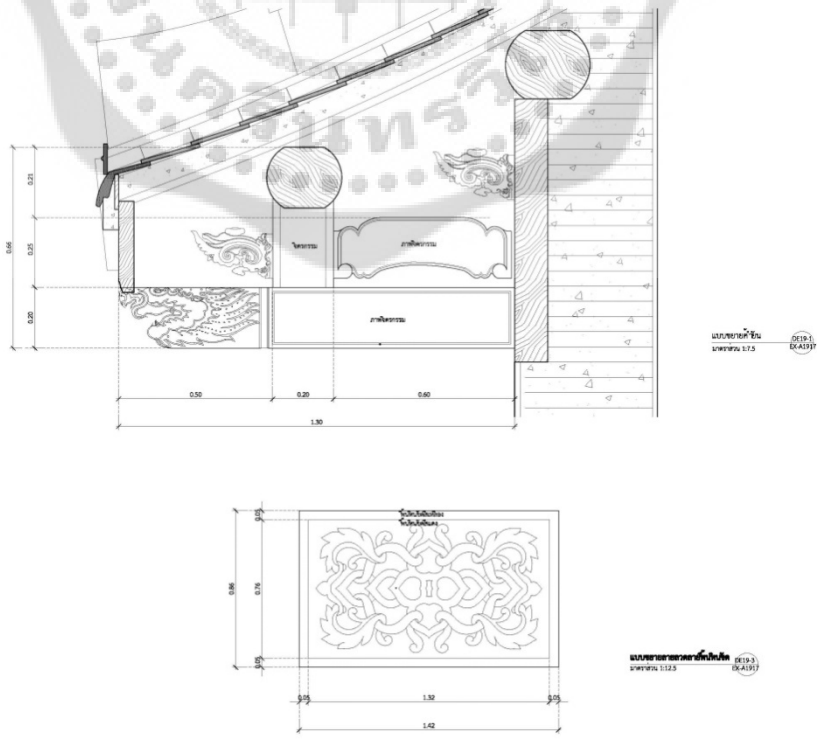
ภาพประกอบ 760 ลายเส้นรูปตัดด้าน 1

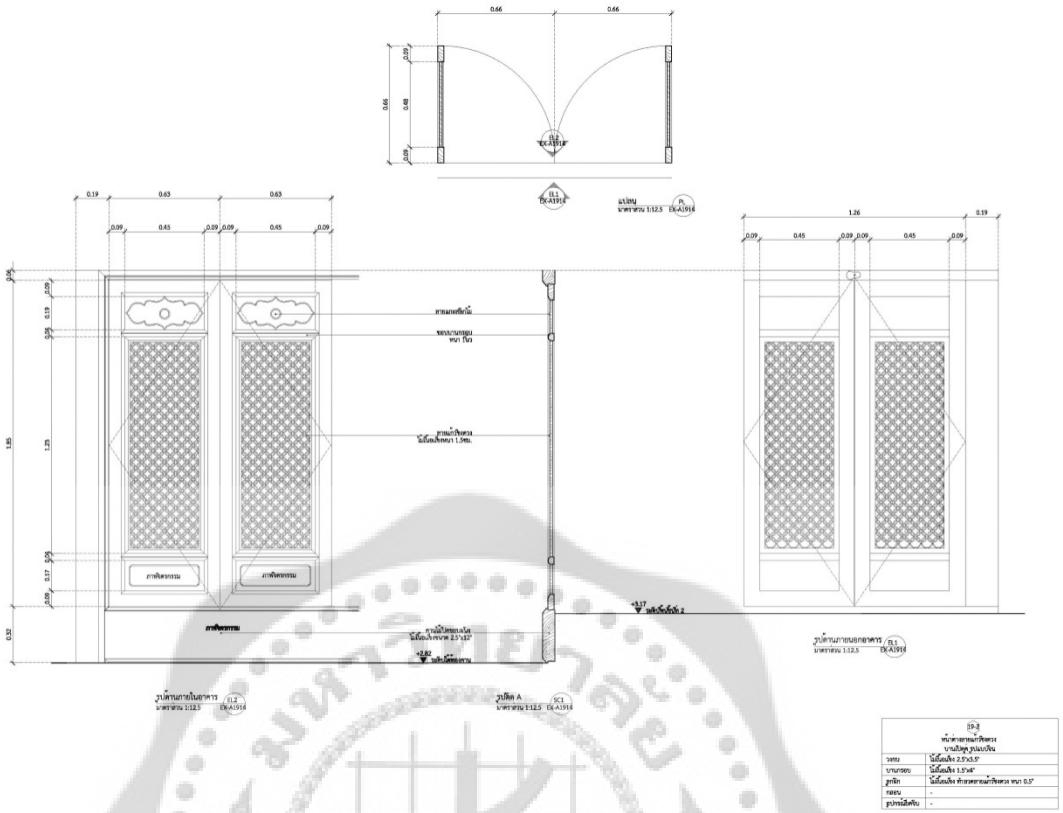
ภาพประกอบ 761 ลายเส้นรูปตัดด้านภายในและภายนอกอาคาร

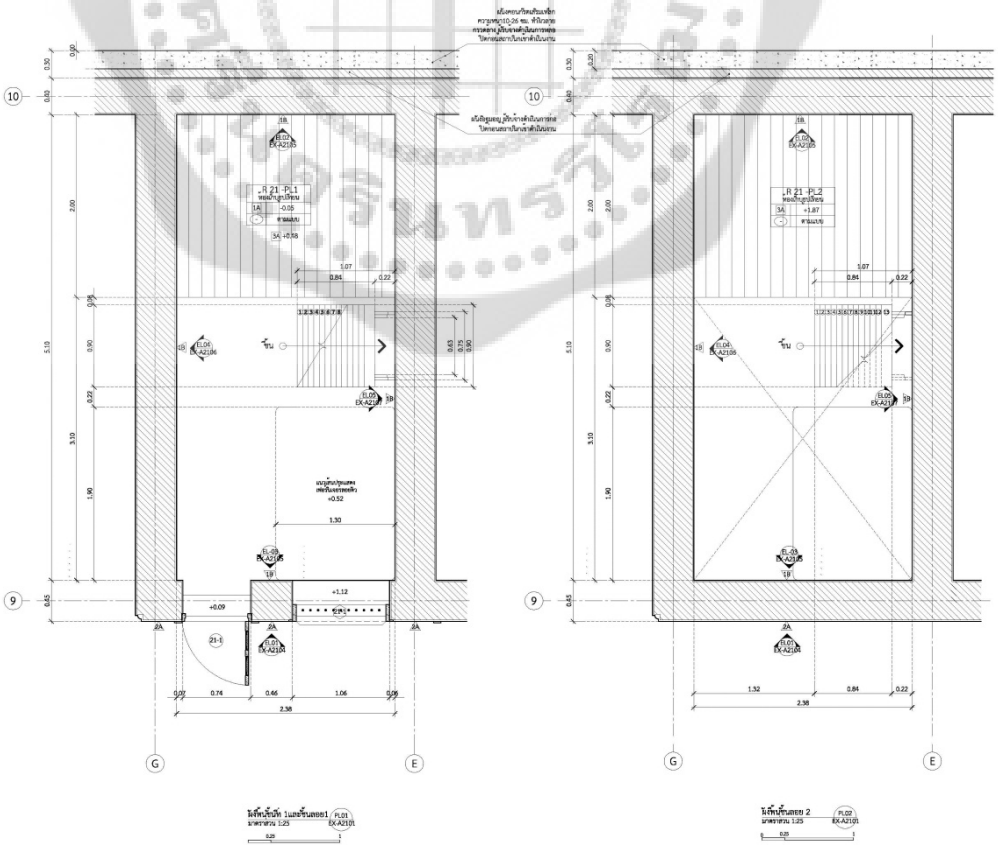
ภาพประกอบ 762 ลายเส้นรูปตัดขยายบันได

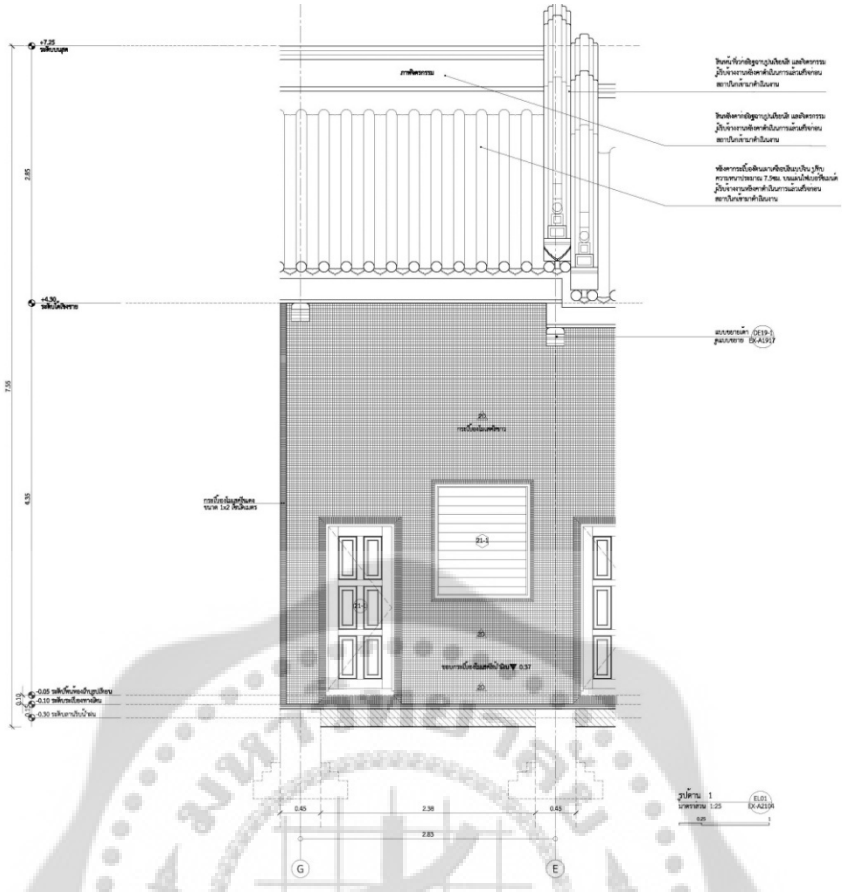
ภาพประกอบ 763 ลายเส้นแบบขยายลวดลายพื้นหินขัด

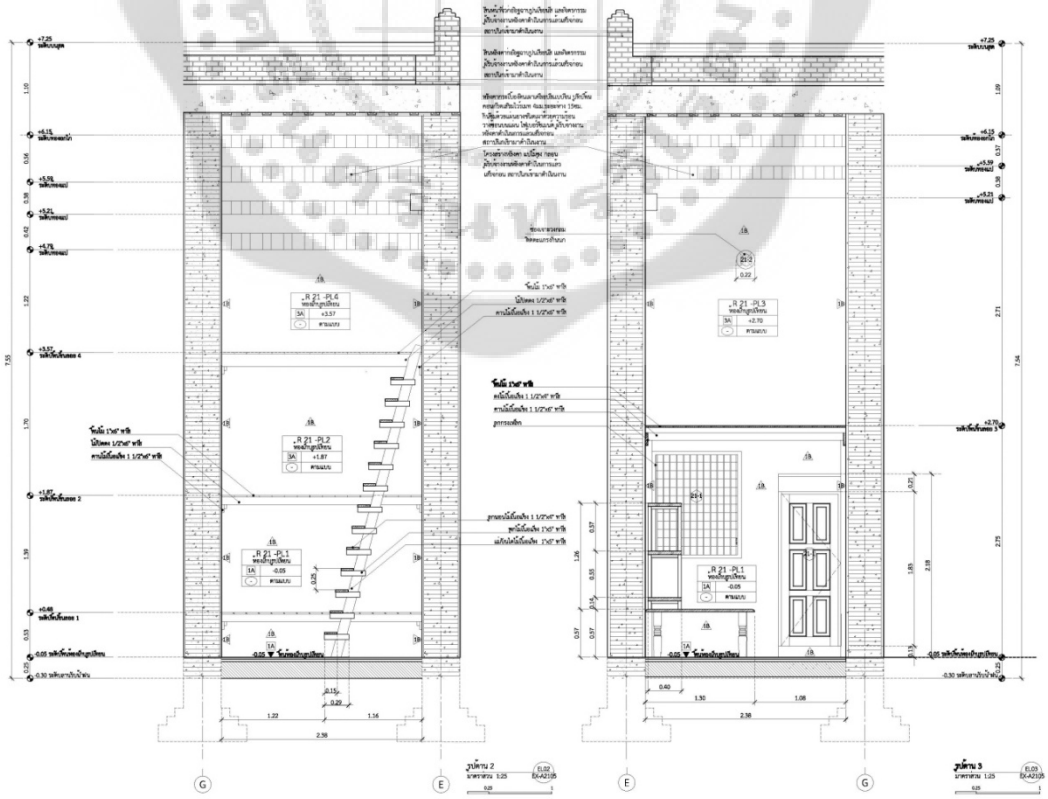
ภาพประกอบ 764 ลายเส้นรูปตัด Aด้านในและด้านนอกอาคาร

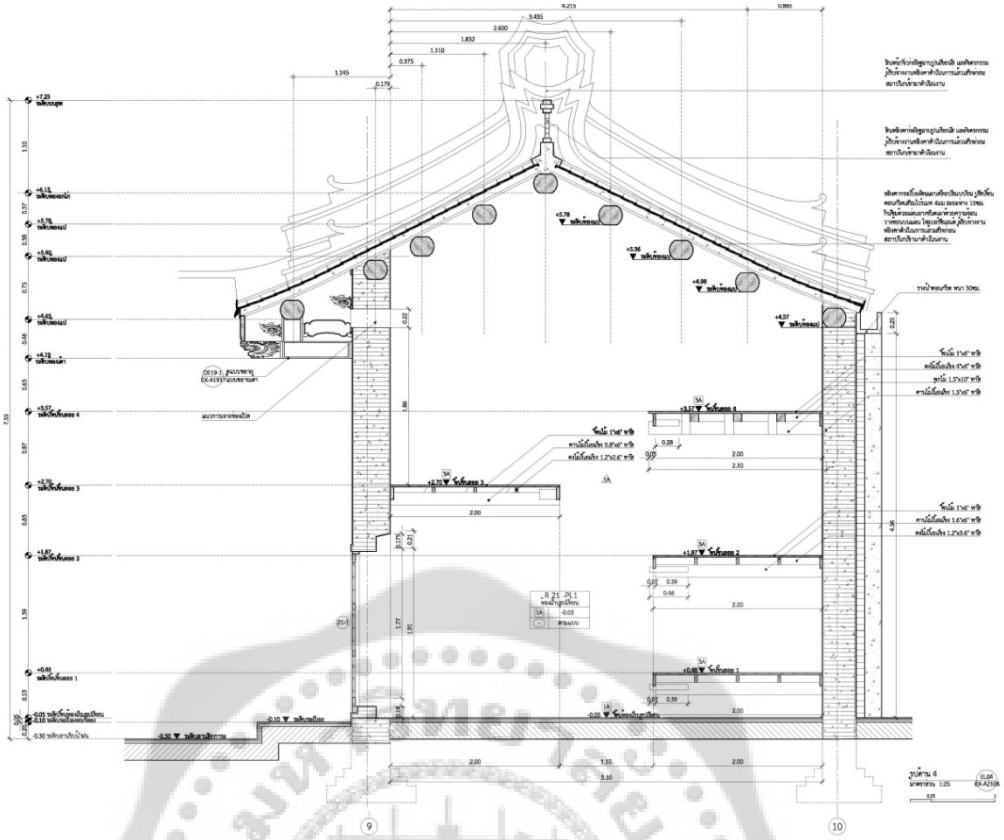
ภาพประกอบ 765 ลายเส้นผังพื้นชั้นที่ 1 ชั้นลอย 1 และผังพื้นชั้นลอย 2

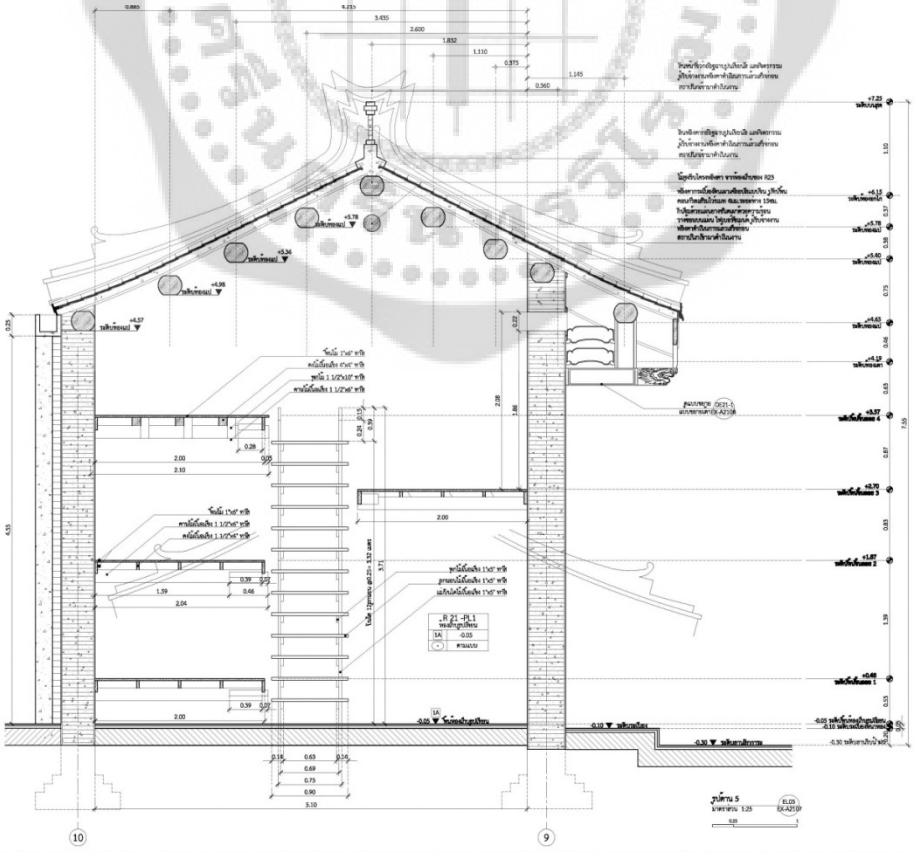
ภาพประกอบ 766 ลายเส้นรูปด้าน 1

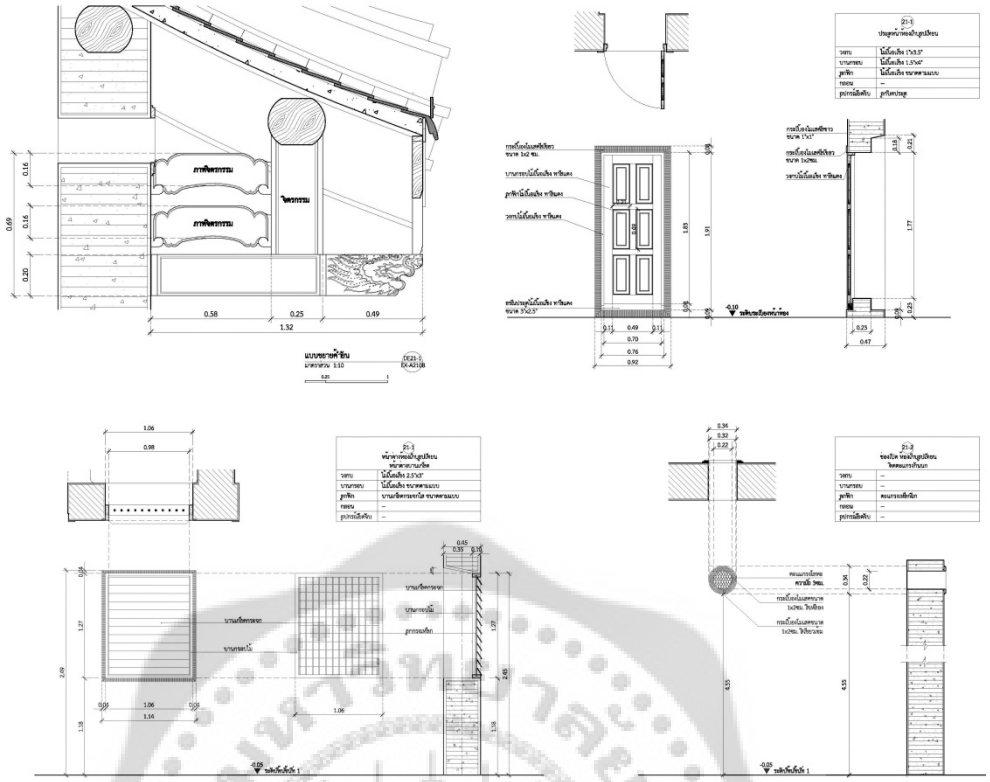
ภาพประกอบ 767 ลายเส้นรูปด้าน 2 และรูปด้าน 3

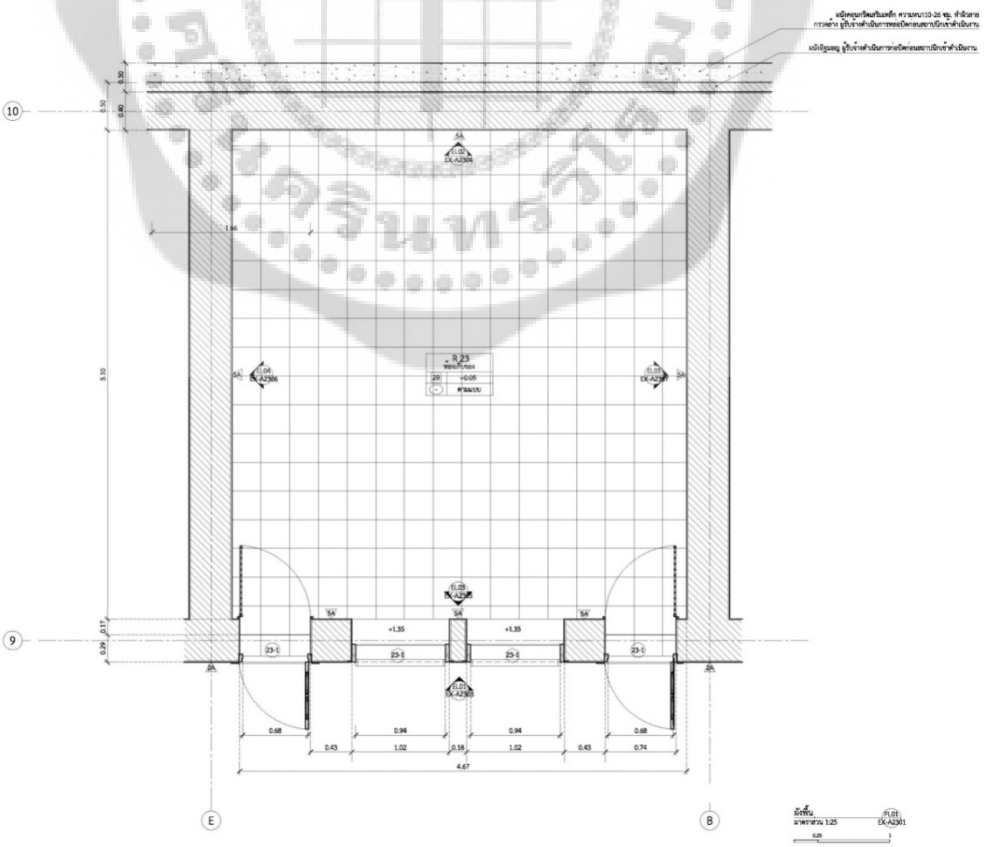
ภาพประกอบ 768 ลายเส้นรูปด้าน 4

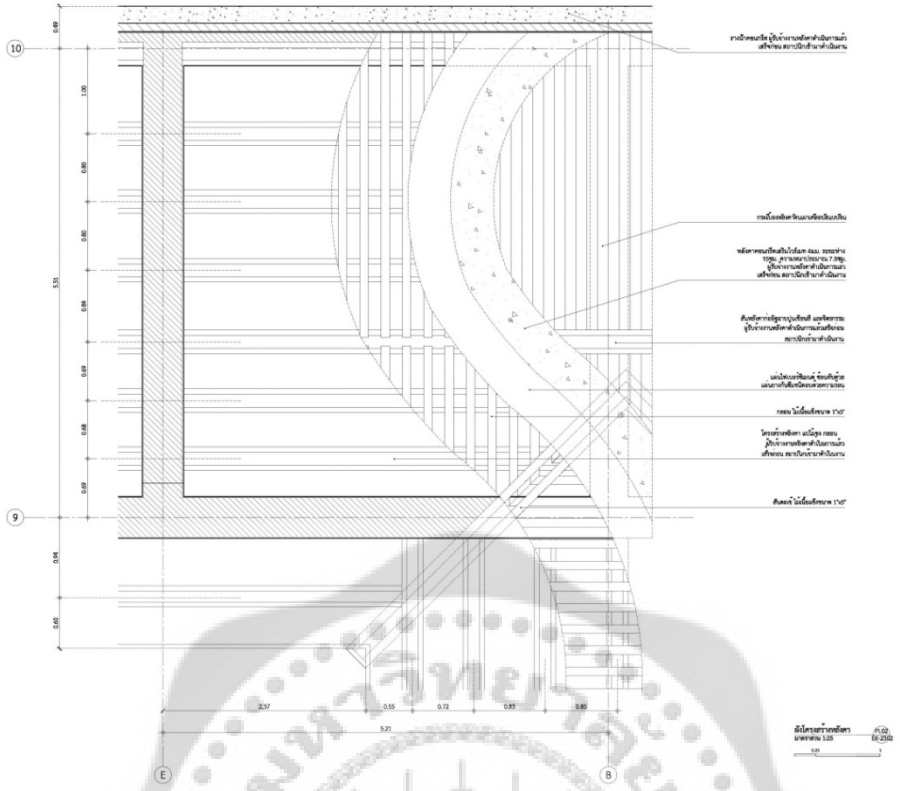
ภาพประกอบ 769 ลายเส้นรูปด้าน 5

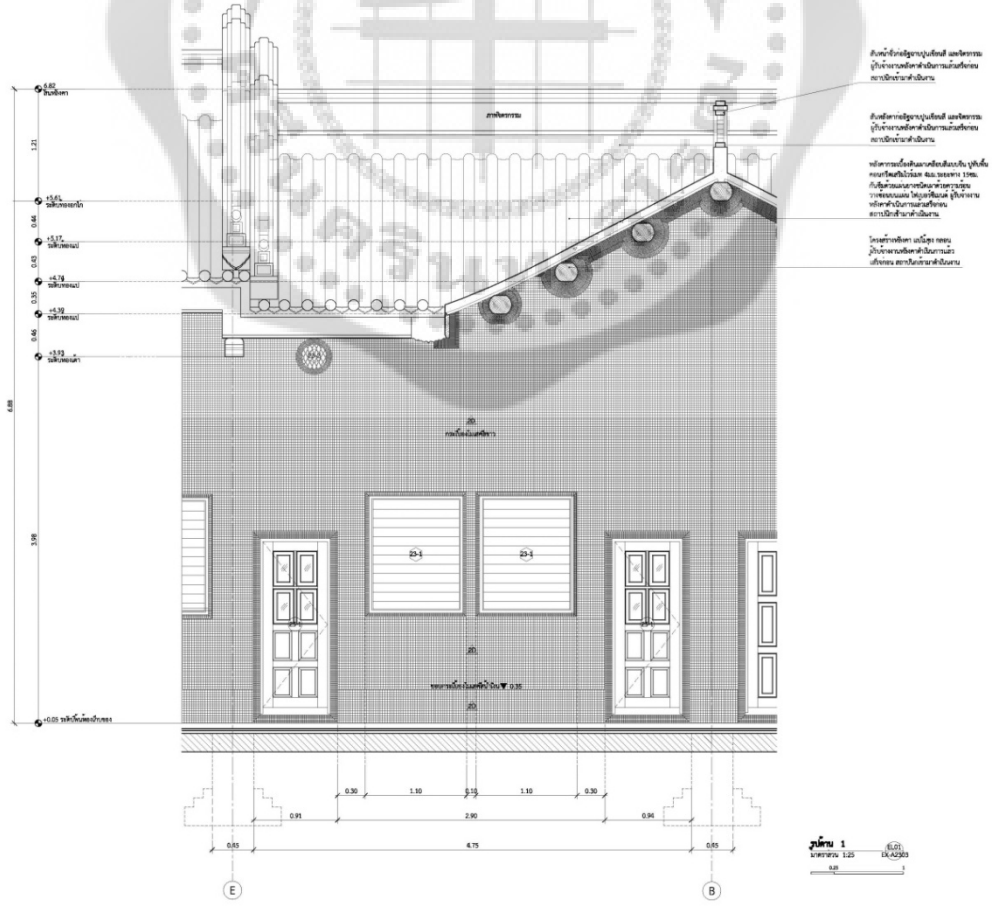
ภาพประกอบ 770 ลายเส้นแบบขยายค้ำยัน

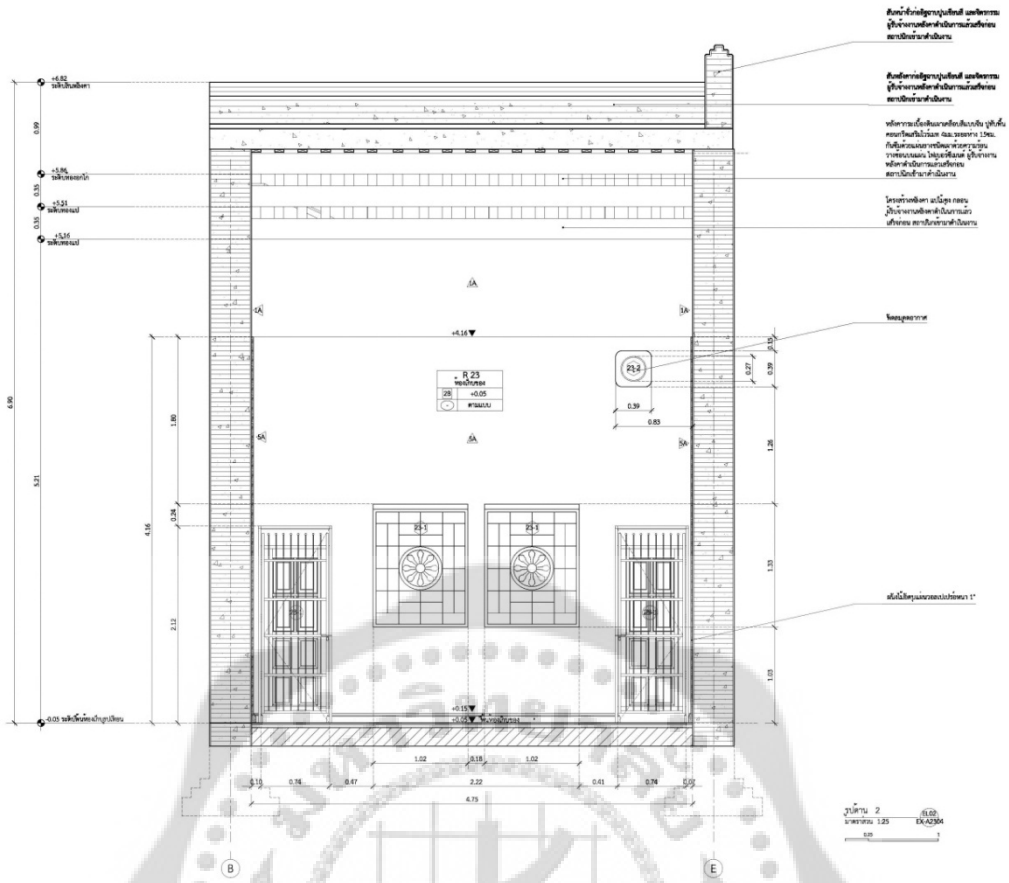
ภาพประกอบ 771 ลายเส้นผังพื้น

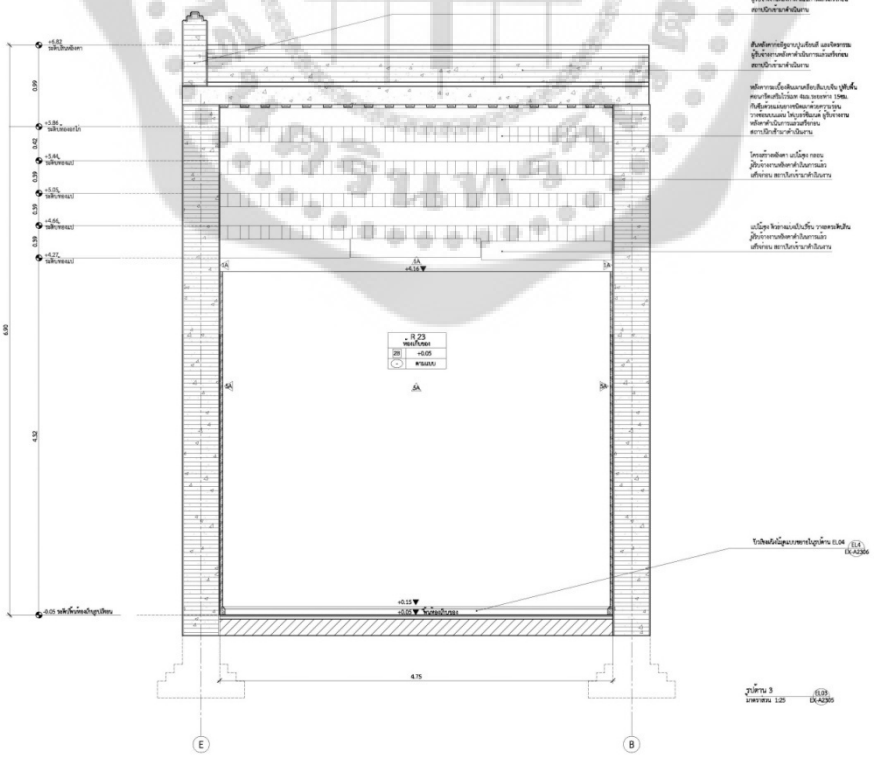
ภาพประกอบ 772 ลายเส้นผังโครงสร้างหลังคา

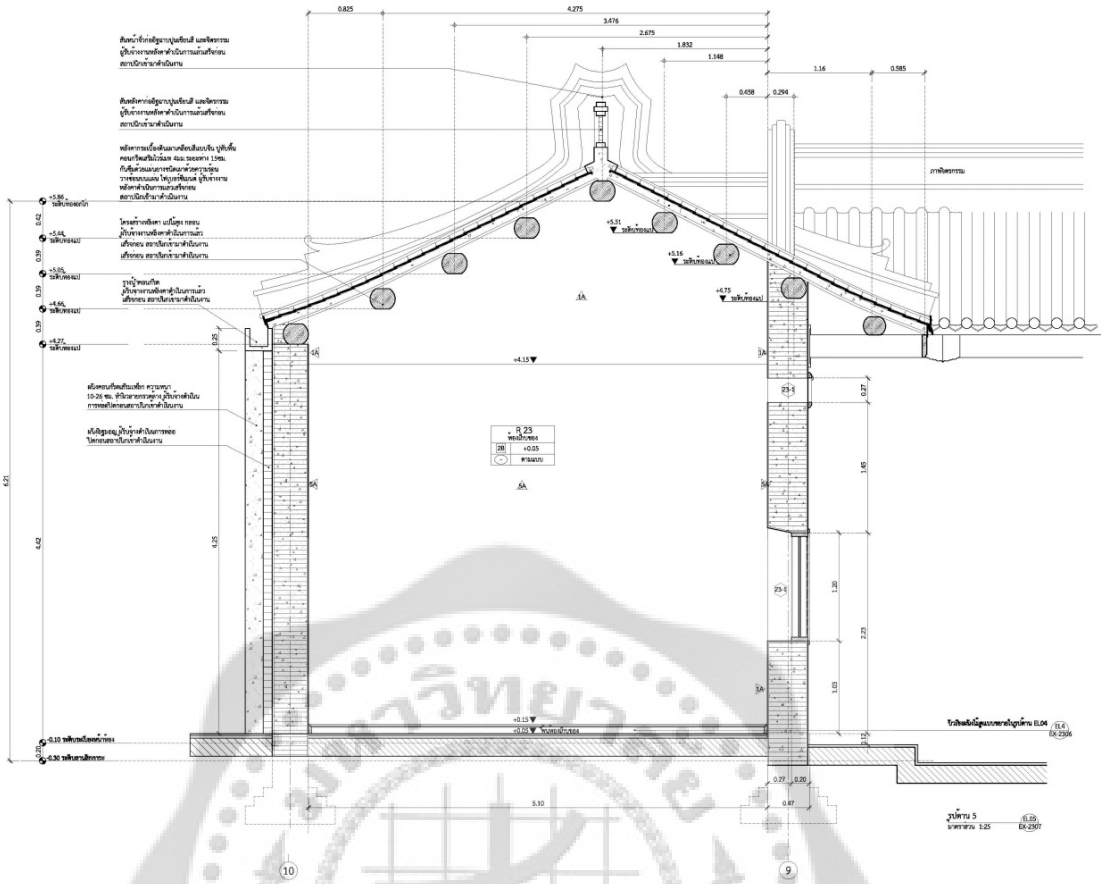
ภาพประกอบ 773 ลายเส้นรูปด้าน 1

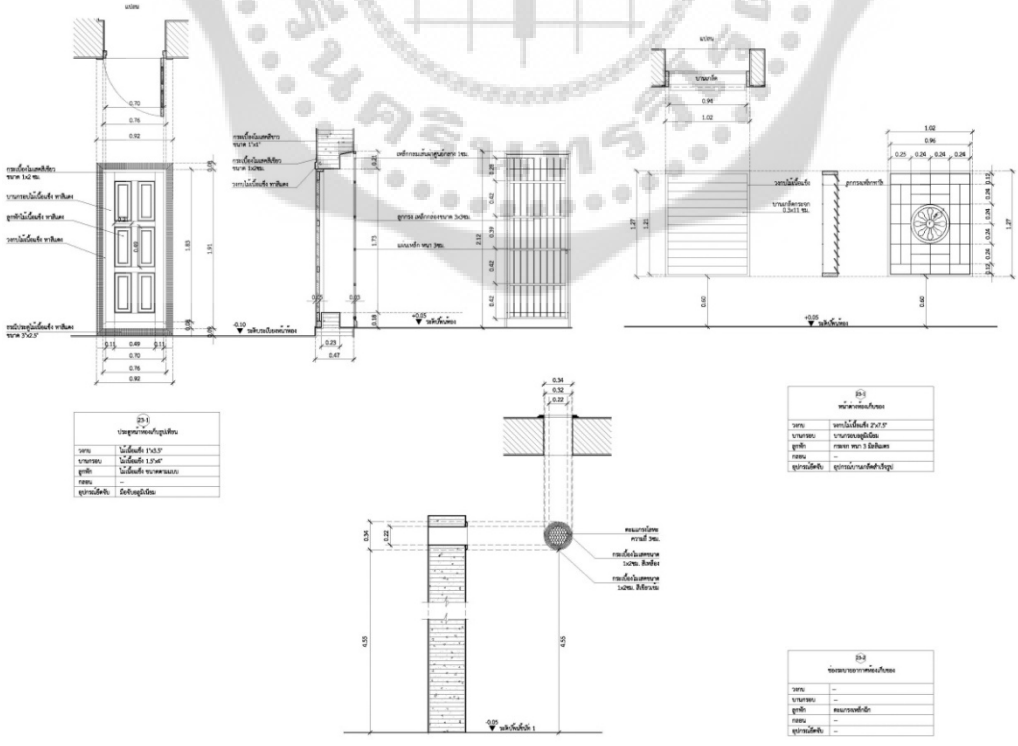
ภาพประกอบ 774 ลายเส้นรูปด้าน 2

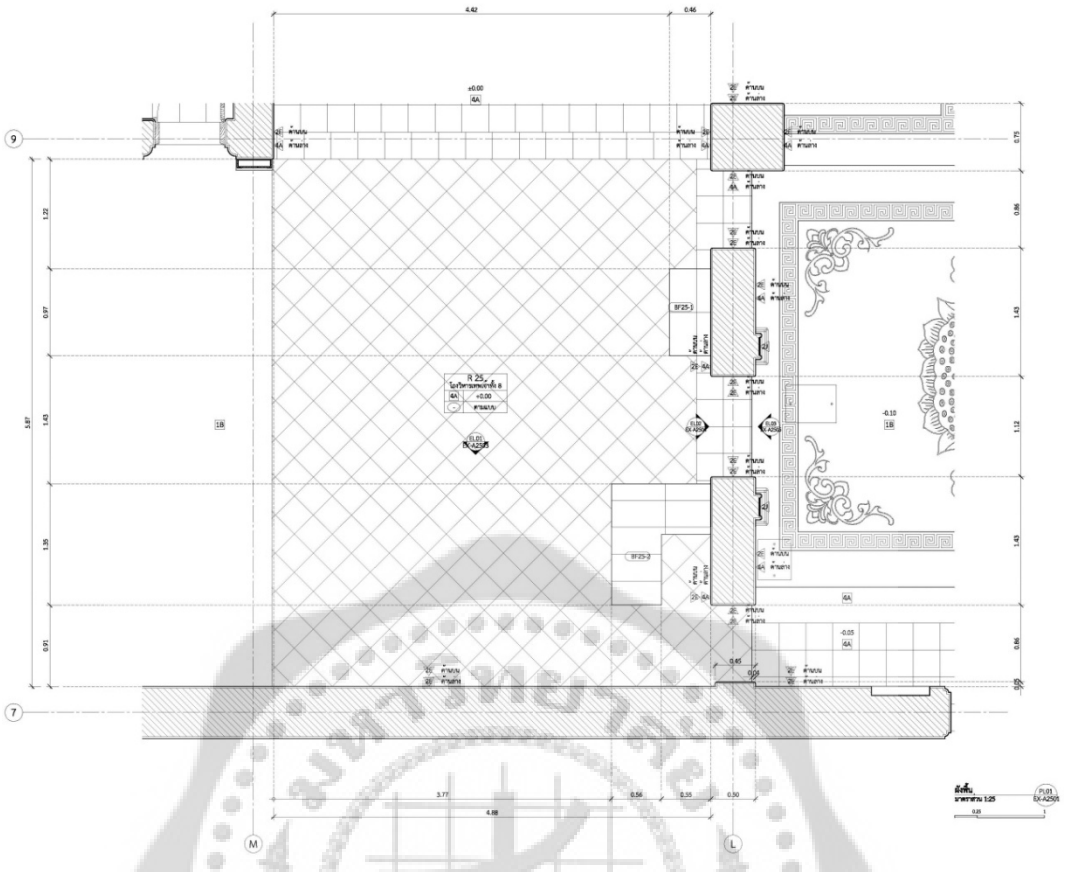
ภาพประกอบ 775 ลายเส้นรูปด้าน 3

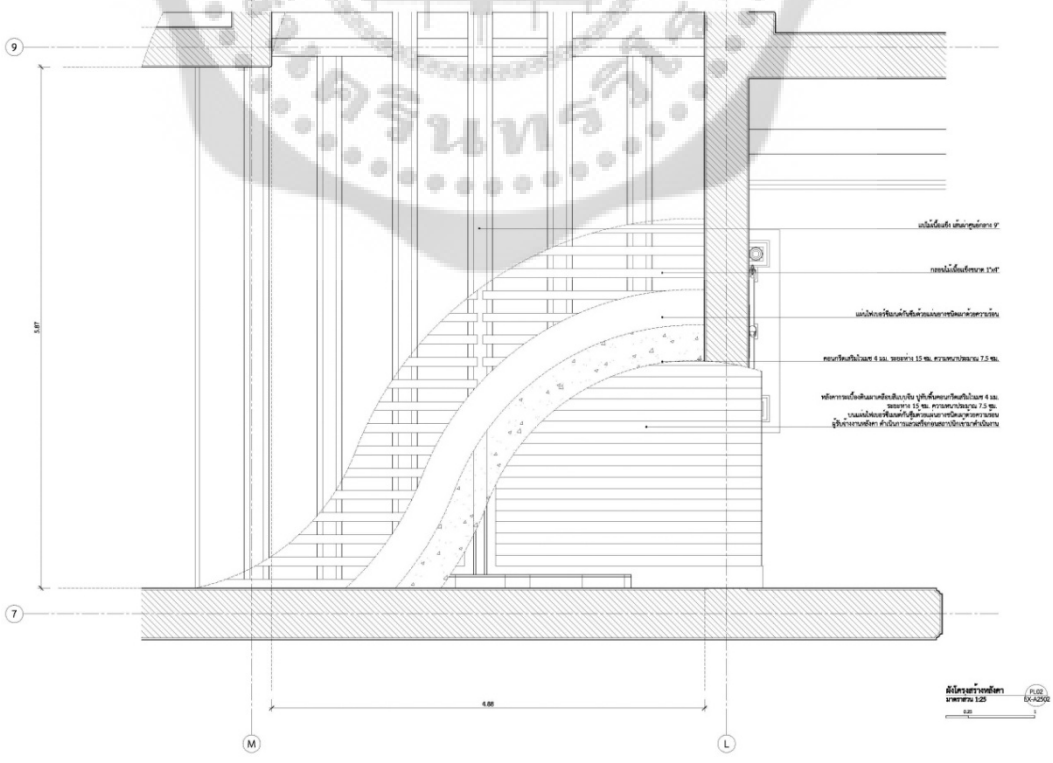
ภาพประกอบ 776 ลายเส้นรูปด้าน 5

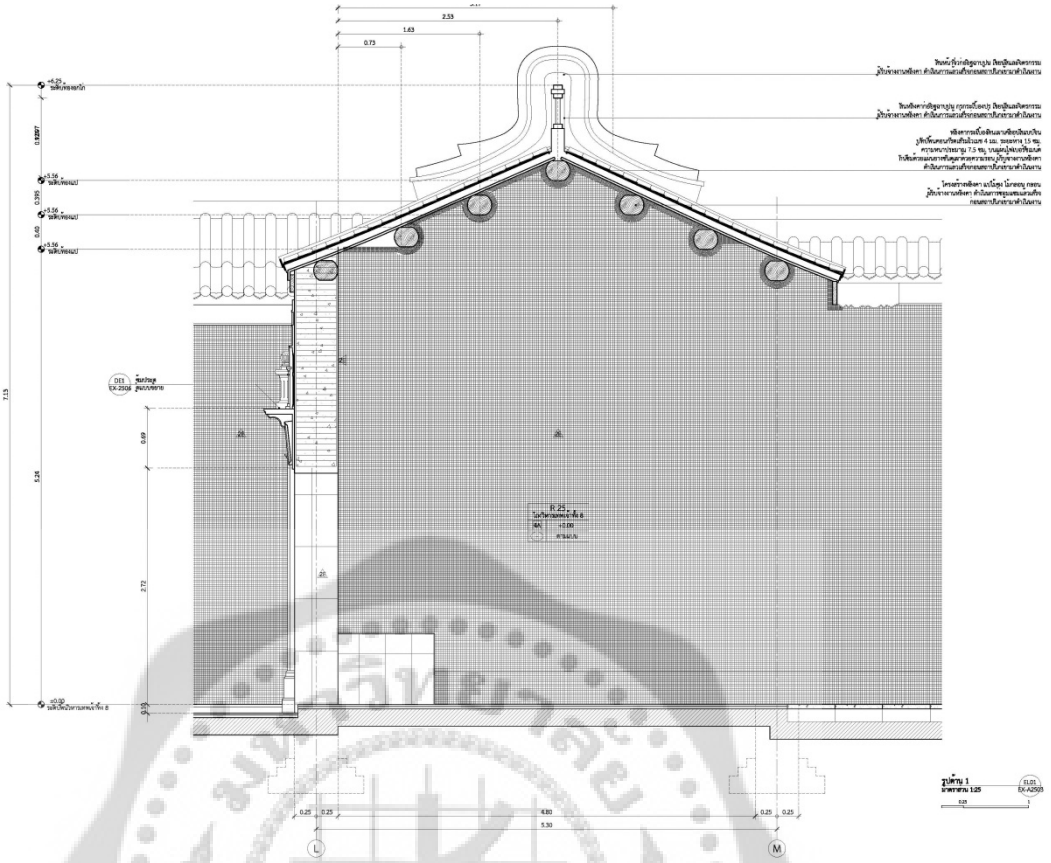
ภาพประกอบ 777 ลายเส้นช่องระบายอากาศห้องเก็บของ

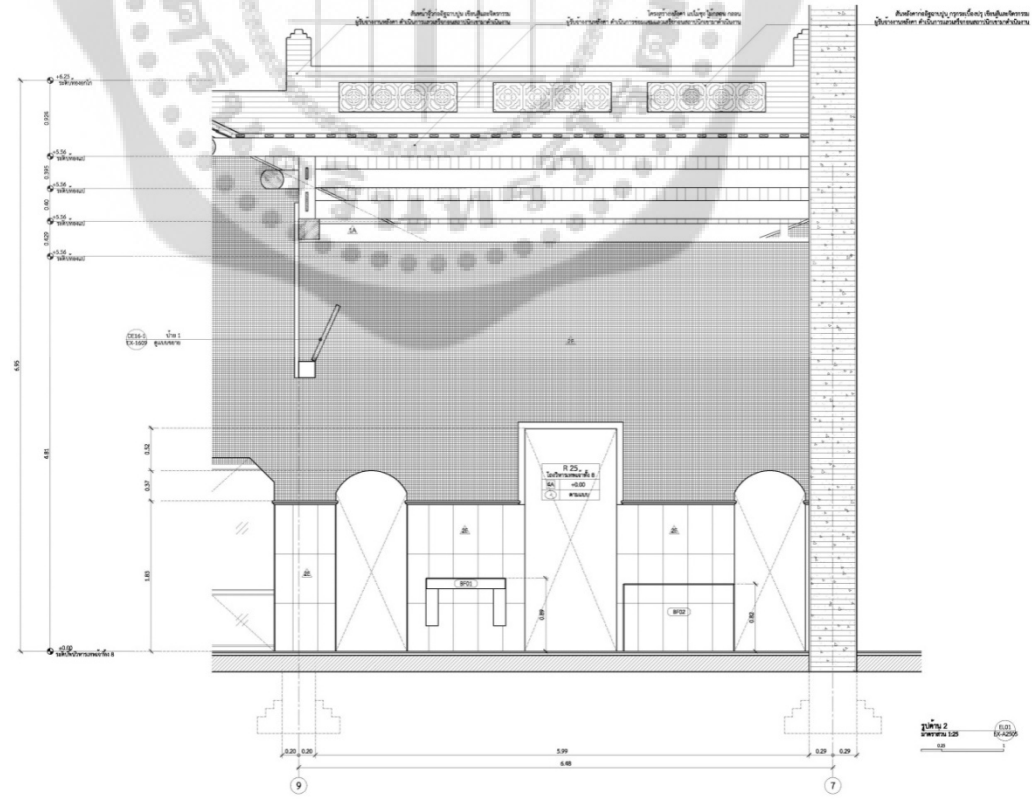
ภาพประกอบ 778 ลายเส้นผังพื้น

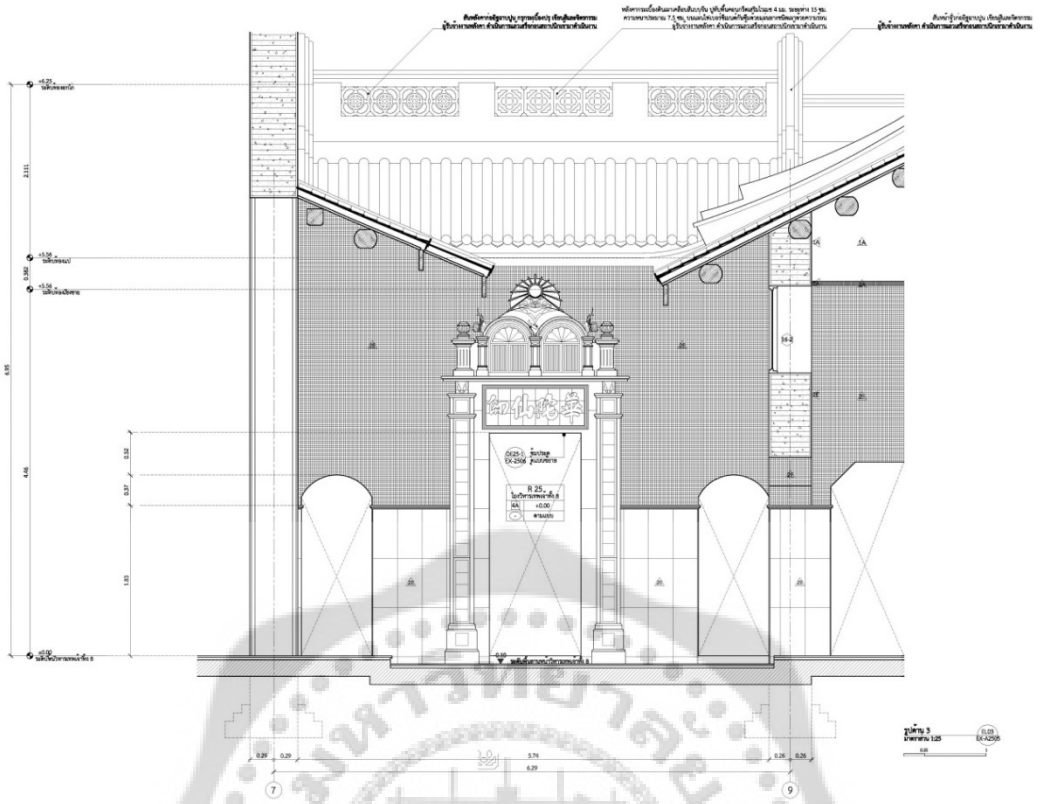
ภาพประกอบ 779 ลายเส้นผังโครงสร้างหลังคา

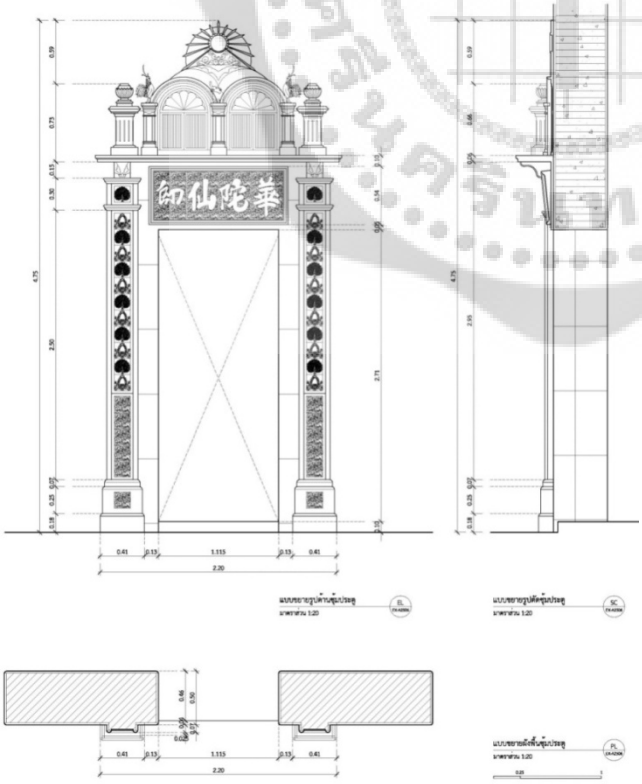
ภาพประกอบ 780 ลายเส้นรูปด้าน 1

ภาพประกอบ 781 ลายเส้นรูปด้าน 2

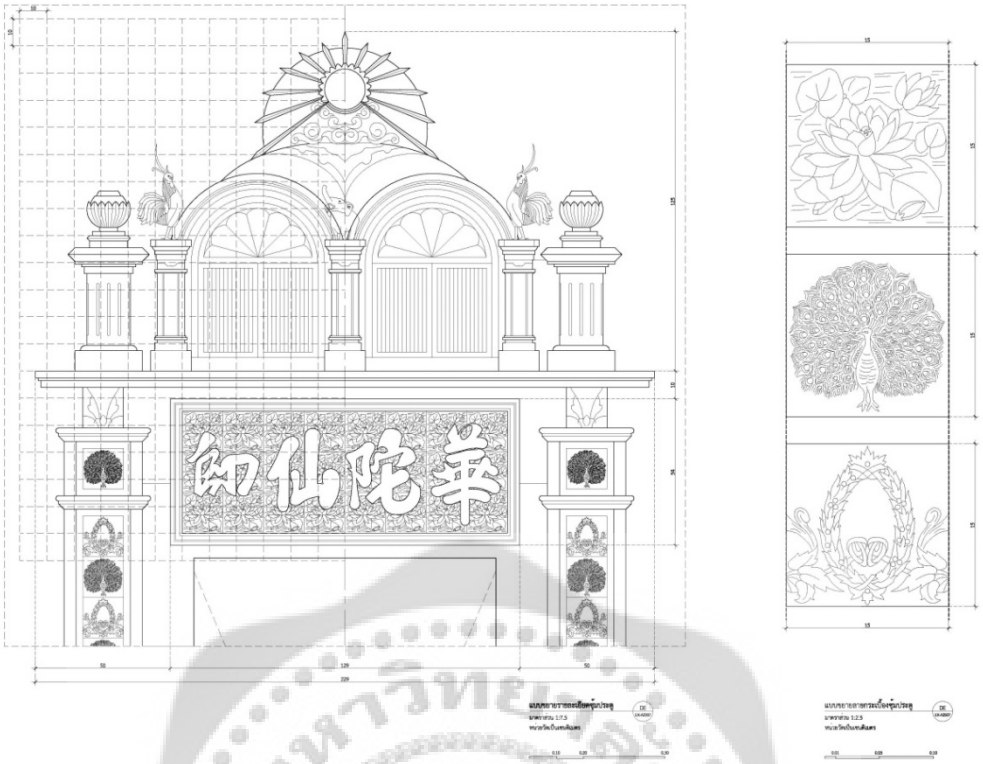
ภาพประกอบ 782 ลายเส้นรูปด้าน 3

ภาพประกอบ 783 ลายเส้นแบบขยายผังพื้นซุ้มประตู

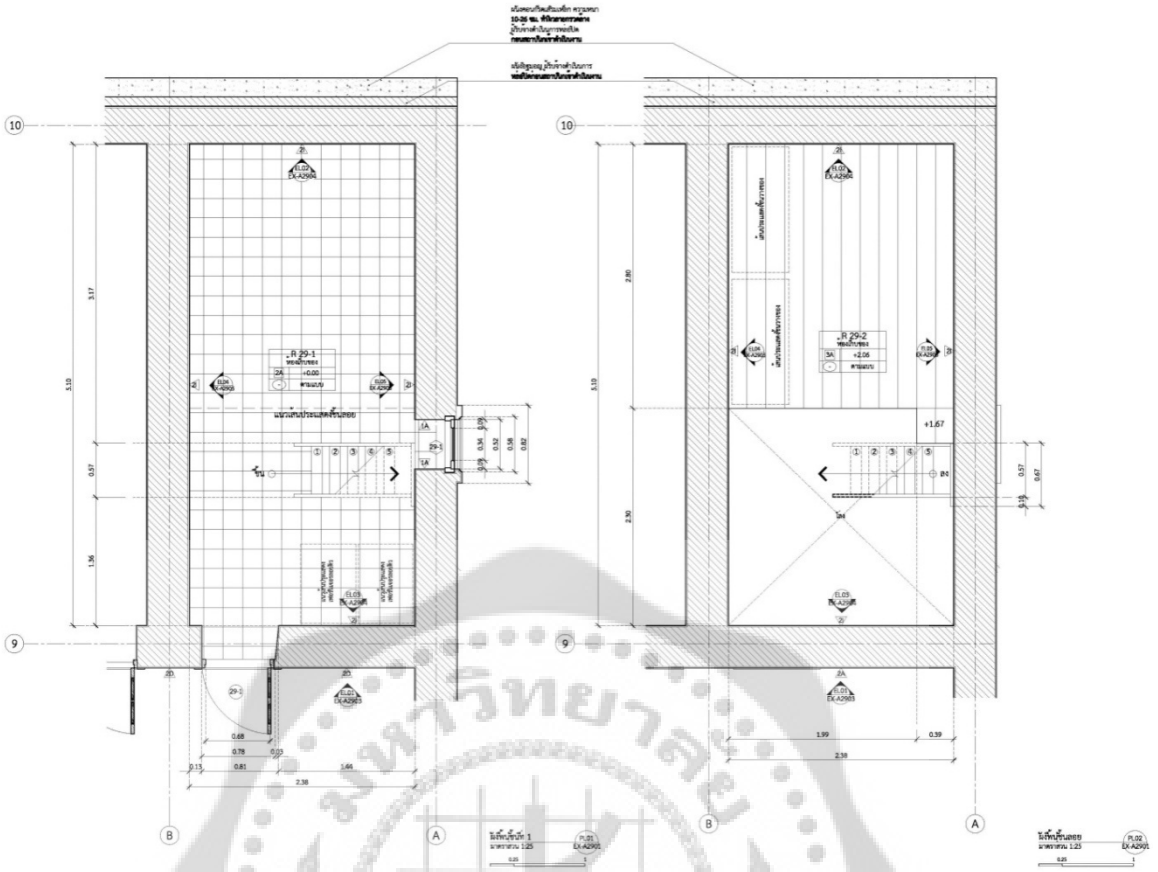
ภาพประกอบ 784 ซุ้มประตูสถานที่จริง

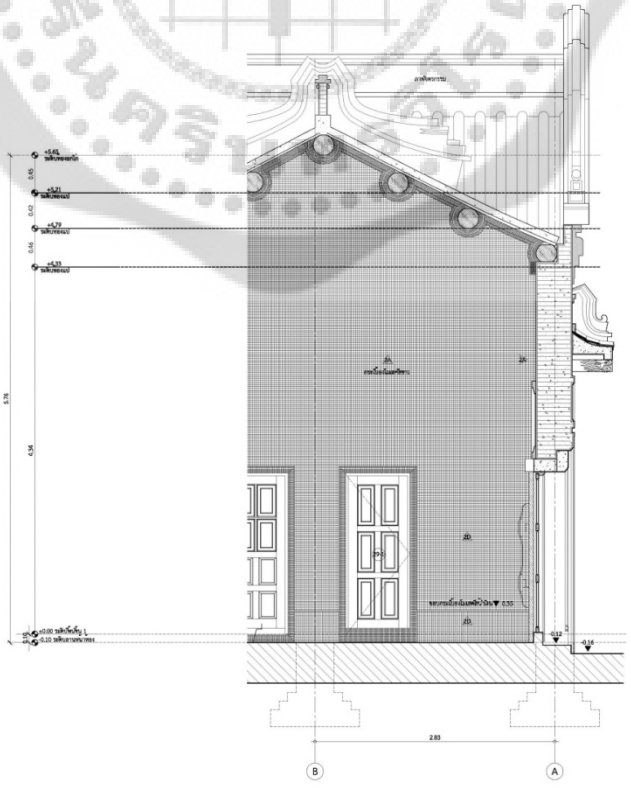
ภาพประกอบ 785 ลายเส้นแบบขยายรายละเอียดซุ้มประตู แบบขยายลายกระเบื้องซุ้มประตู

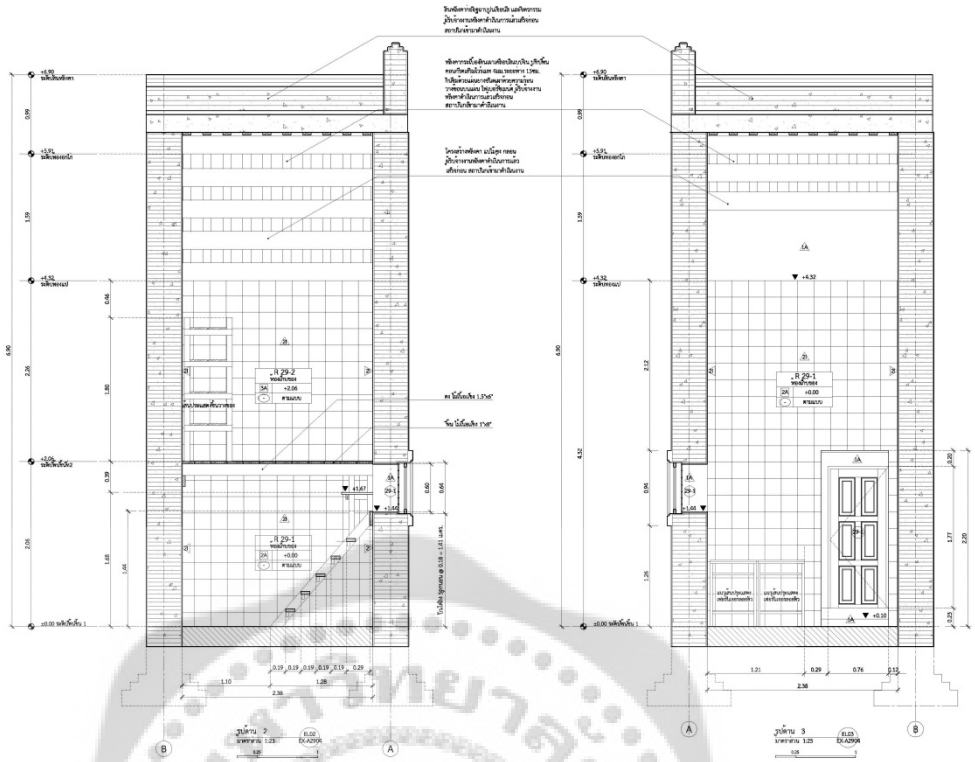
ภาพประกอบ 786 ซุ้มประตูจากสถานที่จริง

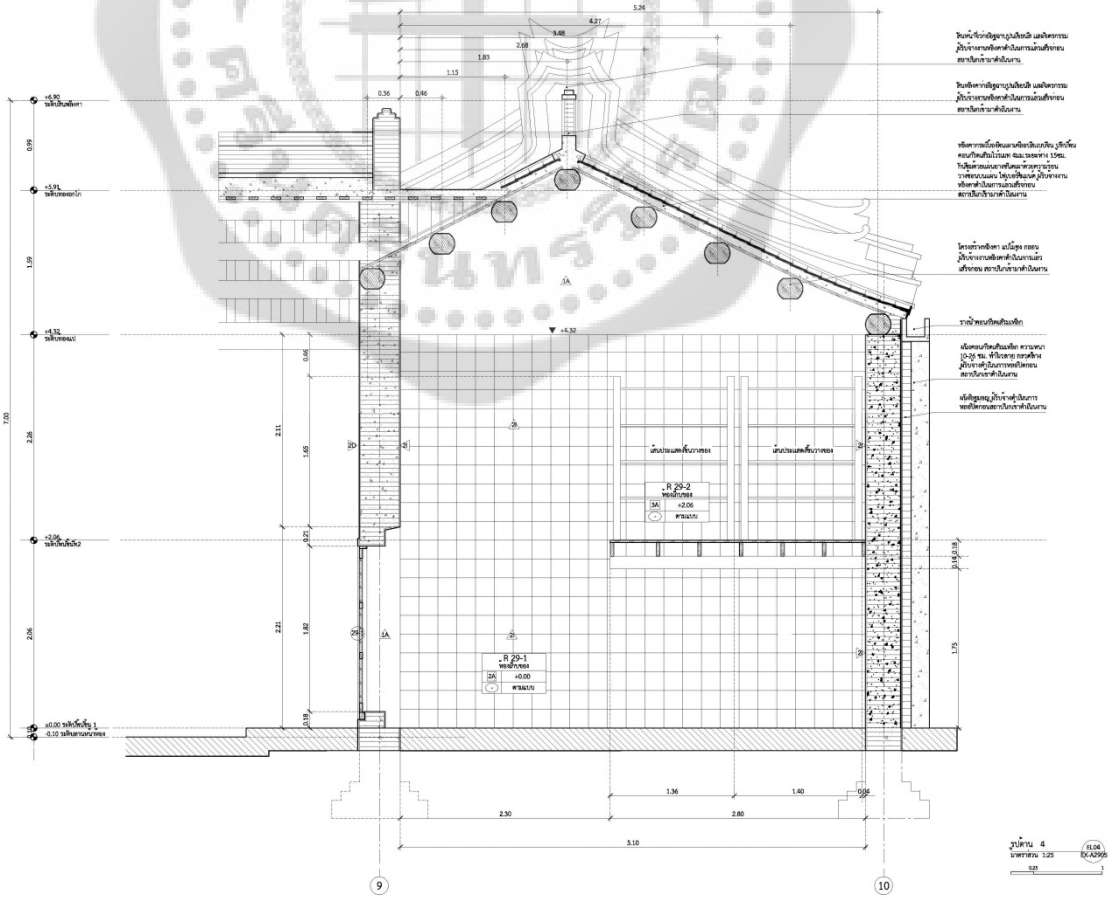
ภาพประกอบ 787 ลายเส้นผังพื้นชั้นที่ 1 และผังพื้นชั้นลอย

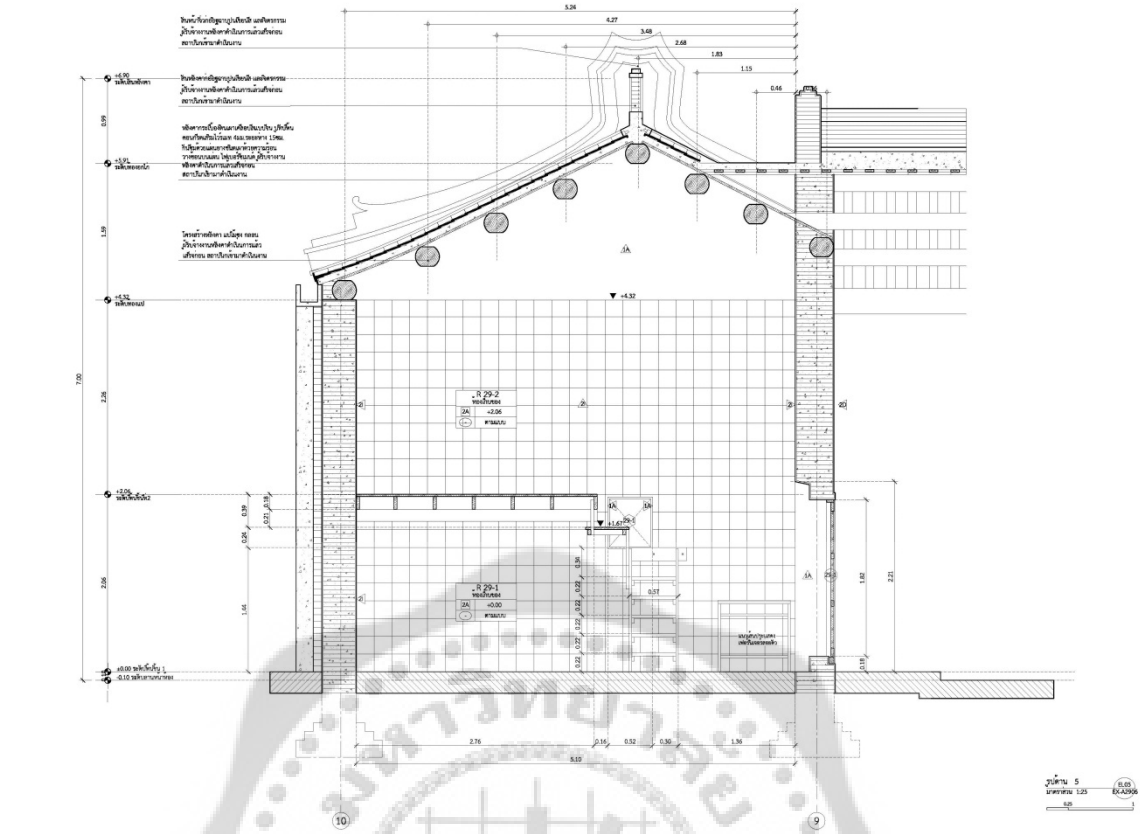
ภาพประกอบ 788 ลายเส้นรายละเอียดฝั่งซ้ายสุดทางทิศตะวันออก

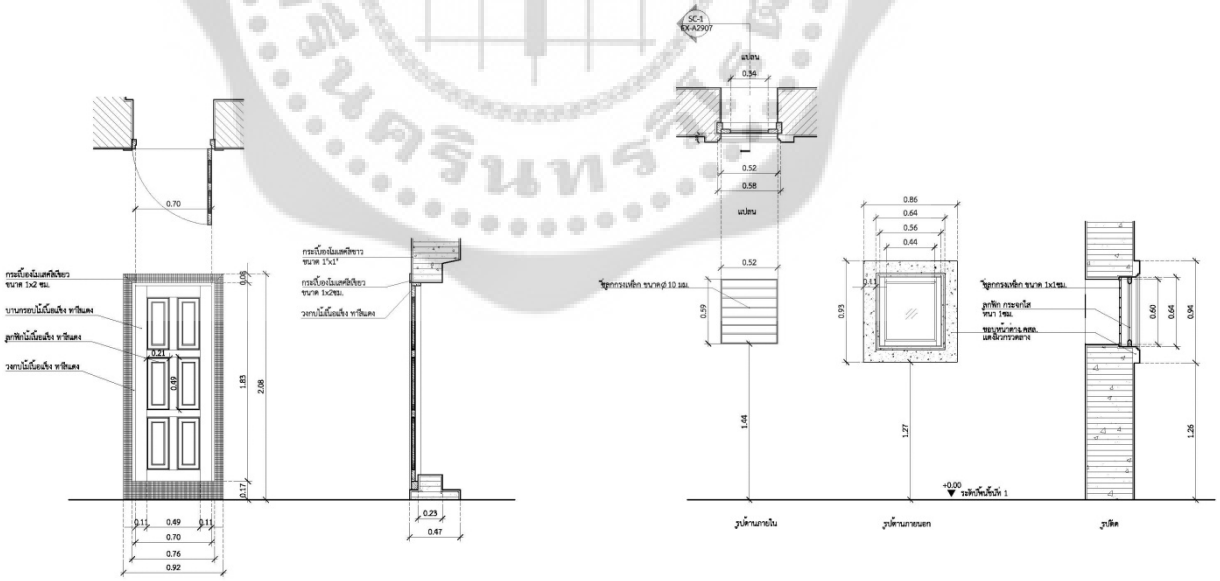
ภาพประกอบ 789 ลายเส้นรูปด้าน 2 และรูปด้าน 3

ภาพประกอบ 790 ลายเส้นรูปด้าน 4

ภาพประกอบ 791 ลายเส้นรูปด้าน 5

29-1 ประตูหน้าห้องเก็บของ	
วงกบ	ไม้เนื้อแข็ง 1"x3.5"
บานกรอบ	ไม้เนื้อแข็ง 1.5"x4"
ลูกฟัก	ไม้เนื้อแข็ง ขนาดตามแบบ
กลอน	–
อุปกรณ์มือจับ	ไม่จับอลูมิเนียม

29-1 หน้าต่างห้องเก็บของ	
วงกบ	ไม้เนื้อแข็ง 2"x4"
บานกรอบ	เหล็กอลูมิเนียม ขนาด 4x9ซม.
ลูกฟัก	กระจกใส หนา10มม./ ลูกกรงเหล็ก
กลอน	–
อุปกรณ์มือจับ	–

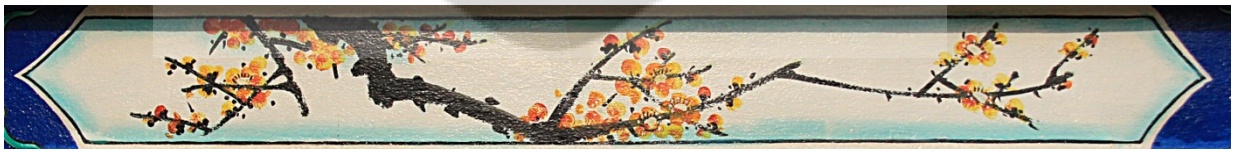
ภาพประกอบ 792 ลายเส้นประตูหน้าห้องเก็บของ

8.2 ด้านจิตรกรรมด้านทิศตะวันออก

ด้านจิตรกรรมนั้นสามารถพบเห็นได้ทั่วไป เช่น รูปของผลไม้และไม้มงคลต่างๆ เช่น ทับทิม ต้นไผ่ ส่วนที่บานประตูใหญ่ เมื่อปิดเข้าหากันก็เป็นรูปวาดของมังกร เพราะเชื่อว่า มังกรคือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีหน้าที่เฝ้าสถานที่ป้องกันภูตผีปีศาจ ภายในวัดจะเห็นภาพวาดบนขื่อคานของสิ่งมงคลต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากชีวิตประจำวันของชาวไทยเชื้อสายจีนมักเชื่อกับเรื่องราวการดำรงชีวิตดังนั้นความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนจึงถูกถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์ออกมาในความหมายของความเป็นมงคลแก่ผู้มาเยี่ยมเยียน ไม่ว่าจะเป็นรูปสัตว์ เช่น มังกร ปลา ค้างคาว กระต่าย ฯลฯ รูปต้นไม้ต่างๆ เช่น ไผ่ ดอกโบตั๋น เห็ดหลินจือ ฯลฯ หรือสัญลักษณ์ของธรรมชาติ เช่น คลื่นในทะเล เมฆ ไข่มุกไฟ ฯลฯ มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ภาพวาดในวิหารด้านตะวันออก มีจำนวน 22 ภาพ มีขนาดของภาพที่แตกต่างกันออกไป มีอยู่ในรายละเอียดด้านล่างตามภาพประกอบ ภาพส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์ แทนความหมายมงคลต่างๆ เช่นรูปสัญลักษณ์ของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ที่แทนคำอวยพร ได้แก่ส้ม ลูกท้อ, ลำไย, ทับทิม, ลูกพลับ, ดอกบัว, ดอกเบญจมาศ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของสัตว์ที่ใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ค้างคาว, นกกะเรียน, กวางดาว, ปลามังกร, กระต่าย เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของธรรมชาติ และสิ่งของที่ใช้แทนคำอวยพร ได้แก่ น้ำ, คลื่นน้ำ, เมฆ, ตะกร้าใส่ดอกไม้, แจกันใส่ดอกไม้, จานใส่ดอกไม้ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์แห่งความเชื่อ ได้แก่ หยินหยาง, มงคล 8 ทิศ, โซ่ว, วั่น เป็นต้น **วัสดุ :** สีที่ใช้ในการวาด ได้แก่ สีน้ำมัน, พู่กันจีน, แผ่นทอง เป็นต้น

วิธีการ : การวาดภาพระบายสี ขั้นตอนแรกเป็นการรองสีพื้นไม้เพื่อให้ง่ายต่อการร่างภาพ ขั้นตอนสอง เป็นการขึ้นรูปด้วยการวาดลายเส้น ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ขั้นตอนสาม เป็นการลงสีน้ำมันและบางภาพมีการลงรัก ปิดทอง เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 793 ดอกเหมย 梅

สัญลักษณ์ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 794 ดอกบัว 荷花

สัญลักษณ์ความเจริญ , ความงอกงาม , ความอบอุ่น , ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

ภาพประกอบ 795 ต้นไผ่ 竹

สัญลักษณ์ความมีอายุยืน , โชคลาภ

ภาพประกอบ 796 ดอกบัว 荷花

สัญลักษณ์ความเจริญ , ความงอกงาม , ความอบอุ่น , ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

ภาพประกอบ 797 ดอกกล้วยไม้

ความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , มิตรภาพอันบริสุทธิ์

ภาพประกอบ 798 นกกะเรียน 鹤

สัญลักษณ์นกกะเรียนเป็นสัตว์พาหนะประจำเทพแห่งความยั่งยืนหรือเทพซิ่งชาวจีนจึงใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน

ภาพประกอบ 799 ดอกเบญมาศ 菊花

สัญลักษณ์ฤดูใบไม้ร่วง , ความมีอารมณ์ขัน , การเกษียณอายุ ,ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

ภาพประกอบ 800 ดอกบัว 荷花

สัญลักษณ์ความเจริญ , ความงอกงาม , ความอบอุ่น , ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

ภาพประกอบ 801 ดอกเหมย (ดอกบ๊วย)梅

สัญลักษณ์ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 802 เป็ดแมนดาริน (อวงเอียง)鸳鸯

สัญลักษณ์ของการมีชีวิตคู่ที่มีความสุขการแต่งงานตามธรรมชาติของเป็ดแมนดาริน จะอยู่ด้วยกันเป็นคู่เสมอ จึงใช้อวยพรคู่บ่าวสาวให้มีชีวิตคู่เปี่ยมสุขและซื่อสัตย์ต่อกันจึงมีความเชื่อว่า การใช้สัญลักษณ์เป็ดคู่จะเป็นมงคลสูงสุดในเรื่องของความสมหวังในความรัก

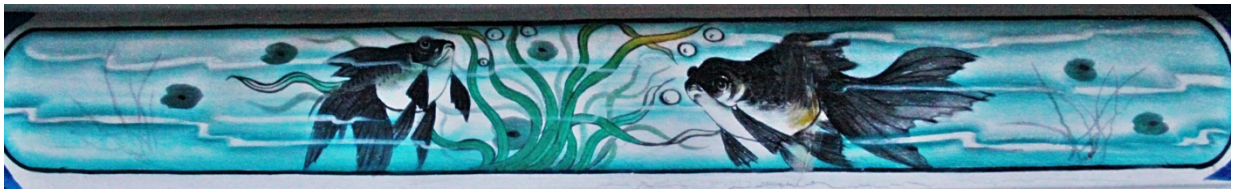
ภาพประกอบ 803 นกกะเรียน 鹤

สัญลักษณ์นกกะเรียนเป็นสัตว์พาหนะประจำเทพแห่งความยั่งยืนหรือเทพซึ่งชาวจีนจึงใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน

ภาพประกอบ 804 ดอกเหมย(ดอกบ๊วย)

สัญลักษณ์ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 805 ปลาทองในน้ำ

สัญลักษณ์ทองและหยกเต็มบ้าน , มั่งคั่งบริบูรณ์ , มีกินมีใช้มากมาย

ภาพประกอบ 806 ดอกท้อ

การกันภูตผี , สันติภาพ , ความสุข

ภาพประกอบ 807 ลูกทับทิม

ความเจริญงอกงาม ความรัก อิทธิพลของความรัก
ความหมายของการมีบุตรยาก

ภาพประกอบ 808 ภาพวาดมุมจั่วแจกัน

ร่ำรวยเป็นมงคล อายุ วรรณ สุข
แคล้วคลาดปลอดภัยตลอดทั้งปี

ภาพประกอบ 809 ดอกกล้วยไม้

ความสง่างาม ความบริสุทธิ์ มิตรภาพอันบริสุทธิ์
ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดู
ที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 810 ดอกเหมยบาย บุญ 5 ประการเกิด

การกันภูตผี , สันติภาพ , ความสุข

ภาพประกอบ 811 ปลาทองในน้ำ
ทองและหยกเต็มบ้าน มั่งคั่งบริบูรณ์
มีกินมีใช้มากมาย

ภาพประกอบ 812 ปลากับสาหร่าย เงินทองเต็มบ้าน
สัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ , ลวดลายแห่งธรรมชาติ
ทิวทัศน์อาจไม่ได้สื่อความหมายที่ชัดเจน

ภาพประกอบ 813 ร้อยวิหคขานรับหงส์

ภาพประกอบ 814 ร้อยวิหคขานรับหงส์

ร้อยวิหคขานรับหงส์ หรือ ไป๋เหนี่ยวเฉาฟ่งเป็นคำมงคลที่นิยมอย่างมากสำหรับการอวยพรต่อกันในหมู่ญาติมิตรสหาย

8.3 ด้านประติมากรรม

ผลงานประติมากรรมที่ใช้ประดับและตกแต่งบนหลังคาวิหารด้านทิศตะวันออก ถือเป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้าย้อนหลังให้เห็นถึงลักษณะของอารยธรรมและวัฒนธรรมของชนชาติจีนได้อย่างชัดเจน ทั้งเรื่องราวของความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ในยุคสมัยต่างๆโดยศึกษาจากเรื่องราวและการตีความที่สัมพันธ์กันของศิลปกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ หลากหลายชนิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่วิหารด้านทิศตะวันตก มีจำนวน 54 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้ง รายละเอียดตามภาพประกอบด้านล่าง งานประติมากรรมในวิหารนี้มีทั้งงานปูนปั้น งานฉลุไม้ และงานหินขัด ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น บนหลังคา ตามค้ำยัน เต้ารับชายคา ตามเสาในวิหาร ซุ้มประตู ตลอดจนนิยมใช้ประดับฐานของแท่นบูชาในวิหาร

วัสดุ : ปูนปั้น, ไม้, เครื่องถ้วยชามกระเบื้องสี , หินแกรนิต

วิธีการ : งานปูนปั้นจะถูกปั้นขึ้นรูปเป็นรูปร่างลวดลายมงคลต่างๆ ตามคติความเชื่อของชาวจีน หลังจากขึ้นรูปต่างๆ เสร็จก็จะตกแต่งประดับด้วยเครื่องถ้วยชาวกระเบื้องเคลือบสีต่างๆ ส่วนงานฉลุไม้จะฉลุไม้ตามเรื่องราวของความเชื่อต่างๆ เช่น ฉลุลวดลายไม้ในเรื่องของโป๊ยเซียน เรื่องราวของวิเศษแปด

อย่าง รวมไปถึงลายฉลุไม้ลวดลายผลไม้มงคล ต้นไม้มงคล สัตว์มงคล เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 815 ป้ายเทิดเกียรติบูชาเทพ สมัยราชวงศ์ชิง (กวงซู่)

ภาพประกอบ 816 ซุ้มประตูหน้าวิหารเหล่าเทพ

ภาพประกอบ 817 ด้านหน้าห้องบูชาวัตถุมงคลของวัด

ภาพประกอบ 818 ประติมากรรมป้ายชื่อซุ้มประตูฮั่วท้อเซียนซือ

ภาพประกอบ 819 ประติมากรรมซุ้มประตู

ภาพประกอบ 820 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 萬 福 歸 宗 หมื่นบุญในพระศาสน์

ภาพประกอบ 821 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 雙 龍 護 法 輪 มังกรคู่คุ้มครองธรรมจักร

ภาพประกอบ 822 博古吉祥花 แจกันบุปผาสิริมงคล

ภาพประกอบ 823 博古吉祥花 แจกันบุปผาสิริมงคล

ประติมากรรมฉลุลายไม้ของวัตถุโบราณ ซึ่งมีความหมายคือความมั่งคั่งเป็นมงคล กล่าวถึงฤดูทั้งสี่ ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว เป็นสัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

ภาพประกอบ 824 四季平安

ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว เป็นสัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข

ภาพประกอบ 825 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : องุ่น

ภาพประกอบ 826 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ลูกท้อ

ภาพประกอบ 827 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ส้มมือ

ภาพประกอบ 828 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ทับทิม

ภาพประกอบ 829 加冠晋禄

ภาพประกอบ 830 加冠晋禄

ภาพประกอบ 831 加冠晋禄

ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 加冠晋禄 ขุนนางในสมัยโบราณสวมใส่มงกุฎในการเข้าเลื่อนรับตำแหน่ง

ภาพประกอบ 832 ป้ายชื่อปึงเถ่ากง

ภาพประกอบ 833 ป้ายชื่อปึงเถ่าม่า

ภาพประกอบ 834 ป้ายชื่อไฉ่ซิงเอี๊ย

ภาพประกอบ 835 ป้ายชื่อฮั่วท้อเซียงซือ

ภาพประกอบ 836 ป้ายชื่อไท้ส่วยเอี๊ย

ภาพประกอบ 837 ป้ายชื่อเอี๊ยะอ๊วงไต่ตี่

ภาพประกอบ 838 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 富貴花鳥 ลายมั่งคั่งบุปผาวิหค

ภาพประกอบ 839 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ส้มมือ

ภาพประกอบ 840 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 雙龍戲珠 มังกรคู่เล่นไข่มุกไฟ

ภาพประกอบ 841 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 石榴五果 ผลทับทิม

ภาพประกอบ 842 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 富貴花鳥 ลายมั่งคั่งบุปผาวิหค

ภาพประกอบ 843 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 雙龍戲寶 มังกรคู่ล่อแก้ว

ภาพประกอบ 844 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ดอก 4 ฤดูกาลสิริมงคล 四季吉祥花

ภาพประกอบ 845 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 雙龍楚尾幾圍 มังกรคู่กับดอกบัว

ภาพประกอบ 846 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : 雙龍戲寶 มังกรคู่ล่อแก้ว

ภาพประกอบ 847 ป้ายคำกลอน

หนึ่งกรุณาเมตตาอยู่นิรันดร์ สหัสทิศายาวิเศษช่วยผู้คน

ภาพประกอบ 848 ป้ายชื่อคุ้มครองให้ปลอดภัย

ภาพประกอบ 849 ป้ายชื่อวิหารไต่เสี่ย (เห้งเจีย)

ภาพประกอบ 850 ประติมากรรมลายฉลุไม้ : ผลลิ้นจี่ 荔 枝 五 果

ภาพประกอบ 851 ประติมากรรมลายนูน : ความกลมเกลียวและความเป็นเอกภาพดังปรารถนา

แบบที่เห็นในภาพให้ความหมายถึง ความสุข ความพอใจ และความสมัครสมาน กลมเกลียว

ภาพประกอบ 852ประติมากรรมลายนูน 四季平安，福禄如意,必定富貴,吉祥如意

ภาพประกอบ 853 ประติมากรรมลายนูน 四季平安，福禄如意,必定富貴,吉祥如意

四季平安 **สี่ฤดูกาล ซึ่งมีฤดูใบไม้ผลิ ร้อน ใบไม้ร่วง หนาว : สัญลักษณ์ของความอยู่เย็นเป็นสุข**

福禄如意 **ของขุนนางในสมัยโบราณ : สัญลักษณ์ของความสุขและความสมใจปรารถนา**

必定富貴 **อนุมานว่าต้องร่ำรวยมีวาสนาอย่างแน่นอน**

吉祥如意 **ความสิริมงคลโชคดี สมใจสมดั่งความปรารถนา**

ภาพประกอบ 854 ประติมากรรมลายนูน 佛珠 จินดามณี 蓮花 ดอกบัว 祥雲 เป็นสิริมงคล

8.4 ด้านปฏิมากรรมด้านทิศตะวันออก

ปฏิมากรรมที่ประดิษฐานอยู่ในวิหารด้านทิศตะวันออก มีทั้งหมด 17 องค์ ซึ่งแต่ละองค์มีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะขององค์เทพเจ้า พระโพธิสัตว์ และบูรพาจารย์ รวมทั้ง 17 องค์ประดิษฐานในตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ เทพปึงเถ่ากง - ปึงเถ่าม่า, เอี๊ยะอ๊วง, ไฉ่ซิงเอี๊ย, ไท่ส่วยเอี๊ย, ฮั่วท้อเซียงซือ รวม 6 องค์ ประดิษฐานอยู่ในตู้เดียวกัน องค์เหวยเหล่า, เจ้าแม่ทับทิม, เทียนโหวเซี้ยบ้อ, เทพฮั่วกวง, กงพั้ว ประดิษฐานอยู่ในตู้เดียวกัน เทพวานร (เห้งเจีย) และบูรพาจารย์ อยู่คนละตู้แต่วิหารเดียวกัน

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ทองคำเปลว เป็นต้น

วิธีการ : องค์เทพเจ้า พระโพธิสัตว์ และบูรพาจารย์ ในวิหารนี้เป็นลักษณะเป็นปูนปั้นระบายสีลงรักปิดทองเขียนสี เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 855 ปฏิมากรรมเทพปึงเถ่ากง ปึงเถ่าม่า

มีความกว้าง 45 เซนติเมตร สูง 100 เซนติเมตร

เทพปึงเถ่ากง ปึงเถ่าม่า 本頭公,本頭媽 **(เทพแห่งทุนทรัพย์)**

ผู้มาบูชาเทพทั้งสองนี้ ล้วนต้องการที่จะประสบกับความสุขในครอบครัว เนื่องจากเทพทั้งสององค์นี้เป็นตัวอย่างของการใช้ชีวิตร่วมกันจนแก่เฒ่านั่นเอง

เทพปึงเถ่ากง ปึงเถ่าม่าเป็นเทพเจ้าด้านการปกปักษ์รักษาอีกองค์ที่คนจีนและคนเชื้อสายจีนในแถบประเทศเอเชียอาคเนย์นิยมนำมาบูชา เช่น ประเทศไทย, ประเทศมาเลเซีย, ประเทศสิงคโปร, ประเทศอินโดนีเซีย, ประเทศฟิลิปปินส์, ฯลฯเชื่อว่าท่านจะคอยดูแลชุมชน

ปึงเถ่ากง ปึงเถ่าม่าเป็นเทพที่ชาวจีนในแถบเมืองแต้จิ๋วนิยมให้การเคารพนับถือ ซึ่งเป็นเทพตามความเชื่อพื้นเมืองในแถบนั้น และเป็นผู้ดูแลในเรื่องกิจการค้าขาย และคุ้มครองถิ่นฐาน ทำให้ชาวบ้านในแถบนั้นให้การเคารพยกย่องให้เป็นเทพทุนทรัพย์ ในปัจจุบันชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการค้าขายต่างๆ มักบูชาเทพปึงเถ่ากงและปึงเถ่าม่าไว้ในร้านค้าของตน เพื่อให้กิจการค้าขายเจริญรุ่งเรืองราบรื่น มั่นคง และก้าวหน้าตลอดไป

ลักษณะของท่าน ผู้ปั้นมักปั้นรูปปึงเถ่ากงเป็นรูปคหบดีจีน ใบหน้ายิ้มแย้ม ปั้นให้ปึงเถ่าม่าเป็นรูปผู้หญิงใบหน้ายิ้มแย้ม สวมชุดเศรษฐีผู้มีอันจะกินในสมัยโบราณ รูปปั้นของท่านจะประดิษฐานอยู่ในวิหารเทพและเซียนด้านขวามือก่อนเข้าสู่พระอุโบสถอยู่รวมกับเทพไฉ่ซิงเอี๊ย ลงรักปิดทองทั้งองค์ มีความสูงประมาณ 1 เมตร

ภาพประกอบ 856 ปฏิมากรรมองค์เอี๊ยะอ๊วง

มีความกว้าง 56 เซนติเมตร สูง 120 เซนติเมตร

เอี๊ยะอ๊วง (ราชาแห่งยาและเทพแห่งกสิกรรม)

เทพองค์นี้นอกจากจะเป็นเทพแห่งกสิกรแล้ว ท่านยังเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพืชสมุนไพรอีกด้วย ดังนั้นผู้ที่มากราบไหว้ก็เพื่อขอได้พบกับยาที่สามารถรักษาโรคและให้เขาหายจากโรคนี้

ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน มีความเชื่อว่าเอี๊ยะอ๊วงเป็นผู้ค้นพบตัวยาสมุนไพรจีนต่างๆ และได้บันทึกเป็นตำรายาสมุนไพรที่ใช้กันเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน

ชาวจีนและคนไทยเชื้อสายยังมีความเชื่ออีกว่า ท่านเป็นผู้ให้คำแนะนำการเกษตรให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ท่านจึงได้รับขนานนามจากชาวจีนมาตั้งแต่ครั้งโบราณว่า เป็นราชาแห่งยาและเทพแห่งกสิกรรม ในปัจจุบันผู้ที่เข้ามาไหว้ท่านจึงมักเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เพื่อขอให้ผลผลิตของตนเจริญงอกงามได้ผลดีเป็นประจำทุกๆ ปี

เสฐียร โกเศศ - นาคะประทีป (2540 หน้า 235) ได้กล่าวไว้ในลัทธิของเพื่อนว่า " เอี๊ยะอ๊วงผู้นี้คือหนึ่งในโพธิสัตว์ผู้ช่วยของพระไภษัชยคุรุไวฑูรย์พุทธเจ้า "

ลักษณะรูปปั้นของท่าน มักปั้นในลักษณะชายหนุ่ม ใบหน้ายิ้มแย้ม ไม่ใส่เสื้อ มีเครื่องประดับร่างกายเป็นใบไม้ ซึ่งเป็นลักษณะของการกสิกรรมมาตั้งแต่โบราณ ทาสีทองทั้งองค์ ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารเทพและเซียนด้านขวามือก่อนเข้าสู่พระอุโบสถ สูงประมาณ 1.5 เมตร

ภาพประกอบ 857 ปฏิมากรรมองค์ไฉ่ซิงเอี๊ย

มีความกว้าง 45 เซนติเมตร สูง 62 เซนติเมตร

ไฉ่ชิงเอี๊ย (ไฉเสินเย่) 财神爷

ไฉเสินเย่(财神爷) เป็นการออกเสียงเรียกด้วยสำเนียงจีนกลาง แต่เราจะคุ้นเคยในสำเนียงแต้จิ๋ว ว่า ไฉ่ชิงเอี๊ย มากกว่า สำหรับชาวจีนแล้ว ไฉ่เสินเย่ (ไฉ่ชิงเอี๊ย) นั้นคือสัญลักษณ์ ของเทพเจ้าแห่งความร่ำรวยหรือเทพเจ้าแห่งโชคลาภ (คำว่า ไฉ (财) แปลว่า ทรัพย์สมบัติ , เสิน (神) แปลว่า เทพ ส่วน เย่ (爷) เป็นคำยกย่องเปรียบดั่งผู้มีคุณหรือปู่) นับเป็นเทพเจ้าที่ได้รับการกราบไหว้มากที่สุดองค์หนึ่ง และยังเป็นเทพที่ ชนทุกชั้นนิยมกราบไหว้บูชา ไม่ว่าคนคนนั้นจะเป็นคนยากดีมีจนแค่ไหนเพราะไม่ว่าจะเป็นยาจกหรือเศรษฐี ต่างก็ปรารถนาในทรัพย์สมบัติและความร่ำรวยด้วยกันทั้งนั้น

คตินิยมของคนจีนที่มีมาอย่างช้านานต่างเชื่อกันว่า การกราบไหว้บูชา ไฉ่ชิงเอี๊ย เทพแห่งความร่ำรวยและโชคลาภ จะนำพามาซึ่งความสุขสมหวังในทรัพย์สมบัติมากมายตลอดทั้งปี อีกทั้งเทพเจ้าไฉ่ชิงเอี๊ย (ไฉเสินเย่) เป็นเทพองค์แรกที่ชาวจีนต้องกราบไหว้เป็นองค์แรกของปีใหม่จีน ตรุษจีน คนจีนส่วนใหญ่นิยมไหว้ท่านในคืนก่อนวันตรุษจีนเพื่อเฉลิมฉลองวันแรกของปีใหม่ (แต่จริงๆ แล้ว หากนับตามปฏิทินจันทรคติ วันเกิดของท่านนั้นคือ วันที่ 5 หลังตรุษจีน (ชิวโหงว) แต่เพราะใกล้กับวันตรุษจีน รวมทั้งเพื่อความเป็นสิริมงคลในวันแรกของปีใหม่ คนจีนส่วนใหญ่จึงนิยมกราบไหว้ ไฉ่ชิงเอี๊ย ในคืนสุดท้ายของปีเก่าก่อนขึ้นวันใหม่ในวันตรุษจีน เรียกกันว่า ไหว้เจ้าสิ้นปี นั่นเอง

ตามตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับ ไฉ่ชิงเอี๊ย หรือ ไฉเสินเย่ มีค่อนข้างมากมายและหลากหลายมากกว่าเทพองค์อื่นๆ แต่ละตำนานก็แตกต่างกันไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้นในที่นี้จะประมวลสรุปเกี่ยวกับตำนานที่มาของไฉ่ชิงเอี๊ย ที่มีความใกล้เคียงกันมากที่สุดเป็นลำดับแรกๆ แล้วค่อยกล่าวถึงตำนานปลีกย่อยโดยสังเขป ทั้งนี้จะยึดถือเรื่องราวที่มาไฉ่ชิงเอี๊ยจากเอกสารภาคภาษาจีนเป็นหลัก

เทพเจ้าแห่งโชคลาภและความมั่งคั่งร่ำรวย ไฉเสินเย่ หรือ ไฉ่ชิงเอี๊ย จะมีอยู่ 2 องค์ ได้แก่ เหวินไฉเสินเย่ หรือ ไฉ่ชิงเอี๊ยบุ๋น (文财神爷) และ อู่ไฉเสินเย่ หรือ ไฉ่ชิงเอี๊ยบู๊ (武财神爷) ความเชื่อเรื่องไฉ่ชิงเอี๊ยทั้งบุ๋นและบู๊ก็มีความแตกต่างกันหากคนคนนั้นทำงานทั่วไปและต้องการกราบไหว้ขอพรเพื่อความร่ำรวย ก็จะนิยมกราบไหว้ไฉ่ชิงเอี๊ยบุ๋น แต่หากเป็นกิจการบริษัท,สำนักงาน และโรงงาน ที่ต้องควบคุมคนเป็นจำนวนมากและมีอานุภาพให้คุณสำหรับในเรื่องของหนี้สิน จะกราบไหว้ในไฉ่ชิงเอี๊ยบู๊กล่าวคือ จะช่วยดลบันดาลให้ผู้บูชาที่เป็นเจ้าหนี้สามารถทวงหนี้ได้ง่ายยิ่งขึ้น

ไฉ่ชิงเอี๊ยบุ๋น (เหวินไฉเสินเย่) 文财神爷

ไฉ่ชิงเอี๊ยบุ๋น หรือ เหวินไฉเสินเย่ (文财神爷) มีลักษณ์เป็นชายชราหนวดดำ สวมใส่ชุดขุนนางแบบบุ๋นในสมัยโบราณ มือข้างหนึ่งถือหยวนเป่า (ง้วนป้อ) ซึ่งเป็นเงินจีนสมัยก่อน ส่วนมืออีกข้างจะถือม้วนผ้าเขียนคำอักษรมงคลว่า เจาไฉจิ้นเป่า (招财进宝) แปลว่า กวักเงินกวักทอง หรือ เรียกทรัพย์รับสิ่งวิเศษ หรือบางครั้งก็ถือหรูอี้ (ยู่อี่) คตินิยมเกี่ยวกับบูชาเทพเจ้าไฉ่ชิงเอี๊ยบุ๋นนี้ มีความเชื่อว่าจะทำให้ร่ำรวยด้วยทรัพย์สินเงินทองและกิจการค้ารุ่งเรือง มีเงินมีทองใช้ตลอดปี

มีตำนานเล่าขานว่า ไฉ่ซิงเอี๊ยบุ๋น (เหวินไฉเสินเย่) หมายถึง ปี่กัน (比干) ซึ่งปี่กันผู้นี้มีตัวตนอยู่จริงในปลายราชวงศ์ซาง สมัยพระเจ้าซางโจ้วหวัง(帝紂王) จักรพรรดิองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ซาง บางตำนานกล่าวว่าปี่กันเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี บ้างก็ว่าเป็นพระเจ้าอาของพระเจ้าซางโจ้วหวัง ในประวัติศาสตร์ได้บันทึกว่า ปี่กันเป็นผู้จงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองเป็นยิ่งนัก จึงทนไม่ได้ที่เห็นจักรพรรดิลุ่มหลงมัวเมาในสุรานารี โดยเฉพาะทรงหลงใหลในพระสนมตาจี(...) จนไม่ออกว่าราชการบริหารแผ่นดิน สุดท้ายราษฎรประสบความทุกข์ยากลำเค็ญ แผ่นดินลุกเป็นไฟ ปี่กันจึงหาญกล้าไปกราบทูลเพื่อเตือนสติพระเจ้าซางโจ้วหวัง และได้ควักหัวใจออกมาเพื่อพิสูจน์จิตใจอันภักดี บ้างว่า เมื่อปี่กันตายไปแล้ว ดวงวิญญาณอันซื่อสัตย์ของท่านสร้างความตื้นตันให้แก่สวรรค์เป็นยิ่งนัก จึงได้ชุบชีวิตปี่กันให้ฟื้นคืนร่างกลายเป็นเซียนผู้วิเศษ บ้างก็ว่า เพราะปี่กันได้รับยาเม็ดอมตะจากเซียนเจียงไท้จวิน ถึงแม้ไม่มีหัวใจก็ไม่มีวันตาย ครั้นเมื่อพระสนมตาจีใส่ร้ายป้ายสีและกราบทูลซางโจ้วหวังเพื่ออยากได้หัวใจของปี่กันมาปรุงเป็นยา พระเจ้าซางโจ้วหวังจึงมีรับสั่งให้ฆ่าปี่กันฆ่าตัวตาย

จากเรื่องราวดังกล่าวนี้ ว่ากันว่าเป็นเพราะปี่กันไม่มีหัวใจอีกแล้ว ท่านจึงไม่ยึดติดกับทรัพย์สมบัติใดๆ อีก ดังนั้น เมื่อกลายร่างเป็นเซียน ปี่กันจึงนำเงินทองและทรัพย์สมบัติออกมาแจกจ่ายและโปรยเงินทองให้แก่มนุษย์ โดยที่ไม่เลือกว่าจะยากดีหรือมีจน นี่เองก็คือที่มาของปี่กันผู้ที่ชาวบ้านเคารพเทิดทูนให้เป็นเทพแห่งสมบัตินามว่า ไฉ่ซิงเอี๊ย (ไฉเสินเย่) และเพราะท่านเป็นอดีตขุนนางชั้นผู้ใหญ่ในสมัยราชวงศ์ซาง ชนรุ่นหลังจึงเรียกว่า ไฉ่ซิงเอี๊ยบุ๋น

นอกจากนี้ เรื่องเล่าเกี่ยวกับไฉ่ซิงเอี๊ยบุ๋นในบางตำนานก็หมายถึง เศรษฐีผู้มั่งคั่งนามว่า เจ้าเสวียน (赵玄) ที่มีชีวิตอยู่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ซึ่งเป็นเศรษฐีผู้ร่ำรวยมหาศาลแต่มีจิตใจบุญสุนทานเอื้อเฟื้อแก่คนยากคนจนทั้งหลาย ชาวบ้านจึงกราบไหว้บูชาท่านและยกย่องให้เป็น เทพแห่งสมบัติ ไฉ่ซิงเอี๊ย

ภาพประกอบ 858 ปฏิมากรรมองค์ไท่ส่วยเอี๊ย

มีความกว้าง 51 เซนติเมตร สูง 103 เซนติเมตร

เทพประจำชะตาชีวิต (ไท่ส่วยเอี๊ย , ไท่ซุ่ยเอี๊ย)太歲爺

ไท่ส่วยเอี๊ย(太歲爺) เป็นเทพเจ้าที่คอยปกป้องคุ้มครองดวงชะตาราศีของมนุษย์ให้ปราศจากภัยพิบัติอุปัทวันตราย ซึ่งในทุก ๆ ปีหลังเทศกาลตรุษจีน ชาวจีนจะนำเทียบแดงเขียนชื่อวันเดือนปีและเวลาเกิดของตนเองพร้อมด้วยกระดาษเงินกระดาษทอง มาขอพรจากเทพไท่ส่วยเอี๊ย เรียกกันเป็นภาษาจีนว่า ป้ออุ่ง หรือฝากดวงชะตาไว้เพื่อให้ท่านคุ้มครองป้องกันภัยพิบัติในปีนั้นๆ การปฏิบัติเช่นนี้มีมาในหมู่ชนชาวจีนนับเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว

ไท่ส่วยเอี๊ย เป็นเทพที่ปกป้องคุ้มครองดาวชะตาราศีของมนุษย์ให้ปราศจากภยันอันตราย ชาวจีนเชื่อว่าท่านเกิดในสมัยราชวงศ์ซางเมื่อประมาณ 3,300 ปี ล่วงมาแล้ว ท่านเป็นบุตรของมเหสีของกษัตริย์ติ๋ว วันหนึ่งขณะที่มารดาของท่านเสด็จประพาสอุทยาน นางได้เดินตกลงไปในหลุมรอยเท้ายักษ์ ซึ่งเป็นหลุมขนาดใหญ่มาก นางตกใจก็วิ่งกลับตำหนักไป ต่อมานางก็ตั้งครรภ์ เมื่อถึงเวลาคลอดบุตรนั้น ทรงคลอดออกมาเป็นลักษณะก้อนเนื้อใหญ่ทรงกลมคล้ายลูกบอล ทำให้พระสนมถังจี้ซึ่งมีจิตริษยาได้คบคิดกับปุโรหิตไปทูลต่อกษัตริย์ติ๋วว่า จะเป็นกาลีบ้านกาลีเมือง เสื่อมเสียแก่ราชวงศ์ กษัตริย์ติ๋วจึงให้นำก้อนเนื้อนั้นไปทิ้งยังทะเลทราย เมื่อเหล่าทหารกลับไปแล้วปรากฏว่ามีนกใหญ่บินมากางปีกให้ร่มเงาแก่ก้อนเนื้อประหลาดนี้ และมีกวางมาให้นมแก่ก้อนเนื้อสีแดงนี้ด้วย

เมื่อเทวดาบนสวรรค์เห็นก้อนเนื้อนี้มีแสงเรืองรองก็ทราบว่า เป็นผู้มีบุญมาจุติ จึงเหาะมาจากสวรรค์แล้วเอากระบี่กรีดที่ก้อนเนื้อ ปรากฏว่าข้างในมรทารกเพศชายหน้าตาดี เทวดาจึงได้อุ้มไปเลี้ยงบนสวรรค์และได้ชื่อว่า "ฮึงเกา"

ฝ่ายพระสนมถังจี้ต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นพระมเหสีแทน ฝ่ายฮึงเกามีความเจ็บแค้นพระบิดาของตนมาก เมื่อเติบใหญ่ได้ลงมาจากสวรรค์ได้ช่วยเกียงไท้กง และจิวบุ่งอ๊วงก่อกบฏล้มล้างกษัตริย์ติ๋ว ได้รบชนะพระบิดา ได้ฆ่าพระสนมถังจี้ด้วยมือของตนเอง ต่อมาเกิดปีศาจมารังควานมนุษย์ ฮึงเกาได้ต่อสู้กับปีศาจอย่างเด็จเดี่ยว เมื่อชนะปีศาจเง็กซียนฮ่องเต้ได้ปูนบำเหน็จให้เป็นเทพไท้ส่วย

ชาวจีนมีความเชื่อว่าไท้ส่วยเอี๊ยมีอีกภาคหนึ่ง คือ พญายมองค์หนึ่งตามความเชื่องของชาวจีนโบราณ ดังนั้นชาวจีนจึงถือกันว่าไม่ควรขุดดินเพราะว่าจะเป็นการรบกวนอยู่บนเศียรของท่าน

ในอีกท้องที่หนึ่งมีความเชื่อว่าท่านเป็นเจ้าแห่งปี หากมีการก่อสร้างที่เกี่ยวกับการขุดดินก็ต้องเชิญซินแสให้มาดูทิศที่ไท้ส่วยเอี๊ยประทับ เพื่อจะได้หลบการขุดดินทิศที่ท่านประทับ และก่อนที่จะขุดดินก็ต้องทำการไหว้ขอขมาก่อน

รูปปั้นของท่านมักปั้นอยู่ในชุดขุนนางฝ่ายบุ๋นของจีนสมัยก่อน มีหนวดเครายาว หมายถึงการมีอายุยืนมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มไปด้วยความเมตตากรุณา รูปปั้นนี้ทำจากปูนปั้น ตกแต่งลวดลาย ทาสีทองทั้งองค์ ประดิษฐานอยู่ในวิหารด้านข้าวขวามือของพระอุโบสถสูงประมาณ 0.5 เมตร

ภาพประกอบ 859 ปฏิมากรรมองค์ฮั่วท้อเซียนซือ

มีความกว้าง 58 เซนติเมตร สูง 120 เซนติเมตร

ฮั่วท้อเซียนซือ 華陀仙師

ฮั่วท้อเซียงซือ หรือ เรียกอีกชื่อว่า ฮั่วท้อ เดิมชื่อว่า ฮั้วย้ง “ฉายาง่วนฮ่วย” เกิดในราชวงศ์ฮั่น ตำบลเจียวกุ่ย ท่านมีความเฉลียวฉลาดตั้งแต่เล็ก ชอบค้นคว้าวิจัยด้วยตนเอง ชอบสันโดษ เชี่ยวชาญด้านฝังเข็มและปรุงยา ท่านยังสามารถผ่าตัดล้างกระเพาะบำบัดโรค หรือ ผ่ากำจัดเนื้อร้าย ยังสามารถผลิตยาคิดค้นยาต่าง ๆ เป็นท่านแรก

ท่านยังเป็นผู้มีอัจฉริยะในการแพทย์ คนที่ให้ท่านรักษาล้วนหายขาดจากโรคเหมือนรักษาคนตายให้ฟื้น ดังนั้น การรักษาของฮั่วท้อซึ่งยังคงฝังใจประชาชนคนจีนจนถึงปัจจุบันนี้ หนังสือสามก๊กกล่าวว่า ในชีวิตของฮั่วท้อสามารถผ่าตัดกระดูที่โดนพิษให้กับกวนอู

ผลงานศึกษาวิจัยของฮั่วท้อลึกซึ้งมาก สามารถรักษาโรคได้ทุกชนิด ดังนั้น ประชาชนจึงยกย่องว่า เป็นบรมครูแห่งการแพทย์และเภสัชกรจีน

จากประวัติข้างต้น ยามใดที่เจ็บป่วย ชาวจีนหรือชาวไทยสายเลือดจีนจะมาบนบานขอให้ฮั่วท้อเซียนซือ ซึ่งถือว่าเป็นประดุจเทพเจ้าแห่งการแพทย์ ช่วยปัดเป่าความเจ็บความป่วยให้หมดสิ้นไป ดังนั้นเมื่อร้อยกว่าปีก่อน วัดเล่งเน่ยยี่ได้นำขี้ธูปและสูตรยาสมุนไพรจากจีนมาทำการรักษาโรคต่าง ๆ เพราะสมัยนั้นการแพทย์ในประเทศไทย ยังไม่มีความเจริญมากนัก ประชาชนจึงนิยมใช้วิธีแผนโบราณกันมาก เมื่อประชาชนรู้ ก็มาขอยานี้ไปรักษาและยาที่ได้ไปก็สามารถปัดเป่าโรคต่าง ๆ ให้หายได้ ทำให้ชาวบ้านนิยมมากราบไหว้จนถึงปัจจุบัน

วิธีขอยา ให้บูชาเซ่นไหว้ตรงหน้าเทวรูปจำลองของท่านโดยการเขย่าติ้ว ถ้าตกหมายเลขใดก็ไปเจียดยาที่ห้องยาหรือให้ซินแสหยิบยาให้ตามหมายเลขที่ได้รับ โดยจะได้รับคำแนะนำจากวิธีการใช้ตามสูตรของฮั่วท้อที่ได้รับการสืบทอดมา จะไม่เรียกเก็บค่ารักษาและค่ายา

วันคล้ายวันเกิดประจำปีของท่านซึ่งตรงกับเดือน 4 วันที่ 18 ของจีน วัดจะมีงานสมโภชรำลึกถึงพระคุณท่านโดยจัด 2 วัน 2 คืน เป็นการสักการะถึงบุญคุณของท่านฮั่วท้อที่ได้ช่วยรักษาประชาชนทั่วไป

ภาพประกอบ 860 ปฏิมากรรมองค์เหวยเหล่า เฒ่าจันทรา

เฒ่าจันทรา ... ตำนานด้ายแดงแห่งความรัก

หากพูดถึงความเชื่อเกี่ยวกับความรักของชาวจีนแล้วคงจะนึกถึง “ตำนานด้ายแดงแห่งความรัก” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงคู่แท้ โดยมีเรื่องเล่าว่า ในสมัยราชวงศ์ถังมีชายคนหนึ่งนามว่า “เหวยกู่” บัณฑิตหนุ่มรูปงามมีฐานะ ได้เดินเที่ยวเล่นในตัวเมืองจนไปพบกับชายแก่คนหนึ่งนั่งอ่านหนังสือประหลาดอยู่ เหวยกู่จึงเข้าไปพูดคุยเพื่อสอบถามว่าอ่านหนังสืออะไรอยู่ ชายแก่ได้ตอบกลับว่ากำลังอ่านตำราการแต่งงานของชาวโลก เหวยกู่รู้สึกไม่เชื่อคิดว่าเป็นชายแก่เสียสติ

ภาพประกอบ 861 ภาพวาดเฒ่าจันทรา และการผูกด้ายแดงไว้ที่นิ้ว

แท้จริงแล้วชายแก่คนนั้นคือ “เฒ่าจันทรา” มีหน้าที่เป็นพ่อสื่อชักนำคนรักให้กับมนุษย์โลก โดยจะเป็นผู้ผูกด้ายแดงไว้ที่นิ้วของชายหญิงที่เป็นเนื้อคู่กัน และเมื่อผูกแล้วหากถึงเวลาจะได้แต่งงานกัน ไม่ว่าจะมีอุปสรรคขวากหนามมากมายเพียงใดก็ตาม ด้ายแดงที่ว่านี้จะล่องหน มีเพียง “เฒ่าจันทรา” เท่านั้นที่เห็น โดยด้ายนี้อาจจะมีการผูกปมเพื่อให้พบรักกันเร็วขึ้นก็เป็นได้ หรือหาก “เฒ่าจันทรา” เห็นว่าความรักนี้ไม่เหมาะสมก็จะใช้ “กรรไกรตัดวาสนา” ตัดด้ายแดงออกทำให้หมดสิทธิ์รักกัน

เหวยกู่รู้สึกสนใจจึงถาม “เฒ่าจันทรา” ไปว่า แล้วคู่ครองของตนเป็นคนอย่างไร เฒ่าจันทราได้พาเหวยกู่ไปหาเนื้อคู่ แต่ทิศทางที่ไปไม่ได้ไปยังชุมชนของคนมีฐานะ หากแต่ไปยังตลาดเก่าแห่งหนึ่ง และเฒ่าจันทราได้ชี้ให้เหวยกู่ดูเด็กน้อยเนื้อตัวมอมแมมที่เป็นลูกสาวของแม่ค้าในตลาด พร้อมกับบอกว่า “นั่นแหละคือเนื้อคู่ของเจ้า” ก่อนที่จะหายตัวไป

เหวยกู่รู้สึกโมโหมากเมื่อรู้ว่าคู่ครองของตนเป็นเด็กน้อยเนื้อตัวมอมแมม เมื่อกลับถึงบ้านจึงจ้างให้คนรับใช้ในบ้านไปสังหารเด็กน้อยคนนั้น เมื่อเวลาผ่านไปหลายปีเหวยกู่สอบได้เป็นจอหงวน พร้อมกับเจ้าเมืองได้ยกลูกสาวให้เป็นคู่ครอง ชีวิตกำลังรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก และคิดว่าคำบอกเล่าของเฒ่าจันทราเป็นเรื่องโกหกหลังจากครองคู่กันได้ระยะหนึ่ง เหวยกู่ก็สังเกตว่าที่หน้าผากของภรรยามีสัญลักษณ์บางอย่างอยู่ จึงถามนางว่าคืออะไร นางได้เล่าให้ฟังว่า แท้จริงแล้วนางไม่ได้เป็นลูกสาวของเจ้าเมือง หากแต่เป็นลูกของแม่ค้าจนๆ ในวัยเด็กมีชายคนหนึ่งใช้มีดกรีดหน้าของตนแล้วจากไป และเจ้าเมืองผ่านมาเห็นเหตุการณ์เข้าพอดีจึงรับอุปการะตนเป็นลูกสาว เมื่อฟังจบเหวยกู่ได้ตามคนรับใช้ที่จ้างให้ไปสังหารมา คนรับใช้ได้สารภาพว่า เขาไม่อาจทำใจสังหารเด็กน้อยคนนั้นได้ จึงเพียงใช้มีดกรีดหน้าเป็นสัญลักษณ์ไว้เท่านั้น

เมื่อเหวยกู่ทราบเรื่องทั้งหมดแล้ว ทำให้เขารู้ว่าที่เฒ่าจันทราบอกไว้เป็นความจริง จึงทำการขอขมาภรรยาและแม่ของนาง ก่อนที่จะครองรักกันไปอย่างมีความสุข

ส่วนรูปลักษณ์ของเฒ่าจันทรานั้นเป็นชายแก่ผมยาวสีขาว ไว้หนวดเครายาวสีขาวเหมือนเส้นผม ชอบนั่งอยู่บนก้อนหิน มือหนึ่งถือด้ายแดง อีกมือหนึ่งถือไม้เท้าที่แขวนตำราคู่ครอง สะพายย่ามที่ข้างในบรรจุด้ายแดงไว้ หากใครที่ยังไม่พบเนื้อคู่ ก็ขอให้ด้ายแดงนำพาคู่ครองมาเจอในเร็ววันนะครับ

ภาพประกอบ 862 เจ้าแม่ทับทิม (มาจู่) 妈祖

ภาพประกอบ 863 เทียนโหวเซี้ยบ้อ 天后圣母

เจ้าแม่ทับทิม (มาจู่) 妈祖 และเจ้าแม่ราชินีสวรรค์ (เทียนโหวเซี้ยบ้อ)天后圣母

มาจู่ (妈祖) หรือ ในสำเนียงแต้จิ๋วออกเสียงเรียกว่า หม่าโจ้ว คำว่า “มา” (妈) หมายถึง แม่ และ “จู่” (祖) หมายถึงบรรพบุรุษ บรรพชน คำเรียกดังกล่าวจึงแฝงไว้ด้วยความเคารพและศรัทธาในองค์ “มาจู่” เปรียบประหนึ่งมารดาแห่งบรรพชน แต่ส่วนใหญ่แล้ว คนไทยจะคุ้นเคยกับชื่อเรียกว่า “เจ้าแม่ทับทิม” มากกว่า

คำว่า “เจ้าแม่ทับทิม”ไม่ใช่คำแปลและไม่ใช่ชื่อที่เกรียกกันโดยทั่วไปในประเทศจีน แต่ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์จำลองรูป “มาจู่” ในไทย จะมีเครื่องประดับประจำองค์เป็นพลอยสีแดง และด้วยธรรมเนียมการเซ่นไหว้ในประเทศไทยที่นิยมถวายของและบนบานศาลกล่าวด้วยสร้อยคอสีแดงหรือสีแดงดั่งทับทิม จึงทำให้กลายมาเป็นคำเรียกที่ว่า “เจ้าแม่ทับทิม” ซึ่งเรียกกันเฉพาะในไทยเท่านั้น

นอกจากนี้ชื่อเรียกของ “เจ้าแม่ทับทิมมาจู่” ในภาษาจีนจะมีเรียกกันอีกหลายชื่อ ดังนี้

- เทียนโห้วเสิ้งหมู่ (天后圣母) ในสำเนียงแต้จิ๋วอ่านว่า เทียนโหวเซี้ยบ้อ หมายถึง เจ้าแม่ราชินีสวรรค์
- เทียนซ่างเสิ้งหมู่ (天上圣母) ในสำเนียงแต้จิ๋วอ่านว่า เทียนเซียงเซี้ยบ้อ หมายถึง เจ้าแม่แห่งสรวงสวรรค์
- เทียนโวเหนียงเหนียง (天后娘娘) ในสำเนียงแต้จิ๋วอ่านว่า เทียนโหวเนี่ยเนี้ย หมายถึง พระแม่ราชินีสวรรค์
- เทียนเฟยเหนียงเหนียง (天妃娘娘) ในสำเนียงแต้จิ๋วอ่านว่า เทียนฮุยเนี่ยเนี้ย หมายถึง พระแม่สนมสวรรค์
- เหมยโจวเหนียงเหนียง (湄洲娘娘) ในสำเนียงแต้จิ๋วอ่านว่า หมีจิวเนี่ยเนี้ย หมายถึง พระแม่เกาะเหมย

บางครั้งยังมีคำเรียกแบบย่อ ๆ ที่นิยมเรียกกันอย่างแพร่หลายว่า เทียนโห้ว (天后) หรือ*เจ้าแม่สวรรค์* รวมทั้งมาจู่ (妈祖) หรือ *หมาดาแห่งบรรพชน* อันเป็นคำที่พบเห็นและได้ยินทั่วไป

ประวัติความเป็นมาของ “มาจู่” นั้น เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่ง (บ้างว่า เป็นช่วงราชวงศ์เป่ยซ่งหรือซ่งเหนือ (ตรงกับปีค.ศ.960) และบ้างว่า เป็นช่วงราชวงศ์หนานซ่งหรือซ่งใต้ (ตรงกับปี ค.ศ.1150) ที่เกาะเหมยโจว มณฑลฮกเกี้ยน กล่าวกันว่า วันเกิดของมาจู่นั้นคือ วันที่ 23 เดือน 3 ตามปฏิทินจันทรคติจีนในครอบครัวของตระกูล “หลิน” (林) หรือ *แซ่ลิ้ม* เป็นบุตรสาวของหลินเอวี้ยน (林愿) เมื่อตอนแรกเกิดลืมตาดูโลกนั้น นางไม่มีเสียงร้องใด ๆ เกิดขึ้นเหมือนทารกแรกคลอดทั่วไป ครั้นเจริญวัยก็เป็นเด็กสาวที่เงียบ ๆ เรียบร้อย ดังนั้น บิดามารดาจึงตังชื่อนางว่า หลินม่อ (林默) หรือ หลินม่อเหนียง (林默娘) เพราะ คำว่า “ม่อ” นั้นหมายถึง *เงียบ*

เมื่อเติบโตเป็นสาว หลินม่อ (หลินม่อเหนียง) เป็นคนที่ฉลาดเฉลียว ขอบอ่านหนังสือและหมั่นศึกษาเล่าเรียน มีอุปนิสัยโอบอ้อมอารีและเมตตาต่อผู้อื่นได้ช่วยเหลือบิดาและพี่ชายไปหาปลาในทะเลอยู่เนือง ๆ ทำให้หลินม่อสามารถว่ายน้ำได้อย่างคล่องแคล่ว แต่กระนั้น นางก็เป็นคนที่แปลกประหลาดกว่าคนทั่วไป เพราะชอบมองไปยังท้องทะเลและท้องฟ้าอยู่บ่อย ๆ

มีเรื่องเล่าต่อ ๆ มากันว่า นางเป็นคนที่มีสัญชาตญาณพิเศษ สามารถรับรู้ความแปรปรวนของภูมิอากาศจากกระแสน้ำและคลื่นลม จนล่วงรู้ได้ว่า เมื่อใดจะมีลมพายุเข้าฝั่ง อีทั้งยังเป็นผู้ที่มีความรู้พิเศษทางการแพทย์ สามารถรักษาคนป่วยให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวงได้อย่างน่าอัศจรรย์ และด้วยอุปนิสัยอันดีงามของนาง จึงทำให้ชาวบ้านต่างพากันรักใคร่เป็นอย่างมาก

น่าเสียดายที่หลินม่อเสียชีวิตลงเมื่อมีอายุได้เพียง 18 ปี (บ้างว่า อายุ 28 ปี) ก่อนนางเสียชีวิตนั้น เล่ากันว่า ขณะที่นางกำลังหลับอยู่ ได้ฝันเห็นเรือหาปลาของบิดากับพี่ชายกำลังอับปางลง หลินม่อได้กระโจนลงน้ำและแหวกว่ายฝ่ากระแสคลื่นไปช่วยคนทั้งสอง มือข้างหนึ่งได้จับตัวพี่ชายเอาไว้ และใช้มือเพียงข้างเดียวว่ายน้ำ แต่นางก็ไม่อาจทิ้งบิดาได้ จึงใช้ปากคาบเสื้อของบิดาเอาไว้และพยายามว่ายน้ำกลับเข้าสู่ฝั่ง แต่ทว่าทันใดนั้น มารดาซึ่งเห็นนางหลับอยู่ได้เข้ามาปลุก ทำให้หลินม่อสะดุ้งตื่น ภาพในความฝันเมื่อนางอ้าปากร่างของบิดาก็หลุดลอยไปกับทะเล

ผ่านมาอีกไม่นาน ครอบครัวตระกูลหลินก็ได้รับข่าวร้ายเมื่อเหตุการณ์ในความฝันกลายเป็นเรื่องจริง ชาวบ้านมาบอกว่า เรือของบิดาและพี่ชายล่มกลางทะเล ชาวประมงสามารถช่วยชีวิตได้เพียงพี่ชายเท่านั้น ส่วนบิดาไม่ทราบชะตากรรมว่าเป็นอย่างไร เมื่อได้ฟังดังนั้น หลินม่อก็ออกเดินทางไปกลางทะเล เฝ้าเสาะหาร่างของบิดาด้วยความรักและกตัญญู จนกระทั่งผ่านไปสามวันจึงพบศพของบิดา

เหตุการณ์ดังกล่าวนี้สร้างความเสียใจให้แก่นางเป็นอย่างยิ่ง ไม่นานนางก็ตรอมใจตายที่ไม่อาจช่วยบิดาเอาไว้ได้ บางตำนานกล่าวว่า ภายหลังจากพบศพของบิดา หลินม่อก็ฝากฝังเรื่องพิธีกรรมให้กับมาดาของนางและเหาะเหินขึ้นสู่ท้องฟ้า กลายเป็นเทพธิดาที่เฝ้าคอยช่วยเหลือคนที่ประสบภัยทางทะเลตลอดไป

เนื่องจากหลินม่อในยามมีชีวิตอยู่นั้น เป็นหญิงสาวที่ชอบสวมใส่เสื้อผ้าสีแดง ครั้งเมื่อนางกลายเป็นเทพธิดาบนสรวงสวรรค์ จึงได้ตั้งปณิธานไว้ว่า ไม่ว่าใครก็ตามที่ออกทะเล นางจะช่วยเหลือทุกคนให้

ปลอดภัย ดังนั้น จึงมีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่า เวลาใดที่เรือกำลังประสบกับพายุหรือคลื่นทะเลยักษ์ ในช่วงวิกฤตินั้น จะแลเห็นหญิงสาวผู้หนึ่งสวมใส่ชุดแดงถือโคมสีแดงนำทางให้กับเรือลำนั้นให้สามารถแล่นไปในทิศทางที่ปลอดภัย

เรื่องราวของหลินม่อ (หลินม่อเหนียง) สร้างความซาบซึ้งและสะเทือนใจให้แก่ชาวบ้านเป็นอย่างมาก ต่อมาจึงได้มีการตั้งศาลกราบไหว้เพื่อเป็นการสรรเสริญในคุณงามความดีของนาง และเรื่องราวก็ได้ร่ำลือสืบต่อ ๆ กันมาตราบจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ทำให้กลายมาเป็นที่มาของคำสรรเสริญนางดุจดั่งมาดาผู้มีพระคุณต่อผู้ตกทุกข์ได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงนิยมเรียกกันว่า มาจู่ (妈祖) หรือ *มาดาแห่งบรรพชน*

ในสมัยราชวงศ์หมิง มีเรื่องเล่ากันว่า ในรัชสมัยพระเจ้าหย่งเล่อ เมื่อครั้งที่ขันทีเจิ้งเหอ (郑和) ได้นำทหารเรือกว่า 27,000 คน ออกสำรวจทางทะเลในมหาสมุทรแปซิฟิก ได้ประสบมรสุมทางทะเลหลายครั้ง แต่กองเรือก็สามารถเดินทางไปและกลับได้อย่างปลอดภัย มีบันทึกไว้ในเอกสารสำคัญว่า เจิ้งเหอได้จุดธูปบูชาต่อองค์มาจู่ทุกครั้ง จึงทำให้กองทัพเรือสามารถเดินทางได้อย่างปลอดภัยและรอดพ้นจากภัยทางทะเล

ในสมัยราชวงศ์ชิง จักรพรรดิคังซี (คังซีฮ่องเต้) ได้ถวายบรรดาศักดิ์สรรเสริญองค์มาจู่ให้เป็น เทียนโห้ว (天后) หรือ เจ้าแม่สวรรค์ และมีเครื่องประดับพระองค์เฉกเช่นเดียวกับมหาราชินีแห่งสวรรค์ (ในประเด็นนี้เองที่ทำให้มีผู้เข้าใจผิดและสับสน ระหว่างองค์มาจู่กับเจ้าแม่ซีหวางหมู่)

นอกจากนี้ ในตำนานหลังจากนางกลายร่างเป็นเทพธิดาเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำนั้น ก็มีตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับผู้ช่วยอสูรอีกสองคน ได้อาสาเป็นสาวกซ้าย-ขวาของนาง คือ อสูรกายสีแดง มีสองเขาบนศีรษะ ชื่อว่า ตาพันลี้ หรือ เซียนหลี่เหยียน (千里眼) ส่วนอสูรกายสีเขียว มีเขาเดียว ชื่อว่า หูสายลม หรือ ซุ่นเฟิงเอ่อ (顺风耳) ดังนั้น เมื่อมีการประดิษฐานรูปเคารพของมาจู่ จึงนิยมตั้งรูปปั้นของอสูรทั้งสองไว้อยู่ด้านซ้ายขวาเสมอ

ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อความศักดิ์สิทธิ์ของ “มาจู่” แม้เริ่มต้นที่มณฑลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะมณฑลทางใต้ เช่น กวางตุ้ง , ไห่หนาน (ไหหลำ) และไต้หวัน รวมทั้งกระจายไปสู่ดินแดนต่าง ๆ รอบโลก อาทิ ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย รวมทั้งในประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกา

ประเทศต่าง ๆ ที่กล่าวถึงนี้ ล้วนแต่มีการสร้างศาลเจ้ามาจู่ประดิษฐานไว้มากมาย และมีชื่อเรียกที่อาจแตกต่างไปบ้าง แต่ล้วนมีความหมายเดียวกันนั่นก็คือ “มาจู่” ยกตัวอย่างเช่น ในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการสร้างศาลมาจู่กว่า 40 แห่ง ในมณฑลกวางตุ้งและไหหลำ ในมณฑลเจียงซูและเจ้อเจียงมีมากกว่า 30 แห่ง โดยเฉพาะที่ฮ่องกงมีถึง 60 แห่ง และในมาเกาอีก 3 แง และในประเทศไทยมีอยู่ 8 แห่ง ทำให้เรื่องราวเกี่ยวกับคตินิยมมหาศรัทธาในองค์มาจู่กลายมาเป็นอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และทำให้ปัจจุบันมีโครงการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของมาจู่โดยเฉพาะเรียกกันว่า วัฒนธรรมมาจู่ (妈祖文化)

(ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2553: 54-58)

ภาพประกอบ 864 ปฏิมากรรมองค์ฮั่วกวง

โหงวเฮี่ยนไต่ตี่ (五顯大帝) หรือ ฮั่วกวงไต่ตี่ (華光大帝) เป็นเทวดาธาตุไฟ (spirit of Fire) วันเกิด 28 เดือน 9 จีน เป็นหนึ่งในแม่ทัพสวรรค์อารักขาตำหนักองค์เง็กเซียนฮ่องเต้ มีอาวุธเป็นทวนสามแฉก และอิฐทองทรงพีระมิด (ซึ่งแท้จริงเป็นดาบที่ได้รับจาก เมี่ยวลี่เทียนจุน โดยฮั่วกวงไต่ตี่ ได้นำมาทำเป็นอิฐพีระมิดทอง เป็นอาวุธใช้ปราบทั้งปีศาจและเทวดา) และยังเป็นหนึ่งในสี่แม่ทัพเทวดานามว่า เหล็กกวนเบ๊หง่วนโซ่ย (靈官馬元帥) ที่ปกป้องรักษาพระศาสนา

โหงวเฮี่ยนไต่ตี่ มีชื่อเดิมว่า เบ๊เหลงเอี๋ยว (馬靈耀) ตามตำนานของ เบ๊เหลงเอี๋ยว มีอิทธิฤทธิ์ที่โด่งดังอยู่ 3 อย่างคือ

1. ปราบปีศาจพญาอีกาไฟ 500 ตัว
2. ปราบมังกรจ้าวสมุทรตะวันออกตั่งไฮ้เล้งอ๋อง (東海龍王)
3. ใช้อิทธิฤทธิ์ลงไปช่วยเหลือมารดาในนรกโลกันต์ (ซึ่งถือว่าผิดกฎสวรรค์)

หลังจากฮั่วกวงไต่ตี่ ถูกจับได้ องค์หยกอ๋องไต่ตี่ ได้เห็นความสามารถจึงชักชวนให้เข้ามารักษาพระศาสนา และแต่งตั้งให้เป็นแม่ทัพบนสวรรค์ในนามว่า "โหงวเฮี่ยงเหลงกวนไต่ตี่ฮั่วกวงเทียนอ๋อง (五顯靈官大帝華光天王)" ภายใต้การบังคับบัญชาของจินบู้ไต่ตี่ (貞武大帝) หรือ เอี่ยนเทียนส่งตี่ (玄天上帝) เป็นหนึ่งใน 36 ขุนพลสวรรค์ นามว่า โหงวเหล็กกวน (五靈官) เอียวเจี้ยน (楊戩) หรือ ยี่นึ้งชิ้งกุน (二郎神君) เป็นเทวดาธาตุน้ำ (spirit of water) วันเกิด 12 เดือน 9 จีน มีหน้าที่ปราบปีศาจโดยเฉพาะ ประวัติจะมีหลายตำนาน แต่ที่โดดเด่นเห็นจะเป็น พงศาวดารห้องสิน และไซอิ๋ว สำหรับในห้องสินเป็นแม่ทัพมาของเกียงจูแหย (姜子牙) ทำศึกรบกับ พระเจ้าติวอ๋องมีอาวุธวิเศษ คือกระจกวิเศษส่องเห็นชาติกำเนิดเดิม (ยืมจากอาจารย์ฮุนจงจู้), ทวนมีดสามแฉก และสุนัขเทวดาเฮาเทียนเคี้ยง (哮天犬) ร่วมกับโลเฉีย ช่วยพระเจ้าบู๊อ๋องทำศึกรบกับทหารฝ่ายพระเจ้า ติวอ๋อง

ภาพประกอบ 865 ปฏิมากรรมองค์ฮวยกงฮวยม่า

ฮวยกงฮวยม่า (กิมฮวยฮูหยิน กงพ้ว และแม่ซื้อ)

ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่รู้จักกันในนามว่า “แม่ซื้อ” ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่ประชาชนให้การเคารพนับถือกันมาก ส่วนใหญ่ผู้ที่มาขอพรกับท่านมักจะเป็นคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วยังไม่มีบุตร และต้องการที่จะมีบุตร ทั้งนี้เชื่อกันว่าท่านเป็นผู้กำหนดการกำเนิดของมนุษย์และสามารถดลบันดาลให้มีบุตรได้ รวมทั้งกำหนดเพศทารกที่จะเกิดตามที่ผู้ขอพรปรารถนา

ความเชื่ออีกอย่างหนึ่ง คือ เชื่อกันว่าท่านเป็นผู้ที่คุ้มครองมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดไปจนอายุย่างเข้า 15 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ อาจจะประพฤติตนออกนอกลู่นอกทาง ซึ่งถ้าดูแลไม่ดีแล้วจะเสียคนได้ ดังนั้นผู้ปกครอง จึงมักจะพาเด็กไปคารวะแม่ซื้อเพื่อให้ท่านคุ้มครองให้เด็กอยู่รอดปลอดภัย และเป็นคนดี ว่านอนสอนง่าย เป็นบุตรที่ดีและเชื่อฟังพ่อแม่

หากผู้มีบุตรชาย มักจะนำขนมที่มีลักษณะกลมยาวมีไส้ข้างในไปถวาย ส่วนถ้าเป็นเด็กหญิงจะทำเป็นรูปสามเหลี่ยมไปถวายเพื่อให้ฮวยกงฮวยม่าคุ้มครองเด็ก ผู้เข้าไปบูชาแม่ซื้อจะนำผลไม้ต่างๆ ขนมหวาน บัวลอยหรือขนมอี๊ รวมทั้งขนมกุ้ยช่ายสีแดง จีนเรียกว่า “อั้งก้วย” ไปถวายเซ่นไหว้ เชื่อกันว่าหากทำเช่นนี้แล้วจะพบกับความสุข ครอบครัวก็จะมีบุตรหลานเลี้ยงง่ายไม่ดื้อรั้น เป็นคนดีและมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตอีกด้วย

ลักษณะรูปปั้นของท่านทำจากปูนปั้น แล้วทาสีทองตกแต่งลวดลายเสื้อผ้าเครื่องประดับแบบหญิงสูงอายุชาวจีน มักปั้นเป็นรูปหญิงวัยกลางคน ใบหน้าอิ่มเอิบไปด้วยความเมตตา มือข้างขวาอุ้มเด็กทารกอยู่ เป็นลักษณะของการดูแลคุ้มครอง และอีกลักษณะหนึ่งหมายความว่า พร้อมที่จะมอบบุตรให้แก่ผู้ที่มาขอ

รูปปั้นของท่านจะอยู่ภายในวิหารเทพและเซียน ด้านขวามือของพระประธานก่อนเข้าสู่พระอุโบสถ มีความสูงประมาณ 1 เมตร

ภาพประกอบ 866 ปฏิมากรรมองค์เห้งเจีย ตือโป๊ยก่าย ซัวเจ๋ง และม้ามังกรขาว

เห้งเจีย (ซุนหงอคง) 行者(孙悟空)

เห้งเจีย หรือ ออกเสียงในสำเนียงจีนกลางว่า สิงเจ่อ (行者) เป็นชื่อที่ชาวไทยมีความคุ้นเคยและรู้จักกันเป็นอย่างดีจากวรรณกรรมอมตะเรื่อง “ไซอิ๋ว” (西游记) ในขณะที่ในประเทศจีนนั้น ส่วนใหญ่จะนิยมเรียกกันว่า ซุนอู้คง (孙悟空) หรือ ที่เรามักจะเรียกกันอย่างติดปากว่า ซุนหงอคง นอกจากนี้ ยังมีเชื่อเรียกอื่น ๆ อีก เช่น เหม่ยโหวหวาง (美猴王) หรือ มุ้ยเก๊าอ๋อง

เนื่องจากเห้งเจียเป็นพญาวานรผู้ทรงอทิธิฤทธิ์ จึงได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็นราชันย์แห่งวานรคือ ฉีเทียนต้าเสิ้ง (齐天大圣) หรือ ผู้ยิ่งใหญ่เทียมฟ้า ทำให้ทุกวันนี้ จึงมีผู้นิยมเรียกเห้งเจียว่า ต้าเสิ้ง(大圣) นานวันเข้า เห้งเจียจึงมีฐานะเป็นเทพสำคัญองค์หนึ่ง และได้รับการสักการบูชาจากชาวบ้านมาอย่างยาวนาน เรียกกันว่า ต้าเสิ้งผฝอจู่ หรือ ไต่เซียฮุกโจ้ว (大圣佛主)

การเคารพบูชาในองค์เห้งเจียนั้น ส่วนใหญ่จะแพร่หลายอยู่ในมณฑลทางใต้ของประเทศจีน และแพร่หลายออกไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในถิ่นฐานที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ ทั้งนี้เนื่องมาจากชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่นอกประเทศจีนนั้นส่วนใหญ่เป็นคนจีนในแถบมณฑบทางใต้ เช่น กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน และแต้จิ๋ว มีชาวจีนจำนวนมากเชื่อมั่นว่า การบูชาในองค์เห้งเจีย (ฉีเทียนต้าเสิ้ง) ไม่ว่าจะเป็นการกราบไหว้ในศาลเจ้าหรือตั้งรูปเคารพบูชา เชื่อกันว่า จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างรวดเร็ว มีความสำเร็จในเชิงธุรกิจ อันมาจากคติความเชื่อในอิทธิฤทธิ์และอำนาจของเห้งเจียที่เล่าขานไว้ในไซอิ๋ว เพราะแม้แต่กองทัพสวรรค์นับหมื่นก็ไม่อาจพิชิตเห้งเจียลงได้

ความเชื่อที่ว่าเห้งเจียนั้นไม่เคยพ่ายแพ้ต่อผู้ใด (ยกเว้นแต่องค์พระยูไล) ทำให้เกิดความนิยมศรัทธาในองค์เห้งเจียอย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังมีความเชื่อในเรื่องการขอพรให้มีสุขภาพแข็งแรง เป็นผลมาจากความเชื่อว่าเห้งเจียนั้นเป็นอมตะและไม่มีวันตาย รวมทั้งในกลุ่มของผู้ที่เกิดนักษัตรปีวอก (ลิง) เชื่อกันว่า องค์เห้งเจียจะช่วยอุปถัมภ์เกื้อหนุนและให้ความช่วยเหลือมากเป็นพิเศษ

ตำนานและที่มาของเห้งเจีย (ฉีเทียนต้าเสิ้ง) คนส่วนใหญ่มักเข้าใจกันว่ามาจากบทประพันธ์ของอู๋เฉิงเอิน (吴承恩) ในวรรณกรรมเรื่อง ไซอิ๋ว หรือ ไซอิ๋วกี่ ในขณะที่หากออกเสียงในสำเนียงจีนกลางจะเรียกว่า ซิโหยวจี้ หมายถึง บันทึกการท่องตะวันตก อันเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง แต่แท้ที่จริงแล้ว เรื่องราวเกี่ยวกับเห้งเจียและไซอิ๋วนั้นมีมายาวนานกว่าสมัยราชวงศ์หมิง เค้าโครงเรื่อง การอัญเชิญพระไตรปิฎก ก็เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง พระถังซำจั๋ง หรือ เสวียนจ้าง (玄奘 ค.ศ.602-664) เป็นพระภิกษุที่มีชีวิตอยู่จริงในช่วงสมัยราชวงศ์ถัง ท่านได้เดินทางอกจากกรุงฉางอานเพื่อเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกที่เทียนจู๋ (天竺) หรือ ชมพูทวีป (อินเดียในปัจจุบัน) ซึ่งการเดินทางในครั้งนั้นเต็มไปด้วยยากลำบากนานัปการ แต่สุดท้ายพระถังซำจั๋งก็สามารถเดินทางกลับยังจีนพร้อมด้วยพระไตรปิฎก เมื่อปี ค.ศ.646

ในการเดินทางครั้งนั้น พระถังซำจั๋งได้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดการเดินทาง อุปสรรคมากมายที่เกิดขึ้น และที่กลายมาเป็นสิ่งล้ำค่าก็คือ บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับวิ๔ชีวิตของอินแดนต่างๆ ที่ได้เดินทางผ่านมาช่วยให้ประวัติศาสตร์ในดินแดนหลาย ๆ แห่งมีความกระจ่าง ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ พระถังซำจั๋งได้เขียนไว้ในหนังสือบันทึกชื่อว่า ดินแดนตะวันตกแห่งต้าถัง หรือ ต้าถังซีอวี้จี้ (大唐西域记)

แม้ว่าในบันทึกฉบับนี้ จะไม่กล่าวถึงนิทานหรืออภินิหารใด ๆ เลยก็ตาม ต่อมา พระภิกษุเป็นสานุศิษย์ของพระถังซำจั่งจึงได้แก้ไขปรับปรุง โดยมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่เล่าเกี่ยวกับเทพเจ้าต่าง ๆ ลงไป โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือที่คอยอารักขาพระถังซำจั๋ง อันเป็นต้นแบบของตำนานที่มาของเห้งเจียสร้างสีสันให้แก่การเดินทางครั้งนี้อย่างน่าสนใจมากไปกว่าเดิม เรียกว่า บันทึกชีวประวัติของพระถังซำจั๋งหรือ ต้าซานจ้างฝ่าซือจ้วน (大三藏法师传)

ภายหลังจากบันทึกทั้งสองเล่มในสมัยราชวงศ์ถัง ผ่านมาถึงมัยราชวงศ์ซ่ง และหยวน เรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกของพระเสวียนจ้าง (พระถังซำจั๋ง) ก็ได้รับการเพิ่มเติมเนื้อหาต่าง ๆ ลงไป กลายมาเป็นการผจญภัยที่ต้องพานพบกับอุปสรรคมากมาย และเรียกการเดินทางในครั้งนี้ว่า บันทึกการท่องตะวันตก (西游记)

จนกระทั่งถึงสมัยราชวงศ์หมิง “อู๋เฉิงเอิน” จึงได้นำเรื่องราวต่าง ๆ นิทานและตำนานเกี่ยวกับบันทึกการท่องตะวันตก มาร้อยเรียงเป็น ซิโหยวจี้ (ไซอิ๋วกี่) ฉบับสมบูรณ์ สร้างเนื้อหาให้มีสีสันอันน่าสนุกสนานเร้าใจ มีการเพิ่มเติมตัวละครสำคัญลงไป เช่น ตือโป๊ยก่าย ซัวเจ๋ง และม้ามังกรขาว และเล่าเรื่องการผจญปีศาจมากมายลงไป รวมทั้งหลาย ๆ เรื่องราวยังมีการเสียดสีสังคมและแฝงคติธรรมทางพุทธศาสนา จนกระทั่งกลายมาเป็นวรรณกรรมเอกที่รู้จักกันดีในปัจจุบัน

ประวัติและที่มาของเห้งเจีย (ซุนหงอคง) เล่าขานกันว่า มีกำเนิดจากหินวิเศษที่กลายมาเป็นลิงวิเศษที่มีชีวิต และเพราะลิงวิเศษสามารถฝ่าเข้าไปในถ้ำน้ำตกสุ่ยเหลียนตัง (水帘洞) จึงได้รับการยกให้เป็นผู้นำฝูงลิงทั้งมวล เรียกกันว่า เหม่ยโหวหวาง (มุ้ยเก๊าอ๋อง) ต่อมา ลิงวิเศษได้กราบนักพรตผูถีจู่ซือ(菩提祖师) เป็นอาจารย์ และได้รับการตั้งชื่อให้ว่า ซุนอู้คง (ซุนหงอคง)

เมื่อร่ำเรียนวิชาความรู้จนเจนจบ และสามารถแปลงกายได้ 72 แบบ ซุนหงอคงก็กลับไปปกครองอาณาจักรฝูงลิงของตนเองที่ภูเขาฮัวกว่อซาน (花果山) และเพื่อให้สมศักดิ์ศรีของตนเอง ซุนหงอคงจึงบุกลงไปใต้บาดาลเพื่อเสาะหาอาวุธคู่กายตน จนกระทั่งได้กระบองวิเศษที่เรียกกันว่า หรูอี้จินกูปั้ง (如意金箍) สามารถยืดหดได้ดั่งใจปรารถนา ไม่เพียงเท่านั้น ซุนหงอคงยังบุกลงไปยังยมโลกขีดฆ่าชื่อของตนเอง ทำให้กลายมาเป็นอมตะไม่มีวันตายอีกต่อไป

เรื่องราวต่าง ๆ นั้นได้ถูกนำไปร้องเรียนยังสวรรค์ เง็กเซียนฮ่องเต้จึงโปรดให้ซุนหงอคงเข้าเฝ้าบนสวรรค์ และหลอกให้อยู่บนสวรรค์ด้วยการประทานตำแหน่งปี้หม่าเวิน (弼马温) ให้ แต่เมื่อซุนหงอคงรู้ความจริงว่าตำแหน่งดังกล่าวเป็นแค่คนเลี้ยงม้าอันต่อยต่ำ สร้างความโกรธเกรี้ยวเป็นอย่างมาก จึงได้อาละวาดถล่มสวรรค์จนวุ่นวายไปหมด จากนั้นก็ได้กลับไปยังภูเขาฮัวกว่อซานและประกาศสถาปนาตนเองเป็น ฉีเทียนต้าเสิ้ง (齐天大圣) หรือ ผู้ยิ่งใหญ่เทียมฟ้า รวมทั้งยังได้บุกเข้าไปก่อกวนสวรรค์ด้วยการกินผลท้อสวรรค์ของเจ้าแม่ซีหวางหมู่ จนเป็นที่มาถึงความเป็นอมตะของซุนหงอคง

ตือโป๊ยก่าย ตามสำเนียงฮกเกี้ยน หรือ **จู ปาเจี้ย** ตามสำเนียงกลาง (จีน: **猪八戒**; อังกฤษ: Zhū Bājiè) หนึ่งในตัวละครเอกเรื่องไซอิ๋ว เป็นลูกศิษย์คนที่สองของพระถังซัมจั๋ง แต่เดิมชื่อ "เทียนฝง" เคยเป็นเทวดาขุนศึกอยู่บนสวรรค์ หลังจากปราบปีศาจลิง (หงอคงตอนเป็นปีศาจลิง) ทำความดีความชอบ เง็กเซียนฮ่องเต้ จึงแต่งตั้งให้เป็นแม่ทัพสวรรค์ แต่ได้กระทำการความผิด (มีความรักกับฉางเอ๋อ ซึ่งขัดต่อกฎสวรรค์) จึงถูกลงโทษให้ลงไปเกิดยังโลกมนุษย์ รับกรรมรัก 1,000 ชาติ ให้เวียนว่ายตายเกิดกับรักที่ไม่สมหวังแม้ซักชาติ ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานมาก ภายหลังเจ้าแม่กวนอิมได้ให้ตือโป๊ยก่ายเป็นศิษย์และติดตามพระถังไปยังชมพูทวีป เพื่ออัญเชิญพระไตรปิฎก ทำความดีเพื่อไถ่บาปที่ได้ก่อไว้ตือโป๊ยก่าย มีอาวุธเป็นคราด 9 ซี่ สามารถแปลงกายได้ 36 อย่าง

ซัวเจ๋ง (จีน: **沙僧**;อังกฤษ: Sha Wujing) เป็นตัวละครในเรื่อง ไซอิ๋ว เดิมเป็นเทวดาบนสวรรค์ แต่ทำความผิดจึงถูกสาปให้ทรมานทุกวันโดยให้มีด 7 ด้ามตามแทงหัวใจ อยู่มาวันหนึ่งคิดการใหญ่จึงหนีดำลงไปใต้บาดาล และกลายเป็นพรายน้ำชอบจับผู้คนกินเป็นอาหาร ต่อมาได้พบพระถังซัมจั๋ง ได้รับฟังพระธรรมเทศนาจึงกลับตัวเป็นคนดี ออกติดตามไปอัญเชิญพระไตรปิฎกด้วย โดยมากจะรับหน้าที่แบกสัมภาระ มีอาวุธเป็นท่อนยาวด้านหนึ่งคล้ายเสี้ยวพระจันทร์ อีกด้านหนึ่งเป็นเหล็กสี่เหลี่ยมคล้ายจอบ หรือพลั่ว

ในภาพยนตร์ "ไซอิ๋ว" ซัวเจ๋งเป็นน้องคนสุดท้าย มีนิสัยโอบอ้อมอารี ขยัน อดทนและซื่อสัตย์ และใฝ่ธรรมะ ภายหลังเสร็จสิ้นภารกิจไปอัญเชิญพระไตรปิฎกแล้ว จึงพ้นโทษกลับไปเป็นเทวดาบนสวรรค์ตามเดิม

http://th.wikipedia.org/wiki สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2556

ภาพประกอบ 867 ประติมากรรมองค์ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊

ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ (อู่ไฉเสินเย่)武财神爷

ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ หรือ อู่ไฉเสินเย่ (武财神爷)หรือบางทีเรียกว่า เทพกงหยวนซุ่ย มีลักษณะเป็นชายชราหนวดเคราดำ หน้าตาดุร้าย นัยน์ตาถมึงทึง ใส่ชุดนักรบ สวมเกราะ ข้างเอวเหน็บแส้เหล็ก มือข้างหนึ่งถือกระบี่วิเศษ (บ้างว่าถือกระบอง) อีกข้างถือเงินจีนโบราณที่เรียกว่า หยวนเป่า (ง้วนป้อ) และจะประทับนั่งบนหลังเสือ

สำหรับผู้บูชา ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ นิยมไปกราบไหว้ในวันเกิดของท่านคือ วันที่ 22 เดือน 7 ตามปฏิทินจันทรคติจีน และต้องเซ่นไหว้ด้วยของคาวโดยเฉพาะเนื้อหมูเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้

ความศักดิ์สิทธิ์ของ ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ เป็นที่ร่ำลือ หากมีปัญหาเรื่องเงินๆทองๆโดยเฉพาะเจ้าหนี้ที่เรียกทวงเงินจากลูกหนี้ไม่ได้ ให้มากราบไหว้ ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ ก็จะได้ทรัพย์นั้นคืนดังหวัง เจ้าหนี้ก็จะได้ทรัพย์เพิ่มพูน ไม่มีปัญหาเรื่องลูกหนี้อีกต่อไปรวมทั้งในบริษัทห้างร้านที่มีลูกจ้างจำนวนมาก การกราบไหว้ ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ เชื่อว่าจะช่วยท่านดูแลบริวารและพนักงานไม่ให้ทุจริตหรือกระด้างกระเดื่อง และอยู่ภายใต้กฎระเบียบวินัยขององค์กร

ตำนานที่มา ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ เชื่อกันว่าหมายถึง เจ้ากงหมิง (赵公明) หรือมีอีกชื่อหนึ่งว่า เจ้าหลาง (赵朗) มีเรื่องเล่าว่า ท่านเป็นศิษย์เอกของจางเทียนซือและมีหน้าที่คอยปรุงยาอายุวัฒนะ ในอีกตำนานหนึ่งก็ว่า เจ้ากงหมิงนั้นเป็นบุคคลจริงในปลายราชวงศ์ฉิน และได้หนีภัยสงครามไปบำเพ็ญเพียรจนบรรลุมรรคผลกลายเป็นเซียน ไดรับบัญชาจากสวรรค์ให้ทำหน้าที่ประทานความร่ำรวยให้แก่มนุษย์

ตำนานเกี่ยวกับเจ้ากงหมิงที่มีเล่าขานกันมากอีกตำนานหนึ่งก็คือ เชื่อกันว่าท่านเป็นชาวเมืองจงหนานซาน มีชีวิตอยู่ในปลายราชวงศ์ซาง ในสมัยพระเจ้าโจวอู่หวัง(周武王) ได้เกิดสงครามรบพุ่งระหว่างฝ่ายอ๋องอู่หวังเจียงจื่อหยา(姜子牙) กับฝ่ายอ๋องโจ้วหัวเหวิ่นไท้ซือ (纣王闻太师) เมื่อสองทัพ

ประจันหน้า ศึกใหญ่ก็ตามมา ทัพโจ้วหวังถูกตีแพ้พ่าย จึงได้นึกถึงสหายเก่านามว่าเจ้ากงหมิงที่เป็นเซียนผู้วิเศษโจ้วหวังได้เดินทางไปด้วยตัวเองเพื่อเชิญเจ้ากงหมิงลงมาช่วยทำศึก ไม่นาน กองทัพของเจ้ากงหมิงก็ล้อมกักเจียงจื่อหยาไว้ได้ สองฝ่ายต่างนำของวิเศษออกมาโรมรันพันตู สุดท้ายเมื่อทัพโจ้วหวังแตกพ่ายสงครามก็สิ้นสุดลง

ต่อมาภายหลังเจียงจื่อหยาหันมาบำเพ็ญเพียรจนกระทั่งบรรลุมรรคผลสวรรค์จึงมีบัญชาให้ท่านช่วยปลอบขวัญดวงวิญญาณทหารที่ตายไปเพราะสงครามในครั้งนั้น เจียงจื่อหยาไม่ถือโกรธเจ้ากงหมิงและเห็นว่าเป็นผู้เก่งกล้าผู้หนึ่ง จึงได้แต่งตั้งให้เจ้ากงหมิงกลายเป็นเซียนแห่งทรัพย์สมบัติ และมีหน้าที่คอยประทานเงินทองให้แก่มนุษย์ผู้ที่เดือดร้อน นี่เองที่เป็นที่มาของเจ้ากงหมิงผู้กลายมาเป็น ไฉ่ซิงเอี๊ย (ไฉเสินเย่) และเนื่องจากท่านเป็นนักรบฝ่ายบู๊ ชาวบ้านจึงเรียกท่านเป็น ไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊

ในอีกตำนานหนึ่งเล่าว่า ในสมัยบรรพกาลเมื่อครั้งโลกมีพระอาทิตย์ 10 ดวง หลังจากที่โห้วอี้ยิงพระอาทิตย์ 9 ดวงดับไป พระอาทิตย์เหล่านั้นได้ตกลงที่ภูเขาเอ๋อเหมย (ง่อไบ๊) และกลายร่างมาเป็นราชามารร้าย 9 ตัวที่คอยรังควานคนดีอยู่ร่ำไปภายหลังถูกเซียนผู้เซียนผู้วิเศษนามว่า เจ้ากงหมิง มาปราบ และให้มารทั้งเก้ากลายร่างมาเป็นมนุษย์ และห้ำวกมันรู้ผิดชอบชั่วดีโดยให้บำเพ็ญเพียรอยู่บนยอดเขาเอ๋อเหมยตลอดไปจนกระทั่งทุกวันนี้ บนยอดเขาเซียนที่ขาเอ๋อเหมย ยังมีถ้ำอยู่แห่งหนึ่งเรียกว่า ถ้ำเก้าผู้เฒ่า หรือ จิ่วเหล่าต้ง (九老洞) ภายในมีเตียงหินที่เชื่อกันว่าเป็นเตียงของเจากงหมิงที่เคยมาพำนักอยู่ ชาวบ้านจึงมาตั้งศาลบูชาเจ้ากงหมิงที่ยอดเขาเอ๋อเหมยแห่งนี้ เรียกกันว่า ตำหนักไฉเสิน (财神殿)

นากจากนี้ เรื่องเล่าเกี่ยวกับไฉ่ซิงเอี๊ยบู๊ในบางตำนานหมายถึง กวนอู (关羽) ซึ่งบ้างเรียกว่า กวนกง (关公) หรือ กวนเซิ่งตี้ (关圣帝) เป็นเทพแห่งทรัพย์สินเงินทองและการสอบเข้ารับราชการ เพราะการที่กวนอูถูกขนานนามให้เป็นเทพแห่งทรัพย์สมบัตินี่เอง จึงทำให้ความสำคัญของเทพกวนอูกลายเป็นผู้ที่คอยดูแลปกป้องทรัพย์ที่เรียกว่า ไฉเสินเยเย่ (财神爷爷) ที่เรียกดังนี้มาจากเหตุการณ์ในสมัยสามก๊ก เมื่อครั้งกวนอูได้รับมอบหมายจากเล่าปี่ให้อยู่คอยดูแลรักษาเมืองเกงจิ๋ว กวนอูได้ปกป้องรักษาเมืองอย่างสุดชีวิต จนทำให้ก๊กของซุนกวนไม่สามารถได้เกงจิ๋วคืนอีกต่อไป

ภาพประกอบ 867 ปฏิมากรรมองค์พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้งมหาเถระ)

สร้างเป็นอนุสรณ์สถานแห่งความกตัญญูต่อครูอาจารย์ พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร อดีตเจ้าคณะใหญ่องค์ที่ 6 (โพธิ์แจ้งมหาเถระ) ท่านเป็นผู้มีคุณูปการต่อคณะสงฆ์จีนนิกายเป็นอันมาก ทำให้คณะสงฆ์จีนนิกาย มีระเบียบเป็นปึกแผ่นมั่นคง และนำความเจริญในหลายด้านมาสู่คณะสงฆ์จีนนิกายอย่างใหญ่หลวง

พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้งมหาเถระ) 普淨上師 เป็นพระอาจารย์ผู้เป็นอุปัชฌาย์ของพระอาจารย์เย็นเชี้ยว เมื่อ พ.ศ.2503 ที่วัดโพธิ์เย็น อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี

ประวัติท่านซือกง โพธิ์แจ้งมหาเถระ ท่านได้รับการแต่งตั้งจากสมเด็จพระสังฆราชให้เป็นอุปัชฌาย์รูปแรกแห่งจีนนิกายในปี พ.ศ.2493 และเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ 7 ของวัดมังกรกมลาวาส เมื่อปี พ.ศ.2497 ในปีนั้นเอง ท่านซือกง โพธิ์แจ้งมหาเถระ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์จากหลวงจีนคณาจีนณัติจีนพรต เป็น **"พระอาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร"** เจ้าคณะใหญ่จีนนิกายองค์ที่ 6

ต่อมาปี พ.ศ.2520 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น **" พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร พุทธบริษัทจีนพิเนต วิเทศธรรมประสานนวกิจพิลาส ประยุกต์ ทำนุกจีนประชาวิสิฐ "**

ผลงานของท่านซือกงโพธิ์แจ้งมหาเถระ มีอยู่มากมาย นอกจากท่านดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย และเจ้าอาวาสวัดมังกรกมลาวาส ในสมัยนั้น ท่านได้สร้างวัดโพธิ์แมน ที่สาธุประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ทั้งบูรณะปฏิสังขรถาวรวัตถุ วัดวาอาราม พิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม ตลอดจนปรับปรุงระเบียบการบรรพชา และการอุปสมบทฝ่ายจีนนิกาย ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย สร้างความเจริญงอกงามไพบูลย์คุณูปการให้แก่คณะสงฆ์จีนนิกาย ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก และที่สำคัญ กล่าวได้ว่าท่านซือกงโพธิ์แจ้งมหาเถระได้วางรากฐานอันมั่นคงให้แก่คณะสงฆ์จีนนิกายตั้งแต่ยุคสมัยของท่านเป็นต้นมา ด้วยจริยาวัตรและพระเดชพระคุณของท่านซือกงที่มีต่อคณะสงฆ์จีนนิกาย รวมทั้งบรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งปวง ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อเย็นเชี้ยว จึงได้สร้างวิหารบูรพาจารย์ขึ้น เพื่อรำลึกถึงและแสดงความกตัญญูกตเวทิตาคุณต่อองค์อาจารย์ ซือกงโพธิ์แจ้งมหาเถระ สรรเสริญคุณงามความดีของครูบาอาจารย์ให้แผ่ไพศาล นับเป็นแบบอย่างอันประเสริฐให้อนุชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติกันสืบต่อไป สมกับพุทธวัจนะที่ว่า นิมิตตังสาธุ รูปานัง กตัญญูกตเวทิตา **"ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายแห่งคนดี"**

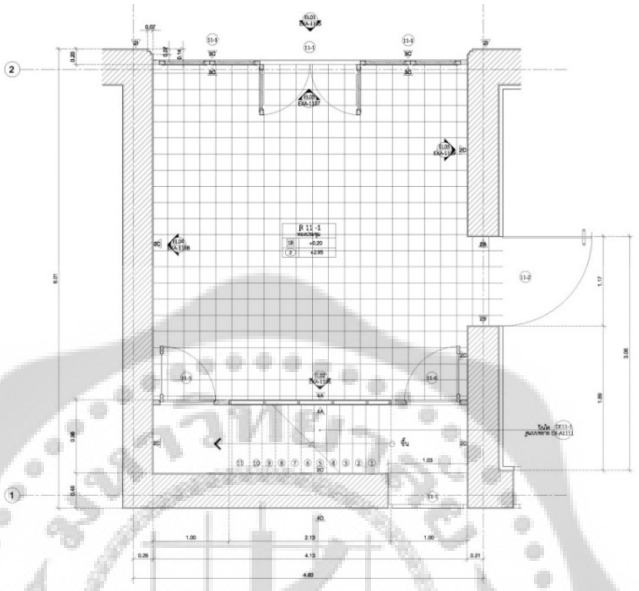
9. วิเคราะห์ข้อมูลวิหารวิหารทิศตะวันตก

9.1 ด้านสถาปัตยกรรม

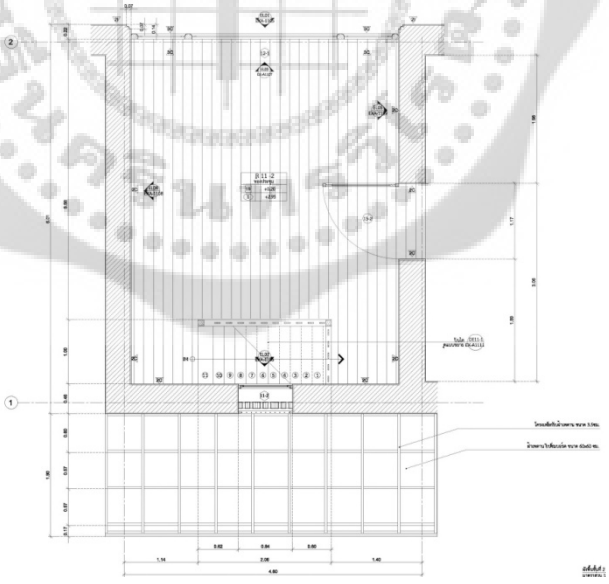
รูปแบบ : ลักษณะวิหารนี้ตำแหน่งที่ตั้งอยู่ทางด้านซ้ายของวัด มีรูปลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว บางห้องมี 2 ชั้น พื้นปูด้วยหินขัด ผนังโครงเป็นไม้แดงผุผนังด้วยไม้สัก ตัวอาคารของวิหารแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฐาน ตัวอาคาร หลังคา

วัสดุ : ปูนซีเมนต์, ไม้, หินขัด

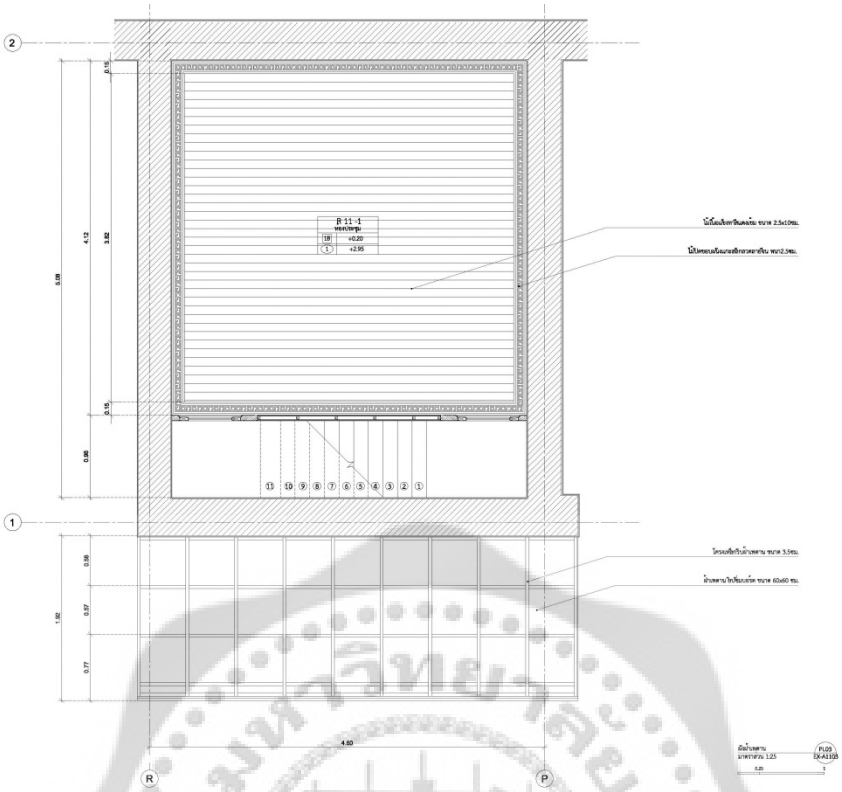
วิธีการ : งานไม้ จะเป็นการขึ้นโครงด้วยไม้แดงและผุผนังด้วยไม้สัก งานปูน จะเทพื้นด้วยปูนซีเมนต์แล้วขัดด้วยหินขัด เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

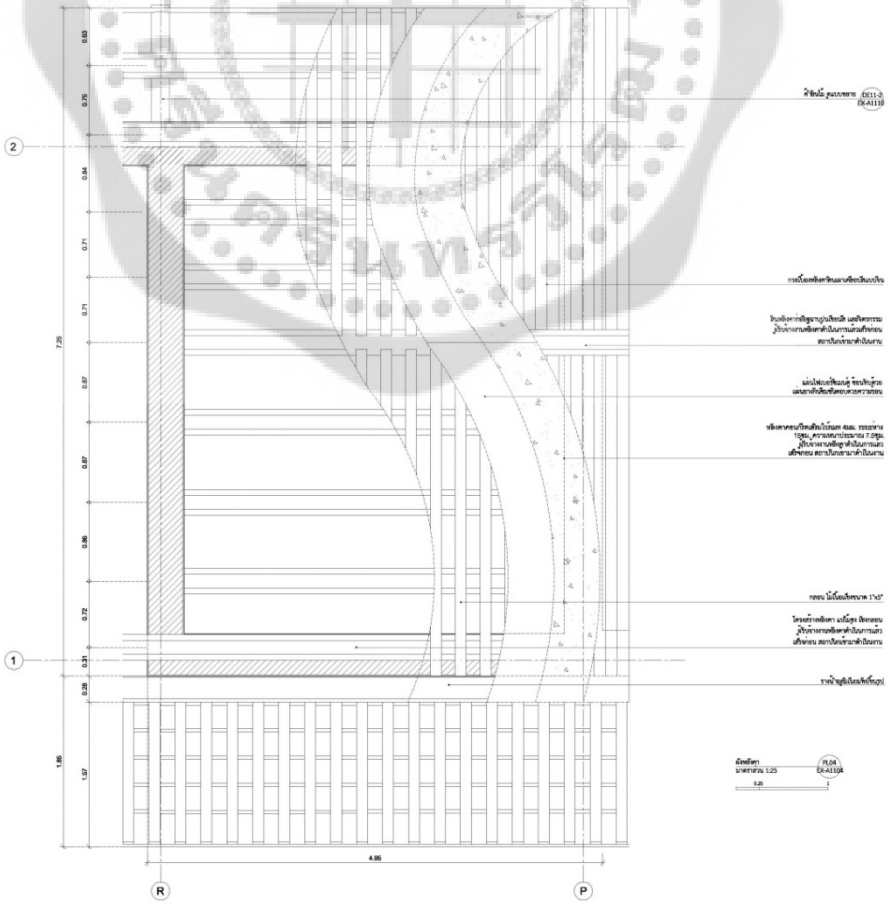
ภาพประกอบ 869 ลายเส้นพื้นผังชั้น 1 ห้องประชุม

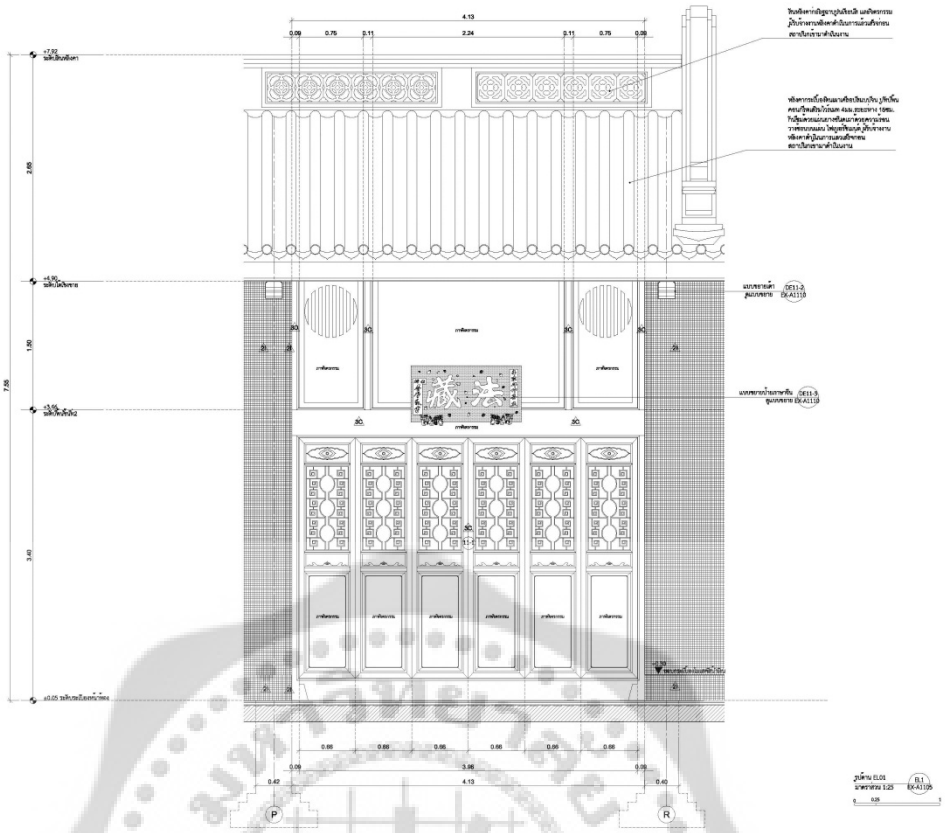
ภาพประกอบ 870 ลายเส้นพื้นผังชั้น 2 ห้องประชุม

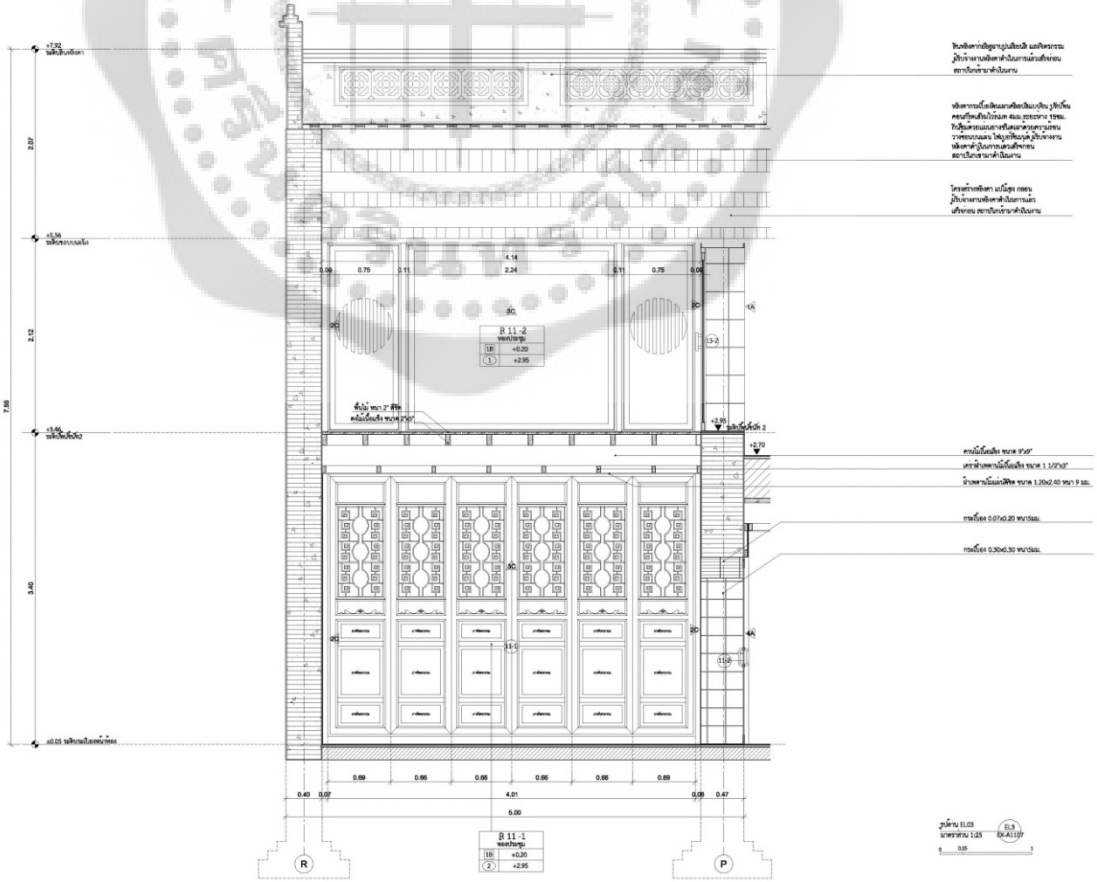
ภาพประกอบ 871 ลายเส้นผังฝ้าเพดานห้องประชุม

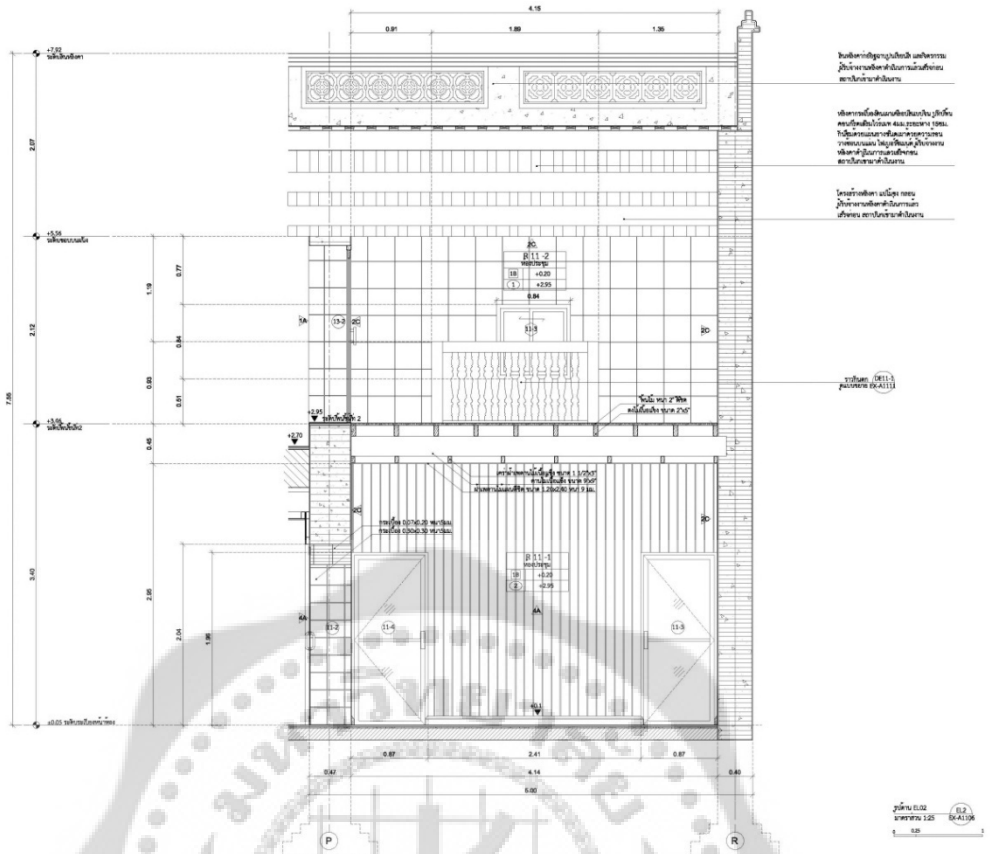
ภาพประกอบ 872 ลายเส้นผังหลังคาห้องประชุม

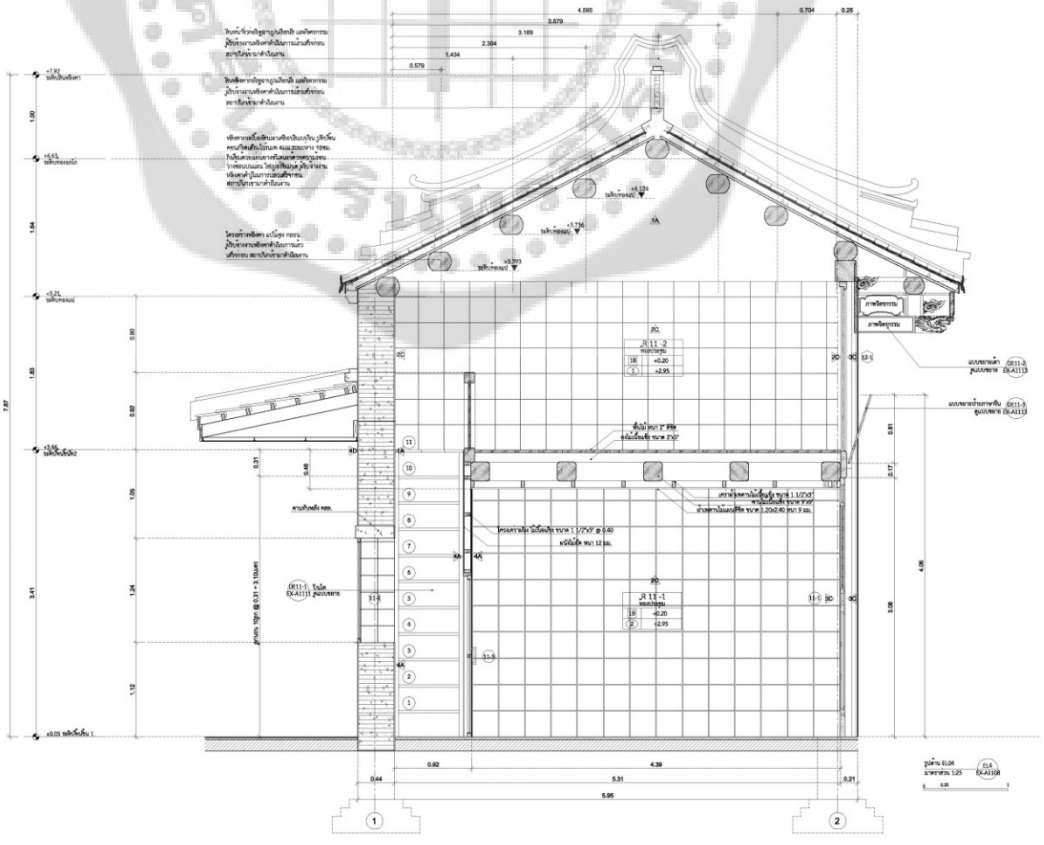
ภาพประกอบ 873 ลายเส้นประตูด้านหน้าห้องประชุม

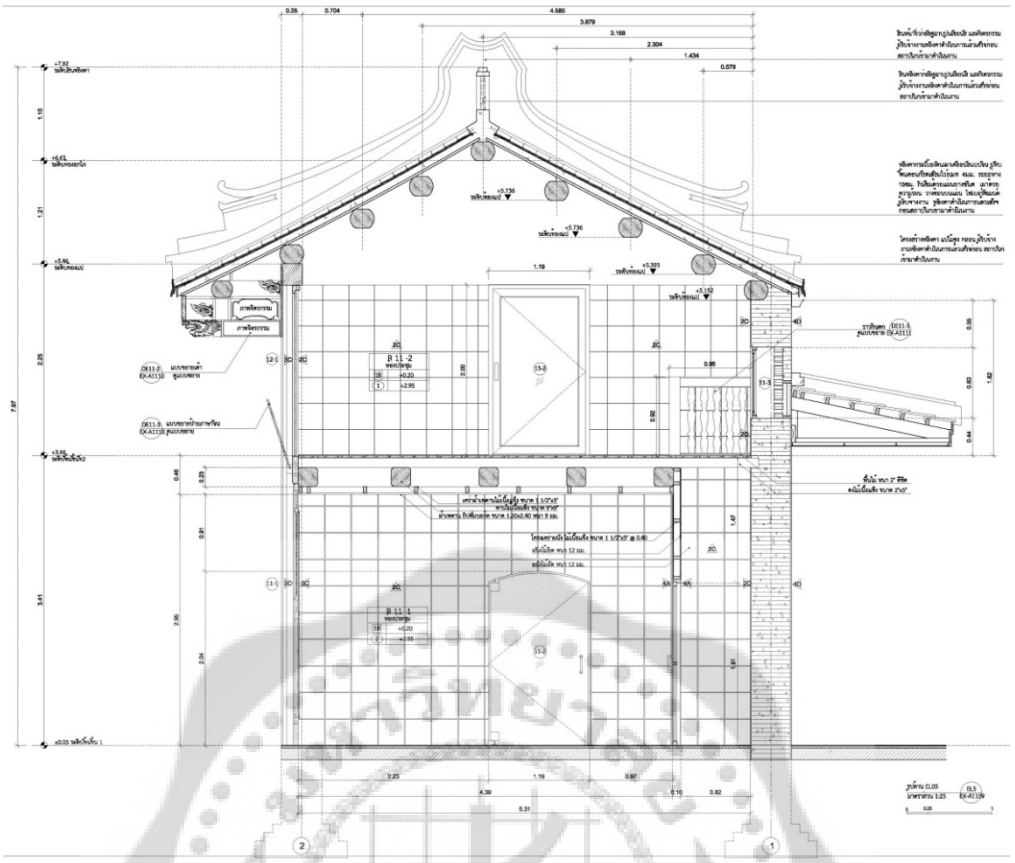
ภาพประกอบ 874 ลายเส้นประตูด้านในห้องประชุม

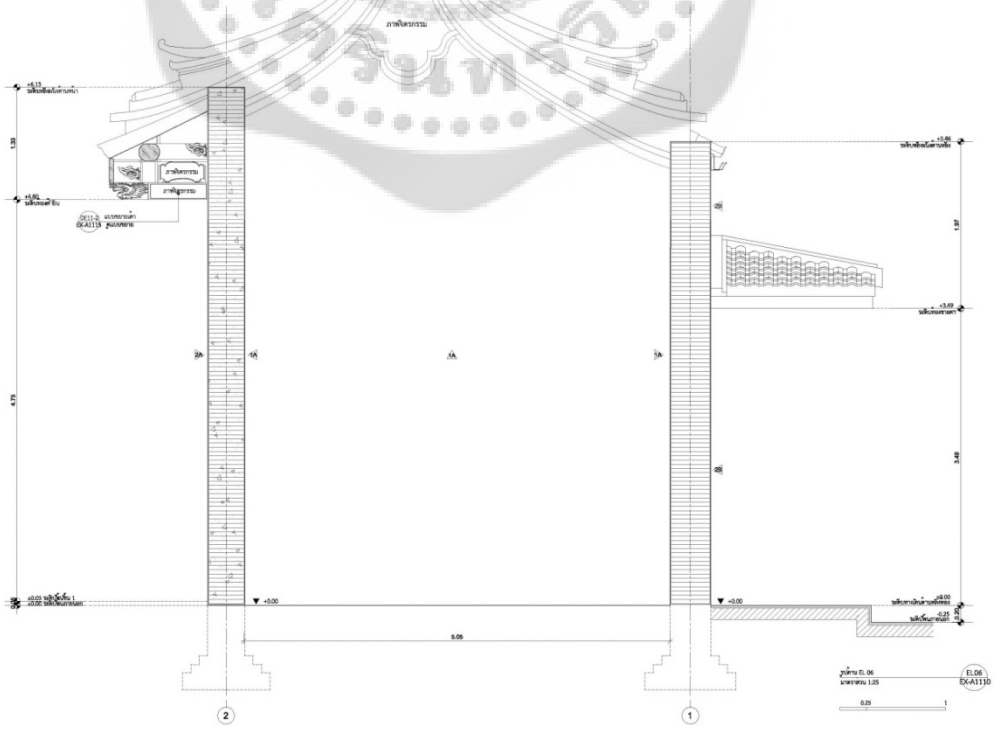
ภาพประกอบ 875 ลายเส้นด้านในห้องประชุม

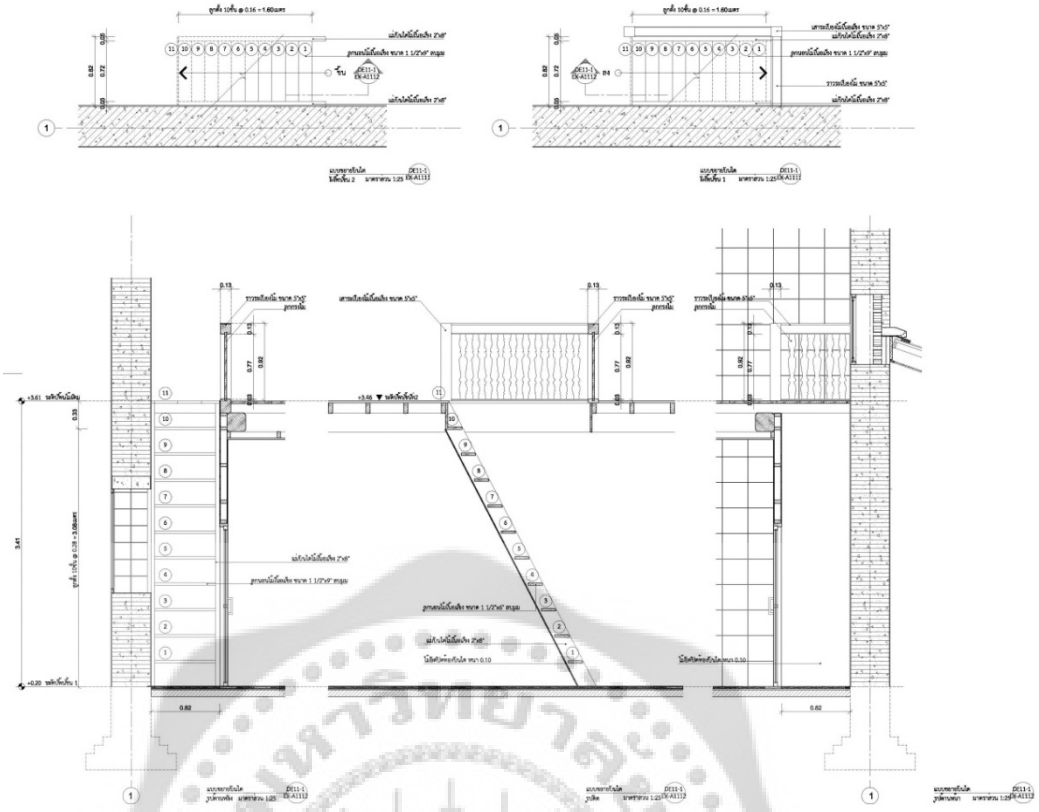
ภาพประกอบ 876 ลายเส้นด้านข้างฝั่งซ้ายห้องประชุม

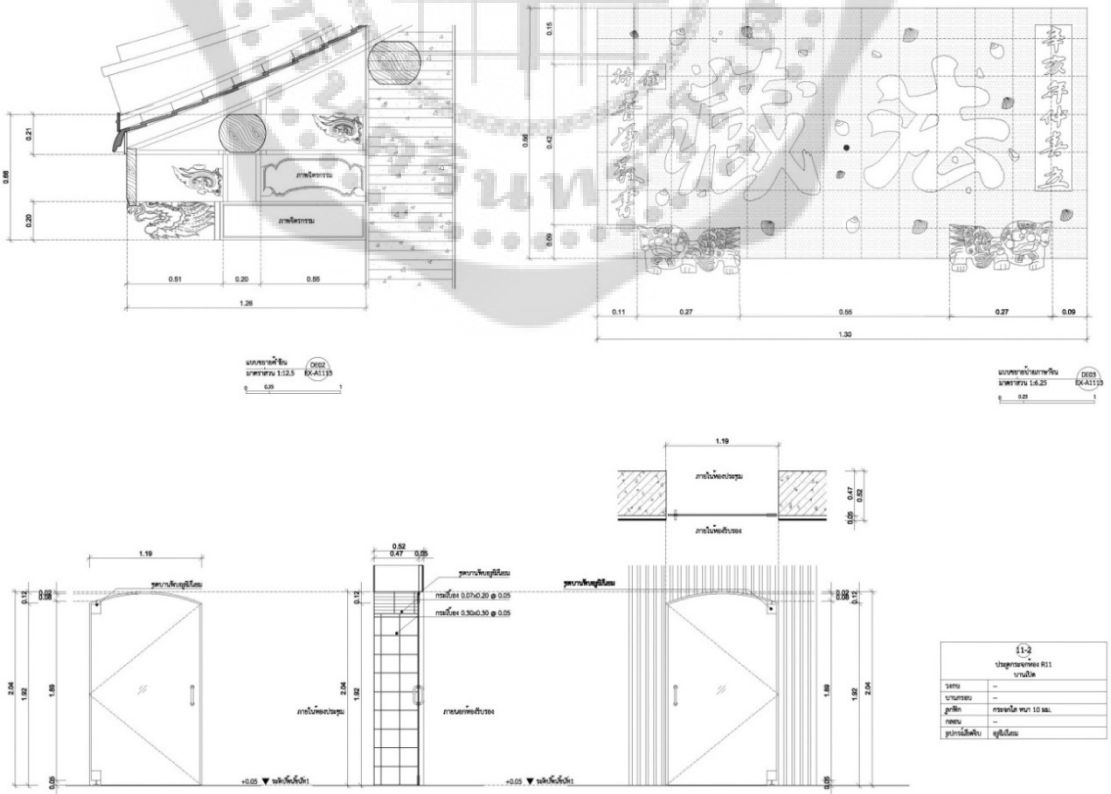
ภาพประกอบ 877 ลายเส้นด้านข้างฝั่งขวาห้องประชุม

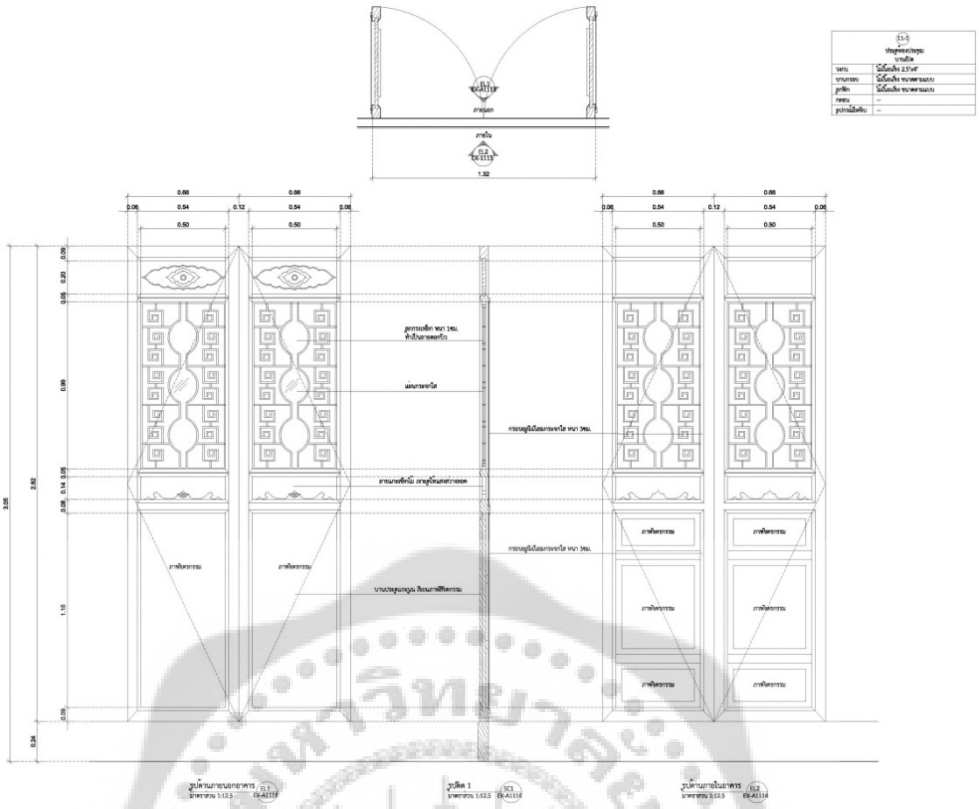
ภาพประกอบ 878 ลายเส้นด้านข้างฝั่งขวาห้องประชุม

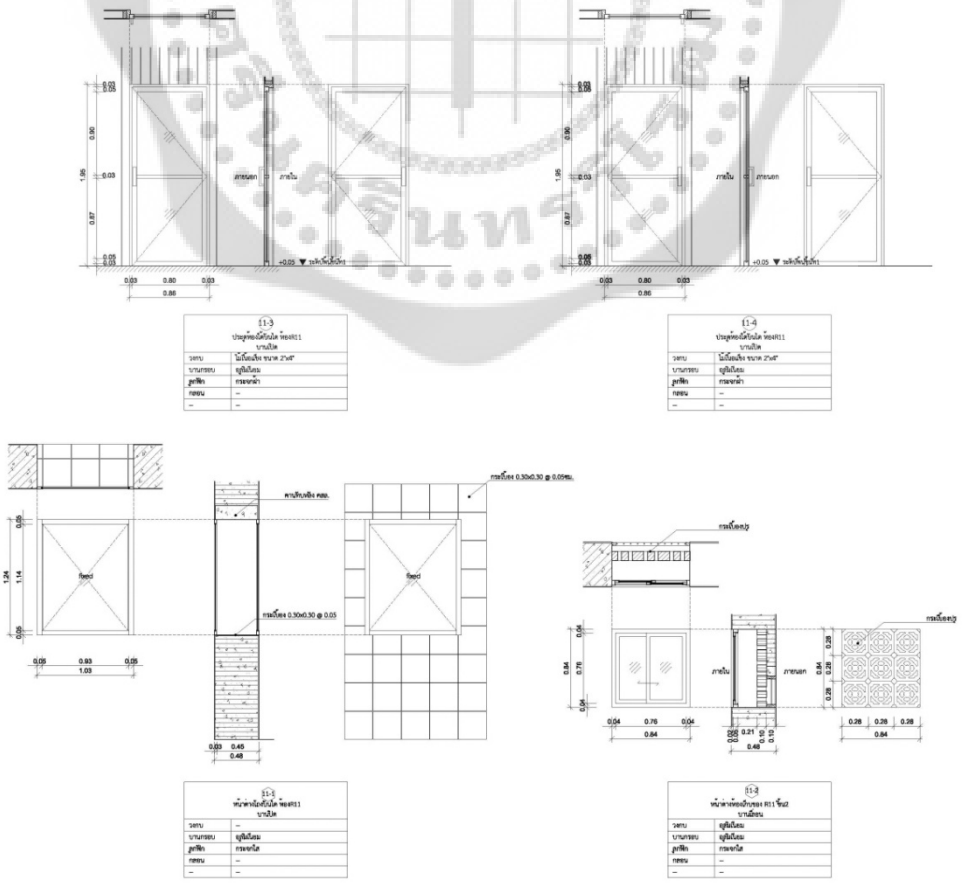
ภาพประกอบ 879 ลายเส้นแบบขยายบันไดห้องประชุม

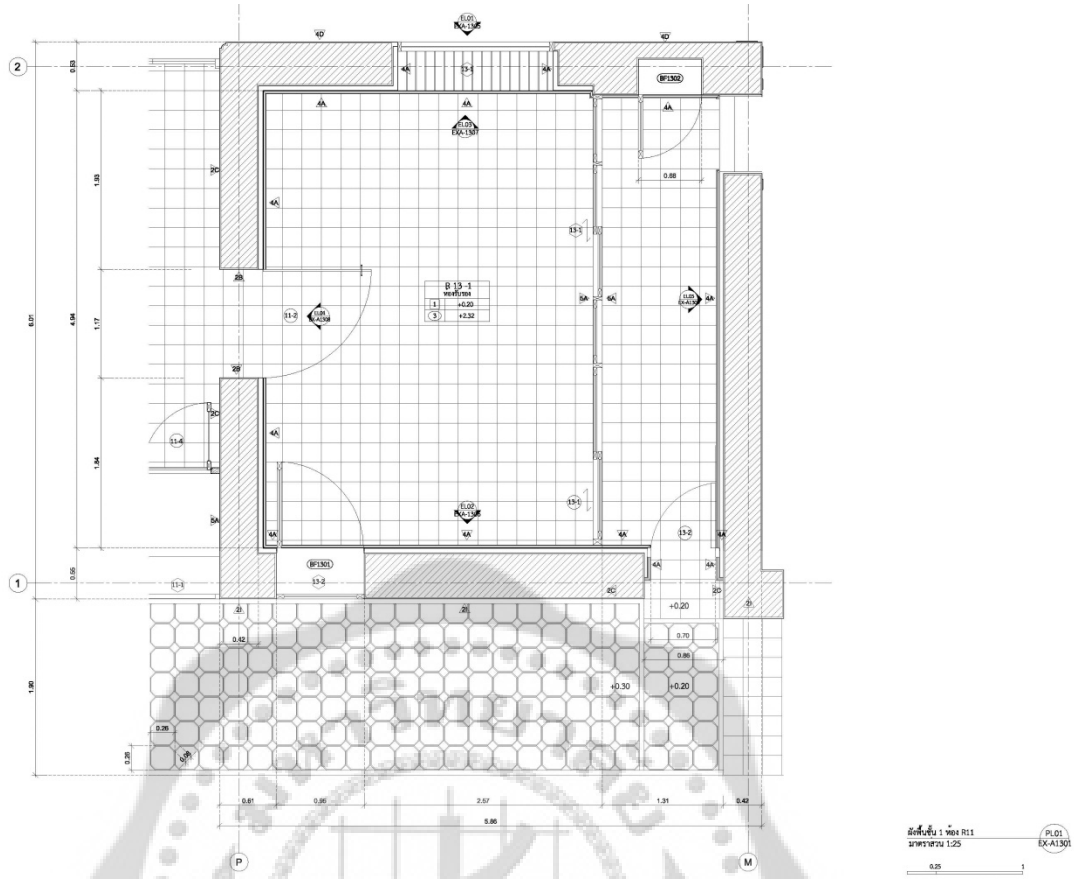
ภาพประกอบ 880 ลายเส้นแบบขยายค้ำยัน แบบขยายป้ายภาษาจีน ชุดบานพับอลูมิเนียม

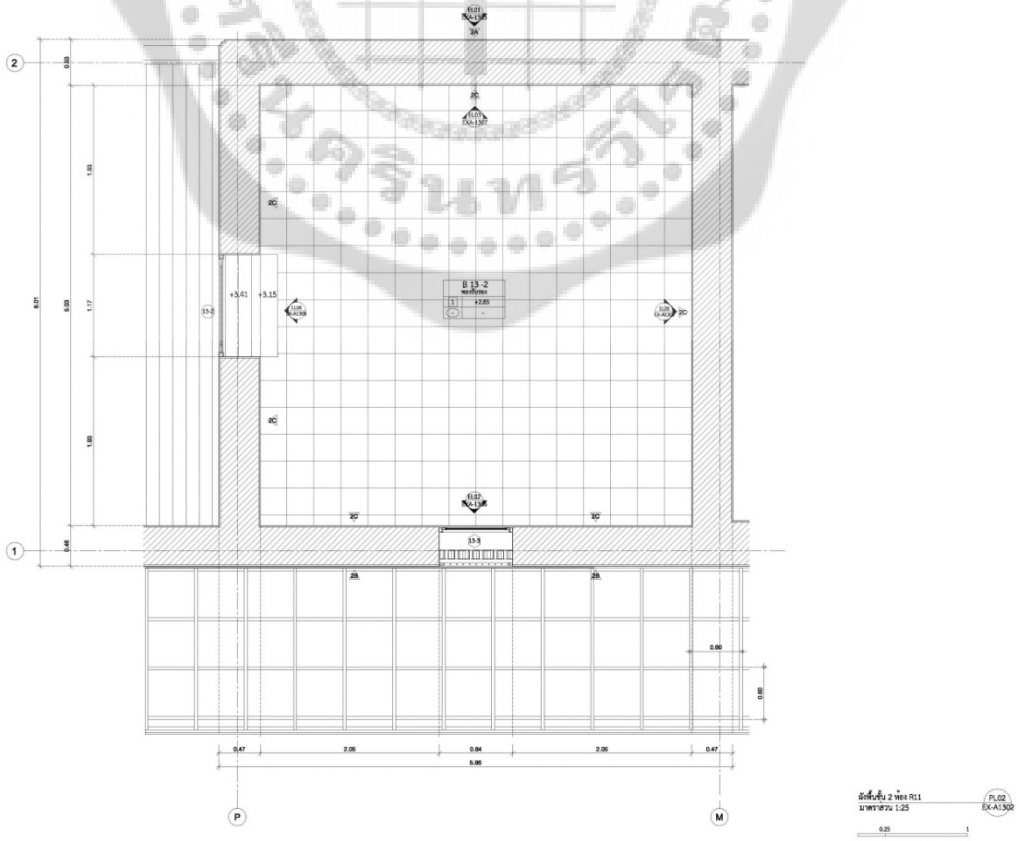
ภาพประกอบ 881 ลายเส้นรูปด้านภายนอกอาคาร และรูปด้านภายในอาคาร

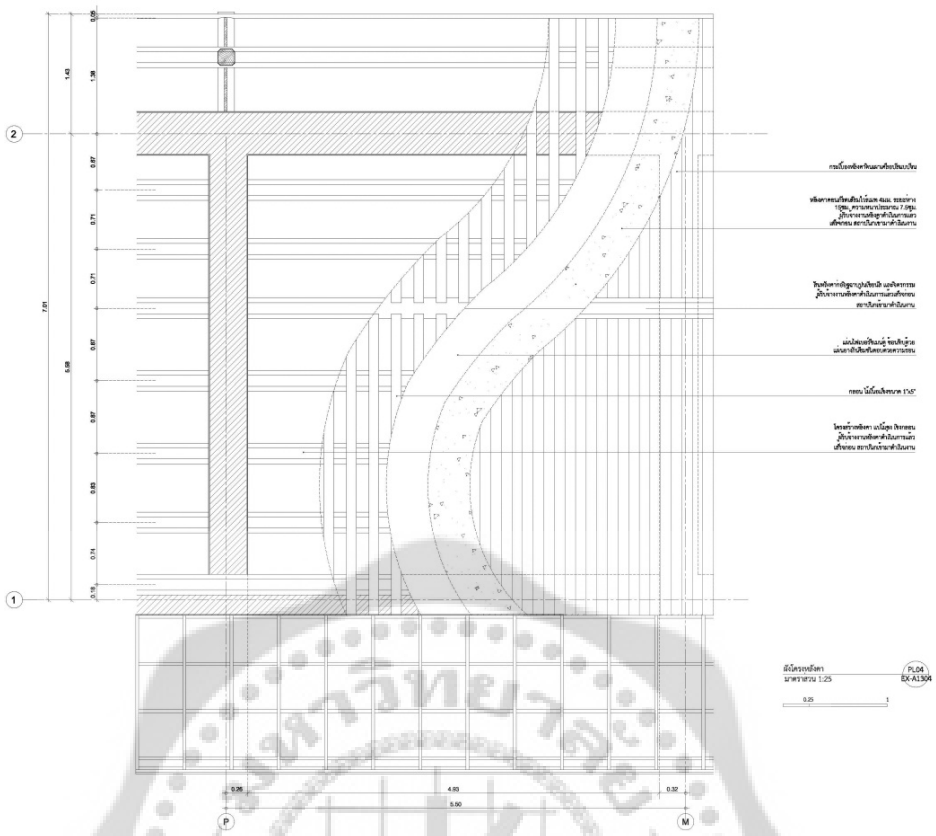
ภาพประกอบ 882 ลายเส้นประตูห้องใต้บันไดหน้าต่างโถงบันได หน้าต่างห้องเก็บของ

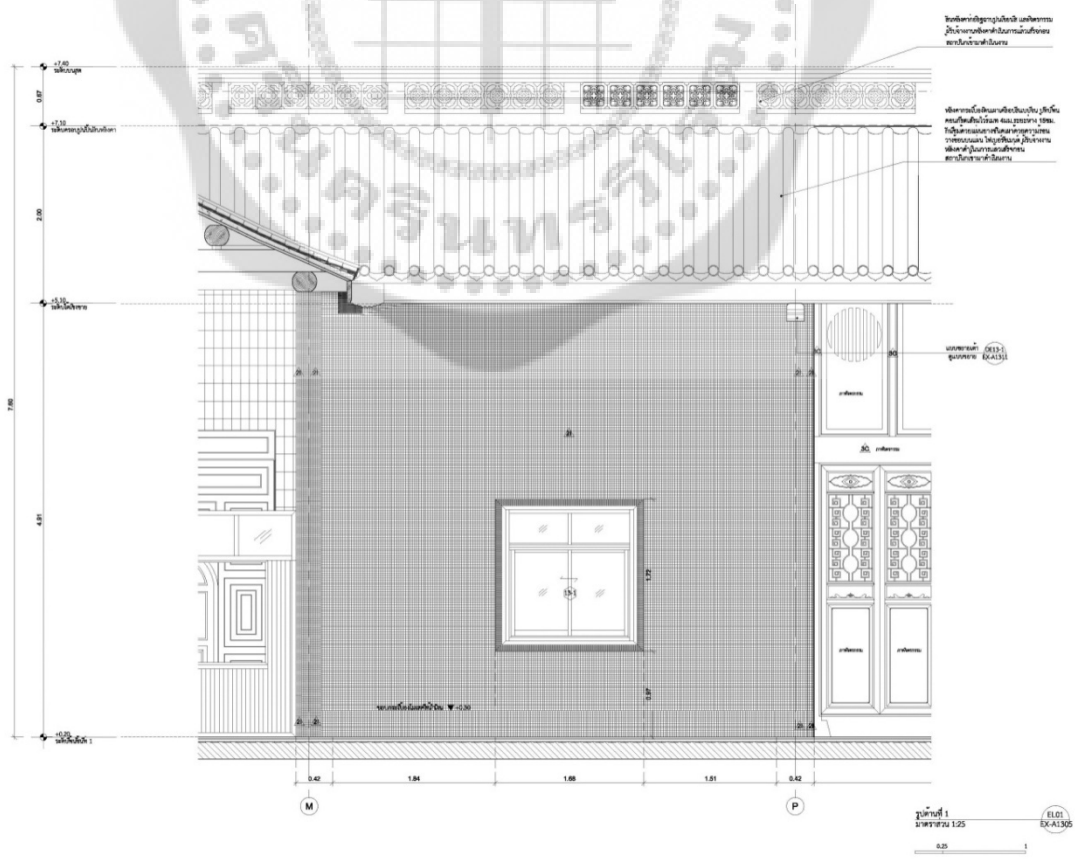
ภาพประกอบ 883 ลายเส้นผังพื้นชั้น 1 ห้องรับรอง

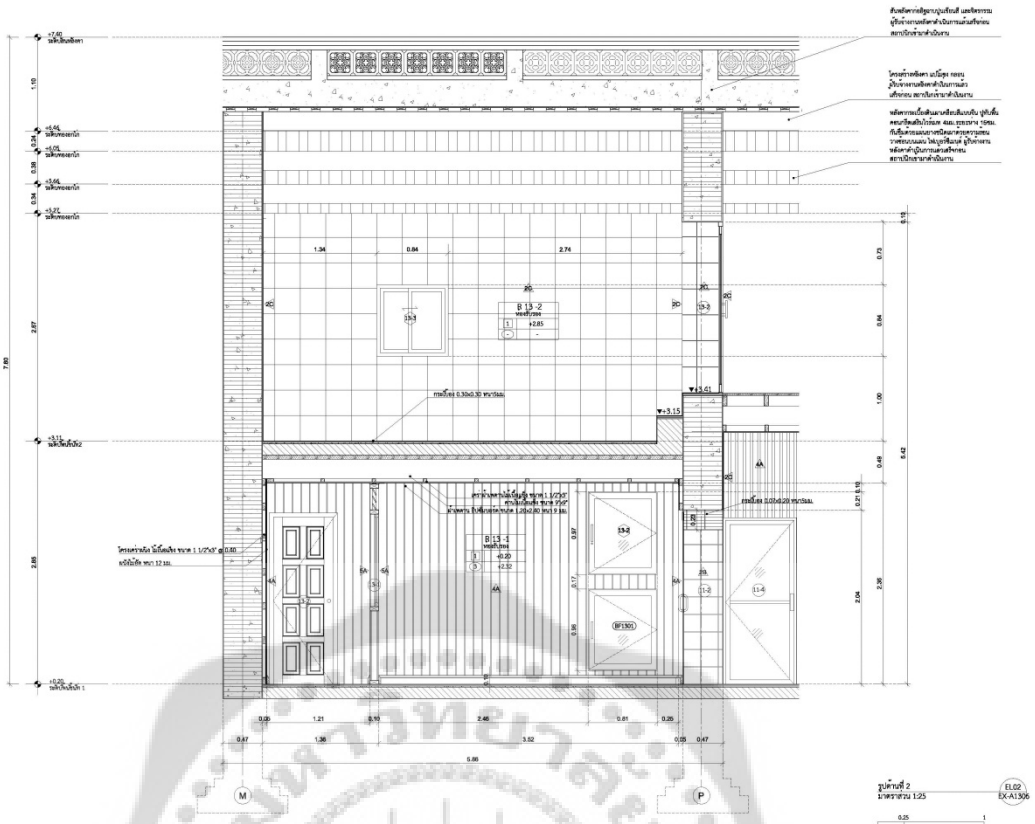
ภาพประกอบ 884 ลายเส้นผังพื้นชั้น 2 ห้องรับรอง

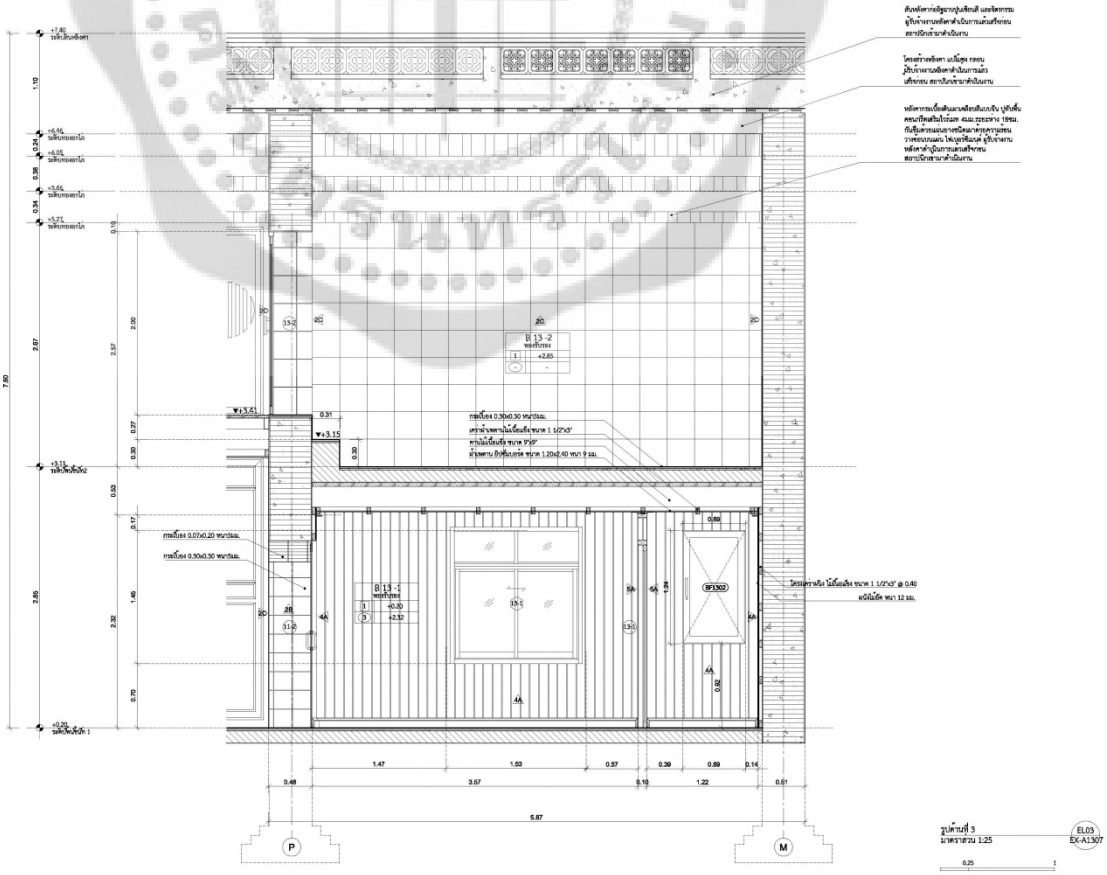
ภาพประกอบ 885 ลายเส้นผังโครงหลังคาห้องรับรอง

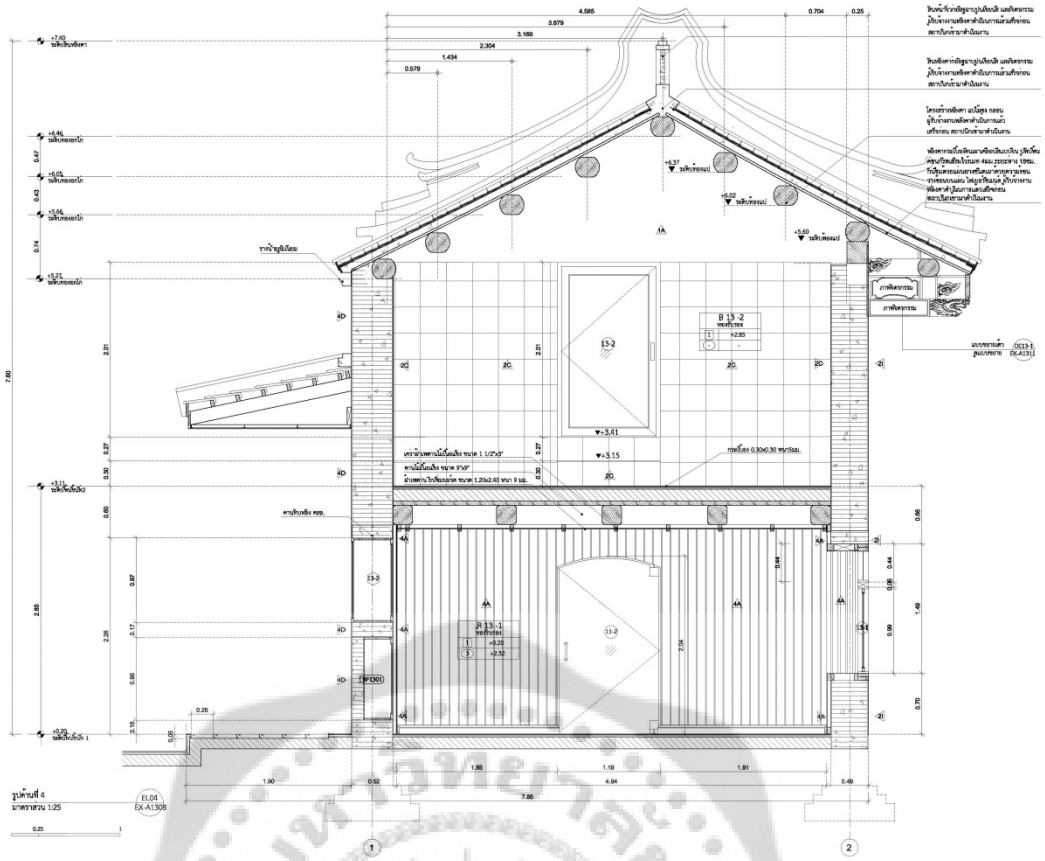
ภาพประกอบ 886 ลายเส้นแบบขยายเต้า ด้านข้างห้องรับรอง

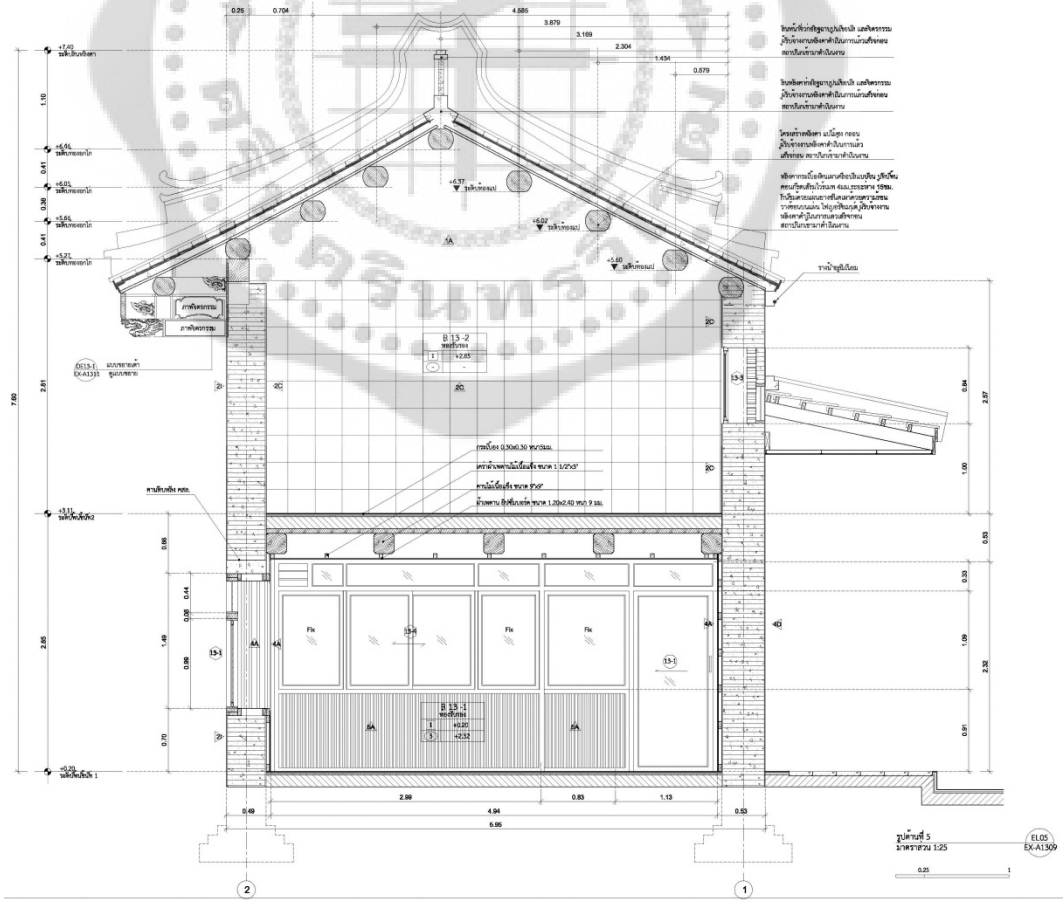
ภาพประกอบ 887 ลายเส้นรูปด้านที่ 2 ห้องรับรอง

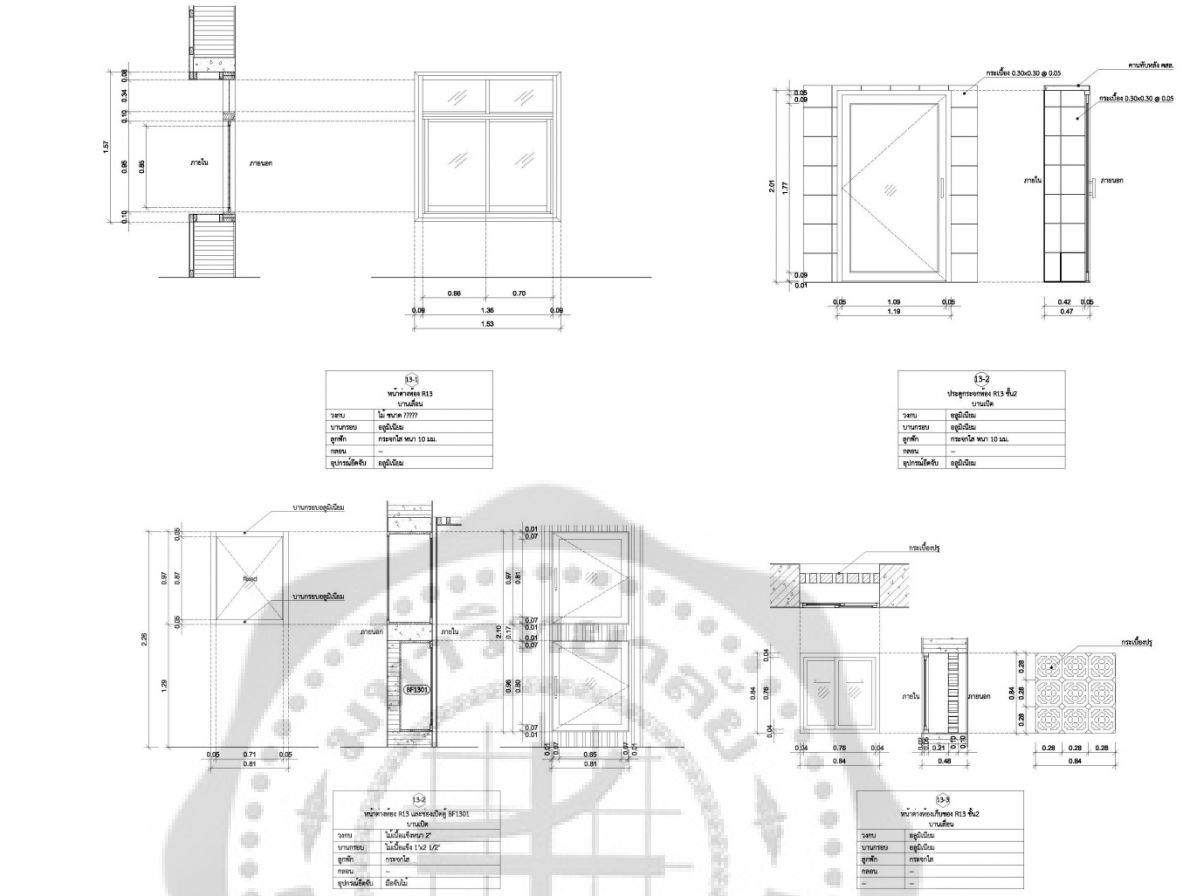
ภาพประกอบ 888 ลายเส้นรูปด้านที่ 3 ห้องรับรอง

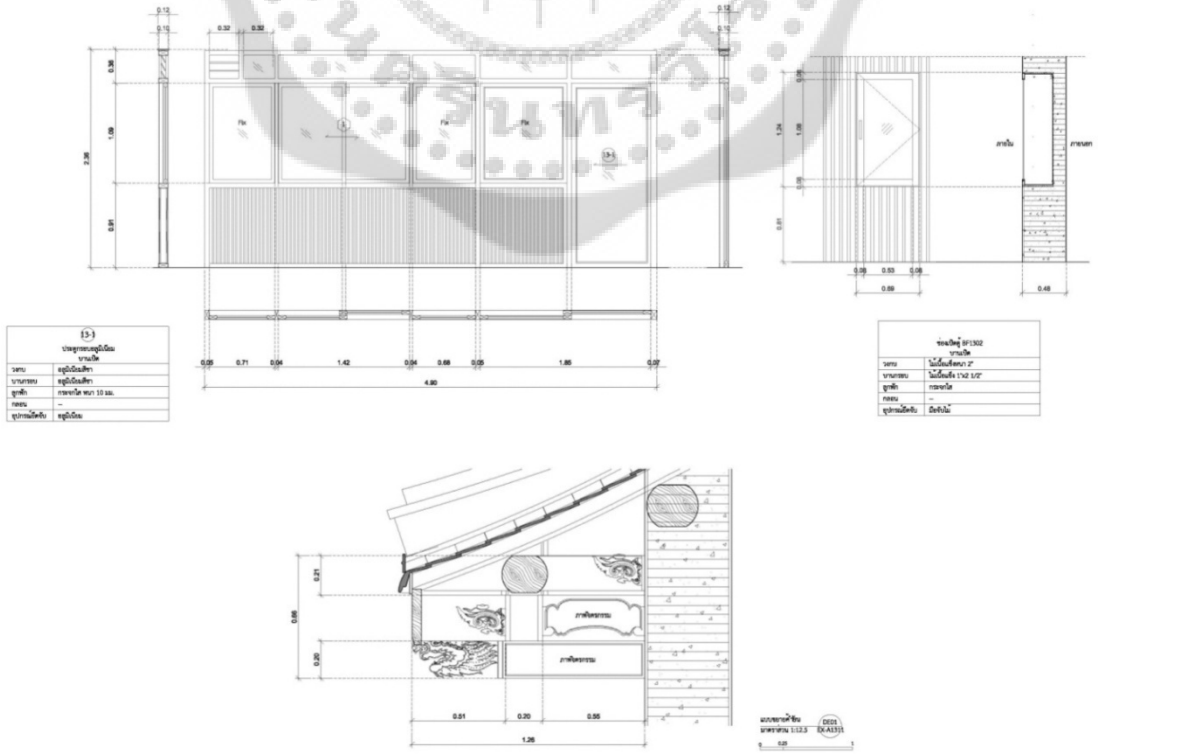
ภาพประกอบ 889 ลายเส้นรูปด้านที่ 4 ห้องรับรอง

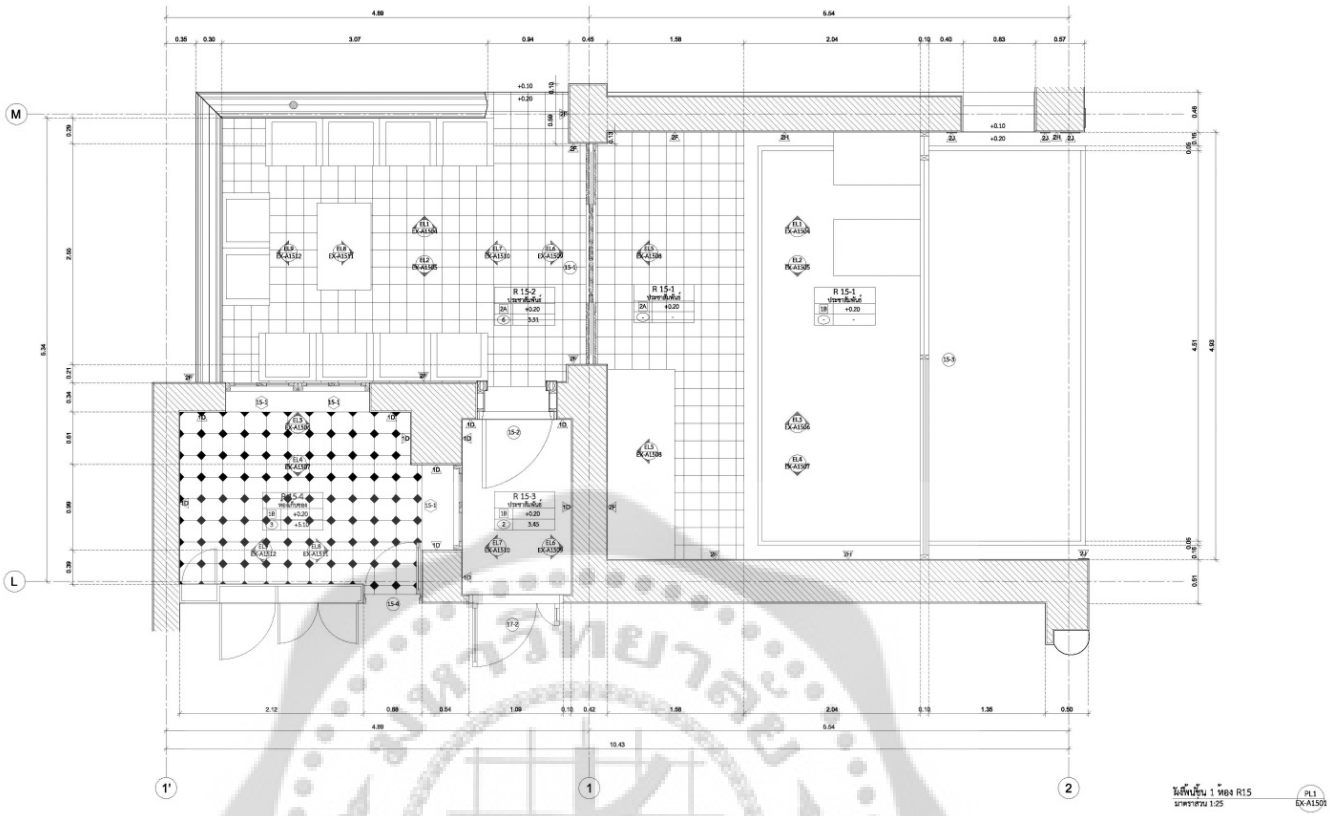
ภาพประกอบ 890 ลายเส้นรูปด้านที่ 5 ห้องรับรอง

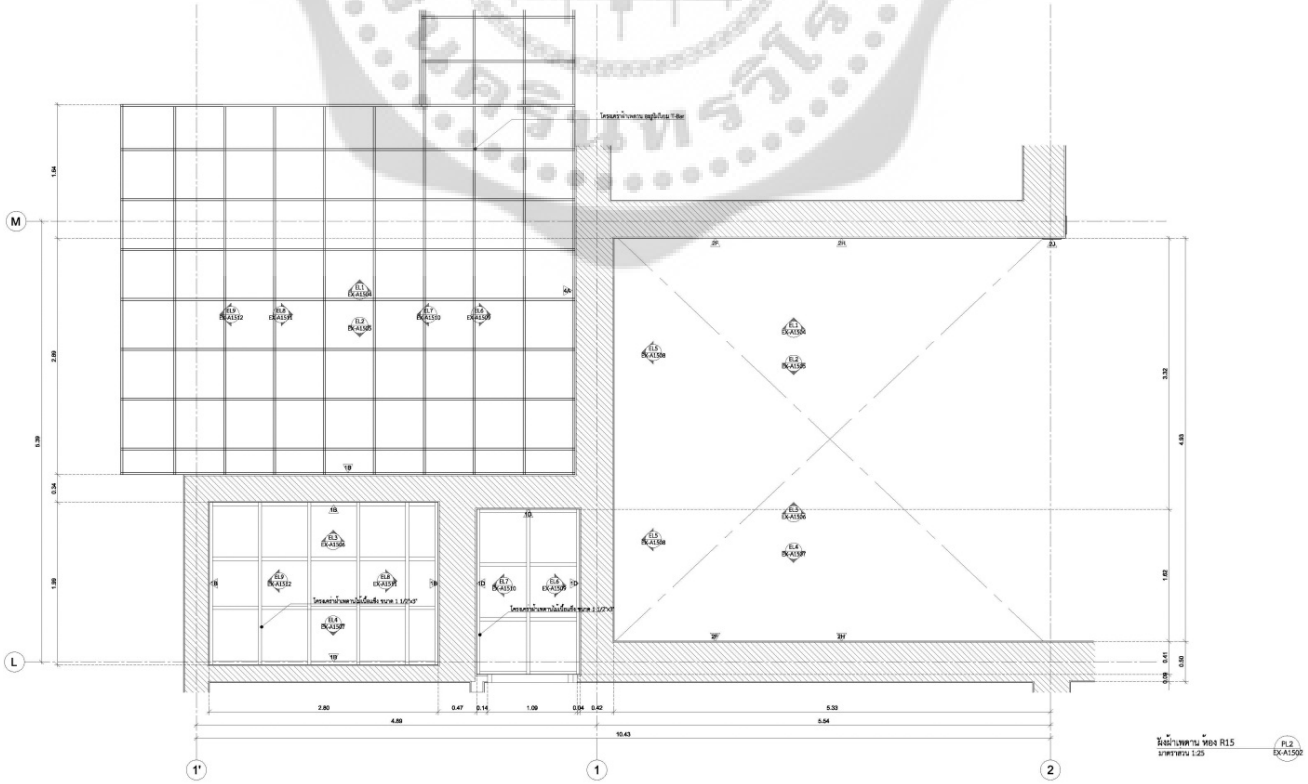
ภาพประกอบ 891 ลายเส้นประตู หน้าต่าง ชั้น 2 ห้องรับรอง

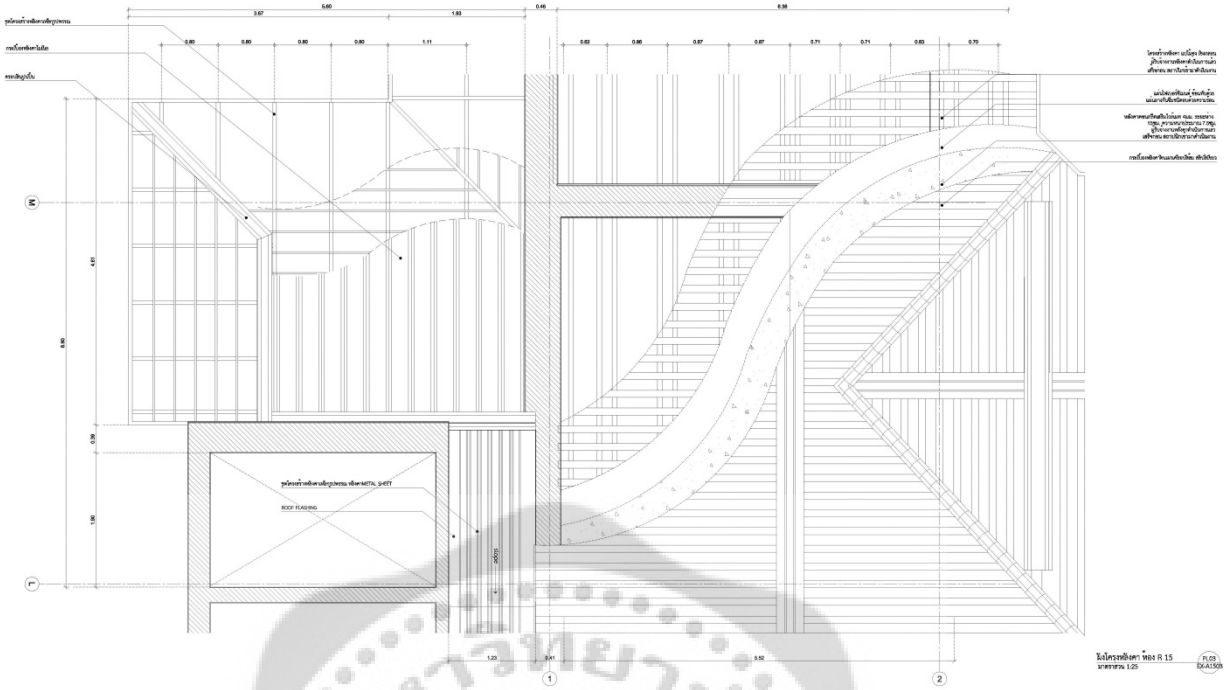
ภาพประกอบ 892 ลายเส้นบานประตูอลูมิเนียมแบบขยายค้ำยัน ช่องเปิดประตู

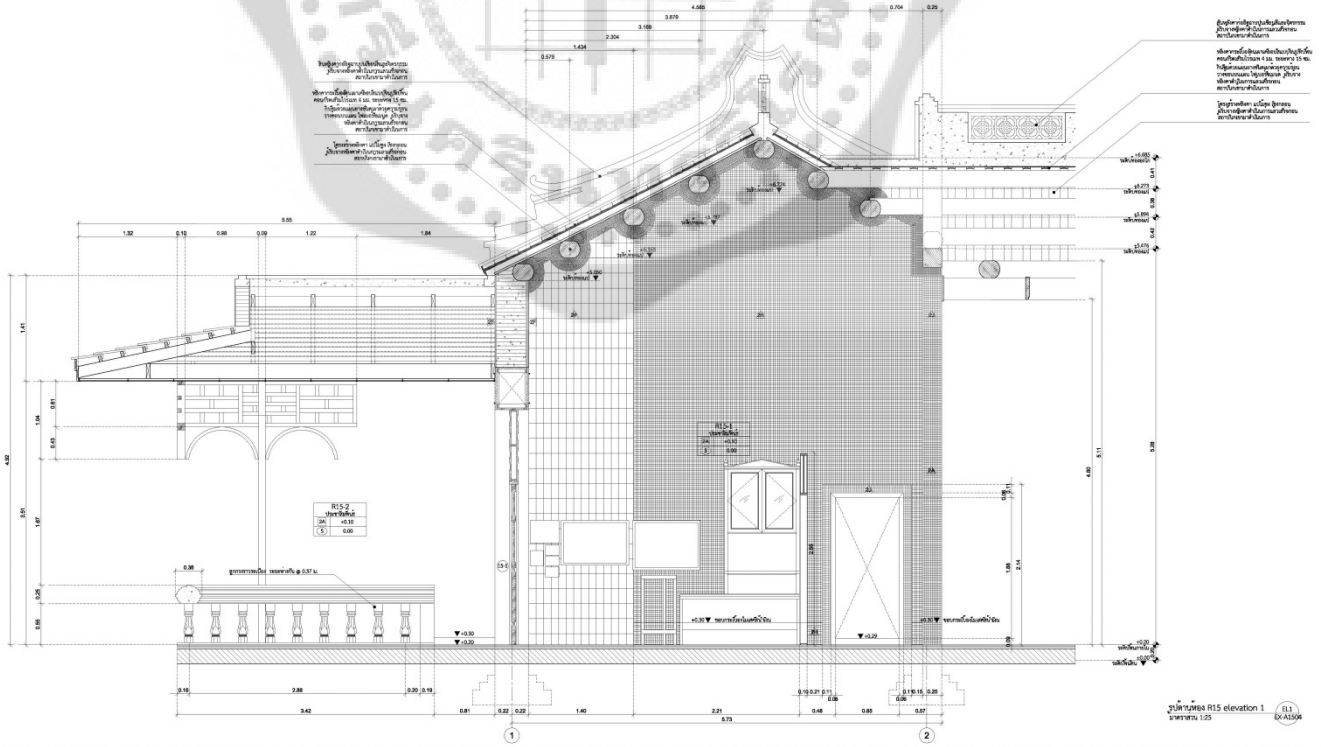
ภาพประกอบ 893 ลายเส้นผังพื้นชั้น 1 ห้องประชาสัมพันธ์

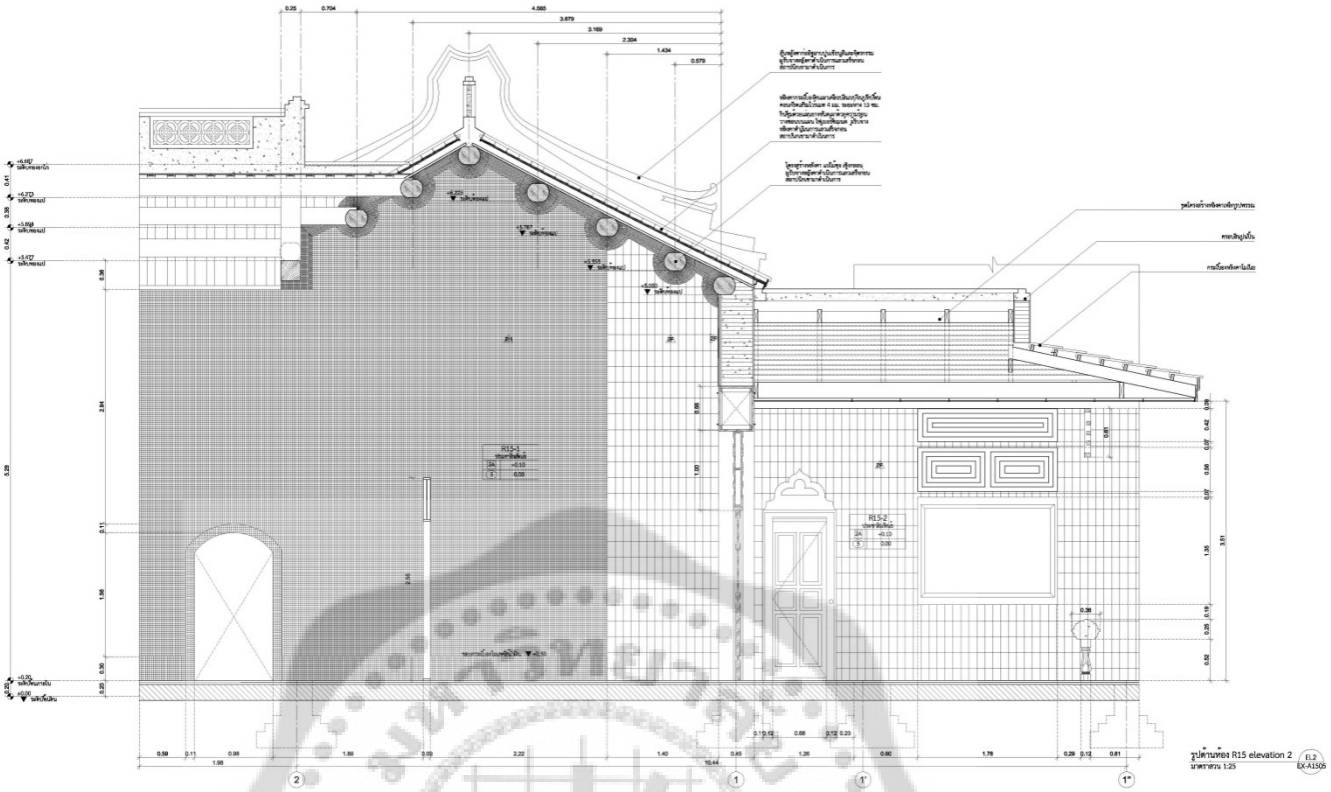
ภาพประกอบ 894 ลายเส้นผังฝ้าเพดานห้องประชาสัมพันธ์

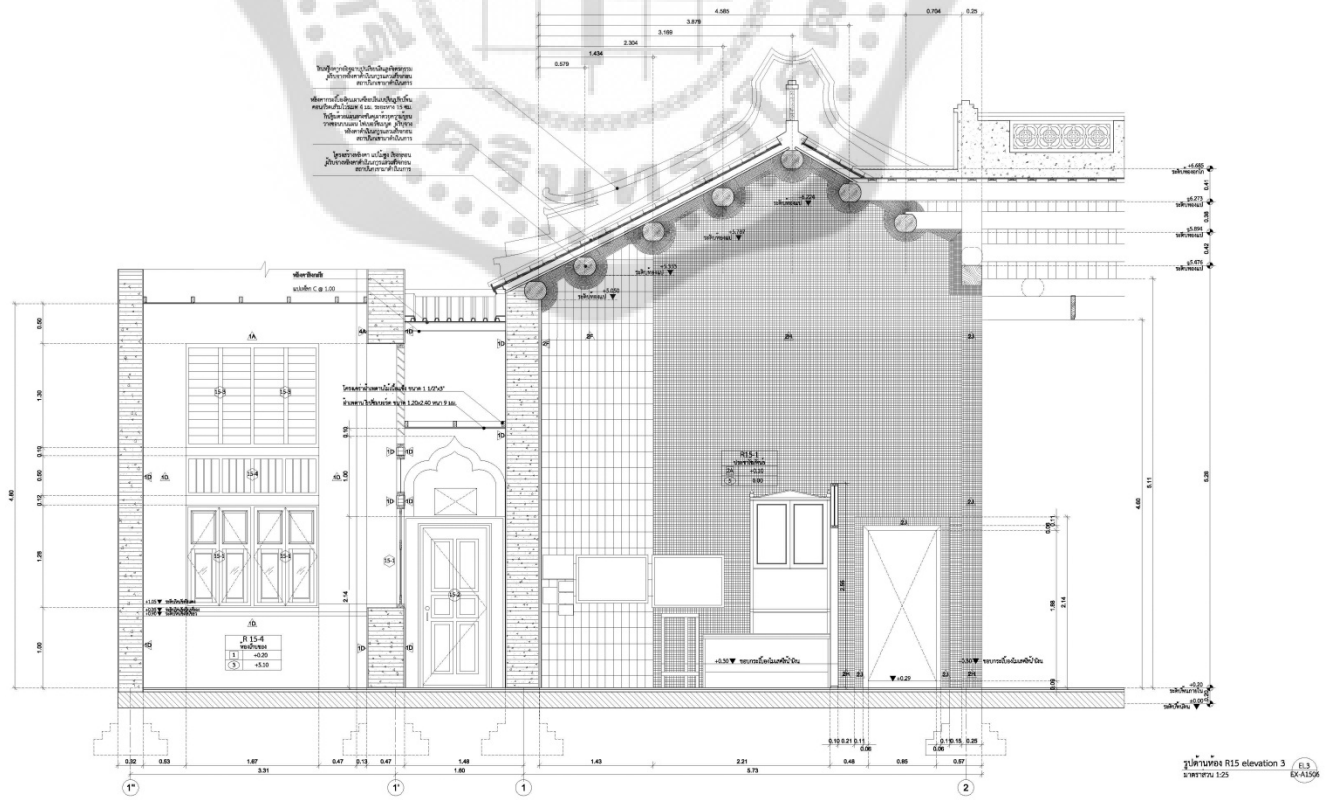
ภาพประกอบ 895 ลายเส้นผังโครงหลังคาห้องประชาสัมพันธ์

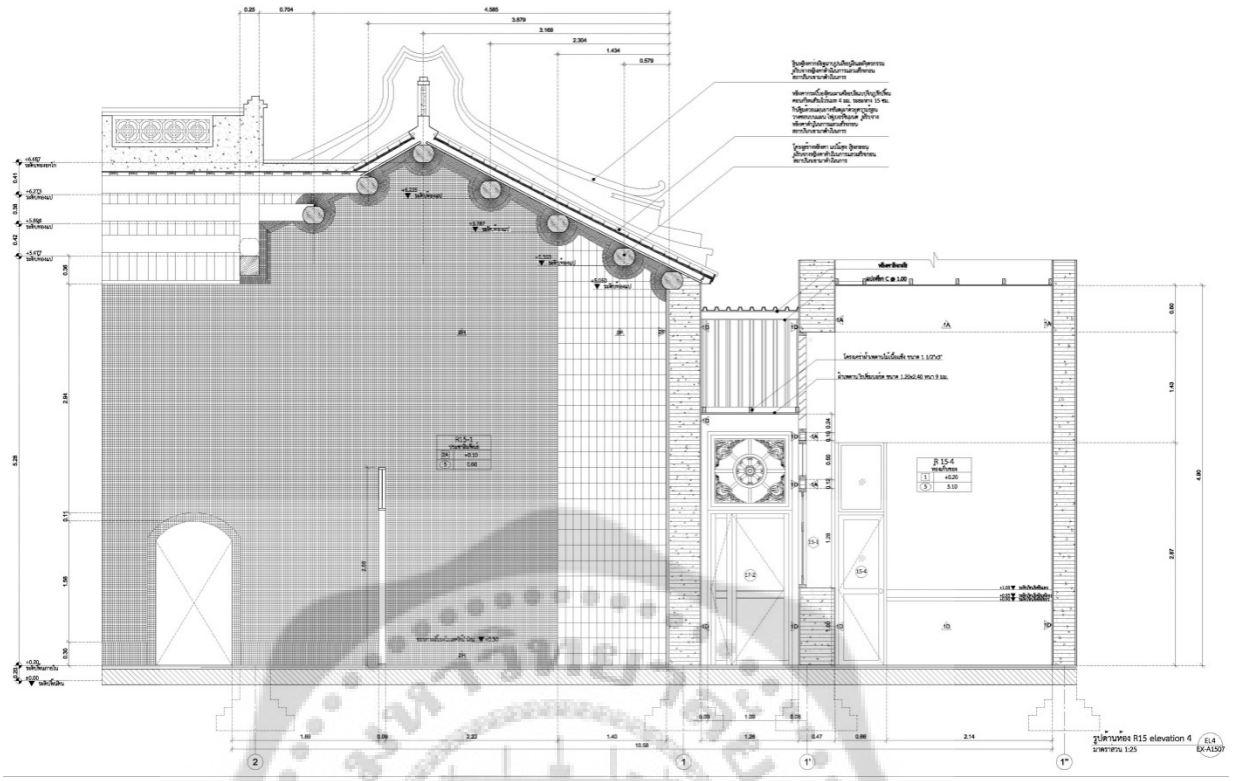
ภาพประกอบ 896 ลายเส้นรูปด้านข้างฝั่งซ้ายห้องประชาสัมพันธ์

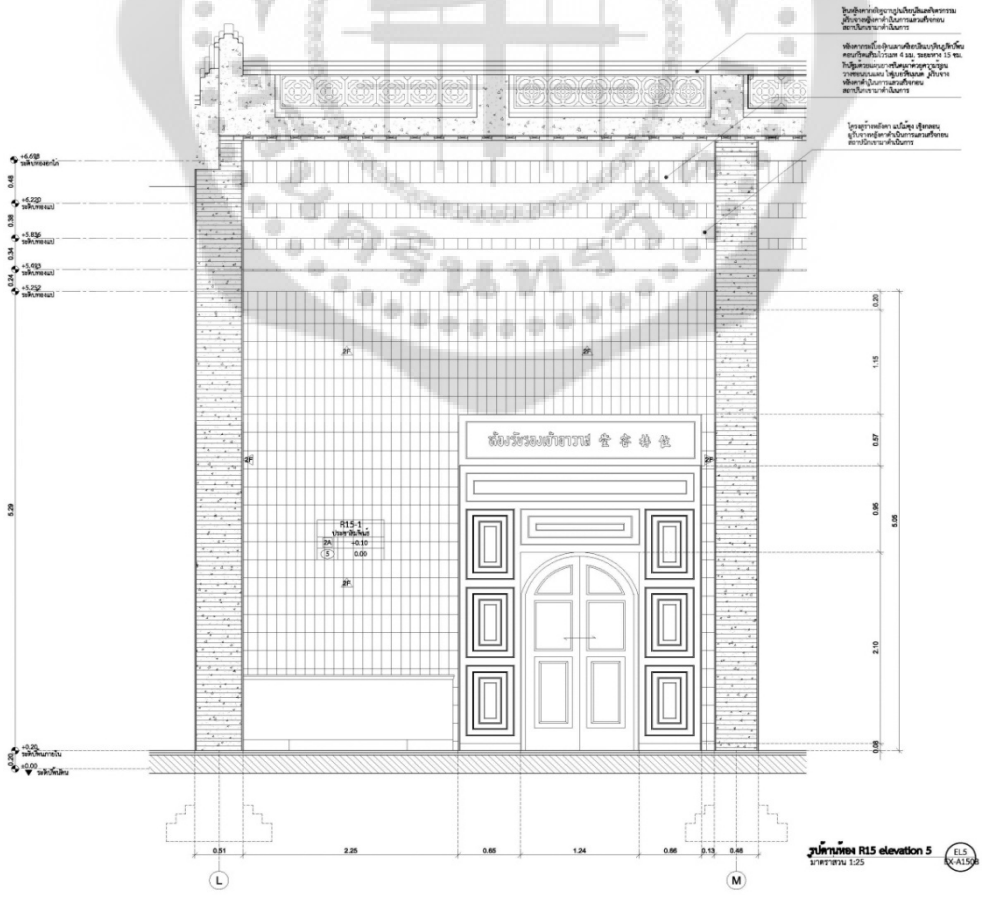
ภาพประกอบ 897 ลายเส้นรูปด้านข้างฝั่งขวาห้องประชาสัมพันธ์

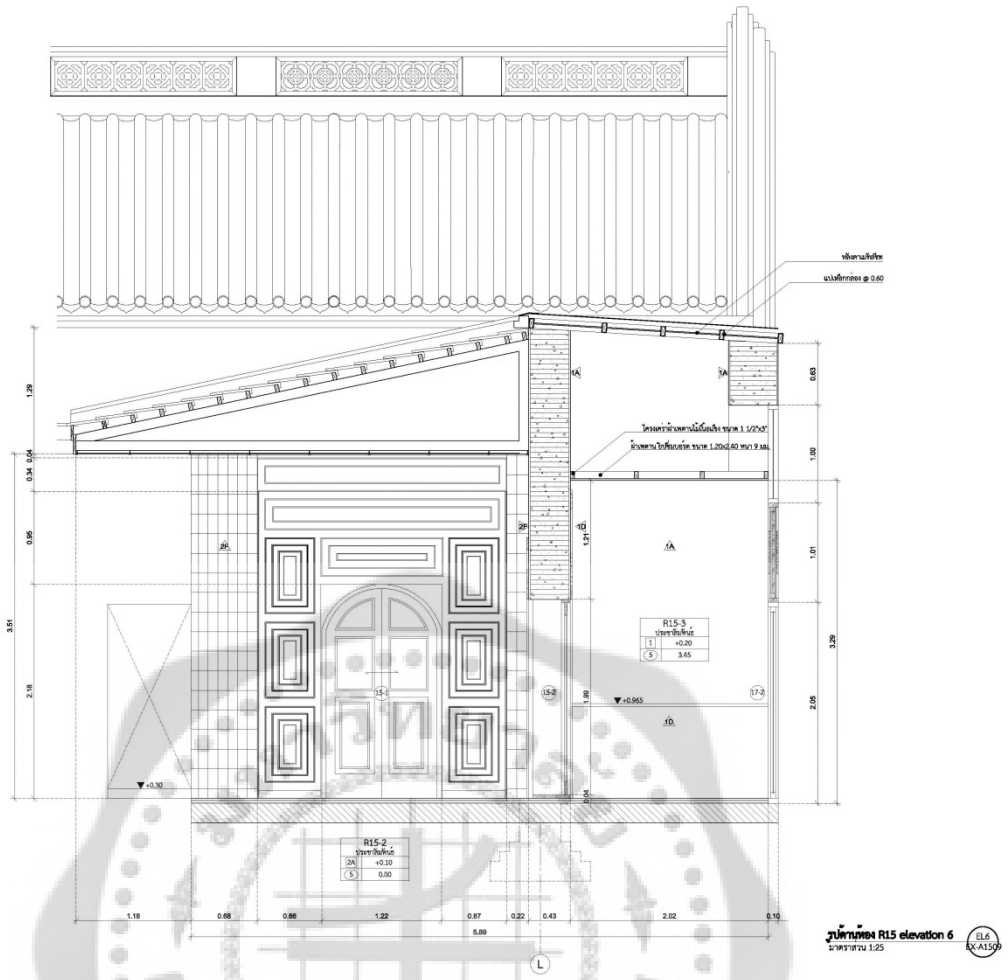
ภาพประกอบ 898 ลายเส้นด้านซ้ายห้องประชาสัมพันธ์และห้องเก็บของ

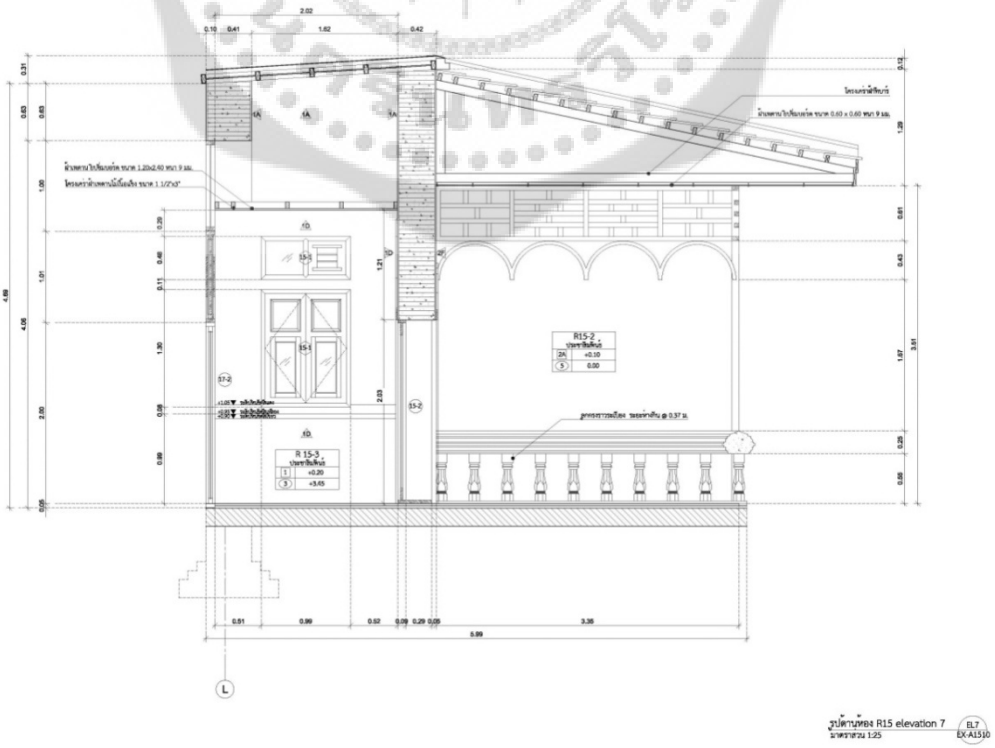
ภาพประกอบ 899 ลายเส้นด้านขวาห้องประชาสัมพันธ์และห้องเก็บของ

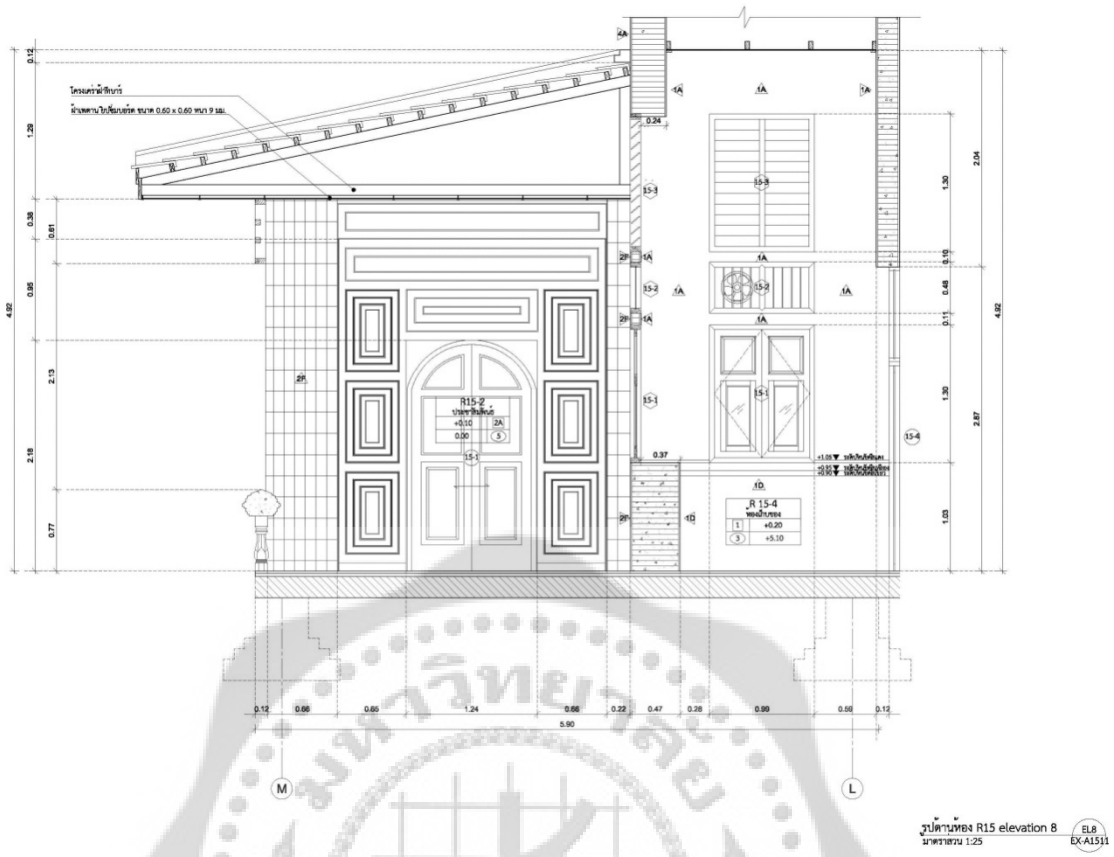
ภาพประกอบ 900 ลายเส้นด้านหน้าห้องประชาสัมพันธ์

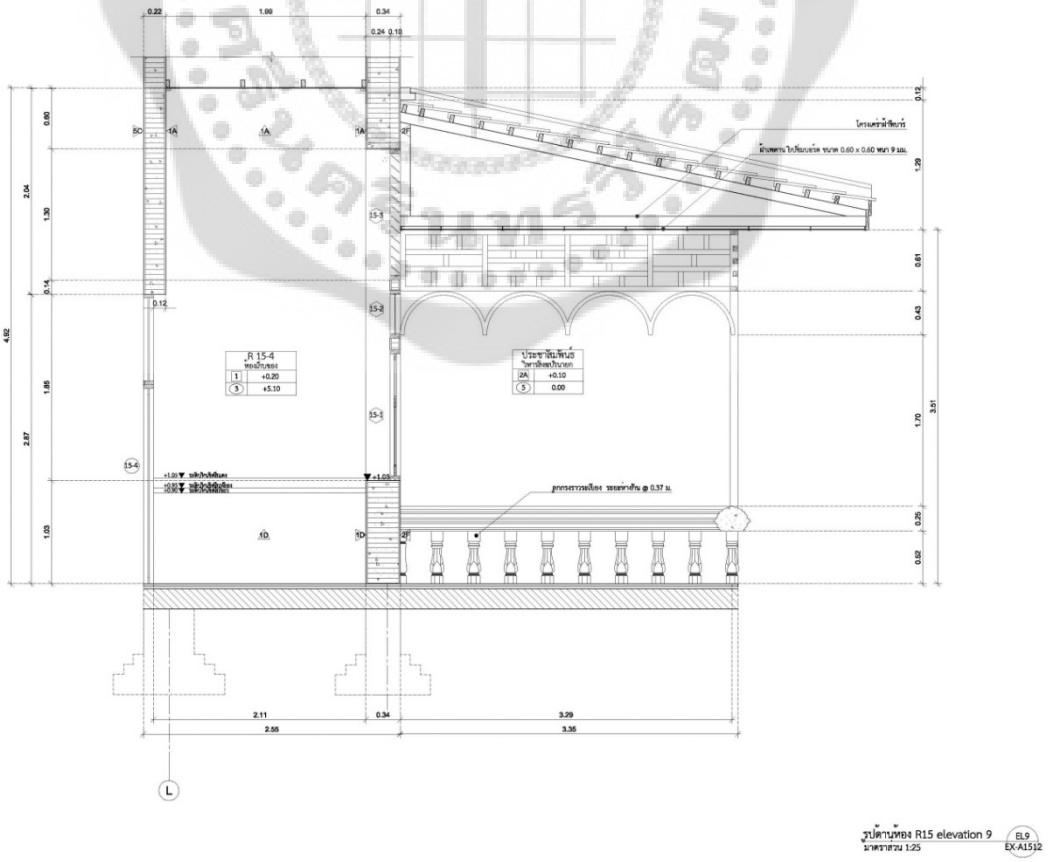
ภาพประกอบ 901 ลายเส้นโครงสร้างด้านหน้าห้องประชาสัมพันธ์

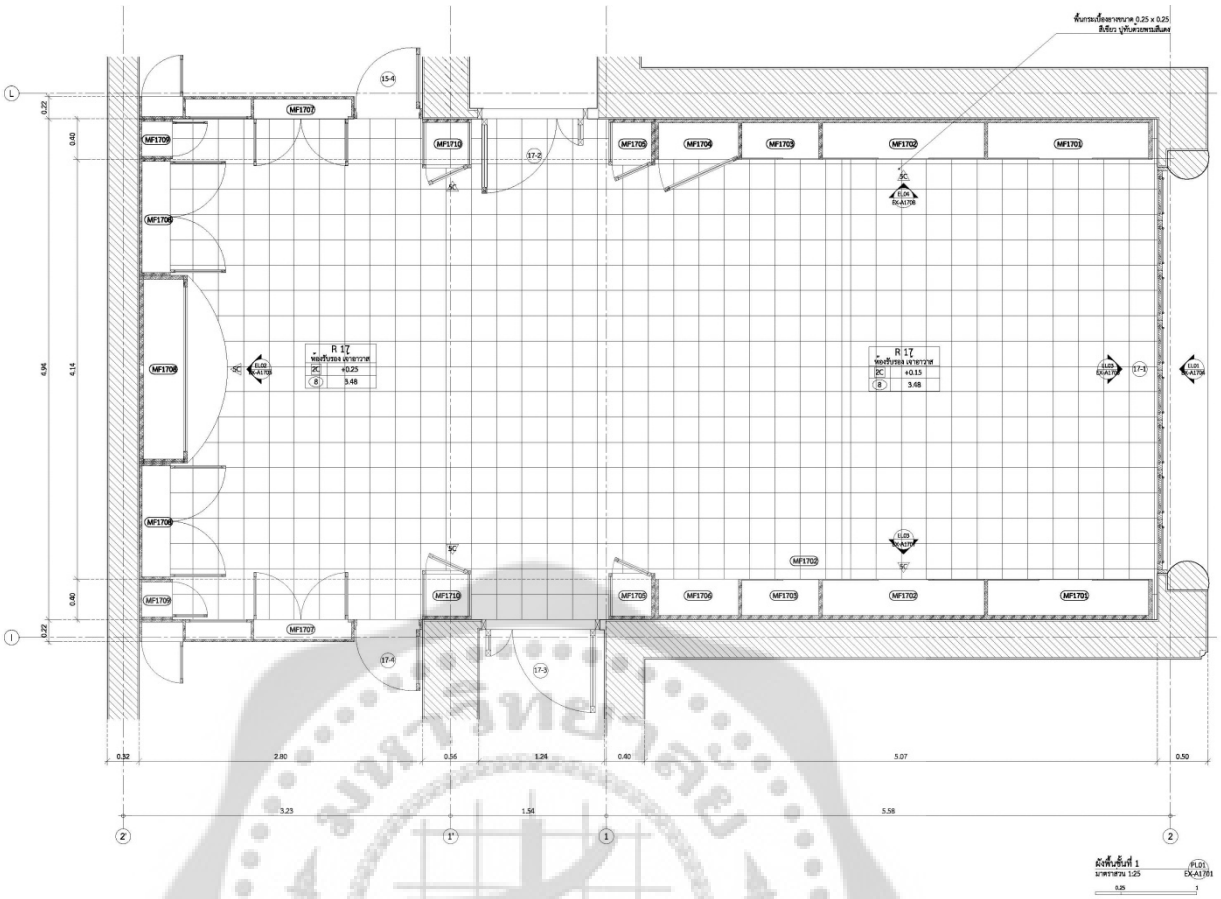
ภาพประกอบ 902 ลายเส้นลูกกรงราวระเบียงห้องประชาสัมพันธ์

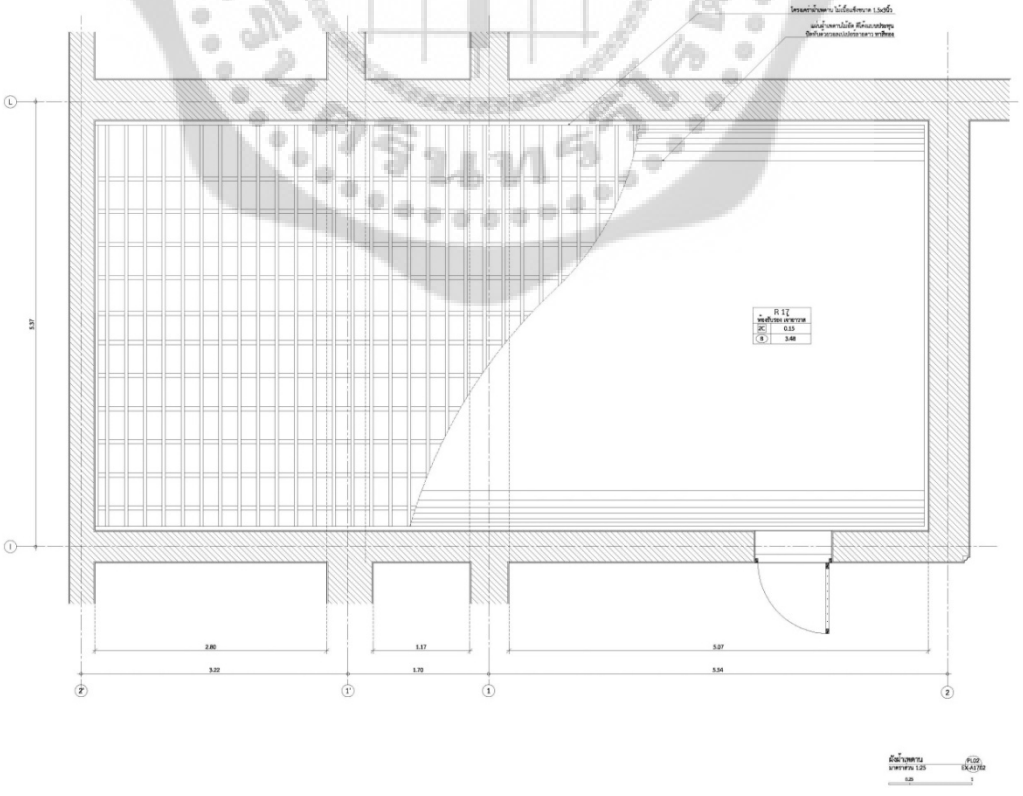
ภาพประกอบ 903 ลายเส้นประตูห้องประชาสัมพันธ์

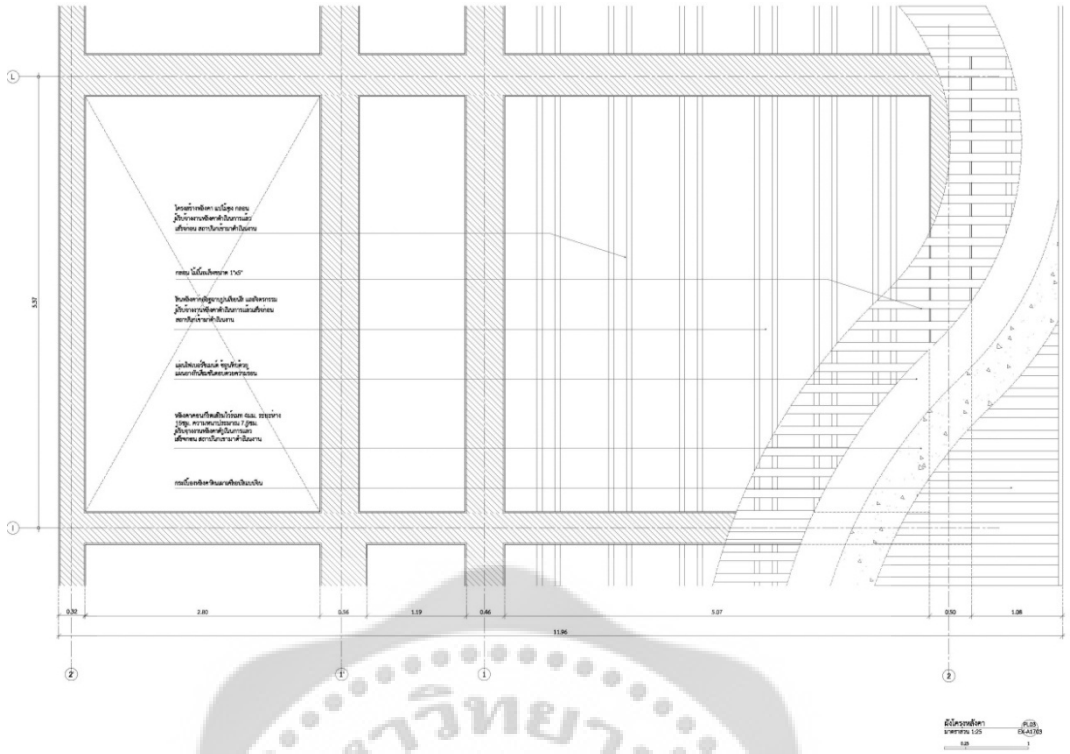
ภาพประกอบ 904 ลายเส้นลูกกรงห้องประชาสัมพันธ์

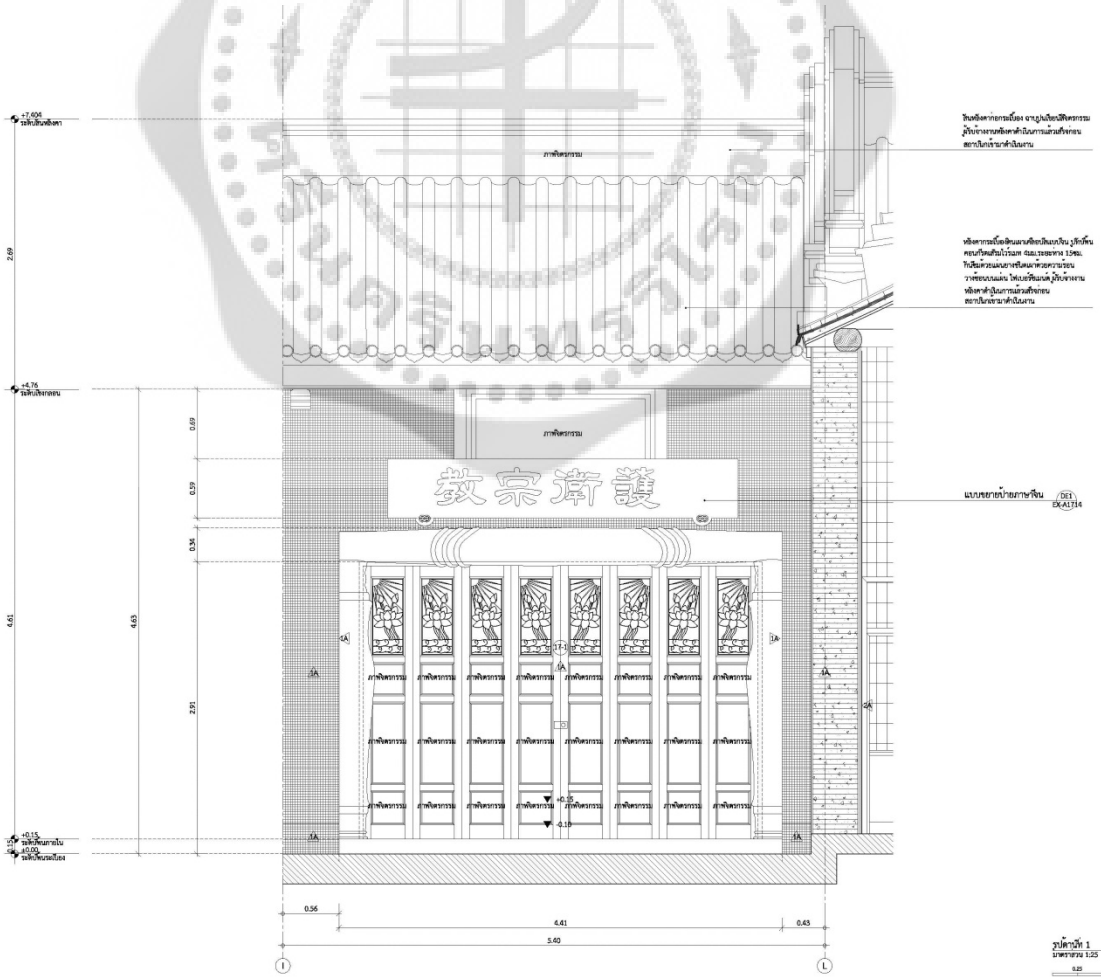
ภาพประกอบ 905 ลายเส้นพื้นผังชั้นที่ 1 ห้องรับรองเจ้าอาวาส

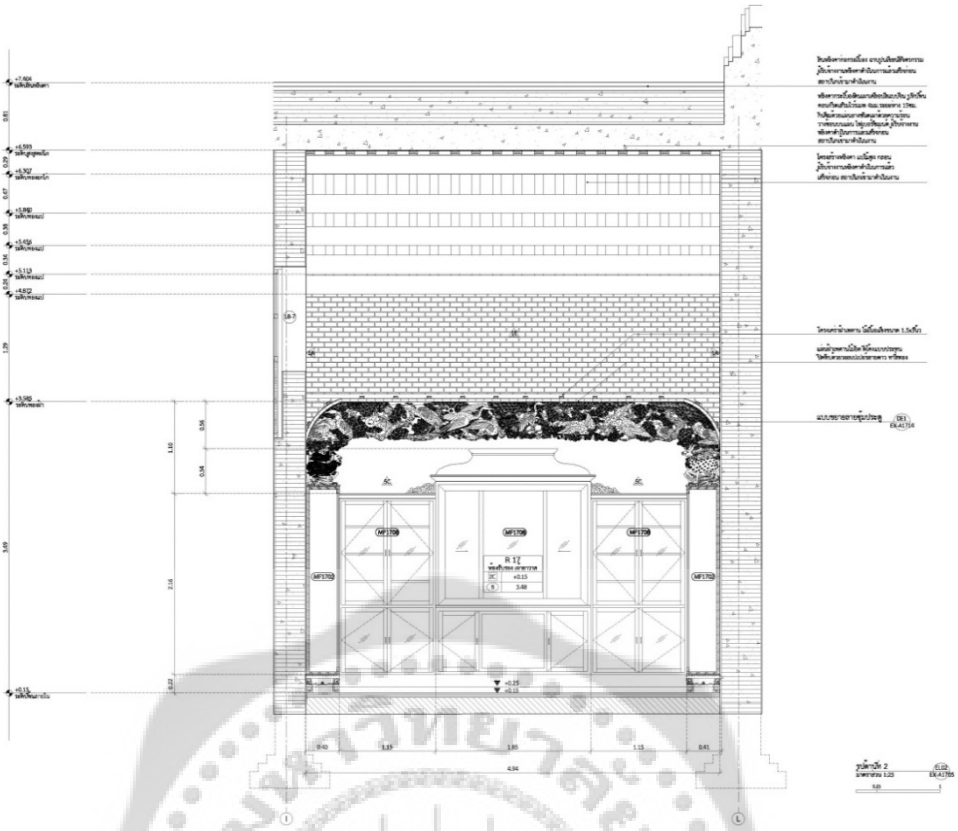
ภาพประกอบ 906 ลายเส้นผังฝ้าเพดาน ห้องรับรองเจ้าอาวาส

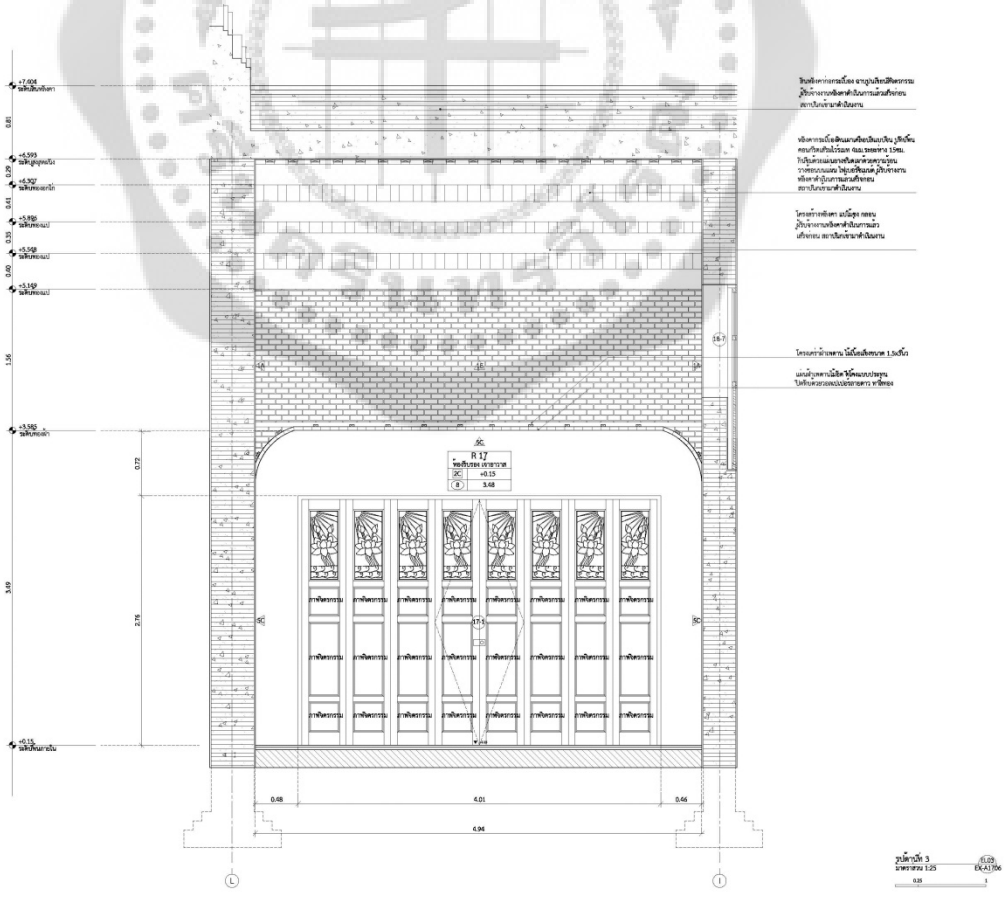
ภาพประกอบ 907 ลายเส้นผังโครงสร้างหลังคา ห้องรับรองเจ้าอาวาส

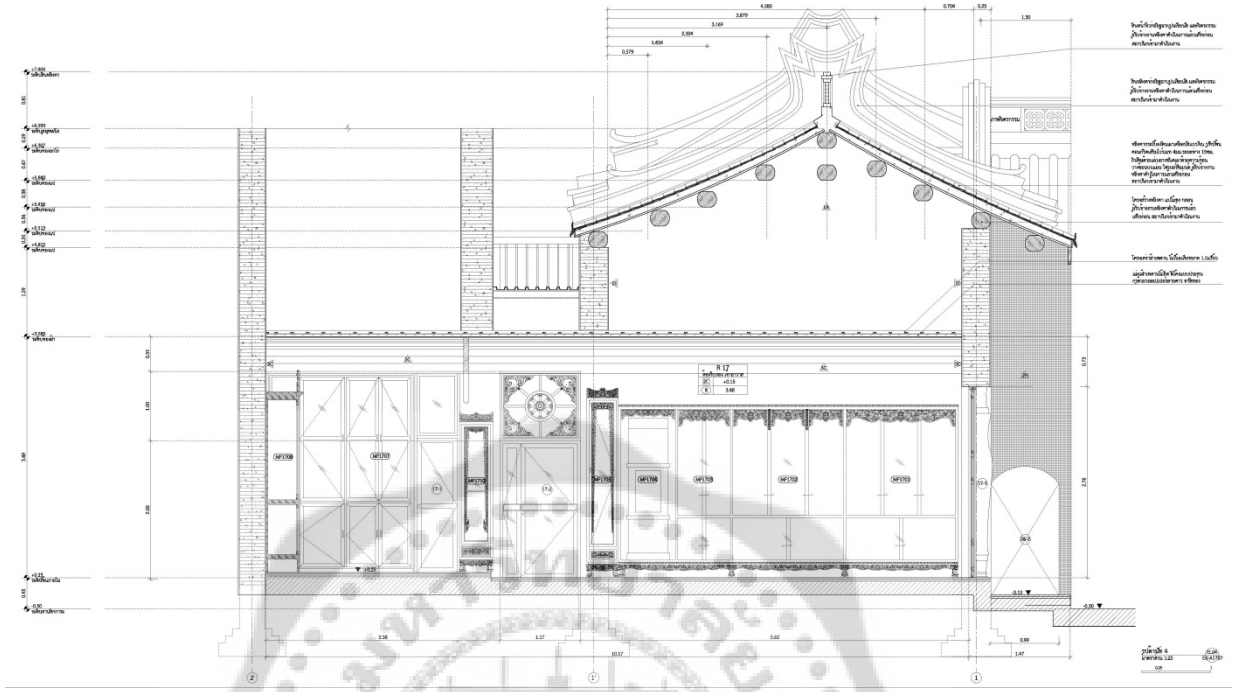
ภาพประกอบ 908 ลายเส้นรูปด้านที่ 1 ด้านหน้าห้องรับรองเจ้าอาวาส

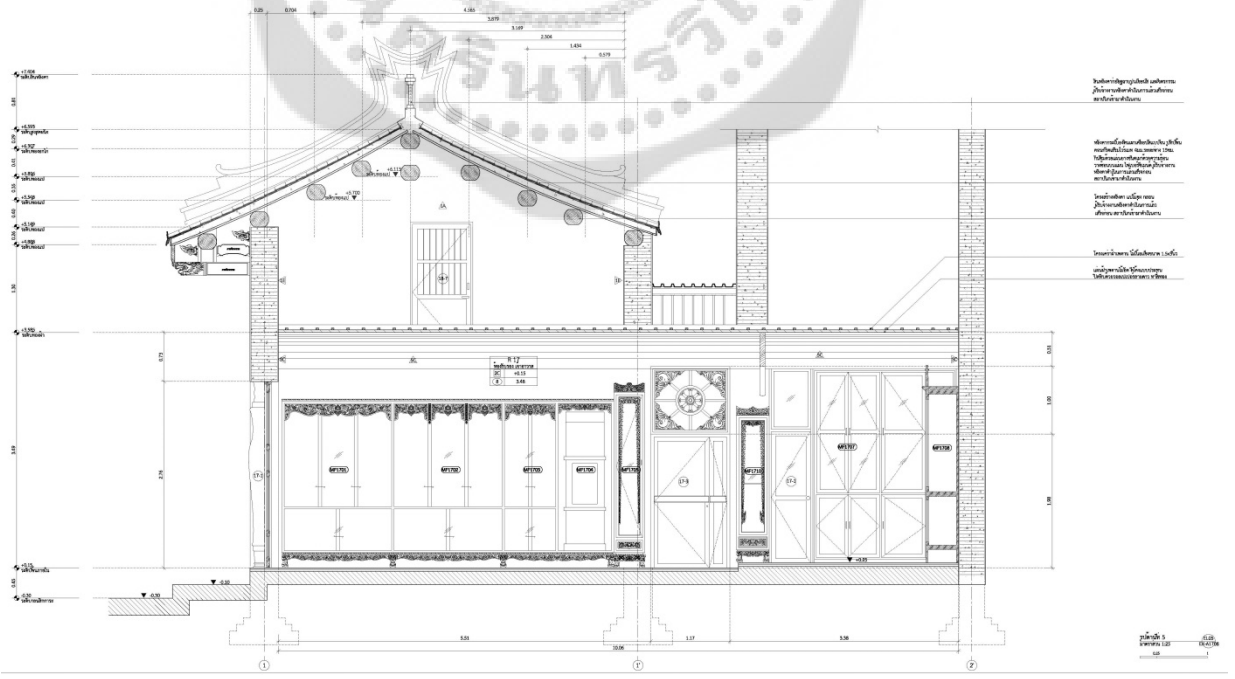
ภาพประกอบ 909 ลายเส้นรูปด้านที่ 2 ด้านในห้องรับรองเจ้าอาวาส

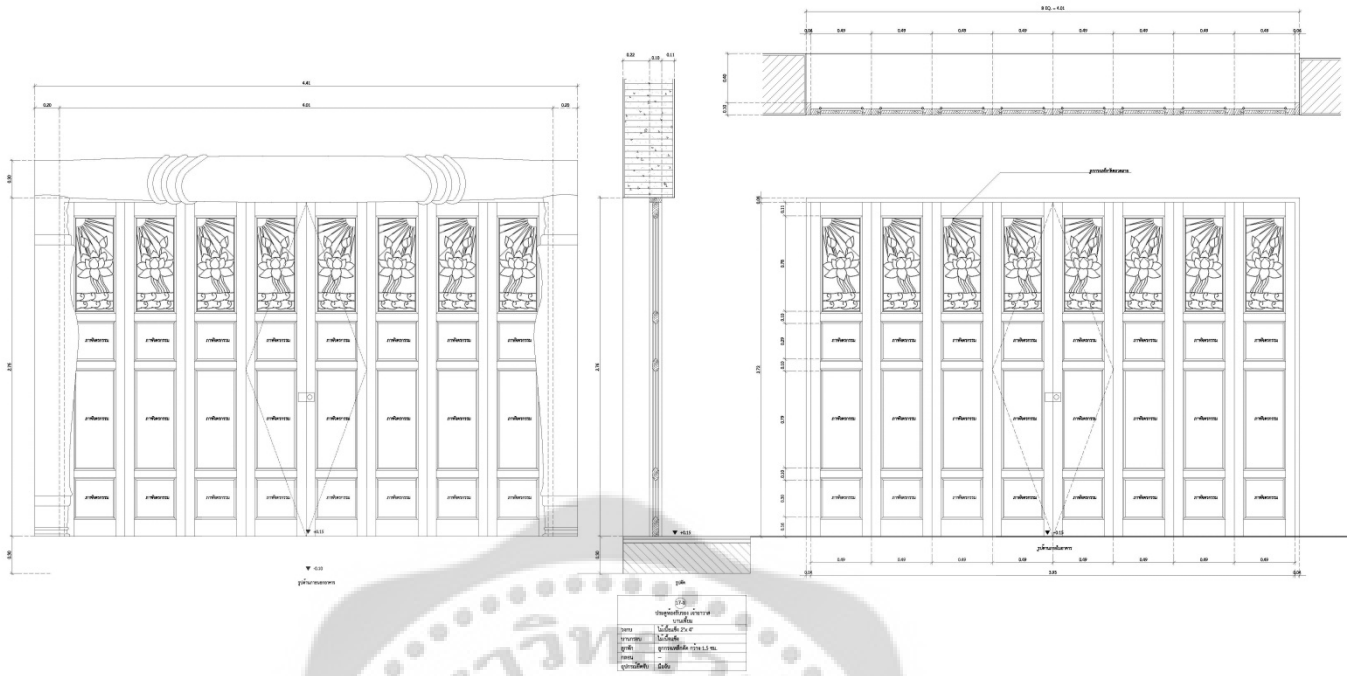
ภาพประกอบ 910 ลายเส้นรูปด้านที่ 3 ห้องรับรองเจ้าอาวาส

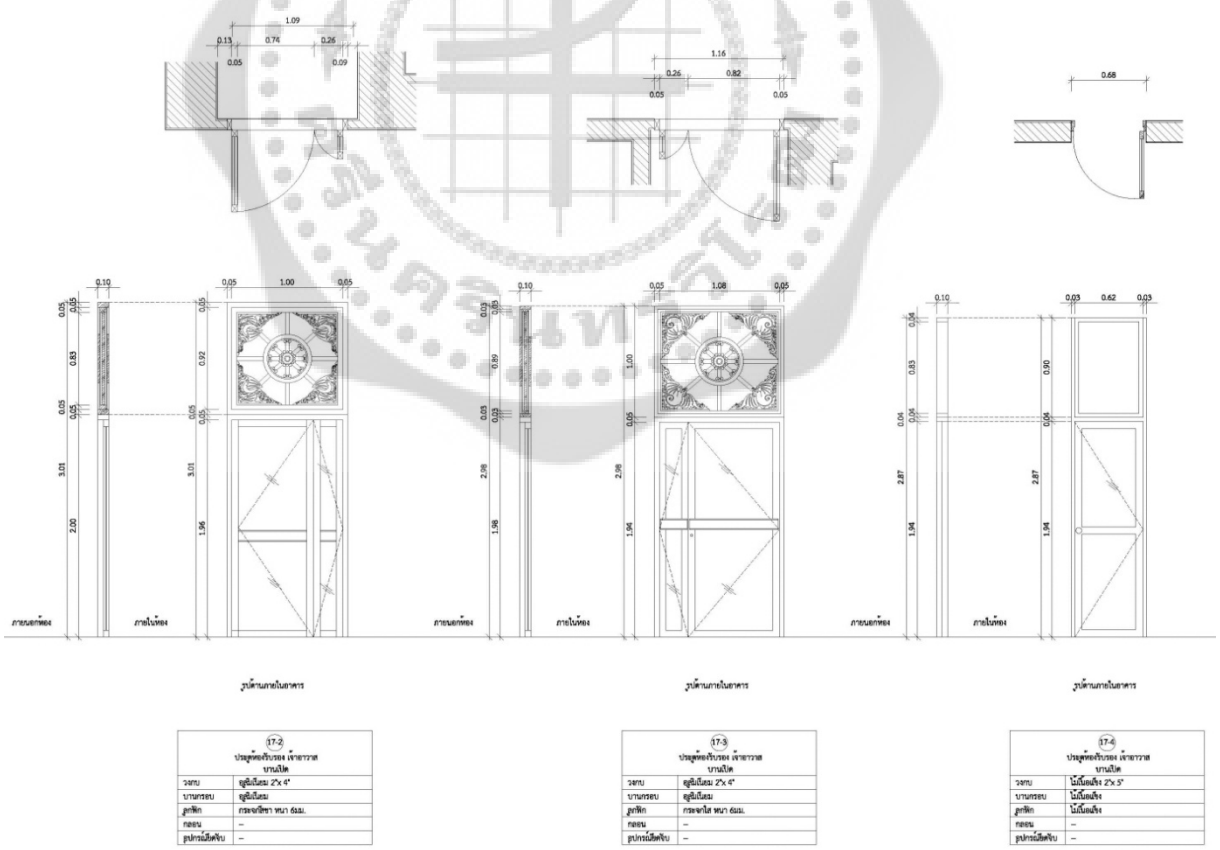
ภาพประกอบ 911 ลายเส้นรูปด้านที่ 4 ห้องรับรองเจ้าอาวาส

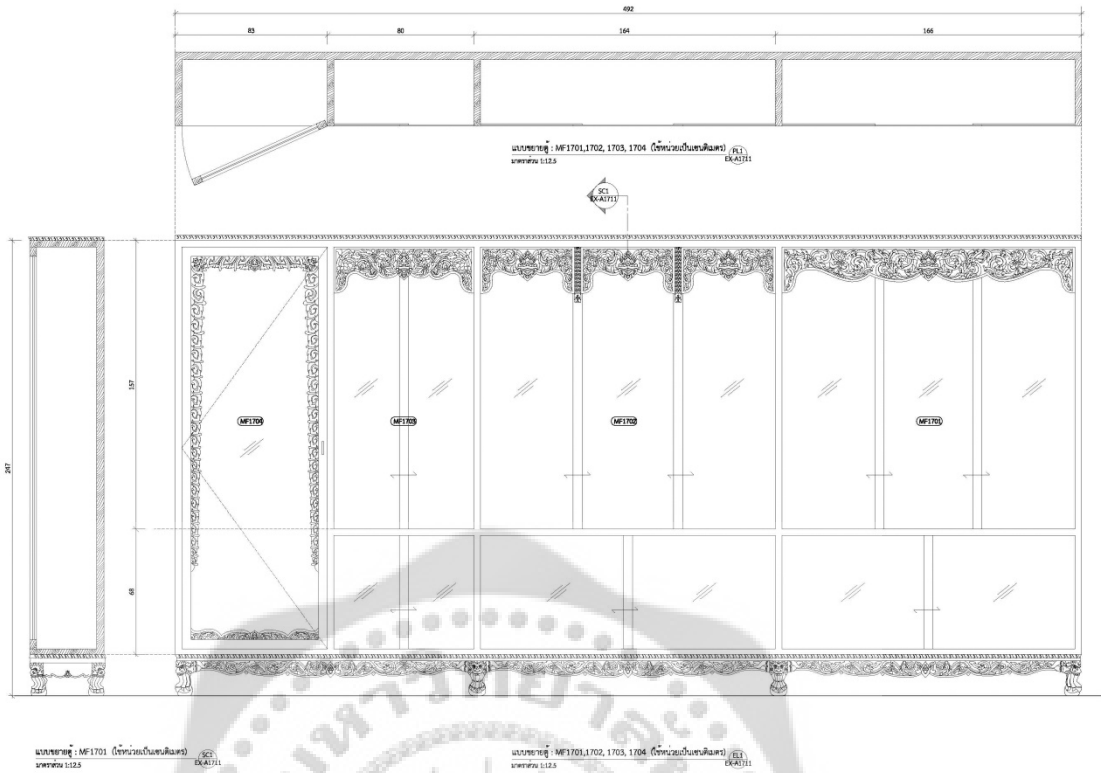
ภาพประกอบ 912 ลายเส้นรูปด้านที่ 5 ห้องรับรองเจ้าอาวาส

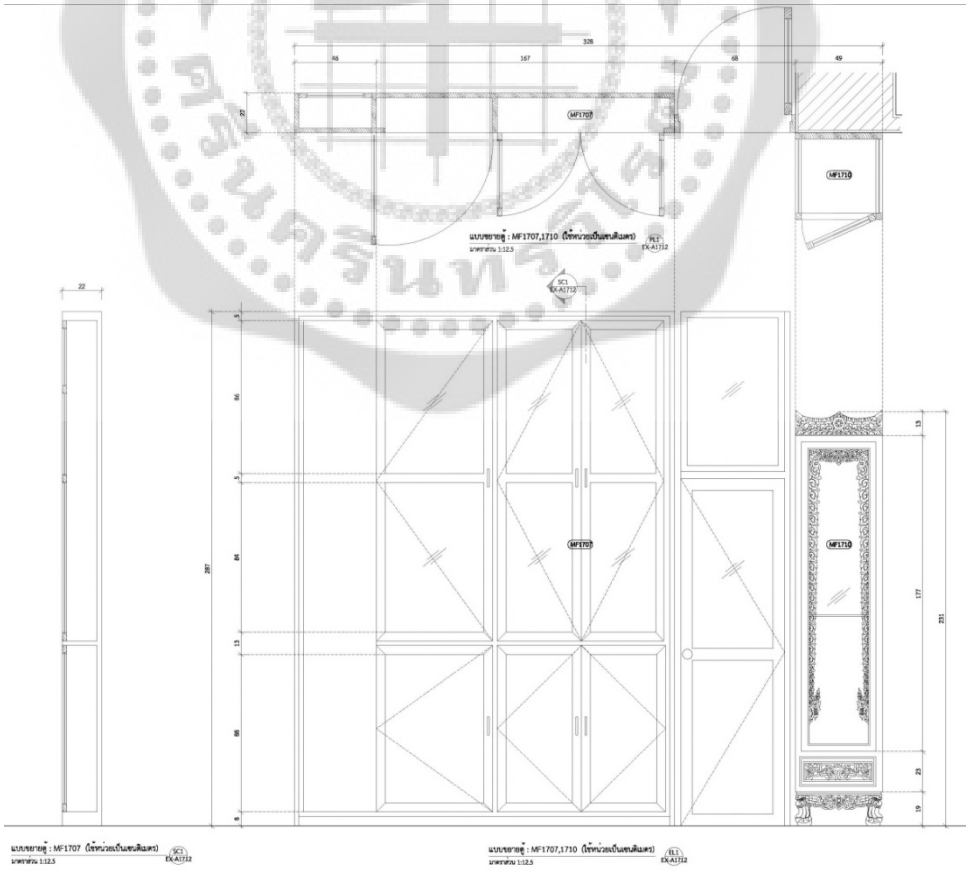
ภาพประกอบ 913 ลายเส้นประตูห้องรับรองเจ้าอาวาส

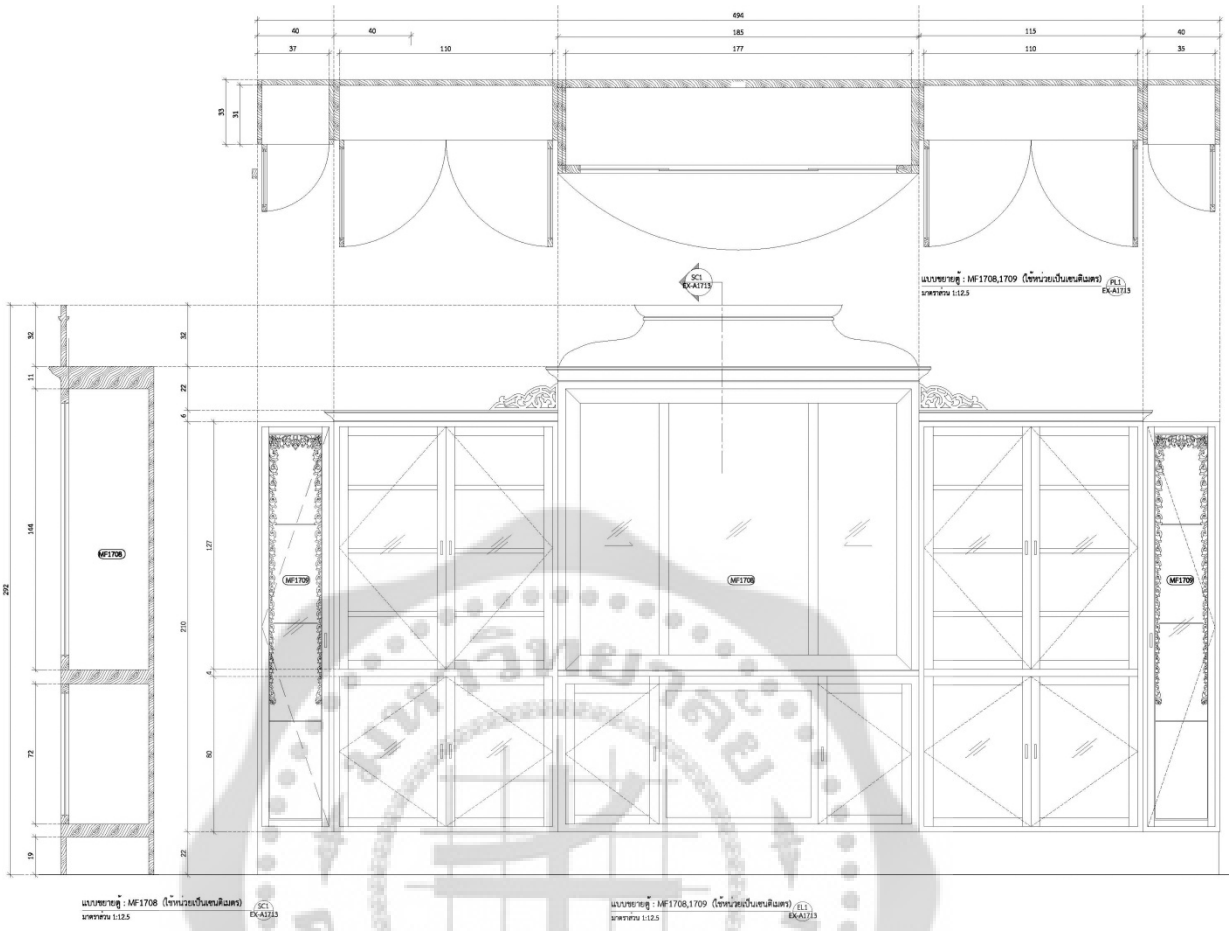
ภาพประกอบ 914 ลายเส้นประตูห้องรับรองเจ้าอาวาส

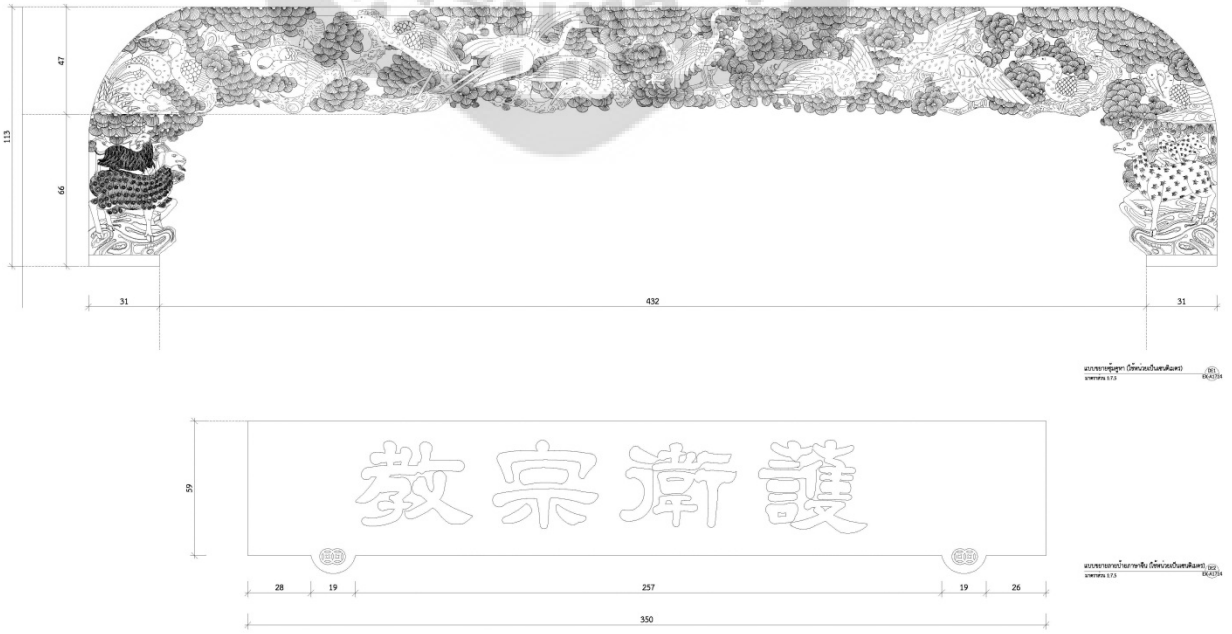
ภาพประกอบ 915 ลายเส้นแบบขยายตู้ในห้องรับรองเจ้าอาวาส

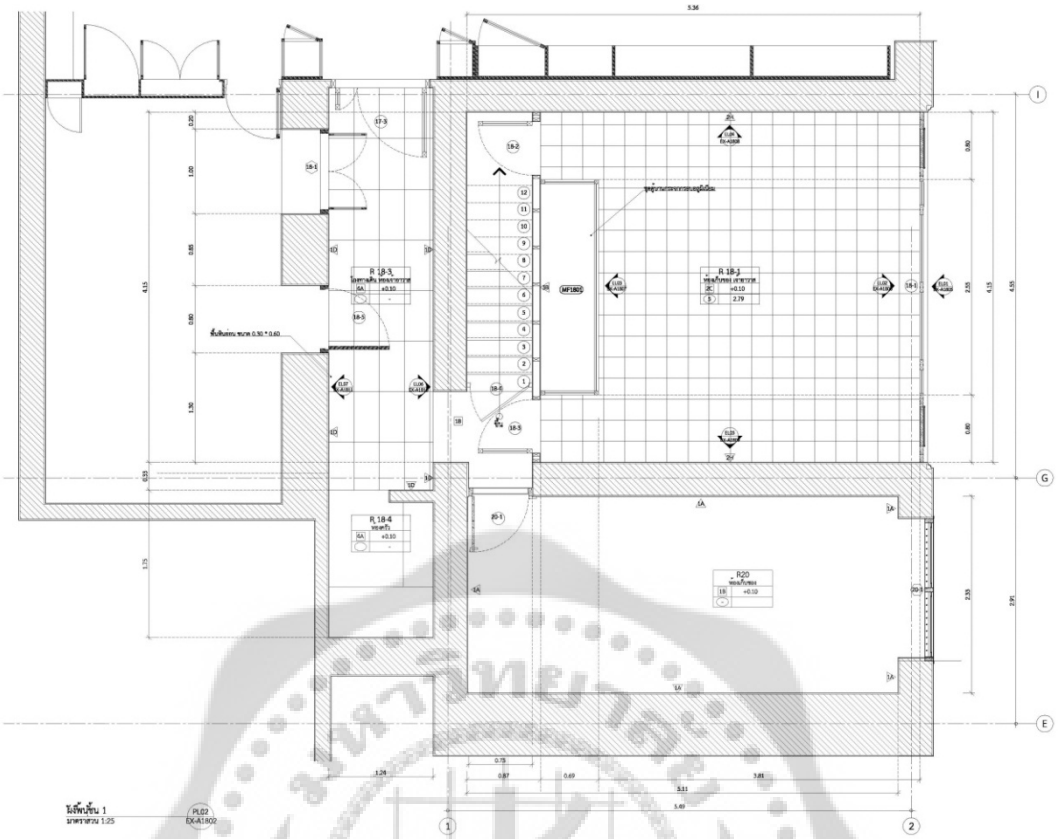
ภาพประกอบ 916 ลายเส้นแบบขยายตู้ในห้องรับรองเจ้าอาวาส

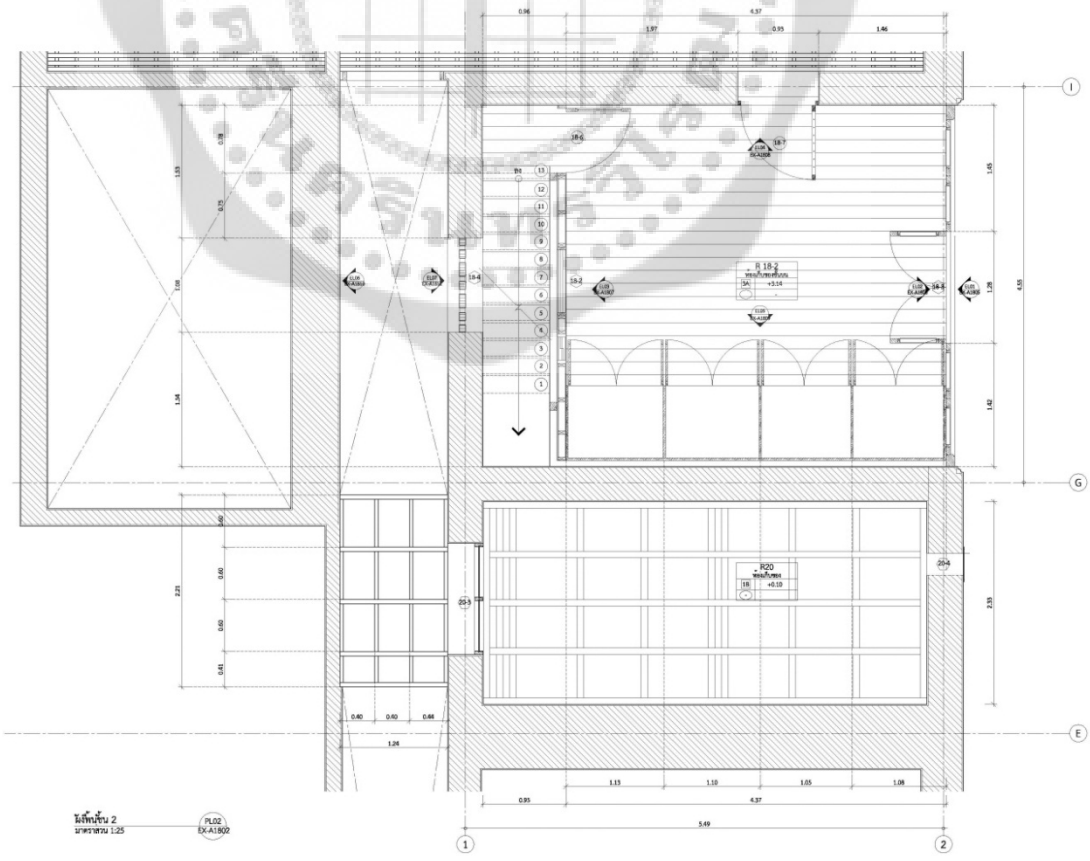
ภาพประกอบ 917 ลายเส้นแบบขยายตู้ในห้องรับรองเจ้าอาวาส

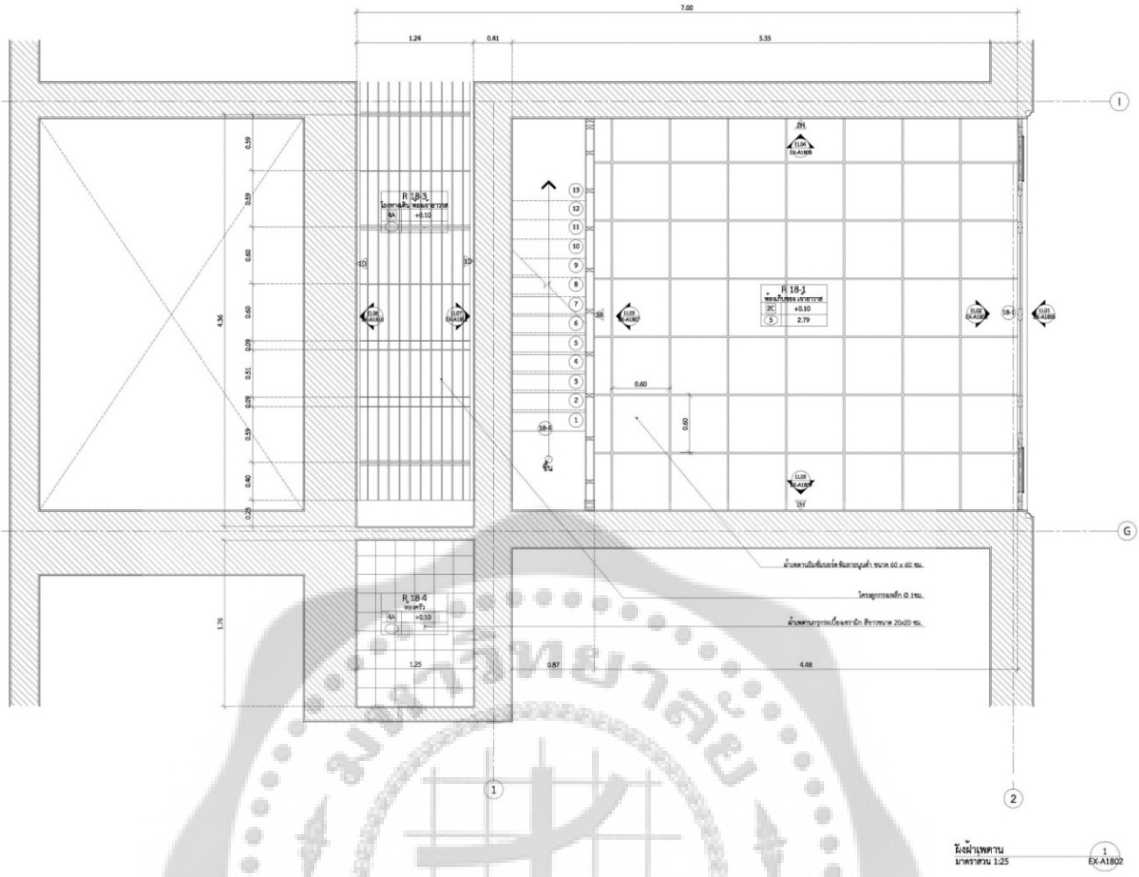
ภาพประกอบ 918 ลายเส้นแบบขยายซุ้มคูหา และแบบขยายป้ายภาษาจีน

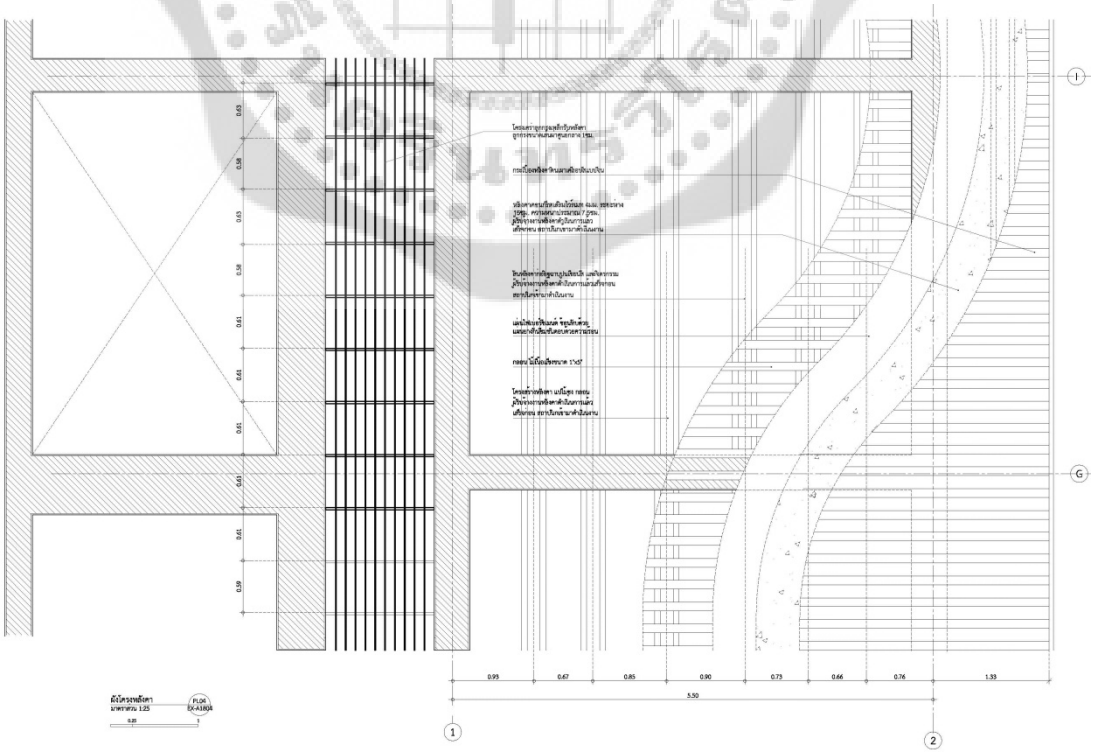
ภาพประกอบ 919 ลายเส้นผังพื้นชั้น 1

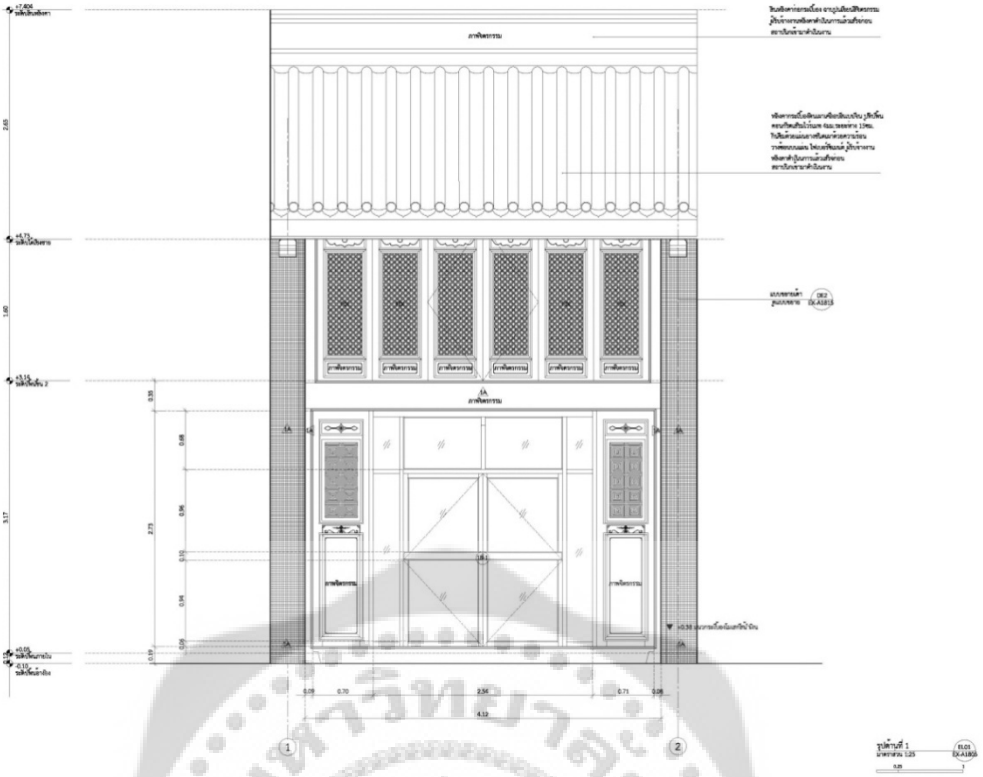
ภาพประกอบ 920 ลายเส้นผังพื้นชั้น 2 ห้องเก็บของ

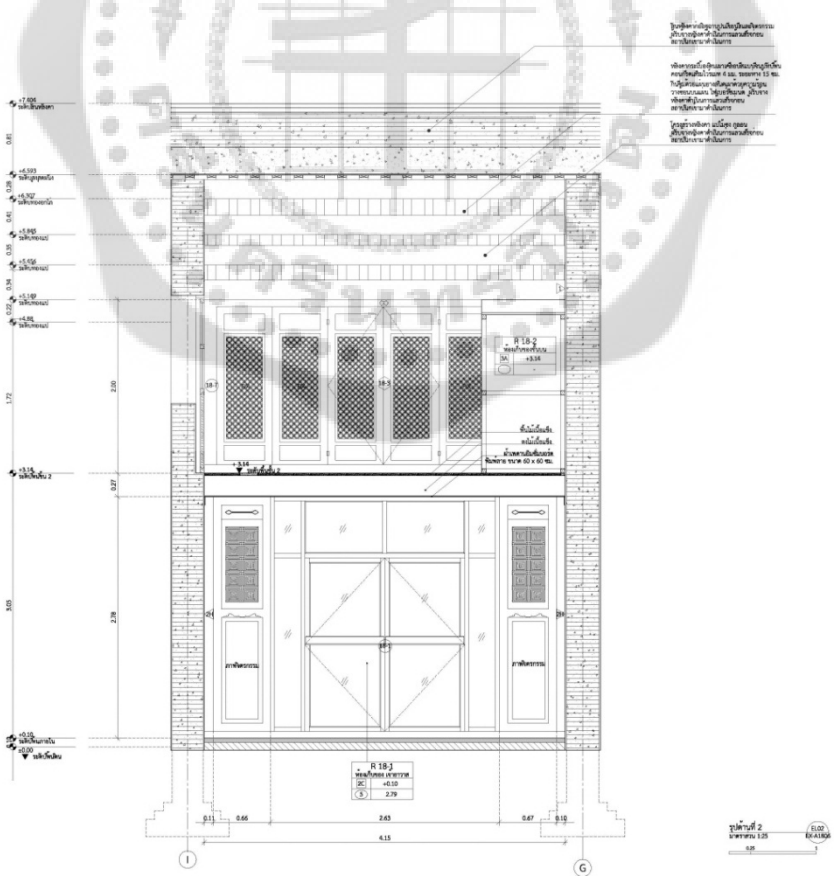
ภาพประกอบ 921 ลายเส้นผังฝ้าเพดาน ห้องรับรองเจ้าอาวาส

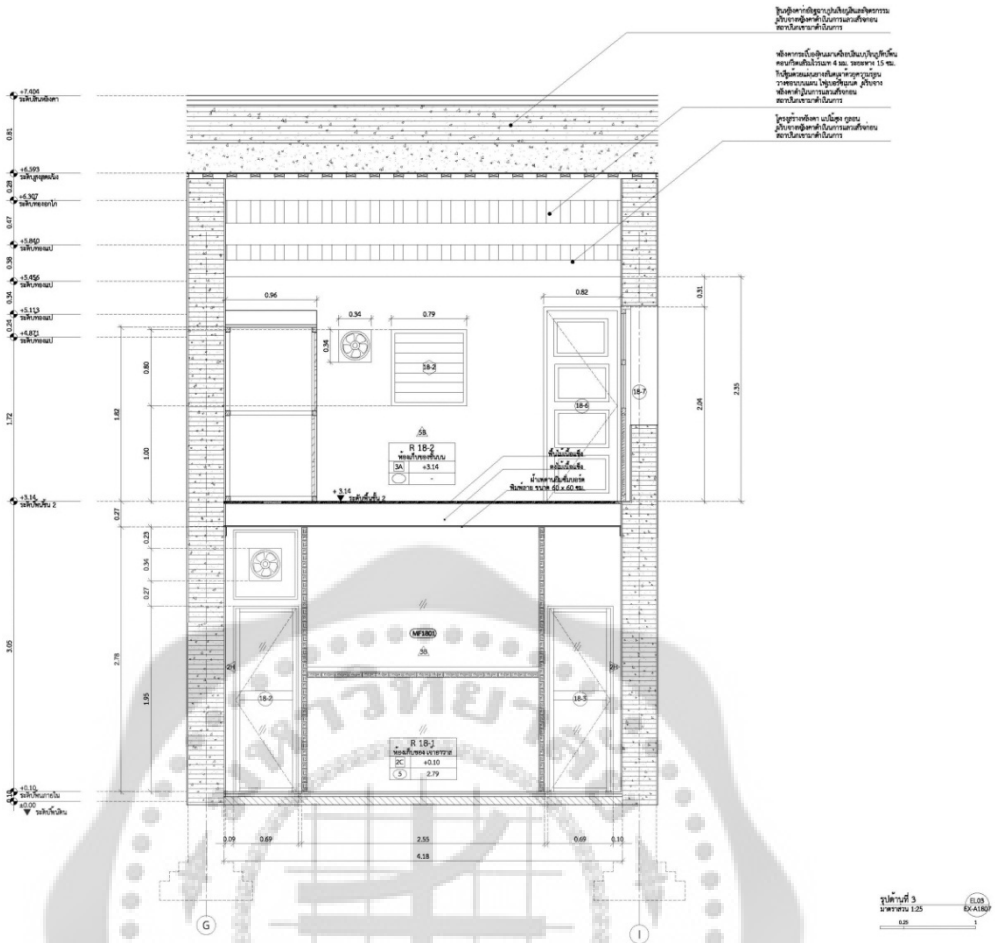
ภาพประกอบ 922 ลายเส้นผังโครงสร้างหลังคา

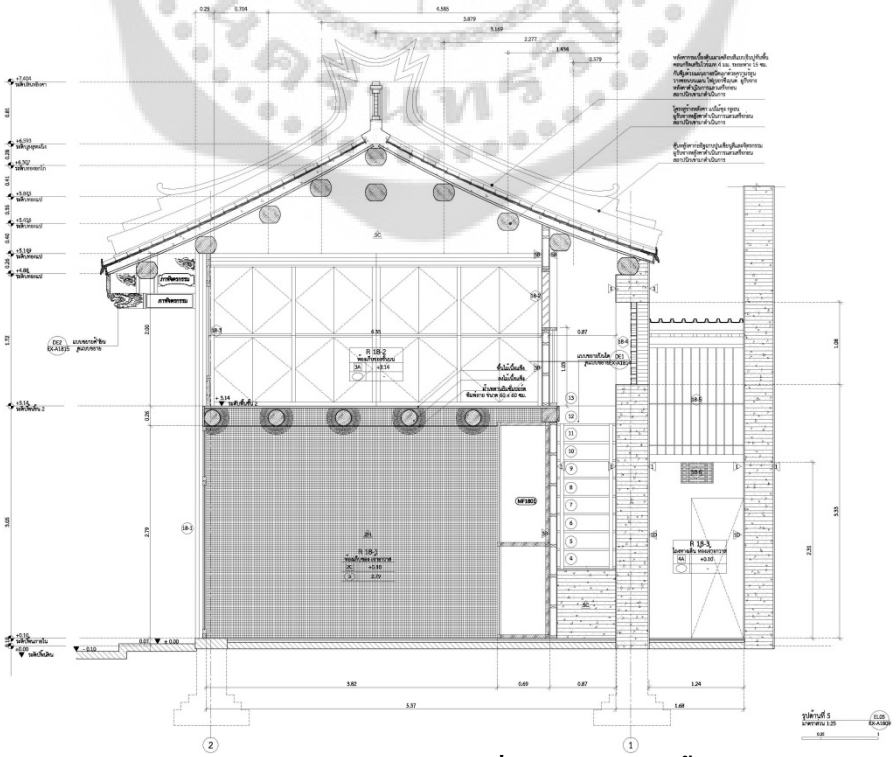
ภาพประกอบ 923 ลายเส้นรูปด้านที่ 1ห้องเก็บของ

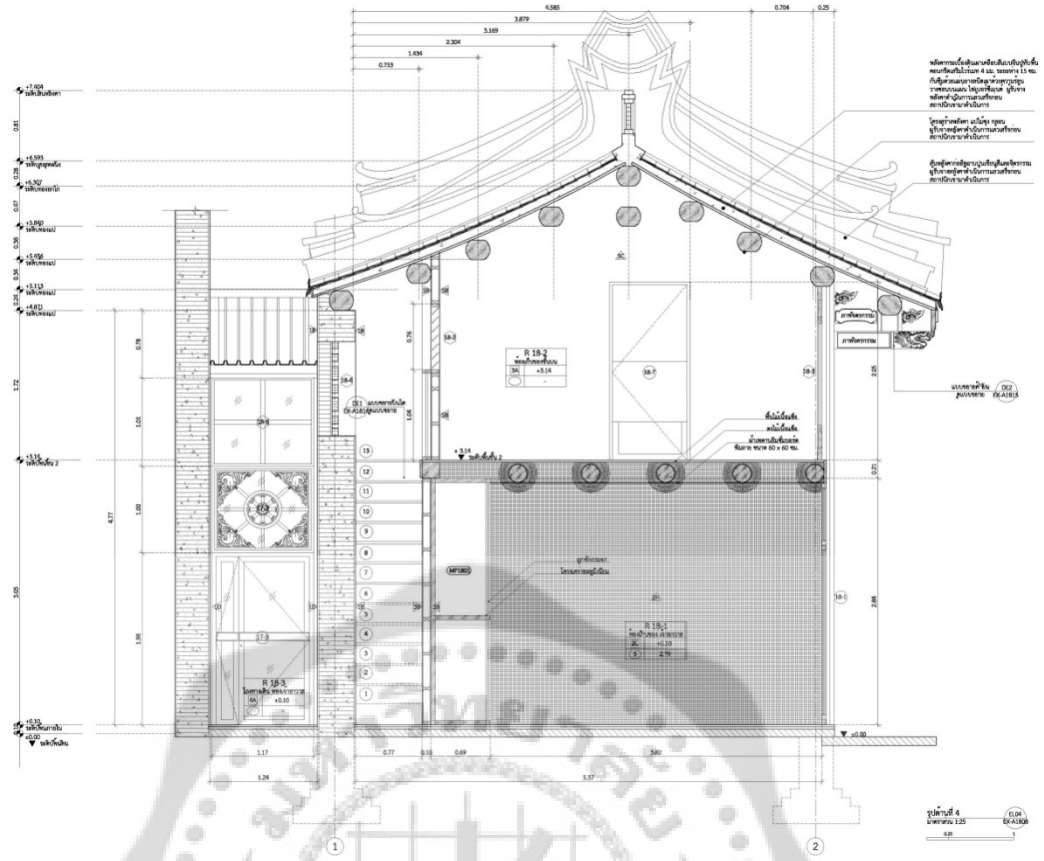
ภาพประกอบ 924 ลายเส้นรูปด้านที่ 2 ห้องเก็บของชั้นบนและล่าง

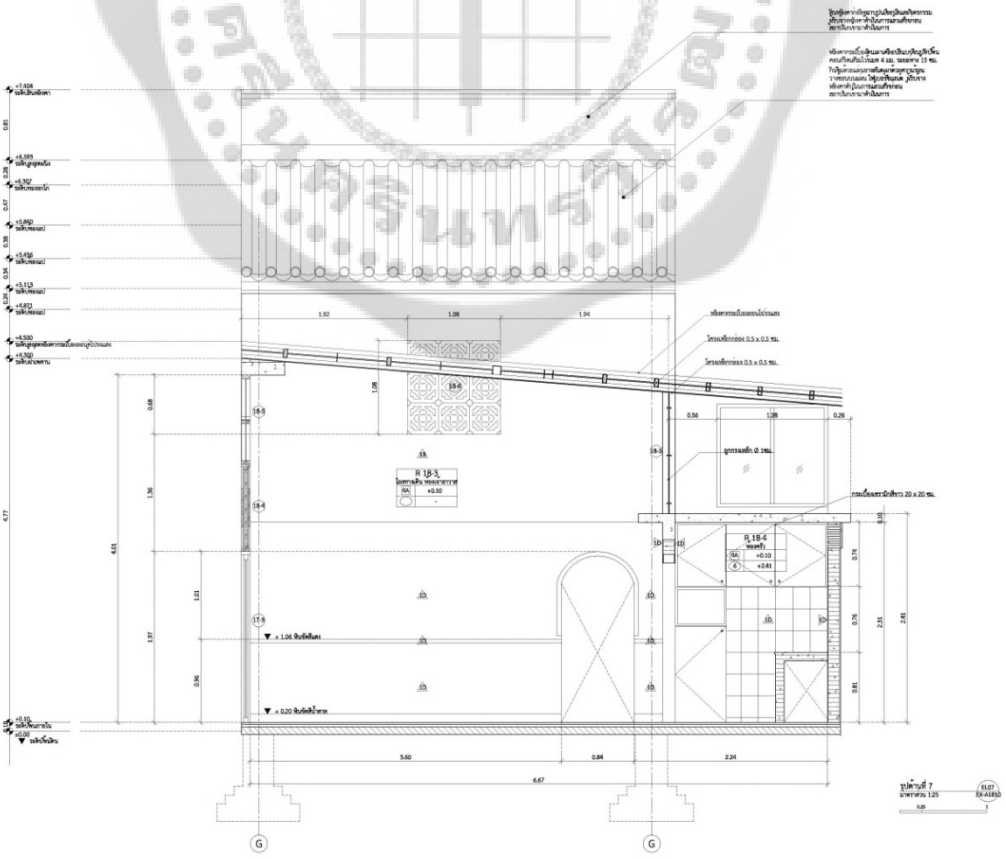
ภาพประกอบ 925 ลายเส้นรูปด้านที่ 3 ห้องเก็บของชั้นบนและล่าง

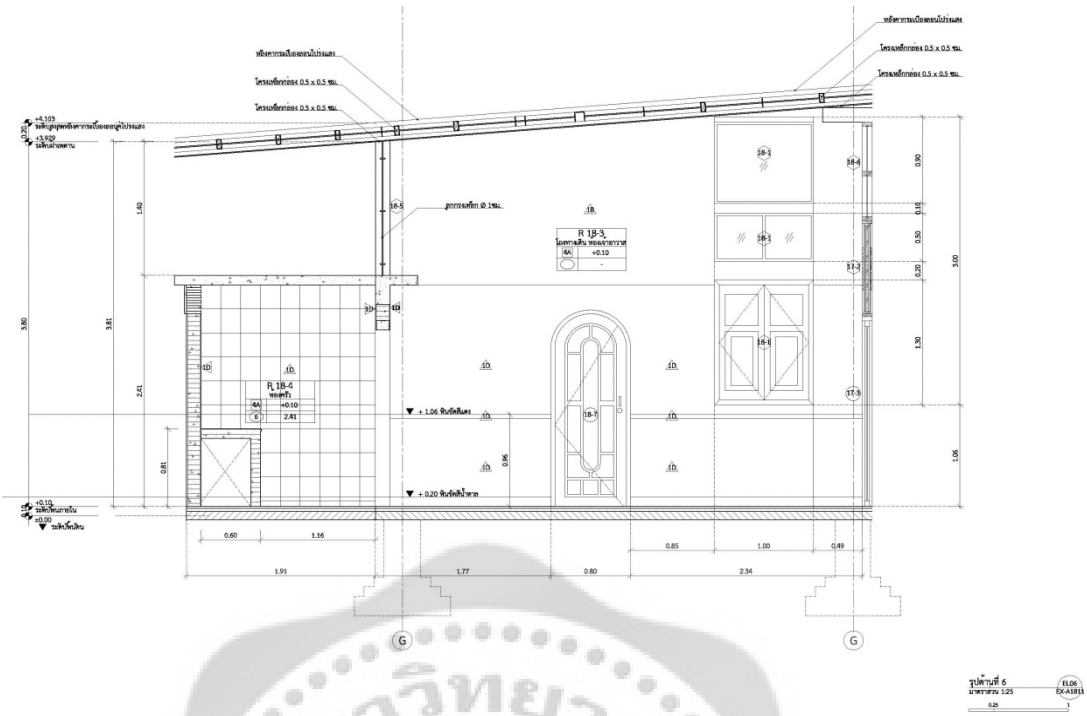
ภาพประกอบ 926 ลายเส้นรูปด้านที่ 4 ห้องเก็บของชั้นบนและล่าง

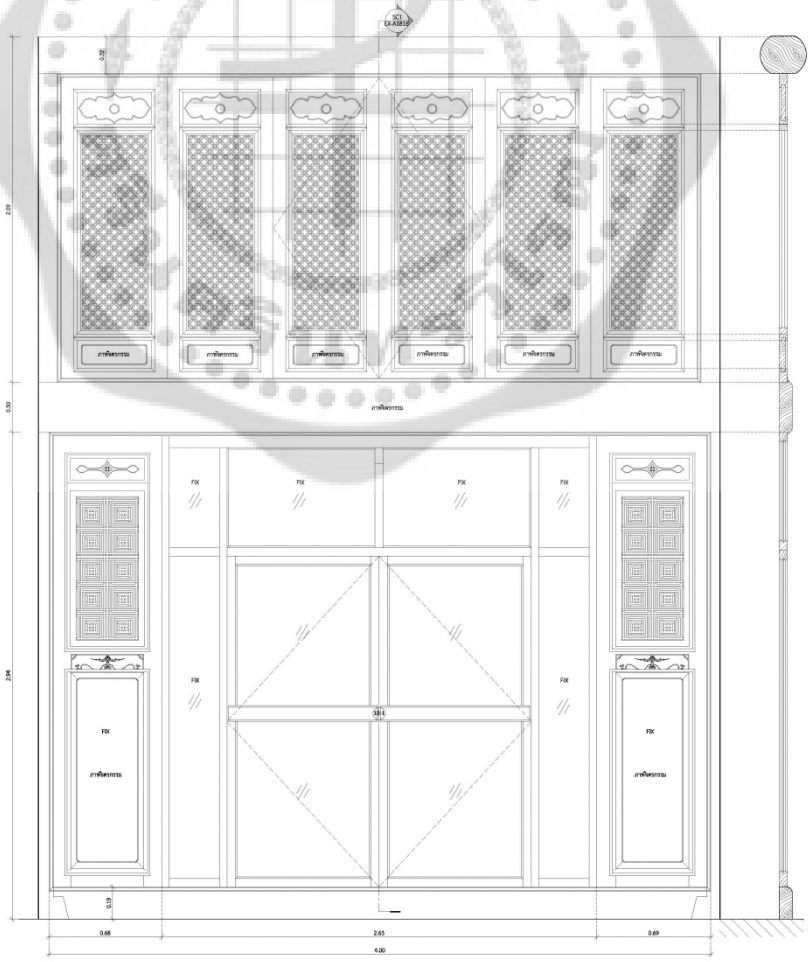
ภาพประกอบ 927 ลายเส้นรูปด้านที่ 5 ห้องเก็บของชั้นบนและล่าง

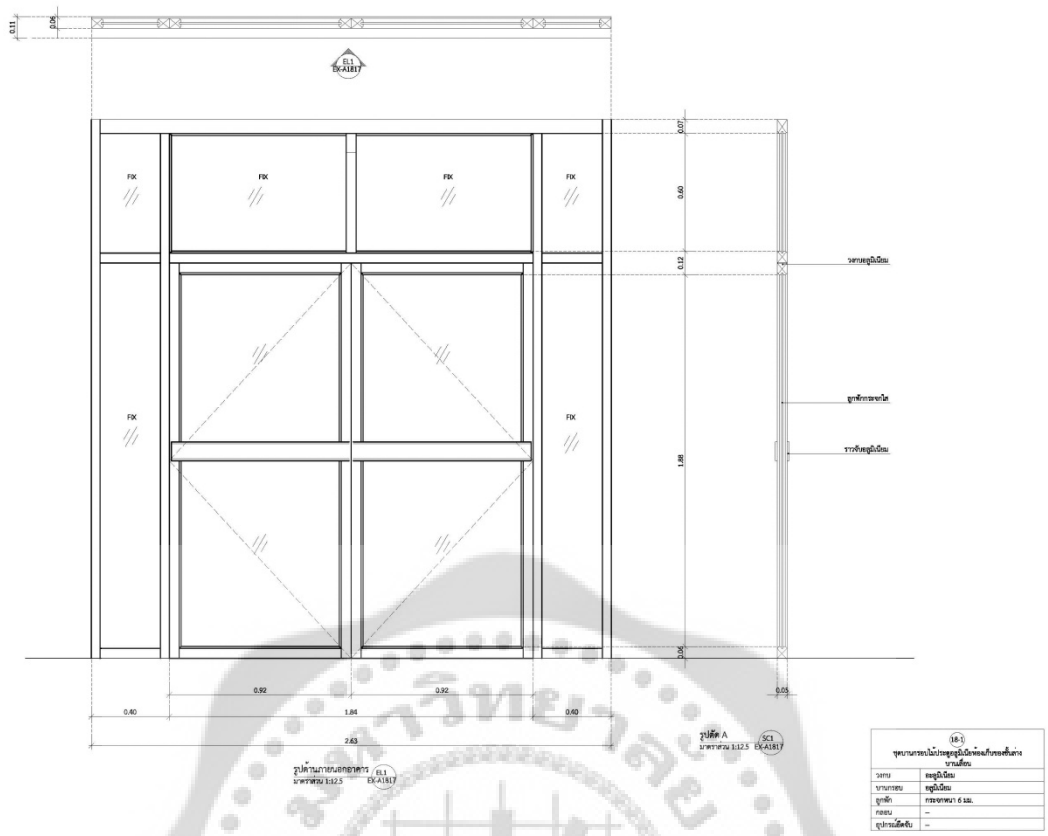
ภาพประกอบ 928 ลายเส้นรูปด้านที่ 6 โถงทางเดินห้องเจ้าอาวาส

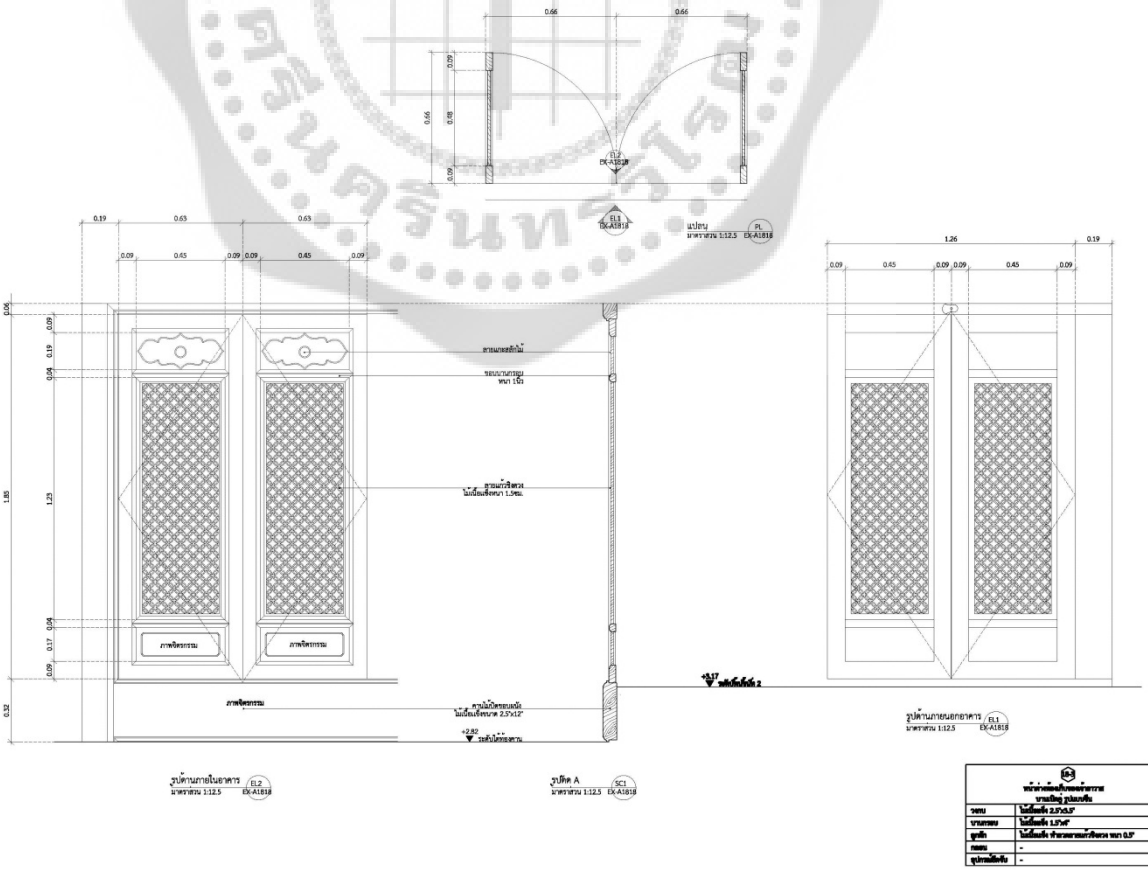
ภาพประกอบ 929 ลายเส้นรูปด้านที่ 7 โถงทางเดินห้องเจ้าอาวาส

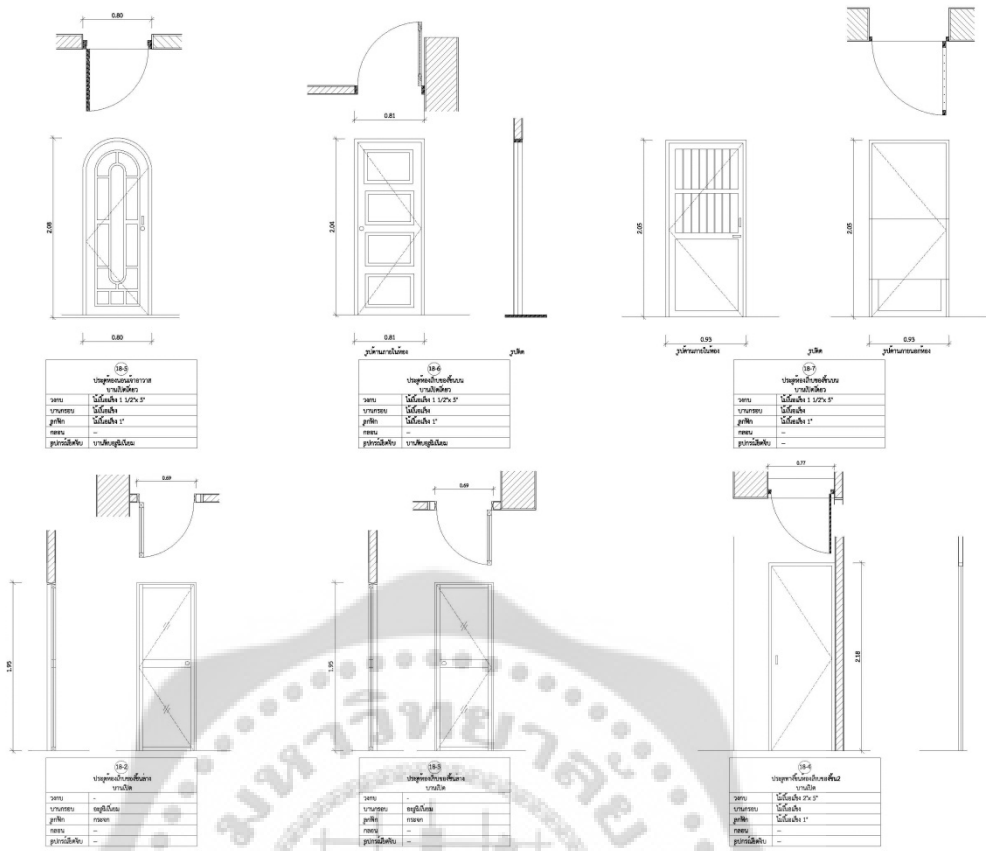
ภาพประกอบ 930 ลายเส้นรูปด้านภายนอกอาคาร

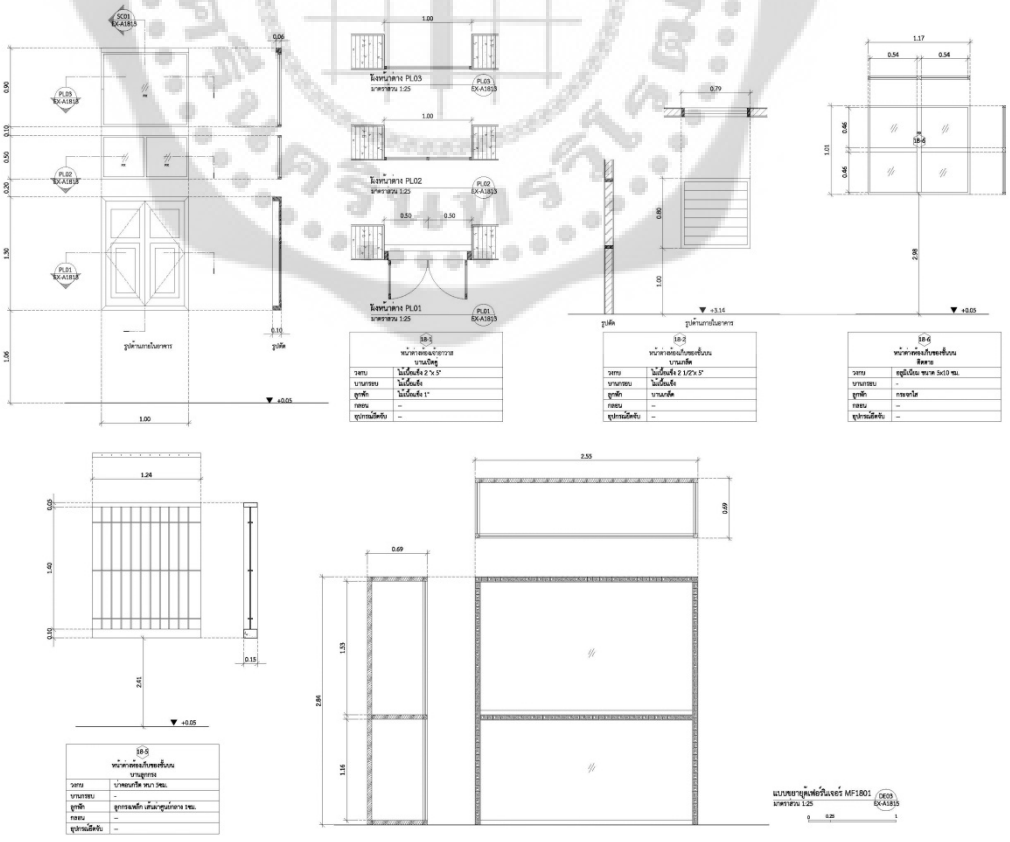
ภาพประกอบ 931 ลายเส้นรูปด้านภายนอกอาคาร

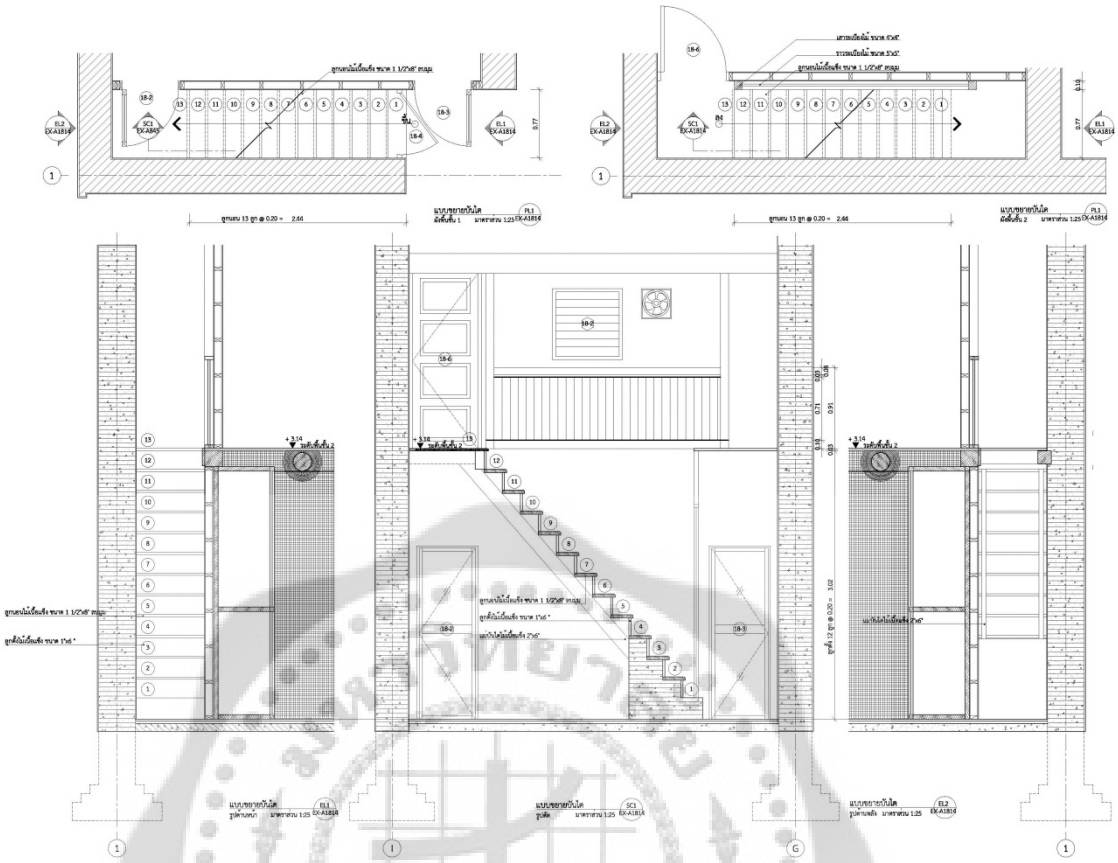
ภาพประกอบ 932 ลายเส้นรูปด้านภายในอาคาร และหน้าต่างห้องเก็บของเจ้าอาวาส

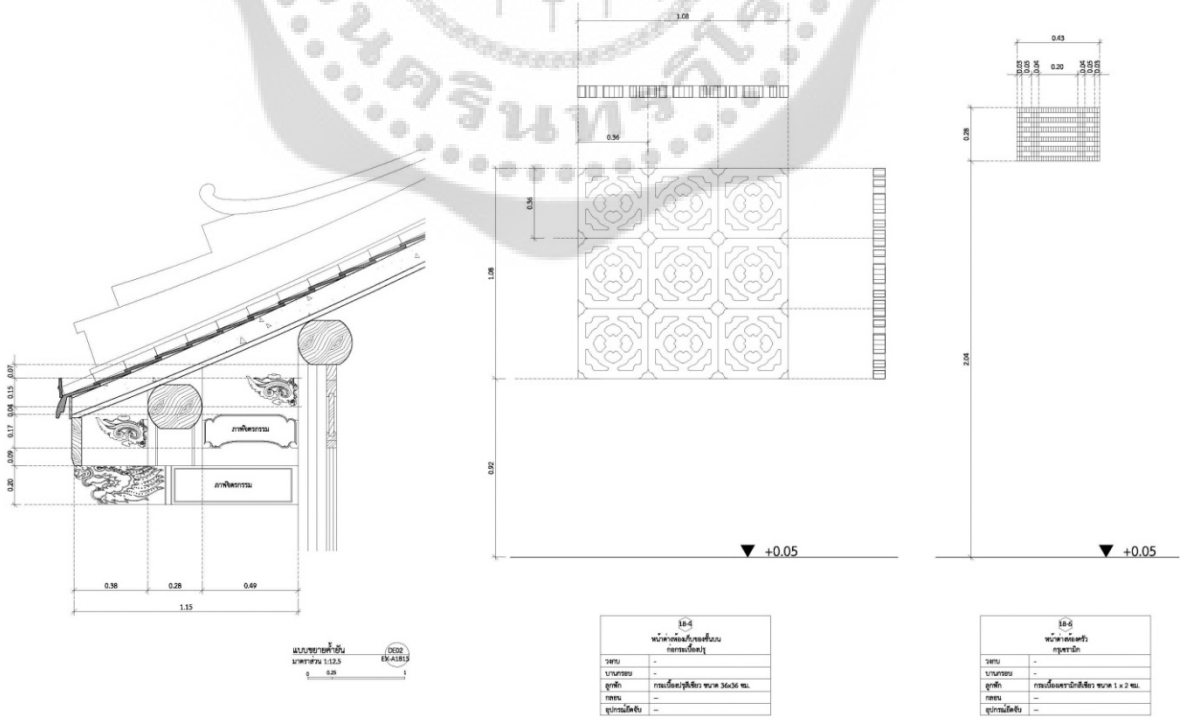
ภาพประกอบ 933 ลายเส้นรูปแบบประตูทั้งหมดในอาคารห้องเจ้าอาวาส

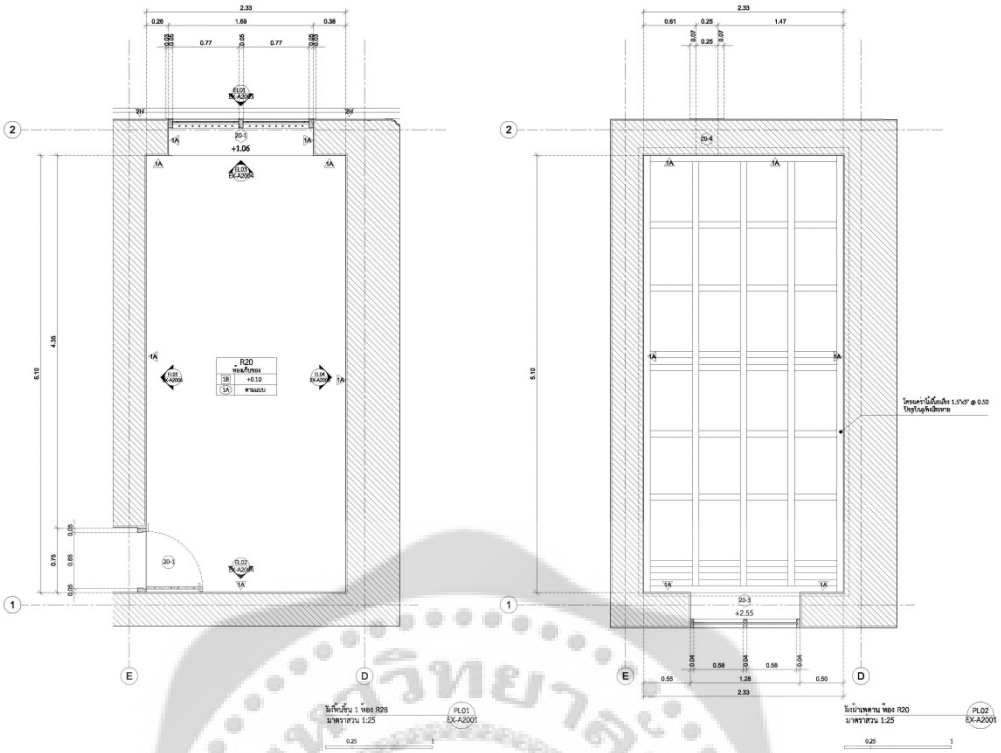
ภาพประกอบ 934 ลายเส้นผังหน้าต่าง แบบขยายตู้เฟอร์นิเจอร์

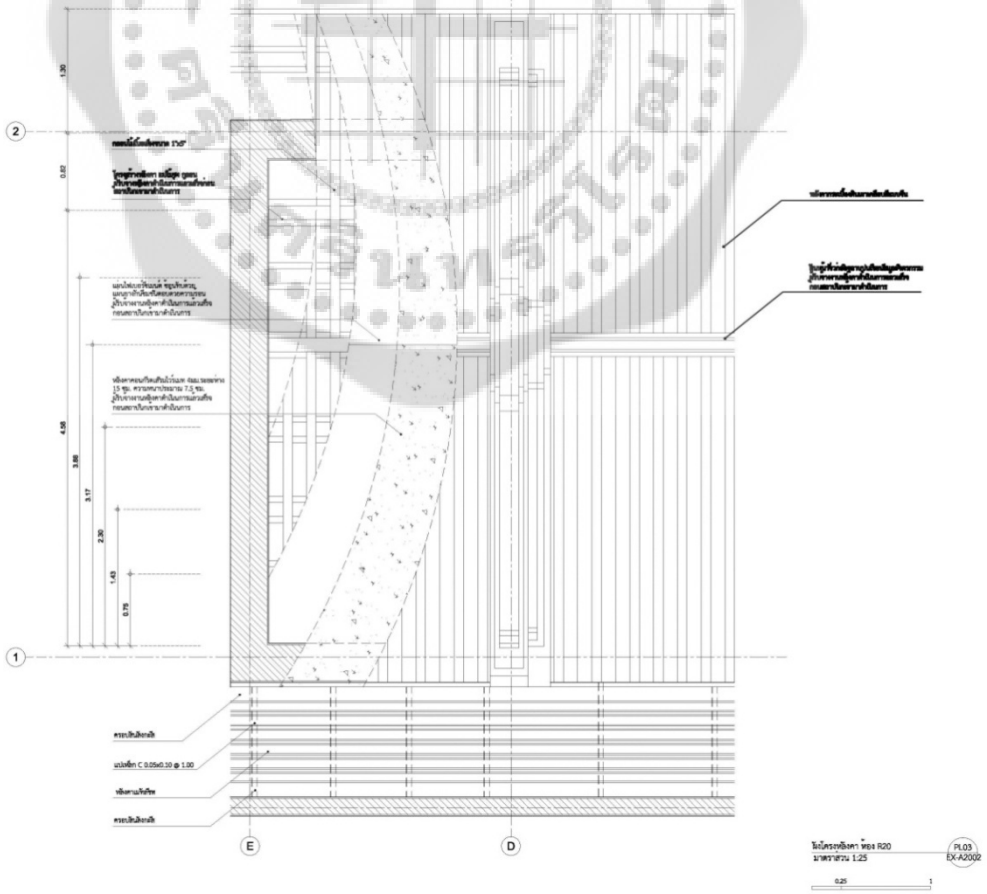
ภาพประกอบ 935 ลายเส้นแบบขยายบันได

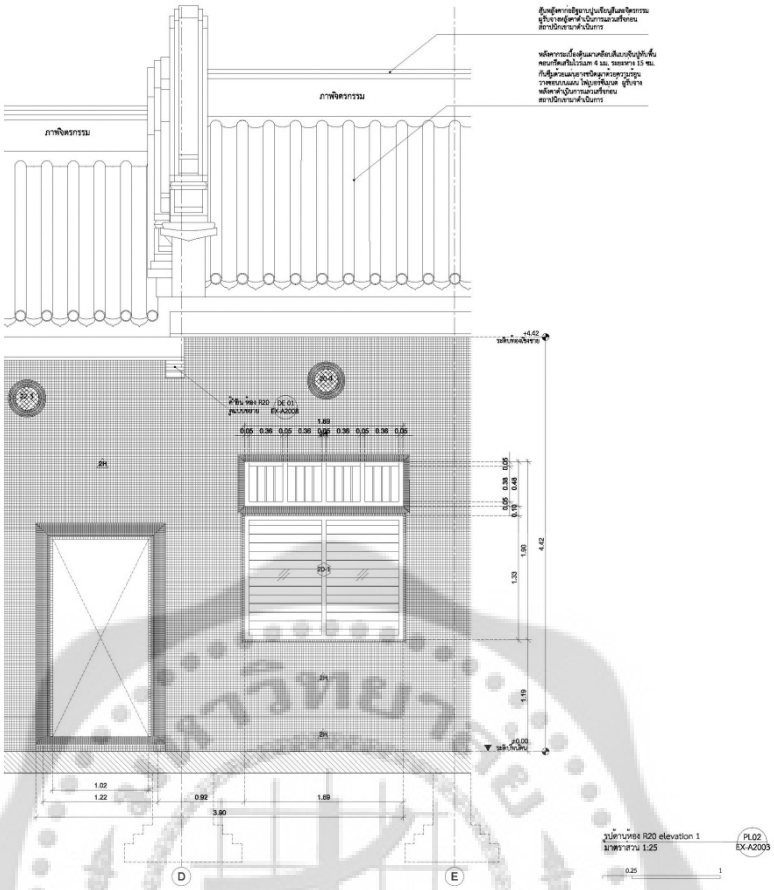
ภาพประกอบ 936 ลายเส้นแบบขยายค้ำยัน หน้าต่างห้องครัว หน้าต่างห้องเก็บของชั้นบน

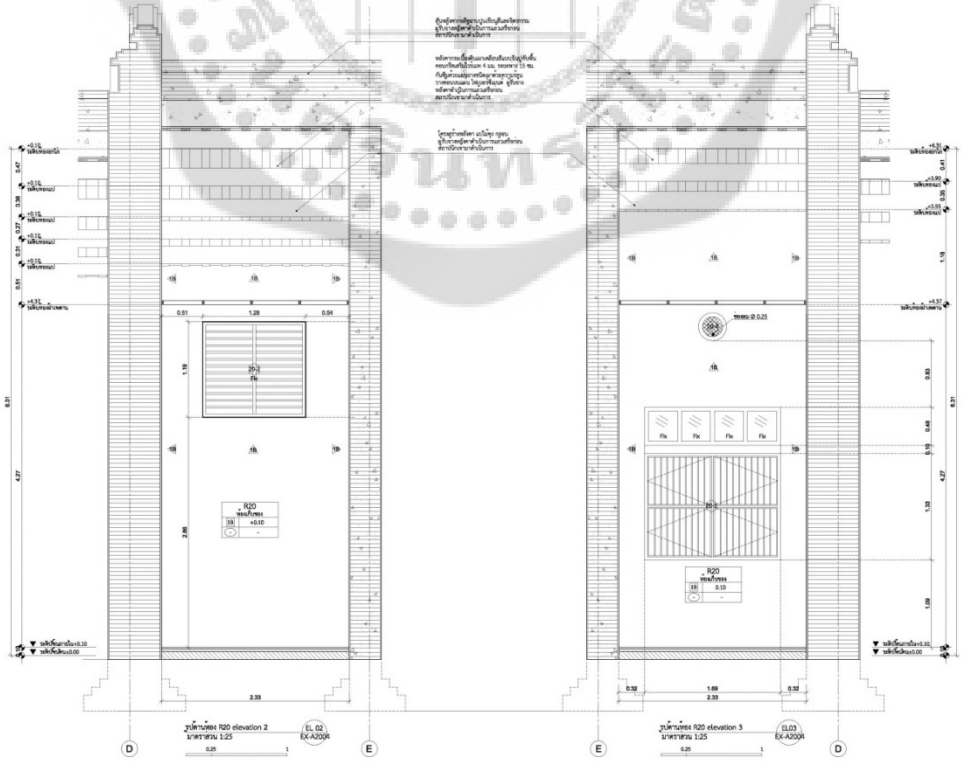
ภาพประกอบ 937 ลายเส้นผังพื้นชั้น 1 และผังฝ้าเพดาน

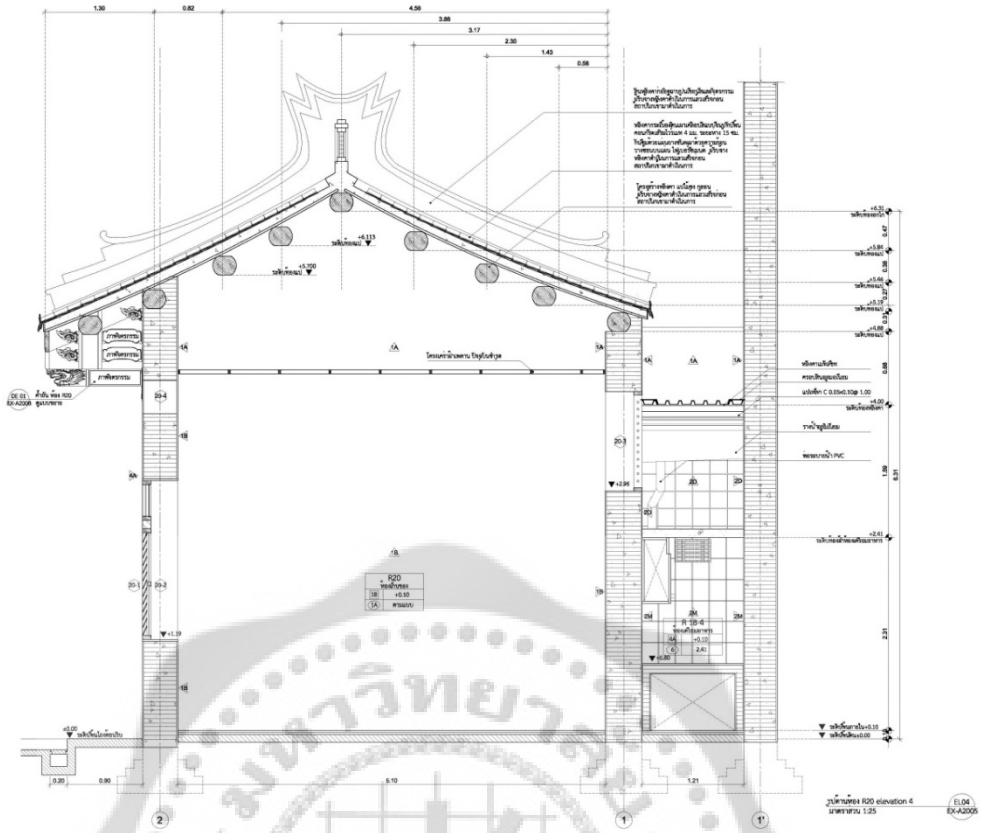
ภาพประกอบ 938 ลายเส้นผังโครงสร้างหลังคา

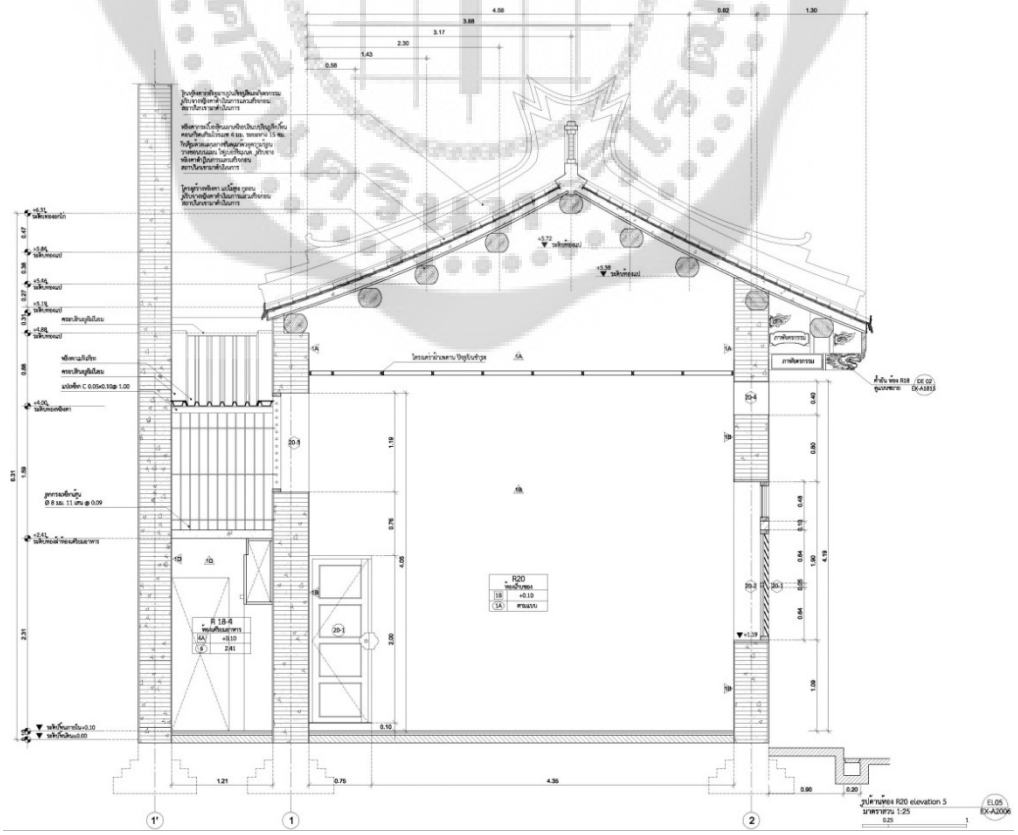
ภาพประกอบ 939 ลายเส้นแบบขยายค้ำยัน

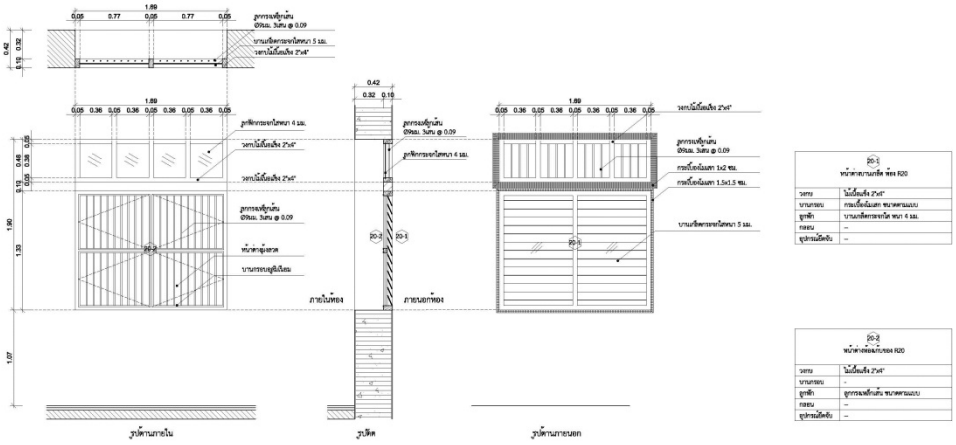
ภาพประกอบ 940 ลายเส้นห้องเก็บของ

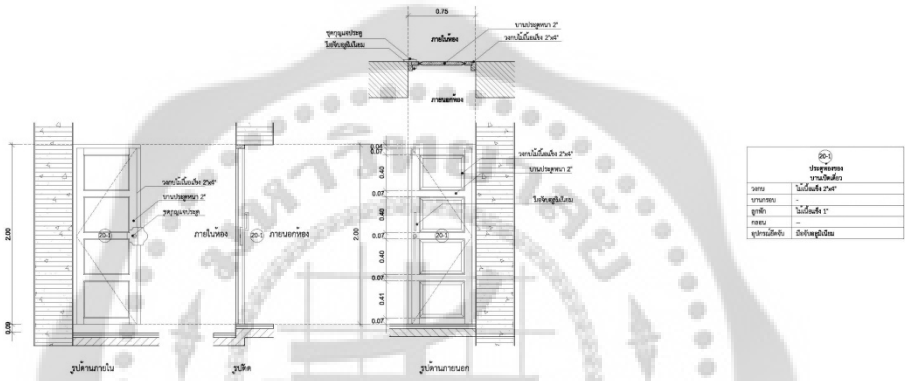

ภาพประกอบ 941 ลายเส้นห้องเก็บของด้านขวา

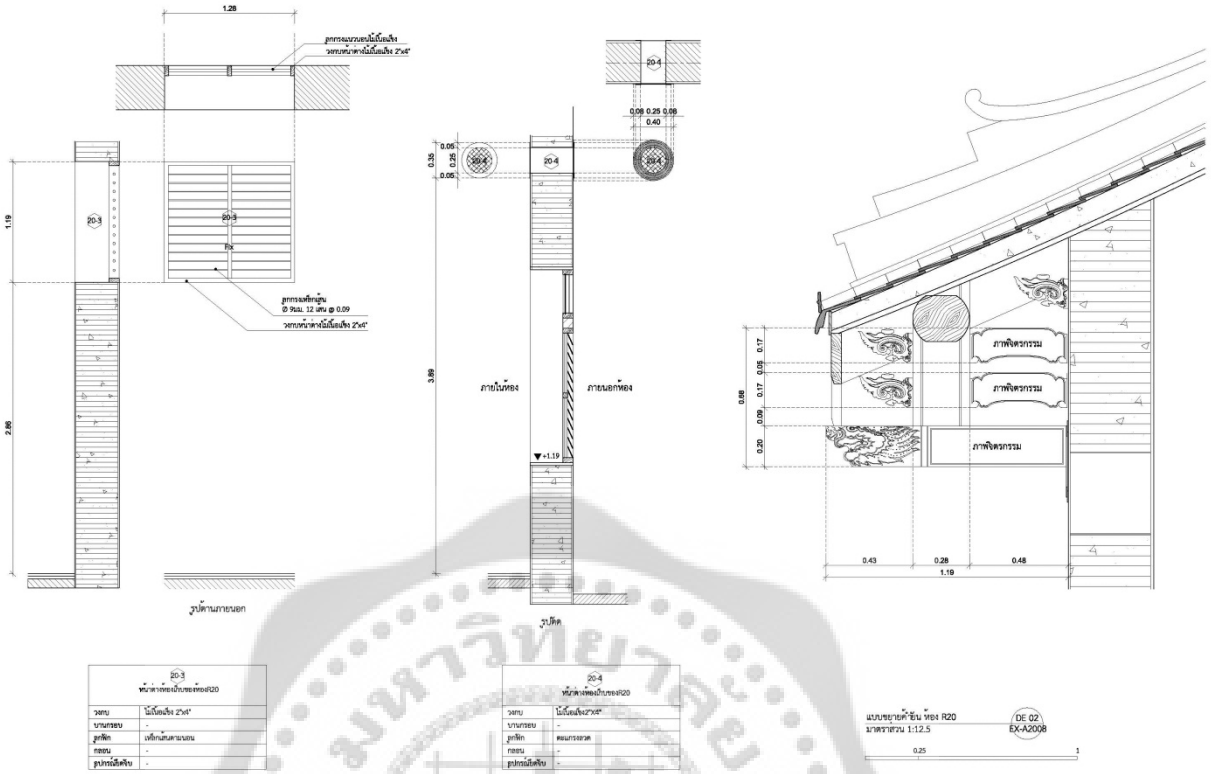

ภาพประกอบ 942 ลายเส้นห้องเก็บของด้านซ้าย

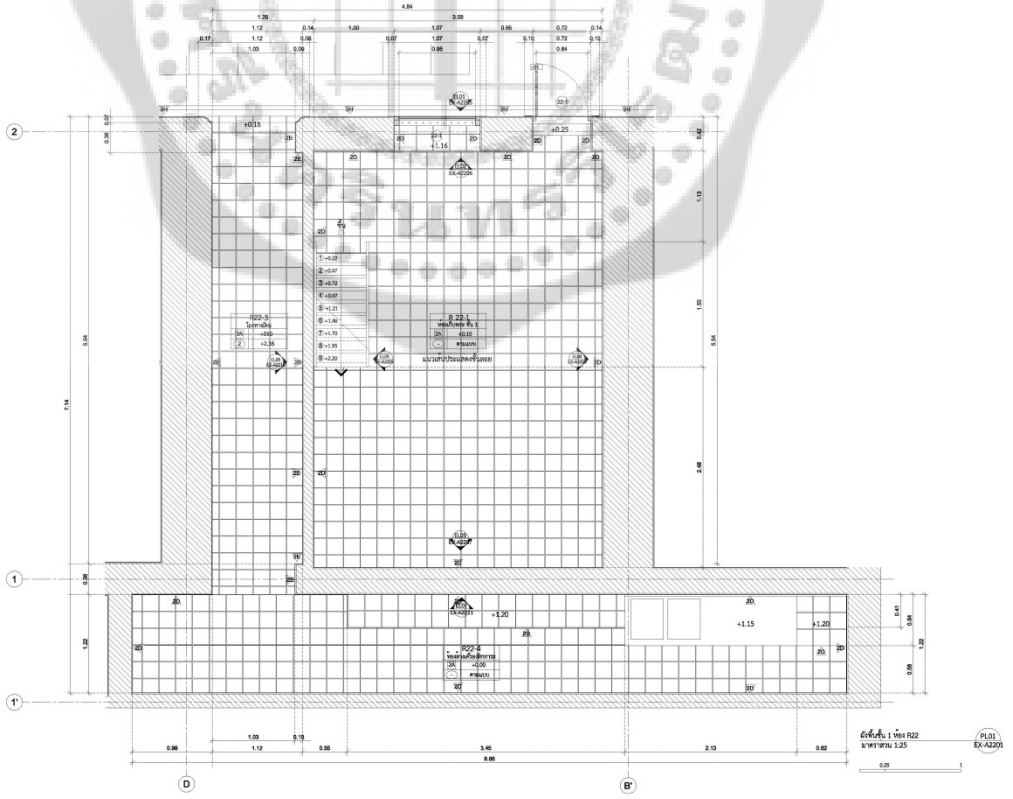

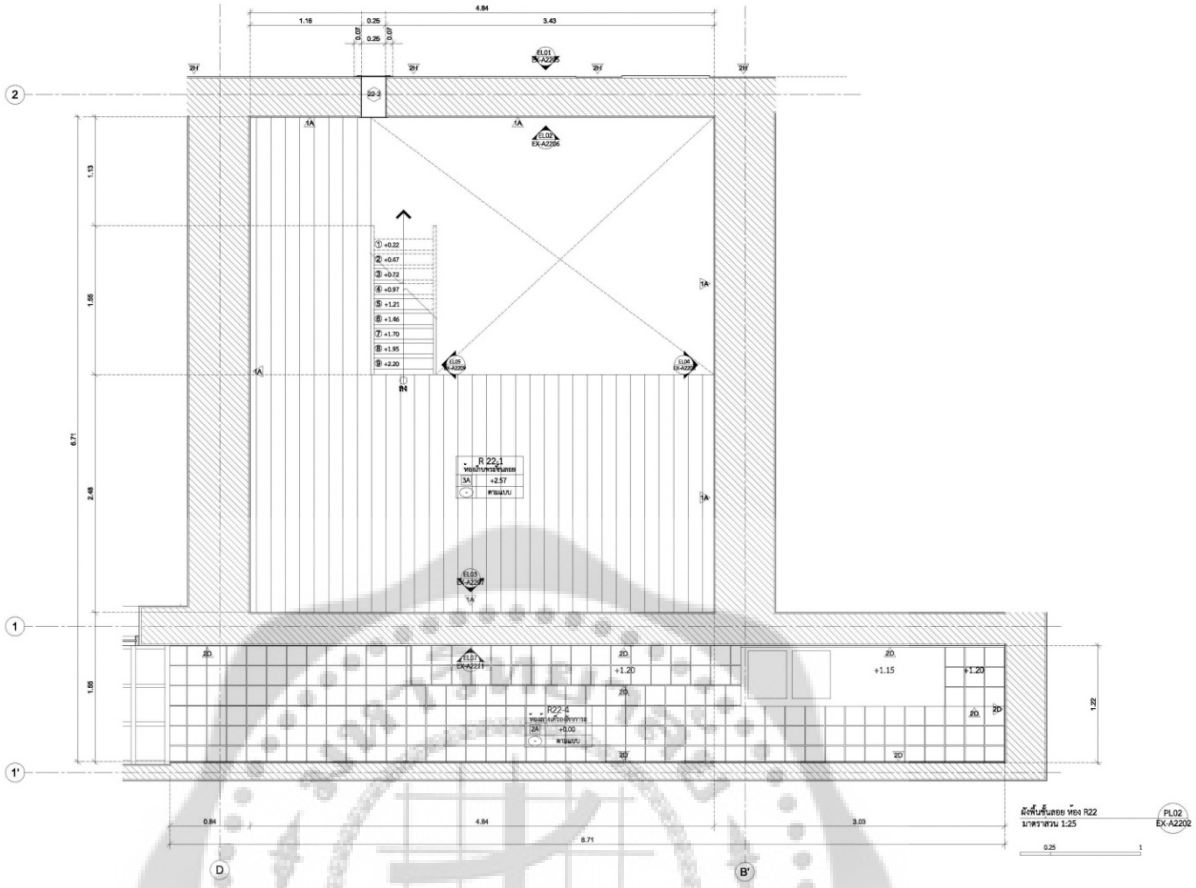
ภาพประกอบ 943 ลายเส้นประตูห้องเก็บของ หน้าต่างบานเกล็ด

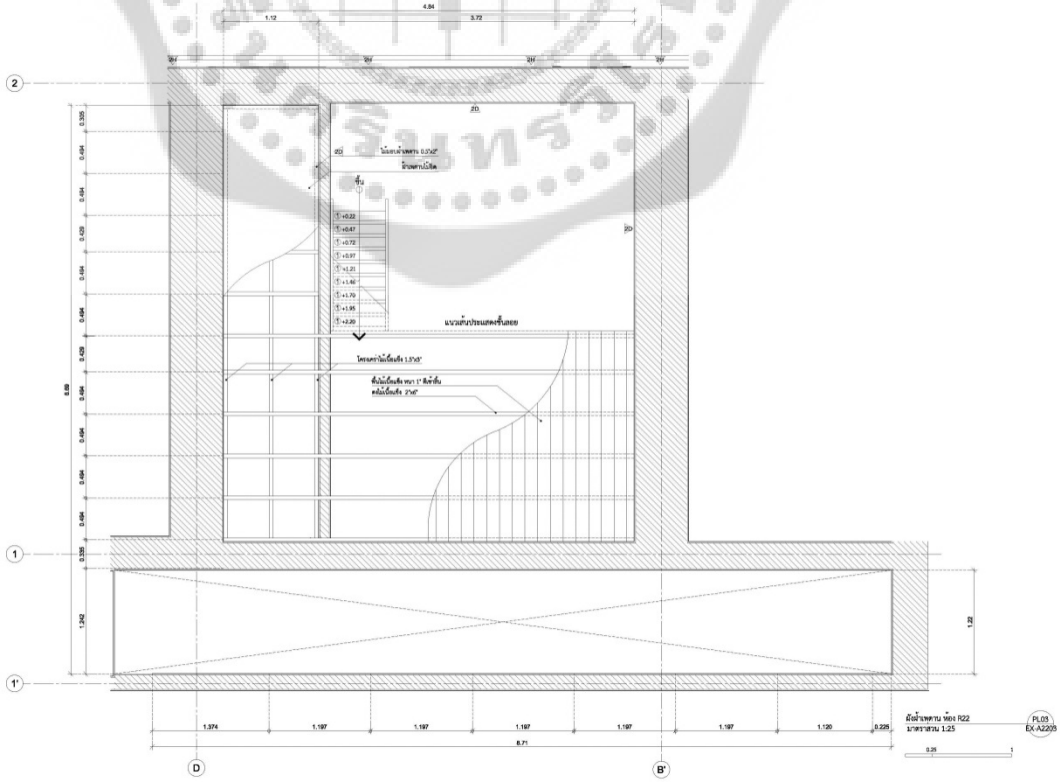
ภาพประกอบ 944 ลายเส้นหน้าต่างห้องเก็บของ และขยายแบบค้ำยัน

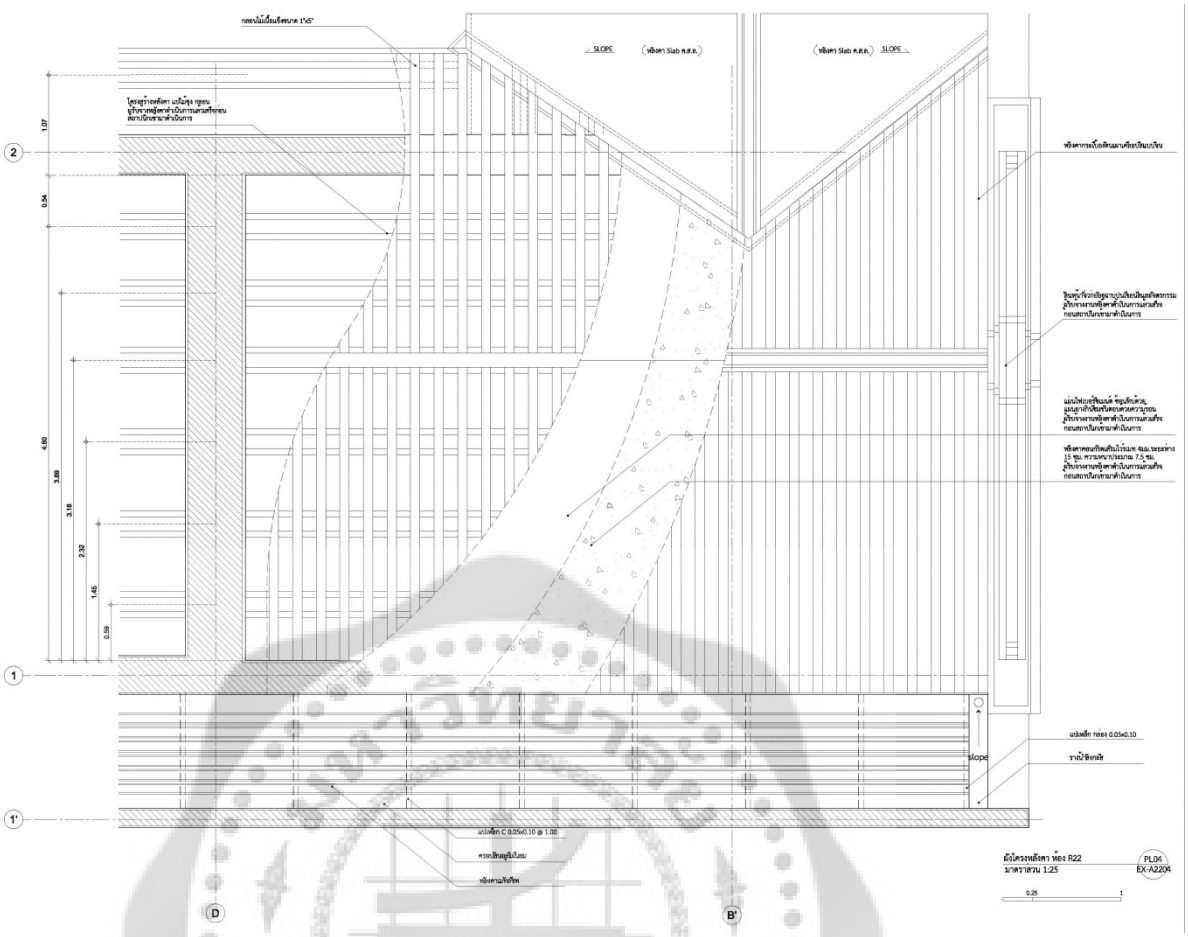
ภาพประกอบ 945 ลายเส้นผังพื้นชั้น 1 ห้องเก็บพระและห้องล้างเครื่องสักการะ

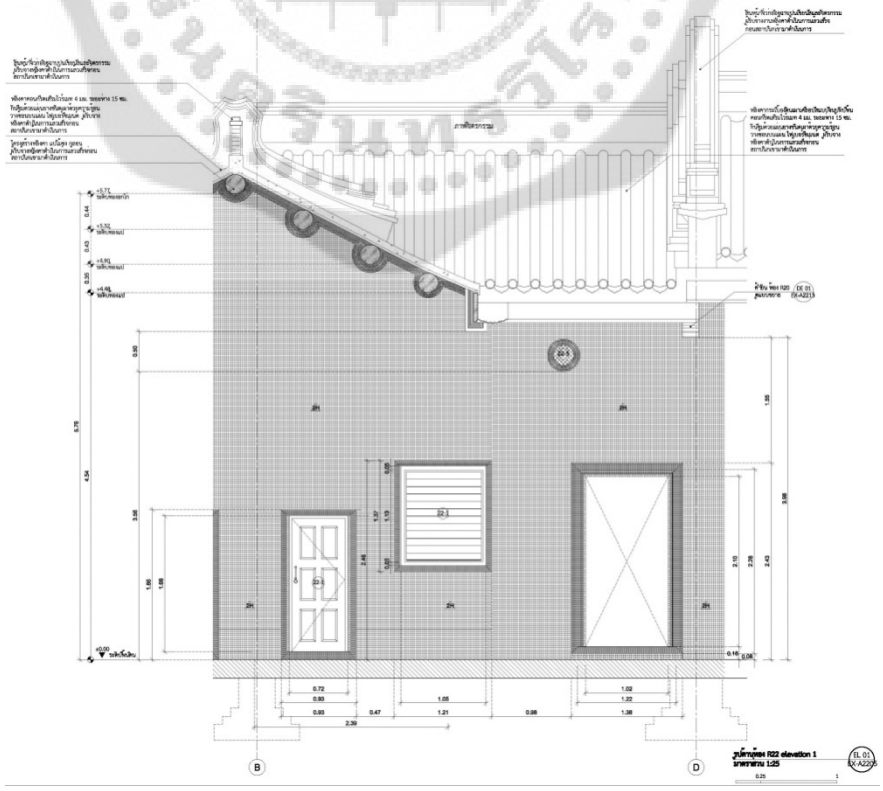
ภาพประกอบ 946 ลายเส้นผังพื้นชั้นลอย

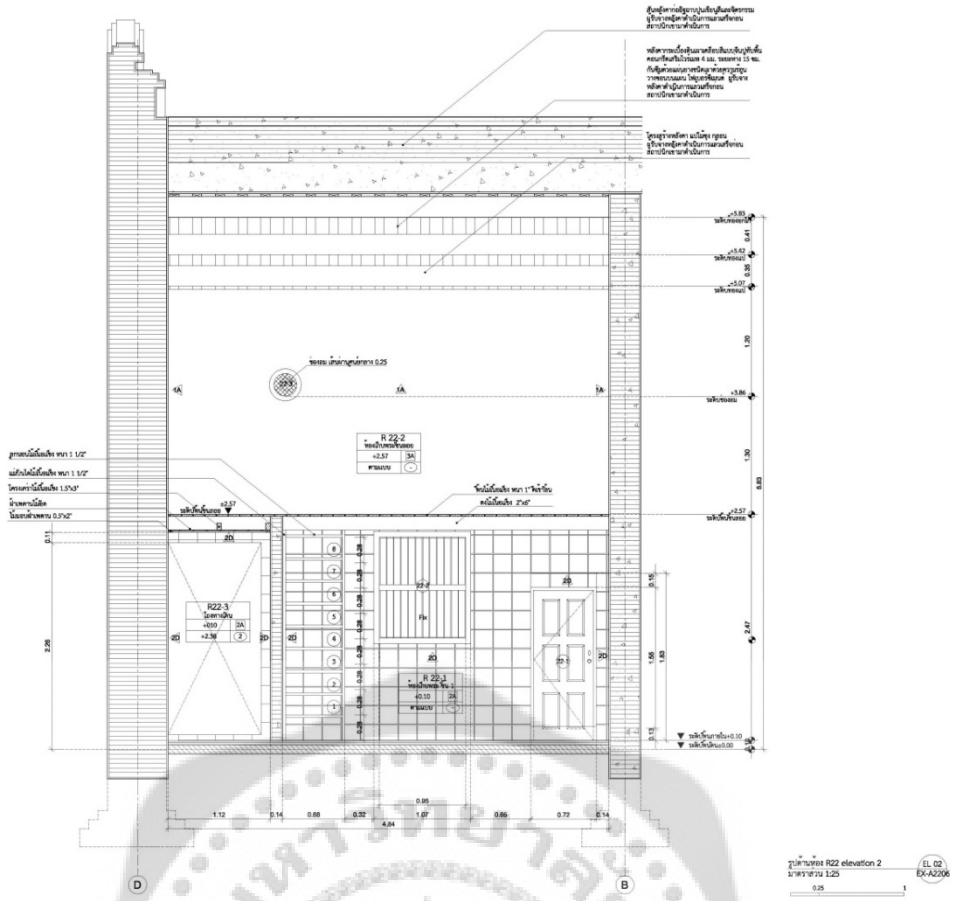
ภาพประกอบ 947 ลายเส้นผังฝ้าเพดาน

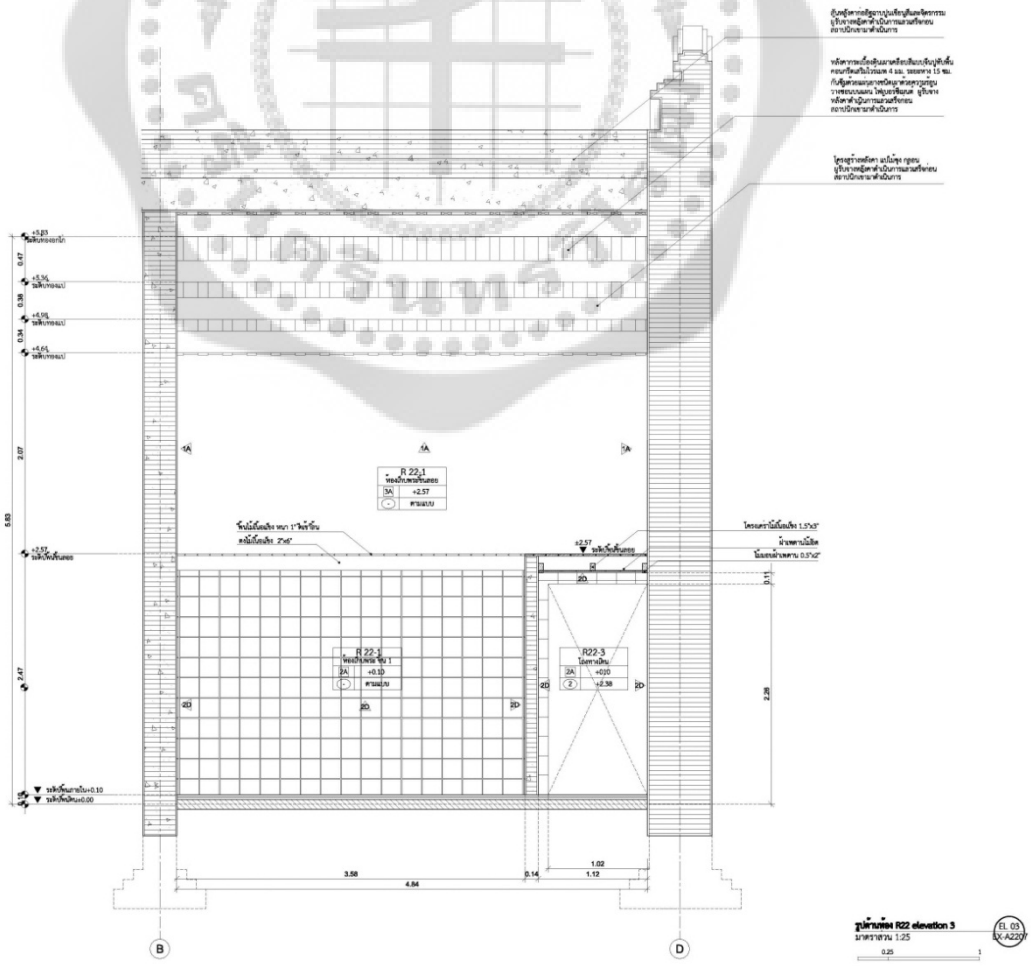
ภาพประกอบ 948 ลายเส้นโครงสร้างหลังคา

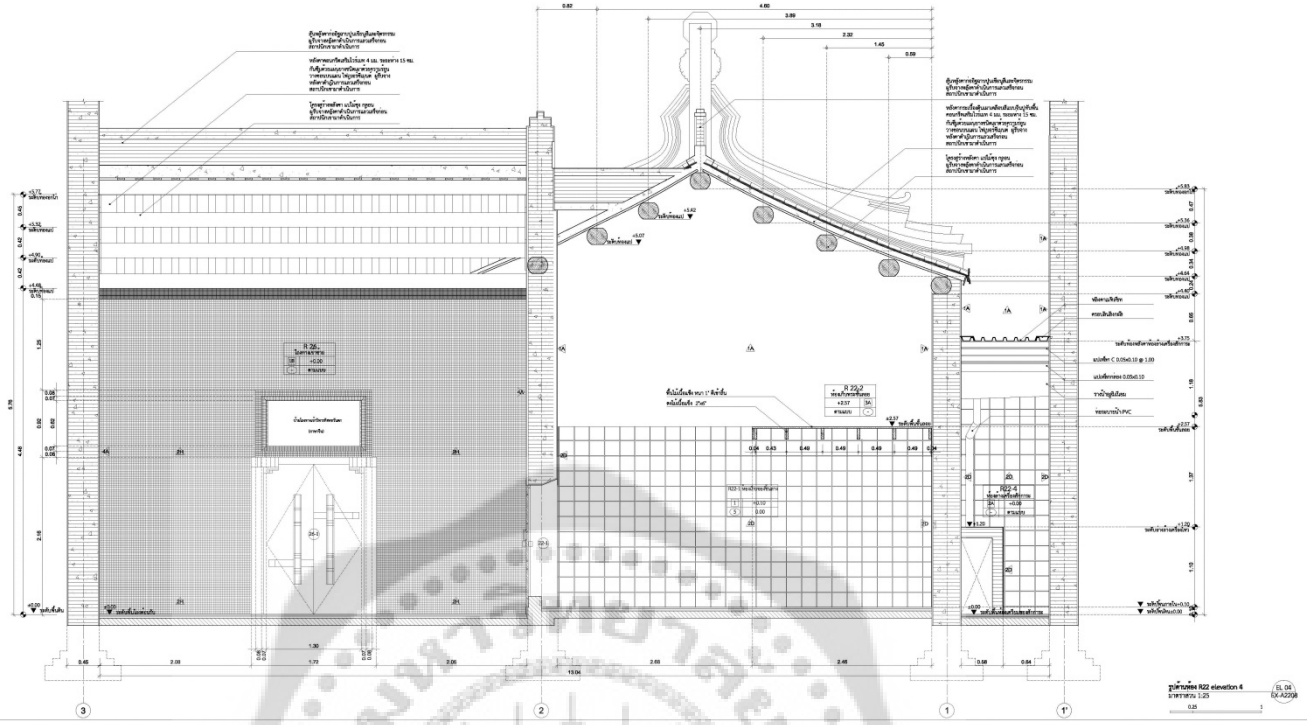
ภาพประกอบ 949 ลายเส้นด้านหน้าห้องเก็บของ

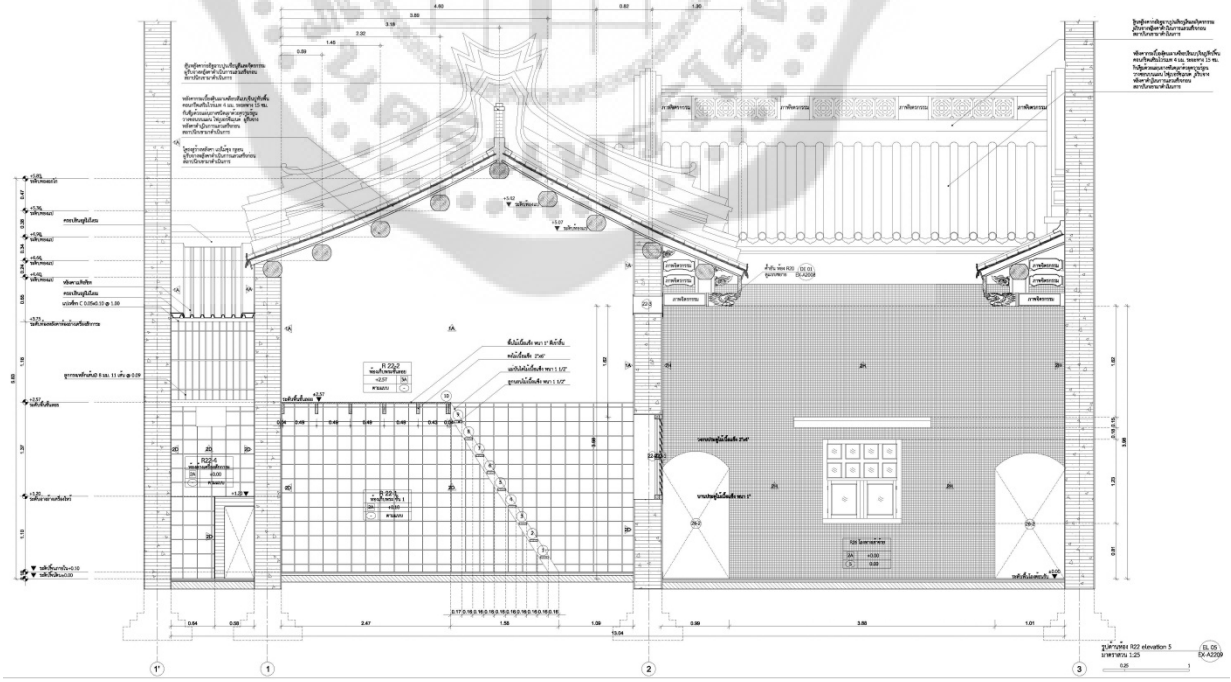
ภาพประกอบ 950 ลายเส้นห้องเก็บพระชั้น 1 และชั้นลอย

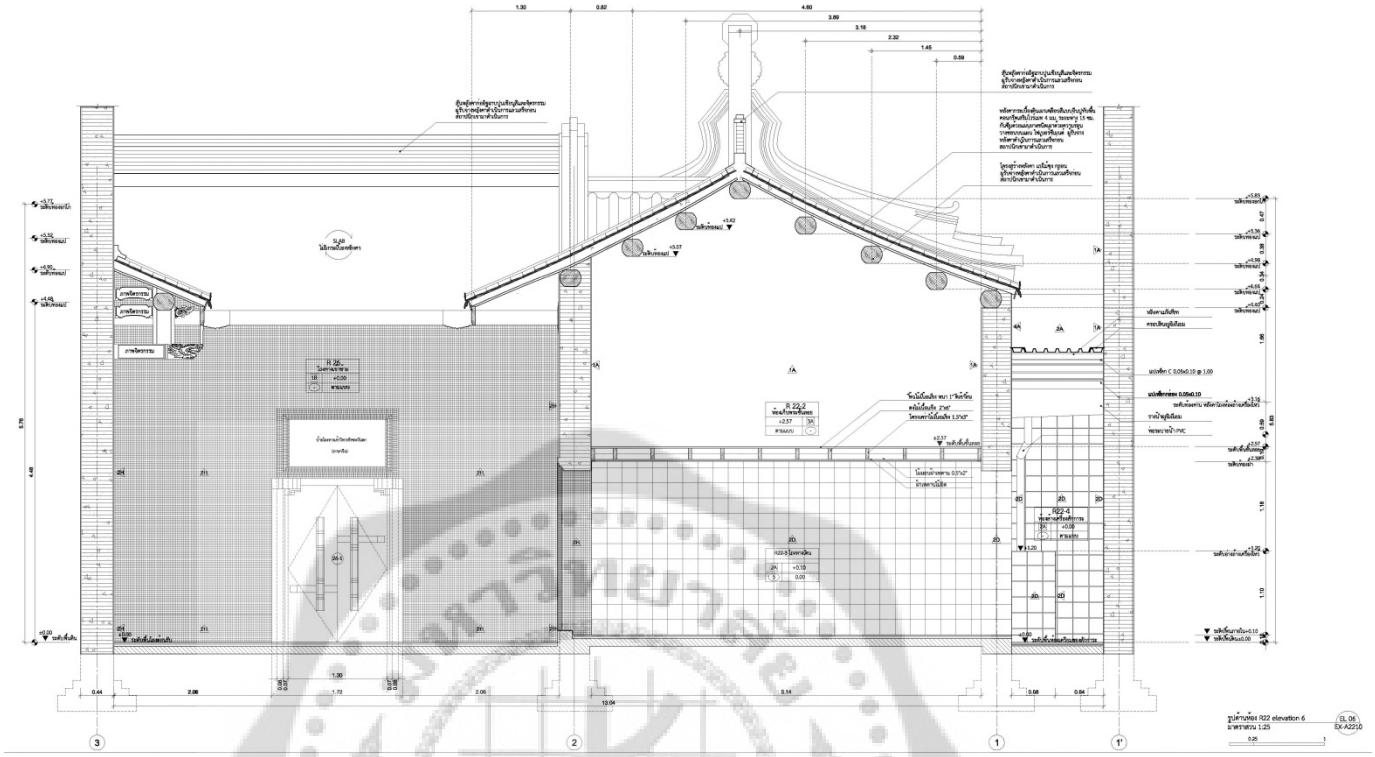
ภาพประกอบ 951 ลายเส้นห้องเก็บพระชั้น 1 และชั้นลอย

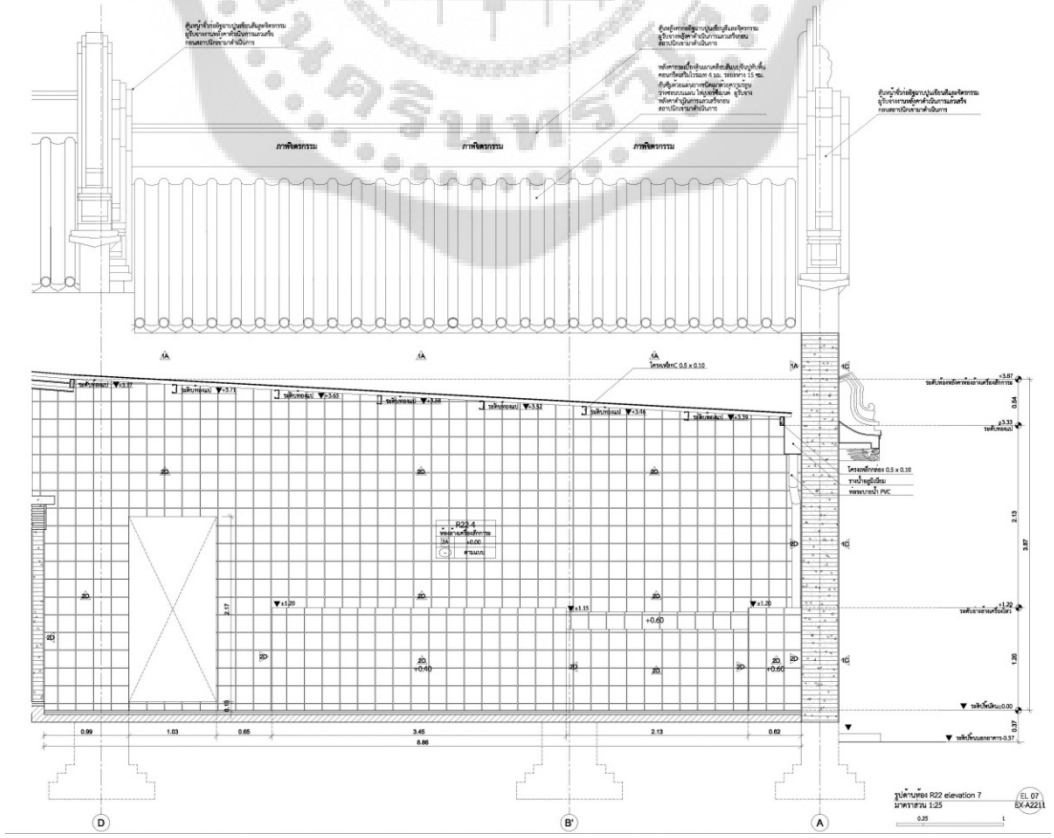
ภาพประกอบ 952 ลายเส้นห้องเก็บของชั้นล่าง และโถงทางเข้าด้านซ้าย

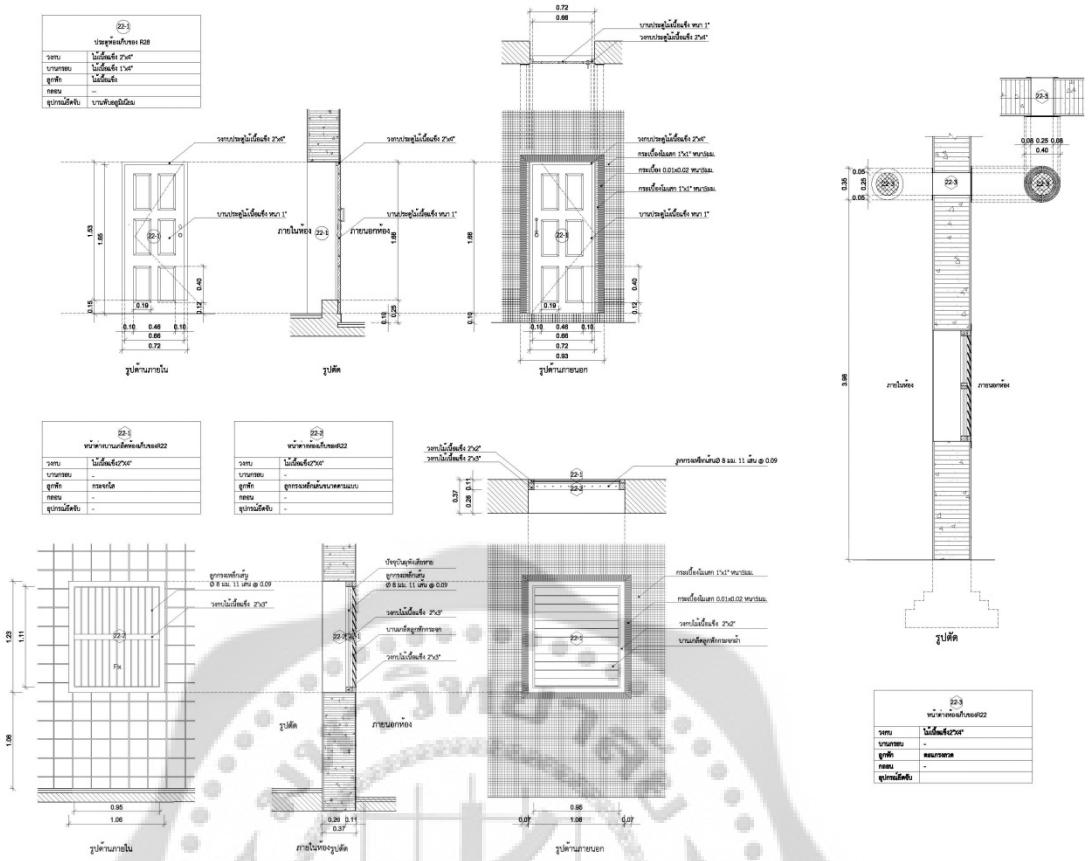
ภาพประกอบ 953 ลายเส้นห้องเก็บพระชั้นล่าง ชั้นลอย และโถงทางเข้าด้านซ้าย

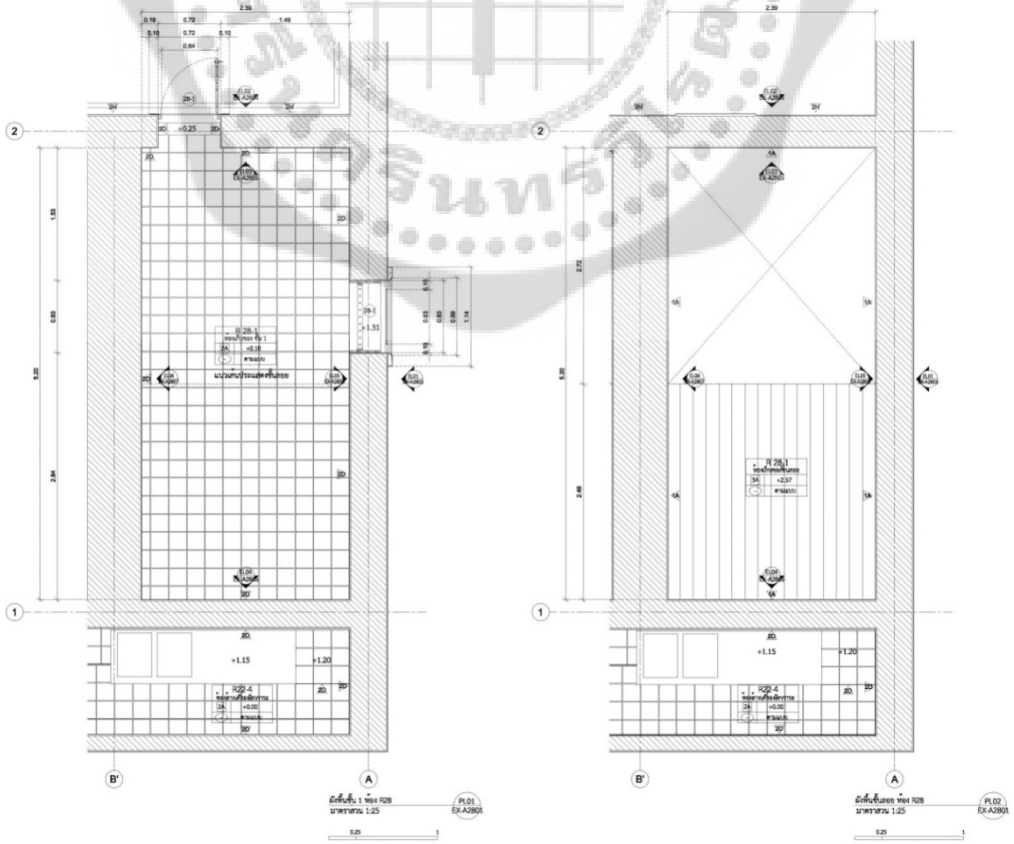
ภาพประกอบ 954 ลายเส้นโถงทางเข้าซ้าย

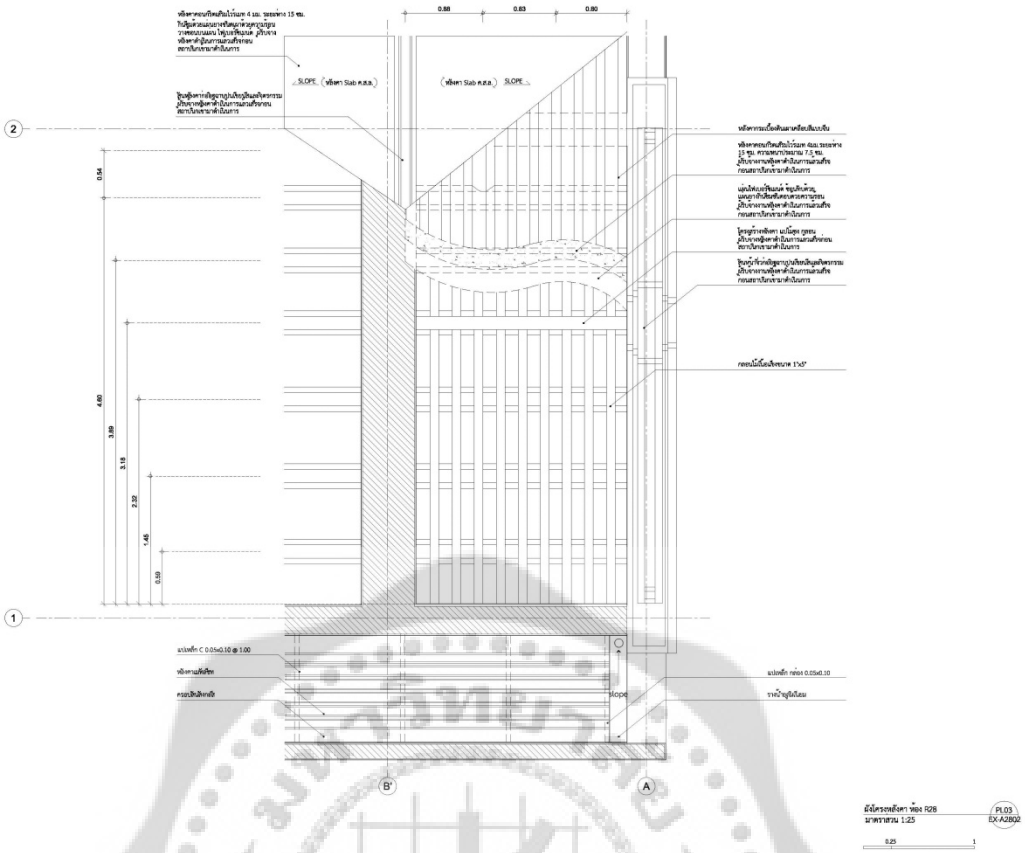
ภาพประกอบ 955 ลายเส้นห้องล้างเครื่องสักการะ

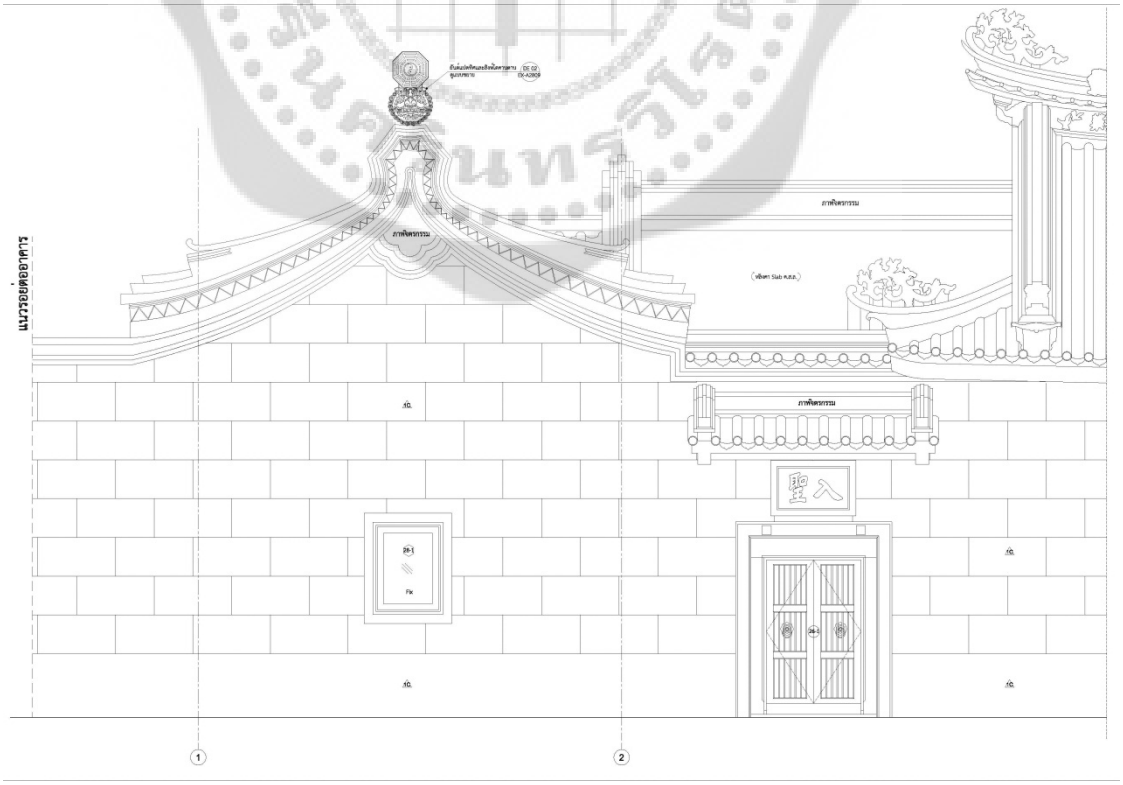
ภาพประกอบ 956 ลายเส้นประตู หน้าต่าง ห้องเก็บของ

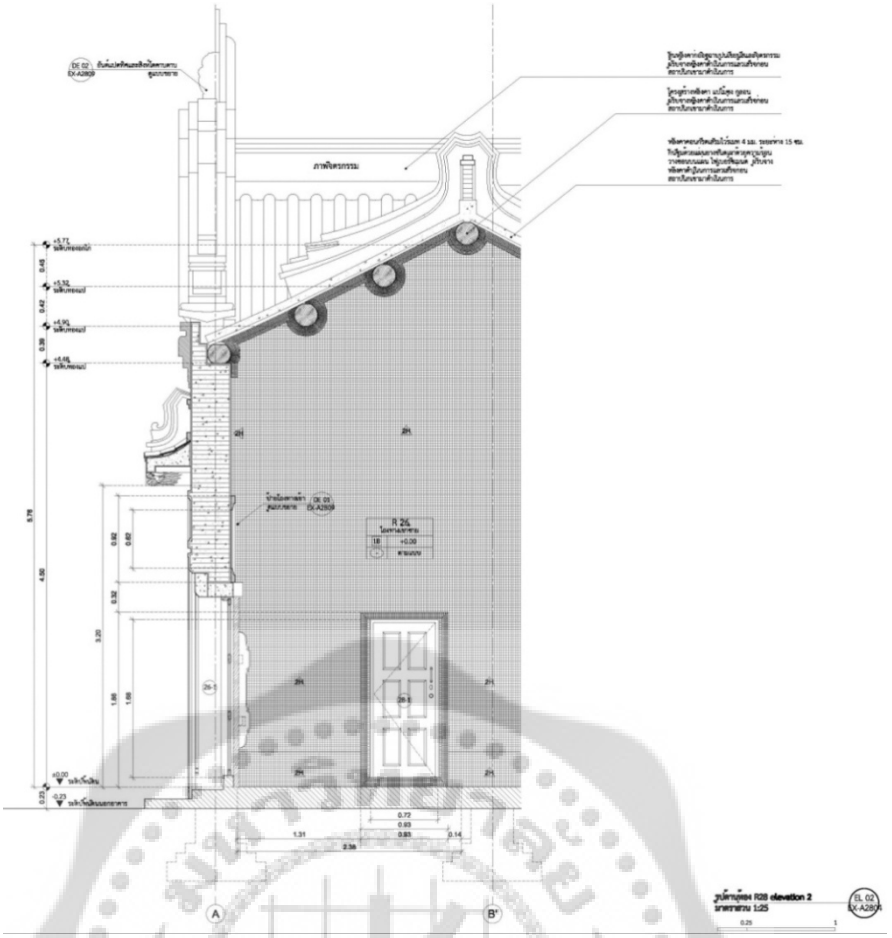
ภาพประกอบ 957 ลายเส้นผังพื้นชั้นลอย

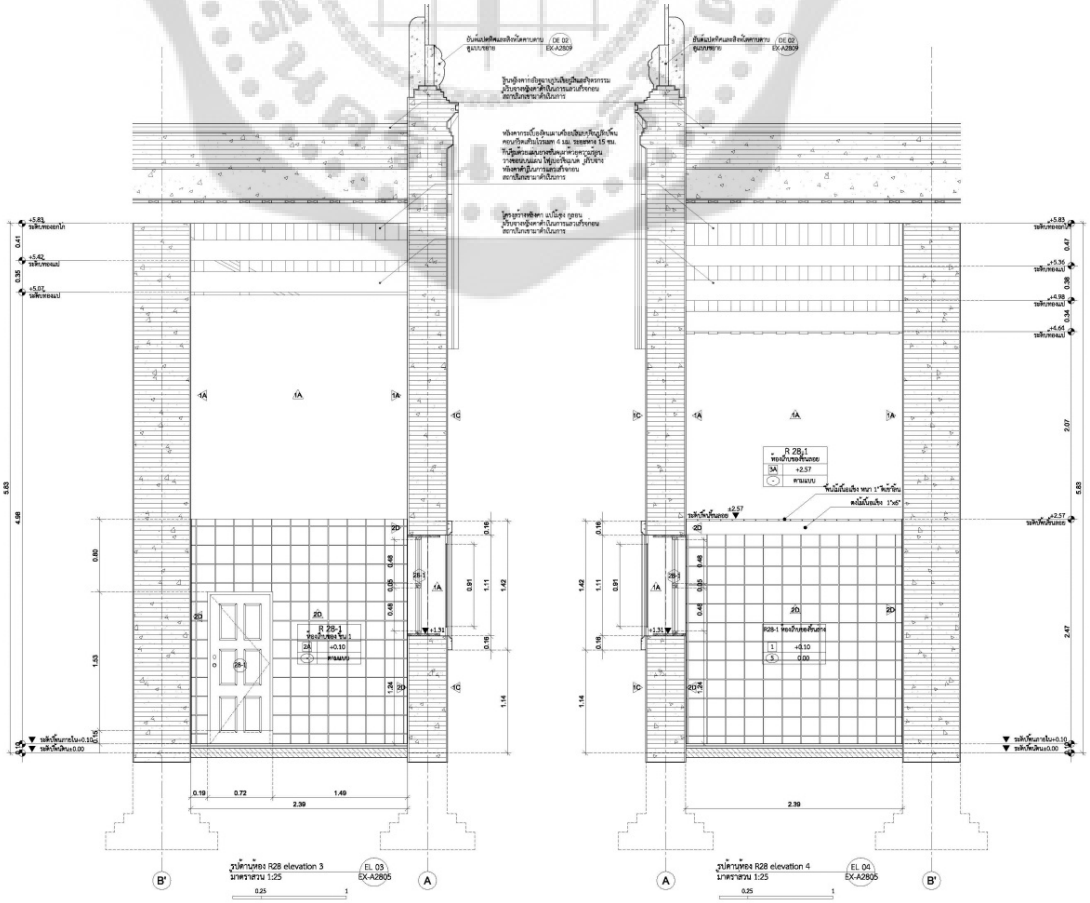
ภาพประกอบ 958 ลายเส้นผังโครงหลังคา

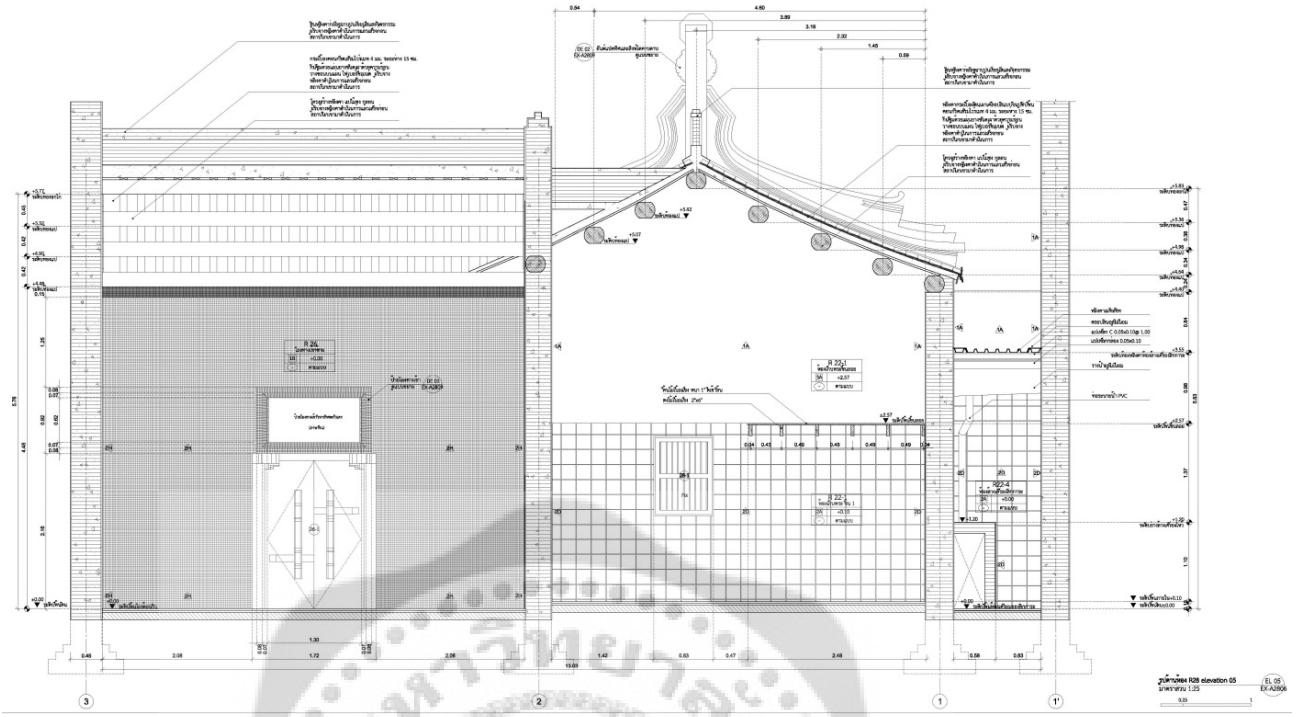
ภาพประกอบ 959 ลายเส้นด้านหน้าวัดทางทิศตะวันตก

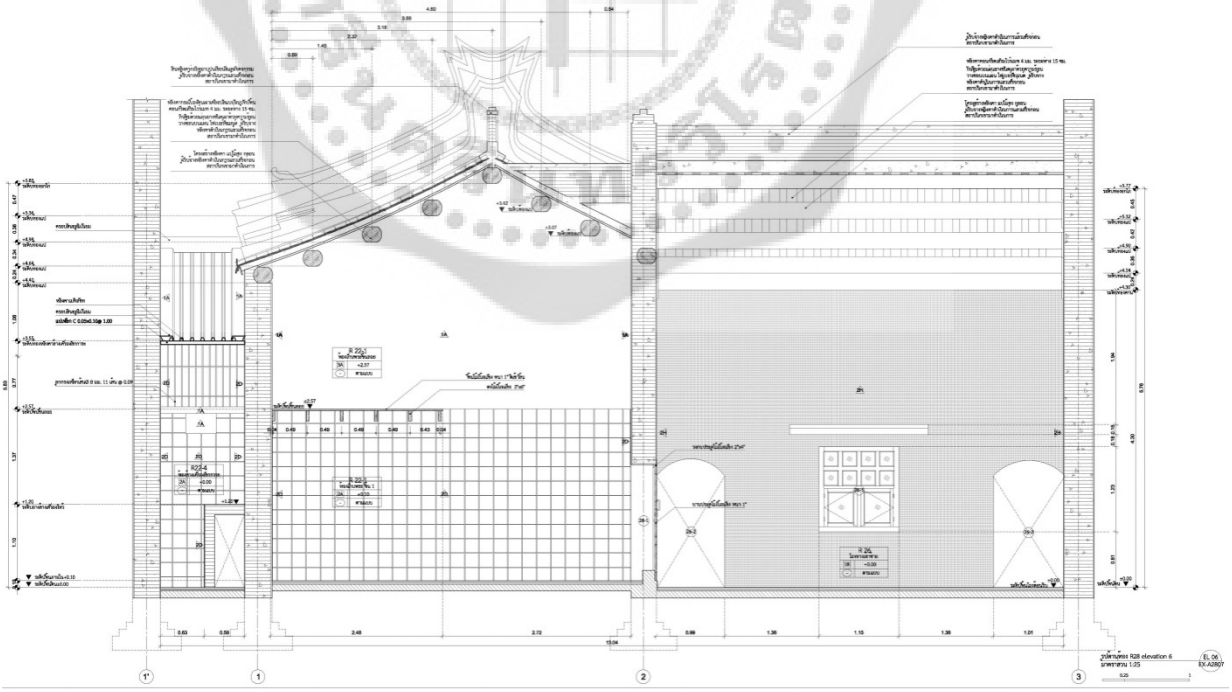
ภาพประกอบ 960 ลายเส้นโถงทางเข้าซ้าย

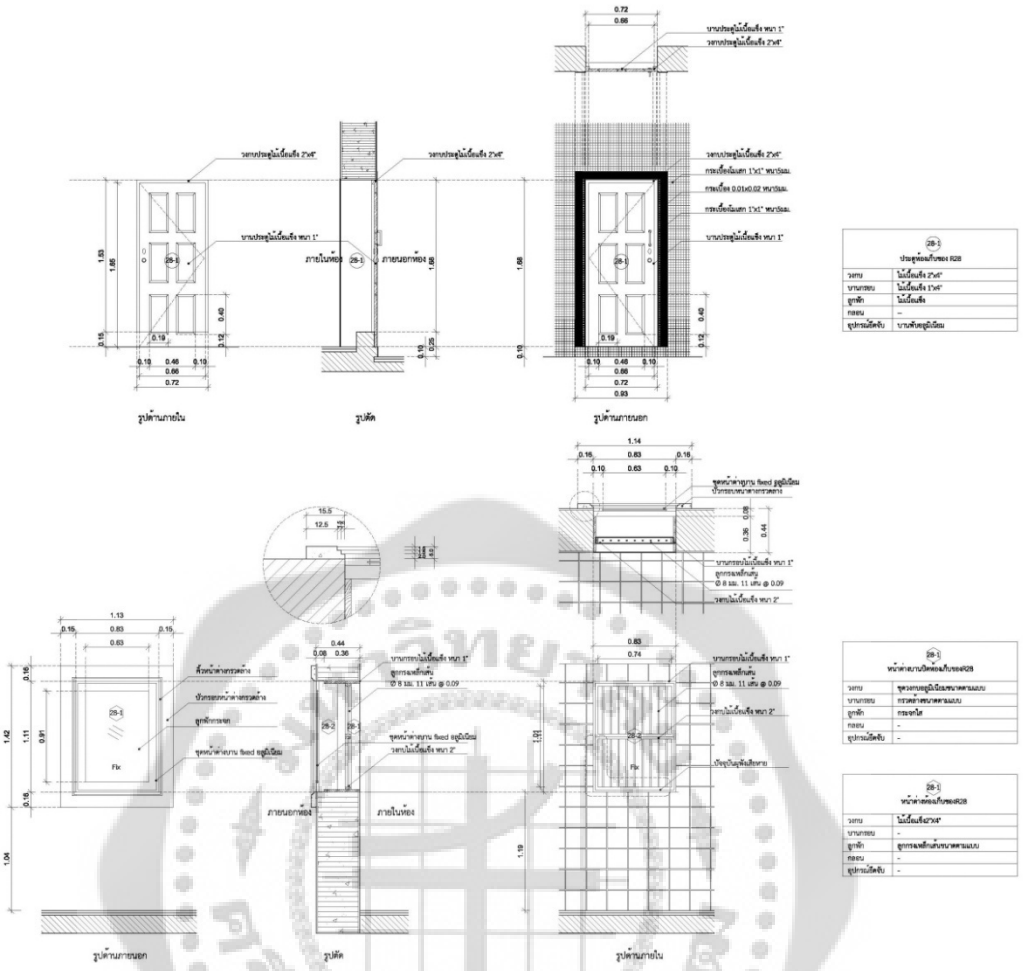
ภาพประกอบ 961 ลายเส้นห้องเก็บของชั้น 1 และชั้นลอย

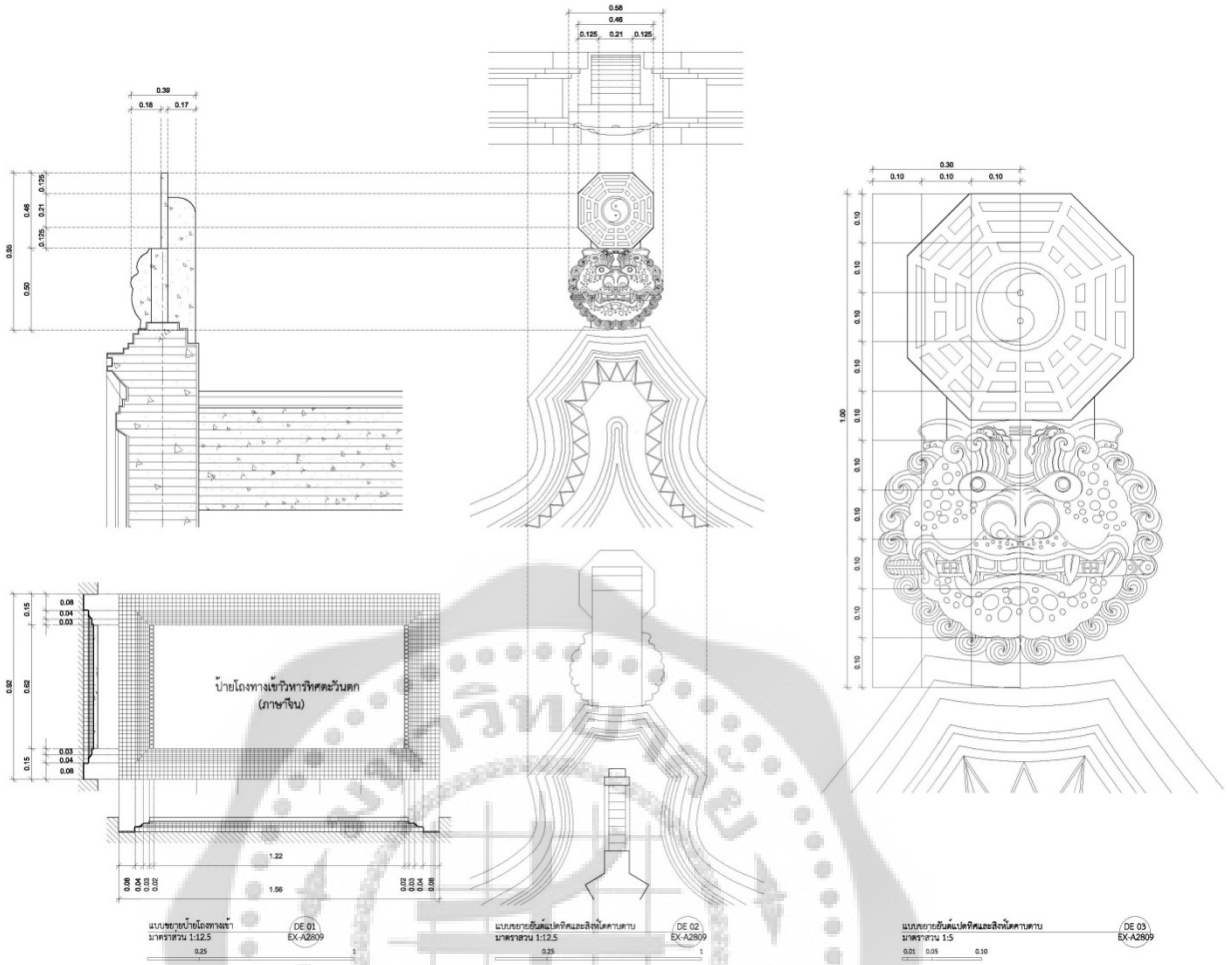
ภาพประกอบ 962 ลายเส้นโถงทางเข้าซ้าย

ภาพประกอบ 963 ลายเส้นโถงทางเข้าซ้าย

ภาพประกอบ 964 ลายเส้นประตูหน้าต่างห้องเก็บของ

ภาพประกอบ 965 ลายเส้นแบบขยายยันต์แปดทิศและสิงโตคาบดาบ และป้ายโถงทางเข้า

ภาพประกอบ 966 ประติมากรรมของจริง ยันต์แปดทิศและสิงโตคาบดาบ

9.2 ด้านจิตรกรรมด้านทิศตะวันตก

รูปแบบ : ภาพวาดในวิหารด้านตะวันตก มีจำนวน 85 ภาพ มีขนาดของภาพที่แตกต่างกันออกไป มีอยู่ในรายละเอียดด้านล่างตามภาพประกอบ ภาพส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์แทนความหมายมงคลต่างๆ เช่นรูปสัญลักษณ์ของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ที่แทนคำอวยพร ได้แก่ส้ม ลูกท้อ, ลำไย, ทับทิม, ลูกพลับ, ดอกบัว, ดอกเบญจมาศ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของสัตว์ที่ใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ค้างคาว, นกกะเรียน, กวางดาว, ปลามังกร, กระต่าย เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของธรรมชาติ และสิ่งของที่ใช้แทนคำอวยพร ได้แก่ น้ำ, คลื่นน้ำ, เมฆ, ตะกร้าใส่ดอกไม้, แจกันใส่ดอกไม้, จานใส่ดอกไม้ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์แห่งความเชื่อ ได้แก่ หยินหยาง, มงคล 8 ทิศ, โซ่ว, วั่น เป็นต้น**วัสดุ :** สีที่ใช้ในการวาด ได้แก่ สีน้ำมัน, พู่กันจีน, แผ่นทอง เป็นต้น

วิธีการ : การวาดภาพระบายสี ขั้นตอนแรกเป็นการรองสีพื้นไม้เพื่อให้ง่ายต่อการร่างภาพ ขั้นตอนสอง เป็นการขึ้นรูปด้วยการวาดลายเส้น ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ขั้นตอนสาม เป็นการลงสีน้ำมันและบางภาพมีการลงรัก ปิดทอง เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 967 ทิวทัศน์ธรรมชาติมงคล
สัญลักษณ์ของความหนักแน่น แข็งแรง

ภาพประกอบ 968 แจกันใส่ดอกไม
สัญลักษณ์ของความสงบสุข

ภาพประกอบ 969 ดอกโบตั๋น
สัญลักษณ์ฤดูใบไม้ผลิ , ความร่ำรวย , เกียรติยศ , ความรัก , ความเจริญ , ความงาม

ภาพประกอบ 970 ดอกเบญมาศ (ดอกเก๊กฮวย)
สัญลักษณ์ฤดูใบไม้ร่วง, ความมีอารมณ์ขัน, การเกษียณอายุ ,ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

ภาพประกอบ 971 ส้มมือ

สัญลักษณ์ความสุข , ความมั่งคั่งอย่างมากมายถึงการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์

ภาพประกอบ 972 ดอกบัว

สัญลักษณ์ของความเจริญ,ความงอกงาม ,ความอบอุ่น, ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

ภาพประกอบ 973 ดอกกล้วยไม้

สัญลักษณ์ความสง่างาม , ความบริสุทธิ์ , อบอุ่นมิตรภาพอันบริสุทธิ์

ภาพประกอบ 974 ดอกบัว

สัญลักษณ์ของความเจริญ,ความงอกงาม ,ความ ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

ภาพประกอบ 975 ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , เป็นความมีอายุยืน ,ความสดชื่น มงคล(ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด เดือน 7) ครอบครัวเดียวกัน

ภาพประกอบ 976 นกกระทา หรือนกอันฉุน

สัญลักษณ์ของความสันติ ความวงบ รวมทั้งยังสัญลักษณ์แห่งความปรองดองสามัคคีอันเป็นนามที่เน้นไปถึงความสมัครสมานสมัคคีของคนใน

ภาพประกอบ 977 ต้นไผ่

ความมีอายุยืน , โชคลาภ

ภาพประกอบ 978 ดอกท้อ

การกันภูตผี , สันติภาพ , ความสุข

ภาพประกอบ 979 ดอกเหมย (ดอกบ๊วย)

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดู
ที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 980 ดอกบัว

ความเจริญ , ความงอกงาม , ความอบอุ่น ,
ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

ภาพประกอบ 981 องุ่น

สัญลักษณ์ความรุ่งเรืองงอกงาม , และสื่อความหมายถึง
การเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มากมายอุดมสมบูรณ์

ภาพประกอบ 982 ดอกเบญมาศ (ดอกเก๊กฮวย)

สัญลักษณ์ฤดูใบไม้ร่วง, ความมีอารมณ์ขัน,
การเกษียณอายุ ,ความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต

ภาพประกอบ 983 ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน ,ความสดชื่น(ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด เดือน 7)

ภาพประกอบ 984 ต้นเหมย

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 985 ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน ,ความสดชื่น(ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด เดือน 7)

ภาพประกอบ 986 ต้นไผ่

ความมีอายุยืน , โชคลาภ

ภาพประกอบ 987 ต้นบ๊วย

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 988 ต้นเหมย

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 989 นกเกาะบนต้นสน

สน 松

สน (松) ในภาษาจีนออกเสียงว่า ซง (松) นอกจากนี้ยังมีเรียกว่า มู่กง (木公)และ ไต้ฟู (大夫) เป็นพืชสิริมงคลที่เป็นสัญลักษณ์แห่งการมีอายุยืนยาวเป็นเครื่องถึงอายุวัฒนะเช่นเดียวกับภาพนกกระเรียนและผลท้อ (ดังนั้น ในองค์ประกอบภาพอวยพรอายุวัฒนะ เรามักจะเห็นภาพของเทพดาว ชิ่ว ต้นสน นกกระเรียน และผลท้อ อยู่กันในภาพเดียวกันเสมอ ทั้งหมดนี้ต่างก็มีความหมายเดียวกัน)

ต้นสนจัดเป็นพืชใบเขียวสดตลอดปีและเป็นพืชแห่งความเข้มแข็ง เฉกเช่นเดียวกับ ไผ่ และ เหมย ด้วยเหตุนี้ มันจึงถูกจัดให้เป็น 1 ใน 3 สหายแห่งเหมันต์ นอกจากนี้ ต้นสนยังได้รับฉายานามว่า *ราชาแห่งร้อยพฤกษา* อันหมายความว่า สนนั้นมีความสง่าเหมือนดั่งหัวหน้าหรือราชาของพืชทั้งปวง ชาวจีนให้ความเคารพในลักษณะเด่นอันเป็นมงคลของต้นสนมาก ถึงขนาดว่า กิ่งสนและใบสนจัดเป็นความหมายของเซียนผู้วิเศษ

ไป๋จวีอี้ (白居易) กวีเอกในสมัยราชวงศ์ ถังเคยเขียนกลอนบทหนึ่งไว้ว่า

“เดือนยี่หน้าเหมันต์เห็นหิมะเต็มเทือกเขา

สนยังคงเขียวขจีให้แลเห็น

แต่ข้ารู้ซึ้งถึงใจของตัวเจ้า

ที่ต้องยืนหยัดดั่งน้ำแข็งใสพิสุทธิ์”

ความงามประการหนึ่งของสนก็คือ ลำต้นที่สูงตระหง่าน มีผู้เปรียบหง่าน มีผู้เปรียบไว้ว่า สนนั้นมีความมั่นคงที่ไม่เคยหวาดหวั่นต่อความความหนาวเย็นในฤดูหนาว ความเข้มแข็งของต้นสนเปรียบได้กับการไม่ยอมอ่อนข้อยอมจำนนต่ออุปสรรค มันจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์วัฒนธรรมจีน ไม่เพียงแต่เป็นนับย้เชิงปรัชญา แต่ยังมีความหมายถึงความยนยาวของชีวิตอีกด้วย

ความยืนยาวของชีวิตของต้นสน ว่ากันว่า บางชนิดมีอายุถึงพันปีเลยที่เดียวในปัจจุบันนี้ เทือกเขาหวงซานมีสนพันปีอยู่ต้นหนึ่งที่ชื่อว่า “สนต้อนรับแขก” หรือ อิ๋งเคอซง (迎客松) เป็นต้นสนโบราณที่มีชื่อเสียงมากที่สุด เชื่อกันว่าน่าจะมีอายุร่วมพันปีมาแล้ว ในคำอวยพรของชาวจีนก็นิยมพูดกันบ่อยๆว่า “โซ่วปี่หนานซานปู้เหล่าซง” (寿比南山不老松) แปลว่า *ขอให้มีอายุยืนยาวดั่งขุนเขา และเหมือนสนที่มิเคยชรา* เป็นต้น (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล.2552: 227-228)

ภาพประกอบ 990 เป็ดแมนดาริน (อวงเอียง)

สัญลักษณ์ของการมีชีวิตคู่ที่มีความสุขการแต่งงานตามธรรมชาติของเป็ดแมนดาริน จะอยู่ด้วยกันเป็นคู่เสมอ จึงใช้อวยพรคู่บ่าวสาวให้มีชีวิตคู่เปี่ยมสุขและซื่อสัตย์ต่อกันจึงมีความเชื่อว่า การใช้สัญลักษณ์เป็ดคู่จะเป็นมงคลสูงสุดในเรื่องของความสมหวังในความรัก

ภาพประกอบ 991 นกเกาะบนดอกโบตั๋น

ฤดูใบไม้ผลิ , ความร่ำรวย , เกียรติยศ , ความรัก , ความเจริญ , ความงาม

ภาพประกอบ 992 ไก่

ไก่ หงอนที่หัวหมายถึง ความมีสติปัญญาทางหนังสือ เดือยที่เท้าหมายถึงความองอาจกล้าหาญ สัญชาตญาณการปกป้องตัวเมีย แสดงถึงความเมตตากรุณาคนจีนใช้เป็นมงคลในเรื่องของตำแหน่งทางการงาน และใช้เพื่อป้องกันไฟ

ภาพประกอบ 993 นกกับดอกบัว

ความเจริญ , ความงอกงาม , ความอบอุ่น , ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

ภาพประกอบ 994 กระต่าย (ทู่จื่อ หรือ โท้วบุ๊ง)

สัญลักษณ์ให้มีอำนาจ ความสามารถ ความกล้าหาญและยุติธรรมตามความเชื่อของชาวจีนสมัยโบราณเชื่อว่าฝูงกระต่ายสีขาวบนดวงจันทร์มีหน้าที่ปรุงยาอายุวัฒนะจึงวาดลวดลายมงคลเป็นกระต่าย ๓ ตัววิ่งไล่กันเป็นวงกลมโดยให้หูข้างเดียวของกระต่ายแต่ละตัวอยู่ตรงกลางเป็นสามเหลี่ยมเมื่อดูทีละตัวจึงจะเห็นกระต่ายแต่ละตัวมีหูสองข้าง ใช้แสดงมงคลถึงการให้มีอำนาจกล้าหาญ และยุติธรรมหากใช้สัญลักษณ์ "กระต่ายป่า"จะหมายถึงความมีอายุยืนเหมือนกวาง

ภาพประกอบ 995 นกเกาะบนดอกเหมย (ดอกบ๊วย)

ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดูที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

ภาพประกอบ 996 ปลาทองในน้ำ

ทองและหยกเต็มบ้าน , มั่งคั่งบริบูรณ์ , มีกินมีใช้มากมาย

ภาพประกอบ 997 ลูกท้อ

การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล , ความมีอายุยืน ,ความสดชื่น(ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด เดือน 7)

ภาพประกอบ 998 ปลาดุก 鲶鱼

ปลาดุก หรือ เหนียนอวี๋ (鲶鱼) ยังมีอีกชื่อหนึ่งที่เรียกกันว่า หวายโถวอวี๋ (怀头鱼) เป็นสัตว์น้ำประเภทปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง มีลักษณะลำตัวยาวรีและมีใบหน้าที่แปลกประหลาด เพราะมันมีส่วนของหนวดที่ยาว ทำให้มีรูปร่างไม่ค่อยน่าดูมากนัก ในวัฒนธรรมชาติอื่นอาจตั้งข้อรังเกียจในตัวปลาดุกด้วยซ้ำ แต่สำหรับคติมงคลจีนแล้ว ปลาดุกกลับเป็นหนึ่งในสัตว์สิริมงคลอีกชนิดหนึ่ง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ล้วนมาจาก “ชื่อ” เรียกของมันนั่นเอง

ในภาษาจีนเรียกปลาดุกว่า เหนียนอวี๋ (鲶鱼) คำว่า เหนียน (鲶) จะพ้องเสียงกับ เหนียน (年) ที่แปลว่า ปี ดังนั้น หากมีปลาดุก (เหนียนอวี๋) อยู่หลายๆตัวรวมกัน ก็จะมีความหมายว่า “เหนียนเหนียน” ซึ่งเป็นคำพ้องเสียงว่า “เหนียนเหนียน” แปลว่าทุกๆปี

ในคติมงคลเกี่ยวกับปลาดุกจึงมีค่อนข้างมากและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง อาทิ

- เหนียนเหนียนโหย่วอวี๋ (年年有余) หมายถึง ทุกๆปีมีอาหารอุดมสมบูรณ์เหลือกินเหลือใช้ ซึ่งความหมายเช่นนี้ใช้ได้กับภาพของปลาดุกหรือปลาชนิดใดๆ ก็ได้ บางครั้งอาจเป็นรูปเด็กผู้ชายตัวอ้วนจ้ำม่ำอุ้มปลา ซึ่งก็มีความหมายเช่นเดียวกัน
- เหนียนเหนียนหรูอี้ (年年如意) หมายถึง ทุกๆปีขอให้สำเร็จสมปรารถนา แสดงความหมายด้วยภาพของปลาดุกสองตัวอยู่กับเห็ดหลิงจือ (เห็ดหลิงจือคือความหมายถึง “หรูอี้” (สำเร็จสมปรารถนา) ส่วนปลาดุกสองตัวคือความหมายว่า ทุกๆปี)
- เหนียนเหนียนต้าจี๋ (年年大吉) หมายถึง มีโชคใหญ่ทุกๆปี แสดงออกด้วยรูปปลาดุกอยู่ในตะกร้ากับส้มลูกใหญ่ๆ ผลส้มลูกใหญ่ คือ “ต้าจวี๋ (大橘)” พ้องเสียงกับ “ต้าจี๋ (大吉)” ที่แปลว่า โชคใหญ่ ส่วนปลาดุกสองตัวคือเหนียนเหนียน (ทุกๆปี)
-

ภาพประกอบ 999 ดอกบัว

สัญลักษณ์แห่งความเจริญ , ความงอกงาม , ความอบอุ่น , ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

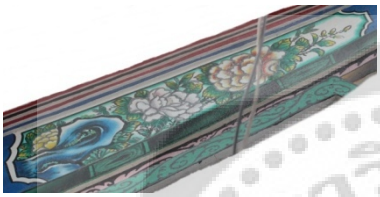
ภาพประกอบ 1000 มุมจั่วภาพวาดความหมาย คือร่ำรวยเป็นมงคล อายุ วรรณ สุขะ ความแคล้วคลาดปลอดภัยตลอดปี ร่ำรวยเป็นมงคล

ภาพประกอบ 1001 นกเกาะบนดอกเหมย (ดอกบ๊วย)
ความมีโชคความชื่นบานเพื่อต้อนรับวสันตฤดู
ที่กำลังมาถึงอายุที่ยืนยาวรับความอ่อนเยาว์ที่ยืนยง

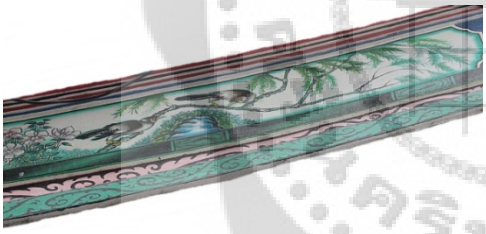
ภาพประกอบ 1002 ต้นไผ่
ความมีอายุยืน , โชคลาภ

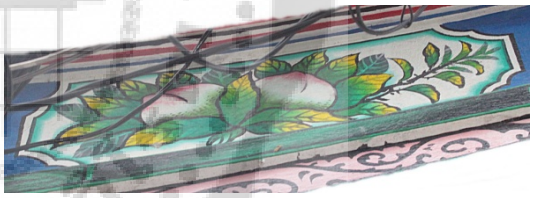
ภาพประกอบ 10003 ดอกโบตั๋น
ฤดูใบไม้ผลิ , ความร่ำรวย , เกียรติยศ ,
ความรัก , ความเจริญ , ความงาม

ภาพประกอบ 1004 ดอกบัว
สัญลักษณ์แห่งความเจริญ , ความงอกงาม ,ความอบอุ่น ,
ความบริสุทธิ์ , ความมีอัจฉริยะของสตรี

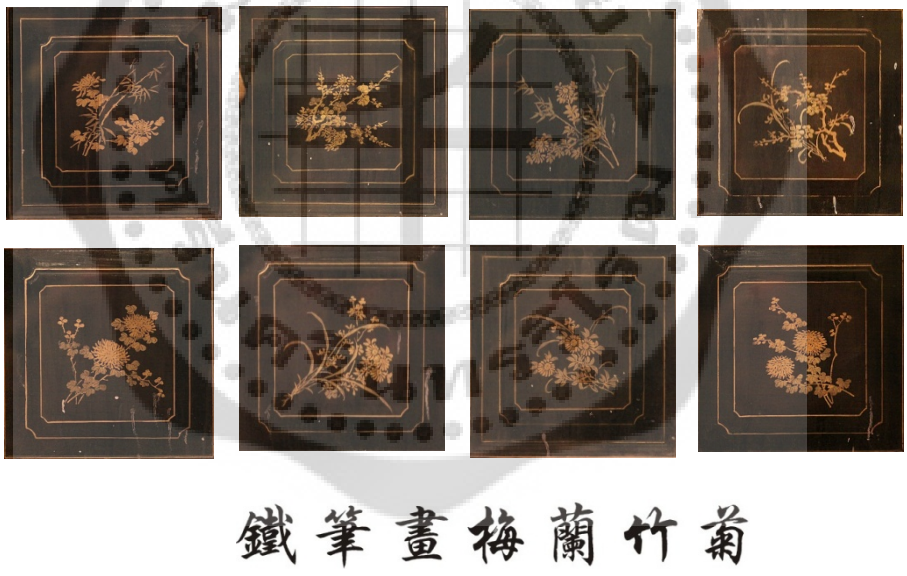
ภาพประกอบ 1005 ร้อยวิหคขานรับหงส์
ขออวยพรให้ท่านมีตำแหน่งหน้าที่การงาน
ที่สูงขึ้น ให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่ราชการ

ภาพประกอบ 1006 ลูกท้อ
การแต่งงาน , การผลิดอกออกผล ,ความมีอายุยืน ,
ความสดชื่น (ไม้ท้อใช้ไล่ภูตผีในวันทิ้งกระจาด เดือน 7)

ภาพประกอบ 1007 จิตกรรมพื้นลงรักเขียนลายด้วยสีทอง ผลงานของ เฉิน ซื้อ จง ศิลปินชาวฮ่องกง

ภาพประกอบ 1008 ภาพวาดพื้นหลังลงรักเขียนลายสีทอง ดอกเหมย กล้วยไม้ ต้นไผ่ ดอกเก๊กฮวย

ภาพประกอบ 1009 ภาพวาดพื้นหลังลงรักเขียนลายสีทอง แจกันโบราณของมงคล

ภาพประกอบ 1010

ภาพประกอบ 1011

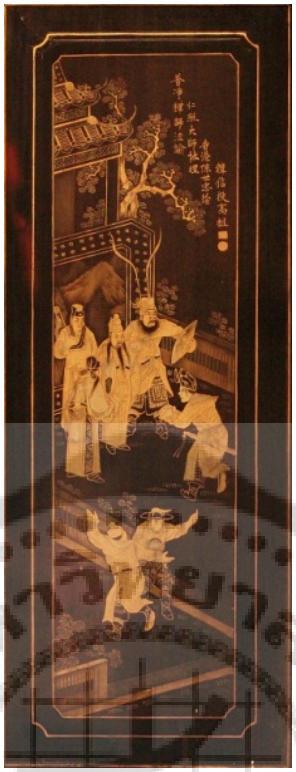
ภาพประกอบ 1012

ใต้แสงจันทร์อันบริสุทธิ์

接封將帥印

ภาพประกอบ 1013

韓信投高祖

ภาพประกอบ 1014

韓信得彭城

ภาพประกอบ 1015

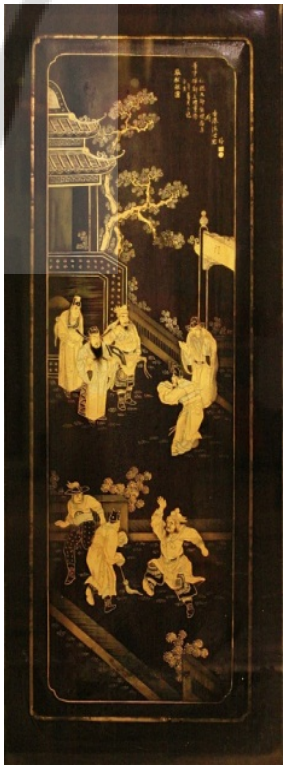
楚王納娥姬

ภาพประกอบ 1016

智激楚軍事

ภาพประกอบ 1017

張松獻圖

ภาพประกอบ 1018

ภาพประกอบ 1019

ภาพประกอบ 1020

ภาพประกอบ 1021

ภาพประกอบ 1022 ดอกพลัมบาน

ดอกพลัมจัดเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งของจีนที่มีชื่อเสียงมาก มีสีดอกสดใส และให้กลิ่นหอมจรุงใจ สวยงามดึงดูดใจ กลิ่นหอมละเมียดละไม ผู้คนพากันหลงใหลมาแต่สมัยโบราณ สง่างามและอ่อนโยน แม้ในฤดูหนาวดอกพลัมก็ยังเบ่งบานเหมือนหิมะให้เห็น นำความทระนง และความองอาจผึ่งผายมาสู่โลก เป็นแรงบันดาลใจแก่ผู้คนนักปราชญ์ราชบัณฑิตของจีนมักจะเปรียบดอกพลัมกับบุคลิกภาพของคน ตัวดอกพลัมจะประกอบด้วยกลีบห้ากลีบ เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกความเป็นมงคลห้าอย่างด้วยกัน คือ ดอกพลัม ดอกของต้นสน ดอกของไม้ไผ่ และดอกเบญจมาศ จาก “ดอกไม้แห่งคุณธรรมสี่อย่าง” เมื่อดอกพลัมดอกของต้นสน และไม้ไผ่วาดรวมอยู่ ด้วยกัน ก็ถือเป็นพรรณไม้ที่ยั่งยืนของฤดูหนาว ถือเป็นความหมายแห่งความสุขที่ปรากฏให้เห็นนั้นเอง

ภาพประกอบ 1023 ต้นไผ่

ต้นไผ่ มีความละเอียดอ่อนเป็นต้นไม้สูง มีข้อต่อเชื่อมแข็งแรงและมีปล่องโพรงตัดต่อตลอด เขียวทั้งปี แม้แต่ในฤดูอันหนาวเย็นถึงขั้นเป็นน้ำแข็งและเป็นหิมะ คนยกย่องว่าเป็นต้นไม้สง่างาม มีลักษณะอันทรงเกียรติ

บ่อยครั้งจะเห็นการออกแบบไม้ไผ่ ต้นสน และต้นพลับให้เป็นต้นไม้มงคล รับรู้กันว่า เป็นต้นไม้ที่มีความทนทานกับฤดูหนาว เป็นแบบมงคลสามอย่าง ประกอบด้วยต้นไผ่ ต้นสน และหินซาวหลาน

มีตัวอักษรจีนที่มีความหมายแสดงความยินดี คนจะออกมาจุดประทัดเป็นสัญลักษณ์อันเป็นมงคลแห่งสันติภาพและความสงบสันติในวันฉลองปีใหม่ โดยวิธีดังกล่าวนี้เป็นการสั่งลาปีเก่าและก้าวเข้าสู่ปีใหม่กับการต้อนรับฤดูใบไม้ผลิที่จะมาถึง

ภาพประกอบ 1024 ดอกบัว

ดอกบัวมีชื่อเรียกในภาษาจีนหลายชื่อด้วยกัน ซึ่งจะอ่านพบได้ในหนังสือจีนโบราณ ในศาสนาพุทธ ดอกบัวนั้นถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของความสุขสวัสดิ์ จะเห็นว่าพุทธลักษณะส่วนใหญ่จะเป็นพระพุทธองค์ทรงประทับอยู่บนดอกบัว เรียกกันว่า **บัลลังก์บัว** และเรียกองค์พระพุทธรูปว่าเป็นปางดอกบัว

สัญลักษณ์ของความสันติสุขสมานฉันท์ ความรัก และการร่วมชีวิตของสามีภรรยาอย่างยืนยาว ที่ภาษาไทยชอบพูดว่า “ขอให้อยู่กันไปจนถือไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร” เป็นต้น (เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. 2556: 65)

ภาพประกอบ 1025 ภูเขาน้ำตก ภาพประกอบ 1026 ดอกบัว ภาพประกอบ 1027 ภูเขาน้ำตก

ภาพประกอบ 1028 เสี่ยมตึ้ง ฌานสถาน (หอสมาธิ)

9.3 ด้านประติมากรรมด้านทิศตะวันตก

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่วิหารด้านทิศตะวันตก มีจำนวน 11 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้ง รายละเอียดตามภาพประกอบด้านล่าง งานประติมากรรมในวิหารนี้มีทั้งงานปูนปั้น งานฉลุไม้ และงานหินขัด ซึ่งจุดที่ใช้ประดับและตกแต่งนั้นมีหลายที่ เช่น บนหลังคา ตามค้ำยัน เต้ารับชายคา ตามเสาในวิหาร ซุ้มประตู ตลอดจนนิยมใช้ประดับฐานของแท่นบูชาในวิหาร

วัสดุ : ปูนปั้น, ไม้, หินแกรนิต

วิธีการ : งานปูนปั้นจะถูกปั้นขึ้นรูปเป็นรูปร่างลวดลายมงคลต่างๆ ตามคติความเชื่อของชาวจีน หลังจากขึ้นรูปต่างๆ ส่วนงานฉลุไม้ จะฉลุไม้ตามเรื่องราวของความเชื่อต่างๆ เช่น ฉลุลวดลายไม้ในเรื่องของโป๊ยเซียน เรื่องราวของวิเศษแปดอย่าง รวมไปถึงลายฉลุไม้ลวดลายผลไม้มงคล ต้นไม้มงคล สัตว์มงคล เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 1029 ประติมากรรมแผนผังแปดทิศบนสิงห์คาบดาบ

ภาพประกอบ 1030 แผนผังแปดทิศ

แผนผังแปดทิศ 八卦图

สัญลักษณ์ “แผนผังแปดทิศ” หรือ “ปากั้วถู”(八卦图) เป็นสัญลักษณ์แห่งเต๋าที่มักใช้ควบคู่กับสัญลักษณ์หยินหยาง หรือ “อินหยาง” (Yin-Yang) ที่คนไทยมักรู้จักกันในชื่อว่า “ยันต์แปดทิศ” และ “ยันต์โป๊ยข่วย”

ปกติแล้ว แผนผังแปดทิศ หรือปากั้ว (八卦) เป็นสัญลักษณ์แห่งฟ้าและดินที่สามารถทำนายและหยั่งรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ฟ้า ดิน และมนุษย์ กำเนิดของสัญลักษณ์ปากั้วนี้ กล่าวกันว่า มาจากการสังเกตลวดลายบนหลังกระดองเต่าวิเศษที่พระเจ้าฝูซี (伏羲) สังเกตและได้บันทึกไว้ในแผนผังเหอถู (河图) และจัตุรัสลั่วซู (洛书) อันเป็นต้นกำเนิดของศาสตร์โจวอี้ ซึ่งภายหลังมักเรียกกันว่า “อี้จิง” (易经) หลังจากนั้นมา จึงได้กลายมาเป็นเส้นขีดประ (▬ ▬) และ (▬▬) แทนความหมายของหยินหยาง

ขีดประ (▬ ▬) นั้นหมายถึง หยิน (阴) และขีด (▬▬) นั้นหมายถึง หยาง (阳) เมื่อขีดประขีดเต็มประกอบรวมเข้าด้วยกันในตำแหน่งลำดับ บน-กลาง-ล่าง ขีดบนแทนฟ้า ขีดกลางแทนมนุษย์ ขีดล่างแทนดิน จึงทำให้เกิดการเรียงลำดับเส้นขีดขององค์สามรวมเข้ากับทิศทั้งแปดและธาตุทั้งห้า จึงกลายมาเป็น แผนผังแปดทิศ หรือ ปากั้วถูในที่สุด

ความหมายในสัญลักษณ์เส้นขีดแห่งองค์สาม หรือที่เรียกกันว่า “ตรีลักษณ์” ได้แก่

เฉียน (乾) คือ *ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ*
ตำแหน่งแห่งฟ้า ความหมายถึงพ่อ และการสร้างสรรค์

คุน (坤) คือ *ทิศตะวันตกเฉียงใต้*
ตำแหน่งแห่งดิน ความหมายถึงแม่ และการยอมรับ

เจิ้น (震) คือ ทิศตะวันออก
ตำแหน่งแห่งสายฟ้า ความหมายถึงลูกชายคนโต และการตื่นตัว

ซวิน (巽) คือ ทิศตะวันออกเฉียงใต้
ตำแหน่งแห่งลม ความหมายถึงลูกสาวคนโต และความอ่อนโยน

ตุ้น (兑) คือ ทิศตะวันตก
ตำแหน่งแห่งทะเลสาบ ความหมายถึงลูกสาวคนเล็ก และความร่าเริง

เกิ้น (艮) คือ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
ตำแหน่งแห่งภูเขา ความหมายถึงลูกชายคนเล็ก และความสงบ

ขั่น (坎) คือ ทิศเหนือ
ตำแหน่งแห่งน้ำ ความหมายถึงลูกชายคนกลาย และความลึกลับ

หลี (离) คือ ทิศใต้
ตำแหน่งแห่งไฟ ความหมายถึงลูกสาวคนกลาง และการติดตาม

ภาพประกอบ 1031 หยินหยาง

หยินหยาง 阴阳

สัญลักษณ์ “หยินหยาง” (阴阳)ในสำเนียงจีนกลางจะออกเสียงเรียกว่า “อินหยาง” (Yin-Yang) นับเป็นสัญลักษณ์จีนที่มีผู้รู้จักมากที่สุดสัญลักษณ์หนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หยินหยางนั้นเป็นสัญลักษณ์สำคัญของลัทธิเต๋า (道教) หยินหยาง ที่มีต้นกำเนิดจากคัมภีร์อี้จิง (易经) หยินหยางจึงมีความหมายอันยิ่งใหญ่และลึกซึ้งมาก กล่าวได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ครอบคลุมความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งที่มีอยู่ทั้งมวลเลยก็ว่าได้

ในวงกลมของหยินหยางมีที่มาจากจุดเดียวกัน ที่เป็นวงกลมแห่งความสมบูรณ์หรือที่เรียกว่า “อู๋จี๋” (无极) ซึ่งหมายถึง ความว่างเปล่าไร้ขอบเขต ภายหลังจึงได้ก่อเกิดเป็นวงกลมแห่งความสมดุลที่เรียกว่า “ไท่จี๋” (太极) หรือสำเนียงแต้จิ๋วเรียกว่า “ไท้เก๊ก” ซึ่งหมายถึงความมากมายเหลือกำหนดและไร้ที่สิ้นสุด ซึ่งความสมดุลนั้นจะเป็นสิ่งคู่กันเสมอคือ หยิน(阴) หยาง (阳)

มีผู้ถอดความในหยินหยางไว้มากมาย เช่น ในส่วนวงพื้นที่สีขาวซึ่งหมายถึงหยางหนั้น มีจุดดำคือหยิน ในวงพื้นที่มีสีดำซึ่งหมายถึงหยิน ก็จะมีจุดขาวคือหยาง ในสีดำก็จะต้องมีสีขาว ในสีขาวก็ต้องมีสีดำ สังเกตให้ดีเมื่อปลายพื้นที่สีขาวของหยางสิ้นสุดจะก่อเกิดเป็นหยิน และเมื่อพื้นที่สีดำของหยินสิ้นสุดก็จะแปรเปลี่ยนเป็นหยางเสมอ เปรียบได้ดังเช่น ในคนดีย่อมมีต้องมีจุดบกพร่อง ในคนชั่วก็ต้องมีส่วนดีอยู่บ้าง คนดีพร้อมสมบูรณ์แบบนั้นไม่มี คนเลวร้ายเสียทุกสิ่งนั้นไม่แน่เสมอไป มีกลางวันก็ต้องมีกลางคืน มีพระอาทิตย์ก็ต้องมีพระจันทร์ มีความมืดก็ต้องมีสว่าง มีความร้อนก็ต้องมีความเย็นเป็นสิ่งคู่กัน มีเพศชายก็ต้องมีเพศหญิง มีความแข็งก็ต้องมีความอ่อน ฉันใดฉันนั้น

ทั้งหมดนี้จึงเป็นความสมดุลในทุกๆ สรรพสิ่ง และในความสมดุลนั้นยังประกอบไปด้วยความสมดุลอย่างกลมกลืนและความกลมกลืนอย่างขัดแย้ง

ความลึกล้ำของทฤษฎีหยินหยางไม่ได้ครอบคลุมเพียงแค่ศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยเท่านั้น แต่ยังสามารถอธิบายได้เกี่ยวกัยการแพทย์ วิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ รวมทั้งวิถีแห่งการดำเนินชีวิตทั้งปวง จนมีผู้กล่าวว่า หากผู้ใดเข้าใจในหยินหยางอย่างถ่องแท้ ผู้นั้นย่อมเข้าใจในปริศนาแห่งความเร้นลับของจักรวาลเช่นกัน (ปิยแสง จันทรวงศ์ไพศาล : 2552 หน้า106-109)

ภาพประกอบ 1032 สิงห์คาบดาบ

ไซเท้าหรือยันต์ “ สิงห์คาบดาบ”

ยันต์สิงห์คาบดาบช่วยแก้เคล็ดได้ดีมาก สำหรับจุดที่ถือว่าเป็นจุดร้ายและเป็นอัปมงคลต่อบ้าน เช่น ประตูหันหน้ารับทางสามแพร่ง หรือมีวัด โรงพยาบาล โบสถ์ สุสาน ที่รกร้าง อยู่ข้างบ้านหรือฝั่งตรงข้ามบ้านมีสะพานลอยใหญ่ค้ำหน้าบ้าน หรือมีอาคารสูงใหญ่ยันค้ำยันบ้านในระยะใกล้ๆ เป็นต้น การใช้ยันต์สิงห์คาบดาบมาแขวนติดหน้าบ้านนั้น ควรมีพิธีกรรมอย่างคนจีนโบราณกระทำกัน คือในยามขาลหรือเวลาประมาณ ตี 3 ถึงตี 5ไม่เกินนี้ (อย่าให้ฟ้าสางก่อน) เตรียมเนื้อหมูสดๆ ดิบๆ สัก 3ชิ้นย่อมๆ มาเช็ดที่ปากสิงห์ชิ้นละ 3 ครั้ง รวมเป็น 9 ครั้ง แล้วโยนทิ้งบนดิน จากนั้นนำกระดาเงินกระดาษทองมาเช็ดที่บริเวณปากสิงห์ 3 ครั้งช้าๆ แล้วจึงเผากระดาษเงินกระดาษทองที่หน้าบ้าน อธิฐานขอให้สิงห์ช่วยงับช่วยจับสิ่งร้ายอันตรายต่างๆ ด้วย ให้ช่วยปกป้องรักษาบ้าน แล้วจึงค่อยยำสิงห์ขึ้นแขวนบนกำแพงหรือรั้วบ้าน

มีข้อห้ามสำหรับบ้านที่ไม่ควรติดหัวเสือโดยเด็ดขาดคือ บ้านที่หันหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ จะทำให้ เด็กวัยรุ่นภายในบ้านไม่แข็งแรง สุขภาพไม่ดี ใจแตก เพราะเสือนั้นจะทำร้ายคนในบ้านเอง เนื่องเพราะ บ้านเป็นธาตุดิน เสือธาตุไม้ จึงพิฆาตดิน อีกทิศก็คือ บ้านที่หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จะทำให้ แม่หรือผู้หญิงภายในบ่านป่วยบ่อย สุขภาพไม่แข็งแรง แท้งลูกง่าย ผู้หญิงไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องเพราะ ธาตุไม้ของเสือทำร้ายธาตุดินของบ้านเช่นกัน

เสือไม่มีกำลังที่จะทำอะไรได้ เมื่อนำไปติดหน้าบ้านที่หันไปสู่ทิศตะวันออก และทิศตะวันออกเฉียงใต้ เพราะถูกธาตุทองของบ้านควบคุมไว้ ส่วนทิศที่เหลือนั้นติดได้

ข้อสังเกต เป็นความผิดพลาดของคนไทยเรา คือ “เสือคาบดาบ” บันทึกของลู่ปังกล่าวไว้ว่า ภาพเสือไม่มีอะไรคาบไว้ เป็นภาพเสือเฉยๆเท่านั้น แต่เสือคาบดาบที่คนไทยใช้อยู่ทุกวันนี้ไม่มีที่มา แล้วผู้คนก็พากันเฮโลตามกันไปโดยไม่มีเหตุผล เป็นความซาดิสต์ของใครบางคน ที่ออกแบบเลียนแบบภาพราหูอมจันทร์แล้วเปลี่ยนพระจันทร์เป็นดาบแทน หลังจากนั้นมีนักฮวงจุ้ยที่ไม่เข้าใจ คิดว่าของสิ่งนี้แหละบันดาลโชคลาภได้สุดยอดของวิชาฮวงจุ้ยว่าไว้ว่า “อู่เอ้งปิกอู่ขี” (มีลักษณะก็จะเกิดพลัง) มีความหมายว่า ที่ใดมีลักษณะอย่างไร ก็จะเกิดอย่างนั้น มีภาพเทพเจ้าที่มีความเมตตากรุณาอยู่ด้านหน้าทุกวัน ก็จะเกิด นะเมตตาขึ้นกับผู้ที่

ได้พบเห็น ถ้าเกิดมีของแหลมจี้อยู่ที่ตา เราก็จะเกิดอาการเสียวแปลๆด้วย นั้นเป็นพลังจากลักษณะที่เกิด ถ้าจะอาศัยพลังของเสือ เสือต้องไม่บาดเจ็บ โดยเฉพาะเสือที่มีดาบเสียบอยู่ มีบางคนกล่าวไว้ว่า ติดเสือคาบดาบแล้ว บางครั้งจะได้ยินเสือร้องโฮกๆ ตอนกลางคืน แสดงว่ามีอิทธิฤทธิ์ แต่ความจริงเสือมันเจ็บมันถึงได้ร้องขึ้น ทดสอบ ได้ง่ายๆ โดยใครก็ได้ลองคาบดาบดูว่ายังสบายดีอยู่รึเปล่า

บัดนี้ได้โอกาสแล้วที่คนไทยทุกคน จะหยุดยั้งความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลซะที เพราะในวิชาฮวงจุ้ย (ของแท้) กล่าวว่า เสือคาบดาบนั้น ตัวเสอบาดเจ็บมาก เป็นการทำร้ายเสือ ผู้ที่เกิดปีเสือ ถ้านำภาพเสือคาบดาบมาใช้ ก็เท่ากับทำร้ายปีเกิดของตัวเอง ไม่มีเสือตัวไหนจะทนทานเหล็กโลหะที่คาบอยู่ในปากได้ ช่วยหยุด!!และคืนตวามเป็นอิสระให้กับเสือเสียที ขอวิงวินให้ผู้ที่ทำรูปเสือคาบดาบนั้น เลิกและถอนดาบออกจากปากเสือจะเป็นบุญกุศลเป็นอย่างมาก

อย่างน้อยดวงเมืองไทยของเราก็เป็นปีเสือเหมือนกัน ถ้าเรามาช่วยกันแล้ว เมืองไทยจะฟื้นเร็วขึ้นอย่างแน่นอน (สืบค้นจาก http://fengshui.myreadyweb.com/article/topic-3456.html เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2556 เวลา 22.37 น.)

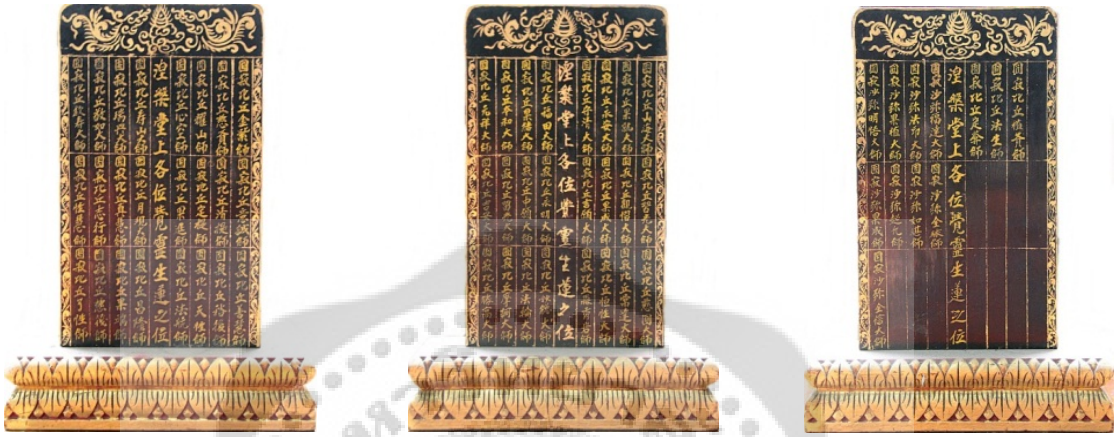

ภาพประกอบ 1033 ตู้บรรจุป้ายวิญญาณ

ภาพประกอบ 1034 ป้ายวิญญาณ

- บูรพาจารย์ทางฝ่ายชมพูทวีป และบูรพาจารย์ทางประเทศไทย
- บูรพาจารย์สาย หลินจี้จง
- บุพพการีของพระภิกษุที่มรณภาพในวัดมังกรกมลาวาส

ภาพประกอบ 2035 ป้ายวิญญาณใน นิรวาณสถาน ชื่อพระภิกษุที่มรณภาพในวัดมังกรกมลาวาส

ภาพประกอบ 1036บรรจุป้ายวิญญาณ

ภาพประกอบ 1037 ป้ายวิญญาณพระอาจารย์ฮวบถี่ แห่งนิกายหลินจี้จง

หลิน จี้ เจี้ย จง อี่ สก ผู่ สัก ก่าย ปี คิว ฮวบ ถี่ เหล่า ซือ ไถ่

ภาพประกอบ 1038 ป้ายวิญญาณเจ้าอาวาสองค์ที่ 5 พระอาจารย์ย่งปิง
ได้สร้างศาลาบุญโญทัยในปี พ.ศ. 2491 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์
เป็นพระอาจารย์จีนวังสสมาธิวัตรรักษาการเจ้าคณะใหญ่จีนนิกายองค์ที่ 4

9.4 ด้านปฏิมากรรม

รูปแบบ : ลักษณะไต่ฮงกง นั่งสมาธิบนฐานดอกบัว

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ทองคำเปลว อุปกรณ์ช่างต่างๆ

วิธีการ : รูปปั้นเป็นลักษณะเป็นปูนปั้น ระบายสี และลงรักปิดทอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้
(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 1039 ไต้ฮงโจวซือ

大峰祖师 ไต้ฮงโจวซือ

ไต้ฮงกง หรือ ไต้ฮงโจวซือมหาเถระ เป็นพระอริยสงฆ์ชาวจีนในสมัยราชวงศ์ซ่งหลักแห่งเมตตาธรรม และแนวจริยวัตรอันประเสริฐของท่านเป็นต้นกำเนิดแห่งกุศลสาธารณะของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง คำว่า “ป่อเต็กตึ๊ง” หมายถึง “สนองพระคุณ”

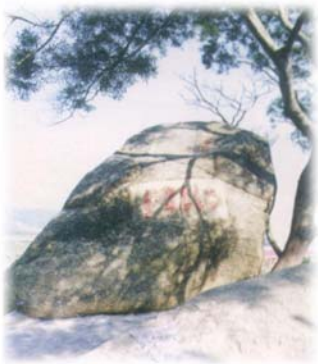
ภาพประกอบ 1040 จดหมายเหตุอำเภอเตี้ยเอี้ย

ไต้ฮงกงเกิดที่เมืองเวินโจว ในแคว้นเจอเจียง เมื่อ พ.ศ. ๑๕๘๒ ในสมัยราชวงศ์ซ่ง จากตระกูลลิ้มเดิมชื่อหลิงเอ้อครอบครัวของท่านสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินได้รับการศึกษาทั้งทางวิชาการและพุทธศาสนาสอบได้เป็นบัณฑิตระดับจิ้นสือ และเข้ารับราชการเป็นนายอำเภอเมื่ออายุ๕๔ ปีการแก่งแย่งอำนาจของขุนนางผู้ใหญ่ในราชสำนักและความผันแปรทางการเมืองทำให้เบื่อหน่าย จึงลาออกจากราชการเข้าอุปสมบทในบวรพุทธศาสนาปฏิบัติและเผยแพร่ธรรมะเป็นเวลายาวนานในมณฑลฮกเกี้ยน

ใน พ.ศ. ๑๖๖๓เมื่อธุดงค์มาถึงที่อำเภอเตี้ยเอี้ยมณฑลกวางตุ้งท่านเจริญอายุถึง ๘๑ปีแล้วเข้าจำพรรษาที่ที่อารามเล่งจั๊วโก๋วยี่ในปักซัวและต่อมาจึงย้ายไปที่วัดเมี่ยนอันกวนในฮั่วเฟ้งไม่ห่างจากแม่น้ำเหลียงเจียงนักท่านปฏิบัติธรรมแผ่เมตตาอย่างต่อเนื่องดินแดนตอนใต้ของจีนในแถบนี้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่เป็นนิจทั้งวาตภัยอุทกภัยและภัยแล้งผู้คนอดอยากเกิดโรคระบาดล้มตายจำนวนมากไต้ฮงกงจัดการเก็บศพเหล่านี้ไปฝังโดยไม่รังเกียจตั้งศาลาทานรักษาโรคที่ริมโขดหินใหญ่ชักชวนชาวบ้านและสานุศิษย์ให้ประกอบกิจกรรมกุศลกันอย่างกว้างขวาง

ภาพประกอบ 1041 วัดเล่งจั๊วโก๋ยี่

ภาพประกอบ 1042 ก้อนศิลาใหญ่ริมศาลาทาน

แม่น้ำเหลียงเจียงเป็นแม่น้ำกว้างใหญ่ถึง ๓๐๐ วา ไหลลงสู่ทะเลจีนใต้สายน้ำเชี่ยวกรากตลอดปีเรือล่มคร่าชีวิตผู้สัญจรไปมาเป็นจำนวนมากไต้ฮงกงมุ่งมั่นสร้างสะพานฮั่วเพ้งช่วยบรรเทาภัยท่านใช้เวลาถึง ๕ ปีวางแบบเขียนผังและเดินทางไปฮกเกี้ยนเพื่อศึกษาวิธีการสร้างสะพานและจัดหาวัสดุหินแต่ละแท่งที่ใช้ก่อสร้างหนักหมื่นชั่ง ชาวบ้านต่างมีศรัทธาร่วมกันบริจาควัตถุปัจจัยกำลังกายกำลังทรัพย์เริ่มก่อสร้างใน พ.ศ. ๑๖๗๐ ขณะนั้นไต้ฮงกงเจริญอายุได้ ๘๘ ปีสร้างสะพานทั้งกลางวันและกลางคืนโดยไม่ย่อท้อเมื่อสร้างสะพานได้ ๑๖ ช่วง เหลือเพียงช่วงหัว และท้ายไต้ฮงกงมรณภาพลงในปีนั้นอีก ๒๖ ปีต่อมาจึงมีผู้สามารถสืบทอดเจตนารมณ์สร้างสะพานจนเสร็จสะพานฮั่วเพ้งยังคงทนยืนหยัดเป็นประจักษ์พยานรูปธรรมแห่งเมตตาธรรมและความเพียรของท่านมาจนถึงปัจจุบันนี้

ภาพประกอบ 1043 สะพานฮั่วเพ้ง

10. วิเคราะห์ข้อมูลตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

10.1 ด้านสถาปัตยกรรม

รูปแบบ : ลักษณะเป็นตึกอาคารสูง 9 ชั้น เป็นสถานที่ศึกษาธรรมวินัย และประกอบศาสนกิจของพระภิกษุและสามเณรของวัด ตึกอาคารส่วนใหญ่เป็นปูนซีเมนต์ พื้นเป็นหินขัด ตัวอาคารแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ฐาน ตัวอาคาร หลังคา

วัสดุ : ปูนซีเมนต์ ไม้ และอุปกรณ์ช่างต่างๆ

วิธีการ : งานปูน จะเทพื้นด้วยปูนซีเมนต์แล้วขัดด้วยหินขัด เป็นต้น

(สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 1045 ด้านหน้าและด้านหลัง

ภาพประกอบ 1046 ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

ตึกพิพิธภัณฑ์วัตุธรรม

ตึกพิพิธภัณฑ์วัตุธรรมของวัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) มี 9 ชั้น เป็นสถานที่ศึกษาธรรมวินัย และประกอบศาสนกิจของพระภิกษุและสามเณรของวัด เพื่อให้ท่านเจริญรอยตามพระพุทธองค์ และเป็นศาสนทายาทบำรงพระพุทธศาสนาสืบไป

ปัจจุบันตึกพิพิธภัณฑ์วัตุธรรมเป็นอาคารอเนกประสงค์ สูง 9 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 13 และห้องผู้บริหาร ห้องพักครู ห้องธุรการ ห้องถ่ายเอกสาร

ชั้นที่ 2 ห้องประชุม ห้องคอมพิวเตอร์

ชั้นที่ 3 ห้องสมุดโรงเรียน

ชั้นที่ 4 ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องวิทยาศาสตร์

ชั้นที่ 5 ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3-4

ชั้นที่ 6 ห้องพิธิธภัณฑ์วัตถุธรรม

ชั้นที่ 7 ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชั้นที่ 8-9 ห้องปฏิบัติธรรม

10.2 ด้านจิตรกรรม

รูปแบบ : ภาพวาดในตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม มีจำนวน 39 ภาพ มีขนาดของภาพที่แตกต่างกันออกไป มีอยู่ในรายละเอียดด้านล่างตามภาพประกอบ ภาพส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์ แทนความหมายมงคลต่างๆ เช่นรูปสัญลักษณ์ของต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ที่แทนคำอวยพร ได้แก่ส้ม ลูกท้อ, ลำไย, ทับทิม, ลูกพลับ, ดอกบัว, ดอกเบญจมาศ เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของสัตว์ที่ใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ค้างคาว, นกกะเรียน, กวางดาว, ปลามังกร, กระต่าย เป็นต้น รูปแบบสัญลักษณ์ของธรรมชาติ และสิ่งของที่ใช้แทนคำอวยพร ได้แก่ น้ำ, คลื่นน้ำ, เมฆ, ตะกร้าใส่ดอกไม้, แจกันใส่ดอกไม้, จานใส่ดอกไม้ เป็นต้น รวมไปถึงภาพวาดพระโพธิสัตว์กวนอิม 18 พระอรหันต์ เป็นต้น

วัสดุ : สีที่ใช้ในการวาด ได้แก่ สีน้ำมัน, พู่กันจีน, แผ่นทอง เป็นต้น

วิธีการ : การวาดภาพระบายสี ขั้นตอนแรกเป็นการรองสีพื้นไม้เพื่อให้ง่ายต่อการร่างภาพ ขั้นตอนสอง เป็นการขึ้นรูปด้วยการวาดลายเส้น ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ขั้นตอนสาม เป็นการลงสีน้ำมันและบางภาพมีการลงรัก ปิดทอง เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

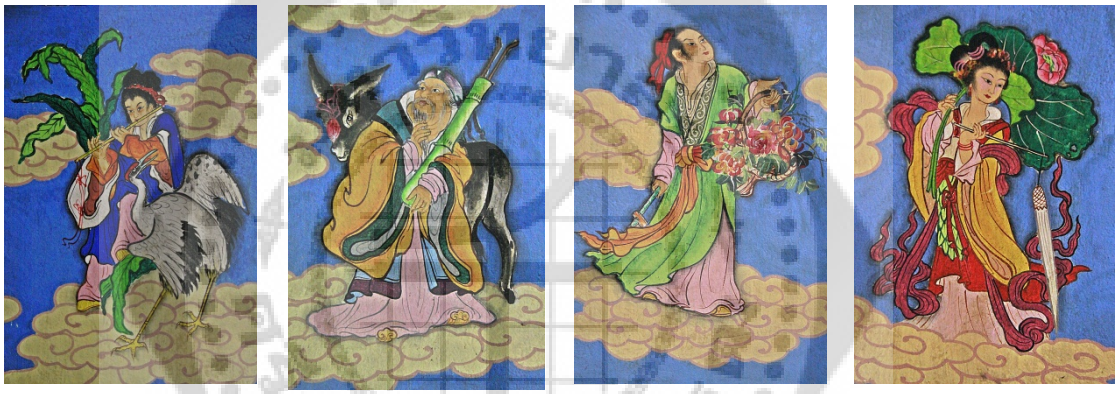

ภาพประกอบ 1047 ภาพวาดจิตกรรมโป๊ยเซียน 八仙 บนประตูด้านซ้าย – ขวา ใต้ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

เฉากว๋อจิ้ว 曹国 หลี่เถียไกว่ 李铁拐　　หลี่ว์ต้งปิน 吕洞宾 จงหลีเฉวียน 钟离权

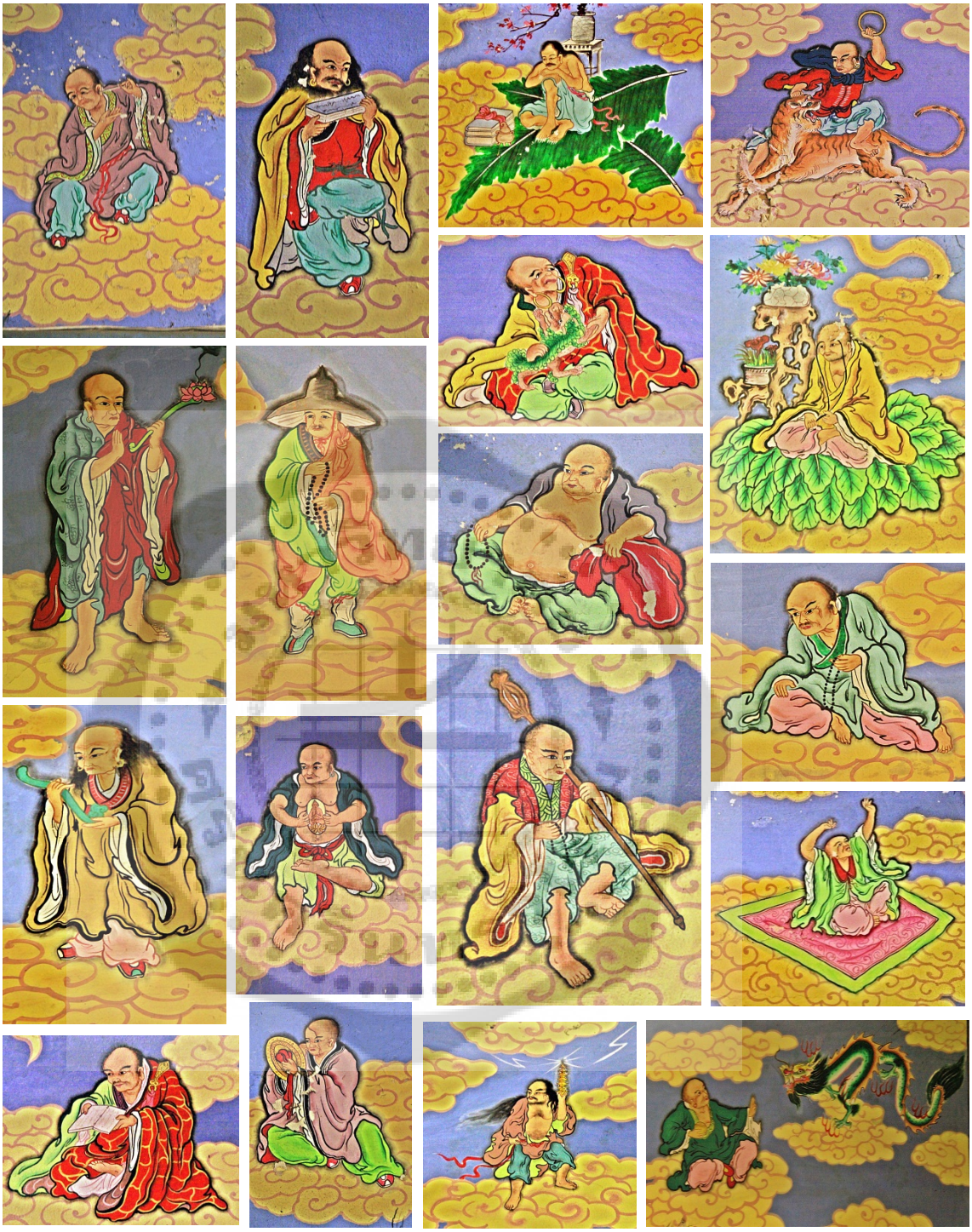

หันเซียงจื่อ 韩湘子　จางก๋วเหลา 张果老　　หลันไฉ่เหอ 蓝采和 เหอเซียนกู 何仙姑

ภาพประกอบ 1048 ชื่อโป๊ยเซียน 八仙

ภาพประกอบ 1049 ภาพจิตรกรรม 18 พระอรหันต์ ที่ฝาผนังใต้ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

ภาพประกอบ 1050 ภาพวาดพระแม่กวนอิม

พระแม่กวนอิมปางยืนบนปลามังกร

พระแม่กวนอิมปางยืนบนปลามังกร เป็นปางที่ท่านบำเพ็ญโพธิสำเร็จแล้วตามความเชื่อของชาวจีนโบราณถือว่า ปลามังกรเป็นเจ้าแห่เรือที่ออกไปจับปลาชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนต่างอธิษฐาน ขอให้พระแม่กวนอิมงปลาปลาตัวนี้บำเพ็ญนานนับหมื่นปีจนเขางอก มีนิสัยดุร้ายเมื่อชาวเรือไปจับปลาซึ่งเป็นบริวารของตนก็โกรธ และกัดกินชาวทรงช่วยด้วยแรงอธิษฐานทำให้พระแม่กวนอิมซึ่งบำเพ็ญโพธิจิตอยู่ที่เกาะโพวถ่อชัวต้องเสด็จไปเทศน์โปรดปลามังกรจนคลายโทสะและยอมเป็นพาหนะให้พระแม่กวนอิมเหยียบข้ามไปมาระหว่างผืนแผ่นดินกับเกาะเมื่อปลามังกรตายได้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์

เจ้าแม่กวนอิมปางขี่ปลามังกร ตามความเชื่อโบราณที่ว่าหากได้บูชาเจ้าแม่กวนอิมปางขี่ปลามังกรแล้วบ้านที่ท่านอยู่อาศัยจะเกิดความสงบร่มเย็น คลาดแคล้วจากภัยอันตรายที่จะเกิดกับท่านและครอบครัว หรือหากทำการค้าจะเกิดสิริมงคลและนำพาธุรกิจให้ผ่านพ้นปัญหาหรือวิกฤตการณ์ไปได้

พระแม่กวนอิมปางยืนบนมังกรเป็นปางที่เกิดขึ้นในสมัยที่พระแม่กวนอิมอยู่ในแดนสุขาวดีมีพญาเต่าและพญามังกรบำเพ็ญมานานจนสามารถแปลงเป็นคนได้ ครั้งหนึ่งลูกชาย พญามังกรซึ่งมีนิสัยเกเรได้แปลงเป็นคนมาเที่ยวเมืองมนุษย์ เกิดหลงรักหญิงสาว ใน หมู่บ้านและได้ล่วงเกินก่อนฆ่าทิ้ง ชาวบ้านจับได้จึงฆ่าลูกพญามังกร พญามังกรโกรธมากจึงอาละวาดทำให้น้ำท่วม เมืองจีนเกิดวุ่นวายข้าวยากหมากแพงและทำให้คนตายเป็นจำนวนมาก วิญญาณของผู้ตายก็ไปร้องเรียนเทวโลก เทวโลกต้องประชุม หาผู้ที่อาสาปราบพญามังกร พระแม่กวนอิมเห็นว่าถ้าให้ผู้อื่นไปปราบพญามังกรอาจถูกฆ่าดังนั้นพระแม่กวนจึงอาสาลงมาปราบ จนพญามังกรสำนึกผิดยอมให้ พระแม่กวนอิมเหยียบพญามังกรขึ้นไปจองจำหรือบำเพ็ญบนสวรรค์ พระแม่กวนอิมปางยืนบนมังกรนี้เหมาะสำหรับการอธิษฐานขอให้ได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่งหรือขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

เจ้าแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์ (อวโลกิเตศวร) ผู้ทรงแบ่งภาคได้หลายภาค เพื่อมาโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายและทรงเอื้ออารีย์แก่มวลมนุษย์ที่ได้กราบไหว้บูชาให้ประสบผลสำเร็จอันพึงปรารถนาได้อย่างน่ามหัศจรรย์ท่านสามารถช่วยปัดเป่าความทุกข์ภัย ให้ท่านที่เดือดร้อนท่านสามารถสวดคาถาบูชาเจ้าแม่กวนอิมให้ครบ ๑๐๘ จบทุกวันโดยตั้งจิตอธิษฐานให้แน่วแน่ก็จะได้ผลสำเร็จอันพึงปรารถนาทุกประการ

ภาพประกอบ 1051 ภาพวาดรูปน้อยหน่า ดอกเบญมาศ ลิ้นจี่

ภาพประกอบ 1052 ภาพวาดกระเช้าดอกไม้ มังกรในกลีบเมฆ กระบี่วิเศษ

ภาพประกอบ 1053 ภาพวาดขลุ่ย ร้อยวิหคขานรับหงส์ ดอกบัว

ภาพประกอบ 1054 ภาพวาดมังคุด ภูเขาน้ำตก ส้ม

ภาพประกอบ 1055 ภาพวาด กลองปลา ปลาแหวกว่ายในสาหร่าย แผ่นป้ายคู่หยินหยาง

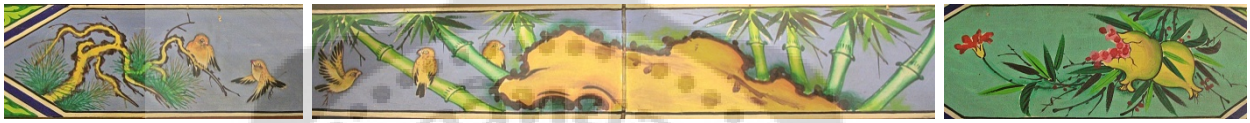
ภาพประกอบ 1056 ภาพวาดลูกท้อ ผีเสื้อ ส้มมือ

ภาพประกอบ 1057 ภาพวาดน้ำเต้า ปลาทอง พัดใบกล้วย

ภาพประกอบ 1058 ภาพวาดลิ้นจี่ ดอกเหมย ดอกเบญจมาศ

ภาพประกอบ 1059 ภาพวาดต้นสน ต้นไผ่ ลูกทับทิม

ภาพประกอบ 1060 ภาพวาดดอกเบญมาศ ดอกบัว ไผ่

ภาพประกอบ 1061 ดอกกล้วยไม้ นกกระเรียน ไผ่

ภาพประกอบ 1062 ภาพวาดมังกรคู่

ภาพวาดมังกรคู่นี้ปรากฏอยู่บนบานประตูใหญ่ ด้านหน้าทางเข้าวัดมังกรกมลาวาส ขนาดประมาณ 1.3 เมตร ลวดลายเป็นสีทอง **ซึ่งเป็นผลงานของ เฉิน ซื้อ จง ศิลปินชาวฮ่องกง** และยังได้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมอีกหลายภาพ เช่น ภาพวาดเจ้าประตู (ทวารบาล) "มึ้งซิ้ง" และภาพเรื่องเล่าสามก๊กที่บานประตูที่ห้องท่านรับรองแขกห้องเจ้าอาวาส

ชาวไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อว่า มังกรเป็นสัตว์ที่มีพลังอำนาจ มีอิทธิฤทธิ์มากมาย ถือว่าเป็นสัตว์เทพเจ้า จึงได้มีการวาดภาพรูปมังกรขึ้นเพื่อเป็นการปกป้องสถานที่จากเหล่าภูต ผี และปีศาจทั้งหลาย

10.3 ด้านประติมากรรมของตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม

ผลงานประติมากรรมที่ใช้ประดับและตกแต่งที่ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรมถือเป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้าย้อนหลังให้เห็นถึงลักษณะของอารยะธรรมและวัฒนธรรมของชนชาติจีนได้อย่างชัดเจน ทั้งเรื่องราวของความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนถึงความเป็นอยู่ในยุคสมัยต่างๆ โดยศึกษาจากเรื่องราวและการตีความที่สัมพันธ์กันของศิลปกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ หลากหลายชนิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ : ลักษณะของงานประติมากรรมที่ตึกพิพิธภัณฑ์วัตถุธรรม มีจำนวน 6 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้ง งานประติมากรรมในตึกนี้งานเป็นปูนเสียมากกว่า สามารถเห็นได้ตามใต้ตึกอาคาร

วัสดุ : ปู, สี, แผ่นทอง, พู่กัน และเครื่องมือช่างต่างๆ

วิธีการ : งานประติมากรรมจะถูกขึ้นรูปเป็นรูปทรงต่างๆ ที่ปั้นสื่อออกมาตามความเชื่อต่างๆ ของชาวจีน เช่นคานหัวมังกร ม้าน้ำ เป็นต้น (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 1063 ประติมา : คานหัวมังกร

ภาพประกอบ 1064 ประติมากรรม : ม้าน้ำ

ภาพประกอบ 1065 ป้ายด้านบนประตูทางเข้าวัด

ความหมาย คือ สรรพสัตว์เวียนว่ายในทะเลแห่งกองทุกข์ จงสุขสวัสดี (ลายมือโพธิ์แจ้งมหาเถระ)

ภาพประกอบ 1066 ป้ายชื่อวัดมังกรกมลาวาส ทรงพระราชทานนามวัดในสมัยรัชกาลที่ 5

10.4 ด้านปฏิมากรรม

รูปแบบ : ปฏิมากรรมนี้ ประดิษฐานอยู่ที่ชั้น 9 ของตึก ลักษณะองค์พระนั่งท่าสมาธิ มือขวาวางเรียบ นั่งประทับบนดอกบัว

วัสดุ : ปูนปั้น, สี, ทองคำเปลว เป็นต้น

วิธีการ : องค์พระพุทธวัชรโพธิคุณ เป็นลักษณะเป็นปูนปั้นระบายสี ลงรักปิดทองเขียนสี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สัมภาษณ์นายสุทธิพจน์ วงศ์มหาชัย : ผู้ควบคุมงาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

ภาพประกอบ 1067 ปฏิมากรรมองค์พระพุทธวัชรโพธิคุณ

พระพุทธวัชรโพธิคุณ

พระพุทธวัชรโพธิคุณ หรือ พระ อักโษภยะพุทธเจ้า หมายถึง “พระพุทธเจ้าผู้ไม่หวั่นไหว, คงที่, ไม่เปลี่ยนแปลง” ทรงประทับทางทิศตะวันออกของพุทธมณฑล พระวรกายของพระอักโษภยะพุทธเจ้านั้นจะมีสีน้ำเงิน มีรัศมีสีขาว เป็นต้นวงศ์ของพระโพธิสัตว์ตระกูลวัชรโคตร เป็นสัญญลักษณ์แทนโพธิจิตในสรรพสัตว์ พระโพธิสัตว์ตระกูลวัชระที่รู้จักกันดี คือ พระวัชรปาณิโพธิสัตว์ กับ พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ ลักษณะท่าทางของพระองค์นั้นจะทรงถือวัชระ หรือ ดอกบัว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความกรุณา และระฆัง ที่สื่อถึงอิตถีภาวะแห่งเมตตาและขันติ ทรงเป็นตัวแทนแห่งธาตุน้ำ และ ฤดูหนาว พระองค์ทรงเป็นตัวแทนของปัญญาญาณ อันเปรียบดั่งกระจกเงาที่ส่องให้เห็นความจริงได้หมดทุกด้าน โดยไม่ปิดบังอำพราง ทรงมีพุทธลักษณะใกล้เคียงกับพระไวโรจนพุทธเจ้า โดยอาจมีสลับตำแหน่งในพุทธมณฑลกันได้ ความเชื่อในคัมภีร์มรณะของทิเบต พระอักโษภยะพุทธเจ้าจะทรงปรากฏในวันที่ 2 ของบาร์โดพร้อมด้วยพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ และพระเมตไตรยโพธิสัตว์ ทรงเป็นตัวแทนแห่งความสมบูรณ์และความเจริญงอกงาม ลักษณะท่าทางของพระองค์นั้น จะปรากฏในท่าภูมิสปรศมุทรา ซึ่งเป็นการวางพระหัตถ์ซ้ายในรูปแบบการทำสมาธิ พระหัตถ์ขวาเหยียดออก นิ้วชี้ชี้ลงสัมผัสพื้นดินเพื่อแสดงถึงการมีชัยเหนือเหล่ามาร เสียงประจำพระองค์คือเสียง “ฮัม” ซึ่งเป็นเสียงที่เกิดจากศูนย์ลมที่หัวใจ แสดงถึงการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เป็นร่างแหอยู่ภายในยานเดียวกัน สัญลักษณ์ประจำพระองค์ คือ คฑาเพชร ซึ่งสื่อถึงอำนาจบารมี ความมั่นคง ไม่คลอนแคลนของธรรมะ และความไม่หวั่นไหวของผู้ที่มุ่งบรรลุธรรม พาหนะของพระองค์ คือ ช้างคู่สีน้ำเงิน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคง และพลังอันมหาศาล แล้วชาวทิเบตนั้น ยังถืออีกว่าช้างนั้นยังเป็นสัญลักษณ์แห่งสติปัญญาอีกด้วย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อชื่อสกุล	พระธวัชชัย แก้วสิงห์
วัน เดือน ปี เกิด	7 กรกฎาคม 2528
สถานที่เกิด	อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	423 วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) ถนนเจริญกรุง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จากโรงเรียนบ้านพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2546	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จากโรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2553	ปริญญาตรี กศ.บ. (ศิลปศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2555	ปริญญาตรี ศศ.บ (ภาษาจีน) จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร (รุ่นที่ 1 ศูนย์การเรียนวัดมังกรกมลาวาส)
พ.ศ. 2556	ปริญญาโท คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร